

КОМРУК ИШИНИН ЭСАСЛАРЫ

КОМРУК ИШИНИН ТЭШКИЛИ ВЭ ТЕХНОЛОКИЈАСЫ

К.Ф.ҲЕҶДЭРОВ

КОМРУК ИШИНИН ЭСАСЛАРЫ

КОМРУК ИШИНИН ТЭШКИЛИ ВЭ ТЕХНОЛОКИЈАСЫ

К.Ф.ҺЕЈДӨРӨВ

КӨМРҮК ИШИННН ӘСАСЛАРЫ

КӨМРҮК ИШИННН ТӘШКИЛИ ВӘ ТЕХНОЛОКИЈАСЫ

1

АЗӘРБАЈҶАН
ДӨВЛӘТ
НӘШРИЈАТЫ

ББК 338,1/С.42/
Г 27

Елми редактору

- **Ч.Г. Һасанов**

биринчи дәрәчәли
көмрүк хидмәти мұшавири

Ихтисас редактору

- **А.Ә. Әлијев**

Азәрбајҗан Республикасы
Дөвләт Көмрүк Комитәсинин
Көмрүк Нәзарәтинин Тәшкили
Баш Идарәсинин рәиси,
биринчи дәрәчәли
көмрүк хидмәти мұшавири

К.Ф.Һејдәров

Г 27. **Көмрүк ишинин әсаслары-**

4 чилддә. Биринчи чилд. **Көмрүк ишинин тәшкили
вә технолокијасы** - Б., «Азәрнәшр»ин грифи илә
чап олунуб, 1998.-496 с.

Г 1203020200
М -651/07/-98

ББК 338,1 /С.42/

© К.Һејдәров

МҮНДӘРИЧАТ

Редактордан	6
К и р и ш	9
Тарихи арајыш	15
Фәсил 1. Азәрбајчан Республикасында көмрүк ишинин тәшкили	18
+ 1.1 Көмрүк ишинин маһијјәти вә көмрүк гә- нунверичилији	18
+ 1.2 Көмрүк органларынын ваһид сисҗеми	30
+ 1.3 Көмрүк инфраструктуру, онун көмрүк иши- нин тәшкили вә инкишаф етдирилмәсиндә ролу	36
Фәсил 2. Көмрүк нәзарәти	44
+ 2.1 Көмрүк нәзарәти анлајышы	44
+ 2.2 Көмрүк нәзарәти мәгсәдләри үчүн тәләб олунан сәнәд вә мә'луматлар	46
+ 2.3 Көмрүк нәзарәти формалары вә онларын тәтбигинин әсас хусусијјәтләри	52
2.4 Көмрүк нәзарәтинин һәјата кечирилмәси просесиндә көмрүк органларынын фәалиј- јәтинин әсас истигамәтләри	60
2.5 Көмрүк нәзарәти үзрә әлавә мүддәалар	68
2.6 Харичи шәхсләрин ајры-ајры категорија- лары үчүн көмрүк күзәштләри	74
Фәсил 3. Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәр- һәдиндән малларын вә нәглијјат васитәлә- ринин кечирилмәсинә көмрүк нәзарәти- нин тәшкилинин әсас хусусијјәтләри. Көмрүк режимләри	91
3.1 Әсас принципәр	91
+ 3.2 Көмрүк режими анлајышы. Көмрүк режимләринин хусусијјәтләри	94
+ 3.2.1 Сәрбәст дөвријјә үчүн бурахылыш	98
+ 3.2.2 Тәкрар идхал	103
+ 3.2.3 Транзит	106
+ 3.2.4 Көмрүк анбары	115

- 5498 -

3.2.5	Рүсумсуз тичарәт мағазасы	127
3.2.6	Көмрүк әразисиндә малларын е'малы	135
3.2.7	Көмрүк нәзарәти алтында малларын е'малы	143
3.2.8	Мүвәтәти идхал (ихрач)	147
3.2.9	Сәрбәст көмрүк зонасы. Сәрбәст анбар	159
3.2.10	Көмрүк әразисиндән кәнарда малларын е'малы	168
3.2.11	Малларын ихрачы	175
3.2.12	Малларын тәкрат ихрачы	176
3.2.13	Малларын мәһв едилмәси вә дәвләтин хејринә малдан имтина	180
3.3	Азәрбајжан Республикасынын көмрүк сәрәдиндән нәглијјат васитәләринин вә малларын ајры-ајры нөвләринин кечирилмәси	188
3.4	Бейнәлхалг почт көндәришләринә көмрүк нәзарәти	193

Фәсил 4. Көмрүк рәсмиләшдирилмәси 195

4.1	Әсас принципәр	195
4.2	Харичи тичарәт әмәлијјатларынын тәнзимләnmәсинин спесифик хүсусијјәтләри	200
4.3	Харичи тичарәтдә һесаблашма вә мәс'улијјәт	208
4.4	Харичи тичарәт әмәлијјатларынын рәсмиләшдирилмәси	209
4.4.1	Үмуми мүдәалар	209
4.4.2	Барәсиндә көмрүк рәсмиләшдирилмәси битмәмиш мал вә нәглијјат васитәләриндән истифадә едилмәси вә үзәринә сәрәнчам верилмәси	215
4.4.3	Көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин садәләшдирилмиш гәјдасы	216
4.4.4	Көмрүк нәзарәти мәгсәдләри үчүн маллардан проб вә нүмунәләрин көтүрүлмәси	218
4.4.5	Малларын көмрүк нәзарәти алтында дашыnmасы	224
4.5	Алгы-сатгы мугавиләләриндә мал көндәришинин базис шәртләри – “Инкотермс” вә Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилатынын малларын Бейнәлхалг Алгы-Сатгы Мугавиләләри барәдә 1980-чи ил Вјана Конвенсиясы.	227
4.6	БЈД (Бейнәлхалг Јүк Дашымалары) китабчасы тәтбиг едилмәклә, јүк дашымалары	

	Көмрүк Конвенсиясынын татбиги гајдалары	238
4.7	Көмрүк мөһүр вә пломблары алтында малларын дашынмасы үчүн нәглијјат васитәләринин тәһһиз едилмәсинә тәләб- ләр вә онларын жүк дашынмасына бура- хылмасы гајдалары	255
+ 4.8	Көмрүк рәсмиләшдирилмәсіндә илкин әмәлијјатларын ролу	265
+ 4.9	Мүвәггәти сахланч	271
+ 4.10	Көмрүк брокери	279
+ 4.11	Көмрүк дашыјычысы	284
4.12	Бәјанетмә	288
+ 4.13	Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәр- һәдиндән физики шәхсләр тәрәфиндән ке- чирилән истәһсалат вә коммерсија фәалиј- јәти үчүн нәзәрдә тутулмајан малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин әсас хүсу- сијјәтләри	301
Төвсијә	едилән әдәбијјат	324
Әлавәләр		326

РЕДАКТОРДАН

Азәрбајҹан Республикасынын көмрүк сijasәти өлкә иғтисадијјатынын дәвләт тәнзиметмә системинин әсас тәркиб һиссәләриндән биридир. Көмрүк системинин мәгсәди вә тә'јинаты – Азәрбајҹан Республикасынын стратеги милли-дәвләт мәнәфеләринин тә'мин едилмәсиндән, милли иғтисадијјатын социал-иғтисади сәмәрәлијини вә рәғабәтә давамлылығыны стимуллашдырмагдан, өлкәнин милли тәһлүкәсизлијинин лазыми сәвијјәдә сахланылмасындан, харичи иғтисади фәалијјәт саһәләри үчүн әлверишли шәраитин тә'мин едилмәсиндән ибарәтдир. Көмрүк системинин перспективи Азәрбајҹан иғтисадијјатынын ән мұһүм систем структуру кими өлкә иғтисадијјатынын вәзијјәти вә дүнја иғтисади мұнасибәтләр системиндәки мөвгеји илә мұәјјән олунмагдадыр.

Базар иғтисадијјатынын тәнзимләнмәсиндә бејнәлхалғ иғтимаијјәтин топладығы чохиллик тәчрүбәдән көрүнүр ки, бејнәлхалғ рәғабәтдә һәр бир өлкәнин стратегијасынын реаллығы әлверишли иғтисади вә һүғуғи зәминә әсасланмалыдыр.

Харичи иғтисади фәалијјәтин тәнзимләнмә системинин әсас хүсусијјәтләриндән бири идхал-ихрач әмәлијјатлары иштиракчыларына тә'сир көстәрмәк просесиндә иғтисади сijasәтин реаллашдырылмасынын чохсајлы гаршылығлы әләгәдә олан вә бир-бирини тамамлајан васитәләриндән истифадә етмәк зәрурәтиндән ибарәтдир.

Мүасир шәраитдә көмрүк ишинин күнүн тәләбләринә чаваб верә биләчәк сәвијјәдә гурулмасы кедишиндә көмрүк әмәкдашларынын пешә һазырлығы, онлара мүсбәт шәхси кејфијјәтләр, көмрүк ганунверичилијинин мүкәммәл өјрәнилиб, тәтбиг едилмәси бачарығы ашыланмасы мәсәләләри өн плана чыхыр.

Мөвчуд көмрүк ганунверичилијинин изаһы вә тәтбиги мәсәләләринә һәср олунмуш милли әдәбијјатын јарадылмасы чох мұһүм мәсәлә олмасына бахмајарағ, һәләлик өз һаллини тапмамышдыр. Белә ки, Азәрбајҹан дилиндә көмрүк ишини характеризә едән, онун әсас саһәләринин ишләмә механизмини ајдынлашдыран, көмрүк һүғуғ нормаларыны шәрһ едән вәсаит бу вахта гәдәр нәшр едилмәмишдир.

Мүасир көмрүк ишинин тәшкили, Азәрбајҹан көмрүк сәрһәдиндән кечирилән малларын көмрүк рәсмиләшдирил-

мәси, көмрүк ганунверичилијинә риајәт олунамасынын тә'мин едилмәси мәсәләринә ајдынлыг кәтирмәк, онлары мүмкүн гәдәр садә дилдә изаъ етмәк мәгсәдилә мувафиг тәдрис-методик вәсаитин – “Көмрүк ишинин әсаслары”нын һазырланмасы гәрарә алынмышдыр.

Әсәрдә көмрүк органларынын игтисади фәалијјәтинин мүхтәлиф аспектләри, о чүмләдән көмрүк рүсум вә јыгымларынын тәтбиги шәртләри, мөвчуд көмрүк-тариф системи вә онун тәнзимләмә методлары, ихрач вә идхал олуна маллар барәсиндә көмрүк гәјдә вә шәртләри, статистик анализ мәсәләләри, көмрүк органларынын харичи игтисади фәалијјәт иштиракчылары илә гаршылыгы алагәләринин әсас хүсусијјәтләри өз әксини тапыр.

Көмрүк органларынын һугуг-муһафизә фәалијјәтини әкс етдирән башлыча мәсәләләр:

- Азәрбајчан Республикасынын игтисади марагларынын мүдафиәси;

- дөвләт тәһүкәсизлији тәдбирләринин һәјата кечирилмәсиндә, әһалинин әхлаги тәмизлијинин, инсан сағламлығынын, әтраф муһитин вә тәбиәтин горунмасында иштирак етмәк;

- гачагмалчылыг вә көмрүк иши саһәсиндә диқәр чинајәтләрлә мүбаризә;

- көмрүк гәјдаларынын позулмасы вә инзибати һугуг-позмаларла мүбаризә;

- көмрүк органларынын сәләһијјәтли шәхсләри тәрәфиндән ганунчулуға риајәт едилмәсинә нәзарәт вә с. бу әсәрдә тәдгиг едилир вә музакирә объектинә чеврилир.

Әсәрдә, һәмчинин, көмрүк системинин идарә едилмәси, онун инкишаф перспективләри, көмрүк иши саһәсиндә бејнәлхалг әмәкдашлыг мәсәләләринин әсас аспектләрини көмрүк әмәкдашларына изаъ едилмәсинин, бүтөвлүкдә көмрүк ишинин әсасларынын өјрәдилмәсинин вачиблијини нәзәрә алараг мөвчуд һугуи-норматив базанын тәдгигинә сә'ј кәстәрилмишдир.

Әһатә олунамасы нәзәрдә тутулан мәсәләләрин кенишлијини вә характерчә мүхтәлифлијини нәзәрә алараг “Көмрүк ишинин әсаслары” әсәринин 4 мүстәгил китаб шәклиндә нәшр етдирилмәси нәзәрдә тутулмушдур. Биринчи китабда “Көмрүк ишинин тәшкили вә технолокијасы”, икинчи китабда “Көмрүк

органларынын игтисади фəалијјəти”, үчүнчү китабда “Көмрүк органларынын ыгуг-мұһафизə фəалијјəти”, дөрдүнчү китабда “Көмрүк ишинин идарə едилмəsi вə инкишафы” һиссəлəринин нəшр едилмəsi гəрəрə алынмышдыр.

“Көмрүк ишинин əсəслəры” Дөвлəт Көмрүк Комитəсинин тəдрис мəркəзинин мұдавимлəри, көмрүк əмəкдашлары, харичи игтисади фəалијјəт иштиракчылары үчүн нəзəрдə тутулмушдур. Китаб, һəмчинин, дикəр ихтисас саһиблəри вə али мəктəб тəлəбəлəри үчүн дə тəвсијə олунур.

Ајдын Əлијев

Азəрбајчан Республикасы
Дөвлəт Көмрүк Комитəсинин
Көмрүк Нəзəрəтинин Тəшкили
Баш Идарəсинин рəиси,
Биринчи дэрəчəли
көмрүк хидмəти мұшавири

К И Р И Ш

Азәрбајчан Республикасынын игтисади һәјатында, харичи тичарәт, истеһсал, елм вә техника саһәсиндә игтисади, елми-техники әмәкдашлыг, ихтисаслашма вә кооперасија, тикинти, нәглијјат, експедитор, сығорта, һесаблашма, кредит вә диқәр банк әмәлијјатлары саһәсиндә игтисади әлағәләр, һәмчинин диқәр мүхтәлиф хидмәтләрин һәјата кечирилмәси дә дахил олмагла, харичи игтисади фәалијјәт мәркәзи јер тутур.

Милли игтисадијјат харичи игтисади әлағәләр системдән сон дәрәчә асылыдыр. Бунунла белә нәзәрә алынмалыдыр ки, Азәрбајчан инкишаф етмәкдә олан диқәр өлкәләр кими игтисади инкишаф сәвијјәсинин јүксәлмәси вә дүнја тәсәррүфат әлағәләри системинә интеграсија мәсәләләрини ејни заманда һәлл етмәјә мәчбурдур. Һәмчинин нәзәрә алынмалыдыр ки, мүасир дүнја тичарәти системи бүтүн өлкәләрә гаршы харичи игтисади сијасәтин сәрт тәләбләрини вә мәһдудијјәтләрини ирәли сүрүр.

Бу сәбәбдән милли игтисадијјатын структур чәһәтдән тәнзимләнмәси бу тәнзимләмә објектинин инкишаф едән ваһид организмдән ибарәт олмасына әсасланмалыдыр.

Игтисадијјатын тәнзимләнмәсиндә мәгсәд онун тәкмилләшмә вә инкишаф үчүн зәрури олан структурунун фәсиләсиз олараг дәјишдирилмәсини, милли тәсәррүфатын систем кими бүтөвлүјү үчүн тәһлүкә јарадан ујғунсузлуғун арадан галдырылмасыны тәмин едән динамик таразлығын сахланылмасындан ибарәтдир. Милли истеһсалы горумаг она көрә лазимдыр ки, биринчиси, бәзи структур јарадычы мүәссисә вә саһәләрсиз ваһид организмин мөвчуд ола билмәдијјиндән онлары сахламаг вә ја јенидән јаратмаг лазимдыр, икинчиси исә бу, игтисадијјатын структурунун јахшылашмасына, инкишафын стратеги истигамәтләриндә еһтијатларын мәркәзләшдирилмәсинә, бәзи мүһүм истеһлак малларынын учузлашдырылмасына, Азәрбајчан маллары үчүн гаршылығлы шәкилдә харичи базарларын ачылмасына јардым едир.

Азәрбајчанда истеһсалын вә истеһлакын милли структур хүсусијјәтләри, игтисади инкишаф сәвијјәси, диқәр објектив вә субјектив факторларын тәсири харичи тичарәтин тәнзимләнмәси системинә комплекс мүнасибәт тәләб едир.

Азәрбајчанын милли игтисадијјаты структур техно-локијасы сәвијјәсинин жүксәлмәсинә вә дүнја базарында рәга-бәтә давамлы милли истеһсал комплексләринин јаранмасына имкан верән структур јенидәнгурмасыны һәјата кечирмә-лидир.

Гејд етмәк лазымдыр ки, Азәрбајчан мүәссисәләринин фәалијјәт кәстәрдији макро вә микро мұһитин бу вә ја дикәр саһәнин структур дүзәлишләри просесләрини мүәјјән етмәјә имкан вермәси вә онлара реаксија кәстәрмәси бејнәлхалг әмтәә базарларында рәгабәтин мүвәфәғијјәти моделини дәрк етмәк үчүн чох вачибдир.

Ихрач-идхал әмәлијјатлары иштиракчыларына тә'сир просесиндә игтисади сијасәтин бир-биринә гаршылыгы нүфуз едән вә бир-бирини тамамлајан комплекс васитәләриндән истифадә олунмасы зәрурәти харичи игтисади фәалијјәтин тәнзимләнмә системинин әсас хүсусијјәтләрин-дәндир.

Харичи тичарәт фәалијјәти тәчрүбәсиндә беш груп васитәләрин фәргләндирилмәси гәбул едилмишдир:

1. Игтисади тәнзимләмә васитәләри: көмрүк рүсумлары, јығымлары, таразлашдырычы сәрһәд веркиләри, милли әмтәә истеһсалчыларына малијјә јардымлары;

2. Инзибати тәнзимләмә васитәләри: ихрач вә идхал гадаған вә мәһдудијјәтләри, идхалын лисензијалашдырылмасы, квоталашдырылмасы, ихрач мәһдудлашдырмалары;

3. Техники васитәләр: стандартлар вә техники нор-малар, стандартлара ујғунлуғу тә'јинетмә методлары, тәһлүкә-сизлик гәјдалары вә нормалары, әмтәәләрин сертификатлаш-дырма системләри, санитарија-бајтарлыг, сәһијјә нормалары, еколожи тәдбирләр;

4. Милли ихрачатчылар вә әмтәә истеһсалчыларына ихрач үчүн јардым тәдбирләри;

5. Валјута малијјә тәдбирләри.

Харичи игтисади әлағәләрин дәвләт тәнзимләнмәси тәчрүбәсинин өјрәнилмәси кәстәрир ки, бирбаша инзибати методларын ролу јалныз фәвгәл'адә шәраитдә валјута ресурс-ларынын хәрчләнмәсини вә дахил олмасыны мәркәзләшдир-мәк, игтисадијјатын мұһүм саһәләрини енержи, хаммал вә аздапылан малларла тәһһиз етмәк лазым олдугда, еффеktivли-јини бирузә верир. Нормал игтисади инкишаф дөврүндә исә

харичи тичарәтдә дөвләт тәнзимләнмәсинин инзибати вә игтисади васитәләри арасындакы нисбәт сонунчуларын хејринә дәјишир. Лакин бу Һалда да дөвләт тәнзимләнмәси механизми әксәр дөвләтләрдә инзибати вә игтисади васитәләри бирләшдирәрәк комплекс характер дашыјыр.

Азәрбајчан Дөвләт Көмрүк Комитәси республиканын инкишафынын хусусијјәтләрини нәзәрә алараг, мұвафиг стратегијаны ишләјиб һазырлајаркән ашағыдакы әсас вәзифәләри мұәјјән етмишдир:

- тәһвил верилмә үсулундан асылы олмајараг бүтүн малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин тә'мин олунмасы;

- көмрүк просејураларынын садәләшдирилмәси вә рәсмиләшдирмә мүддәтинин ғысалдылмасы;

- көмрүк нәзарәтинин мұасир мүтәрәгги технолокијаларынын тәтбиги;

- көмрүк өдәнишләри технолокијасынын тәкмилләшдирилмәси вә онларын бүдчәјә дахил олмасына нәзарәт;

- јүкләр вә јүк көндәрәнләр һаггында илкин мә'луматларын әлдә едилмәси;

- көмрүк ганунверичилији позунтуларынын гаршысынын алынмасы;

- диқәр һүгүг-мұһафизә органлары илә бирликдә наркотикләр кәтирилмәсинин гаршысынын алынмасы, республика көмрүк әразиси васитәсилә онларын гејри-гануни кечирилмәсинә јол верилмәмәси;

- валјута нәзарәти;

- көмрүк сәрһәдинин там гурулмасы вә тәһһиз едилмәси, көмрүк сәрһәдиндән кечирилән јүкләрин гејдијјатынын автоматлашмасынын тәкмилләшмәси үзрә ишләрин баша чатдырылмасы;

- нәзарәт ишләринин тәкмилләшдирилмәси, нәзарәтин мұхтәлиф формаларындан истифадә едилмәси, ајры-ајры идентификасија вә сәнәдли бахыш технолокијасынын тәтбиги;

- көмрүк сәнәдләринин бејнәлхалг тәләбләрә ујғун олараг даһа да унификасијалашдырылмасы;

- бору кәмәри нәглијјаты вә електрик өтүрүчү хәтләри илә кечирилән маллара фактики нәзарәтин тәшкили;

- гејри тариф тәнзимләмә тәдбирләринә риәјәт олунмасына нәзарәт технолокијасынын тәкмилләшдирилмәси;

- интеллектуал мүлкіјјәт объектләринин өлкәдән кәнара апарылмасына нәзарәтин һәјата кечирилмәси үчүн тәшкилати-һүтуги илкин шәртләрин јарадылмасы;

- көмрүк тәнзимләмәси үзрә тариф үсуллары комплексиндә тә'сирин ефективлијинин тәһили вә онларын тәкмилләшдирилмәси үзрә тәклифләрин һазырланмасы;

- бүтөвлүкдә көмрүк хидмәтинин вә онун структур бөлмәләринин ишинин ефективлијинин вахташыры тәһили.

Азәрбајчан Дөвләт Көмрүк Комитәсинин гаршысында гојулмуш вәзифәләрин уғурла јеринә јетирилмәси Үмүмдүнја Көмрүк Тәшкилатынын (ҮКТ) да бәјәндији тактики вә стратеги тәдбирләрин ардычыл һәјата кечирилмәсиндән чоһ асылдыр. Көмрүк рәсмиләшдирилмәси мүддәтләринин азалдылмасы, көмрүк әмәлијјатларынын садәләшдирилмәси, дашынма, сахланма, анбарлара вурулма мәрһәләләриндә вачиб олмајан сәнәдләшмәләрин арадан галдырылмасы, көмрүк вә көмрүк-әтрафы инфраструктурун инкишаф етдирилмәси әсас тактики тәдбирләрдәндир.

ҮКТ-јә даһил олан өлкәләрин өз фәәлијјәтләриндә рәһбәр тутдуғлары стратегијанын әсасында ашағыдакылар дајаныр:

- милли көмрүк системинин ислаһат вә модернләшдирмә програмлары;

- көмрүк конвенсијаларынын бејнәлхалг ғајдаларын вә нормативләрин тәтбиги вә кенишләндирилмә тәчрүбәси;

- милли көмрүк системләринин ислаһаты үзрә тәдбирләрин дөвләт рәһбәрлији тәрәфиндән дәстәкләнмә тәчрүбәси;

- милли көмрүк системинин кадр потенсиалынын ислаһатына диггәт вә ғајғы.

Мүәсир мәрһәләдә көмрүк сијасәти елмә әсасланыр – Азәрбајчанын милли хүсусијјәтләри нәзәрә алынмагла көмрүк ишинин метод вә формаларыны шәртләндирир.

Бу күн Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сијасәтинин формалашдырылмасында ики истигамәт – протексионизми вә фритредерчилик нәзәрә алыныр, көмрүк сијасәти бејнәлхалг вә милли тәһлүкәсизлик проблемләрини әкс етдирир.

Дөвләт көмрүк сијасәтинин һәјата кечирилмәси таразлашдырылмыш игтисади сијасәтдән вә көмрүк хидмәтинин модернләшдирилмәси сәвијјәсиндән асылы олмагла, дөвләтин

перспектив инкишаф јолларынын мүәјјән едилмәсиндә мұһүм әһәмийјәт кәсб едир.

Көмрүк өрганларынын јарадылмасынын 5 иллик јубилејинә һәср олунмуш тәнтәнәли јыгынчагда Азәрбајчан Республикасынын Президенти чәнаб һејдәр Әлијев көмрүк системинин инкишафы вә тәкмилләшдирилмәси проблемләринә тохунараг, Дөвләт Көмрүк Көмитәсинин гаршысында дуран биринчи дәрәчәли мәсәләләри белә характеризә етмишдир.

“Азәрбајчан мүстәгил бир дөвләт кими даим јашајачаг. Азәрбајчанын мүстәгиллијини горујуб сахламаг вә инкишаф етдирмәк бүтүн истигамәтләрдә апарылан тәдбирләр нәтичәсиндә ола биләр. Бу истигамәтләрдән бири дә јүксәк сәвијјәли көмрүк хидмәтинин јаранмасыдыр. Онун үчүн, бир даһа гејд едирәм, сиз дүнја тәчрүбәсиндән истифадә етмәлисиниз. Бизим Азәрбајчанда нә көмрүк мәктәби, нә көмрүк университети, нә дә көмрүк академијасы олубдур...

Көмрүк ишчиләринин әксәријјәти, чүрбәчүр ихтисаслар алыбдыр. Амма сырф көмрүк ихтисасы үзрә тәһсил алан адамлар чох аздыр. Сиз бу тәһсили дә ишләјә-ишләјә алмалысыныз. Јә’ни ишләјә-ишләјә кәрәк көмрүк елминин вә көмрүк биликләринин мәнимсәнилмәси саһәсиндә өзүнүзү тәһсилләндирәсиниз, тәкмилләшдирәсиниз. Шүбһәсиз ки, Көмрүк Комитәсинин кәрәк хүсуси иш планы олсун. Көмрүк Комитәсинин өз ишчиләрини тәкмилләшдирмәк, онлара хүсуси көмрүк тәһсили вермәк, онларын тәчрүбәсини артырмаг үчүн кәрәк бирилик, икииллик, үчиллик планы олсун вә онун әсасында сиз тәһсил иши апармалысыныз. Бу, сизин саһәјә баиға саһәләрә нисбәтән ән чох лазымдыр. Она кәрә дә сиз буну етмәлисиниз...

Һәгиги көмрүк ишини тәшкил етмәк үчүн ики әсас шәрт лазымдыр. Биринчиси, көмрүк ишчиси кәрәк биликли олсун, өз пешәсини јахшы мәнимсәмиш адам олсун, мә’нәвијјатча тәмиз олсун, өз ишинә садиг олсун, Вәтәнинә, өлкәсинә садиг олсун, мүстәгил Азәрбајчанын игтисадијјатынын мөһкәмләндирилмәсинә садиг олсун. Икинчи тәрәфдән, кәрәк онун тәчрүбәси илә, билији илә јанашы, мадди-

техники базасы, мүасир техникасы, лəвəзиматлары олсун. Бунлары јаратмаг лəзимдыр. Бу да, сизин вəзифəниздир...”¹

Дəвлəт Рəһбəринин Кəмрүк системинин гаршысында гəјдугу вəзифəлəрин јеринə јетирилмəsi јолунда илк аддым кими Дəвлəт Кəмрүк Комитəсинин тəдрис мəркəзинин јарадылмасы илə кəмрүк əмəкдашларынын илкин Һазырлыг вə ихтисасартырма мəсəлəлəри мүəјјən мə’нада өз Һəллини тапмышдыр. Лакин бу сəһədə гаршыја чыхан əсас чəтинликлəр кəмрүк ишинə Һəср олунмуш елми, техники, Һугуи əдəбијјатын, əјани-техники вəсаитлəрин чатышмамасында өзүнү бирузə верир.

Охучуларын мүзакирəсинə тəгдим олунан “Кəмрүк ишинин тəшкили вə технолокијасы” китабы кəмрүк нəзарəтинин əсас мəсəлəлəри, онларын нəвлəри, тəшкилати принциплəринин анализинə, мал вə нəглијјат вəситəлəринин мүəјјən кəмрүк режимлəри алтында јерлəшдирилмəсинин Һугуи вə игтисади əсаслары мəсəлəлəринə Һəср едилмишдир.

Мүəллифлəрин тəгдим етдији бу əсəр кəмрүк ишинин əсасларынын өјрəнилмəсинə Һəср едилən тəдрис вəсаитлəриндən биринчисидир. Азəрбајчан тəхсил вə тəдрис əдəбијјатында бу нəшрин аналогу Һəлəлик јохдур.

Мүəллифлəр əсəрə ола билəчəк тəклиф вə ирадлары гəбул етмəјə Һазырдырлар вə габагчадан өз тəшəккүрлəрини билдирирлəр. Тəклиф вə ирадлары Дəвлəт Кəмрүк Комитəсинə вə Бакы Баш Кəмрүк Идарəсинə кəндəрмəк олар.

¹ “Азəрбајчан” гəзети, 31 јанвар 1997-чи ил

ТАРИХИ АРАЛЫШ

Бакы көмрүжү илк дөфә Русија Империясы Сенатынын 25 январ 1807-чи ил тарихли фәрманы илә 1809-чу илдә тә'сис едилмиш, Һәштәрхан көмрүк даирәсинин тәркибинә дахил едилмишди. “Загафгазија өлкәсиндә көмрүк идарәетмәси барәдә Әсаснамә”јә көрә о, 31 ијул 1831-чи ил тарихдән Загафгазија көмрүк даирәсинин табелијинә верилмиш вә 1832-чи илдән е'тибарән “Бакы анбар көмрүкханасы” адыны алмышды.

4 мај 1847-чи илдән Бакы көмрүжү Загафгазија Карантин-Көмрүк даирәсинин табелијиндә олан Бакы Карантин-Көмрүк идарәчилијинә чеврилир. Гафгаз чанишини тәрәфиндән 31 март 1861-чи ил тарихдә тәсдиг едилмиш “Гафгаз вә Загафгазијада Карантин-көмрүк һиссәсинин јенидән тәшкили барәдә Әсаснамә”јә көрә бу идарә Бакы Карантин-Көмрүк конторуна чеврилмиш вә јени јарадылмыш Бакы Карантин-Көмрүк даирәсинин идарәсинә табе едилмишди.

1897-чи ил декабр ајынын 8-дә “Русиянын Авропа һиссәси вә Гафгазда көмрүк тәшкилатларынын штатлары” барәдә гануна әсасән Бакы Карантин-Көмрүк контору Бакы Көмрүк Даирәси идарә һеј'әти табелијиндә Бакы Көмрүкханасына чеврилир вә 1 ијун 1911-чи илдә Тифлиسدәки Гафгаз Көмрүк даирәсинин идарәсинә табе едилир.

1911-чи илдән 1918-чи илә гәдәр Бакы Көмрүжү Сенат тәрәфиндән 21 январ 1911-чи илдә тәсдиг едилмиш “Русија Империясы Көмрүкләринин Низамнамәси” әсасында фәалијәт көстәрмишдир.

Бу дөврләрдә көмрүкхана идхал вә ихрач малларынын көмрүк мұјинәсини, көмрүк рүсум вә јыгымларынын тутулмасыны, көмрүк анбарларында көмрүк сәрһәдини кечән малларын мұвәгтәти сахланчыны, малларын кечирилмәсинә нәзарәти һәјата кечирирди. Көмрүжүн функцијаларына јолухучу хәстәликләрин мұәјјән едилдији тәгдирдә бүтүн сәрниншинләрин вә кәми һеј'әтинин саһилдә мұәјјән олунмуш мүддәтләрдә тәчрид едилмәси дә дахил иди.

1918–20-чи илләрдә көмрүкхана Азәрбајчан Демократик Республикасынын Малијә Назирлијинин табечилијиндә фәалијјәт көстәрмиш вә өнун функцијаларында әһәмијјәтли дәјишиклик баш вермишдир.

1921-чи илин эввәлиндә Бакы көмрүкханасы ашағы-
дакы структура малик иди:

1. Дәфтәрхана;
2. Мүсадирә шө'бәси;
3. Мұһасибат;
4. Кәми контору.

1929-чу илдән көмрүкхананын фәалијјәти Мәркәзи
Ичрайјә Комитәсинин вә Халг Комиссарлары Шурасынын 19
декабр 1928-чи ил тарихли мұвафиг гәрары илә тәнзимләнди
вә әсас мәсәләләр кими ашағыдакылар нәзәрдә тутулду:

- сәрһәди кечән сәрнишинләрин, багажын, јүкләрин вә
нәглијјат васитәләринин мұјинәси вә онларын бурахылмасы;

- харичи тичарәт монополијасы һаггында ганунун
јеринә јетирилмәсинә фактики нәзәрәт;

- гачагмалчылығын мұјјән едилмәси вә тутулмасы,
гачагмалчылыг барәдә ишләрин чөзүлмәси;

- јүк вә сәрнишинләрин дөвләт сәрһәдини кечдији анда
көмрүк рүсум вә јығымларынын һесабланыб тутулмасы.

1946-чи илин эввәлиндән Бакы көмрүкханасынын
структуру кенишләндирилди. Јени структурда ашағыдакы
шө'бәләр нәзәрдә тутулду:

1. Үмуми шө'бә;
2. Мұһасибат;
3. Мәһкәмә-мүсадирә шө'бәси;
4. Јүк шө'бәси;
5. Почт-сәрнишин шө'бәси;
6. Кәми шө'бәси.

1955-чи ил кәми вә јүк шө'бәләри ваһид кәми-јүк
шө'бәсинә чеврилди, мәһкәмә-мүсадирә шө'бәси исә бә'зи
репрессив функцијаларыны иттирәрәк, гачагмалчылыға гаршы
мұбаризә групуна чеврилди. Сонралар – 1956–88-чи илләрдә
дә Бакы көмрүкханасынын структурунда, функцијаларында,
адында вә табечилијиндә бир сыра дәјишикликләр едилди.

1989-чу ил јанварын 27-дә ССРИ Назирләр Совети
јанында Дөвләт Көмрүк Нәзәрәти Баш Идарәсинин 17 сәјлы
әмри илә Бакы көмрүкханасы әсасында Азәрбајчан Респуб-
ликасы Көмрүкханасы јарадылды вә республикадакы диқәр
көмрүкханалар (Чулфа вә Астарада) онун табечилијинә
верилди.

Азәрбајчан Республикасы мүстәгиллијини әлдә етдик-
дән сонра 1992-чи илин јанварында президент фәрманы илә
Азәрбајчан Республикасы Дөвләт Көмрүк Комитәси јара-
дылды.

Бакы көмрүкханасынын мөвчуд олдуғу мүддәтләрдәки
фәалијјәтини әкс етдирән сәнәдли материаллар һазырда ики
дөвләт архивиндә саҳланылыр. 1809–1919-чу илләри әһтә
едән материаллар 4397 говлугда (фонд №202), 1920–1935-чи
илләри әһтә едән материаллар 244 говлугда (фонд №363)
Азәрбајчан Республикасынын Баш Дөвләт Архив Идарәсиндә
саҳланылыр.

8645-
5498-

АЗƏРБАЈЧАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА КӨМРҮК ИШИНИН ТƏШКИЛИ

1.1. КӨМРҮК ИШИНИН МАЃИЛЈƏТИ ВƏ КӨМРҮК ГАНУНВЕРИЧИЛИЈИ

Бүтүн шөхсләр мал вә нәглијјат васитәләрини бәрәбәр әсасларла Азәрбајчан Республикасы әразисинә кәтирмәк вә бу әразидән апара билмәк һүгуна маликдирләр. Малларын вә нәглијјат васитәләринин Республикаја кәтирилмәси вә апарылмасы, о чүмлөдән харичи игтисади фәалијјәтин һәјата кечирилмәси һүгуу Азәрбајчан Республикасы Конститусијасы (АРК) илә тәсдиг едилмишдир:

Гануни сурәтдә Азәрбајчан Республикасынын әразисиндә олан һәр кәс сәрбәст һәрәкәт едә биләр, өзүнә јашајыш јери сечә биләр вә Азәрбајчан Республикасынын әразисиндән кәнара кедә биләр. Азәрбајчан Республикасы вәтәндашынын һәр заман манеәсиз өз өлкәсинә гајытмаг һүгуу вардыр (АРК, маддә 28 б.3,4).

Һәр кәсин мүлкијјәтиндә дашынар вә дашынмаз әмлак ола биләр. Мүлкијјәт һүгуу мүлкијјәтчинин тәкбашына вә ја башгалары илә бирликдә әмлака саһиб олмаг, әмлақдан истифадә етмәк вә онун барәсиндә сәрәнчам вермәк һүгугундан ибарәтдир (АРК, маддә 29 б.3).

Һәр кәс ганунла нәзәрдә тутулмуш гајдада өз имканларындан, габилијјәтиндән вә әмлақыннан сәрбәст истифадә едәрәк тәкбашына вә ја башгалары илә бирликдә азад саһибкарлыг фәалијјәти вә ја ганунла гадаған едилмәмиш диқәр игтисади фәалијјәт нөвү илә мәшғул ола биләр (АРК, маддә 59).

Ејни заманда һәр бир шөхс Азәрбајчан Республикасынын Конститусијасына вә ганунларына әмәл етмәли..., ганунла мүәјјән едилмиш диқәр вәзифәләри јеринә јетирмәлидир. Гануну билмәмәк мәс'улијјәтдән азад етмир (АРК, маддә 72 б.2,3). Ганунла мүәјјән едилмиш веркиләри вә башга дөвләт өдәнишләрини там һәчмдә вә вахтында өдәмәк һәр кәсин борчудур (АРК, маддә 73 б.1).

Малларын нормал шәраитдә бир өлкәдән башга өлкәгә апарылыб кәтирилмәси бејнәлхалг һугугун үмумиликлә гәбул едилмиш бир сыра нормалары илә сых бағлыдыр: Бејнәлхалг инсан һугуглары декларасиясынын 13 вә 17-чи маддәләри, мүлк вә сийаси һугуглар һагда Бејнәлхалг Пактын 12-чи маддәси вә с. Бу һугугун тәмин едилмәси бејнәлхалг һуманитар әлағәләрин инкишафы үчүн муһүм әһәмијјәт кәсб едир.

Көмрүк Мәчәлләси вә диқәр ганунверичилик актлары илә нәзәрдә тутулмуш һаллар истисна олмагла, һеч кәсин Азәрбајчана мал вә нәглијјат васитәләри кәтирмәси вә ја апармасы һугугу әлиндән алына вә ја мәһдудлашдырыла билмәз.

Ганунверичилик акты малларын вә нәглијјат васитәләринин апарылыб-кәтирилмәси һугугунун реаллашдырылмасына мунасибәтдә мүәјјән мәһдудиятләр нәзәрдә тутула биләр. Белә мәһдудиятләр, бир гәјда олараг, ичтимаи асајиши вә чәмијјәтин әхлаги дәрәҗәләринин мудафияси мәгсәдини күдүр. Чәмијјәтә вә онун фәрділәринә зәрәр верән вә һугугларыны позан һәр һансы һәрәкәт јолверилмәздир.

“Азәрбајчан истиглалијјәт әлдә етдији вахтдан бәри өз һәјатыны, дәвләтини, игтисадијјатыны, өз милли мәнәфәләрини әсас тутараг демократија принципләри әсасында гурур. Бу да бүгүн игтисади системин чидди шәкилдә јенидән гурулмасыны гаршыја бир шәрт кими гојур. Бунунла әлағәдар олараг Азәрбајчан азад игтисадијјат, базар игтисадијјаты принципләри әсасында јенидәнгурма стратегијасыны елан етмишдир вә бу јолла кедир”.¹

Көмрүк сийасәти дәвләтин харичи тичарәт дөвријјәсинин (идхал вә ихрачын һәчми, структуру вә шәртләри) көмрүк сәрһәдиндән мал вә нәглијјат васитәләринин ујғун көмрүк режимләри мүәјјән едилмәси васитәси илә кечирилмәсинин дәвләт тәнзимләнмәси үзрә мәгсәдјәнлү фәалијјәт истигамәтләрини тәјјин едир.

Көмрүк сийасәтинин формалашдырылмасы вә һәјата кечирилмәсиндә иштирак едән институтларын мәчмусу, һәмчинин онун һәјата кечирилмә методлары, сәләһијјәтли дәвләт органлары тәрәфиндән көмрүк тәнзимләнмәси метод-

¹ **Һ. Әлијев** “Дүнја тәҗрүбәси Азәрбајчан игтисадијјатында ислаһатларын оптимал јолунун ахтарышына көмәк едәчәкдир”. Мүстәғиллик јолларында, Баки, “Азәрбајчан” нәшријјаты, 1997, ч.2, сәһ.11

ларынын истифадə гəјдасы *кəмрүк сийасəти механизми* анла-
јышыны тəшкил едир.

Кəмрүк сийасəти харичи тичарəт фəалијјəтинин дəвлəт
тəнзимлəнмəсинин əсас принциплəри илə мүəјјəн едилир:

- Азəрбајчан Республикасынын харичи сийасəтинин
тəркиб һиссəси кими ваһид харичи тичарəт сийасəти;

- харичи тичарəт фəалијјəтинин ваһид дəвлəт тəнзим-
лəмə системи вə онун һəјата кечирилмəсинə нəзарəт;

- ваһид валјута нəзарəти сийасəти;

- Азəрбајчанын кəмрүк əразисинин бүтəвлүјү;

- харичи тичарəт фəалијјəтинин дəвлəт тəнзимлəн-
мəсиндə игтисади тəдбирлəрə үстүңлүк верилмəси;

- харичи тичарəт фəалијјəти иштиракчыларынын бəра-
бərлији вə һər һансы формада ајрысечкилјə јол верилмə-
мəси;

- харичи тичарəт фəалијјəти иштиракчыларынын һүгүт
вə гануни марагларынын дəвлəт тəрəфиндən горунмасы;

- дəвлəтин вə онун органларынын харичи тичарəт фəа-
лијјəтинə рүзүмсуз мұдахилəсинин, онун иштиракчыларына вə
бүтүңлүкдə өлкə игтисадијјатына зэрər вурулмасынын истисна
едилмəси.

Кəмрүк сийасəти дəвлəтин игтисади тəһлүкəсизлијинин
тə'мин едилмəсинə хидмəт етмəлидир. Игтисади тəһлүкəсиз-
лик мəсəлэлəри игтисадијјатын Азəрбајчан Республикасынын
сосиал, сийаси, мұдафиə гəбилијјəтинин вə мүтəрəгги инкиша-
фынын кифајəт едəчək сəвијјəсини тə'мин едə билən вəзијјə-
тини, таразлашдырма проблемлəринин һəлли јолларыны,
мүмкүн харичи вə дахили тəһлүкэлəрə, онун игтисади мараг-
ларынын харичи тə'сирлəрдən асылы олмамасы вə кифајəт
гəдэр хэтəрдən горунмасы гəбилијјəтини нəзəрдə тутур.

Кəмрүк сийасəти, онун һəјата кечирилмəси үчүн баш-
лыча зəмин олан кəмрүк хидмəтинин фəалијјəтинə архаланыр.
Ејни заманда, кəмрүк тəнзимлəнмəсини јалныз кəмрүк
органларынын фəалијјəти илə ејнилəшдирмək јанлыш фикир-
дир. Кəмрүк сийасəтинин формалашдырылмасы вə һəјата кечи-
рилмəси мүрəккəб просес олуб, һакимијјəтин һər үч гана-
дынын – ганунверичилик, ичра вə мəһкəмə һакимијјəтинин,
вə һəмчинин бу ишдə мараглы олан тəсəррүфатчылыг вə
саһибкарлыг даирəлəринин билаваситə иштиракы илə реал-
лаша билəчək бир мəсəлəдир.

Азәрбајҗан Республикасында ваһид көмрүк сijasәтинин тәләб вә вәзифәләри Президент, Милли Мәчлис вә Һөкүмәт тәрәфиндән Көмрүк Мәчәлләси вә Көмрүк Һүгүгунун дикәр мәнбәләри әсасында мүәјҗән едилир вә республиканын көмрүк әразисиндә мал мүбадиләсинин тәнзимләнмәси вә көмрүк нәзарәти васитәләриндән еффе́ктив истифацә едилмәси илә дахили базарын мүдафиәси үчүн тичарәт-сijasи мәсәләләрин Һәлли, милли игтисадијjатын инкишафынын стимуллашдырылмасы, дәвләтин игтисади сijasәтинин әсас мәсәләләринин Һәллинә тәкан вермәк мәгсәди күдүр.

Көмрүк сijasәтинин маһијjәти өз әксини көмрүк-тариф ганунверичилијиндә, мүхтәлиф истигамәтли бејнәлхалг көмрүк бирликләри вә мүнасибәтләри јарадылмасында, сәрбәст көмрүк вә тичарәт зоналарынын тәшкил едилмәсиндә тапыр. Көмрүк сijasәти дәвләтин игтисади вә харичи тичарәт сijasәтинин әјрылмаз һиссәсидир вә буна көрә дә Һөкүмәтин үмуми игтисади стратегијасынын мәгсәд вә вәзифәләриндән асылдыр.

Өлкә игтисадијjатынын инкишаф сәвијjәси вә дахили истеһсалчыларын бејнәлхалг рәгабәт габилијjәтиндән асылы олага харичи игтисади сijasәтин, о чүмләдән дә көмрүк сijasәтинин нисбәтән дәгиг контурлара малик 4 нөвү мүшаһидә едилир:

- протексионизм,
- јумшаг протексионизм,
- јумшаг сәрбәст тичарәт,
- сәрбәст тичарәт (фритредерчилик).

Бу истигамәтләр, ејни заманда өлкә игтисадијjатынын харичи игтисади мүдахиләләрә ачыглыг дәрәчәсини нүмајиш етдирир.

Протексионист көмрүк сijasәти јерли истеһсалын инкишафы үчүн даһа әлверишли шәраит јарадылмасына јөнәлдилиб. Онун әсас мәгсәдләри идхал едилән маллара көмрүк веркигојмасынын даһа јүксәк сәвијjәсини тәтбиг етмәклә әлдә едилир.

Протексионист сijasәтдән фәргли олага сәрбәст тичарәт сijasәти көмрүк рүсумларынын даһа ашағы – минимум сәвијjәсини нәзәрдә тутур вә дахили базара харичи малларын даһа чоһ чәлб едилмәсинә тәһрик едир.

Көмрүк сijasəтинин һəјата кечирилмəсинин əсас васитəлəри көмрүк рүсумлары, јығымлары (тариф вə ја игтисади тəнзимлəмə), көмрүк рəсмилəшдирилмəси вə көмрүк нəзарəти əмəлијјатлары, харичи тичарəтин лисензијалашдырылмасы вə квоталашдырылмасы (гејри-тариф вə ја инзибати тəнзимлəмə) тəчрүбəси илə бағлы олан мұхтəлиф көмрүк мəндудијјəтлəри вə рəсмийјəтдир.

Көмрүк сijasəти мұхтəлиф һүгүг нормалары вə көмрүк гəјдалары əсасында һəјата кечирилмəлидир вə бу да **көмрүк һүгүгу** мəфһумуну мəјдана чыхарыр.

Көмрүк сijasəтинин дəгиг һүгуи əсасландырылмалары илк нөвбədə она көрə вачибдир ки, саһибкарлыг фəалијјəтинин бу вə ја дикəр истигамəтлəрини императив тəнзимлəјəркəн онун һəјата кечирмə васитəлəри истəр-истəмəз мүлкијјəт мұнасибəтлəри сферасына мұдахилə етмиш олур. Бундан башга көмрүк сijasəтинин харичи мұнасибəтлəрə тə'сири дөвлəт үчүн бəјнəлхалг-һүгуи характерли өңдəликлəр јаратдығындан онун нормалашдырылмасы зəрурəтини доғурур. Көмрүк Мəчəллəси **көмрүк ишини** – көмрүк сijasəти вə һəмчинин, бу сijasəти һəјата кечəрəчəк васитəлəр: мал вə нəглијјат васитəлəринин Азəрбајчан Республикасынын көмрүк сəрһəдиндəн кечирилмəсинин гəјда вə шəртлəри, көмрүк өдəнчлəринин тутулмасы, көмрүк рəсмилəшдирилмəси, көмрүк нəзарəти вə с. кими характеризə едир.

Конститусијанын 94-чү мəддəсинин биринчи бəндинин 25-чи һиссəсинə көмрүк ишинин үмүми гəјдаларыны Азəрбајчан Республикасы Милли Мəчлисi мүəјјəнлəшдирил.

Көмрүк ишинин инкишаф истигамəти Көмрүк Мəчəллəсинин 2-чи мəддəсинин 3-чү бəнди илə мүəјјəн олунмуш вə һамылыгла гəбул едилмиш бəјнəлхалг нормалар вə тəчрүбə илə ујғунлашдырма вə ејнилəшдирмə истигамəтиндə инкишаф етдирилир. Көмрүк Мəчəллəси 4-чү мəддəсинə əсасən Азəрбајчан Республикасы бəјнəлхалг игтисади интеграсијанын инкишаф етдирилмəси вə мөһкəмлəндирилмəси үчүн дикəр дөвлəтлəрлə көмрүк игтифаглары, сəрбəст игтисади зоналары јарадыр, көмрүк мəсəлəлəри үзрə бəјнəлхалг һүгүг нормаларына ујғун сазишлəр бағлајыр.

Көмрүк сəрһəдиндəн мал вə нəглијјат васитəлəринин кечирилмəси принциплəрини низама салан вə рəсмилəшдирилмə əмəлијјатларынын јеринə јетирилмəси үчүн мөвчуд

ганунверичилијә әмәл олунмасыны тә'мин едәчәк олан дәвләт тәрәфиндән мүәјјәнләшдирилмиш һәрәкәт гәјдалары көмрүк-һүгүг нормалары адланыр. Белә гәјдаларын мәчмусу көмрүк һүгүгуну әмәлә кәтирир ки, бу да Азәрбајчан Республикасы Ганунверичилијинин мүһүм тәркиб һиссәләриндән биридир.

Көмрүк гәјдаларынын рәсми норма олмасы үчүн онлар мүәјјән һүгүги формаја вә ја мәнбәјә малик олмалыдыр. Көмрүк һүгүгунун мәнбәләри вә јахуд формалары дедикдә, нәтичәсиндә көмрүк һүгүгу нормалары мүәјјән едилән дәвләтин һүгүгјаратма фәалијјәтинин тәчәссүм формалары баша дүшүлүр.

Көмрүк һүгүгунун мәнбәјини ихтијари һүгүги акт дејил, јалныз елә акт тәшкил едир ки, көмрүк ишинин үмуми гәјдаларыны әкс етдирә билсин. Беләликлә, көмрүк һүгүгунун мәнбәји норматив характер дашымалыдыр. Индивидуал актлар һүгүги факт характеринә малик олмалыдыр.

Конститусијалылыг, јә'ни әсас ганунун мүддәаларына там шәкилдә ујғунлуг вә ганунилик көмрүк һүгүгу мәнбәләринин әсас гурулуш принципләридир. Көмрүк һүгүгунун мәнбәләри систем характерли олуб ашағыдакы әсас элементләрдән ибарәтдир:

а) дахили көмрүк ганунверичилији;

б) көмрүк мүнасибәтләринә аид олан вә Азәрбајчан Республикасынын тәрәф-мүгабил олдугу бејнәлхалг һүгүги мүгавилә вә сазишләр.

Бә'зи һалларда көмрүк саһәсиндә ән'әнә характери дашыјан нормалардан да истифадә едилир. Белә нормалар ики чүрдүр:

а) дәниз нәглијјаты илә дашынан јүкләрин көмрүк рәсмиләшдирилмәсиндә истифадә олунан нормалар;

б) көмрүк дәјәринин тә'јин едилмәсиндә истифадә олунан нормалар.

Көмрүк иши һагында Азәрбајчан Республикасынын Ганунверичилији Көмрүк Мәчәлләсиндән, Көмрүк Тарифи һагында ганундан вә Азәрбајчан Республикасынын диқәр ганунверичилик актларындан ибарәтдир.

Көмрүк Мәчәлләси вә Көмрүк Тарифи һагында ганун көмрүк мүнасибәтләринин һүгүги тәнзимләнмәсиндә баш мөвгедә дурур вә көмрүк практикасында мејдана чыхан бүтүн әсас һүгүги мәсәләләри әһатә едир. Һүгүги гүввәсинә көрә

онлар јалныз Конститусијадан кериде галыр вә әсасында бүтүн көмрүк ганунверичилијинин гурулдуғу вә инкишаф етдирилдији һугуги базаны тәшкил едирләр. Бу көмрүк ганунларынын әлаһиддә нормаларынын тәтбиг едилмә ху-сијјәтләри Азәрбајчан Республикасы Президентинин 25 ијул 1997-чи ил тарихли 616 сәјлы фәрманы илә мүүјјән едилмишдир.

Көмрүк ганунверичилијинин комплекс характери һугугун диқәр мәнбәләриндә – Чинајәт Мәчәлләсиндә, Чинајәт-Просессуал Мәчәлләдә, Мүлки Мәчәлләдә, Мүлки-Просессуал Мәчәлләдә, Инзибати һугугпозмалар Мәчәл-ләсиндә вә с.-дә әксини тапмыш ајры-ајры нормаларын исти-фадә едилмәсини нәзәрдә тутур.

Көмрүк-һугуг тәнзимләмә механизминдә ганун гүввәли актлар мұһум рол ојнајыр. Белә актларын ганун гүввәси о демәқдир ки, онлар ганунларын ичрасы вә инкишафы, јә’ни давамы кими гәбул едилир вә һәмин ганунлара ујғун олмалыдырлар. Бунун тәшкилати-һугуги зәманәти норматив ганун гүввәли актларын Әдлијјә Назирлијиндә гејдијјатдан кечмәси тәләбидир. Әдлијјә Назирлији исә өз нөвбәсиндә вәтәндашларын һугугларына тә’сир едән тәшкилати норма-ларын ганунларын тәләбләринә ујғун олмасына нәзарәт едир. Ганунун вә ганун гүввәли актларын мүддәалары арасында ујғунсузлуг мүүјјән едилдији һалларда онун арадан галды-рылмасына гәдәр гејдијјатдан имтина едилир. Ганун гүввәли акт Әдлијјә Назирлијиндә гејдијјат нөмрәси алынмамыш гүввәјә минә билмәз. Ганун гүввәли актлар кәмијјәтинә көрә көмрүк һугугу мәнбәләринин ән ири һәчмлисидир. Буна башлыча сәбәб көмрүк ганунларынын мәтнләриндәки диқәр һугуги мәнбәләрдә әсасланма гејдләридир.

Һал-һазырда көмрүк мүнәсибәтләрини тәнзимләјән ганун гүввәли актларын ашағыдакы әсас новләри тәтбиг едил-мәқдәдир:

1. Конститусијанын 99-чу маддәсинә әсасән Азәрбајчан Республикасында Ичра һакимијјәтинин Президентә мәнсуб олмасы илә әлағәдар олараг:

Харичи сијасәтин, о чүмләдән дә онун тәркиб һиссәси олан харичи игтисади вә көмрүк сијасәтинин стратеги истигамәтләринин мүүјјәнләшдирилмәси Президентин фәрман вә сәрәнчамлары илә өз һәллини тапмыш олур.

Әввәлләр дә Азәрбајчан Республикасы Президентинин фәрманлары вә сәрәнчамлары, Көмрүк Мәчәлләси вә Көмрүк Тарифи һаггында ганун гәбул едиләнә гәдәр көмрүк мүнәсибәтләринин әсас һуғуғи вә социал чәһәтләри Президентин фәрманлары илә тәнзимләнирди.

“Азәрбајчан Республикасында харичи тичарәтин даһа да либераллашдырылмасы һаггында” Азәрбајчан Республикасы Президентинин 24 ијун 1997-чи ил тарихли 609 сәјлы Фәрманы илә идхал-ихрач әмәлијјатларынын тәнзимләnmәси Гәјдалары тәсдиг едилмишдир.

2. Назирләр Кабинетинин гәрарлары илә, адәтән, көмрүк сijasәти вә көмрүк һуғуғунун мұһүм мәсәләләри тәнзимләнир вә даһа јүксәк статуса малик актларын ичра механизми мүүјјән едилир.

22 март 1997-чи ил тарихли 24 сәјлы “Азәрбајчан Республикасы әразисиндә бүтүн нөв етил (јејинти) спиртинин истеһсалы, сахланмасы, алкогольлу ичкиләрин вә түтүн мә’мулатынын истеһсалы, идхалы үчүн лисензија верилмәси, онларын пәрәкәндә сатышы, идхал олунан вә өлкәдә истеһсал едилән һәмин мәһсуллара аксиз маркаларынын тәтбиг олунмасы гәјдалары һаггында”, 16 ијун 1997-чи ил тарихли 62 сәјлы “Азәрбајчан Республикасында ихрач-идхал әмәлијјатлары үзрә көмрүк рүсумларынын дәрәчәләри һаггында”, 21 ијул 1997-чи ил тарихли 81 сәјлы “Азәрбајчан Республикасынын көмрүк бурахылыш мәнтәгәләриндән физики шәхсләр тәрәфиндән истеһсалат вә ја коммерсија фәалијјәти үчүн нәзәрдә тутулмајан малларын кечирилмәсинин гәјдалары һаггында” гәрарлар бу гәбилдәндир.

Азәрбајчан Республикасы Президенти вә Назирләр Кабинети тәрәфиндән верилән **сәрәнчамлар**, бир гәјда олараг, һуғуғ нормалары характерли дејил вә бирдәфәлик тәтбиглә маһијјәтини сәрф етмиш олур.

3. Бир нечә дәвләт органы тәрәфиндән биркә гәбул едилән ганун гүввәли актлар. Бу гәбилдән олан актлара нүмунә кими Дәвләт Көмрүк Комитәси, Малијјә Назирлији вә Баш Дәвләт Верки Мүфәттишлијинин биркә тәсдиг етдикләри, МДБ өлкәләри һудудлары кәнарындан республикаја кәтирилән миник автомобилләринә аксиз веркисинин тәтбиги гәјдалары һаггында 27 ијун 1996-чи ил тарихли тә’лиматы көстәрмәк олар.

4. Дөвләт Көмрүк Комитәсинин норматив актлары. Көмрүк Мәчәлләсинин 9-чу маддәсинә әсасән Дөвләт Көмрүк Комитәси өз сәләһијјәтләри дахилиндә Азәрбајҗан Респуббликасынын көмрүк органлары, бүтүн башга дөвләт органлары, табечилијиндән вә мүлкијјәт формасындан асылы олмајараг идарәләр, мүәссисәләр вә тәшкилатлар, һабелә вәзифәли шәхсләр вә вәтәндашлар үчүн ичрасы мәчбури олан норматив актлар гәбул едир. Дөвләт Көмрүк Комитәсинин үмуми характерли норматив актлары онларын өзләриндә ајры мүддәт нәзәрдә тутулмамышдырса, дәрч олундугдан он күн сонра гүввәјә минир.

Көмрүк һүгугу мәнбәләринә норматив әмрләр вә Дөвләт Көмрүк Комитәсинин тә'лимаатлары да аид едилир. Бунлардан башга Комитә рәбәрлији көмрүк органларына көстәриш вә мәктублар көндәрә биләр. Белә сәнәдләр, адәтән, бу вә ја диҗәр норматив актын тәтбиг едилмәси гәјдасы барәдә изаһ вә аңлајышлардан ибарәт олур вә өзүндә көмрүк һүгугунун јени нормаларыны дашымыр, јә'ни онлар һүгуги мәнбәләр дејилләр.

Өз сәләһијјәтләри чәрчивәсиндә јерли көмрүк органлары да һүгуги актлар јарада биләр. Белә актлар, адәтән, фәрди характер дашыјыр. Мәсәлән, структур бөлмәләрин әсаснамәләри, көмрүк әмәкдашларынын вәзифә тә'лимаатлары, дахили әмрләр вә с. Бә'зи һалларда онлара локал характерли һүгуг нормалары да дахил едилә биләр. Мәсәлән, көмрүк анбарындан истифадә гәјдалары, көмрүкхананын дахили низам гәјдалары вә с. Оператив иш режиминдә телеграм, телетајпограм, телефакс кими информасија чатдырма формаларындан истифадә едилир. Електрон рабитә каналлары илә алынмыш информасија кағыз мә'лумат дашыјычылары олан сәнәдләрлә ејникүчлүдүр вә ејни һүгуги нәтичәләрә маликдир.

Дөвләт суверенлији һәр дөвләтин көмрүк мәсәләләринин биртәрәфли гәјдада дахили ганунверичиликлә тәнзимләnmәси зәрурәтини мејдана чыхарыр. Лакин һәр бир дөвләтин кеосијаси мөвгеји вә ајры-ајры дөвләтләрлә әлаһиддә мүнасибәтләри бу мәсәләләрә хүсуси јанашма методлары тәтбиг едилмәсини шәртләндирир. Ејни заманда көмрүк сијасәтинин бејнәлхалг әһмијјәти ачыг-ашкардыр вә нәтичәдә бу мәсәләләр разылашдырма тәнзимләnmәсинин мөвзусуна

чеврилир. Әкәр һәр һансы бир дөвләт, көмрүк мәсәләләринин һалли заманы диһәр дөвләтләрин марагларыны нәзәрә алмырса вә ја онларын мәнәфејинә зәрбә вура билән сijasәт јеридирсә, харичи игтисади әлагәләри вә бүтөвлүкдә бејнәлхалг әлагәләри мүрәккәбләшдирән конфликтләр мејдана чыха биләр.

Русија Империясы илә Һолландија арасында, Бејүк Британија илә Франса арасында мөвчуд олмуш “Көмрүк мұһарибәләри” тарихи фактлардыр.

Көмрүк саһәсиндә бејнәлхалг-һүтуги әмәкдашлығы, һәмчинин мүасир көмрүк тарифләринин мүрәккәблији, чоһсајлы көмрүк рәсмиләшдирилмәләри гајдалары күндәлик зәрурәт һалына кәтирилир.

Бејнәлхалг тичарәт дөвријјәсинин инкишафы, турист мүбадиләси, һуманитар әлагәләр көмрүк сijasәтинин әсас истигамәтләринин вә мүхтәлиф дөвләтләрин ејни типли норматив актларынын координасиясыны нәзәрдә тутан көмрүк ганунверичилијинин ејниләшдирилмәсини лабүд едир. Милли нормаларын јахынлашдырылмасына јардым едилмәси, бејнәлхалг һүтуг вә әлдә едилмиш һөкүмәтләрасы разылашмалар принципинә әсасланан бејнәлхалг көмрүк режиминин јарадылмасы өн плана чыхыр. Милли көмрүк-һүтуг системләринин ејниләшдирилмәси бејнәлхалг игтисади әмәкдашлығын кенишләндирилмәси вә интеграсија просесләринин дәринләшдирилмәси үчүн әлверишли шәраит јарадыр.

Көмрүк гајдаларынын әсас ејниләшдирмә васитәләри бејнәлхалг мүгавиләләрин вә ихтисаслашмыш бејнәлхалг тәшкилатларын төвсијјәләридир.

Азәрбајчан Республикасынын Үмүмдүнја Тичарәт Тәшкилатына вә Авропа Бирлијинә дахил олмаг арзусу кечид әрәфәсиндә дахили ганунверичиликдә мүвафиг дәјишикликләр едилмәсини, тәтбиг едилән һүтуги нормаларын бејнәлхалг нормалара јахынлашдырылмасыны, рәсмиләшдирмә әмәлијјатларынын садәләшдирилмәсини, сүр'әтләндирилмәси вә ејниләшдирилмәсини нәзәрдә тутур. Сон заманлар гәбул едилмиш бир сыра гәрарлары бу истигамәтдә атылмыш мұһүм аддымлар кими гәбул етмәк лазымдыр. Ваһид идхал көмрүк рүсумунун тәтбиги, әләвә дәјәр веркиси мәсәләләринин чевикләшдирилмәси, бә'зи маллара аксиз веркисинин тәтбиги бу гәбилдән олан тәдбирләрин вачиб мәрһәләләридир.

Көмрүк саһәсиндә бейнәлхалг-һүгуи әмәкдашлыг илк нөвбәдә почт көндәришләринә көмрүк пәзарәти: дәнниз, дәмнр-јолу, һава, автомобиль јоллары илә вә гарышыг дашымаларда көмрүк гәјдаларынын ејниләшдирилмәсини; даими јашамаг үчүн башга өлкәләрә кедән шәхсләрин һүгуи статусуну; сәрнишинләрдән ајры кедән мүшәјиәт олунајан багажын көмрүк режимини әһәтә едир.

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк саһәсиндә бейнәлхалг һүгуи әмәкдашлығы әсас 4 истигамәтдә инкишаф едир:

1) Бейнәлхалг тәшкилатлар, о чүмләдән Үмумдүија Көмрүк Тәшкилаты илә әмәкдашлыг;

2) МДБ көмрүк рәһбәрләри шурасы чәрчивәсиндә әмәкдашлыг;

3) Игтисади Әмәкдашлыг тәшкилаты чәрчивәсиндә әмәкдашлыг;

4) Икитәрәфли мүнасибәтләр әсасында ајры-ајры дөвләтләрин көмрүк органлары илә әмәкдашлыг.

Көмрүк саһәсиндә тәтбиг едилән норматив актлара илкин нәзарәт даһили ганунверичилијин гүввәдә олан бейнәлхалг мүгавиләләрин мүддәаларына ујғунсузлуг һалларыны истисна етмәјә имкан верир.

Көмрүк Мәчәлләсини 6-чы маддәсинә көрә Азәрбајчан Республикасынын дөвләтләрарасы мүгавиләләриндә мүәј-јән едилән гәјдалар бу Мәчәллә вә көмрүк иши һаггында Азәрбајчан Республикасынын диқәр ганунверичилик актлары илә нәзәрдә тутулмуш гәјдалардан фәргләнәрсә, дөвләтләр-арасы мүгавиләләрин гәјдалары тәтбиг едилир.

Көмрүк ганунверичилијини замап вә мақанда гүввәси

Көмрүк саһәсиндә тәнзимләмә мүнасибәтләрини бейнәлхалг тәчрүбәдә гәбул едилмиш үмуми гәјдасына көрә, көмрүк органы тәрәфиндән көмрүк бәјапнамәсини вә диқәр сәнәдләрин гәбул едилдији күн гүввәдә олан ганунверичилик актлары тәтбиг едилир.

Маллары вә нәглијат васитәләрини көмрүк сәрһәдиндән гејри-гануни кечирилмәси һаллары мүәјјән едилдикдә мејдана чыхан мүнасибәтләрин тәнзимләнмәси үчүн мал вә нәглијат васитәләрини көмрүк сәрһәдиндән фактики кечи-

рилдији кун гүввәдә олан гаунверичилик актлары тәтбиг едилир.

Көмрүк тәнзимләмәсинин әрази аспектини сәчијјәлән- дирән әсас аңлајыш – **көмрүк әразиси** аңлајышыдыр. Көмрүк әразиси дедикдә һәмни өлкәнин көмрүк гаунверичилијинин там һәчмдә фәалијјәт көстәрдији әрази баша дүшүлүр.

Көмрүк Мәчәлләсинин 3-чү маддәсиндә дејилир: “Азәрбајҗан Республикасынын көмрүк әразиси – Азәрбајҗан Республикасынын гуру әразисиндән, дахили сулардан, Хәзәр дәнизинин (көлүнүн) Азәрбајҗан Республикасына мәнсуб олан бөлмәсиндән (о чүмләдән онда јерләшән адалар, сүн’и адалар, гурғулар вә тикилиләр) вә онларын үзәриндәки һава мөкәһиндән ибарәтдир. Азәрбајҗан Республикасы әразисиндә сәрбәст көмрүк зоналары вә сәрбәст анбарлар јерләшә биләр. Бу мәчәлләдә вә көмрүк иши үзрә Азәрбајҗан Республика- сынын диқәр гаунверичилик актларында мүәјјән едилән һаллар истисна едилмәклә сәрбәст көмрүк зоналарынын вә сәрбәст анбарларынын әразиләри Азәрбајҗан Республика- сынын көмрүк әразисиндән кәнарда јерләшән әразидир”.

Көмрүк әразиси аңлајышынын бу чүр шәртләндирил- мәси ө демәкдир ки, диқәр характерли зоналар, мәсәлән, хусуси игтисади зоналар вә с. көмрүк әразисинин бир һиссә- сидир. Белә хусуси характерли зоналарын фәалијјәтинин тәнзимләнмәси мүвафиг һүгуи гүввәјә малик актларын гәбул едилмәси илә һәјата кечирилмәлидир.

Көмрүк-һүгуг нормаларынын тәтбиг едилмәсинин мөкәһ һүдудларынын тә’јини үчүн **көмрүк сәрһәди** мәфһу- мундан истифадә едилир

Көмрүк сәрһәди дедикдә көмрүк әразисинин периметри – бу әразинин контурларыны һүдудландыран хәтт баша дүшүлүр. Бир сөзлә көмрүк сәрһәди дәвләтин гаунверичили- јинин гүввәдә олдуғу мөкәһ һүдудларыны мүәјјәнләшдирир вә әразичә битишник өлкәләрин көмрүк әразисини ајырыр.

Көмрүк сәрһәди һәндәси бөлкү характерли, јер үзәриндәки реал хәтт олан дәвләт сәрһәдиндән фәргли оларағ һүгуи фиксија (тәсәввүр едилән хәтт) һесаб едилир. Белә тәсфир бә’зи һалларда көмрүк сәрһәдинин дәвләт сәрһәди илә үст-үстә дүшмәјә биләчәји вариантларын мүмкүнлүјүнү көстәрир.

Көмрүк Мәчәлләсинин 3-чү маддәсинин 3-чү бәндинә көрә “Азәрбајчан Республикасынын Көмрүк әразисинин һүдудлары, һәмчинин сәрбәст көмрүк зоналарынын вә сәрбәст анбарларын периметрләри Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдидир”. Беләликлә, дахили вә харичи көмрүк сәрһәди анлајышлары мејдана чыхыр. Белә ки, көмрүк әразисинин әтраф һүдудларынын харичи көмрүк сәрһәди олдуғу анлашылыр.

Харичи көмрүк сәрһәди билаваситә гоншу олан дәвләтләрин көмрүк әразисини ајырыр вә адәтән дәвләт сәрһәди илә үст үстә дүшүр. Харичи көмрүк сәрһәдиндә дәвләт сәрһәди барәдә гануниверичиликдә нәзәрдә тутулмуш инзибати-һүгути режим тәтбиг едилир. Харичи көмрүк сәрһәдинин горунмасы көмрүкчүләр тәрәфиндән сәрһәд гошунлары илә биркә һәјата кечирилир.

Дахили көмрүк сәрһәди көмрүк әразисинин даһа ичәриләриндә тәшkil едилир. Дахили көмрүк сәрһәди зәрурәти сәрбәст көмрүк зонасы вә сәрбәст көмрүк анбары режимләринин тәтбиги заманы мејдана чыхыр. Һүгути статусуна көрә дахили көмрүк сәрһәди харичи сәрһәдә бәрәбәр тутулур; азад зонанын әразиси сәрһәд зонасы кими бахылыр вә ораја киришә хүсуси нәзарәт бурахылыш мәнәтгәләриндән вә ичазә вәрәгәләри тәтбиг едилмәклә ичазә верилир. Дахили көмрүк сәрһәди көмрүкчүләр тәрәфиндән азад көмрүк зонасынын һакимијјәт органлары илә биркә горунур.

1.2. КӨМРҮК ОРГАНЛАРЫНЫН ВАҢИД СИСТЕМИ

Көмрүк ишинә билаваситә рәһбәрлик Дәвләт Көмрүк Комитәси (ДКК) тәрәфиндән һәјата кечирилир. Башга сөzlә Дәвләт Көмрүк Комитәси Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органыдыр.

Көмрүк органлары һүгүг-мұһафизә органы олуб (КМ, маддә 7) ваһид систем тәшkil едир. Бу системә ашағыдакылар дахилдир:

- Дәвләт Көмрүк Комитәси
- мәһәлли, ихтисаслашмыш идарәләр
- көмрүкханалар

- көмрүк постлары

Көмрүк системинə дахил олмајан, лакин Дөвлəт Көмрүк Комитəсинин табечилијиндə олан гурумлар ашағыдакылардыр:

- көмрүк мөгсəдлəri үчүн малларын експертизасыны вə тəдгигини апармагдан өтрү јарадылан көмрүк лабораторијалары;

- көмрүк иши саһəсиндə елми-тəдгигат ишлəринин апарылмасы, кадр һазырлығы вə онларын ихтисасынын артырылмасы мөгсəди илə јарадылан елми-тəдгигат мүəссисəлəri, пешəјөнүмлү тəһсил-тəдрис мүəссисəлəri (мəсəлən, тəдрис мəркəзи);

- көмрүк фəалијјəтинин јеринə јетирилмəсинə көмөк едэн һесаблама мəркəзлəri, полиграфија, тикинти-истисмар идарəлəri вə диқəрлəri (мəсəлən, көмрүк анбарлары вə ја мүвəггəти сахланч анбарлары);

Көмрүк органларынын, көмрүк лабораторијаларынын, елми тəдгигат вə тəдрис мүəссисəлəринин, идарə вə тəшкилатларын мүлkiјјəти дөвлəт мүлkiјјəтидир.

Көмрүк органлары диқəр дөвлəт органлары, мүəссисəлər, гурумлар, тəшкилатлар вə вəтəндашларла гаршылыгы мүнəсибəтлər гурур. Бə'зи һалларда ганунверичилик көмрүк органларынын сəлаһијјəтинə аид едилмиш мəсəлəлəрин диқəр органлар вə мүəссисəлər тəрəфиндэн јеринə јетирилмəсинə јол верир. Бу заман көмрүк органлары бу фəалијјəтə нəзарəт етмөк һүгуна малиқдирлər [мəсəлən, шəхси (фəрди) мүвəггəти сахланч анбарынын саһиби, көмрүк дашыјычысы вə с.].

Дөвлəт органлары вə вəзифəли шəхслər Азəрбајчан Республикасы көмрүк органларына онлара һəвалə едилмиш вəзифə вə функцијаларын јеринə јетирилмəсинə көмөк етмəјə борчлудурлар.

Көмрүк Мəчəллəсинин 10-чу маддəсинə кəрə Азəрбајчан Республикасынын көмрүк органлары 19 əсас функцијанын јеринə јетирилмəсини тə'мин едирлər. Онлардан:

- Азəрбајчан Республикасынын көмрүк сијасəтинин ишлəниб һазырланмасында иштирак етмөк вə бу сијасəти һəјата кечирмөк;

- өз сəлаһијјəтлəri чəрчивəсиндə Азəрбајчан Республикасынын игтисади тəһлүкəсизлијини тə'мин етмөк, игтисади

мәнафејини горумаг, көмрүк сәрһәдиндән кечирилән маллар барәсиндә игтисади сијасәт тәдбирләринин һазырланмасында иштирак етмәк вә бу сијасәти һәјата кечирмәк;

- көмрүк иши саһәсиндә чинајәтләрә, һәмчинин, көмрүк гәјдаларынын вә верки ганунверичилијинин позулмасына гаршы мүбаризә апармаг, наркотик васитәләрин, силаһын, Азәрбајчан халгынын вә харичи өлкә халгларынын бәдии, тарихи вә археоложи сәрвәтләри олан әшјаларын, интеллектуал мүлкијјәтин вә с. көмрүк сәрһәдиндән кечирил-мәсинин гаршысыны алмаг;

- өз сәләһијјәтләри дахилиндә валјута нәзарәтини һәјата кечирмәк;

- көмрүк ишинә аид бејнәлхалг өһдәликләрин јеринә јетирилмәсини тәмин етмәк;

- ганунверичиликдә нәзәрдә тутулмуш диқәр функсијалары көстәрмәк олар.

ДКК-нин идарәчилик фәалијјәти илк нөвбәдә табели көмрүк органлары илә гаршылыгы мүнасибәтләрдә өз әксини тапыр. Бәзи һалларда ДКК физики шәхсләр вә вәзифәли шәхсләрлә билаваситә үнсијјәтдә олур.

Көмрүк органларынын үмуми мәсәләләри көмрүк системинин бүтүн һалгаларында һәлл едилир вә бу заман ДКК апарычы рол ојнајыр. Бу үмуми мәсәләләрдән башга ДКК көмрүк хидмәтинә рәнбәрлик вә көмрүк ишинин инкишафы илә әлағадар олан спесифик мәсәләләри һәлл едир.

Азәрбајчан Дөвләт Көмрүк Комитәси:

- табели органларын, мүәссисәләрин, гурумларын мүлкијјәтинин идарә едилмәсиндә мүлкијјәтчи һүтугларыны һәјата кечирир;

- көмрүк органларынын вәзифәли шәхсләри тәрәфиндән гачагмалчылыг, көмрүк гәјдаларынын вә верки ганунверичилијинин позулмасы һаллары барәдә ишләрин ичраатында просессуал нормалара әмәл едилмәсинә нәзарәт едир, белә позунтулар барәдә верилмиш шикајәт вә протестләрә бахыр.

ДКК вәзифәли шәхсләри диқәр һүгүг-мүһафизә органлары, назирлик вә баш идарәләрлә әмәкдашлығы тәшкил едир, харичи өлкәләрин көмрүк органлары илә гаршылыгы мүнасибәтләр гурур. ДКК әмр, сәрәнчам вә тапшырыглар верир.

Азәрбајчан Республикасы Дөвләт Көмрүк Комитәси һаггында Әсаснамә Азәрбајчан Республикасынын **Президенти** тәрәфиндән тәсдиг едилир. Көмрүк органларынын ваьид системинин мүәјјән олунмасы, көмрүк органларынын јарадылмасы, јенидән тәшкили вә ләғв едилмәси сәләһијјәти Президентә мәхсусдур (*КМ, маддә 7 б.2,4*).

Көмрүк режимләринин тәтбигинин ајры-ајры мәсәләләрини тәнзимләјән, лакин Көмрүк Мәчәлләсиндә нәзәрдә тутулмајан мүддәалар үзрә Азәрбајчан Республикасынын мүвафиг ғанунверичилик актларынын гәбул едилмәсинә гәдәр олан мүддәт әрзиндә нәзәрдә тутулмуш көмрүк режимләринин һүтүги тәнзимләnmәси вә Көмрүк Мәчәлләси илә нәзәрдә тутулмајан көмрүк режимләринин тәтбиг едилмәси Республика Президентинин мүәјјән етдији норматив актлары илә һәјата кечирилир (*КМ, маддә 26*).

Президент, һәмчинин, көмрүк органынын вәзифәли шәхсләринә хүсуси рүтбәләрин мүәјјән едилмәси вә онларын верилмәси гәјдаларыны тәсдиг едир (*КМ, маддә 414 б.5*).

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини билаваситә һәјата кечирән органлар ДКК-нин тәсдиг етдији әсаснамәләрә ујғун фәәлијјәт көстәрирләр. ДКК-нин фәәлијјәтинә **Сәдр** рәһбәрлик едир. Республика Президенти Комитә сәдрини вәзифәјә тә'јин вә вәзифәдән азад едир.

Көмрүк ишинә рәһбәрлијин мүһүм мәсәләләри ДКК *Коллекијасынын* ичласларында музакирә едилир. Коллекијанын ишинә ДКК сәдри рәһбәрлик едир, онун тәркибинә исә сәдрин мүавинләри вә көмрүк хидмәтинин бә'зи рәһбәр ишчиләри дахил едилирләр. Коллекијада гәбул едилмиш вә сәдрин әмри илә тәсдиг едилмиш гәрарларын ичрасы бүтүн көмрүк органлары вә көмрүк әмәкдашлары үчүн мәчбуридир. Адәтән көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органларында Көмрүк-Тариф Шурасы вә ја комиссијалары фәәлијјәт көстәрир.

ДКК-нин *мәркәзи апараты*, әсасән, оператив тәдбирләр һәјата кечирир, көмрүк системинин ишләмә механизмини јарадыр, мүвафиг норматив актларын һазырланмасыны тә'мин едир, мә'луматларын јығылмасы вә анализи, идарәетмә гәрарларын мәрһәләләринин һазырланмасы вә јерли көмрүк органларынын фәәлијјәтинин әләгәләндирилмәсини тәшкил едир.

ДКК-нин идарə вə шə'бəлəри кəмрүк хидмəтинин мəр-кəзи органы сəвијјəсиндə гəрарлар гəбул едилмəсини тə'мин едир вə бу гəрарларын јерлəрдə јеринə јетирилмəсини тəшкил едир. ДКК-нин идарə вə шə'бəлəри өз сəлəијјəтлəри чəрчивəсиндə кəмрүк ишинин бə'зи мəсəлəлəрини мүстəгил ھəлл едир вə јерли кəмрүк органларынын фəалијјəтинин конкрет сəھəлəрини истигамəтлəндирилəр.

ДКК-нин идарə структур бəлмəлəринин иш принципинин əсасыны функционал фəалијјəт тəшкил едир, јə'ни Һər бир идарə вə шə'бəнин фəалијјəти ДКК-нə Һəвалə едилмиш функцијаларын јеринə јетирилмəсини тə'мин етмəк мəгсəди күдүр.

Кəмрүкханалар өз фəалијјəтлəрини ДКК-нин үмүми рəкбəрлији алтында Һəјатə кечирилəр. ДКК-си кəмрүкхананын фəалијјəт зонасынын Һүдудларыны мүəјјən едир. Кəмрүкхананын табечилијиндə ишин характериндən вə Һəчминдən асылы оларəг кəмрүк постлары јарадылыр. Кəмрүкханаларын фəалијјəт зоналарынын сəрьəдлəри республиканын əразибөлкү принципи илə мүəјјən едилмиш бөлкəлəрин инзибати сəрьəдлəри илə үст-үстə дүшмəјə билəр. Ёйтијач олдуғу Һалларда ихтисаслашмыш кəмрүкханаларын јарадылмасына кедилə билəр.

Кəмрүкханалара, онлара Һəвалə едилмиш вəзифə вə функцијаларын јеринə јетирилмəсини тə'мин етмəк үчүн, кениш профилли Һүтуғлар верилмишдир:

- мал вə нəглијјат вəситəлəринин мүəјјən едилмиш кəмрүк режими алтында јерлəшдирилмəсинə ичəзə вермəк;

- кəмрүк мұјинəси вə кəмрүк нəзарəтинин мұхтəлиф формаларыны Һəјатə кечирмəк;

- мал вə нəглијјат вəситəлəринин кəмрүк нəзарəти алтында ејнилəшдирилмəсини апармағ;

- кəмрүк нəзарəти вə кəмрүк рəсмилəшдирилмəсинин апарылмасы үчүн нəглијјат вəситəлəринин дајаначағ јеринин вə мүддəтинин мүəјјən едилмəsi вə дајаначағ јерлəриндən јолə дүшмəлəринə ичəзə верилмəsi;

- Азəрбајчан Республикасынын кəмрүк əразисини кəмрүк органларынын ичəзəси олмдан тəрк етмиш нəглијјат вəситəлəрини дајанмаға мəчбур етмəк, Һавə вə дəниз кəмилилəрини керижə гəјтармағ (хəричи кəмилəр вə дикəр дəвлəтлəрин əразисиндə олан кəмилəрдən башга);

- көмрүк мәгсәдләри үчүн проб вә нүмунәләрин кәтү-
рүлмәси вә тәдгигаты (экспертизасы);

- декларант вә көмрүк дашыгычыларындан көмрүк рәс-
миләшдирилмәси ичраатында вә көмрүк нәзарәтинин кечи-
рилмәсиндә көмәклик көстәрилмәсини тәләб етмәк;

- мал вә нәглијјат васитәләри бурахылдыгдан сонра
көмрүк нәзарәти һәјата кечирмәк;

- өз сәләһијјәтләри дахилиндә көмрүк өдәнчләри мүд-
дәтинин узадылмасы барәдә гәрар гәбул етмәк;

- көмрүк гәјдаларынын позулмасына көрә шәхсләри
мәс'улијјәтә чәлб етмәк;

- өдәнилмәмиш көмрүк өдәнчәләрини мүбаһисәсиз
алмаг;

- көмрүкхананын структур бөлмәләринин фәалијјәт
јерини, онларын иш вахтыны мүәјјән етмәк.

Көмрүк постлары өз фәалијјәтини көмрүкхананын
билаваситә рәһбәрлији алтында һәјата кечирир. Еһтијач олдуг-
да билаваситә ДКК-нә табә олан көмрүк постлары да јара-
дыла биләр.

Гәбул едилмиш үмуми гәјдалара көрә көмрүк постлары,
адәтән, һүгуи шәхс статусуна малик олмур, амма ДКК-нин
гәрары илә белә статус мүәјјән едилә биләр. Бу һалда көмрүк
постунун мүстәгил балансы, банкларда һесаблашма вә диқәр
һесаблары јарадылып вә пост дәвләт мүлкијјәти олан, она
верилмиш мүлкијјәт үзәриндә оператив идарәетмә һүгуу
алыр.

Көмрүкханалар үчүн, әсасән, ашағыдакы вәзифәләр вә
функцијалар мүәјјән едилир:

- көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин вә көмрүк нәзарәти-
нин һәјата кечирилмәси;

- гачагмалчылыг вә көмрүк саһәсиндә диқәр һүгуупозма
вә чинајәтләрә гаршы мүбаризә апарылмасы.

Мөвчуд ганунверичилијин тәләбләринин јеринә
јетирилмәсини тәмин етмәк үчүн ихтисаслашдырылмыш
көмрүк постлары јарадыла биләр. Мәсәлән, Комитә сәдринин
20 феврал 1998-чи ил тарихли 002 сәјлы әмри илә
Республика Назирләр Кабиетинин 22 март 1997-чи ил
тарихли 24 сәјлы гәрарынын тәләбләринә мүвафиг олараг,
республика әразисинә идхал едилән аксизли малларын
мәркәзләшдирилмиш гәјдада көмрүк рәсмиләшдирилмәсини

тә'мин етмәк, аксиз маркаларынын тәтбигинә нәзарәти күчләндирмәк, аксиз веркиләринин ганунверичиликдә нәзәрдә тутулмуш гәйдада дүзкүн һесабланыб тутулмасыны вә вахтында дәвләт бүдчәсинә көчүрүлмәсини тә'мин етмәк мәгсәди илә, Дәвләт Көмрүк Комитәсинә билаваситә табә олмагла, Бакы шәһәриндә, фәалијјәт зонасы бүтөвлүкдә Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразиси олан – Аксиз көмрүк посту јарадылмышдыр.

Көмрүк Мәчәлләсинин 11-чи маддәсинә көрә “Азәрбајчан Республикасы көмрүк органларынын вә онларын сәрәнчамында олан дәниз вә чај кәмиләринин бајрағы вардыр. Азәрбајчан Республикасы көмрүк органларынын сәрәнчамында олан нәглијјат васитәләри вә һава кәмиләринин тапынма нишанлары вардыр”.

Танынма нишаны көмрүк органларынын бина вә диқәр тикилиләриндә, нәглијјат васитәләриндә, коллекиянын ичлас залында, көмрүк органлары рәбәрләринин кабинетләриндә јерләшдирилә биләр.

1.3. КӨМРҮК ИНФРАСТРУКТУРУ, ОНУН КӨМРҮК ИШИНИН ТӘШКИЛИ ВӘ ИНКИШАФ ЕТДИРИЛМӘСИНДӘ РОЛУ

Һәлли вачиб олан тәшкилати вә идарәетмә проблемләри арасында Азәрбајчанын көмрүк системинин бу күн үчүн вә узунмүддәтли перспективдә кәјфијјәтчә јүксәлишини нәзәрдә тутан шахәләнмиш, мүрәккәб көмрүк инфраструктурунун јарадылмасы хусуси мараг доғурур. Бу бир чох факторларла бағлыдыр. Факторларып әсасында базар иғтисадијјатынын инкишафы дурур. Шүбһәсиздир ки, инкишаф етмиш базар инфраструктуру вә онун диқәр тәркиб һиссәләри, о чүмләдән харичи иғтисади әлағәләр сектору олмадан базар иғтисадијјаты нормал фәалијјәт көстәрә билмәз.

Көмрүк инфраструктурунун кетдикчә артан рол вә әһәмийјәтинә тә'сир көстәрән диқәр шәраит вә тәләбләр дә мовчуддур: биринчиси, харичи иғтисади фәалијјәтин тәнзимләnmәси просесиндә функцијаларынын, сәләһийјәтләринин вә мәс'улијјәтләринин артмасы илә әлағәдар олараг, көмрүк органларынын фәалијјәтинин чәтипләшмәси; икинчиси, көм-

рүк рәсмиләшдирилмәси вә маллара көмрүк нәзарәти үзрә ишләрин һәчминин әһәмијјәтли дәрәчәдә артмасы, онларын јеринә јетирилмәсинин јени технолокијанын вә техники вәситәләрин тәтбигиндән бирбаша асылылыгынын күчләнмәси; үчүнчүсү, көмрүк органларынын һугуг-мұафизә органы кими јени һугуг вә вәзифәләри, о чүмләдән өлкәнин игтисади тәһлүкәсизлијинин тә’мин едилмәси; дөрдүнчүсү, көмрүк тәшкилатларынын кадр һәј’әтинин кәјфијјәтчә јахшылашдырылмасы вә мөһкәмләндирилмәси тәләбаты, онларын пешәкарлығынын, билик сәвијјәсинин јүксәлдилмәси, јүксәк әхлагетик кәјфијјәтләрин тәрбијә едилмәси; бешинчиси, социал сәһәнин керилијинин арадан галдырылмасынын вачиблији, көмрүк әмәкдашларынын социал мұдафиәсинин, нормал һәјәт фәалијјәтинин тә’мин едилмәси; алтынчысы, көмрүк иши сәһәсиндә бејнәлхалг әмәкдашлығын кенишләнмәси вә дәринләшмәси просесинин Азәрбајчанын көмрүк органларынын инфраструктур тә’минатынын бејнәлхалг сәвијјәгә галдырылмасыны тәләб етмәси.

Гәјд едилмәлидир ки, көмрүк инфраструктурунун тәшкили вә инкишафы – көмрүк органлары ваһид системинин ајрылмаз атрибуту, көмрүк ишинин һәјәта кечирилмәсиндә онун сәмәрәли олмасыны шәртләндирән әсас амилләрдән биридир. Белә ки, инфраструктура тә’минаты бу вә ја дикәр сәвијјәдә мөвчудлуғу илә көмрүк ишинин һәјәта кечирилмәсинин проседура вә мәрһәләләрини мұшајиәт едир.

Ән’әнәви олараг көмрүк инфраструктуру мәфһумунун мұәјјән едилмәсиндә әсас диггәт она јөнәлдилир ки, инфраструктур дедикдә көмрүк ишинин һәјәта кечирилмәсиндә, көмрүк органларынын вәзифәләринин јеринә јетирилмәсиндә табели, көмәкчи рол ојнајан көмрүк мұәссисәләринин шәбәкәси нәзәрдә тутулур.

Белә тәшкилатлара көмрүк лабораторијалары, тәдрис мұәссисәләри, елми тәдигат мұәссисәләри, һесаблама мәркәзләри, полиграфија, тикинти, истисмар, тәһъизат вә с. мұәссисәләр аид едилир.

“Инфраструктура” латын сөзү олуб (*infra* – алтында, *structura*) – гурулуш, тәшкилат) “јардымчы гурулуш” мә’насы дашыјыр.

Беләликлә, инфраструктура – органын нормал фәалиј-
јәт көстәрмәсини тә’мин едән истеһсал, гејри-истеһсал, елми
саһәләр комплексидир.

Көмрүк инфраструктурауна хас олан үмуми вә әләһиддә
хүсусијјәтләри ашағыдакы кими характеризә етмәк олар:

- Биринчиси, о, бүтөвлүкдә милли игтисадијјатын ин-
фраструктурундан тәчрид олунмур, онун тәркибиндә јарады-
лыр вә фәалијјәт көстәрир;

- Икинчиси, көмрүк системи бүтөвлүкдә тәнзиметмә,
һугуги, идарәетмә характерли институтларла сых бағлы олан
үмуми инфраструктурун тәркиб һиссәсидир. Бу кејфијјәтдә о
харичи игтисади фәалијјәтин тәнзимләнмәси саһәсинә вә
беләликлә дә игтисади тәһлүкәсизлијин тә’мин едилмәсинә
хидмәт едир.

- Үчүнчүсү, көмрүк инфраструктурунун көмрүк систе-
минин фәалијјәтинин тә’мин едилмәси кими саһәдаһили тә’ји-
наты вар.

Бу бахымдан, көмрүк системинин нормал фәалијјәтини
тә’мин едән инфраструктура тә’минаты элементләрини үч
әсас група ајырмағ өлар.

Биринчи група мал вә нәглијјат васитәләринин кечи-
рилмәси, сахланмасы вә анбар е’малы үчүн, һәмчинин сәрни-
шинләрә хидмәт етмәк үчүн шәраит јарадан элементләр дахил
едилир. Башға сөzlә бу, көмрүк органларынын мадди-техники
базасы (инзибати биналар, кечид-бурахылыш мәнтәгәләри,
анбар тәсәррүфаты; нәглијјат васитәләри, социал тә’јинатлы
објектләр, вағзал вә һава лиманларында көмрүк нәзарәти
зоналары вә с.) һесаб едилир.

Икинчи група көмрүк әмәлијјатларынын апарылмасы-
ны, просесин кедиши вә алынмыш нәтичәләр барәдә мә’лу-
матын өтүрүлмәсини тә’мин едән систем, васитә вә фәалијјәт
нөвләри (көмрүк нәзарәтинин техники васитәләри, көмрүк
экспертизасы васитәләри, рабитә, көмрүк органларынын ваһид
автоматлашдырылмыш мә’лумат системи, диқәр ЕһМ вә ком-
пүтер аваданлығы вә с.) дахилдир.

Үчүнчү группа көмрүк органлары кадрларынын нормал
һәјәт фәалијјәтинин бәрпасы үчүн мадди, мәишәт, мәдәни вә
диқәр шәраитин јарадылмасына хидмәт едән социал инфра-

структура аид едилир. Бу сфера көмрүк ишчисинин пешә һазырлығынын вә һәртәрәфли инкишафынын тә'мин едилмәси үчүн гејри-истеһсал характерли тәләбатын өдәнилмәсини тә'мин етмәлидир.

Беләликлә, көмрүк инфраструктуру дедикдә, харичи игтисади фәалијјәтин көмрүк тәнзимләнмәси шәртләрини, көмрүк системинин бүтөвлүкдә фәалијјәт көстәрмәсини тә'мин едән, көмрүк нәзарәти, експертизасы, рабитәси, мә'лумат системи, көмрүк органларынын мадди-техники база-сы, техники васитәләри, институционал, социал структур вә фәалијјәт нөвләри комплекси баша дүшүлмәлидир.

Азәрбајчан Республикасы көмрүк системинин инфра-структурунун тәкмилләшдирилмәси вә инкишаф етдирилмәсиндә ДКК-нын тәклифи илә гәбул едилмиш Азәрбајчан Республикасы Назирләр Кабинетинин 25 декабр 1997-чи ил тарихли 140 сәјлы гәрары муһүм аддымдыр. Бу гәрарла Азәрбајчан Республикасы көмрүк системинин бүдчәдәнкәнар инкишаф фонду тә'сис едилмишдир.

Көмрүк вәзифәләрини уғурла һәјата кечирмәк үчүн Азәрбајчан Республикасы көмрүк системинин бүдчәдәнкәнар инкишаф фонду тә'сис едилмишдир. Бураја ашағыдакы мүддәалар дахилдир¹:

- Азәрбајчан Республикасы көмрүк системинин бүдчәдәнкәнар инкишаф фонду (бундан сонра – көмрүк системинин инкишаф фонду) Азәрбајчан Республикасы Көмрүк Мәчәлләсинин 398-чи маддәсинә ујғун олараг јарадылып вә Азәрбајчан Республикасында көмрүк сәјасәтинин мүәјјән едилмәси вә һәјата кечирилмәси илә бағлы тәдбирләрин малијјәләшдирилмәсини нәзәрдә тутур. Көмрүк системи инкишаф фондунун вәсаитләри Азәрбајчан Республикасында көм-рүк системи фәалијјәтинин тә'мин едилмәсинә вә инкишафына, социал саһәнин инкишафына, еләчә дә Азәрбајчан Республикасы Дөвләт Көмрүк Комитәсинин табелијиндә олан елми-тәдгигат тәшкилатларынын, лабораторијаларын вә тәдрис мүәссисәләринин сахланмасына, мадди һәвәсләндирмә

¹ Азәрбајчан Республикасы Назирләр Кабинетинин 1997-чи ил 25 декабр тарихли 140 №-ли Гәрары

вə сoсиал инкишаф фондунун инкишаф етдирилмəсинə
јөнəлдирил;

- кəмрүк системи инкишаф фондунун вəсаитлəri Азəр-
бајчан Республикасынын мүлкијјəти һесаб олунур вə Азəрбај-
чан Республикасынын Дəвлəт Кəмрүк Комитəсинин оператив
идарəчиликјиндə вə сəрəнчамында јерлəшир вə онун сəрəн-
чамчысы дəјишдирилə билмəз;

- Азəрбајчан Республикасынын Дəвлəт Кəмрүк Коми-
тəси, мүəјјəн олунмуш гajдада, кəмрүк системинин инкишаф
фондундан истифадə һаггында рүблүк вə иллик һесабатлары
Малијјə Назирликјинə тəгдим едир.

Кəмрүк системинин инкишаф фонду ашагыда кəстəри-
лən мənбөлər һесабына јарадылыр:

- Азəрбајчан Республикасынын кəмрүк сəрһəдиндən
əмтə шəклиндə кечирилən нəглијјат васитəлəri, елəчə дə
мүшajиəт олунмајан јүк, коммерсија мəгсəдлəri үчүн нəзəрдə
тутулмајан бəјнəлхалг почт дашымалары, елəчə дə нəглијјат
васитəлəri илə дашынан јүклər вə маллар дахил олмагла
кəмрүк рəсмилəшдирмəсинə кəрə алынмыш кəмрүк јығым-
лары;

- мүтəхəссислərə кəмрүк рəсмилəшдирмəси үчүн их-
тисас аттестатларынын верилмəсинə вə ихтисас аттестатынын
бəрпасына, кəмрүк өдəмэлəринин өдөнмəсинə зəманəт верən
банкларын вə диқəр кредит тəшкилатларынын рəјестрə дахил
едилмəсинə кəрə алынан јығымлар;

- кəмрүк иши саһəсиндə, гачагмалчылыға вə кəмрүк гaj-
даларынын позулмасы ишинə кəрə мүəјјəн едилмиш гajдада
Азəрбајчан Республикасынын мүлкијјəтинə кечирилən мал-
ларын, нəглијјат васитəлəринин вə диқəр предметлəрин саты-
шындан əлдə олунан вəсаитлər;

- киров əшјасы һесаб олунан малларын вə нəглијјат
васитəлəринин һəррачларда сатышындан əлдə олунан дəвлəт
бүдчəсинə кəчүрүлən вəсаитдən артыг олан мəблəг;

- Азəрбајчан Республикасы кəмрүк органларынын нор-
мал фəалијјəтинə гəсд едən игтисади һүгүг позунтуларына,
кəмрүк гajдаларынын позулмасына кəрə мүсадирə едилмиш
малларын, нəглијјат васитəлəринин сатышындан əлдə олунан
рүсумлар, чəримəлər, вəсаитлər;

- валјута тэнзимләнмәси һаггында мөвчуд ганунверичилик вә норматив актларын позулмасына вә ја көмрүк органларынын нормал фәалијјәтинә гәсд едән һугугпозмалара көрә Азәрбајчан Республикасынын көмрүк органлары тәрәфиндән мүсадирә едилмиш валјута;

- көмрүк системинин инкишаф фонду вәсаитләринин банк һесабларында вә диқәр кредит органларынын һесабларында јерләшдирилмәсиндән вә сахланмасындан әлдә олуна мәнфәәт;

- Азәрбајчан Республикасы Дөвләт Көмрүк Комитәсинин табелијиндә олан мүәссисәләрин, идарәләрин вә тәшкилатларын тәсәррүфат һесабы фәалијјәтиндән әлдә олуна кәлирләрдән Азәрбајчан Республикасынын ганунверичилијиндә нәзәрдә тутулан верки вә рүсумларын өдәнишиндән сонра галан мәнфәәт;

- көмрүк һәррачларында иштиракдан кәлән өдәмәләр вә комисион һәвәсләндирмәләр;

- габагчадан гәбул олуна гәрарлара көрә өдәмәләр;

- Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ганунверичилијиндә нәзәрдә тутула мадди зијана көрә өдәна миш мәбләг вә диқәр көмрүк өдәмәләри;

- Азәрбајчан Республикасынын Малијјә Назирлији илә разылашдырыла диқәр дахилолмалар.

Көмрүк системи инкишаф фондунун вәсаитләри Азәрбајчан Республикасы Дөвләт Көмрүк Комитәси тәрәфиндән банкларда вә диқәр кредит мүәссисәләриндә ачыла һесаблаша вә валјута һесабларына, еләчә дә Комитәнин табелијиндә јерләшән көмрүк органлары идарә вә тәшкилатларынын бүдчә вәсаитләри үзрә чари һесаблара көчүрүлә биләр.

Көмрүк системи инкишаф фондунун вәсаитләри ашағыдакы тәдбирләрин малијјәләшдирилмәсинә јөнәддилир:

- Азәрбајчан Республикасында верки сијасәтинин һазырланмасы вә һәјата кечирилмәси, Азәрбајчан Республикасынын игтисади марагларынын тә'мин едилмәсинә вә һәјата кечирилмәсинә нәзәрәт;

- Азәрбајчан Республикасы көмрүк органларына тапшырыла мөвчуд ганунверичилијә риәјәт едилмәси;

- харици игтисади фәалијјәтин вә онун ајры-ајры бөлмәләринин инкишаф етдирилмәси, Азәрбајчан Республика-

сынын истеһсал үзрә бејнәлхалг кооперасијасында иштиракына көмәк едилмәси;

- көмрүк иши саһәсиндә ганунун позулмасына гаршы мүбаризә;

- көмрүк нәзарәтинин вә көмрүк рәсмиләшдирмәсинин, валјута нәзарәтинин, еләчә дә һәјат әһәмијјәтли стратеги малларын ихрачына нәзарәтин һәјата кечирилмәси вә тәкмилләшдирилмәси;

- Азәрбајчан Республикасында көмрүк статисти-касынын, дәвләт органларынын, мүәссисәләринин, идарәләрин, еләчә дә вәтәндашларын көмрүк мәсәләләри үзрә сорғуларынын апарылмасыны тә'мин етмәк;

- Көмрүк мәсәләләри үзрә Азәрбајчан Республи-касынын бејнәлхалг әмәкдашлығынын тә'мин едилмәси;

- көмрүк идарәләринин нормал ишинин вә инкиша-фынын тә'мин едилмәси;

- көмрүк системинин мадди-техники базасынын вә социал саһәсинин мөһкәмләндирилмәси;

- Азәрбајчан Республикасы көмрүк системинин инфра-структурунун јарадылмасы, көмрүк анбарларынын, мүвәггәти сахланма анбарларынын гисмән малијјәләшдирилмәси, еләчә дә көмрүк әмәкдашлары үчүн фәрди вә кооператив мәнзил-ләрин тикинтиси;

- көмрүк органлары әмәкдашларынын сәһијјә хидмәт-ләринин тәшкили вә хидмәт сәвијјәсинин инкишаф етдирил-мәси;

- Азәрбајчан Республикасы көмрүк системи әмәкдаш-ларынын мәдәни-мәишәт шәраити вә социал мүдафиәси илә бағлы тәдбирләрин бир һиссәсинин өдәнилмәси;

- көмрүк кадрларынын һазырланмасы вә тәкмилләш-дирилмәси тәдбирләринин малијјәләшдирилмәси, еләчә дә Дәвләт Көмрүк Комитәсинин тәдрис мүәссисәләринин сах-ланмасы, инкишаф етдирилмәси, Азәрбајчан Республикасы Дәвләт Көмрүк Комитәсинин табелијјиндә олан елми-тәдгигат тәшкилатларынын фәалијјәтинин тә'мин едилмәси вә әләвә хәрчләрин малијјәләшдирилмәси;

- Азәрбајчан Республикасы Дәвләт Көмрүк Комитәси системинә дахил олан мүәссисә вә тәшкилатларын јаранмасы вә фәалијјәти илә бағлы хәрчләрин малијјәләшдирилмәси;

- көмрүк органларынын алдыгы кредит борчларын гайтарылмасы;

- Азәрбајчан Республикасынын көмрүк органларына тапшырылан өһдәликләрин һәјата кечирилмәси илә бағлы диқәр хәрчләрин малијјәләшдирилмәси (зәрури һалларда, нәзәрдә тутулмуш бүдчә вәсаитләри һесабына белә хәрчләрин там вә ја гисмән өдәнилмәси);

- мадди һәвәсләндирмә вә социал инкишаф фондунун мөһкәмләндирилмәси, онун пул вәсаитләри еһтијатынын јарадылмасы.

Көмрүк системи инкишаф фондунун вәсаитләринин истифадә едилмә сметасы Азәрбајчан Республикасынын Малијјә Назирлији илә разылашдырма әсасында Дөвләт Көмрүк Комитәси тәрәфиндән мүәјјәнләшдирилир вә Малијјә Назирлији бу вәсаитләрин истифадәсинә нәзарәт едир.

КӨМРҮК НЭЗАРӘТИ

2.1. КӨМРҮК НЭЗАРӘТИ АНЛАЈЫШЫ

Көмрүк нэзарәти көмрүк ыгугунун эн муьум институтларындан биридир. Көмрүк Мәчәлләсинә көрә көмрүк нэзарәти – көмрүк иши үзрә Азәрбајчан Республикасы Ганунверичилијинә, һәмчинин, ичрасына нэзарәтин Азәрбајчан Республикасы көмрүк органларына һәвалә олундуғу Азәрбајчан Республикасынын диқәр ганунверичилијинә вә бејнәлхалг мугавиләләринә риәјәт олунмасыны тә'мин етмәк мәгсәди илә һәјата кечирилән тәдбирләрин мәчмусудур.

Мал вә нәглијјат васитәләринә көмрүк нэзарәти бир-бириндән сечилир. Нәглијјат васитәләринә көмрүк нэзарәти онларын нөвүндән асылы олараг ашағыдакы кими тәснифатландырылыр:

- а) дәниз кәмиләринә көмрүк нэзарәти;
- б) чај кәмиләринә көмрүк нэзарәти;
- в) дөмирјол гатарларына көмрүк нэзарәти;
- г) һава кәмиләринә көмрүк нэзарәти;
- д) автонәглијјат васитәләринә көмрүк нэзарәти.

Маллара көмрүк нэзарәти дедикдә, идхал (кәтирилән), ихрач (апарылан) вә транзит малларына көмрүк нэзарәти нөвләри нәзәрдә тутулур.

Көмрүк нэзарәтинин һәјата кечирилмәсиндә малларын ајры-ајры муьум хассәләри бөјүк әһәмијјәт кәсб етдијиндән көмрүк нэзарәтинин јарымнөвләри кими әл јүкүнә, мушајиәт олуна вә олунмајан багажа көмрүк нэзарәтини көстәрмәк олар.

Әмәкдашлыг едән өлкәләрин көмрүк органларынын көмрүк нэзарәтиндә иштиракынын характериндән асылы олараг:

- 1) икитәрәфли көмрүк нэзарәти (һәр өлкәнин көмрүк органы ајрылыгда көмрүк мујинәси һәјата кечирир);
- 2) биртәрәфли көмрүк нэзарәти [өлкәләрдән биринин көмрүк органы көмрүк нэзарәти (мујинәси) һәјата кечирир];

3) биркә көмрүк нәзарәти [һәр ики дәвләтин көмрүк органларынын биркә көмрүк нәзарәти (мүәжинәси) һәјата кечирилир] сечилир.

✓ Көмрүк нәзарәти бирдәфәлик вә тәкрар ола биләр.

✓ Бирдәфәлик көмрүк нәзарәти о вахт нәзәрдә тутулур ки, көмрүк сәрһәди анчаг бир истигамәтдә кечилир вә көмрүк нәзарәти (мүәжинәси) бир дәфә кечирилир. Әкәр мал вә нәглијјат васитәләри нисбәтән ғыса мүддәт әрзиндә көмрүк сәрһәдини ики дәфә кечирсә, онлар тәкрар көмрүк нәзарәти алтына дүшүр. Тәкрар көмрүк нәзарәтинин һәјата кечирилмәси үчүн көмрүк сәрһәдинин бир нечә дәфә кечилмәси һәр вахт тәләб олунмур. Белә ки, харичә үзән дәниз кәмиси тәјинат лиманына кәләндә көмрүк мәнтәгәсини кечәркән көмрүк мүәжинәсинә чәлб едилмишсә, бир ғәјда олараг тәкрар көмрүк нәзарәти һәјата кечирилмир. Лакин ғачагмалчылыг барәдә мә'лумат олдуғда көмрүк органларынын кәмини лиман сулары һүдудунда вә лиманда дајанаркән тәкрар көмрүк мүәжинәсини тәшкил етмәк һүгугу вар. Аналожи ғәјдалар диқәр нәглијјат васитәләринә дә шамил едилир.

Көмрүк нәзарәтинин һәјата кечирилмә формаларына көрә ашағыдакы нөвләри вар:

1) мал вә нәглијјат васитәләринин сәнәдләринин јохланылмасы;

2) мал вә нәглијјат васитәләринә көмрүк бахышы;

3) мал вә нәглијјат васитәләринин көмрүк мүәжинәси.

Көмрүк нәзарәтинин биринчи формасы сәнәдли, икинчи вә үчүнчү формалары фактики нәзарәт кими характеризә едилир.

Көмрүк нәзарәти, онун һәјата кечирилмәсинин ғәјда вә методларынын мәчмусудур. Бу методлардан ашағыдакылары көстәрмәк олар:

- мал вә нәглијјат васитәләри көмрүк мәнтәгәсинә кәтириләркән һәјата кечирилән ади көмрүк нәзарәти;

- нәглијјат васитәсинин һәрәкәти заманы һәјата кечирилән көмрүк нәзарәти;

- көмрүк нәзарәтинин мүәјјән формаларында азад етмә һаллары истисна олмагла, нәзарәтин бүтүн формаларынын истифадә олундуғу там нәзарәт;

- сечмә көмрүк нәзарәти.

Көмрүк нөзарэтинин нөв, форма вә методлары онларын практики тәтбигиндә бир-бири илә сых бағлыдыр. Тарихән көмрүк нөзарәти гәјдалары милли һүгути системләр чәрчивәсиндә формалашмышдыр.

Мүасир шәраитдә дәвләтләр көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин садәләшдирилмәсинә вә ејни заманда бөјүк сәрнишин — јүк ахыны бөјүк күтләләринин һәрәкәтини сүр'әтләндирмәк мәгсәди илә көмрүк нөзарэтинин сәмәрәлилийинин артырылмасына чалышараг, көмрүк нөзарәти просејураларыны тәнзимләјән бејнәлхалг һүгути разылашмалар көмрүк просејураларынын садәләшдирилмәси вә разылашдырылмасы барәдә 1973-чү ил Кјото конвенсијасы, һава кәмиләриндә көмрүк нөзарэтинин кечирилмәси гәјдаларына аид олан, бејнәлхалг мүлки авиасија барәдә 1944-чү ил Чикаго конвенсијасы вә и.а. јолу илә кедирләр.

2.2. КӨМРҮК НӨЗАРӘТИ МӘГСӘДЛӘРИ ҮЧҮН ТӘЛӘБ ОЛУНАН СӘНӘД ВӘ МӘ'ЛУМАТЛАР

Мал вә нәглијјат васитәләрини көмрүк сәрһәдиндән кечирән, јахуд көмрүк органларынын нөзарәт саһәсинә аид фәәлијјәтлә мәшғул олан шәхсләр көмрүк нөзарәти үчүн тәләб олунаҥ сәнәд вә мә'луматлары тәгдим етмәлидирләр.

Көмрүк нөзарәти үчүн тәләб олунаҥ мә'луматлары көмрүк органлары верки вә диқәр нөзарәт органларындан да ала биләрләр. Ганунверичилик көмрүк органларына банк вә диқәр кредит идарәләриндән мал вә нәглијјат васитәләрини көмрүк сәрһәдиндән кечирән шәхсләрин, көмрүк брокерләринин, јахуд нөзарәти көмрүк органларына һәвалә едилмиш саһәләрдә фәәлијјәт кәстәрән диқәр шәхсләрин апардығы әмәлијјатлар, һесабларынын вәзијјәти барәдә арајыш вә мә'луматлар алмаг һүгугу верир.

Көмрүк нөзарәти үчүн тәләб олунаҥ сәнәдләр тә'јинатына кәрә ашағыдакы групплар үзрә тәснифатландырылыр.

1. **Тичарәт сәнәдләри.** Бу сәнәдләрә мүгавилә, һесаб, фактура, спесификасија, инвојс, габлашдырылма сәнәдләри вә с. аиддир. Көмрүк нөзарэтинин һәјата кечирилмәси үчүн мүгавиләләрин һәр һансы, о чүмләдән факсимил сурәти вә һәмчинин, белә мүгавиләләрдән чыхарышлар да гәбул едилә биләр. Лакин мүгавиләләрин сурәтләри вә онлардан чыха-

рышлар мугавиләни баглајан тәшкилатын рәбәрлијинин имзасы вә бу тәшкилатын мөһүрү илә тәсдигләнмәлидир. Бунунла белә тәгдим едилән сәнәдләрдә мә'луматларын дәгиг олмадығыны күман етмәјә кифәјәт гәдәр әсас оларса, көмрүк органынын вәзифәли шәхсләри мугавиләләрин орижинал нүхсәләрини тәләб едә биләрләр. Мугавилә тәрәфләри барәдә мә'луматларын тәсдиги үчүн, гәјдијјат вә банк реквизиитләри көстәрилмиш тәшкилатын рәбәри вә баш мұһасиб тәрәфиндән имзаланмыш, мөһүрлә тәсдиг едилмиш мәктуб-әризә гәбул едилә биләр.

2. **Нәглијјат сәнәдләри.** Садаланан нәглијјат сәнәдләринә әсасән маллар көмрүк сәрхәдиндән кечирилир: коносамент, гаимә, дәмирјол нәглијјаты үчүн – јол-дашынма чәдвәлләри, вагон вәрәги, тәһвил чәдвәлләри, багаж гәбзләри.

3. **Көмрүк сәнәдләри.** Белә сәнәдләр көмрүк органынын вәзифәли шәхсләри тәрәфиндән верилир вә шәһадәтләндирилир. Көмрүк бәјаннамәләри, тә'јинат көмрүкхана-сына тәгдим едилмәси тәләб олуна диқәр сәнәдләр (чатдырылмаја нәзарәт сәнәдләри), көмрүк тә'минатлары алтында дашынмаја бурахылмыш нәглијјат васитәләринин шәһадәтнамәси, көмрүк органлары тәрәфиндән верилән мұхтәлиф лисензијалар, ихтисас аттестатлары вә с. көмрүк сәнәдләридир.

4. **Көмрүк нәзарәти үчүн тәләб олуна диқәр сәнәдләр.** Белә сәнәдләрә харичи игтисади фәалијјәтлә мөшғул олмаг һүгуу верән тә'сисат сәнәдләри; ујғунлуг вә кејфијјәт сертификатлары; диқәр дөвләт нәзарәт органлары тәрәфиндән верилән карантин, ичазә сәнәдләри; сәрхәд бурахылыш вәрәгәләри вә с. аид едилә биләр.

Садаланан сәнәдләр мал вә нәглијјат васитәләринин сечилмиш режимин тәләбләринә ујғун олараг бурахылмасы вә истифадә олунмасына гәдәр көмрүк органынын вәзифәли шәхсләри тәрәфиндән диқгәтлә јохланылыр. Сәнәдләрин јохланылмасынын мәгсәди, онларын мөвчуд ганунверичилик гәјдаларына ујғун олмасы вә сәнәдләшмәни там әһатә етмәсинә әмин олмагдыр.

Көмрүк органынын вәзифәли шәхсинин декларантдан көмрүк мәгсәдләри үчүн әлавә сәнәдләр тәләб етмәк һүгуу вар. Белә сәнәдләрин сијаһысы көмрүк органлары тәрәфиндән

көмрүк сэрһәдиндән кечирилән мал вә нәглијат васитәләринә көмрүк нәзарәтинин мәгсәдләриндән асылы олараг мүәјјән едилир, декларантлар вә дикәр мараглы шәхсләрин нәзәринә чатдырылып.

Кәмиләрдә көмрүк нәзарәтинин һәјата кечирилмәси үчүн лазым олан сәнәдләрә хусуси тәләбләр гојулур. Харичдән кәлән кәминин капитаны “Капитанын јазылы ифадәси”ни тәгдим едир. Бу сәнәддә кәминин ады, онун бајрағы, лиманын ады, кәлмә тарихи, капитанын сојады, екипаж үзвләринин сајы, сәрнишин вә багажын мигдары, јола дүшмә лиманы, валјута, јүкләрин ады вә мигдары, коносаментләр, манифестләр көстәрилип.

Кәми шәһадәтнамәси, екипажын сијаһысы, сәрнишинләрин вә багажын сијаһысы (сәрнишинин сојады, ады, атасынын ады, онун сәнәдинин ады вә нөмрәси, вәтәндашлығы, һарадан кәлдији, әл јүкүнүн мигдары), кәми тәһизатынын (әрзаг да дахилдир) сијаһысы вә дашынан јүкүн сәнәдләри “Капитанын јазылы ифадәси”нә әлавә едилир.

Һава кәмиләринә Көмрүк Нәзарәти Бејнәлхалг мүлки авиасија барәдә 1944-чү ил Чикаго Конвенсиясы илә регламентләшдирилир. Конвенсиянын 16-чы маддәсинә әсасән һәр бир үзв өлкәнин сәләһијјәтли һөкүмәт даирәләри әсасландырылмамыш кечикмәјә јол вермәдән дикәр үзв өлкәләрин һава кәмиләринә онларын кәлмәси вә кетмәси заманы Көмрүк Нәзарәти һәјата кечирә биләр, һәмчинин, бу Конвенсия илә нәзәрдә тутулан вәсигә вә дикәр сәнәдләрин јохламасыны тәшкил едә биләр. Конвенсиянын 29-чу маддәсинә көрә белә сәнәдләрә екипажын һәр үзвүнә шәһадәтнамә, јолланыш вә тәјинат мәнтәгәси костәрилмәклә бүтүн сәрнишинләрин сојадларынын сијаһысы, јүк үчүн манифест вә әтрафлы бәјаннамә, борт журналы, борт радиостансиясы үчүн ичазә аид едилир.

Бунунла бәрәбәр Конвенсия һава кәмиләринә Көмрүк Нәзарәтинин даһа кениш бејнәлхалг-һүгуи регламентасијасыны нәзәрдә тутур. Бу актын 23, 37 вә 38-чи маддәләри разылашан тәрәфләрдән онун мүмкүн һесаб етдији гәдәр, көмрүк әмәлијатларыны Мүлки авиасија бејнәлхалг тәшкилатынын (ИКАО) гәбул етдији бејнәлхалг стандартлар вә төвсијә едилән гәјдалара ујғун мүәјјән етсин.

Илк дэфэ бейнэлхалг дашымаларла мэшгул олан һава кэмиләринә аид көмрүк вә диһәр просеһураларын бейнэлхалг стандартлары вә төвсидә олунан тәһрүбәси 25 март 1949-чу илдә ИКАО шурасы тәрәфиндән бәјәнилиб вә “Бейнэлхалг һава дашымаларында рәсмиләшдирилмәнин садәләшдирилмәси” адлы Конвенсидә 9 сәјлы әләвә шәклиндә тәсдиг едилмишдир. Бу сәнәдин һава кәмисинә көмрүк нәзарәтинин тәшкили вә тәләб олунан сәнәдләрә аид едилән бир сыра мүддәалары хүсусилә гејд едилмәлидир.

Биринчиси, төвсидә олунур ки, һава кәмиләринә көмрүк нәзарәтиндә тәтбиг едилән гајда вә просеһуралар диһәр нәглијјат васитәләринә тәтбиг едиләнләрдән әлверишсиз олмасын.

Икинчиси, нәзәрдә тутулур ки, тәрәфдашлар елә шәраит јаратмалыдыр ки, рәсмиләшдирмә просеһуралары һава нәглијјатына хас олан сүр'әт үстүнлүјүнә хәләл кәтирмәсин.

Үчүнчүсү, ашағыдакы сәнәдләрин ваһид формалары мүәјјән едилир:

а) әсас (баш) бәјаннамә. Бу бәјаннамәдә диһәр мә'луматларла биркә һава кәмисинин истисмарчысы, онун милли мәнсубијјәти, гејдијјат нишанлары, рејсин нөмрәси, тарих, учуб кетмә мәнтәгәси, учуб кәлмә мәнтәгәси, учуш маршруту, екипаж үзвләринин үмуми сәјы, верилмиш бу учуш мәрһәләсиндә сәрнишинләрин сәјы көстәрилир;

б) јүк чәдвәлләри. Бу чәдвәлләрдә һава кәмисинин истисмарчысы, онун милли мәнсубијјәт вә гејдијјат нишанлары, рејсин нөмрәси, тарих, јүкләнмә мәнтәгәси, јүкү бошалтма мәнтәгәси, гаимә нөмрәси, јерләрин сәјы, јүкүн нөвү гејд олунур;

в) сәрнишинләрин һава кәмисинә миндирилмә, дүшүрүлмә картлары;

г) екипаж үзвүнүн шәһадәтнамәси.

9-чу әләвәдә гејд едилмиш Бейнэлхалг стандартлар нәзәрдә тутур ки, тәрәф-дөвләтләр мә'луматын диһәр мүнәсиб јолла алынмасы мүмкүн олан һалларда әсас бәјаннамәнин тәгдим едилмәсини тәләб етмириләр. Һәмчинин, һава кәмисиндә галан азугә еһтијаты барәдә јазылы бәјаннамә тәләб олунмур. Һава кәмисинә јүкләнән вә бошалдылан еһтијатлара кәлинчә, јазылы бәјаннамә тәләб едән тәрәф-дөвләтләр өз тәләбләрини лазым олан мә'луматлар барәдә

минимума ендирир вә мүмкүн гәдәр көмрүк рәсмиләшдирилмәсини сәдәләшдириләр. Бу һалда һава кәмиси гәбул едилдији заман сәләһијјәтли агент, јахуд кәми капитанындан сәләһијјәтли дөвләт органларына ашағыдакы һәдләрден чох олмајараг сәнәд тәгдим едилмәси тәләб олунур:

- а) әсас бәјаннамәнин үч нүсхәси;
- б) жүк чәдвәлинин үч нүсхәси;
- в) борт етијатларынын сәдә сијаһысынын ики нүсхәси;

учуша һазырлашдыгда исә:

- а) әсас бәјаннамәнин ики нүсхәси;
- б) жүк чәдвәлинин ики нүсхәси;
- в) борт етијатларынын сәдә сијаһысынын ики нүсхәси.

Сәрнишин дашыјан автонәглијјат васитәләринә көмрүк нәзарәти һәјата кечириләркән, онлары идарә едәнләр көмрүк органларына дашыма үчүн мұвафиг ичазә сәнәди тәгдим етмәлидирләр. Бу сәнәдләр: дашыјычынын ады вә јерләшдији јери; автобус хәттинин адыны; ичазәнин верилдији дөвләтин әразисиндә автобус хәтти трассы көстәричиләрини, ичазә верән дөвләтин әразисиндә сәрнишинләрин миндирилдији вә ендирилдији дајаначагларын ады; дашынма мүддәти вә автобусларын һәрәкәт чәдвәлини; әкәр ичазә верән дөвләтин әразисиндә сәрнишинләрин миндирилмәси вә ендирилмәси үчүн дајаначаглар нәзәрдә тутулмушса, сәрнишинләрин вә багажын дашынмасы үчүн мұәјјән едилмиш тариф өдәнчләрини; дашыјычынын вәзифәләрини; ичазәнин гүввәдә олан мүддәтини; автобус хәттинин истисмара верилмә тарихини өзүндә әкс етдирмәлидир.

Автомобиллә жүк дашымалары көмрүк органларына гаимә тәгдим едилмәси илә мұшајиәт олунур. Бу гаимәләрдә: онларын тәртиб едилмә јери вә тарихи; мал көндәрәнин ады вә үнваны; дашыјычынын ады вә үнваны; жүкүн дашынмаја гәбул едилдији јер, тарихи вә тәъвил верилмәси нәзәрдә тутулан јер; алычынын ады вә үнваны; жүкүн гәбул едилмиш шәрти ишарәси вә габлашдырылма үсулу, тәһлүкәли жүкләр дашындыгда исә, онларын, адәтән, истифадә олунан шәрти ишарәси; жүк јерләринин сајы, онларын маркаланма ишарәләри вә нөмрәләри; жүкүн брутто вә ја башга чүр ифадә едилмиш күтләси; дашынма хәрчләри көстәрилмәлидир.

Лазым олан Һалларда: бошаддылыб-јүкләнмәнин гадаған олдуғуну көстәрән тапшырыг; алычынын өз өһдәсинә көтүрдүҗү хәрчләр; алава олуна хәрчләрин мәбләғи (јүк тәһвил верилдикдә кери гајтарылан); јүкүн е’лан едилмиш гијмәти; јүкүн сығорта едилмәси үзрә тә’лимат; дашынманын разылашдырылмыш мүддәти, дашыҗычыја верилмиш сәнәдләрин сијаһысы; сәрһәд-кечид мәнтәғәләри дә гаимәдә әкс етдирилә биләр.

Бундан башга сүрүчүнүн долдурулмуш јүк вәрәғәси олмалы, көмрүк органлары тәләб етдикдә о тәгдим олунмалыдыр.

Бејнәлхалг Јүк Дашымалары китабчасы илә јүк дашымалары заманы көмрүк органларына бу китабчалар (карнетләр) тәгдим олунур. Көмрүк органларынын јүкү көмрүк сәрһәдиндән кечирән шәхсләрин, көмрүк брокерләринин, јахуд нәзарәти көмрүк органларына һәвалә олунмуш фәалиј-јәтлә мәшғул олан диқәр шәхсләрин барәсиндә банк вә диқәр кредит идарәләриндән мә’лумат вә араҗыш алмаг һүгүгу Көмрүк Мәчәлләси илә тәсбит едилмишдир.

Көмрүк нәзарәти үчүн лазым олан мә’луматларын мән-бәләри кими верки вә диқәр нәзарәт органлары өз тәшәббүсләри илә вә көмрүк органларынын сорғусу әсасында чыхыш едә биләрләр.

Көмрүк Нәзарәти үчүн истифадә олунан сәнәдләр үч илдән аз олмајаараг сахланылмалыдыр.

М а д д ә 179. Көмрүк нәзарәти үчүн лазым олан сәнәдләр вә мә’луматлар

Азәрбајҗан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән маллары вә нәглијат васитәләрини кечирән, јахуд ичрасына нәзарәт едилмәси Азәрбајҗан Республикасынын көмрүк органларына һәвалә олунмуш фәалијјәти һәјата кечирән шәхсләр көмрүк нәзарәти үчүн лазым олан сәнәдләри вә мә’луматлары бу органа тәгдим етмәлидирләр.

Сәнәдләр вә мә’луматларын сијаһысыны, һәмчинин онларын тәгдим едилмә гајдасыпы бу Мәчәлләјә вә Азәрбајҗан Республикасынын диқәр ганунверичилик актларына уҗун олаараг Азәрбајҗан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органы мүәјјән едир.

Азәрбајҗан Республикасы көмрүк органлары көмрүк нәзарәтинин һәјата кечирилмәси үчүн Азәрбајҗан Республикасы көмрүк сәрһәдиндән маллары вә нәглијат васитәләрини кечирән шәхсләрин, көмрүк брокерләринин вә ја белә фәалијјәтлә мәшғул олан диқәр шәхсләрин, ичрасына нәзарәт едилмәси Азәрбајҗан Республикасы көмрүк органына һәвалә олунмуш әмәлијјатлары вә банк һесабларынын вәзијјәти һаггында

банклардан və ди́кəр кредит тəшкилатларындан мə'луматлар və а́рајышлар алмаг һу́туғуна маликдир.

Азəрбајчан Респу́бликасынын ди́кəр һу́туғ-мұһафизə органлары, верки və башга нəзарəт органлары өз тəшəббүслəри илə və ја Азəрбајчан Респу́бликасы көмрүк органларынын сорғусу əсасында көмрүк нəзарəти үчүн лəзым олан мə'луматлары верирлəр.

Көмрүк нəзарəти үчүн лəзым олан сənəдлəр һу́туғи və физики шəхслəр тəрəфиндən эн азы үч ил мүддəтиндə сахланылмалыдыр

2.3. КӨМРҮК НƏЗАРƏТИ ФОРМАЛАРЫ ВƏ ОНЛАРЫН ТƏТБИГИНИН ƏСАС ХҮСУСИЈƏТЛƏРИ

Көмрүк нəзарəтини көмрүк органларынын вəзифəли шəхслəри һəјата кечирир. Көмрүк Мəчəллəсинə көмрүк нəзарəтинин формалары: көмрүк мəгсəдлəри үчүн лəзым олан сənəd və мə'луматларын јохланылмасы; көмрүк мұјинəси (јохланмасы) (мал və нəглијјат вəситəлəринин мұјинəси, шəхси мұјинə – көмрүк нəзарəтинин хусуи формасы); мал və нəглијјат вəситəлəринин учоту; физики və вəзифəли шəхслəрин шифаһи сорғусу; учот və һесабат системинин јохланылмасы; мұвəггəти сахланч анбарларына, көмрүк анбарларына, сəрбəст анбарлара, сəрбəст көмрүк зоналарына, рүсумуз тичарəт мағазаларына, мал və нəглијјат вəситəлəри јерлəшən ди́кəр əразилəрə, тикилилəрə көмрүк бахышыдыр.

Бу сијаһы көмрүк нəзарəтинин ди́кəр формалары: мұшаһидə, тəдгигат, тəһгигат, прогнозларын һазырланмасы və башга бу кими нəзарəт функцијаларыны объектлə билавəситə тəмасдан чыхармаға və кəнардан јеринə јетирмəјə имкан верən санир формалардыр.

Көмрүк нəзарəтинин һəјата кечирилмəсинин əсасы јүк көмрүк бəјаннамəсидир (ЖКБ). Көмрүк нəзарəтинин һəјата кечирилмə проседурасы бүтөвлүкдə шəрти олараг беш мəрһəлəјə бөлүнүр.

Биринчи мəрһəлədə ЖКБ-дə кəстəрилən мə'луматлара формал-мəнтиги нəзарəт һəјата кечирилир. Бунун үчүн јүк шə'бəси тəрəфиндən бəјаннамəнин бүтүн графаларынын долдурулмасынын дүзкүнлүјү јохланылыр, бəјан едилмиш көмрүк режими və малларын адына мұвафиг олараг көмрүк нəзарəти үчүн тəлəб олунан сənəдлəрин мөвчудлуғу мұјјən едилир. ЖКБ

јохланылдыгдан сонра она нөмрә верилир вә ашкар едилмиш сәһвләрин дүзәлдилмәси үчүн декларанта гәјтарылыр¹.

Икинчи мәрьәләдә ЖБ-дә көстәрилән харичи валјутада өдәнч-һесаблашма әмәлијјатлары нәзарәт предмети олур. Ејни заманда харичи-игтисади фәалијјәт иштиракчысы тәрәфиндән валјута нәзарәти ганунверичилијинә риәјәт олунмасы јохланытыр.

Үчүнчү мәрьәләдә көмрүк өдәнчләринин һесапланма дәгиглији, көмрүк күзәшtlәри верилмәсинин ганунамүвафиглији јохланытыр, өдәнчләрин көмрүк органларынын һесабына дахил олмасына нәзарәт едилир.

Дөрдүнчү мәрьәләдә статистика шө'бәси көмрүк статистикасы үчүн мұһүм олан графаларын долдурулмасыны јохлајыр.

Нәһәјәт, бешинчи мәрьәләдә јүк шө'бәсинин сәләһијјәтли вәзифәли шәхси малын көмрүк мұәјинәси (јохламасы) барәдә гәрар гәбул едир.

Көмрүк нәзарәтинин бүтүн мәрьәләләри битдикдән сонра јүк сәнәдинә "Бурахылыша ичазә верилир" штампы вурулур. Бу штамп вә ЖБ-нин нөмрәси (јүк сәнәдинин јухары сағ күнчүндә) шәхси нөмрәли мөһүрлә тәсдигләнир.

Көмрүк нәзарәти кедишиндә инсан әзаларынын истифадәсинә әсасланан (көрмә, ешитмә, гохулама, ламисә) органолептик методдан истифадә олуна биләр. Мүхтәлиф өлчү чиһазлары вә диқәр васитәләр дә тәтбиг едилә биләр.

Лазым кәлдикдә мүхтәлиф кимјәви чиһазлар вә реактивләр васитәси илә көтүрүлмүш проб вә нүмунәләрин хассә вә характеристикалары тәсдиг олуна биләр.

Көмрүк Мәчәлләси көмрүк нәзарәти заманы хүсуси техники васитәләрдән дә истифадә олунмасыны нәзәрдә тутур. Техники васитәләрдән истифадә едилмәси әмәк сәрфинин азалдылмасына, сәрнишин вә јүк ахынына көмрүк нәзарәти мүддәтинин гысалдылмасына кәтириб чыхарыр; мал вә нәглијјат васитәләринин әлчатмаз јерләринин мұәјинәсинә имкан верир; көмрүк рәсмиләшдирилмәси әмәлијјатларынын вә көмрүк нәзарәтинин садәләшдирилмәсинә хидмәт едир. Бу техники васитәләр гачагмалчылыгла мұбаризәдә хүсусилә мұһүм әһәмијјәт кәсб едир.

¹ Јүк көмрүк бәјаннамәләринин гурулушу, долдурулма гәјдалары вә с. ачыгланмасы сәккизинчи алавәдә

Һәр бир оператив мәсәләннин һәлли көмрүк нәзарәтинин хусуси техники васитәләриндән истифадә олунмасыны тәләб едир:

а) көмрүк сәнәдләринин вә көмрүк тәминатларынын јохланмасы үчүн оптик бөјүдүчү чиһазлар (ишыгландырылан лупа, микроскоп) ультраһөнөвшәји вә инфрагырмызы далғалы чиһазлар;

б) көмрүк нәзарәти объектинин дахилиндәкиләр барәдә узаг мәсафәдән мәлүмат алынмасы, гачагмалчылыг объектләринин ахтарышы вә ашкар едилмәси үчүн – ренткенетелевизор конвејер мұајинә апаратлары, бирбаша мұшаһидә флуороскоплары, мұајинә ендоскоплары дәсти, мұајинә милләри дәсти, металахтаран вә металлодетекторлар (силаһ, дөјүш сурсаты, гијмәтли металллар вә с. ашкар едилмәси үчүн) вә и. а.;

в) көмрүк нәзарәти объектинин тәркибинин идентификасија (ејниләшдирмә) експрес-анализи үчүн – мұхтәлиф анализаторлар, експрес-идентификаторлар вә с.;

г) көмрүк зоналарында оператив шәраитин визуал мұшаһидәси үчүн – оптик вә оптик-телевизион мұшаһидәтехники васитәләрлә ујғунлашдырылмыш радиолокасија типли аваданлыг, оптик узагданөлчмә апаратлары (моно-, вә стереоборулар, дәниз бинокллары, инфрагырмызы мұшаһидә чиһазлары, телекамералар вә с.);

ғ) аудио-видео мәлүмат дашыјычыларына нәзарәт үчүн – мұхтәлиф нөвлү диктофон, аудиоплеер, магнитофон, фотокиноплјонкаларын ашкарланмасы үчүн гурғулар, слајд вә микрофилмләр, видеоплеер вә видомагнитофонлар вә с.;

д) көмрүк мұајинәси заманы техноложии әмәлијјатларын јеринә јетирилмәси үчүн – әл јүкүнүн, багажын, почт көндәришләринин, һәмчинин, ириһәчмли јүкләрин тарасынын ачылмасы заманы фәрди вә груп үчүн хусуси аләтләр дәсти;

е) көмрүк тәминатлары гојмаг үчүн – пломбираторлар, марка ишарәли јапышдырычы лент рулонлары, мұхтәлиф ишарәгојучулар вә с. Бунлардан башга көмрүк нәзарәти кедишиндә мұхтәлиф көмәкчи техники васитәләрдән (гидаланма мәнбәләри, кәркинлик долдуручу гурғулар, чәки чиһазлары, өлчү чиһазлары, дозиметрик нәзарәт чиһазлары вә с.) истифадә олунур.

М а д д ə 177. Көмрүк нəзарəтинин Һəјатa кечирилмəsi вə онун формалары

Азəрбајчан Республикасы көмрүк органларынын вəзифəли шəхслəри көмрүк нəзарəтинин ашағыдакы формаларда Һəјатa кечириллэр:

- көмрүк мəгсəдлəри үчүн лəзым олан сənəдлəрин вə мə'луматларын јохланылмасы;

- көмрүк јохламасы (малларын вə нəглијјат вəситəлəринин јохламасы, көмрүк нəзарəтинин мүстəсна формасы кими шəхси јохлама);

- малларын вə нəглијјат вəситəлəринин учоту;

- физики вə вəзифəли шəхслəрин шифаи сорғусу;

- учот вə Һесабат системинин јохланылмасы;

- мұвəггəти сахланч анбарларынын, көмрүк анбарларынын, сəрбəст анбарларын, сəрбəст көмрүк зоналарынын, рұсумсуз тичарəт мағазаларынын вə көмрүк нəзарəтиндэн кечирилмəли олан малларын вə нəглијјат вəситəлəринин ола билəчəји дикəр јерлəрин əрази вə биналарына, Һəмчинин ичрасына нəзарəт Азəрбајчан Республикасы көмрүк органына Һəвалə едилмиш фəалијјəтлəрин Һəјатa кечирилдији дикəр јерлəрə бахыш кечирилмəsi;

- бу Мəчəллəдə вə көмрүк ишинə даир Азəрбајчан Республикасынын дикəр ганунверичилик актларында нəзəрдə тутулан вə Азəрбајчан Республикасынын ганунверичилик актларына зидд олмајан дикəр формаларда.

Көмрүк нəзарəти Һəјатa кечирилəркən, инсанларын Һəјат вə сағламлығы, Һəјванлар вə биткилəр үчүн тəһлүкəсиз олан, Һəмчинин маллара вə нəглијјат вəситəлəринə зəрəр вурмајан техники вəситəлəр тəтбиг едилə билэр.

Көмрүк нəзарəтинин Һəјатa кечирилмəsi гəјдаларыны Азəрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра Һакимијјəти органы мұəјјэн едир.

Көмрүк нəзарəтинин Һəјатa кечирилмəsi заманы шəхслəрə, онларын малларына вə нəглијјат вəситəлəринə ганунсуз зəрəр вурулмасына јол верилмир.

Ганунсуз зəрəр вурмуш Азəрбајчан Республикасынын көмрүк органлары вə онларын вəзифəли шəхслəри Азəрбајчан Республикасы ганунверичилијинə мұвафиг олараг мəс'улијјəт дашыјырлар.

Азəрбајчан Республикасы көмрүк органларынын вəзифəли шəхслəринин гануна ујғун Һəрəкəтлəри илə вурулмуш зəрəр өдəнилмир.

Азəрбајчан Республикасы көмрүк органлары көмрүк нəзарəтинин Һəјатa кечирəркən, бир гəјда олараг, ичрасына нəзарəт Азəрбајчан Республикасынын көмрүк органларына Һəвалə едилмиш Азəрбајчан Республикасынын көмрүк иши Һагтында ганунверичилијинə, Азəрбајчан Республикасынын дикəр ганунверичилијинə вə бəјнəлхалг мұғавилəлəринə риəјəт едилмəсини тə'мин етмəк үчүн кифəјəт едэн көмрүк нəзарəти формаларындан истифадə едə билэр.

Азәрбајҹан Республикасынын көмрүк органлары лазым олдуҹда, Көмрүк Мәчәлләсинин 185-чи маддәсиндә көстәрилән һаллар истисна едилмәклә, бу Мәчәлләдә нәзәрдә тутулан көмрүк нәзәрәтинин бүтүн формаларындан истифадә едә биләrlәр.

Бу маддә көмрүк органларынын көмрүк нәзәрәти формаларынын верилмиш һал үчүн даһа мәгсәдәүҹун оланыны сечмәк вә истифадә етмәк һүгүгуну мүәјјән едир.

Көмрүк нәзәрәти формасынын сечилмәси, көмрүк сәрһәдиндән кечирилән мал вә нәглијјат васитәләринә көмрүк нәзәрәтинин мүвәффәғијјәтлә һәјата кечирилмәсинин јетәрлији (кифәјәт етмәси) принципи илә апарылыр.

Ајры-ајры формаларын кифәјәт едиб-етмәмәси ганун-веричиликлә (маддә 185) вә ја Азәрбајҹан Республикасынын бејнәлхалғ мүғавиләләри илә нәзәрдә тутула биләр.

Конкрет һал үчүн кифәјәт етмә принципи норматив актларда өз әксини тапмырса, јетәрли көмрүк нәзәрәти формасы көмрүк органынын вәзифәли шәхсләри тәрәфиндән сечилир. Көмрүк органлары әмәкдашларына белә сәләһијјәтләрин верилмәси Дөвләт Көмрүк Комитәсинин норматив актлары илә реаллашдырылыр. Көмрүк нәзәрәти формаларынын сечилмәсинә дөвләт тәһлүкәсизлијинә вә ичтимаијјәтин марағларына зәрәр вурмадан јол верилә биләр. Бунунла әлағәдар, көмрүк органларынын сәләһијјәтли шәхсләри көмрүк сәрһәдиндән силаһ, наркотик маддә, әнтиг әшјалар вә с.-нин ганунсуз кечирилмәси чәһдләринин гаршысынын алынмасы үчүн тәдбирләр көрүлмәсинә һүсуси диғгәт јетирмәлидирләр.

Дикәр тәрәфдән көмрүк нәзәрәтинин кифәјәт етмә принципи инсан һүгүг вә азадлығы нормаларыны позмама-лыдыр. Елә буна көрә дә шәхси мүәјинә ганунверичиликдә “Көмрүк нәзәрәтинин мүстәсна формасы” кими нәзәрдә тутулур.

Амма бунунла белә, көмрүк нәзәрәтинин дикәр формаларынын тәтбиг едилмәмәси вә ја онлардан азад етмә һеч дә шәхсләри бу Мәчәлләнин мүддәаларына, Азәрбајҹан Республикасынын дикәр ганунверичилик актларына вә бејнәлхалғ мүғавиләләринә риәјәт етмәк вәзифәсиндән азад етмир. Көмрүк Мәчәлләсинин бу мүддәасы вәзифәли шәхсин көмрүк нәзәрәтинин бу вә ја дикәр формасынын тәтбигинин јетәрли олуб-олмајачағы мәсәләсини һәлл етдији заман көмрүк

саһәсиндә ганунилик принципини реаллашдырылмасынын
бүтүн тә'минатыдыр.

65/ М а д д а 184. Көмрүк нәзарәти формаларынын сечилмәси
Азәрбајчан Республикасы көмрүк органлары көмрүк нәзарәтини
һәјата кечирәркән, бир җајда олага, ичрасына нәзарәт Азәрбајчан Респуб-
ликасынын көмрүк органларына һәвалә едилмиш Азәрбајчан Республика-
сынын көмрүк иши һаггында ганунверичилијинә, Азәрбајчан Республика-
сынын диқәр ганунверичилијинә вә Азәрбајчан Республикасынын бејнәл-
халғ мугавиләләринә риәјәт едилмәсини тә'мин етмәк үчүн киҗајәт едән
көмрүк нәзарәти формаларындан истиҗадә едә биләр.

Көмрүк нәзарәтинин диқәр формаларынын тәтбиғ едилмәмәси вә
ја онлардан азад етмә һеч дә шәхсләри бу Мәчәлләнин мүддәаларына,
Азәрбајчан Республикасынын диқәр ганунверичилик актларына вә бејнәл-
халғ мугавиләләринә риәјәт етмәк вәзифәсиндән азад етмир.

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк органлары лазым олдуғда, бу
Мәчәлләнин 185-чи маддәсиндә көстәрилән һаллар истисна едилмәклә, бу
Мәчәлләдә нәзәрдә тутулан көмрүк нәзарәтинин бүтүн формаларындан
истиҗадә едә биләрләр.

Гејд едилдији кими, көмрүк хидмәтинин вәзифә вә
фуиксијаларынын јеринә јетирилмәсини тә'мин едәркән, көм-
рүк органлары, лазым кәлдикдә көмрүк нәзарәтинин 177-чи
маддәдә нәзәрдә тутулмуш бүтүн формаларындан истиҗадә едә
биләрләр.

Көмрүк органлары көмрүк мәгсәдләри үчүн тәқрар
көмрүк бахышы кечирә биләр, сәнәдләрдә көстәрилән
мә'луматлары јенидән јохлаја биләрләр.

Шәхси әшјалары көмрүк бахышындан азад едилән
шәхсләрин көмрүк сәрһәдиндән бурахылмасы заманы көмрүк
нәзарәти садәчә олага белә күзәшт верилмиш шәхсләрин
сәнәдләринин јохланылмасындан ибарәт олур.

Бә'зи һалларда көмрүк нәзарәти мал вә нәглијјат
васитәләринин сәрһәддән кечирилмәсинин ганунилијини
мүәјјән етмәк үчүн көмрүк тә'минатлары позулмадан һәјата
кечирилән көмрүк бахышындан ибарәт ола биләр.

Көмрүк бахышындан фәргли олага, көмрүк мүјинәси
тикилиләрин, нәглијјат васитәләринин, тара вә габлашды-
рылмаларын ачылмасы илә мүшајјәт олунур. Көмрүк мүјинә-
си заманы маллары ады вә кејфијјәти, һәмчинин мигдары
мүәјјән едилир. Малларын кизли кечирилмәсинин мүәјјән
олунмасы үчүн дә көмрүк мүјинәсиндән истиҗадә едилир.

Бахыш мәрһәләсиндә көмрүк мүјинәсинин тәтбиғ
едилмәсинин мәгсәдәмүвағлији – мал вә нәглијјат васитә-

ләринин жүк бөлмэләринин, малын тарасы вә габламаларынын ачылыб-ачылмамасы мәсәләси һәлл едилир.

62 Шәхси јохлама (мүјинә) барәдә гәрар көмрүк органынын рәиси вә ја ону әвәз едән шәхс тәрәфиндән гәбул олунур. Мүјинәдән әввәл көмрүк органынын вәзифәли шәхси гәбул едилмиш гәрары физики шәхсә е'лан едир, она һүгүг вә вәзифәләрини баша салыр вә һәмчинин кизләдилмиш малларын көнүлү олараг верилмәсини тәклиф едир.

62 Шәхси мүјинә көмрүк органынын мүјинә едилән шәхслә ејничинсли сәләһијјәтли шәхси тәрәфиндән санитар-кикијена тәләбләринә чаваб верән отагда апарылыр. Дикәр физики шәхсләрин һәмин отаға кирмәси вә мүјинә просесинин онлар тәрәфиндән мүшаһидә олуна билмә еътималы истисна едилмәлидир. Нәзарәтә көтүрүлән шәхсин бәдән үзвләринин мүјинәси тибб ишчиси тәрәфиндән апарылмалыдыр.

62 Шәхси мүјинәнин апарылмасы барәдә протокол тәртиб едилир. һәмин протокол көмрүк органынын вәзифәли шәхси, һал шаһидләри, мүјинә едилән шәхс вә бәдән үзвләри мүјинә едилдикдә исә һәмчинин тибб әмәкдашы тәрәфиндән имзаланыр. Мүјинә едилән шәхс өз рә'јини протокола гејд едә биләр.

М а д д ә 186. Шәхси јохлама

Көмрүк нәзарәтинин мүстәсна формасы олан шәхси јохлама Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәр'әдиндән кечән вә ја көмрүк нәзарәти зонасында, јахуд бејналхалг тәјјарә лиманынын транзит зонасында олан физики шәхсин ичрасына нәзарәт Азәрбајчан Республикасынын көмрүк органларына һәвалә едилмиш Азәрбајчан Республикасы ганунверичилијинин вә Азәрбајчан Республикасынын бејналхалг мүтавиләләринин позулмасынын объекти олан маллары үстүндә кизләтмәси вә тәъвил вермәмәси һаггында кифәјәт гәдәр әсас олдугда, Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын рәисинин вә ја ону әвәз едән шәхсин гәрары илә апарыла биләр.

Шәхси јохлама башламаздан әввәл Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын вәзифәли шәхси Азәрбајчан Республикасы көмрүк органы рәисинин вә ја ону әвәз едән шәхсин, шәхси јохлама апарылмасы һаггында гәрарыны физики шәхсә билдирмәли, бу чүр јохлама кечириләркән ону һүгүг вә вәзифәләри илә таныш етмәли вә кизләтдији маллары вә ја әшјалары көнүлү олараг тәъвил вермәји тәклиф етмәлидир.

Шәхси јохлама, санитар-кикиена тәләбләрилә чаваб верән тәчрид олунуш јердә ики һәмчинс һал шаһидинин иштиракы илә ејни чинсдән олан Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын вәзифәли шәхсләри тәрәфиндән апарылмалыдыр. Башга физики шәхсләрин бу јерләрә дахил

олмасына вә шәхси јохлама апарылмасыны мүшәһидә етмәсинә јол верилмиҗ. Шәхсин бәдән үзвләрини јалныз тибб ишчиси јохламалыдыр.

46 Шәхси јохлама апарылмасы һаггында Азәрбајҗан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органынын мүјјән етдији формада протокол тәртиб олунур.

Протокол, шәхси јохламаны апаран Азәрбајҗан Республикасы көмрүк органынын вәзифәли шәхси, јохланылан физики шәхс, һал шаһидләри вә бәдән үзвләри јохланылдыгда исә, һәмчинин тибб ишчиси тәрәфиндән имзаланыр. Барәсиндә шәхси јохлама апарылмыш физики шәхс һәмин протоколда өз рә'јини билдирмәк һүтуна маликдир.

49 Көмрүк нәзарәтинин мүјјән формаларындан азад етмә

Ганун вә ја бејнәлхалг мүгавиләләрлә мал вә нәглијјат васитәләринин ајры-ајры нөвләринин көмрүк нәзарәти сфера-сында чыхарылмасынын көнкрет һаллары мүјјән едилә биләр. Мәсәлән, Азәрбајҗан Республикасы Президентинин вә онунла бирликдә кедән аилә үзвләринин шәхси багажы, хидмәти вәзифәләринин ичрасы илә әлағәдар көмрүк сәрһәдиндән кечән Милли Мәчлис депутатларынын вә Назирләр Кабинети үзвләринин шәхси багажлары көмрүк јохламасындан азаддыр (ја'ни азад етмә шәртләндирилир).

Өз јолуна давам едән харичи һәрби көмиләрин, һәрби вә һәрби нәглијјат һава көмиләринин, еләчә дә һәрби техниканын көмрүк јохламасындан азад едилмәси дәвләтләрарасы мүгавиләләрлә тәнзимләнир.

49 М а д д а 185. Көмрүк нәзарәтинин мүјјән формаларындан азад етмә

Көмрүк нәзарәтинин мүјјән формаларындан азад етмә билаваситә бу Мәчәллә илә мүјјән олунур.

Азәрбајҗан Республикасы Президентинин вә онунла бирликдә кедән аилә үзвләринин шәхси багажи көмрүк јохламасындан азаддыр.

Өз депутат вә хидмәти вәзифәләринин ичрасы илә әлағәдар Азәрбајҗан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән кечән Азәрбајҗан Республикасы Милли Мәчлиси депутатларынын вә Азәрбајҗан Республикасы Назирләр Кабинети үзвләринин шәхси багажлары көмрүк јохламасындан азаддыр.

Өз јолуна давам едән харичи һәрби көмиләрин, һәрби вә һәрби нәглијјат һава көмиләринин, еләчә дә һәрби техниканын көмрүк јохламасындан азад едилмәси дәвләтләрарасы мүгавилә илә тәнзимләнир.

Азәрбајҗан Республикасынын дәвләтләрарасы мүгавиләләринә ујғун олараг көмрүк нәзарәтинин мүјјән формаларындан азад етмә, бу мүгавиләләр тәсдиг едилдикдән сонра һәјатә кечирилир.

Көмрүк нэзарэти һәјата кечириләркән мал вә нәглијјат ситәләринә вә шәхсләрә гејри-ганунн зәрәр вә зијан вурул-ысы истисна едилмәлидир.

4. КӨМРҮК НЭЗАРЭТИНИН ҺӘЈАТА КЕЧИРИЛМӘСИ ПРОСЕСИНДӘ КӨМРҮК ОРГАНЛАРЫНЫН ФӘАЛИЈЈЭТИНИН ӘСАС ИСТИГАМӘТЛӘРИ

Көмрүк нэзарэти зоналары

Көмрүк сәрһәдинә битишик әрази *көмрүк нэзарэти* насы адланыр. Көмрүк нэзарэти зоналары көмрүк сәрһәди ју, көмрүк рәсмиләшдирилмәси апарылан, көмрүк органы јерләшән вә һәмчинин Дөвләт Көмрүк Комитәсинин әјјән етдији дикәр јерләрдә јарадылыр.

Көмрүк нэзарэти зонасынын режими јүкләрин јер дәшдирилмәси вә онларла давранышда гајдаларын даһа чидди гламентасијасы илә фәргләнир. Бу зоналарда истеһсал вә иммерсија фәалијјәти, һәмчинин малларын, нәглијјат василәринин, дикәр дөвләт-органларынын вәзифәли шәхсләри дә хил олмагла бүтүн шәхсләрин һәрәкәти јалныз көмрүк органларынын ичазәси вә онларын нэзарәти алтында һәјата чирилә биләр. Көмрүк нэзарәти зонасы режиминин позул-ысына көрә ганунверичиликдә нәзәрдә тутулмуш гајдада чәза тбиг едилир.

Көмрүк анбарларынын, мүвәггәти сахланч анбарлары-н, рүсумсуз тичарәт мағазаларынын әразиләри вә хусуси көмрүк режимләринин тәсир көстәрдији дикәр әразиләр дә көмрүк зонасы һесаб едилир.

Көмрүк зонасында тикилән вә гурулан анбар вә дикәр функционал саһәләрә нәзәрдә тутулан әсас тәләб – мүәјјән көмрүк режими алтында јерләшдирилмиш малларын көмрүк нэзарәтиндән кәнар көтүрүлмәси вә ја кәтирилмәсини истисна мәкдир. Белә саһәләрин гурулушу вә тәһһизаты кәнар шәхсләрин дахил олмасына имкан вермәмәлидир. Көмрүк нэзарәти кедишиндә көмрүк нэзарәти зонасындакы оператив әраитә визуал мүшаһидә мүһүм әһәмијјәт кәсб едир.+

Визуал мүшаһидә – көмрүк зоналарынын конкрет әраитиндә мүәјјән вә гејри-мүәјјән шәхсләрин дөврәнышы

барәдә мә'лумат әлдә едилмәсини тә'мин етмәк үчүн тәтбиг едилир. Мәгсәд: көмрүк нәзарәтиндән предмет вә малларын кизләдилмәси, һәр һансы предметларын дикәр шәхсләрә верилмәси, мүәјјән шәхсләрин (лиман, аеропорт, дәмирјол ишчиләринин, јүкләјичиләрин) көмрүк нәзарәти просе-дураларына гејри-ади марағы фактларыны вә с. ашкар етмәк-дир. Визуал мүшаһидәнин көмәји илә әрази вә мәһәлли суларда панорам нәзарәти кәнар кәмиләрин гејри-гануни ола-раг харичә кедән вә кәлән кәмиләрә јаналмасынын, һәмчи-нин, кәмидән јүкләрин алынмасынын, көмрүк нәзарәти әмә-лијјаты битдикдән сонра кәмијә галдырылмасынын гаршысы алына биләр. Визуал мүшаһидә, һәмчинин, көмрүк әрази-ләринин оперативлик сарыдан мүһүм әһәмијјәт кәсб едән саһәләриндә — кәми дајаначагларында, дәмирјол говшагла-рында, контејнер терминалларында, багаж вә јүк саһәләриндә дә апарылып.

 Оператив шәраитдә визуал мүшаһидәнин бејнәлхалг һава лиманларында, дәниз вә чај вағзалларында, автостансија вә дәмирјол вағзалларында, бә'зи јүк анбарларында хүсуси әһәмијјәти вар. Белә јерләр дахили көмрүк зоналары адланыр.

Бејнәлхалг сәрнишиндашырма мәнтәгәләриндәки көм-рүк нәзарәти зоналарында икиканаллы көмрүк нәзарәти тәт-биг едилә биләр.

“Јашыл” вә “Тырмызы” дәһлизләрин гурулушу вә фә-алијјәт кәстәрмәси принципи Үмүмдүнја Көмрүк Тәшкилаты-нын (әввәлләр Көмрүк Әмәкдашлыг Шурасы) 8 ијун 1971-чи илдә гәбул едилмиш “Икиканаллы систем әсасында авиа-сәрнишинләрә садәләшдирилмиш көмрүк нәзарәти барәдә” төвсијәләриндә өз әксини тапмышдыр. Бу төвсијәләрин мејда-на чыхмасы зәрурәти бејнәлхалг туризмин динимак инкишаф етдији бир дөврдә сәмәрәли көмрүк нәзарәтинин вә артан сәрнишин ахынынын сәрһәддән гыса мүддәтдә бурахыл-масыны тә'мин етмәк вәзифәсиндән ирәли кәлирди.

Икиканаллы методла көмрүк нәзарәтинин тәшкили сәрнишинләр тәрәфиндән көмрүк зонасынын “јашыл” вә “тырмызы” дәһлизлә тәрк едилмәсини нәзәрдә тутур. “Јашыл” дәһлиздән истифадә етмәјә о шәхсләрә ичазә верилир ки, јанында апардығы әшјалар рүсумсуз рәсмиләшдирилә билсин, хүсуси ичазә тәләб олунмасын вә с. Галан дикәр һалларда сәрнишинләр “тырмызы” дәһлизи сечмәли вә көмрүк бәјан-

намәси тәгдим етмәлидирләр. Ики дәһлиздән һансынын сечилмәси барәдә гәрары сәрнишин өзү гәбул едир. Белә сечим бәјанетмә акты мә'насыны дашыјыр вә әкәр көмрүк нәзарәти һәјата кечириләркән, "јашыл" дәһлизин сечилмәсинин гејригануни олдуғу ашқара чыхарса, сәрнишин һуғуи мәс'улијјәтә чәлб едилә биләр.

Әкәр "јашыл" вә ја "ғырмызы" дәһлизин сечилмәси мәрһаләсиндә сәрнишиндә шүбһә, суал јаранарса, о, "ғырмызы" дәһлизи сечмәли вә орада бәјанетмә анынадәк лазым олан мә'луматы алмалыдыр.

"Јашыл" дәһлизин сечилмәси вә истифадә олунмасы бу дәһлиздән кечән сәрнишинләрә көмрүк нәзарәтинин һәјата кечирилмәсинин мүмкүн олмамасы демәк дејилдир. Бу һалда көмрүк нәзарәти дифференциал олараг һәјата кечирилир вә сечмә характер дашыјыр. Нәзарәт субъектләри көмрүк әмәкдашы тәрәфиндән практик тәчрүбә әсасында сечилир.

"Јашыл" вә "ғырмызы" дәһлизләрин тәтбиги системи сәрнишинләрин көмрүк ганунверичилијинин тәләбләри барәдә кифајәт гәдәр мә'луматландырылмасыны нәзәрдә тутур.

М а д д ә 178. Көмрүк нәзарәти зоналары

Азәрбајчан Республикасы Ганунверичилији илә мүәјјән едилмиш гәјдада Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәди бојунча, көмрүк рәсмиләшдирилмәси јерләриндә, Азәрбајчан Республикасы көмрүк органларынын олдуғу јерләрдә вә Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органынын мүәјјән етдији диқәр јерләрдә көмрүк нәзарәти зоналары јарадылыр вә режим гәјдалары мүәјјән едилир.

Көмрүк нәзарәти зоналарынын јарадылмасы вә онларын нишанланмасы гәјдаларыны Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органы мүәјјән едир.

Азәрбајчан Республикасынын ганунверичилик актларында биләваситә нәзәрдә тутулан һаллар истисна едилмәклә, истеһсалат вә диқәр коммерсија фәалијјәтинин һәјата кечирилмәсинә, бу зоналардан малларын, нәглијјат васитәләринин, һуғуи вә физики шәхсләрин, о чүмләдән диқәр дөвләт органларынын вәзифәли шәхсләринин белә зоналарын сәрһәдинн кечмәсинә вә бу зоналарын даһилиндә һәрәкәтинә, јалһыз Азәрбајчан Республикасы көмрүк органларынын ичазәси илә вә онларын нәзарәти алтында јол верилир.

Көмрүк нәзарәтинин һәјата кечирилмәсинә көмәк көстәрилмәси үчүн мүтәхәссис вә експертләрин чәлб едилмәси

Елм вә техниканын мүхтәлиф саһәләриндә хүсуси биликләрә малик олмадан Көмрүк нәзарәтинин ајры-ајры форма вә методларындан (шәхси мүәјинә, учот вә һесабат

системинин јохланмасы) истифадә олунмасы, бә'зи мал нөвләринин вә нәглијјат васитәләринин (хаммал, минераллар, һәрби техника вә и.а.) јохланмасынын һәјата кечирилмәси мүмкүн дејил. Нәзәрә алсаг ки, көмрүк әмәкдашлары бә'зи һалларда лазыми хүсуси биликләрә малик олмаја биләрләр. Бу һалда мүәјјән саһәләрдә пешәкар олан мүтәхәсисләрин хидмәтинә мүрачиәт едилмәси тәбиидир.

Ганунверичилик көмрүк органларына көмрүк нәзарәтинин һәјата кечирилмәсинә көмәк үчүн експертләрин вә диқәр нәзарәт вә һуғуг-муһафизә органларынын, мүлкијјәт формасы вә табечилијиндән асылы олмајараг мүәссисә вә тәшкилатларын мүтәхәсисләринин чәлб едилмәси һуғугуну верир. Көмрүк органынын мүтәхәсис вә ја експертин чәлб едилмәси барәдә мүрачиәти, бу мүтәхәсисин чалышдығы гурумун рәһбәрлији үчүн мәчбури характер дашыјыр.

Мүтәхәсис вә експертләрин чәлб едилмәси илә бағлы хәрчләр, кедиш-кәлиш, отағларын кирајәси, суткалыг хәрчләр вә зәһмәт һағгы, әкәр бу иш мүтәхәсисләрин хидмәти вәзифәләринә дахил дејилсә, көмрүк органлары тәрәфиндән өдәнилир. Көмрүк органынын чағырышы илә дәвләт мүтәхәсисләринин експерт сифәтиндә чалышдығы мүддәтдә, орта ајлыг әмәк һағгы сахланылыр.

44 М а д д ә 180. *Көмрүк нәзарәтинин һәјата кечирилмәсинә көмәк көстәрилмәси үчүн мүтәхәсисләрин вә експертләрин чәлб едилмәси*

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк органлары Азәрбајчан Республикасынын Ганунверичилијинә ујғун сурәтдә көмрүк нәзарәтинин һәјата кечирилмәсинә көмәк көстәрилмәси үчүн диқәр һуғуг муһафизә вә нәзарәт органларынын мүлкијјәт формасындан, идарә мәнсубијјәтиндән вә табечилијиндән асылы олмајараг идарәләрин, мүәссисәләрин вә тәшкилатларын мүтәхәсисләрини, һәмчинин експертләри чәлб етмәк һуғугуна малиқдирләр.

Дәвләт органларында, дәвләт мүәссисәләриндә, идарәләриндә вә тәшкилатларында ишләјән көмрүк нәзарәтинин һәјата кечирилмәсинә чәлб едилмиш мүтәхәсисләрин вә експертләрин иш јерләриндә орта ајлыг әмәк һағгы сахланылыр. Мүтәхәсисләрин вә експертләрин чәлб едилмәси илә алағадар хәрчләр, о чүмләдән јол, мәнзил кирајәси хәрчләри, күндәлик хәрчләр вә дәвләт органларында, дәвләт идарәләриндә, мүәссисәләриндә вә тәшкилатларында ишләјән мүтәхәсисләрин вә експертләрин хидмәти вәзифәләри даирәсинә дахил олмајан ишләр үчүн Азәрбајчан Республикасынын ганунверичилији илә мүәјјән едилән гәјдада һағт өдәнилир.

Көмрүк нәзарәтинин һәјата кечирилмәсинә көмәк көстәрилмәси үчүн мүтәхәсис вә ја експерт чәлб едилмәси һағгында Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын сорғусу мүтәхәсисин вә ја експертин

ишледији дәвләт органынын, идарә, мүүссисә вә ја тәшкилатын рәһбәри тәрәфиндән ичра едилмәлидир.

***Азәрбајҹан Республикасы көмрүк органларынын
вәзифәли шәхсләринин көмрүк нәзарәтини һәјата
кечирмәк үчүн әрази вә биналара дахил олмасы***

Көмрүк органларынын вәзифәли шәхсләри хидмәти вәсигә әсасында истәнилән әразијә вә истәнилән бағлы саһәјә – әкәр бу јерләрдә көмрүк нәзарәтинә чәлб едиләчәк мал вә нәглијјат васитәләри, көмрүк нәзарәти үчүн лазым олан сәнәдләр јерләширсә, јахуд нәзарәти көмрүк органларына һәвалә олунмуш фәалијјәт көстәрилирсә, – дахил олмағ һүту-гуна маликдирләр.

Мәсәлән, кәминин көмрүк јохламасы заманы көмрүк органы нүмәјәндәләринин тәләби илә һәммин кәминин капи-таны (ону әвәз едән шәхс) кәмидә олан бүтүн саһәләри, бөлмәләри, отағлары ачмаға борчлудур.

Көмрүк әмәкдашлары – көмрүк анбарларына, мүвәг-гәти сахланч анбарларына, рүсумсуз тичарәт мағазаларына вә с. манеәсиз кирә биләrlәр.

Бир сыра һалларда көмрүк органларынын вәзифәли шәхсләринин көмрүк нәзарәтинә чәлб едилән фәалијјәт һәјата кечирилән јерләрдә билаваситә иштиракы норматив актларда бирбаша нәзәрдә тутулур.

**М а д д ә 181. Азәрбајҹан Республикасы көмрүк органлары
вәзифәли шәхсләринин көмрүк нәзарәтини һәјата кечирмәк үчүн
әразијә вә биналара дахил олмасы**

Азәрбајҹан Республикасы көмрүк органларынын вәзифәли шәхсләри, көмрүк нәзарәтини һәјата кечирмәк мәгсәди илә хидмәти вәсигә әсасында көмрүк нәзарәтиндән кечириләчәк маллар вә нәглијјат васитә-ләри, көмрүк нәзарәти үчүн зәрури сәнәдләр олан, јахуд ичрасына нәзарәт Азәрбајҹан Республикасынын көмрүк органларына һәвалә едилмиш фәалијјәтин һәјата кечирилдији әразиләрә вә биналара дахил олмағ һүтугуна маликдирләр. Азәрбајҹан Республикасынын Ганунверичилик актларында вә ја Азәрбајҹан Республикасынын бејнәлхалғ мугавилә-ләриндә нәзәрдә тутулмуш һаллар истисна едилир.

34 **Малларын, нәглијјат васитәләринин, биналарын
вә башга јерләрин ејниләшдирилмәси
(идентификасијасы)**

Көмрүк нәзарәтинә чәлб едиләчәк мал вә нәглијјат васитәләринин олдугу јерләр вә һәмчинин көмрүк нәзарәти

алтында олан јерләр, көмрүк нәзарәти предметләринин өзләри көмрүк органлары тәрәфиндән ејниләшдирилә биләр. Пломб, мөһүр гојулмасы, рәгәмли, һәрфли вә диһәр нөв маркаланма, ејниләшдирилмә ишарәләри, штамп вурулмасы, проб вә нүмунәләрин көтүрүлмәси, мал вә нәглијјат васитәләринин тәсвир едилмәси, чертјожларын, мигјаслы көрүнүшләрин һазырланмасы, фотография, иллүстраија тәтбиг едилмәси, мал-мүшајиәт сәнәдләриндән истифадә едилмәси вә с. әсас ејниләшдирмә васитәләри һесаб едилир.

✓ Бейнәлхалг тәчрүбәдә “ејниләшдирмә васитәләри” әвәзинә “көмрүк тә’минаты атрибутлары” мәфһумундан истифадә едилир.

Көмрүк нәзарәти битдикдән сонра көмрүк органынын вәзифәли шәхсләри көмрүк, нәглијјат вә мал мүшајиәт сәнәдләринә мүвафиг имза, штамп, мөһүр гојмагла, мал вә нәглијјат васитәләринин көмрүк сәрһәдиндән кечириләрәк јолуна давам етмәсинә иһазә вермиш олулар.

Ајры-ајры јүк бағламаларына, нәглијјат васитәләринин јүк һиссәләринә, контејнерләрә көмрүк тә’минаты атрибутлары гојулмалыдыр.

Көмрүк тә’минатлары ашағыдакы тәләбләрә чаваб вермәлидирләр:

а) мөһүр, штамп, маркаланма, имза изләринин сахта-лашдырылмасы гејри-мүмкүн олмалыдыр;

б) көзлә көрүнән изләр гојулмадан көмрүк тә’минатларынын тамлыгынын позулмасы мүмкүн олмамалыдыр;

в) штемплләр, изгојан материаллар, јазы васитәләри (паста, мүрәккәб, мөһүр, јапышган өртүк) һаричи иглим тә’сирләринә давамлы олмалыдыр;

г) көмрүк тә’минатлары атрибутларынын изләри вә гејд едилән јазылар ајдын олмалыдыр;

ғ) сәнәд вә бағламалара көмрүк тә’минаты атрибутларынын вурулмасы вә гејдләр едилмәси минимум вахт алмалыдыр.

Јухарыда гејд олуанлары бир гәдәр дә ачыгламаға чалышаг.

Даһили көмрүк транзити проседурасы үзрә малларын дашынмасы заманы пломбларын, мөһүрләрин вә диһәр көмрүк тә’минатларынын мөвһудлугу үмуми тәләбләр сырасындадыр. Маллар елә бағламаларда, нәглијјат васитәләриндә вә ја

контејнерләрдә дашынмалыдыр ки, онларын дашындығы васитәләрдән чыхарылмасы, јахуд һәммин васитәләрә һәјинсә гојулмасы из гојмадан, көмрүк тә'минатларыны зәдәләмәдән мүмкүн олмасын. Малкөндәрән вә дашыјычынын пломбларындан да истифадә едилмәсинә мүәјјән шәртләрлә јол верилир.

Ејниләшдирилмә васитәләри јалныз көмрүк органлары тәрәфиндән, јахуд онларын ичазәси илә дәјишдирилә вә мәһв едилә биләр. Бу гајда мал вә нәглијјат васитәләринин мәһв едилмәси, итирилмәси үчүн реал тәһлүкә олдугда вә кифајәт гәдәр хараб олмасы һалларына шамил едилмир.

Ејниләшдирилмә васитәләринин дәјишдирилмәси (формача), гопарылмасы, јахуд мәһв едилмәси барәдә тә'хирәсәлынмадан көмрүк органларына мә'лумат верилир. Бу мә'лумат тәһлүкәнин олдугу барәдә сүбутларла мөһкәмләндирилир.

БЈД тәтбиг едилмәклә јүк дашынмасы заманы көмрүк органларынын гојдугу мөһүр вә пломбларын зәдәләнмәси, һәмчинин јол бојунча малларын зәдәләнмәси вә ја мәһви заманы автонәглијјат васитәсинин сүрүчүсү бу барәдә көмрүк органларына тә'чили мә'лумат вермәлидир. Јахынлыгда көмрүк органы олмәзсә, баш вермиш һадисә барәдә протокол тәртиб етмәк һүгугу олан дикәр дөвләт органларына мә'лумат верилмәлидир.

Мүвафиг органларын нүмајәндәләри автонәглијјат васитәсинә бахыш кечирдикдән, лазым олдугда исә мүәјинә апардыгдан сонра, БЈД китабчасынын нөмрәси, дашыјычынын ады, зәдәләнмәнин характери вә сәбәбләри, һәмчинин јүкүн горунмасы барәдә көрүлмүш тәдбирләр гејд едилмәклә протокол тәртиб едирләр.

Әкәр көмрүк органы өзү јүкүн дашынма гајдаларынын позулдуғуну мүәјјән едирсә, бу һалда да протокол тәртиб олунур. Протокол ону тәртиб едән органын нүмајәндәси вә сүрүчү (арзу едәрсә мүвафиг изаһат вермәклә) тәрәфиндән имзаланыр.

Аксизли маллара тәтбиг едилән аксиз маркалары да ејниләшдирилмә васитәләри һесаб едилир. Аксиз маркаларынын тәтбиг едилмә гајдалары Азәрбајчан Республикасы Назирләр Кабинетинин 22 март 1997-чи ил тарихли 24 сәјлы гәрары илә тәсдиг едилмишдир. Бу барәдә икинчи китабда мүфәссәл мә'лумат вериләчәкдир.

М а д д ə 182. Малларын, нəглијјат васитəлəринин, биналарын вə башга јерлəрин ејнилəшдирилмəsi

Кəмрүк нəзарəтиндən кечирилмəли олан малларын вə нəглијјат васитəлəринин олдуғу вə ја ола билəчəји нəглијјат васитəлəри, биналар вə ди­кəр јерлəр, Һамчинин ичрасына нəзарəт едилмəsi Азəрбајчан Рес­пуб­ликасынын кəмрүк органларына Һəвалə едилмиш фəалијјəтлəрин Һəјата кечирилдији јерлəр, кəмрүк нəзарəти алтында олан маллар вə нəглијјат васитəлəри Азəрбајчан Республикасы кəмрүк органлары тəрəфиндən ејни­лəшдирилə билəр.

Ејнилəшдирмə пломб гојулмасы, рəгəмлə, Һəрфлə нишанлама, маркалама, ејнилəшдирмə ишарəлəри, мəһүр вə штамплар вурулмасы, проб вə нүмунəлəрин кəтүрүлмəsi, малларын вə нəглијјат васитəлəринин тəсвири, чертјошлар чəкилмəsi, мигјаслы тəсвирлəр, фотошəкиллəр, иллүстрасијалар Һазырланмасы, малларын мүшəјиəтєдичи сənəдлəриндən вə ди­кəр сənəдлəрдən, ејнилəшдирмə васитəлəриндən истифадə едилмəsi јолу илə Һəјата кечирилир.

Малларын вə нəглијјат васитəлəринин мəһв олмасы, Һəмишəлик итирилмəsi вə ја əһмијјəтли дəрəчəдə корланмасы үчүн реал тəһлүкə јарандыгы Һаллар истисна едилмəклə, ејнилəшдирмə васитəлəри јалныз Азəрбајчан Республикасы кəмрүк органлары тəрəфиндən вə ја онларын ичазəsi илə дəјишдирилə вə ја мəһв едилə билəр. Ејнилəшдирмə васитəлəри дəјишдирилдикдə, кəнарлашдырылдыгда вə ја мəһв едилдикдə тə'чили олараг Азəрбајчан Республикасы кəмрүк органына мə'лумат верилмəли вə кəстəрилən тəһлүкəнин мөвчуд олдуғуну сүбүт едən дəлиллəр тəгдим едилмəлидир.

Харичи игтисади фəалијјəт иштиракчыларынын малијјə-тəсəррүфат фəалијјəтинин јохланылмасы

Мал вə нəглијјат васитəлəрини кəмрүк сəрһəдиндən кечирən шəхслəрин, кəмрүк брокерлəринин, јахуд нəзарəти кəмрүк органларына Һəвалə олунмуш фəалијјəтлə мəшғул олан ди­кəр шəхслəрин малијјə-тəсəррүфат фəалијјəтинин јохла­нылмасы – кəмрүк мəгсəдлəри үчүн лəзым олан сənəd вə мə'луматларын јохланылмасы кими кəмрүк нəзарəти форма­ларын­дан биридир.

Ичрасына, нəзарəтинин кəмрүк органларына Һəвалə олундуғу Азəрбајчан Республикасы Ганунверичилијинин вə Азəрбајчанын иштиракчысы олдуғу бєјнəлхалг мүгавилəлəрин шəртлəринин риəјəт едилмəдијини күман етмəјє кифəјəт гəдəр əсас олдугда малијјə-тəсəррүфат фəалијјəтинин јохланыл­масын­дан истифадə олунур.

Ганунверичилик малијјə-тəсəррүфат фəалијјəтинин јох­ланылмасы заманы кəмрүк органынын вəзифəли шəхслəринə ашəгыдакы сəлəијјəтлəри верир:

а) көмрүк ишинə və көмрүк органларынын функцијаларына аид олан харичи игтисади və диқэр тэсəррүфат фəалијјəти барəдə истəнилəн сənəдлэр (банк сənəдлэри дахил олмаг-ла) və мə'луматын əвэссиз тэгдим едилмэсини тэлəб етмэк və онларла таныш олмаг;

б) вэзифəли шəхслəрдən və диқэрлэриндэн арајыш, јазылы və шифаи изағат алмаг;

в) тикилилэри мөһүрлэмэк;

г) мүэјјэн едилмш формада тэртиб едилəн акт əсасында сənəдлэри – əкэр онларын јохланылмасы башга бир јердə һəјата кечирилəчэксə, – кəтүрмэк.

Лазым олдуғу тэгдирдə көмрүк органларынын вэзифəли шəхслэри сənəдлэр və мə'луматла таныш олмаг үчүн јер və вахт мүэјјэн едə билэрлэр. Кəтүрүлүмш сənəдлэр мүмкүн гэдэр гыса мүддəттə гайтарылмалыдыр.

М а д д ə 183. Малијјə-тэсəррүфат фəалијјəтинин јохлан-масы

Ичрасына нəзарəт Азэрбајчан Республикасынын көмрүк органларына һəвалə едилмиш Азэрбајчан Республикасынын Ганунверичилијинə və Азэрбајчан Республикасынын бəјнəлхалг мугавилэлэринə əмал едилмэмəси və ја там əмал едилмэмəси һаггында кифајəт гэдэр əсаслар олдугда, Азэрбајчан Республикасы көмрүк органлары өз сəлаһијјəтлэри дахилиндə Азэрбајчан Республикасынын көмрүк сəрьəдиндэн маллары və нəглијјат васитэлэрини кечирəп шəхслэрин, көмрүк брокерлэринин və нəзарəт Азэрбајчан Республикасы көмрүк органларына һəвалə едилмиш фəалијјəти кечирən диқэр шəхслэрин малијјə-тэсəррүфат фəалијјəтинин јохланмасы үчүн мугавиг ичра һакимијјəти органлары гаршысында вэсəтəт галдырмаг һуғуғуна маллиқдирлэр.

Көмрүк органынын вэзифəли шəхслэри малијјə-тэсəррүфат фəалијјəтинин јохладығлары субъектлэрə гануна зидд һэрəkəтлэри илə зијан вурмамалыдырлар. Јохлама нəтичəсиндə əлдə едилəн бүгүн мə'луматлар кизли сажылыр. Бу мə'луматлара мүнəсибəт Көмрүк Мəчəллэсинин 16-чы маддэси илə мүэјјэн едилир.

2.5. КӨМРҮК НЭЗАРƏТИ ҮЗРƏ ƏЛАВƏ МҮДДƏАЛАР

Көмрүк нəзарəтинин предмети көмрүк сəрьəдиндэн кечирилəн мал və нəглијјат васитэлэринин (ганунверичилиқдə

нәзәрдә тутулмуш дикәр Һаллардан башга) истәнилән новү ола биләр.

Көмрүк Мәчәлләсинин 17-чи маддәсинин 1-чи бәндиһә көрә: маллар – истәнилән дашынан әмлак, ө чүмләдән валјута, валјута сәрвәтләри, електрик вә дикәр енержи нөвләри вә с. ола биләр.

Сәрнишин вә малларын бејнәлхалг дашымаларындан истифадә олунан, контейнер вә дикәр нәглијјат аваданлығы да дахил олмагла бүтүн васитәләр – нәглијјат васитәси сифәтиндә көмрүк нәзарәти объекти олур.

Дикәр мәгсәдләр үчүн көмрүк сәрһәдиндән кечирилән нәглијјат васитәләри әмтәә кими көмрүк нәзарәтинә чәлб едилир.

Көмрүк органларынын вәзифәси көмрүк сәрһәдиндән кечирилән бүтүн маллара көмрүк нәзарәти тәшкил етмәкдир. Көмрүк нәзарәти предметинин спесификасы бә'зи Һалларда көмрүк нәзарәтинин өзүнүн тәшкилиндә мұһүм әһәмијјәтли хүсусијјәтләри шәртләндирир. Белә ки, валјута вә валјута гијмәтлиләринин көмрүк сәрһәдиндән кечирилмәсинә нәзарәт едәркәң, көмрүк органлары ганунверичиликдә нәзәрдә тутулмуш дикәр органларла бирликдә дәвләт валјута нәзарәтинин Һәјата кечирилмәсиндә иштирак едир.

Харичи тичарәт объекти олан бә'зи спесифик малларын көмрүк нәзарәтинә чәлб едилмәси әлаһиддә јанашылма тәрзи тәләб едир, мәсәлән, хам нефт, газ нефт вә газ мәһсуллары енержи вә с. Белә Һалларда көмрүк нәзарәти механизми нәинки малларын хүсусијјәтләрини, Һәмчинин нәглетмә үсулларыны да нәзәрә алмалыдыр.

М а д д ә 187. Малларын вә нәглијјат васитәләринин көмрүк нәзарәтиндән кечирилмәси

Бу Мәчәлләдә нәзәрдә тутулан Һаллар истисна едилмәклә, Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән кечирилән бүтүн маллар вә нәглијјат васитәләри көмрүк нәзарәтиндән кечирилир.

Көмрүк нәзарәтинин Һәјата кечирилмәси үчүн маллар вә нәглијјат васитәләри илә јүк әмәлијјатлары вә дикәр әмәлијјатлар, проб вә нүмунәләрин көтүрүлмәси бу Мәчәлләнин 132 вә 133-чү маддәләринә ујғун сурәтдә апарылыр.

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк органлары харичи дәвләтләрин кәмиләри вә башга дәвләтләрин әразисиндә олан кәмиләр истисна едилмәклә, Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын ичәзәси олмадан Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисини тәрк едән нәглијјат васитәләрини, дәниз, чај вә Һава кәмиләринин мәчбури сахламаг вә гајтармаг Һүтугуна маликдир.

Бунун үчүн көмрүк органлары ганунверичиликдө нэзэрдө тутулмуш гайдада физики гүввә, мүхтәлиф техники васитәләр, одлу силаһ вә дикәр васитәләр тәтбиг едә биләр.

Көмрүк нэзарәти алтында олма мүддәти

Бир гайда олараг, мал вә нәглијјат васитәләри көмрүк нэзарәтинин башландыгы андан онун сечилмиш көмрүк режимнә ујгун олараг битмәсинә гәдәр көмрүк нэзарәти алтында јерләшир. Башга созлә мал вә нәглијјат васитәләринин көмрүк нэзарәти алтында јерләшмәси мүддәти билаваситә сечилмиш көмрүк режиминдән асылыдыр. Әкәр маллар сәрбәст дөвриј-јәјә бурахылыш үчүн бәјан едилирсә бу мүддәт күнләрлә өлчүлүр, әкәр мисал үчүн көмрүк анбары режими алтында бәјан едилирсә бу мүддәт үч илә гәдәр ола биләр. Бу Һалда көмрүк нэзарәтинин мүддәти дә режим баша чатана гәдәр узадылмыш олур.

Мал вә нәглијјат васитәләринин кәтирилмәси заманы көмрүк нэзарәтинин башлангычы онларын Азәрбајчан Республикасынын *көмрүк сәрһәдини кечдији* ан һесаб едилир. Мал вә нәглијјат васитәләринин өлкәдән чыхарылмасы заманы көмрүк нэзарәти – көмрүк бәјаннамәсинин тәгдим едилдији андан башланыр.

Көмрүк нэзарәтинин битмә вахтыны КМ 188-чи маддәсинин 4-чү вә 5-чи бәндләри мүәјјән едир. Бу Мәчәлләдә нэзәрдә тутулан Һаллар истисна едилмәклә, маллар вә нәглијјат васитәләри бурахылдыгы андан көмрүк нэзарәти баша чатыр. Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисиндән кәнара апарылан маллар вә нәглијјат васитәләри бурахыларкән, онлар Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдини кечдији андан көмрүк нэзарәти баша чатыр. 1 сажлы әлавәдә дәмир јолу илә дашынан јүкләрин көмрүк рәсмиләшдирилмәси заманы көмрүк органларынын вә дәмир јолунун гаршылыгылы мүнәсибәтләринин технолокијасы нүмунә олараг көстәрилмишдир.

М а д д ә 188. Көмрүк нэзарәти алтында олма мүддәти

Маллар вә нәглијјат васитәләри, көмрүк нэзарәтинин башландыгы андан көмрүк режимнә ујгун олараг, көмрүк нэзарәти баша чатанадәк көмрүк нэзарәти алтында јерләшир.

Кәтирмә заманы көмрүк нэзарәти маллар вә нәглијјат васитәләри Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдини кечдији андан башланыр.

Апарма заманы көмрүк нөзарәти көмрүк бәјаннамәси гәбул едилдији андан башланыр.

Бу Мәчәлләдә нәзәрдә тутулан һаллар истисна едилмәклә маллар вә нәглијјат васитәләри бурахылдыгы андан көмрүк нөзарәти баша чатыр.

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисиндән кәнара апарылан маллар вә нәглијјат васитәләри бурахыларкән, онлар Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдини кечдији андан көмрүк нөзарәти баша чатыр.

Һүгути вә физики шәхсләр көмрүк нөзарәтинин һәјата кечирилмәси үчүн зәрури олан минимум мүддәтләр һаггында тәләбләрә риајәт етмәлидирләр. Көстәрилән тәләбләри Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимийјәти органы мүәјјән едир. Һүгути вә физики шәхс тәрәфиндән бу чүр тәләбләрә риајәт едилмәмәси нәтичәсиндә онлара дәјән зәрәр өдәнилмир.

Көмрүк нөзарәти алтында малларын јерләшдирилмәсинин минимум мүддәтләринин мүәјјән едилмәси Дөвләт Көмрүк Комитәсинин сәләийјәтинә дахилдир. Бу барәдә техники вә техноложии характерли гәрарлар гәбул едиләркән ејни заманда мүһүм ичтимаи-һүгути принципләр:

- дөвләт тәһлүкәсизлијинин тә'мин едилмәси;

- ганунун алилији;

- инсан һүгүг вә азадлыгларына һөрмәт вә риајәт едилмәси принципләри нәзәрә алынмалыдыр.

Тәгдим едилмиш көмрүк бәјаннамәсинин, мал вә нәглијјат васитәләринә көмрүк нөзарәти үчүн тәләб олуан дикәр сәнәдләрин јохланылмасы үчүн мөвчуд ганунверичилик максимум мүддәт олага он күн мүәјјән едир. Бу мүддәтин башлангычы олага көмрүк бәјаннамәсинин гәбул едилдији вә лазыми сәнәдләрин тәгдим олундуғу күн һесаб едилир.

Әкәр көмрүк рәсмиләшдирилмәси проседурасы мал вә нәглијјат васитәләринин тәгдим едилмәсини нәзәрдә тутурса, бу мүддәт белә тәгдиметмә анындан башланыр.

М а д д ә 190. Көмрүк бәјаннамәсинин, сәнәдләрин, малларын вә нәглијјат васитәләринин јохланылмасы мүддәтләри

Көмрүк бәјаннамәсинин, сәнәдләрин, малларын вә нәглијјат васитәләринин јохланылмасы Азәрбајчан Республикасынын көмрүк органы тәрәфиндән көмрүк бәјаннамәси вә мувафиг сәнәдләр гәбул едилдији андан е"тибарән ән кечи он күн, бу Мәчәлләнин 131-чи маддәсиндә көстәрилән маллар үчүн исә үч күн әрзиндә һәјата кечирилир.

Малларын вә нәглијјат васитәләринин тәгдим едилмәси тәләб олунунан һалларда көстәрилән мүддәтләр маллар вә нәглијјат васитәләри тәгдим едилән андан һесабланыр.

Дикәр дәүләт органларынын маллара вә нәглијјат васитәләринә нәзарәти һәјата кечирмәси үчүн лазым олан вахт көстәрилән мүддәтләрә дахил дѣйилдир.

Көстәрилән мүддәтләр билаваситә көмрүк органлары тәрәфиндән һәјата кечирилән нәзарәт тәдбирләринин мүддәтләрини мәъдудлашдырыр. Әкәр нәзәрдә тутулан мал вә нәглијјат васитәләринин кечирилмәсинә дикәр органлар да нәзарәт едирсә, белә нәзарәтә сәрф едилән заман бу мүддәтә (он вә үч күн) дахил едилмир.

Бу мүддәтин азалдылмасы көмрүк әмәкдашларынын һазырлыг сәвијјәсиндән вә тәтбиг едилән мүасир техники нәзарәт васитәләринин еффе́ктивлијиндән асылдыр.

Белә васитәләрдән ән сәмәрәлиси инспексија-мүәјинә комплексләридир (ИМК). ИМК-лар көмрүк зоналарында ајрыча јерләшмиш бина-бокс ола биләр. ИМК контејнер јүк машинларыны бошалтмадан аз мүддәтдә шүаландырмагла дахилини “көрмәјә” имкан верир. Мүасир аваданлыг телемониторундакы мүхтәлиф електрон-рәнкләмә васитәләри илә үзви (наркотикләр, партлајычы маддәләр) вә гејри-үзви материаллары бир-бириндән ајырмага, шүбһәли әшјалары вә бошлуглары ашкара чыхармага имкан верир.

Көмрүк тәчрүбәси көстәрир ки, гачагмалчылыг вә көмрүк гәјдаларынын позулмасы објектләринин гејри-тичарәт дөвријјәсиндә ән кениш јајылмыш дашынмасы миник автомобилләри илә һәјата кечилир.

Гыса мүддәтдә нәглијјат васитәләринә көмрүк нәзарәтинин кечирилмәси техники васитәләрин мүкәммәллијиндән вә көмрүк органынын вәзифәли шәхсинин пешәкар һазырлығындан чох асылдыр.

М а д д ә 189. Маллар вә нәглијјат васитәләри бурахылдыгдан сонра көмрүк нәзарәти

Малларын вә нәглијјат васитәләринин бурахылышындан асылы олмајараг ичрасына нәзарәт Азәрбајчан Республикасы көмрүк органларына һәвалә едилмиш Азәрбајчан Республикасынын Ганунверичилијинин вә ја Азәрбајчан Республикасынын бејнәлхалг мүтавиләләринин позулмасы һаггында кифәјәт гәдәр әсаслар олдугда, бу маллар вә нәглијјат васитәләри барәдә истәнилән вахт көмрүк нәзарәти һәјата кечирилә биләр.

Көстәрилән һалда Азәрбајчан Республикасы көмрүк органларынын малларын вә нәглијјат васитәләринин мөвчуд олуб-олмадығыны, онлары тәкрар көмрүк бахышындан кечирмәк, көмрүк бәјаннамәсиндә көстәрилән мә’луматларын доғрулуғуну јенидән јохламаг, бу маллара апарылмыш харичи иғтисади әмәлијјатлара вә апарылачаг сонракы тичарәт

эмалијатларына аид сәнәдлери вә дикәр мә'луматлары јохламаг һүгуу вардыр. Јохлама, декларантын вә ја бу эмалијатлара билаваситә вә јахуа долајы јолла аидијаты олан, һабелә лазыми сәнәдләрә малик һәр һансы бир шәхсин олдугу јердә апарыла биләр. Һүгуунозма ашкар едилдикдә алағадар шәхсләр бу Мәчәлләјә ујгун мәс'улијјәт дашыјырлар.

М а д д ә 191. Декларантын, маллара вә нәглијјат васитәләринә аид сәләһијјәтләри олан дикәр шәхсләрип вә онларын нүмајәндәләринин малларын вә нәглијјат васитәләринин јохланымасында иштиракы

Декларант, маллара вә нәглијјат васитәләринә аид сәләһијјәтләри олан дикәр шәхсләр вә онларын нүмајәндәләри малларын вә нәглијјат васитәләринин јохланымасында өз тәшәббүсләри илә иштирак етмәк һүгууна маликдирләр.

Көстәрилән шәхсләр Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын вәзифәли шәхсләринин тәләби илә көмрүк јохланмасы кечирилмәсиндә иштирак етмәли вә Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын вәзифәли шәхсләринә зәрури көмәк көстәрмәлидирләр. Дашыјычынын хусуси олараг вәкил етдији нүмајәндә олмадыгда нәглијјат васитәсинин капитаны, сүрүчүсү вә ја ону идарә едән башга бир физики шәхс белә нүмајәндә һесаб едилир.

Декларант, маллара вә нәглијјат васитәләринә аид сәләһијјәтләри олан дикәр шәхсләр вә онларын нүмајәндәләри иштирак етмәдикдә Азәрбајчан Республикасы көмрүк органы ашағыдакы һалларда маллар вә нәглијјат васитәләрини јохламаг һүгууна маликдир:

- маллар вә нәглијјат васитәләри тәгдим едилдији вахтдан он күн кечәндән сонра көстәрилән шәхсләр кәлмәдикдә;

- дөвләт тәһлүкәсизлији, ичтиман асајиш, инсанларын һәјат вә сағламлығы, һејванлар вә биткиләр, әтраф муһитин горунмасы, Азәрбајчан халғынын вә харичи өлкә халғларынын бәдини, тарихи вә археоложи сәрвәтләри үчүн тәһлүкә мөвчуд олдугда вә дикәр тә'хирәсалыммаз һалларда;

- маллар бејнәлхалг почт көндәришләри васитәсилә көндәрилдикдә;

- көмрүк режими позулмагла, маллар вә нәглијјат васитәләри Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисиндә сахланылдыгда.

Көстәрилән һалларда малларын вә нәглијјат васитәләринин јохланмасы, бу јохламанын нәтичәсиндә марағы олмајан шәхсләрин иштиракы илә апарылыр.

М а д д ә 192. Көмрүк нәзарәти алтында олан маллар вә нәглијјат васитәләринин инвентарлашдырылмасы

Азәрбајчан Республикасы көмрүк органлары көмрүк нәзарәти алтында олан малларын вә нәглијјат васитәләринин, һәмчинин көмрүк өдәнишләри өдәнилмәмиш вә ја бу саһәдә көмрүк күзәштләри верилмиш малларын истәнилән вахт инвентарлашдырылмасыны апармаг һүгууна маликдир.

2.6. ХАРИЧИ ШӘХСЛӘРИН АҖРЫ-АҖРЫ КАТЕГОРИЈАЛАРЫ ҮЧҮН КӨМРҮК КҮЗӘШТЛӘРИ

Бу күзәштләр Азәрбајчан Республикасынын әразисиндә гануни фәалијјәт көстәрән харичи дәвләтләрин нүмајәндәликләриндә чалышан әчнәби шәхсләрә аид едилир. Харичи мүнәсибәтләрлә мәшғул олан органлар, адәтән, даими вә мүнәсбәтләри олмагла ики група бөлүнүр. *Даими органлара* дипломатик нүмајәндәликләр, консул нүмајәндәликләри, бејнәлхалг тәшкилатларда даими нүмајәндәликләр аид едилир. *Мүнәсбәтләри дипломатик орган* дедикдә конгрес, конфранс, хусуси бејнәлхалг комиссијаларда, данышыгларда иштирак едән нүмајәндә һеј'әтләри, харичи дәвләтләрин хусуси миссијалы тәмсилчи группалары нәзәрдә тутулур.

Дипломатик органлара көмрүк күзәштләри верилмәси гәјдаларынын һүгути тәнзимләnmәсинин әсас хусусијјәти бејнәлхалг-һүгути (конвенсион) нормаларын үстүн тутулмасыдыр. Белә универсал конвенсијалара дипломатик мүнәсибәтләр барәдә 1963-чү ил Вјана Конвенсијасы, универсал характерли бејнәлхалг тәшкилатларда дәвләтләрин тәмсилчилији барәдә 1975-чи ил Вјана Конвенсијасы, хусуси миссијалар барәдә 1969-чу ил Конвенсијасы, Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилатынын үстүнлүк вә иммунитетләр барәдә 1946-чи ил Конвенсијасы, Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилатынын ихтисаслашдырылмыш тәшкилатларынын үстүнлүк вә иммунитетләри барәдә 1947-чи ил Конвенсијасы аиддир.

Универсал Конвенсијалардан башга һүгүт мәнбәји кими дикәр бејнәлхалг тәшкилатларын үстүнлүк вә иммунитетләри барәдә конвенсијалар, дипломатик мүнәсибәтләрин јаранмасы вә тәмсилчиликләрин тә'сис едилмәси барәдә икитәрәfli мүгавиләләр дә көтүрүлә биләр. Ајры-ајры дәвләтләр өз араларында дипломатик үстүнлүкләр вә иммунитетләрин гаршылыгы олараг кенишләндирилмәси барәдә хусуси сәзишләр дә имзалаја биләрләр.

Дипломатик мүнәсибәтләр барәдә 1961-чи ил Вјана Конвенсијасында дипломатик нүмајәндәликләрин башчыларынын тәснифаты верилмишдир.

Харичи өлкәләрин дипломатик нүмајәндәликләри үчүн көмрүк күзәштләри дипломатик иммунитетин бир нөвүдүр.

Дөвләтин хари́чи-си́јаси вәзифәләрини һәлл етмәк үчүн онун тә'лимат вә тапшырыглары илә башга өлкәләрдә олан органларына *хари́чи мүнәсибәтләр үзрә хари́чдәки дөвләт органлары* дежи́лир. Өзүнү әәмийјәтинә, фәалијјәт характеринә, вәкаләт мүддәтинә көрә, адәтән, бу органлар дипломатик вә гејри-дипломатик, мүвәггәти вә даими олурлар. Си́јаси вәзифәләр дашы́жан вә она көрә дә си́јаси нүмајәндәлик характериндә олан, дипломатик иммунитетдән истифадә едән органлар дипломатик органлар һеса́б олунурлар.

Дөвләтләрин дипломатик нүмајәндәликләри, бејнәлхалг дипломатик гурултајларда, бејнәлхалг тәшкилатларда, конфранс вә мұшавирәләрдә иштирак едән нүмајәндәләр, үмуми си́јаси-универсал характерли, си́јаси характерли мүхтәлиф бејнәлхалг комиссијаларда, дөвләт тәйтәнәләриндә вә с. иштирак едән мүвәггәти нүмајәндәләр, һабелә хүсуси миссијаларын вә комиссијаларын үзвләри дипломатик органлара аиддирләр.

Принсип е'тибары илә си́јаси вәзифәләр дашымајан, адәтән, си́јаси нүмајәндәлик характериндә олмајан, иммунитетдән истифадә етмәјән вә ја ондан мәъдуд истифадә едән органлар гејри-дипломатик органлар һеса́б олунурлар. Консул нүмајәндәләри, мүхтәлиф техника вә мәдәнијјәт, радио, нәглијјат, почт, телеграф, сәһийјә, әдлийјә вә с. саһәләр үзрә бејнәлхалг сазиш вә мұғавилә бағламаг мәгсәдилә кечирилән конфранс вә гурултајлара кәндәрилән нүмајәндәләр, һабелә бејнәлхалг сәрки, павилјон вә јармаркаларын комиссарлары гејри-дипломатик органлара аиддирләр. Бә'зән бунлара конвенсија органлары да дежи́лир, чүнки онларын сәләһийјәти вә фәалијјәти иштиракчы дөвләтләрин арасында бағланмыш мұғавилә вә сазишләрлә мұәјјән еди́лир. Һәм дә бу органлар јалныз дөвләтин разылығы олдугда вә ја мұвафиг дөвләт органы тәрәфиндән тәсдиг едилдикдә фәалијјәт көстәрә биләрләр.

Мүәјјән конкрет дипломатик вә гејри-дипломатик тапшырыгла, адәтән, гыса мүддәтә хари́чә кәндәрилән нүмајәндәликләрә *мүвәггәти органлар* дежи́лир. Белә органлардан һәм дипломатик, һәм дә гејри-дипломатик характерли бејнәлхалг гурултајлара, конфранслара вә мұшавирәләрә кәндәрилән, мүхтәлиф бејнәлхалг комиссијаларда, дөвләт тәнтәнәләриндә вә с. иштирак едән нүмајәндәләри көстәрмәк олар.

Мүэјјән олунмуш гайдада башга дөвләтләрә көндәрилиб, орада өз дөвләтини тәмсил едән, өз өлкәсини вәтәндашларынын ыгууг вә мәнәфеләрини горумаг мәгсәдилә харичи мүнәсибәт мәсәләләри илә мәшгул олан органа дипломатик нүмајәндәлик дејилир.

Дипломатик нүмајәндәликләр сәфирләрин башчылыг етдији сәфарәтханалара вә дикәр дипломатик рүтбәли нүмајәндәләрин (елчиләр вә ишләр мүнәккилләринин) башчылыг етдији миссиялара бөлүнүрләр. Дипломатик мүнәсисәләрип бу чүр бөлкүсү шәрти характер дашыјыр, онларын сәләһијјәтләри вә вәзифәләринин һәчминә, фәалијјәт гайдасына маһијјәтчә тә'сир көстәрмир. Өз хидмәти тә'јинатынын характери үзрә дипломатик нүмајәндәликләрин тәркибиндә дипломатик дәрәчәси олуб рәсми дипломатик вәзифәләр дашыјанлардан ибарәт дипломатик һеј'әт, инзибати-техники хидмәт көстәрән инзибати-техники һеј'әт, һабелә хидмәтчи-јардымчы һеј'әтләр фәргләнирләр.

Дипломатик нүмајәндәлијин башчылары, мүнәвирләр, тичарәт үзрә нүмајәндәләр, һабелә, һәрби дәниз вә һәрби һава атташеләри, катибләр, дипломатик атташеләр, архив катиби вә с. дипломатик һеј'әтә дахил едилирләр.

Дипломатик нүмајәндәләр дедикдә харичдә олуб, јерләшдији өлкәнин һөкүмәти гаршысында өз дөвләтини тәмсил едән, өз өлкәсинин ыгууги вә физики шәхсләринин мәнәфәјини мұдафиә едән, һабелә јерләшдији өлкәнин сијаси вәзијјәти барәдә өз һөкүмәтинә мә'лумат верән вәзифәли шәхсләр нәзәрдә тутулур.

Дипломатик иммунитет. Латынча *immunitas* (күзәшт) сөзүндән әмәлә кәлән иммунитет, шәхсин мүнәјјән вәзифәләрдән азад едилмәси демәкдир. Һәлә Рома ыгуугунда иммунитет шәхсин мүнәјјән үмуми ыгууги вәзифәләрдән (һәрби хидмәтдән, веркидән вә с.) азад едилмәси мә'насында ишләдилмишдир.

Бейнәлхалг ыгуугда мә'лум олан иммунитетин мүнәүм нөвләриндән бири дә дипломатик иммунитетдир. Буна әсәсән, дипломатлара, өз вәзифәләринин һәјата кечирилмәсини тә'мин етмәк үчүн, јерләшдији өлкәнин әразисиндә бир сыра хусуси ыгууг вә үстүнлүкләр верилир. Дипломатик иммунитет вә үстүнлүкләрин тәснийфиндә дипломатик нүмајәндәлијин,

онун башчысынын вә галан дипломатик һеј'этин иммунитет вә үстүнлүкләри фәргләнир.

Дипломатик нүмајәндәлијин иммунитет вә үстүнлүкләриндән ашағыдакылары көстәрмәк олар:

а) Хидмәт бинасынын тохунулмазлыгына әсасән, нүмајәндәлик башчысынын хаһиши вә ја разылыгы олмадан һәмин биналара јерли һакимијјәт дахил ола билмәз. Һәмин биналарын мұафизәси дә јерли һакимијјәтин вәзифәсидир. Бу биналар, орадакы әшјалар, һабелә нәглијјат васитәләри тохунулмаздыр. Бу биналарда ахтарыш, һәбс вә с. әмәлијјат кечирилә билмәз. Лакин јерли һакимијјәтин тә'ғибиндән кизләнмәк үчүн дипломатик бинада сығынмаг һүгуу верилә билмәз. Латын Америкасы өлкәләри арасында гүввәдә олан дипломатик сығынмаг һаггында сазыш һалә 1928-чи илдә Һаванада гәбул олунамүшдүр. Бу сазышә әсасән, јерли һөкүмәт тәрәфиндән изләнән сијаси чаниләрә дипломатик бинада гыса мүддәтләрдә сығынмаг һүгуу верилир.

б) *Фискал иммунитетә* әсасән нүмајәндәлијин бүтүн биналары, о чүмләдән кирајә алынмыш биналар да, дәвләт веркиләриндән вә јерли веркиләрдән, һәр чүр рүсумлардан вә хәрчләрдән азад олуноур.

в) Јериндән асылы олмајараг, бүтүн архив вә сәнәдләр тохунулмаздыр.

г) Манеәсиз әлагә сахламаг һүгуу. Буна әсасән мәхфи јазышма (шифр), мәктуб көндәрилмәсинә нәзарәт едилмәмәси, дипломатик курјерин тохунулмазлыгы тә'мин олунамалыдыр.

Шәхси дипломатик иммунитет ашағыдакылардан ибарәтдир:

1. Дипломатик нүмајәндәнин шәхси тохунулмазлыгы.

2. Онун шәхси мәнзилинин тохунулмазлыгы.

3. Мәһкәмә иммунитети, јә'ни дипломатик нүмајәндәнин јерли мәһкәмә аидијјатындан кәнар олмасы.

4. Малијјә иммунитети, јә'ни онун верки, көмрүк вә диқәр рүсумлар вермәкдән азад едилмәси.

5. Мәхфи јазышма (шифр) вә с. истифадә едәрәк, манеәсиз әлагә сахламаг һүгуу, дипломатик јазышма вә көндәришләрин тохунулмазлыгы.

Дипломатын шәхси тохунулмазлыгы принципинә әсасән, дипломатик нүмајәндәләрин башчысынын вә үзвләринин сахланылмасына вә ја һәбсә алынмасына гәти олараг јол ве-

рилмир. Онларын шәхсијјәтинә, азадлыг вә мәнлијинә гаршы гәсд едилмәмәлидир.

Дипломатларын јерләшдији өлкәнин һөкүмәти харичи нүмајәндәләрин шәхси тохунулмазлыгыны тә'мин етмәли, онларын тәһлүкәсизлијини мүмкүн ола биләчәк һәр һансы бир зоракылыгдан, һәдә вә тәһлүкәдән горумалыдыр. Дипломатик нүмајәндәләрин мәнзилләринин тохунулмазлыгы да дипломатларын шәхси тохунулмазлыгы принципиндән ирәли кәлир. Буна әсасән, хусуси ичазә олмадан һеч бир һалда јерли һакимијјәт органларынын дипломатик нүмајәндәләрин мәнзилләринә дахил олмаг һүтугу јохдур. Лакин дипломатларын хидмәт бинасы вә мәнзилләринин тохунулмазлыгы, бундан суи-истифадә едилмәсинә, мәсәлән, јерли һакимијјәт тәрәфиндән изләнән шәхсләрин дипломатик биналарда кизләдилмәсинә, әсла јол вермир.

Мәһкәмә тохунулмазлыгы дедикдә, дипломатик нүмајәндәнин јерли чинајәт вә мүлки мұһакимә аидијјәтиндән тамамилә кәнар олмасы, һабелә онун јерли инзибати һакимијјәтә табе олмамасы нәзәрдә тутулур. Дипломатик нүмајәндәләрин белә һүтуги вәзијјәти өз мәзмуну е'тибары илә һәр һансы бир иш үстүндә дипломатларын сахланылмасына, ахтарылмасына вә һәбсә алынмасына јол вермир. Өзләринин разылыгы олмазса, онлары шаһид кими дә мәһкәмәјә чағырмаг олмаз, онлара гаршы мүлки тәләб дә ирәли сүрүлә билмәз. Мәһкәмә тохунулмазлыгы дипломатын шәхсијјәти үчүн дејил, харичи дәвләтин рәсми бир нүмајәндәси олмаг е'тибары илә онун хидмәт мәнәфеји үчүн мүәјјән едилир. Мәһз она кәрә дә нүмајәндәнин шәхсән дипломатик иммунитетдән көнүллү сурәтдә имтина етмәсинә јол верилмир. Дипломатик иммунитетдән көнүллү имтина етмәк барәдә бәјанат вермәк јалныз дипломаты көндәрән дәвләт башчысына аиддир. Дипломатик нүмајәндәнин тәгсири үзүндән чинајәт баш вердикдә вә ја гәјда-ганун позулдуғу һалларда белә, јерли мәһкәмә вә ишкүзар органлар бу ишләрә бахмамалыдыр. Һәммин ишләр үзрә тәгсиркар сајылан дипломатик нүмајәндәләр дипломатик гәјдада кери чағырылмалы вә өз өлкәсинин ганунлары әсасында мәс'улијјәтә алынмалыдырлар.

Фискал (малијјә) тохунулмазлыгына әсасән, дипломатик нүмајәндәләр јерләшдикләри өлкәдә мүстәгил веркиләр-

дән, мүхтәлиф рүсумлардан, һабелә гаршылыглыг принципинә әсасән көмрүк хәрчләриндән азад олунурлар.

Дипломатик иммунитетин мұһүм бир үнсүрү дә нұмајәндәләрин шифр, дипломатик јазышма вә с. васитәләрлә өз дәвләти илә, онун нұмајәндәләри илә сензор нәзарәти олмадан азад әлагә сахламаг һүгүгудур. Дипломатик курјерин мұшајиәти илә көндәрилән дипломатик почт тохунулмаздыр. Бу почт, јүк вә курјерин дашынмасы үчүн һагг верилмәси шәрти илә, сәрһәдләрдән азад бурахылмалыдыр.

Беләликлә, дипломатик иммунитети дипломатларын јерләшдији өлкәләрин әразисиндә онларын хүсуси һүгуи режимини мұјјән едән һүгүг вә үстүнлүкләрин мәчмују тәшкил едир. Бу һүгуглар әразидәнкәнарлыг адланыр. Дипломатик нұмајәндәләрин һүгуи вәзијјәти бејнәлхалг һүгүг, бејнәлхалг адәтләр вә дахили ганунверичилик актлары әсасында низама салыныр.

Көстәрилән һүгүг вә үстүнлүкләриндән истифадә етмәклә јанашы, дипломатлар һәм өз дәвләти гаршысында, һәм дә олдуғу дәвләтин гаршысында мұјјән вәзифәләр дә дашыјырлар. Дипломатын өз дәвләти гаршысында дашымалы олдуғу вәзифәләр барәдә јухарыда данышылмышдыр. Бурада исә онун јерләшдији дәвләт гаршысында дашыдығы вәзифәләри көстәрмәк лазымдыр. Бу вәзифәләр, әсасән, дипломатын јерләшдији өлкәнин суверенлијинә һөрмәт етмәкдән, онун ганун-гајда вә адәтләрини көзләмәкдән, һәмин өлкәнин дахили ишләринә гарышмамагдан ибарәтдир.

Консулларын һүгуи вәзијјәти вә фәалијјәтини низама салан гајда вә һүгуи нормаларын мәчмујуна консул һүгугу дејилир. Сон илләрә кими консул һүгүгунун мұһүм мәнбәләри дәвләтин дахили ганунларындан, консул низамнамәләриндән, тә'лиматларындан вә бејнәлхалг адәтләрдән ибарәт иди. Лакин 1963-чү ил апрелин 24-дә консул һүгүгунун мәчәлләләшдирилмәси саһәсиндә јени бир аддым атылараг, Вјана сазиши гәбул едилмишдир. Бурада консул мұнасибәтләри јарадылмасы, консулларын рүтбәләри, һүгүг вә вәзифәләри вә с. мәсәләләр һаггында мөвчуд гајдалар рәсмән мәчәлләләшдирилмишдир.

Консуллары дипломатик нұмајәндәләрдән фәргләнديرән әсас чәһәтләр онларын сијаси нұмајәндәлик характеринә малик олмасындан, јерләшдији өлкәнин һөкүмәти илә била-

васитә дејил, јерли органларын васитәсилә әлагә сахламасын-
дан, иммунитетдән мәъдуд дәрәчәдә истифадә етмәсиндән иба-
рәтдир. Һәр бир консулун фәалијјәт көстәрдији рајона консул
даирәси дејилир. Консул даирәләри консуллары көндәрән вә
гәбул едән дәвләтләрин арасындакы сазишләрлә мүүјјән
едилір. Консул тә'јин едилән шәхсләр өз өлкәсинин харичи
ишләр назирлијиндән вә ја диқәр сәләһијјәтли органлардан
онларын консул вәзифәсинә тә'јин едилмәсини тәсдиг едән
хүсуси сәнәд – консул патенти алырлар. Бу сәнәддә консуллуғ
тә'јинаты, консул даирәси, онун рүтбәси вә ады көстәрилик.
Консул, тә'јин олундуғу өлкәјә кәләрәк, она верилмиш консул
патентини өз дәвләтинин дипломатик нүмајәндәлији васи-
тәсилә һәмин өлкәнин мұвафиг сәләһијјәтли органына тәғдим
едир вә ондан хүсуси сәнәд-*екзекватура* алыр.

Бејнәлхалғ тәшкилатлар вә ја органлар дедикдә, мин-
ләрчә мұхтәлиф тәшкилатлары, хүсусилә дәвләт дахилиндәки
милли вә ја бејнәлхалғ ичтимаи характерли тәшкилатлары
дејил, бејнәлхалғ һүғуғ үчүн даһа мұһүм олан дәвләтләрарасы
(һөкүмәтләрарасы) тәшкилатлары вә органлары баша дүшмәк
лазымдыр.

Бејнәлхалғ конгрес, конфранс вә мұшавирәләр мүүјјән
мәсәләләрин биркә мұзакирәси вә һәлли үчүн кечирилән,
рәсми нүмајәндәләри иштирак едән субјектләрин мұвәғгәти
характерли үмуми коллектив бејнәлхалғ органлары һесаб
олунур.

Даими бејнәлхалғ тәшкилатлардан фәргли оларағ, беј-
нәлхалғ конгрес, конфранс вә мұшавирәләр иштиракчы дәв-
ләтләрин нүмајәндәләринин мұвәғгәти характерли јығынчағ-
ларыдыр. Гаршыда гојулмуш мәсәләләрин мұзакирәсинин ба-
ша чатмасы илә онларын фәалијјәти битир.

Бејнәлхалғ јығынчағлар (конгрес, конфранс вә мұшави-
рәләр), адәтән, дәвләтләрин мұвәғгәти характерли органлары
олуб, мүүјјән һадисә илә әлагәдар, јә'ни *ad hoc* гәјдасында
кечирилир.

**БМТ вә онун вәзифәли шәхсләринин үстүлүкләри
вә иммунитетләри.** Низамнамәјә әсасән, тәшкилата дахил
олан дәвләтләрин әразисиндә БМТ өз мәгсәдләринә наил
олмағ үчүн зәрури үстүлүкләрдән вә иммунитетләрдән
истифадә едир; БМТ-дәки дәвләтләрин нүмајәндәләри вә
тәшкилатын вәзифәли шәхсләри дә өз вәзифәләрини ичра

етмәк үчүн онлара зәрури لازым олан үстүнлүк вә имунитетләрдән истифадә едирләр. Бу гәјдалар БМТ үстүнлүкләри вә имунитетләри һаггында 1946-чы ил сәзишиндә тәсдиг едилмишдир.

БМТ-нин ихтисаслашдырылмыш тәшкилатлары игтисади, ичтимаи, елми, техники, мәдәни, маариф, һүгуги, инзибати вә саир саһәләрдә дәвләтләр арасындакы мүнәсибәтләри тәнзим едән чохтәрәфли сәзишләр әсасында тә'сис едилир вә фәалијјәт көстәрирләр. Бу иттифаг вә тәшкилатларын рәһбәр органлары мәчлис, конгрес вә конфранс адландырылан үмуми ичласлардан, идарә һеј'әти, бүро, комитә, комиссия адланан ичраијјә органларындан ибарәт олур.

Бејнәлхалг мүнәсибәтләр саһәсиндә мөвчуд олан инзибати иттифаглардан Үмумдүнја Почт Иттифагыны, Бејнәлхалг Електрик-Рабитә Иттифагыны, Үмумдүнја Сәһијјә Тәшкилатыны, Бејнәлхалг Әмәк тәшкилатыны, Үмумдүнја Метероложи Тәшкилатыны, Маариф, Елм вә Мәдәнијјәт Мәсәләләри Үзрә Бејнәлхалг Тәшкилаты, Һөкүмәтләрарасы Мәшвәрәтчи Дәниз Тәшкилатыны, Атом Енержиси Үзрә Бејнәлхалг Акентлији, Бејнәлхалг Мүлки Авиасија Тәшкилатыны вә с. көстәрмәк олар.

Азәрбајчан Республикасы әразисинә кәтирилән вә ја бу әразидән апарылан дипломатик нүмајәндәликләрин рәсми истифадәси үчүн нәзәрдә тутулмуш маллар көмрүк өдәнчләри өдәнилмәсиндән азад едилир. Автонәглијјат васитәләри, мебел, офис техникасы, тикинти материаллары, дәфтәрхана ләвазиматы вә с. белә маллара аид едилир. Бу малларын тә'јинаты дипломатик нүмајәндәлик башчысынын рәсми мәктубу илә мүәјјән олунмуш гәјдада тәсдиг олунмалыдыр.

Малларын тә'јинаты мүгавиләдә вә ја башга бир јолла да көстәрилә биләр. Дипломатик нүмајәндәликләр тәрәфиндән кәтирилмәсинә ичазә верилән автомобилләрин мигдары адәтән Харичи Ишләр Назирлији тәрәфиндән мүәјјән едилир.

Харичи дәвләтләрин дипломатик нүмајәндәликләринин рәсми истифадәси үчүн нәзәрдә тутулан маллар ади гәјдада көмрүк рәсмиләшдирилмәсиндән кечир.

Дипломатик нүмајәндәликләрин рәсми истифадәси үчүн кәтирилән маллар көмрүк нәзарәтиндән азад едилмир. Көмрүк күзәшtlәри јалныз көмрүк өдәнчләринин өдәнилмәсиндән азад етмәкдән ибарәт олур. Лакин бу һалда да:

1) сахланча көрә көмрүк жығымы;
2) көмрүк органларынын мүэҗжән едилмиш иш јериндән әнарда вә ја иш вахтындан кәнарда көмрүк рәсмиләш-
ирилмәси үчүн көмрүк жығымы;

3) мә'луматландырма вә мәсләһәт вермәјә көрә, илкин әбул едилмиш гәрара көрә өдәнчләр өдәнилмәлидир.

Дипломатик нүмајәндәликләрә көмрүк күзәшtlәри Азәрбајҗан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән кечәркән мөвчуд ганунверичилијә там әмәл едилдији тәгдирдә верилиир.

Дипломатик күзәшtlәрдән газанч мәгсәди илә исти-
фадә олунмасына јол вермәмәк үчүн, дипломатик тәмсил-
илијин коммерсија фәалијјәти илә бир араја сығмазлығы
принсипиндән (1961-чи ил Вјана Конвенсијасынын 42-чи
мәддәси) чыхыш едәрәк, Көмрүк Ганунверичилији диплома-
тик тәмсилчиликләрин рәсми истифадәси үчүн нәзәрдә туту-
тан бә'зи маллара көрә мәдудидијјәтләр мүэҗжән едә биләр.

Дипломатик һеј'әтин үзвләри мұвафиг тәмсилчилијин
дипломатик дәрәчәси олан үзвләринә дејилир. Мүшавирләр,
гичарәт нүмајәндәләри, һәрби, һәрби-дәниз, һәрби-һава, көм-
рүк атташеләри, биринчи, икинчи, үчүнчү катибләр, диплома-
тик атташеләр, тәсәррүфат саһәләри үзрә атташеләр, архивчи-
катибләр дипломатик дәрәчәси олан һеј'әт һесаб едилир.

Дипломатик һеј'әтин тәркибинә, һәмчинин, тичарәт
нүмајәндәләринин мұавинләри, атташеләринин көмәкчиләри
дә дахилдирләр.

1961-чи ил Вјана Конвенсијасынын “дипломатик
акент” термини дипломатик тәмсилчилијинин башчысы вә
үзвләрини нәзәрдә тутур.

Көмрүк Мәчәлләсинин 197-чи мәддәси көмрүк күзәш-
tlәрини дипломатик тәмсилчилијин башчысынын вә диплома-
тик һеј'әт үзвләринин аилә үзвләринә дә шамил едир. Бу
һүгуи норма 1961-чи ил Вјана Конвенсијасынын 37-чи
мәддәсинин 1-чи бәндинә ујғун кәлир. “Дипломатик акентин
онунла бирликдә јашајан аилә үзвләри, әкәр онлар
галдыглары өлкәнин вәтәндашы дејилләрсә, дипломатик акент
үчүн нәзәрдә тутулмуш 29–36-чы мәддәләрдә көстәрилән
үстүнлүк вә имунитетләрдән истифадә едирләр”. Аилә
үзвләри дедикдә арвад (әр), һәдди-бүлуға чатмамыш ушаглар
вә өһдәсиндә олан диқәр шәхсләр баша дүшүлүр.

Дипломатик тәмсилчиликтин рәсми истифадәси үчүн нәзәрдә тутулмуш маллар кими, дипломатик акентин вә онун аилә үзвләринин шәхси истифадәси вә һәмчинин, илкин тәсәррүфат үчүн лазым олан маллар да дахил олмага, көмрүк рүсумлары вә жығымларындан азаддырлар. Бу күзәшт сахланч, көмрүк органларынын иш јериндән вә иш вахтындан кәнарда көмрүк рәсмиләшдирилмәси, мә'луматландырма вә мәсләһәт вермәјә көрә тәләб олуна өдәнчләрә вә с. шамил едилмир.

Дипломатик акентин шәхси багажы дедикдә диплома-тын шәхси истифадәси үчүн әшјалар олан багаж нәзәрдә тутулур. Адәтән белә багаж дипломатик акентлә биркә һәрәкәт едир.

Шәхси багажын көмрүк мүјинәсиндән азад едилмәси мүтләг характер дашымыр. 1961-чи ил Вјана Конвенси-јасынын 36-чы маддәсинә (2-чи бәнд) көрә дипломатын вә онун аилә үзвүнүн багажында шәхси истифадә үчүн нәзәрдә тутулмајан вә јахуд јерли ганунверичиликдә республикаја кәтирилмәси вә ја апарылмасы гадаган едилмиш малларын олдуғуну күман етмәјә кифәјәт гәдәр әсас варса, һәмин багаж көмрүк мүјинәсинә чәлб олуна биләр.

Көмрүк органынын сәләһијјәтли шәхси нәинки сорғу-суал, һәмчинин, сәрнишин бәјаннамәсинин долдурулмасыны тәклиф едә биләр. Ејни заманда багаж вә әл јүкүнүн көмрүк мүјинәсини кечирә биләр. Дипломатын шәхси багажына көмрүк нәзарәти (мүјинәси) көмрүкхана рәиси, јахуд ону әвәз едән шәхс тәрәфиндән санксијаландырылыр. Әкәр көмрүк нәзарәти нәтичәсиндә көмрүк ганунверичилијинин позулмасы факты ашкар едиләрсә, көмрүк органынын сәләһијјәтли шәхси хүсуси акт тәртиб едир. Бу Һалда протокол тәртиб едилмир, белә ки, дипломатик акент мәһкәмә иммунитетинә маликдир вә галдығы өлкәнин ганунларына көрә һүгуи мәс'улијјәтә чәлб олуна билмәз.

Адәтән Харичи Ишләр Назирлији дипломатик акентин ишләдији сәфирлијә мүвафиг тәғдимат көндәрир. Бу тәғди-матда дипломатик статусдан суи-истифадә факты көстәрилик. Көмрүк мүјинәси заманы ашкар едилмиш шәхси истифадәјә аид олмајан маллар кери көндәрилмәлидир.

Гејд етмәк лазымдыр ки, дипломатын шәхси багажы онун вә ја сәләһијјәтли нүмајәндәсинин иштиракы олмадан көмрүк бахышына (мүјинәсинә) чәлб едилә билмәз.

Харичи дөвләтләрин дипломатик почтунун вә консул вализинин Азәрбајҗан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән кечирилмәси

Бејнәлхалг һүгүг дипломатик вә консул почтунун өмрүк сәрһәдиндән кечирилмәсинин һүсуси характерини үзјјән едир.

Дипломатик вә консул почту тохунулмаздыр.

Мүасир бејнәлхалг ичтимаи һүгүги үмумиликлә гәбул дилмиш бу принципи дипломатик тәмсилчилијин тәмсил тдији өлкә илә мүнәсибәтләрин сәрбәстлијинин тә'мин едил-тәсинә зәманәт верир. Дипломатик почтун көмәји илә хидмә-и истифадә үчүн рәсми јазышмалар, сәнәдләр вә әшјалар атдырылыр. Онлар *дипломатик вализә* (чантаја) габлашды-ылыр. Дипломатик вализ дедикдә мүәјјән олунмуш гәјдада тагланмыш, мөһүрләнмиш вә ја пломбланмыш, онун харак-терини көстәрән козлә көрүнә билинән заһири әләмәтләри лан габ (кисә, чанта, пакет, зәрф вә с.) нәзәрдә тутулур. Дипломатик почтун ајры-ајры субјектләри өлчүләринә вә тәкисинә көрә мөһүдлашдырылмыш. Гаршылыгылы разылаш-лаја әсасән дипломатын почтун үмуми чәкиси мөһүд-лашдырыла биләр. Транзит дипломатик почтун чәкиси мөһүдлашдырылмыш. Дипломатик почтун тәркибиндә јалпыз рәсми истифадә үчүн нәзәрдә тутулмыш сәнәд вә маллар ола биләр.

Һәр дипломатик вализ дипломатик почтун бир јери сајылыр вә үнвана дипломатик курјерин мүнәсибәти илә, јахуд белә мүнәсибәт олмадан ади рабитә каналы илә чатдырыла биләр.

Әкәр дипломатик почтун бүгүн багажлары (јерләри) онлары фәргләндирән вә дипломатик почта аид олдуғуну мүәјјән етмәјә имкан верән әләмәтләрә маликдирләрсә, белә почт ачыла вә ја јубадыла билмәз.

Белә һалларда көмрүк органынын вәзифәли шәхсләри заһири бахыш кечирир вә почтанын маркаланмасынын тәләбләрә вә курјер вәрәгиндә јазыланlara үјүн олмасына нәзарәт едир.

Дипломатик почту манеәсиз көндәрмәк вә алмаг һүгүгу оланлар ашағыдакылардыр.

а) Азәрбајчан Республикасынын дипломатик вә консул мүнәсибәтләри јаратдығы дәвләтләрин Харичи Ишләр Назирликләри;

б) Бу дәвләтләрин үчүнчү өлкәләрдәки дипломатик вә консул тәмсилчиликләри;

в) Азәрбајчан Республикасы әразисиндәки бејнәлхалг тәмсилчиликләри;

г) Бејнәлхалг тәшкилатларын Азәрбајчан Республикасынын бејнәлхалг өндәликләри илә мүнәсбәтләр едилмиш гәјдада өлкәдә јерләшән тәмсилчиликләри.

Азәрбајчан Республикасынын дипломатик вә консул мүнәсибәтләри јаратмадығы дәвләтләрин дипломатик почту өлкә әразисиндән транзит гәјдада манеәсиз кечмәк һутуна маликдир.

Консул вализи мәфһумунун ачығламасы Консул мүнәсибәтләри барәдә 1963-чү ил Вјана конвенсиясынын 35-чи маддәсиндә верилмишдир.

Консул тәшкилатлары јерләшдикләри јердән асылы олмајараг тәмсилчиси олдуғу өлкәнин һөкүмәти, дипломатик вә диқәр Консул тәмсилчиликләри илә мүмкүн олан бүгүн васитәләрдән, консул вализи дахил олмагла, истифадә едә биләрләр. 1963-чү ил Вјана Конвенсиясынын 35-чи маддәсинин 2-чи һиссәси мүнәсбәтләр едилмиш ки, консул тәшкилатынын рәсми јазышмасы тохунулмаздыр.

Дипломатик почтун үнванына чатдырылмасы тапшырылан шәхсләрә дипломатик курјер дејилир. Дипломатик курјер вәзифәси 1961-чи ил Вјана Конвенсиясы, консул курјери вәзифәси исә 1963-чү ил Вјана Конвенсиясы илә тәсбит едилмишдир.

Дипломатик (консул) курјерләри *данми вә мүнәсбәтләр* (ad hoc), јалныз верилмиш дипломатик почтун дашынмасы үчүн тәјин едилмиш ола биләрләр.

Ахырынчыларә күзәштләр јалныз хидмәти вәзифәләрини јеринә јетирдикләри мүддәтдә шамил едилир.

Дипломатик почта былаваситә мүлкү тәјјарәнин екипажынын командиринә һәвалә едилә биләр. Бу һалда дипломатик (консул) тәмсилчилик өз нүмајәндәсини дипломатик (консул) почтун былаваситә вә манеәсиз оларәг тәјјарә командириндән алынмасы үчүн көндәрә биләр. Нәзәрә алмағлазымдыр ки, белә һалларда тәјјарә командири дипломатик

урјер сајылмыр. Дипломатик курјерин мұвафиг статуса малик олдуғуну тәсдиг едән әсас сәнәд кими она верилән урјер вәрәги көтүрүлүр. Курјер вәрәгиндә дипломатик урјерин статусу көстәрилик вә она бу вәрәгәдә көстәрилән әдәр дипломатик почтун манеәсиз кечирмә һүтугу билдирилир.

Курјер вәрәғенин долдурулмасы вә тәсдиг олунмасы ајдалары дөвләтләрарасы гаршылығлы разылашмаја әсасән үејјәнләшдирилир вә бу барәдә көмрүк органлары хәбәрдар дилир. Дипломатик (консул) курјерин шәхси багажы көмрүк һахышындан азад едилир. Лакин, багажда курјерин шәхси истифадәси үчүн нәзәрдә тутулмајан маллар, јахуд кәтиилмәси (апарылмасы) мөвчуд ганунверичиликлә гадаган дилән малларын олмасы куманына әсас варса, о заман курјерин багажы һәмин курјерин вә ја сәләһијјәтли нүмәндәсинин иштиракы илә көмрүкханада мұјинә едилә биләр.

Дипломатик агент үчүнчү өлкә әразисиндән хидмәти вәзифәләринин јеринә јетирилмәси илә бағлы кечәркән, бу әлкәдән бүтүн иммунитетләри алып.

Бу норманын тәсири онун аилә үзвләринә дә шамилирилир.

Манеәсиз транзит кечиди һүтугу дипломатик курјерләрә вә дипломатик почта аид едилир.

Бејнәлхалг тәшкилатларын әмәкдашлары үстүнлүк вә иммунитетләр барәдә чохтәрәфли вә икитәрәфли мұғавиләләрә әсасән, хидмәти вәзифәләринин јеринә јетирдикләри мүддәтдә функционал үстүнлүк вә иммунитетләрә малик олурлар.

Бир гәјда олараг бејнәлхалг тәшкилатларын рәһбәр вәзифәли шәхсләри дипломатик шәхсләрә бәрәбәр үстүнлүк вә иммунитетләрә малик олурлар.

Икитәрәфли вә чохтәрәфли бејнәлхалг мұғавиләләрлә көмрүк күзәшләри әсасән ашағыдакы тәшкилатларын вә онларын тәмсилчиликләринин һејәтинә, һәмчинин онларын аилә үзвләринә нәзәрдә тутулур:

- Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилаты
- Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилатынын тәһсил, елм, мәдәнијјәт тәшкилаты (UNESCO)
- Бирләшмиш Милләтләр Тәшкилатынын сәнәје инкишафы мәсәләләри тәшкилаты (UNIDO)
- Бејнәлхалг Валјута Фонду

- Бејнәлхалг Реконструксија вә Инкишаф Банкы
- Бејнәлхалг Малијјә Корпорасијасы
- Бејнәлхалг Инкишаф Ассосиасијасы
- Авропа Чәмијјәтләри Комиссијасы
- Авропа Реконструксија вә Инкишаф Банкы
- Бејнәлхалг Елми-Техники Мәркәз
- Бејнәлхалг Миграсија Тәшкилаты
- Бејнәлхалг Гырмызы Хач Комитәси
- Елми-Техники Информасија Бејнәлхалг Мәркәзи
- Бејнәлхалг Инвестисија Банкы
- Бејнәлхалг Игтисади Әмәкдашлыг Банкы
- Дикәр бејнәлхалг тәшкилатлар (Назирләр Кабинети тәрәфиндән мүүјән едилир)

М а д д ә 196. Харичи дөвләтләрин дипломатик нүмәјәндә-ликләри үчүн көмрүк күзәштләри

Харичи дөвләтләрин Азәрбајчан Республикасынын әразисиндә олан дипломатик нүмәјәндәликләри Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрәдиндән малларын вә нәглијјат васитәләринин кечирилмәсинин нәзәрдә тутулмуш гәјдасына риајәт едилмәси шәртилә, көмрүк русумларындан, веркиләрдән вә дикәр көмрүк өдәнишләриндән азад едилмәклә нүмәјәндәлијин рәсми истифадәси үчүн нәзәрдә тутулан маллары Азәрбајчан Республикасынын әразисинә кәтирә вә Азәрбајчан Республи-касынын әразисиндән апара биләрләр. Сахланча көрә өдәнишләр вә Азәрбајчан Республикасы көмрүк органларынын мүүјән едилмиш иш јерләриндән кәнарда вә ја иш вахтындан кәнар вахтда малларын көмрүк рәсмиләш-дирилмәси вә буна бәнзәр дикәр хидмәтләр көстәрилмәсинә көрә өдә-нишләр истисна едилир.

М а д д ә 197. Харичи дөвләтин дипломатик нүмәјәндәли-јинин башчысы вә нүмәјәндәлијин дипломатик һеј'әтинин үзвләри үчүн көмрүк күзәштләри

Харичи дөвләтин дипломатик нүмәјәндәлијинин башчысы вә нүмәјәндәлијинин дипломатик һеј'әтинин үзвләри, һәмчинин, онларла бирликдә јашајан аилә үзвләри Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрәдиндән малларын вә нәглијјат васитәләринин кечирилмәсинин нәзәрдә тутулмуш гәјдасына риајәт етмәк шәрти илә, көмрүк русумларындан, веркиләрдән вә дикәр көмрүк өдәнишләриндән азад едилмәклә илкин тәсәррүфат ләвазиматы да дахил олмагла, шәхси истифадә үчүн олан маллары Азәрбајчан Республикасы әразисинә кәтирә вә Азәрбајчан Республикасы әразисиндән апара биләрләр. Сахланча көрә өдәнишләр вә Азәрбајчан Республикасы көмрүк органларынын мүүјән едилмиш иш јерләриндән кәнарда вә ја иш вахтындан кәнар вахтда малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәси вә буна бәнзәр дикәр хидмәтләр көстәрилмәсинә көрә өдәнишләр истисна едилир.

Харичи дәвләтин дипломатик нүмајәндәлијинин башчысынын, дипломатик һеј'әтинин үзвләринин, онларла бирликдә јашајан аилә үзвләринин шәхси багажлары көмрүк јохламасындан азаддыр. Көстәрилән цәхсләрин багажларында шәхси истифадә үчүн нәзәрдә тутулмајан, кәтирилмәси вә ја апарылмасы Азәрбајчан Республикасынын ганун-зәричилији вә Азәрбајчан Республикасынын бејнәлхалғ мугавиләләри илә адаған едилән, диқәр хусуси гәјдаларла тәнзимләнән маллар олмасы ағгында кифајәт гәдәр әсаслар олдугда, көмрүк јохламасы бу маддәдә көстәрилән шәхсләрин вә ја онларын салаһијјәтли нүмајәндәләринин иштиракы илә һәјата кечирилир.

М а д д ә 198. Харичи дәвләтин дипломатик нүмајәндәлијинин инзибати-техники һеј'әтинин әмәкдашлары үчүн көмрүк күзәштләри

Харичи дәвләтин дипломатик нүмајәндәлијинин инзибати-техники һеј'әтинин әмәкдашлары вә онларла бирликдә јашајан аилә үзвләри (әкәр һәммин әмәкдашлар вә онларын аилә үзвләри даими оларағ Азәрбајчан Республикасында јашамырларса) көмрүк өдәнишләриндән азад едилмәклә илкин тәсәррүфат ләвазиматы олан маллары Азәрбајчан Республикасы әразисинә кәтирә биләрләр. Сахланча көрә өдәнишләр вә Азәрбајчан Республикасы көмрүк органларынын мугәјжән едилмиш иш јерләриндән кәнарда вә ја иш вахтларындан кәнар вахтда көмрүк рәсмиләшдирилмәси вә буна бәһзәр диқәр хидмәтләр көстәрилмәсинә көрә өдәнишләр истисна едилир.

М а д д ә 199. Харичи дәвләт нүмајәндәлијинин дипломатик һеј'әтинин үзвләри үчүн көмрүк күзәштләринин инзибати-техники вә хидмәтчи һеј'әтин әмәкдашларына шамил едилмәси

Харичи дәвләтлә бағланан хусуси сәзишә әсасән бу Мәчәлләдә харичи дәвләт нүмајәндәлијинин дипломатик һеј'әти үчүн нәзәрдә тутулан көмрүк күзәштләри, һәр бир дәвләтлә ајрыча вә гаршылығлы олмағ шәрти илә, бу нүмајәндәлијин даими оларағ Азәрбајчан Республикасында јашамајан инзибати-техники вә хидмәтчи һеј'әтинин әмәкдашларына вә онларын аилә үзвләринә дә шамил едилә биләр.

М а д д ә 200. Харичи дәвләтләрин консуллуғ нүмајәндәликләри вә онларын һеј'әт үзвләри үчүн көмрүк күзәштләри

Харичи дәвләтләрин консуллуғ нүмајәндәликләринә, консуллуғ нүмајәндәликләринин башчылары да дахил олмагла консуллуғун вәзифәли шәхсләринә вә консуллуғ гуллуғчуларына, һәмчинин онларын аилә үзвләринә харичи дәвләтләрин дипломатик нүмајәндәликләри вә ја дипломатик нүмајәндәлијин мугавиг һеј'әти үчүн бу Мәчәлләдә нәзәрдә тутулан көмрүк күзәштләри верилир.

Харичи дәвләтлә бағланан хусуси сәзишә әсасән бу Мәчәлләдә харичи дәвләт нүмајәндәлијинин дипломатик һеј'әти үчүн нәзәрдә тутулан көмрүк күзәштләри, һәр бир дәвләтлә ајрыча вә гаршылығлы олмағ шәрти илә, консул нүмајәндәлијинин Азәрбајчан Республикасында даими јашамајан хидмәтчи һеј'әти ишчиләринә вә онларын аилә үзвләринә дә шамил едилә биләр.

М а д д ə 201. Харичи дөвлəтлəрин дипломатик почтунун вə консул вализинин Азəрбajчан Республикасынын кəмрүк сəрхəдиндəн кечирилмəsi

Харичи дөвлəтлəрин Азəрбajчан Республикасынын кəмрүк сəрхəдиндəн кечирилən дипломатик почтуну вə консул вализини (чантасыны) аймаг вə кечикдирмək олмаз. Консул вализиндə бу маддəнин үчүнчү һиссəсиндə кəстəрилмəжəн əшјаларын олмасы Һагында кифајəт гəдэр əсаслар олдугда, Азəрбajчан Республикасы кəмрүк органы Азəрбajчан Республикасы кəмрүк органынын вəзифəли шəхслəринин иштиракы илə тəмсил едилən харичи дөвлəтин сəлаһијјəтли шəхслəри тəрəфиндəн консул вализинин ачылмасыны тəлəб едə билэр. Бу тəлəбин јеринə јетирилмəсиндəн имтина едилдикдə консул вализи ачылмадан кəндəрилдији јерə гайтарылып.

Дипломатик почт вə консул вализи олан бүтүн јерлəрдə онларын характерини əкс едən кəрүнən харичи иишанлары олмалыдыр.

Дипломатик почт јалныз рəсми истифадə үчүн нəзəрдə тутулан дипломатик сənəдлəрдən вə маллардан, консул вализи исə јалныз рəсми јазышма вə сənəдлəрдən, јахуд да јалныз рəсми истифадə үчүн нəзəрдə тутулмуш маллардан ибарəт ола билэр.

М а д д ə 202. Харичи дипломатик вə консуллуг курјерлəри үчүн кəмрүк күзəштлəри

Харичи дипломатик вə консуллуг курјерлəри кəмрүк бахышындан вə кəмрүк өдəнишлəриндən гаршылыгы олараг азəдетмə əсасында шəхси истифадə үчүн олан маллары Азəрбajчан Республикасына кəтирə вə Азəрбajчан Республикасындан апара билəрлэр. Сахланча кəрə өдəнишлэр вə Азəрбajчан Республикасы кəмрүк органларынын мүəјјən едилмиш иш јерлəриндən кəнарда вə ја иш вахтларындан кəнар вахтда кəмрүк рəсмилəшдирилмəsi вə диқəр буна бəнзэр хидмəтлэр кəстəрилмəсинə кəрə өдəнишлэр истисна едилир.

М а д д ə 203. Харичи дөвлəтлəрин нүмəјəндəлəри вə нүмəјəндə һеј'əти үзвлəри үчүн кəмрүк күзəштлəри

Дөвлəтлəрарасы данышыларда, бейнəлхалг конфранс вə мушавирəлəрдə иштирак етмək үчүн вə ја диқəр рəсми тапшырыгла Азəрбajчан Республикасына кəлən харичи дөвлəт нүмəјəндəлəринə, парламент вə һөкүмəт нүмəјəндə һеј'əти үзвлəринə, һəмчинин гаршылыгы принцип əсасында харичи дөвлəтлəрин нүмəјəндə һеј'əти əмəkдашларына бу Мəчəллəдə харичи дөвлəтлəрин дипломатик нүмəјəндəликлəринин һеј'əт үзвлəри үчүн нəзəрдə тутулан кəмрүк күзəштлəри верилир. Бу күзəштлэр онлары мушайнəт едən аилə үзвлəринə дə шамил едилир.

М а д д ə 204. *Азəрбајчан Рəспубликасынын əразисиндəн инзитлə кечəн дипломатик њєј'əт ўзвлəри, консуллуғларынын вəзипи шəхслəри, харичи дəвлəт нұмājəндəлəри вə нұмājəндə њєј'əти лəри ўчун кəмрўк кўзəштлəри*

Азəрбајчан Рəспубликасынын əразисиндəн транзитлə кечəн харичи лəтлəрин дипломатик њєј'əт ўзвлəринə вə консуллуғларынын вəзифəли хслəринə, бу шəхслəрин аилə ўзвлəринə, њəмчинин бу Мəчəллəнин 203-мэддəсиндə кəстəрилəн шəхслəрə бу Мəчəллəдə нұмājəндəликлəрин дипломатик њєј'əт ўзвлəри ўчун нəзəрдə тутулан кəмрўк кўзəштлəри илир.

М а д д ə 205. *Ѓəкүмəтлəрарасы бєјнəлхалғ тəшкилатлар, ларын нəздиндəки харичи дəвлəт нұмājəндəликлəри, њабелə бу шкилат вə нұмājəндəликлəрин шəхси њєј'əти ўчун кəмрўк зəштлəри*

Бєјнəлхалғ уəкүмəтлəрарасы тəшкилатлар, онларын нəздиндəки ричи дəвлəт нұмājəндəликлəри, њабелə бу тəшкилат вə нұмājəн-ликлəрин шəхси њєј'əти вə онларын аилə ўзвлəри ўчун кəмрўк зəштлəри Азəрбајчан Рəспубликасынын мұвағиг бєјнəлхалғ мұғавилəри илə мўəјјəн едилир.

АЗƏРБАЈЧАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КӨМРҮК СƏРҲƏДИНДƏН МАЛЛАРЫН ВƏ НƏГЛИЈАТ ВАСИТƏЛƏРИНИН КЕ- ЧИРИЛМƏСИНƏ КӨМРҮК НƏЗАРƏТИ- НИН ТƏШКИЛИНИН ƏСАС ХҮСУСИЈ- ЈƏТЛƏРИ.

КӨМРҮК РЕЖИМЛƏРИ

3.1. ƏСАС ПРИНСИПЛƏР

Көмрүк Мөчәлләси мал вә нәглијат васитәләринин Азәрбајчан Республикасына кәтирилмәсинин вә Азәрбајчан Республикасындан апарылмасынын гадаған едилмәсинин һүгү-ги әсасларыны мүәјјән едир (мәддә 19).

Бу әсаслар ашағыдакылардыр:

- 1) дәвләт тәһлүкәсизлији;
- 2) ичтимаи асајишин горунмасы;
- 3) әһалинин әхлағи тәмизлијинин горунмасы;
- 4) инсанларын һәјат вә сағламлығынын горунмасы;
- 5) әтраф мұһитин горунмасы (еколокија);
- 6) һејван вә биткиләрин горунмасы;
- 7) Азәрбајчан халғынын вә диқәр дүнја халғларынын бәдии, тарихи вә археолоғи дәјәрләринин горунмасы;
- 8) мүлкијјәтчилик, о чүмләдән интеллектуал мүлкијјәт објектләринин горунмасы;
- 9) истеълакчыларын мәнәфејинин мүдафиәси.

Азәрбајчанын мөвчуд јерли ганунверичилији вә Азәрбајчан Республикасынын бејнәлхалғ өйдәликләри илә әлағәдар оларағ бу сијаы диқәр мүддәаларла тамамлана биләр.

“Азәрбајчан Республикасында харичи тичарәтин даһа да либераллашдырылмасы һаггында” Азәрбајчан Республикасы Президентинин 24 ијун 1997-чи ил тарихли 609 сажлы фәрманы илә:

Бу мәдудийјәтләр мұхтәлиф характер дашыјырлар:

- ајры-ајры малларла тичарәтдә мәдудийјәтләр вә ја и-номенклатура мәдудийјәтләри;

- ајры-ајры өлкәләрлә, өлкәләр группу илә тичарәтдә дудийјәтләр вә ја чоғрафи мәдудийјәтләр;

- мұәјјән мүддәт әрзиндә фәәлијјәт көстәрән мәдудий-ләр вә ја мүддәт мәдудийјәтләри.

Мәдудийјәтләр дахили ганунверичиликлә вә бејнәлхалг угун мәнбәләри илә мұәјјән едилә биләр (мәсәлән, бејнәл-иг санксиялар).

Јерли ганунверичиликлә нәзәрдә тугулан мәдудий-ләр, гүввәјә минмә барәсиндә диқәр гәјдалар мұәјјән едил-ш ганунлар истисна олунмагла онларын гүввәјә минмә-ндән (10 күндән аз олмајараг) әввәл рәсми сурәтдә нәшр әлмәлидир. Милли тәәлүқәсизлијин тә’мин едилмәси мөгсә-илә бејнәлхалг һугугла тапылмыш игтисади санксиялары, рби-техники саһәдә әмәкдашлығын тәнзимләнмәсини, дахи-базарын мұдафиәсини нәзәрдә тутан гадага вә мәдудий-ләр нәзәрдә тугула биләр.

2. КӨМРҮК РЕЖИМИ АНЛАЈЫШЫ. КӨМРҮК РЕЖИМЛӘРИНИН ХҮСУСИЈЈӘТЛӘРИ

Мал вә нәглијјат васитәләринин Азәрбајчан Республи-сынын көмрүк сәрәдиндән кечирилмәси бәјән едилән әмрүк режиминин тәләбләринә ујғун олараг ичра едил-әлидир. **Көмрүк режими** анлајышы харичи игтисади тагәләрин инкишафына дәвләт тә’сиринин һәјата кечирил-ји көмрүк тәнзимләнмәси васитәләринин комплекс шәкилдә итбигинә көмәк едән хүсуси тәдбирләр системи вә метод-арын мәчмусу кими баша дүшүлмәлидир. Дејиләнләри гысача әчијјәләндирсәк – көмрүк режими көмрүк мөгсәдләри үчүн әмрүк сәрәдиндән кечирилән мал вә нәглијјат васитә-әринин статусуну тә’јин едән гәјдаларын мәчмусудур.

Көмрүк режими көмрүк ганунверичилијинин әсас кате-ријаларындан биридир вә ашағыдакылары мұәјјән едир:

- кечирилмәси мөгсәдиндән асылы олараг малларын онкрет јердәјишмә гәјдасыны;

- көмрүк эразисиндө вә ондан кәнарда малларын јер-
ләшдирилмәси вә онлардан истифадәнин мүмкүнлүҗү шәрт-
ләрини;

- көмрүк ганунверичилијинә көрә маллардан истифадә
вә онлар үзәриндә сәрәнчәм вермәк сәләһијјәти өлан шәхс-
ләрин (белә шәхсләрә бенефисиар дејилир) һүтуг вә вәзи-
фәләрини;

- мал вә нәглијјат васитәләринә вә шәхсләрин һүтуги
статусуна тәләбләри.

Көмрүк Мәчәлләсинин 25-чи маддәсинә көрә
“Көмрүк тәнзимләнмәси мәгсәди илә көмрүк режимләринин
ашағыдакы нөвләри мұәјјән олунур:

1) сәрбәст дөвријјә үчүн бурахылыш;

2) тәкрар идхал;

3) транзит;

4) көмрүк анбары;

5) рүсумсуз тичарәт мағазасы;

6) көмрүк эразисиндә е’мал;

7) көмрүк нәзарәти алтында е’мал;

8) мүвәтәти идхал (ихрач);

9) сәрбәст көмрүк зонасы;

10) сәрбәст анбар;

11) көмрүк эразисиндән кәнарда е’мал;

12) ихрач;

13) тәкрар ихрач;

14) мәъв етмә;

15) дәвләтин хејринә малдан имтина.

Өз ролуна вә јеринә көрә үмуми тәсәррүфат фәалиј-
јәтиндә көмрүк режимләрини шәрти өлараг ики әсас група
бөлмәк өлар:

Биринчи група тәнзимләмә методлары вә көмрүк васи-
тәләринин там һәчмдә тәтбиг едилдији үмуми характерли
режимләр дахил едилир. Игтисадијјат бахымындан бу көмрүк
режимләри нисбәтән мүстәгил вә битмиш коммерсија әмәлиј-
јатлары кими фәалијјәт көстәрир (сәрбәст дөвријјә үчүн бура-
хылыш, ихрач, тәкрар ихрач).

Икинчи група тәнзимләнмәнин көмрүк-һүтуг норма-
ларындан даһа чевик истифадә едилмәси илә фәргләнән вә
бир нөв онларын харичи игтисади фәалијјәт иштиракчыла-
рынын тәләбләринә ујғушлашдырылмасынын нәтичәси кими

ијјеләнән көмрүк режимләри аиддир. Бу көмрүк режим-и (рүсумсуз тичарәт мағазасы, сәрбәст анбар, сәрбәст көм-зонасы, көмрүк әразисиндә е'мал, транзит, көмрүк анбары дикәр јердә галаң режимләр) мүәјјән игтисади мәнфәәт әјјәнләшдирмәклә малларын јалңыз чидди мүәјјән едилмиш сәдләрлә истифадәсинә јол верир. Белә режимләрин биғинә ичазә јалңыз нәзәрдә тутулмуш әмәлијјатларын ке-рилмәсинин игтисади әсаслары олдугда верилә биләр. тәликлә, көмрүк режимләринин тәтбиғинә ичазә верилмәси сәдти вә фәрдиләшдирилмиш характер дашыјыр.

Көмрүк режимләринин истифадәсинин һуғуи меха-зми көмрүк органларына объектив оларағ кифәјәт гәдәр таһијјәт верилмәсини нәзәрдә тутур. Бу илк нөвбәдә өз сини көмрүк органы тәрәфиндән конкрет малын мүәјјән алмиш көмрүк режими алтында јерләшдирилмәси барәдә зар вермәсиндә тапыр. Јә'ни көмрүк органы һәр бир конкрет һалда хариҗи игтисади фәалијјәтин дәвләт тәнзим-нмәсинин үмуми консепсијасы бахымындан бу әмәлијјатын мүһүрлүк вә мәғсәдәүјғүлүғу нәзәрә алынмағла арзу едилән көмрүк режиминә ичазә верилмәсинә вә ја ичазә верил-синдән имтина едилмәсинә гәрар верир.

Игтисади көмрүк режимләри, онларын бенефисиарла-на габағчадан мүәјјән едилмиш, көмрүк рүсум вә веркилә-ндән там вә ја гисмән азад едилмәси (вә ја әввәл өдәнил-ишләрин гајтарылмасы), игтисади сijasәт тәдбирләринин тәтбиғ едилмәмәси (мигдар мәъдудијјәтләри, лисензијалашды-ла вә ХИФ-ин дикәр гејри тариф тәнзимләмә васитәләри) ими игтисади күзәшт вә үстүлүкләр верир.

Малларын тә'јинаты вә мәғсәдләриндән асылы оларағ цағыдакы игтисади көмрүк режимләри групларыны көстәр-әк олар:

а) **анбарлашма режимләри** (көмрүк анбары, сәрбәст анбар)

Бу режимләрдә маллар истифадә едилмәдән (сахлан-аны тә'мин едән әмәлијјатлардан – јенидән габлашдырма, өвләрә ајырма вә с.), башга көмрүк тә'јинаты алана гәдәр әјишилмәз һалда сахланылыр;

б) **е'мал режимләри** (көмрүк әразисиндә е'мал, көм-үк нәзарәти алтында е'мал, көмрүк әразисиндән кәнарда е'мал)

Бу режимләрде маллардан әввалчәдән мүүжән едилмиш шәртләр вә тәләбләр дахилиндә о, малларын мөвчудийјәт һалынын там вә ја гисмән дәјишдирилмәси мәгсәди илә ишләнилмәси вә е'мал едилмәси үчүн бә'зи әмәлијјатларда истифадә олуна биләр;

в) малларын истифадәсини пәзәрдә тутан режимләр (мүвәггәти идхал вә ихрач)

Бу режимдә мәъдуд поменклатуралы маллар өз тә'јинаты үзрә истифадә едилә биләр, бу заман мүвәггәти апарылан вә ја кәтирилән малларын истифадәси онларын ишләnmәсини вә е'малыны истисна едир вә тәбии иткиләрдән башга малларын мөвчуд һалынын дикәр формаларда дәјишдирилмәсинә кәтириб чыхармамалыдыр.

Көмрүк режимләринин белә тәснифаты илк өнчә көмрүк тәнзимләмә механизминдә вә онларын һүгуи регламентләшдирилмәсиндәки мүхтәлиф аспектләриндә – көмрүк режимләринин сечилмәси вә дәјишдирилмәси (*КМ, маддә 27*), көмрүк нәзарәтинин вә көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин хүсусијјәтләри, маллар вә нәглијјат васитәләринин көмрүк сәрһәдиндәп кечирилмә јери вә вахты (*КМ, маддә 28*), көмрүк сәрһәдиндән кечирилән мал вә нәглијјат васитәләриндән истифадә едилмәси вә онлар үзәриндә сәрәнчам верилмәси аспектләриндә ролунун ајдынлашдырылмасы үчүн практик әһәмијјәт дашыыр.

Көмрүк режимләринин тәтбиги гәјдаларына аид олан ганунверичилик бә'зи хүсусијјәтләри илә сечилир. Ганунверичиликдә мүшаәидә едилән бошлуглар бә'зи көмрүк режимләринин там күчү илә ишләмәсинә мане олмагадыр.

Тәкрат идхал, көмрүк анбары, мәъв етмә, рүсумсуз тичарәт мағазасы, дәвләтин хејринә малдан имтина режимләри комплекс һүгуи тәизимләмә илә әһатә олунмушлар. Ады чәкилән көмрүк режимләриндән истифадә едилмәси гәчрүбәдә хүсуси әсаснамәләр вә тә'лиматларла мүүжән едилир. Конкрет көмрүк режими барәдә әсасиамә (тә'лимат) Көмрүк Мәчәлләсинин мұвафиг маддәси әсасында һазырланыр вә бир гәјда олараг, малларын вә нәглијјат васитәләринин бу көмрүк режими алтында јерләшдирилмәси тәчрүбәси илә бағлы мејдана чыхан бүтүн мәсәләләри әһатә едир. Буна бахмајараг көмрүкхана илә декларант (бәјаннамәчи) арасында мұнаси-

тләрдә ганунверичилијин әһәтә едә билмәдији сәһәләр гал-
лш олур.

Бу һалларда көмрүкхананын вәзифәли шәхсләри
искресион сәләһијјәтләр әсасында, башга сөzlә өз билдији
ими һәрәкәт едир. Бир чох өлкәләрин тәчрүбәси көстәрир
и, көмрүк әмәкдашларынын мәнтигли сәвијјәдә дискресион
ләһијјәтләрә малик олмасына јол верилир вә бу да декла-
нтын көмрүк органларынын гәрарындан ганунла нәзәрдә
тулмуш гәјдада шикајәт верә билмәси һүтугу илә компен-
сија едилир. Үмумиликдә көмрүк ишинин лазыми сәвијјәдә
парылмасы көмрүк режимләринин тәтбигинә даир јеткин
әһлимәтларын, әсаснамәләрин, гәјдаларын вә с. вахтында
азырланмасындан чох асылыдыр. Бир чох һалларда көмрүк
ши үзрә ганун гүввәли норматив актларын һазырланмамасы
әбәби илә көмрүк ганунверичилији нормаларынын сәрбәст
интерпретасијасы јолверилмәз һалдыр. Системләшдирилмиш
ганунверичилијин олмамасы көмрүк сәһәсиндә ганунчулук
режиминин моһкәмләндирилмәсиндә башлыча әнкәлдир.

Көмрүк режимләринин тәтбигинин ајры-ајры мәсәлә-
ләрини тәнзимләјән, лакин Көмрүк Мәчәлләсиндә нәзәрдә
утулмајан мүддәалар үзрә Азәрбајҗан Республикасынын мүва-
риг ганунверичилик актларынын гәбул едилмәсинә гәдәр олан
мүддәт әрзиндә нәзәрдә тутулмуш көмрүк режимләринин
һүтуги тәнзимләnmәси вә Көмрүк Мәчәлләси илә нәзәрдә
тутулмајан көмрүк режимләринин тәтбиг едилмәси Респу-
блика Президентинин мүәјјән етдији норматив актлары илә
һәјата кечирилир (*КМ, маддә 26*).

Көмрүк режимләринин һүтуги әсасларыны арашдыр-
маға чалышаг.

3.2.1. СӘРБӘСТ ДӨВРИЈӘ ҮЧҮН БУРАХЫЛЫШ

М а д д ә 29. Көмрүк режиминин мәзмуну

Малларын сәрбәст дөвријә үчүн бурахылышы – Азәрбајҗан
Республикасынын көмрүк әразисинә кәтирилән малларын бу әразидән
апарылмасы һаггында өһдәлик көтүрүлмәдән даими олагаг Азәрбајҗан
Республикасынын көмрүк әразисиндә галмасындан ибарәт көмрүк
режимидир.

М а д д ә 30. Малларын көмрүк режим алтында јерләшди- рилмәси шәртләри

Малларын сәрбәст дөвријә үчүн бурахылышы ашағыдакы
шәртләрлә һәјата кечирилир:

- малларла алагөдар көмрүк рүсумларынын, веркилэрин вә диқәр көмрүк өдәнишлэринин өдәнилмәси;
- иғтисади сијасәт тәдбирлэринә вә диқәр мәһдудийјәтләрә риәјәт едилмәси .

Сәрбәст дөвријјә үчүн бурахылыш режиминин һүғуғи нормалары Көмрүк Мәчәлләси илә бәрабәр Көмрүк Тарифи һағгында ганунда да өз әксини тапмышдыр.

Гејд етмәк лазымдыр ки, Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисиндә сәрбәст дөвријјә үчүн бурахылымыш харичи маллара да Азәрбајчан маллары кими бахылыр.

Сәрбәст дөвријјә үчүн бурахылыш режими диқәр көмрүк режимлэри кими, бу режимдән истифадә едилмәси барәдә марағлы шәхсин габағчадан бу барәдә әризә вермәсини нәзәрдә тутур.

Бу әмәлијјат малларын јердәјишмәси үчүн мәғсәдин е’лан едилмәси вә бәјанетмә јолу илә, көмрүк органы тәрәфиндән малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин вә сәрбәст дөвријјә бурахылмасына ичазә верилмәси вә ја бундан имтина едилмәси илә һәјата кечирилир.

Малларын сәрбәст дөвријјә үчүн бурахылыш режиминдә көмрүк рәсмиләшдирилмәси үчүн (коммерсија фәалијјәти үчүн нәзәрдә тутолмајан маллардан башға) көмрүк јығымы тутолур. Јығымын мигдары Азәрбајчан Республикасынын ганунверичилији илә мүәјјән едилир (Назирләр Кабинетинин 22 апрел 1998-чи ил тарихли 91 сәјлы гәрары илә һазырда гүввәдә олан «Көмрүк рәсмиләшдирилмәсинә көрә алынған көмрүк јығымларынын мигдары» тәсдиғ едилмишдир. Бу көмрүк јығымларынын һәчми вә һәмчинин онларын өдәнмә гәјдасы, өдәнч валјутасы, мүхтәлиф һүғуғи әсаслара көрә, шәхслэрин категоријасындан, режим алтында јерләшдирилән малларын тә’јинатындан диқәр мәғсәдләрдән асылы оларағ, мүвафиг ганунверичилик актлары илә дәјишдирилә биләр.

Малларын сәрбәст дөвријјә үчүн бурахылыш көмрүк режими алтында јерләшдирилмәси шәртлэри бу режимдә малларын Азәрбајчан Республикасы әразисинә кәтирилмәсинин тәнзимләмә васитәләриндән истифадә етмә системинин мүрәккәб механизмини нәзәрдә тутур. Бу васитәләрдән истифадә едилмәси нәинки тәкчә көмрүк ганунверичилији нормаларына, һәмчинин ганунверичилијин диқәр саһәлэринә аид нормалара әсасланыр.

Мүхтәлиф тәнзимләмә васитәләри Көмрүк Мәчәлләси гәбул едилмәмишдән әввәл дә тәтбиг едилирди. Азәрбајчан өз дөвләт мүстәгиллијини әлдә етдикдән сонра харичи тичарәтин тәнзимләнмәси үзрә бир сыра мұһүм гәрарлар гәбул едилди. Республика Президентинин харичи тичарәтин либераллашдырылмасы барәдә фәрманлары вә Назирләр Кабинетинин мұвафиг гәрарлары бу саһәдә илкин вә әсаслы ганун гүввәли актлар кими идхал вә ихрачын тәнзимләнмәси механизминин јарадылмасы үчүн һүгуи база ролуну ојнады.

Сәрбәст дөвријјә үчүн бурахылыш көмрүк режиминдән истифадә гәјдасына системли шәкилдә бахылмасы:

а) тариф вә верки тәнзимләмә методларынын;

б) гејри тариф мәһдудийјәтләринин арашдырылмасыны тәләб едир.

Тариф тәнзимләнмәси дедикдә, харичи тичарәт дөвријјәсинә гијмәт факторунун тә'сириндән истифадә олунмасына әсасланан тәдбирләр (методлар) комплекси нәзәрдә тутулур. Көмрүк-тариф тәнзимләнмәси системи идхал көмрүк рүсумуну вә кәтирилән малларын сәрбәст дөвријјә үчүн көмрүк режиминдә јерләшдирилмәсинин башлыча шәрти олан диқәр веркиләри әһатә едир. Идхал көмрүк рүсумларынын тәтбиги гәјдасы "Көмрүк тарифи һаггында" гануила регламентләшдирилир. Назирләр Кабинетинин һазырда гүввәдә олан 22 апрел 1998-чи ил тарихли 91 сәјлы "Азәрбајчан Республикасында ихрач-идхал әмәлијатлары үзрә көмрүк рүсумларынын дәрәчәләри һаггында" гәрары (әлавә олунур) бу саһәдә характерик мисал ола биләр.

Гәрарла мұәјјән едилмишдир ки, Азәрбајчан Республикасынын "Көмрүк Тарифи һаггында" ганунунун 33-чү маддәсинә ујғун олараг ашағыдакылар көмрүк идхал рүсумуна чәлб олунмур:

- кәнд тәсәррүфаты үчүн кәтирилән машын, механизм, тракторлар, онларын шинләри, тохум, күбрә, јем, дамазлыг һејванлар, дәрман препаратлары, лабораторија аваданлыглары вә ләвазиматлары, бајтарлыг тәбабәтиндә тәтбиг олунан дәрман, биоложи препаратлар вә бајтарлыг ләвазиматлары;

- әлиллијин профилактикасы вә мұаличәси мәгсәдләри үчүн истифадә олуначаг (автонәглијјат васитәләри истисна олмагла) мұхтәлиф техники васитәләр вә онларын истеһсалы үчүн хаммал вә комплектләшдиричи мә'мулатлар;

- габлашдырылмыш ушаг јемәкләри;

- Азәрбајчан Республикасы әразисинә мүвәггәти олараг кәтирилмиш вә кәтирилмә шәртләринә көрә мүәјјән олунмуш мүддәтдә дәјишиклик едилмәдән кәтирилдији өлкәјә апарыласы маллар (бу маллара көмрүк идхал рүсумларынын тәтбиги көмрүк иши һаггында Азәрбајчан Республикасынын Ганун-веричилијинә ујғун олараг һәјата кечирилир).

- Азәрбајчан Республикасы әразиндән мүвәггәти олараг чыхарылмыш вә чыхарылма шәртләринә көрә кери гајтарылан маллар (мүвәггәти ихрач барәдә көмрүк органынын тәсдиг-едичи сәнәди тәгдим едилдији тәгдирдә);

- харичи сәрмајәнин иштиракы илә јарадылан мүәссисәләрин вә харичи мүәссисәләрин низамнамә фондуна пај шәклиндә Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисинә кәтирилән әсас истеһсал фондлары (аксизли маллар истисна олмагла);

- харичи инвестисија гојулмуш мүәссисәләрин әчнәби ишчиләринин јалныз өз етијачлары үчүн Азәрбајчан Республикасына кәтирдикләри әмлак;

- Малијјә Назирлији вә ја Милли Банкын тәсдигедичи сәнәди әсасында кәтирилән гануни тәдијә васитәләриндән олан валјута банкнотлар (нумизматика мөгсәдилә истифадә олуналардан башга) рәсми дәвләт сәнәд бланклары, һабелә вәтәндаш паспортлары вә гијмәтли кағызлар;

- тәкрар ихрач мөгсәдилә Азәрбајчан Республикасы әразинә кәтирилән маллар (бу маллара көмрүк идхал рүсумларынын тәтбиги көмрүк иши һаггында Азәрбајчан Республикасынын Ганунверичилијинә ујғун олараг һәјата кечирилир);

- е'мал едилмәси үчүн мүвәггәти олараг Азәрбајчан Республикасы әразисинә кәтирилән маллар;

- бејналхалг тәшкилатларын, харичи дәвләтләрин һөкүмәтләринин, һабелә дәвләтләрарасы вә һөкүмәтләрарасы сазишләрә әсасән харичи һүгуи вә физики шәхсләрин ајырдыглары әвәзсиз малијјә јардымлары, кредитләр вә борчлар һесабына идхал олуналар маллар;

- тәмәннасыз пајланылмасы үчүн һуманитар јардым кими физики шәхсләр тәрәфиндән кәтирилән маллар.

- бу гәрарын 2 нөмрәли әлавәсиндә көстәрилән сијаһы үзрә идхал олуналар маллар;

Бундан башга, мүүжэн едилмишдир ки, Азербайжан Республикасы эразинэ бу гэрарын 3 нөмрәли алавәсиндә көстәрилән сijaы үзрә кәтирилән маллар, онларын мәншә өлкәсиндән асылы олмаjараг көмрүк дәjеринин 5 фаизи һәчминдә көмрүк идхал рүсумуна чәлб олунур.

Гэрарын 4-чү вә 5-чи бәндләриндә көстәрилән маллар истисна олмагла, идхал олунан дикәр маллар, һәмин малларын мәншә өлкәсиндән вә нөвүндән асылы олмаjараг онларын көмрүк дәjеринин 15 фаизи һәчминдә көмрүк идхал рүсумларына чәлб олунур.

Дөвләтләрин, һөкүмәтләрин вә беjнәлхалг тәшкилатларын, һуғи вә физики шәхсләрин хәтти илә тәмәннасыз пайланылмасы үчүн һуманитар jардым кими кәтирилән малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәсиндә һәмин маллары кәтирән һуманитар тәшкилатлар Азербайжан Республикасы эразисиндә мөвчуд гәjдада геjдиjатдан кечмәси барәдә сәнәди, дикәр һуғи вә физики шәхсләр исә Беjнәлхалг һуманитар Jардым үзрә Республика Комиссиjасынын разылығыны көмрүк органларына тәгдим етмәлидирләр.

Азербайжан Республикасы һөкүмәтинин харичи өлкәләрлә азад тичарәт вә кооперасиjа һагында сазишләри олдуғу тәгдирдә иkitәрәfli разылыға әсасән малларын идхалына көмрүк рүсумлары тәтбиг едилмир.

Дикәр көмрүк режимләриндә рәсмиләшдирилән малларын сәрбәст тәдәвүлә бурахылмасы үчүн, һәмин маллар jенидән бәjан олунмалы вә көмрүк идхал рүсумлары өдәнилмәлидир. Әкс тәгдирдә, маллары сатанлара гаршы ганунверичиликдә нәзәрдә тутулмуш тәдбирләр көрүлүр.

Әлавә дәjәр веркиси (ӘДВ) вә аксиз веркисинин гүввәдә олан тутулмасы гәjдаларына даир әсас мүддәалар кими ашағыдакылары геjд етмәк олар:

- көстәрилән веркиләрин тутулмасы дикәр көмрүк өдәнчләринин алынмасы илә бир вахтда һәjата кечирилир (JКБ-ләрин көмрүк рәсмиләшдирилмәси анында вә jа ондан әввәл);

- ӘДВ вә аксизли маллардан тутулан веркиләрә көрә күзәшtlәр мүвафиг ганунверичилик актлары илә мүүжән олунур;

- МДБ дәүләтләри мәншә өлкәси олан малларын Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисинә кәтирилмәси заманы ЭДВ тәтбиг едилмир.

Гејри-тариф тәизимләнемәси дедикдә мигдар мәһду-дијјәти, квоталашдырма, лисензијалашдырма вә сертификат-лашдырма тәдбирләри нәзәрдә тутулур. Мүстәсна тәдбирләр кими онлар:

- милли тәһлүкәсизлијин тә'мин едилмәси;
- дахили базардакы вәзијјәти нәзәрә алмагла бејнәлхалт өһдәликләрин јеринә јетирилмәси;

- милли мараглардан ирәли кәлән дахили базарын горунмасынын тә'мин едилмәси мәгсәдләри илә ганун-веричиликдә мүәјјән едилмиш гајдада тәтбиг едилә биләр.

3.2.2. ТӘКРАР ИДХАЛ

М а д д ә 31. Көмрүк режиминин мәзмуну

Малларын тәкрар идхалы – ихрач көмрүк режиминә ујғун олараг Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисиндән апарылмыш Азәрбајчан малларынын гануула мүәјјән едилмиш мүддәтдә көмрүк рүсумлары вә веркиләр алынмадан, һәмчинин бу маллара иғтисади сијасәт тәдбирләри тәтбиг едилмәдән керијә кәтирилмәсиндән ибарәт көмрүк режимидир.

М а д д ә 32. Малларын көмрүк режим алтында јерләшдирилмәси шәртләри

Тәкрар идхал көмрүк режим алтында јерләшдирилмәк үчүн маллар:

- тәбии ашынма нәтичәсиндә дәјишикликләр, нормал шәраитдә дашынма вә сахланч иткиләри, һәмчинин Азәрбајчан Республикасы Ганунверичилији илә мүәјјән едилән диқәр һаллар истисна едилмәклә апарылдығы вәзијјәтдә олмалыдыр;

- апарылдығы андан он ил мүддәтиндә Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисинә гајтарылмалыдыр.

М а д д ә 33. Ихрач көмрүк рүсумларынын, веркиләрин мәбләғләринин вә башга мәбләғләрин гајтарылмасы

Маллар апарылдығы андан үч ил әрзиндә тәкрар идхал едилдикдә Азәрбајчан Республикасынын көмрүк органы өдәнилмиш ихрач көмрүк рүсумларынын вә веркиләрин мәбләғини гајтарыр.

Малларын тәкрар идхалы заманы маллары кечирән шәхс малларын апарылмасы заманы верилән күзәштләр нәтичәсиндә әлдә етдији бүтүн мәбләғләри гајтарыр.

Азәрбајчан Республикасы мувафиг ичра һакимијјәти органынын мүәјјән етдији һалларда көстәрилән мәбләғләрдән алава Азәрбајчан Республикасы Милли Банкынын вердији кредитләр үзрә һәмин банкын мүәјјән етдији дәрәчәләрә онлардан фаизләр алыныр.

Бу маддәнин икинчи вә үчүнчү һиссәләриндә нәзәрдә тутулан мәбләғләр вә онлардан фаизләр көмрүк өдәнишләринин өдәнилмәси үчүн мүәјјән едилмиш гәјдада Азәрбајчан Республикасы көмрүк органлары тәрәфиндән алыныр.

Режимин тәтбиг саһәсини арашдырмаға чалышаг. Бу режим алтында јерләшдирилән малларын категоријалары режимин тәләбләри илә мәһдудлашдырылыр.

Ашағыдакы мал категоријалары тәкрат идхал режимини илә рәсмиләшдирилә билмәз:

- харичи маллар;

- Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисиндән ихрач режиминдән башга режимләрин шәтрләри илә чыхарылан Азәрбајчан маллары;

- ихрач режимини шәтрләри илә чыхарылмыш, лакин керижә гәјтарылмасы тәкрат идхал үчүн мүәјјән едилмиш заман һүдудлары битдикдән сонра керижә гәјтарылан Азәрбајчан маллары;

- Азәрбајчан ганунверичилији нормалары илә идхалы вә ихрачы гадаған олунмуш маллар.

Тәкрат идхал режиминдә јерләшдирилән маллар, һәмчинин, ашағыдакы тәләбләрә чаваб вермәлидир:

- бу маллар онларын ихрач мүддәтинә гәдәр мәншәјинә көрә Азәрбајчан маллары вә ја көмрүк әразисиндә бүтүн көмрүк өдәнишләри өдәмәклә сәрбәст дөвријјә бурахылмыш харичи маллар олмалыдыр;

- чыхарылдығы мүддәтдән 10 ил әрзиндә Азәрбајчан көмрүк әразисинә гәјтарылан маллар олмалыдыр. Бу заман малларын Азәрбајчан көмрүк әразисиндән чыхарылмасы күнү көмрүк бәјаннамәсинин гәбул едилдији күн (буну мүәјјән етмәк мүмкүн олмадыгда – көмрүк сәрәдинин кечилдији күн) һесаб едилир, малларын Азәрбајчан көмрүк әразисинә кәтирилмәси күн исә, көмрүк органы тәрәфиндән көмрүк мәгсәдләри үчүн зәрури олан ахырынчы сәнәдин гәбул едилдији күн һесаб едилир;

- бу маллар Азәрбајчан көмрүк әразисиндән апарылдығы анда олан һалда олмалыдыр, јә'ни мөвчудлуг вәзијјәти дәјишдирилмәлидир. Тәкрат идхал едилән малларын вәзијјәти (һалы) јалныз тәбии ашынма вә ја нормал дашынма шәраитиндә тәбии иткиләр һесабына, һәмчинин малларын горунуб сахланылмасы, кичик тә'мири вә с. нәтичәсиндә, лакин бу заман һәмин малларын гижмәтинин чыхарылма

анына нисбәтән артмасы шәрти илә дәјишмиш ола биләр. Иткинин тәбии олмасы, дашынма шәраитинә тәләбләр гүввәдә олан норматив актларла мүйҗән едилир, апарылма вә кәтирилмә заманы малларын көмрүк дәјәринин мүгајисәси үчүн онларын АБШ доллары илә ифадәси әсас көтүрүлүр.

Гәза вә ја гаршысыалынмаз гүввәнин тәсири нәтичәсиндә зәдәләнмиш вә ја дикәр хассәләри писләшмиш маллар да, тәкрар идхал режиминдә јерләшдирилә биләр. Амма бу заман көмрүк органынын вәзифәли шәхсиндә һагигилији вә дәгигилији шүбһә доғурмајан үсулларла бу факты тәсдиг едәчәк сәнәдләрин тәгдим едилмәси вачибдир. Ејни үсулла әввәлләр ихрач режими шәртләри илә чыхарылмыш вә тәкрар идхал көмрүк режими алтында јерләшдирилән малларын ејнилији вә онларын Азәрбајчан маллары олдуғу мүйҗән едилмәли, јә’ни тәсдигләнмәлидир.

Бу шәртләрин тәсдигләнмәсинин сүбуту марағлы шәхсләр тәрәфиндән тәгдим едилмәлидир.

Тәкрар идхал көмрүк режими алтында јерләшдирилән маллар көмрүк рәсмиләшдирилмәсиндән кечмәлидир. Бу әмәлијјаты малын алычысынын вә ја онун структур бөлмәсинин фәалијјәт зонасында јерләшдији көмрүк органы һәјата кечирир.

Режимин шәртләри илә мүйҗән едилән гајдада долдурулмуш көмрүк јүк бәјаннамәсиндән башга бәјанетмә заманы ашағыдакы сәнәдләр тәгдим олунамалыдыр:

- тәкрар идхал едилән малларын әввәлләр ихрач көмрүк режими шәртләри илә чыхарылдығы фактыны вә күнүнү тәсдиг едән көмрүк јүк бәјаннамәсинин бир нүсхәси;

- тәләб олундуғу һалларда, әкәр тәкрар идхал едилән маллара дикәр дөвләт органларынын нәзарәти лабүддүрсә, онларын ичазәси;

- көмрүк рәсмиләшдирилмәси үчүн тәләб олуна дикәр сәнәдләр.

Әкәр маллар Азәрбајчан Республикасынын һүдудларындан кәнарда јерләшдији заман, онларын мөвчудлуғ һалы дәјишилирсә, декларант мүвафиг сәнәд тәгдим етмәлидир ки, бу да тәкрар идхал олуна малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәси апарылан көмрүк јүк бәјаннамәсинин ајрылмаз тәркиб һиссәси вә әлавәси олур. Бу сәнәддә декларант тәрәфиндән маллар вә онлара аид олан сәнәдләр һаггында бүтүн

әсас мә'луматлар көстәрилир, көмрүк органынын вәзифәли шәхси бу малларын тәкрар идхал көмрүк режими алтында јерләшдирилмәсинә ичазә верилмәси барәдә гејдләр едир.

Малларын тәкрар идхал көмрүк режими алтында көмрүк рәсмиләшдирилмәсинә көрә үмуми гәјдада көмрүк јығымы тутулур.

3.2.3. ТРАНЗИТ

Режимин тә'јинаты. Ондан истифадә етмәнин һүгути әсасы

Транзит – бејнәлхалг мал мүбадиләсинин объектив зәрурәтиндән доған вә өлкәләрин чоғрафи мөвгеји, кеосијаси вә игтисади мүнәсибәтләри илә шәртләнән зәрури нәглијјат-әлағә категоријасы олуб бејнәлхалг тичарәт гәдәр гәдим тарихә маликдир.

Транзитин һүгүг механизминдә нәглијјат васитәләринин транзитиндә вә малларын транзитиндә мејдана кәлән ики нөв мүнәсибәт нәзәрдә тутулур.

Харичи игтисади фәалијјәтин көмрүк тәнзимлән-мәсиндә нәглијјат васитәләринин транзитинин регламент-ләшдирилмәси өзүнәмәхсус јер тутур, чүнки нәглијјат васи-тәләри бејнәлхалг мал мүбадиләси системиндә аралыг тә'сир һәлгәсидир вә бир гәјда олараг харичи тичарәт тәнзимлән-мәсинин билаваситә объекти дејил. Бу сәбәбдән Көмрүк Мәчәлләсинин көмрүк транзит режиминә һәср едилмиш мүддәалары, јалныз маллара аид едилир.

М а д д ә 34. Көмрүк режиминин мәзмуну

Малларын транзити – малларын көмрүк нәзарәти алтында, Азәрбајчан Республикасынын ики көмрүк органы арасында, о чүмләдән харичи дәвләтләрин әразисиндән көмрүк рүсумлары, веркиләр алынмадан вә маллара игтисади сијасәт тәдбирләри тәтбиг едилмәдән кечирил-мәсиндән ибарәт көмрүк режимидир. Азәрбајчан Республикасы Ганун-веричилији вә Азәрбајчан Республикасынын дәвләтләрарасы мутавилә-ләриндә нәзәрдә тутулмуш һаллар истисна едилир.

Тарихдән бәллидир ки, көмрүк әразиләриндән транзит-лә дашынан маллар узун мүддәт мүхтәлиф өлкәләрдә верки-гојма объекти олмушдур. Коммуникасија вә нәглијјат васитә-ләринин инкишафы, бејнәлхалг јүк дашымаларын һәчминин артмасы илә көмрүк транзит режими јаранмаға башлады. Бу да көмрүк нәзарәти алтында көмрүк әразисиндә дашынан

маллара протексионист тәдбирләрин тә'сирини арадан көтүр-мәјә имкан верди.

Арашдырылан режимин игтисади характери маһијјәтчә:

- бејнәлхалг дашымаларын инкишафы вә асанлашдырылмасы (харичи аспект);

- јүкләрин ишләнилмәси вә дашынмасы хидмәтләри саһәсиндә фәалијјәтин стимуллашдырылмасы (дахили аспект) хүсусијјәтләри илә мүйјән едилир. Бу режимин инкишафында һәм дә малларын транзити шәртләринин тәнзимләнмәси вә јүнкүлләшдирилмәсинә јөнәлдилмиш, онларын ејниләшдирилмәсини (унификасијасыны) нәзәрдә тутан мүхтәлиф бејнәлхалг – һүгути сәнәдләрин һазырланмасы мұһүм рол ојнады. Өлкәләр дахилиндә инкишаф етмиш нәглијјат шәбәкәсинин олмасы милли (јерли) сәвијјәдә дә транзит дашымаларын инкишафына тәкән верән спесифик фактордур.

Шәрь едилән режимин әсас хүсусијјәтләри ашағыдакылардыр:

- маллар Азәрбајчан Республикасынын ики көмрүк органы арасында, көмрүк нәзарәти алтында дашыныр вә бу заман онларын харичи дөвләтин әразисиндән кечмәсинә јол верилир (мәсәлән, Русија сәрһәдиндәки Хачмаз көмрүкханасы илә Нахчыван Республикасындакы, ејни заманда Түрkiјә илә сәрһәддә јерләшән Сәдәрәк көмрүкханасы арасында транзит характерик мисалдыр).

- транзит көмрүк режиминдә малларын јердәјишмә һәрәкәти көмрүк рүсумлары вә веркиләр тутулмадан һәјата кечирилир, бу маллара игтисади сијасәт тәдбирләри тәтбиг едилмир.

Транзит көмрүк режиминин низамланма гәјдалары, һәмчинин, Азәрбајчан Республикасынын бејнәлхалг сазишләри, Назирләр Кабинетинин гәрарлары, ДКК-нин норматив актлары илә дә мүйјән едилә биләр.

ДКК-нин норматив актлары ганунверичилијин мүхтәлиф нормаларынын конкрет тәтбиги гәјдаларыны мүйјән етдијиндән вә јерли көмрүк органларында билаваситә рәббәр тутулдуғундан режимин тәнзимләнмәсиндә мұһүм рол ојнајыр. Бундан башга ДКК өз сәләһијјәтләри дахилиндә норматив актлар тәртиб етмәк вә бә'зи мәсәләләри мүстәгил мүйјән етмәк һүгугундан истифадә едир.

Һүтуги–тәнзимләмә мәнбәләринин вә көмрүк транзит режиминин тәтбиги саһәсинин характериндән асылы олараг онун ашағыдакы формалары сечилир:

- бејнәлхалг конвенсияларын мүддәалары илә вә ја бејнәлхалг сазишләрин (мәхсуси бу мәсәләјә аид олмајан) ајры–ајры мүддәалары илә истифадәси регламентләшдирилән *бејнәлхалг транзит*.

- милли ганунверичилик әсасында һәјата кечирилән транзит. Транзит көмрүк режиминин Көмрүк Мәчәлләси илә мүәјјән едилән интерпретасијасы бенефисиарларын конкрет категоријаларынын, нәғләтмәнин мүхтәлиф үсулларынын спесификасынын, ајры–ајры малларын хүсуси хассәләринин нәзәрә алынмасы шәрти илә режимин тәтбиги үчүн кифәјәт гәдәр чевик әсас јаратмаға имкан верир. Бу да өз нөвбәсиндә үмуми әләмәтләр үзрә режимдән истифадә формаларынын тәснифатландырмаг үчүн шәраит јарадыр:

- хүсуси сәнәдләрдән истифадә едилмәси (бәјанпамәләр, бејнәлхалг көмрүк сәнәдләринин ваһид формалары);

- көмрүк тә’минатларынын, зәманәтләрин шәртләринин вә һәчминин үмуми үсулларындан истифадә;

- көмрүк нәзарәтинин һәјата кечирилмәсинин спесифик формаларындан истифадә

Транзит режиминдә истифадәнин саһә вә шәртләри

Транзит көмрүк режими бу режим алтында јерләшдирилә билән малларын номенклатурасына, мигдарына вә тә’јинатына аид олан һеч бир хүсуси мәъдудијјәт мүәјјән етмир. Транзит режиминдә дә о бири режимләрин тәтбигиндә нәзәрдә тутулан, Көмрүк Мәчәлләсинин 19-чу маддәси илә мүәјјән едилән, көмрүк сәрһәдиндән кечирилән малларын ајры–ајры категоријаларына гадаған вә мәъдудијјәт нәзәрдә тутулур. Көмрүк Мәчәлләси транзит көмрүк режими алтында јерләшдирилмиш малларын дашынма формаларындан истифадәни мәъдудлашдыран хүсуси шәртләр мүәјјән етмир вә ејни заманда, әкси ганунверичиликдә нәзәрдә тутулмајан һалларда јол вә истигамәтләрин сечилмәсиндә сәрбәстлик верир. Бунунла бәрәбәр Көмрүк Мәчәлләси малларын транзитинин мәъдудлашдырылмасы һалларыны да нәзәрдә тутур вә бу хүсусијјәти “Азәрбајчан Республикасынын мүвафиг ичра һакимијјәти органынын харичи дәвләтләр вә онларын итти-

фагларынын Азербайжан шәхсләринин мәнәфејинә тохунан ајрысечкилик вә ја дикәр аксијаларына гаршы чаваб тәдбири кими” мүүјјән едир.

Тәчрүбәдә транзит режиминин мүүјјән едилмәсинин принцип вә шәртләри ики група ајрылыр ки, булар да ашағыдакылар аид едилир:

- режимин бенефисиары тәрәфиндән гәбул едилән өйдәликләр вә ја режимдән истифадә едилмәсинә ичазә верилмәсинә көрә онун үчүн мүүјјән едилән шәртләрә;

- режимин регламентасијасына риәјәт едилмәсинин тә’мин етмәк үчүн көмрүк органлары тәрәфиндән истифадә едилән көмрүк нәзарәтиниң һәјата кечирмәк васитәләринә.

Мәчәллә транзит көмрүк режиминин тәтбиг едилмәсинин ичазә гәјдасыны мүүјјән едир. Үмуми гәјдаја көрә режимдән истифадә едилмәсинә мүрачиәт вә ичазәнин верилмәси маллар барәдә бүтүн лазыми мә’луматлары, онларың дашынылмасында мәгсәди вә с. өзүндә чәмләшдирән долдурулмуш көмрүк бәјаннамәсинин көмрүк органына тәгдим едилмәси јолу илә һәјата кечирилыр.

Көмрүк бәјаннамәсинин гәбул едилмәси бу һалда режимдән истифадәјә ичазә кими баша дүшүлүр. Көмрүк јүк бәјаннамәсинин рәсмиләшдирилмәси мүүјјән едилмиш гәјдада апарылыр.

М а д д ә 36. Малларын транзитинә ичазә верилмәси

Малларын транзити Азербайжан Республикасы көмрүк органынын ичазәси илә һәјата кечирилыр. Азербайжан Республикасы мувафиг ичра һакимијјәти органынын харичи дөвләтләр вә онларын иттифагларынын Азербайжан шәхсләринин мәнәфејинә тохунан ајрысечкилик вә ја дикәр аксијаларына гаршы чаваб тәдбири кими малларын транзитинә мәъдудијјәтләр мүүјјән етдији һаллар истисна едилир.

Көмрүк иши һагында Азербайжан Республикасынын Ганун-веричилијинә риәјәт едилмәсинин бу Мәчәлләнин 35-чи маддәсиндә нәзәрдә тутулан тәдбирләрлә тә’мин етмәк мүмкүн олмадыгда һәмин малларын транзитинә Азербайжан Республикасы көмрүк органлары көмрүк өдәнишләринин өдәнилмәсинин тә’мин едилмәси вә ја өдәнилмәли олан мәбләғин депозитә верилмәси шәртилә ичазә верә биләләр.

Малларын категоријасындан асылы олараг вә мүүјјән дашырма үсулларында истифадә заманы ЈКБ-дән истифадә едилмәклә апарылап көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин үмуми гәјдасы тәтбиг едилмәјә биләр. Бә’зи һалларда ЈКБ әвәзинә дикәр сәнәд формаларындан истифадә едилмәсинә јол верилир. Бејнәлхалг Јүк Дашымалары конвенсијасынын муша-

алары эсасында дашынан маллар үзрэ бу конвенсия илэ мўэјјэн едилмиш бејнэлхалг көмрүк сәнәдләри формалары – БЈД китабчалары (TIR карнетләри) истифаде олунур.

Мөчәлләнин 35-чи маддәси малларын транзит көмрүк режими алтында јерләшдирилмәси үчүн үмуми тәләбләр мўэјјән едир. Бу тәләбләрә малларын һәмин режимдә јерләшмәсинин шәртләри кими бахыла биләр. Шәрти олараг онлары ики група бөлмәк олар:

- маллара, даһа доғрусу онларын бу режимдә вәзиј-јәтинә аид олан шәртләр вә дашыјычыја, јахуд онун нәглијјат васитәсинә аид олан шәртләр. Маддәнин биринчи бәндиңә көрә транзит режиминдә дашынан маллар:

- дәјишилмәз һалда галмалы (тәбии ашынма вә тәбии иткиләрден башга);

- транзитиндән башга диқәр мөгсәдләр үчүн истифаде олунмамалы;

- көндәрән, көмрүк органынын дашынманын шәртләр-риндән асылы олараг мўэјјән етдији мүддәт әрзиндә тә'јинат көмрүкханасына чатдырмалыдырлар (бир ај әрзиндә ики мин километр кечилмәклә јухары һәдд мўэјјән едилир. Һазырда ДКК-нин Тә'лиматы илә бу мүддәт Азәрбајчан әразисиндә ики күн мўэјјән едилир).

М а д д э 35. Малларын көмрүк режими алтында јерләшди-рилмәсинин шәртләри

Азәрбајчан Республикасынын ики көмрүк органы арасында транзит кечирилән маллар:

- тәбии ашынма нәтичәсиндә дәјишикликләр, нормал шәраитдә дашынма вә сахланч иткиләри истисна едилмәклә дәјишмәз вәзијјәтдә галмалы вә транзитдән башга диқәр мөгсәдләр үчүн онлардан истифаде олунмамалыдыр;

- нәглијјат васитәләринин имканлары, нәзәрдә тутулмуш маршрут вә диқәр дашынма шәртләри нәзәрә алынмагла көндәрән көмрүк орган-лары тәрәфиндән мўэјјән едилән мүддәтләрдә тә'јинат көмрүк органларына чатдырылмалыдыр;

Азәрбајчан Республикасынын ганунверичилији илә башга һаллар мўэјјән едилмәмишдирсә, Азәрбајчан Республикасынын әразиси үзрә малларын транзити истәнилән јолларла вә истигамәтләрлә һәјата кечирилә биләр.

Дашыјычы вә ја онун нәглијјат васитәсинин бу Мөчәлләнин мүддәаларына риәјәт олунмасыны тә'мин едә билмәмәси һаггында Азәрбајчан Республикасы көмрүк органларында кифәјәт гәдәр әсаслар олдугда, Азәрбајчан Республикасынын көмрүк органы нәглијјат васитә-синин лазым олан гәјдада тәһиз едилмәси, көмрүк мүшајјәти вә ја малларын көмрүк дашыјычысы тәрәфиндән дашынмасы шәртилә бу

Мәчәллә вә Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органынын норматив актлары илә мүүјјән едилмиш гәјдада малларын транзит көмрүк режими алтында јерләшдирилмәсинә јол верә биләр.

Нәглијат васитәсинин лазыми гәјдада тәһиз едилмәси, јахуд малларын көмрүк дашыјычысы тәрәфиндән дашынмасы илә әлагәдар дашыјычынын чәкдији хәрчләр Азәрбајчан Республикасы дәвләт органлары тәрәфиндән өдәнилмир.

Малларын транзити үчүн “дашыјычы” – фактики олараг маллары кечирән шәхс вә ја нәглијат васитәләринин истифадәси үчүн мәс’ул олан шәхсдир. Транзит көмрүк режиминин характери вә игтисади мәгсәдләри нәзәрә алындыгда, бу һал тамамилә ганунаујјундур. Дикәр тәрәфдән, бу имкан верир ки, дашынан малын саһибинин, көңдәрәнинин вә алычысынын ким олмасындан асылы олмајараг дашыјычыја билаваситә бенефисиар кими бахылсын. Дашыјычынын белә статусуну нәзәрә алараг көмрүк ганунверичилији бә’зи әлавә тәләбләр ирәли сүрүр. Белә ки, көмрүк органларында дашыјычынын вә ја онун нәглијат васитәләринин мәчәллә илә нәзәрдә тугулан шәртләри јеринә јетирилмәсинә риәјәт олунмасына зәманәт верә билмәјәчәји фикри јаранарса, малларын транзит көмрүк режими алтында јерләшдирилмәсинә ичазә нәглијат васитәсинин мүүјјән олунмуш гәјдада тәһиз едилмәсиндән сонра верилә биләр. Бу заман дашыјычынын чәкдији хәрчләр дәвләт органлары тәрәфиндән өдәнилмир.

М а д д ә 39. Дашыјычынын мәс’улијјәти

Малларын транзити үчүн дашыјычы мәс’улијјәт дашыјыр.

Маллары Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын ичазәси олмадан вердикдә, итирдикдә вә ја тә’јинат көмрүк органына чатдырмадыгда, дашыјычы мұвафиг олараг сәрбәст дәвријјә үчүн бурахылыш вә ја ихрач көмрүк режимләриндә олдуғу кими өдәнилмәли олан көмрүк өдәнишләрини өдәмәлидир. Малларын гәза вә ја гаршысыалынмаз гүввәнин тә’сири нәтичәсиндә мәъв олмасы, һәмишәлик итирилмәси, јахуд тәбии ашынма нәтичәсиндә чатышмазлыг јаранмасы вә ја нормал шәраитдә дашынма вә сахланч иткиләри, һабелә Азәрбајчан Республикасы ганунверичилији бахымындан харичи дәвләт органларынын вә ја вәзифәли шәхсләринин һуғуа зидд һәрәкәтләри нәтичәсиндә саһибликдән чыхдыгы һаллар истисна едилир.

Бунлардан башга 36-чы маддәнин икинчи бәнди илә нәзәрдә тугулур ки, “Көмрүк иши һагында Азәрбајчан Республикасынын Ганунверичилијинә риәјәт едилмәсини бу Мәчәлләнин 35-чи маддәсиндә нәзәрдә тугулан тәдбирләрлә тә’мин егмәк мүмкүн олмадыгда, һәмин малларын транзитинә

Азәрбајчан Республикасы көмрүк органлары көмрүк өдәниш-ләринин өдәнилмәсинин тә'мин едилмәси вә ја өдәнилмәли олан мәбләғин депозитә верилмәси шәртилә ичазә верә биләрләр". Бу Һал **мүстәсна тәдбир** кими нәзәрдә тутулур. Бир Һајда олараг, елә көмрүк өдәнчләри нәзәрдә тутулур ки, маллар сәрбәст дөвријјә бурахылыш режими алтында јерләшдириләркән өдәнмәси тәләб олуна өдәнчләр мигдарында олсун.

Көмрүк Мәчәлләсинин 120-чи маддәсинә әсасән көмрүк өдәнчләринин өдәнилмәсинин тә'минаты кими мал вә нәг-тијјат васитәләринин кирову, банк вә диқәр кредит органла-рынын зәманәти вә тәләб олуна мәбләғин депозитә көчүрүл-мәсиндән истифадә олуна биләр.

Көмрүк Мәчәлләси хүсуси олараг, гәза вә ја гаршы-сыалынмаз гүввәнин тә'сири нәтичәсиндә баш вермиш Һал-тарда тәдбирләр көрүлмәси үчүн бенефисиарын оңдәлик-ләрини мүәјјән едир. 38-чи маддәјә көрә бу Һалда транзит көмрүк режими алтында олан маллар нәглијјат васитәсиндән бошалдыла биләр, лакин бу заман дашыјычы малларын орунмасы, онлардан Һәр Һансы шәкилдә истифадә олу-масынын гаршысыпын алынмасы үчүн тәдбирләр көрмәли, тәмчинин јахынлыгдакы көмрүк органыны ишин мафиј-әниндән хәбәрдар етмәли вә малларын көмрүк органынын мүәјјән етдији јерә дашынмасыны тә'мин етмәли, јахуд көмрүк органынын мәс'ул шәхсини малларын јерләшдији јерә ипармалыдыр.

М а д д ә 37. Маллара анд олан сәнәдләрин тә'јинат көмрүк органына верилмәси

Тә'јинат көмрүк органына верилмәли олан сәнәдләр анд лдуглары малларла бирликдә тә'јинат көмрүк органына чатдырылыр.

Малларын транзитинә көмрүк нәзарәти

Маллар транзит дашынмасынын бүтүн мүддәти әрзиндә көмрүк нәзарәти алтында олур. Үмуми Һајдаја көрә (*КМ, 188-и маддә*) транзит көмрүк режими алтында јерләшдирилмиш маллара көмрүк нәзарәти:

- маллар Азәрбајчан Республикасына кәтирилдији за-лан онларын Азәрбајчанын көмрүк сәрәдини кечдији андан;
- маллар Азәрбајчан Республикасындан апарылдыгы заман көмрүк органы тәрәфиндән көмрүк бәјаннамәсинин әбул едилдији андан башлајыр.

Көмрүк нөзарəтинин бу вə ја дикəр формасындан истифадə едилмəsi, тəтбиг едилəн тəдбирлəрин кенишлији вə мұхтəлифлији көмрүк ганунверичилијинə риајəт едилмəсинин тə'мин едилмəsi зəрүрəтиндəн вə һər бир конкрет һалда бу мəсəлəнин шəртлəриндəн асылыдыр.

Көмрүк нөзарəтинин һəјата кечирилмəсинə тə'сир едə билəчəк мұһүм факторлар кими ашағыдакылары көстəрмəк олар:

- транзитин типи (бејнəлхалг, милли);
- нəглијјат васитəsi нөвү (дашынма нөвү – дəмир јолу, автомобил, су јолу вə с.);
- малларын характери (нөвү);
- дашыјычынын статусу;
- транзит гəјдаларынын позулмасы имканы (риски).

Сəнəдли көмрүк нөзарəти башлыча олараг малларын транзит режими алтында јерлəшдирилмəsi вə режимин битмəсинин рəсмилəшдирилмəsi просесиндə апарылыр. Мəчəллəјə көрə “тə'јинат көмрүк органына верилмəли олан сəнəдлəр аид олдуғлары малларла бирликдə тə'јинат көмрүк органына чатдырылыр”. Маллар барəсиндə мə'луматлара вə фактики көстəричилərə нөзарəт, бир гəјда олараг, маллара көмрүк бахышы вə инвентаризасија апарылмасы јолу илə һəјата кечирилир (*КМ, маддə 192*). Транзит режими алтында олан малларын ејнилəшдирилмəsi (идентификасијасы) пломб, мөһүр гојулмасы вə дикəр ејнилəшдирилмə ишарəлəринин гејд едилмəsi јолу илə реаллашдырыла билəр. Бə'зи һалларда транзит дашыманы һəјата кечирən нəглијјат васитəлəri дə ејнилəшдирилмəлидир. Белə ки, БЈД конвенсијасына əсасən транзит дашымаларыны һəјата кечирən автомобиллəр TIR лөвһəsi илə тəһъиз олунур. Бундан башга көмрүк органы тəлəб едə билəр ки, нəглијјат васитəsi тəлəблərə чаваб верə билən гəјдада тəһъиз едилсин. Азəрбајчан Республикасы Президентинин БЈД китабчасы тəтбиг едилмəклə Бејнəлхалг Јүк Дашымалары һагтында көмрүк конвенсијасынын (əлавə олунур) Азəрбајчан Республикасы əразисиндə тəтбиг едилмəsi һагтында 31 март 1997-чи ил тарихли 527 сəјлы сəрənчамы илə əлагəдар олараг, Дөвлəт Көмрүк Комитəсинин 8 сентјабр 1997-чи ил тарихли 825 сəјлы Əмри илə:

1) "Нәглијјат васитәләринин (контејнерләрин) көмрүк мөһүрләри вә пломбалары илә жүк дашымаларына бурахылмасы гајдалары ыаггында "Тә'лимат";

2) көмрүк мөһүрләри вә пломбалары илә жүкләрин дашынмасындан өтрү нәглијјат васитәләринин (контејнерләрин) тәһызаты Гајдалары тәсдиг едилмишдир (әлавә олунур).

Транзит режиминин битмәси

Транзит көмрүк режими малларын вә нәглијјат васитәләринин (вә онларын сәнәдләринин) мүәјјән едилмиш мүддәтдә тә'јинат көмрүкханасына чатдырылдыгдан вә мүвафиг көмрүк әмәлијјатлары апарылдыгдан сонра баша чатмыш һесаб едилир. Транзит режими битдикдән сонра маллар өз илкин мәгсәдләриндән асылы олараг, ја Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисиндән кәнара чыхарылмалы, јахуд да диқәр көмрүк режими алтында јерләшдирилмәлидир.

Малларын транзитинә көрә мәс'улијјәт *дашыјычынын* үзәринә гојулур. Әкәр транзит заманы маллар:

- көмрүк органынын ичазәси олмадан кимәсә верилмишсә;

- транзит дашынмасы заманы итирилмишсә;

- тә'јинат көмрүкханасына чатдырылмамышсә, дашыјычы сәрбәст дөвријјә бурахылма вә ја идхал көмрүк режими алтында рәсмиләшдирилән маллар үчүн нәзәрдә тутулмуш мәбләгдә көмрүк өдәнчләри өдәмәлидир.

Дашыјычы о заман бу өдәнчләри өдәмәкдән азад едилә биләр ки, малларын тамамилә итирилмәси вә ја әксиклији: гәзә вә ја гаршысыалынмаз гүввә сәјәсиндә, малларын нормал дашынма вә сахланма шәртләри алтында тәбии ашынма вә ја иткиси, хари́чи довләтин орган вә ја вәзифәли шәхсләринин мөвчуд јерли ганунверичиликлә тәфсир едилән гејри-гануни һәрәкәтләри нәтичәсиндә баш вермиш олсун.

М а д д ә 38. Гәзә вә ја гаршысыалынмаз гүввәнин тә'сири нәтичәсиндә көрүлән тәдбирләр

Гәзә вә ја гаршысыалынмаз гүввәнин тә'сири нәтичәсиндә маллар тә'јинат көмрүк органына чатмамыш бошалдыла биләр. Белә һалларда дашыјычы:

- малларын муһафизәсини тә'мин етмәли вә онлардан һәр һансы шәкилдә ичазәсиз истифацә олунмасыны истисна едән бүтүн зәрури тәдбирләри көрмәли;

Диггэт етмэк лазымдыр ки, көмрүк анбары вэ көмрүк анбары режими (анбарлашдырылмасы) анлајышлары гарышдырылмасын.

Көмрүк анбары – мүэјјән көмрүк режими алтында вэ мүэјјәнләшдирилмиш гәјдада малларын јығылмасына имкан верән јердир. Һәрчәнд ки, чох заман бу, елә көмрүк анбарлашдырылмасы режиминин өзү олур. Бунунла белә, бә’зи Һалларда бу чүр анбарда башга көмрүк режимләри алтында јерләшдирилмиш маллар вэ үмүмијјәтлә көмрүк режими тәтбиг едилмәјән маллар да сахлана биләр (мәсәлән, көмрүк органдары тәрәфиндән тә’сис едилмиш анбарларда харичи тичарәт объекти олмајан маллар сахланыла биләр).

Көмрүк анбарлашдырылмасынын игтисади фәјдасы

Саһибкарлыг вэ харичи тичарәт фәалијјәти үчүн көмрүк анбарынын әһәмијјәти ондадыр ки, бир тәрәфдән бу режимдә јерләшдирилмиш маллар тамамилә көмрүк вэ верки тәнзимләмәләринин тә’сири алтына дүшмүш олур, диқәр тәрәфдән хусуси көмрүк әмәлијјатлары илә көмрүк рүсумунун тутулмасы вэ ја гејри-тариф тәнзимләнмәси тәдбирләри (квоталашдырма, лисензијалашдырма, хусуси ичазәләр) јалпыз конкрет сөвдәләшмә факты үзрә мүмкүн олур. Харичи тичарәт тәчрүбәсиндә бә’зи Һалларда малларын идхалы анында Һәлә мә’лум олмур ки, кәтирилән малларла нечә рәфтар едиләчәкдир. Малларын көмрүк анбарына јерләшдирилмәси харичи тичарәт әмәлијјатларынын апарылмасыны асанлашдырыр. Чүнки, коммерсанта имкан верир ки, ујғун мал базары конјунктурасы илә диқәр факторлар арасында сечим имканы әлдә етмәклә, харичи малын сәрһәддән кәнара көндәрилмәси вэ ја милли базарда сатылмасы шәртләрини арашдырсын.

Көмрүк анбары режиминдән истифадә едилмәси имкан верир ки, харичи базардакы тәклиф даһа чох мәнфәәт вә’д етдији заман ириһәчмли алгы (тәдарүк) әмәлијјаты апарылсын, харичи базарларда сатышы исә, тәләбатын јүксәк олдуғу заман Һәјата кечирилсин. Бу мәнфәәт – ганунверичилијин малын сон тә’јинатыны мүэјјән етмәк үчүн саһибкара гәрар гәбул етмәјә имкан верән мөһләт илә мүэјјән едилир.

Көмрүк анбар режиминин Һәм идхалатчы, Һәм дә ихрачатчы үчүн өз үстүшлүкләри вар. Ихрач заманы мал саһиб малын олкәдән чыхарылмасы илә әлагәдар олан көмрүк әмәлијјатларыны, харичи базарын тәләбаты вэ нәғлијјат васи-

тэлэри имканы нэзэрэ алмагла, габагчадан апармаг имканы элдэ едир.

Идхал заманы көмрүк анбарлашдырылмасы режими мал саибиинэ имкан верир ки, мал саиби ири партијалар кәтирәркән көмрүк өдәнчләринин там һәчмдә бирдәфәлик верилмәсиндән азад ола билсин. Бу режимдә кәтирилмиш маллар үчүн көмрүк өдәнчләринин нәзәрдә тутулмамасы имкан верир ки, саиибкар, аз мүддәтдә сатыша зәманәт олмадан, бә'зи һалларда кифәјәт гәдәр бөјүк мәбләгдә вәсаити (көмрүк рүсум вә јығымлары үчүн) дондурулмуш вәзијјәтдә сахламагдан чаныны гуртарсын.

Көмрүк анбарларынын нөвләри

Көмрүк анбары Дөвләт Көмрүк Комитәсиндән лисензија алынмагла тә'сис едилә биләр. Әкәр көмрүк анбарынын тә'сисчиси көмрүк органыдырса, лисензија тәләб олунмур. Анбарын тә'сисчисиндән вә тә'сис мәгсәдиндән асылы олараг көмрүк анбарлары ачыг вә гапалы типли ола биләрләр.

Азәрбајчан Республикасы көмрүк өрганлары тәрәфиндән тә'сис едилән көмрүк анбарлары ачыг типли көмрүк анбарларыдыр.

Көмрүкхананын фәалијјәт зонасында јерләшән көмрүк анбарлары һәмин көмрүкхананын структур бөлмәси һесаб едилир.

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк органлары вә ја Азәрбајчан вәтәндашлары көмрүк анбарларынын саиби ола биләрләр.

Гапалы көмрүк анбарлары – тәшкилатлар, мүәссисәләр, диқәр һүгути шәхсләр, һүгути шәхс статусу олмајан бирликләр, фәрди, аиләви мүәссисәләр, һәмчинин һүгути шәхс әмәлә кәтирмәдән саиибкарлыг фәалијјәти илә мәшгул олан шәхсләр тәрәфиндән тә'сис едилә биләр.

Хидмәт едилән мүштәриләрин даирәсиндән асылы олараг көмрүк анбарлары ачыг вә ја гапалы типли өлур (*КМ, маддә 42*).

М а д д ә 42. Көмрүк анбарлары вә онларын типләри

Хүсуси олараг ајрылмыш вә тәһинз едилмиш бинадан вә ја башга јердән (көмрүк анбарындан) истифадә етмәклә малларын сахланчы тә'мин едилир.

Көмрүк анбарлары истәнилән шәхс тәрәфиндән истифадә едилә билән ачыг типли вә ја мүүјән шәхсләрин маллары сахламасы үчүн нәзәрдә тутулан гапалы типли ола биләр.

Ачыг типли көмрүк анбары тә'сис едилмәсинин мәгсәдәујун олмамасы барәдә кифајәт гәдәр әсас олдугда гапалы типли көмрүк анбары тә'сис едилә биләр.

Ачыг типли көмрүк анбары истәнилән шәхсләрин истифадәси үчүн имкан јарадыр.

Гапалы типли көмрүк анбарлары јалныз мүүјән шәхсләрин малларынын сахланылмасы үчүн нәзәрдә тутулур. Белә анбарлар:

1) билаваситә пешә фәалијјәти үчүн нәзәрдә тутулмуш, малларын сахланылмасында ихтисаслашмыш шәхсләр;

2) өз малларынын сахланылмасы, әкәр тә'сисчи ејни заманда көмрүк дашыјычысы исә – дашынан малларын сахланылмасы үчүн мүрачиәт етмиш шәхсләр;

3) анбар саибинын мүүјән етдији үчүнчү шәхсләрин малларынын сахланылмасыны тәшкил етмәк истәјән шәхсләр тәрәфиндән – мүүјән едилмиш гәјдада тә'сис едилә биләр.

Анбарын саиби гапалы типли көмрүк анбары тә'сис едилмәсинин мәгсәдә ујғунлуғуну әсасландырмалыдыр.

Көмрүк органларынын разылығыны алдығы тәгдирдә, анбарын саиби – көмрүк анбарлашдырылмасы режими алтында сахланылмасы нәзәрдә тутулан малларын сијаһысыны мүүјән едир вә тәләб олундугда көмрүк органынын мүүјән етдији һәчмдә банк зәманәти тәгдим едир.

М а д д ә 43. Көмрүк анбарларынын саибләри

Азәрбајчан Республикасы көмрүк органлары вә ја Азәрбајчан шәхсләри көмрүк анбарларынын саиби ола биләрләр.

Азәрбајчан Республикасы көмрүк органлары тәрәфиндән тә'сис едилән көмрүк анбарлары ачыг типли көмрүк анбарларыдыр.

Көмрүк анбары тә'сис едилмәси үчүн лисензија

Лисензија бир вә ја бир нечә хусуси олагаг ајрылмыш вә тәләбата ујғун тәһъиз едилмиш, бир көмрүк органынын фәалијјәт зонасында јерләшмәси шәрти илә, малларын көмрүк анбарлашдырылмасы режиминин тәләбләринә ујғун олагаг, малларын сахланылмасы үчүн нәзәрдә тутулмуш тикили (ачыг саһә) үчүн верилә биләр. Лисензијанын мүддәти мәчәлләнин 48-чи маддәси илә нәзәрдә тутулмуш көмрүк анбарында малларын сахланч мүддәти нәзәрә алынмагла мүүјән едилир.

Бу маддәјә көрә маллар көмрүк анбары режими алтында үч ил мүддәтиндә сахланыла биләр. Бу мүддәт малларын ајры-ајры категоријалары үчүн ДКК, ајры-ајры шәхсләр үчүн јерли көмрүк органлары тәрәфиндән мәдудлашдырыла биләр.

Лисензија алмаг үчүн анбар саһиби:

- әризә вермәлидир, бу әризәдә көмрүк анбарынын типи, онун һуғуги вә фактики үнваны, банклардакы валјута вә манат һесаблары һаггында мә'лумат, анбарын јерләшдији јер, үмуми саһәси, тикилиләрин мадди-техники тәһъизаты, горунма тә'минаты, сахланылмасы нәзәрдә тутулан малларын сијаһысы, лисензијанын верилмәси үчүн истифадә олуначаг дикәр мә'луматлар өз әксини тапмалыдыр.

- әризәјә әлавә олунан ашағыдакы сәнәдләри тәгдим етмәлидир: тикилиләрин план вә чертјожлары, анбар саһибинин тә'сисат вә гејдијат сәнәдләринин сурәтләри, тикилијә саһибкарлыг һуғугуну тәсдиг едән сәнәдләр, анбара кирмәк һуғугу олан ишчиләрин сијаһысы;

- тәләб олунан һалда мүәјјән едилмиш һәмдә көмрүк өдәнчәләринин өдәнилмәси үчүн банк зәманәти.

М а д д ә 44. Көмрүк анбары тә'сис етмәк үчүн лисензија

Көмрүк анбары Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимийјәти органындан лисензија алындыгдан сонра тә'сис едилә биләр. Әкәр көмрүк анбарынын тә'сисчиси Азәрбајчан Республикасынын көмрүк органыдырса, лисензија тәләб олунмур.

Мувафиг ичра һакимийјәти органынын мүәјјән етдији гәјдаларла Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимийјәти органы көмрүк анбары тә'сис етмәк үчүн лисензија верир вә онун фәалијјәт мүддәтини мүәјјән едир.

Көмрүк анбары тә'сис етмәк үчүн лисензија верилмәсинә көрә Азәрбајчан Республикасы мувафиг ичра һакимийјәти органынын мүәјјән етдији мигдарда јығым алыныр.

Көмрүк анбары тә'сис етмәк үчүн лисензијаны верән орган, ону ләгв едә, кери ала, һабелә онун фәалијјәтини дајандыра биләр.

Лисензија вериләркән әсас көтүрүлмүш мә'луматын јанлыш олдуғу ашкара чыхарса вә ја мүәјјән едилмиш гәјдалара риәјәт олунмадан верилмишсә, лисензија ләгв едилир. Ләгветмә һаггында гәрар ганунверичиликдә ујғун гәјдада мүәјјән едилән вә һәмин гәрарда көстәрилән тарихдән гүввәјә минир.

Көмрүк анбарынын саһиби бу фәслин тәләбләринә риәјәт етмәдикдә лисензија кери алыныр. Кериалма һаггында гәрар гәбул едилдији тарихдән гүввәјә минир.

Көмрүк анбары саһибинин өз һуғугларындан суи-истифадә етмәси һаггында кифәјәт гәдәр әсаслар олдуғда, лисензија кери алына вә ја фәалијјәти үч аја гәдәр мүддәтдә дајандырыла биләр.

Лисензија лəғв едилдикдə вə јə керн алындыгда онун верилмəсинə кəрə алынмыш јығымлар гəјтарылмыр.

Адəтəн кəмрүк органы верилмиш əризəјə 30 күн мүддəтиндə бахыр. Əкəр кəмрүк органы тəрəфиндəн тəгдим едилмиш сənəдлəрин сəһиһлијинə даир əлавə сənəдлəр тəлəб едилрсə, əризəнин бахылма мүддəти узaдылып, лaкин бу һaл да ики ајдан артыг олмур.

Лисензија верилмəсиндəн имтина едилдикдə, кəмрүк органлары имтинaнын сəбəби бaрəдə əризəчијə јазылы хəбəр верир. Имтинаја сəбəб кими ашaғыдакылары кəстəрмəк олар:

- тикилилəрин тəһъизатынын кəмрүк анбарлары үчүн нəзəрдə тутулмуш техники тəлəблəрə чaвaб вермəмəси (мүвафиг aвaдaнлығын, јүклəмə-бошaлтмa мeхaпизмлəринин, рaбитəнин олмaмaсы вə с.);

- объектив сəбəблəрдəн сaхлaнылмaсы нəзəрдə тутулан мaллaрa кəмрүк нəзaрəтинин тaм һəчмдə һəјaтa кeчирилмəсинин кəмрүк органы үчүн мүмкүн олмaмaсы;

- имтина үчүн кифaјəт eдəн дикəр əсaслaр.

Лисензија верилмə мəсəлəси һaлл едилдикдə анбарын саһиби лисензијaнын верилмəси үчүн јығым өдəмəлидир. Кəмрүк Мəчəллəсинин 44-чү мaддəсинин икинчи вə үчүнчү бəндинə əсaсəн кəмрүк анбарларынын тə'сис едилмə гəјдaларыны вə aлынмaсы кəрəкəн (тəлəб олунaн) јығым мигдaрыны Aзəрбaјчaн Рeспубликaсынын Нaзирлəр Кaбинeти мүəјјəн едир.

Əкəр лисензија мүəјјəн олунмуш гəјдaларын пoзулмaсы илə верилмишсə вə јə верилмə гəрaры үчүн мұһым əһмийјəт кəсб eдəн мə'лумaтлaр нaтaмaм вə јə гeјри-дəгиг олмушсa, o зaмaн лисензија лəғв едилир. Лəғвeтмə һaгындa гəрaр гaнун-вeричилијə ујғун гəјдaдa мүəјјəн едилəн вə һəмин гəрaрдa кəстəрилəн тaрихдəн гүввəјə минир.

Кəмрүк анбары саһибинин өз һүтуғларындaн суйистифaдə eтдијини кұмaн eтмəјə кифaјəт гəдəр əсaс oлaрсa, лисензијaнын фəaлијјəти дaјaндырылып. Бу мүддəт 3 ајдан артыг олмaмaлыдыр. Бу мүддəт əрзиндə һəмин анбaрa мaллaрын јени партијaсынын јeрлəшдирилмəсинə јол верилмир.

Мaддə 49. Кəмрүк анбары рeжимини алтындa јeрлəшдирилмиш мaллaрлa һəјaтa кeчирилəн əмəлијaтлaр

Кəмрүк анбары рeжимини алтындa јeрлəшдирилмиш мaллaрлa ашaғыдакы əмəлијaтлaр һəјaтa кeчирилə билəр:

- мaллaрын мұһaфизəсинин тə'мин едилмəси үзрə тəдбирлəр:

- малларын Азербайжан Республикасы көмрүк органынын ичазәси илә сатыш вә дашынма үчүн һазырланмасы, јә'ни малларын группара ајрылмасы, көндәришләрин һазырланмасы, чешидләнмәси, габлашдырылмасы, маркаланмасы, јүкләнмәси вә с. әмәлијјатлар. Көстәрилән әмәлијјатларын сијаһысыны вә һәјата кечирилмә гәјдасыны Азербайжан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органы мۈәјјән едир.

М а д д ә 50. Көмрүк анбарынын ләғв едилмәси

Лисензијанын фәәлијјәт мүддәтинин гуртармасына вә ја анбар саһибинин арзусуна көрә, һабелә Азербайжан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органы тәрәфиңдән көмрүк анбарынын тә'сиси үчүн лисензијанын ләғв едилмәси вә ја кери алынмасы нәтичәсиндә көмрүк анбары ләғв едилдикдә, бу чүр гәрар гәбул едилдији тарихдән көмрүк анбары мۈвәғтәти сахланч анбарына чеврилир. Мۈвәғтәти сахланч анбарында малларын сахланмасы бу Мәчәлләјә ујғун сурәтдә һәјата кечирилир.

Лисензија ләғв едилдикдә көмрүк анбарында галан маллар анбара дахил олдуғу тарихдән тәкрар көмрүк рәсмиләшдирилмәсиндән кечирилир.

Лисензија кери алындыгда анбарда галан маллар керналма һаггында гәрарын гәбул едилдији тарихдән тәкрар көмрүк рәсмиләшдирилмәсиндән кечирилир. Мۈвәғтәти сахланч анбарларында сахланч үчүн мۈәјјән олунмуш мигдарда көмрүк јығымлары алыныр.

Лисензијанын фәәлијјәти дајандырылдыгда маллар анбара сахланча верилмир. Малларын анбардан бурахылышы исә бу Мәчәлләдә нәзәрдә тутулмуш гәјдада һәјата кечирилир.

Анбар саһибинин көмрүк ғанунверичилијини поздуғу һалларда она верилмиш лисензија кери алыныр. Лисензијанын кери алынмасы ДКК сәдринин әмри илә вә көмрүк органларынын вәзифәли шәхсләринин көмрүк гәјдаларынын позулмасы барәдә чәза тәдбири көрүлмәси барәдә мۈәјјән едилмиш формада гәрары илә рәсмиләшдирилә биләр. Ахырынчы һалда лисензијанын алынма тарихи гәрарла ишин ичраата көтүрүлдүјү күн мۈәјјән едилир.

Лисензијанын ләғви вә фәәлијјәтинин дајандырылмасы, бу гәрарын гәбул едилмәси сәбәбләри көстәрилмәклә ДКК сәдринин әмри илә рәсмиләшдирилир. Лисензијанын кери алынмасы вә ләғви һәмчинин көмрүк анбарынын ләғв едилмәсини нәзәрдә тутур. Көмрүк анбары ләғв едилдији андан мۈвәғтәти сахланч анбарына чеврилир. Белә анбара малларын јени партијаларынын јерләшдирилмәсинә јол верилмир. Ләғветмә анында анбарда олан маллар тәкрар көмрүк рәсмиләшдирилмәсиндән кечмәлидир: лисензија ләғв едилдикдә бу тарих малларын анбара јерләшдирилмәси күнү; лисензија кери алындыгда – кери алынма барәдә гәрарын

верилдији тарих (ишин ичраата көтүрүлдүү тарих) ысаб
едилир.

Көмрүк анбарынын аразиси көмрүк нэзарэт зонасыдыр
вэ бу режимин дә позулмасына көрө гүввэдэ олан көмрүк
ганунверичилији илэ мүүжэн едилмиш чэза тэдбирлэри
нэзэрдэ тутулур.

Көмрүк анбарынын гурулушу вэ тэчызаты малларын
көмрүк нэзарэтиндэн кэнар кэтирилмэси вэ чыхарылмасы им-
канларыны истисна етмэлидир. Анбарын аразиси елэ гапанма-
лыдыр (эһатэ едилмэлидир) ки, кэнар шэхслэрин көмрүк
нэзарэти алтында олан маллара јахынлашмасыны истисна
етсин.

**М а д д а 41. Малларын көмрүк режими алтында јерләшди-
рилмэсинин шэртлэри**

Истэнилен маллар, көмрүк анбары режими алтында јерләшдирилэ
билэр. Азэрбајчан Республикасына кэтирилмэси вэ Азэрбајчан
Республикасындан апарылмасы гадаған олунмуш маллар, һэмчинин
сијаһысы Азэрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра
һакимијјэти органы тэрэфиндэн мүүжэнләшдирилэн маллар истисна
едилир.

Башга маллара зијан вура билэн вэ ја хусуси сахланч шэраити
талэб едэн маллар хусуси тэһиз едилмиш јерлэрдэ сахланылмалыдыр.

**М а д д а 46. Көмрүк анбары режими алтында јерләшэн вэ
ихрач көмрүк режиминэ ујғун апарылмасы нэзэрдэ тутулан малларын
көмрүк рүсумларындан, веркилэрдэн азад едилмэси вэ ја өдэнилен
мэблэглэрин гайтарылмасы**

Ихрач көмрүк режиминэ ујғун апарылмаг үчүн нэзэрдэ тутулан
малларын көмрүк анбары режими алтында јерләшдирилмэси заманы,
малларын фактики апарылмасы үчүн рүсум вэ веркилэрдэн азад етмэ вэ ја
өдэнишин гайтарылмасы нэзэрдэ тутулубса, һэмин маллар көмрүк
рүсумларындан, веркилэрдэн азад едилир вэ ја өдэнилен мэблэг
гайтарылыр. Көмрүк рүсумларындан, веркилэрдэн азад едилэркэн вэ
өдэнилен мэблэг гайтарыларкэн маллар көмрүк анбары режими алтында
јерләшдији күндэн башлајараг үч ајдан кеч олмајараг апарылмалыдыр.

Мүүжэн едилмиш мүддэтлэрдэ маллар фактики олараг
апарылмадыгда, көмрүк рүсумлары, веркилэр, һэмчинин Азэрбајчан
Республикасы Милли Банкынын вердији кредитлэр үзрэ һэмин банкын
мүүжэн етдији дэрэчэлэрлэ онлардан фаизлэр өдэнилир.

Көмрүк органы анбарда сахланылан малларын инвента-
ризасијасыны апармаг һутугуна маликдир. Кифајэт гэдэр әсас
өлдугда көмрүк органы анбарын саһибини сахланылан маллар
барэдэ онларын сахланылма мүддэтлэри көстэрилмэклэ
тәһирәсалынмаз һесабат талэб едэ билэр. Белә һесабат

көмрүк органынын жазылы таләбинин алындыгы тарихдән 3 күндән кеч олмајараг тәдим едилмәлидир. Көмрүк органы анбар саһиби илә биркә, көмрүк нәзарәтинин тәшкили заманы көмрүк анбарына дахил олмаға ичазәси олан ишчиләрин сија-ысы нәзәрә алыныр. Көмрүк нәзарәтинин тә'мин едилмәси мәгсәди илә көмрүк органы тикилини ики бағлама гурғусу (гыфыл вә ја дикәр) илә тәһъиз едилмәсини тәләб едә биләр. Бу заман бир гурғунун истифадәси көмрүк органынын сәрәнчамында галыр.

Анбарын саһиби көмрүк органынын әмәкдашлары үчүн тәмәннасыз әснада көмрүк нәзарәти зонасында (көмрүк анбарынын әразисиндә) иш јери тәшкил етмәли, онлар үчүн там тәһъиз едилмиш хүсуси иш отағы ајырмалы, нәглијјат вә рабитә илә тә'мин етмәлидир.

Көмрүк нәзарәтинин тәшкили анбар зонасынын тәһъиз едилмәси, тикилиләрин вә онлары әһатә едән әразинин горунмасы, бурахылыш режиминин тәшкили анбар саһибинин вәсати һесабына һәјата кечирилир.

М а д д ә 45. Көмрүк анбарлары вә онларын саһибләринә аид тәләбләр

Көмрүк анбары үчүн ајрылан биналар вә ја башга јерләр, көмрүк нәзарәтини тә'мин етмәк мәгсәдилә лазым олан гәјдада һазырланмалы, зәрури олдугда ики бағлајычы гурғу илә тәһъиз едилмәли вә һәмин гурғулардан бири Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын сәрәнчамында олмалыдыр.

Көмрүк анбары саһибинин вәзифәләри:

- көмрүк анбарында сахланан малларын көмрүк нәзарәтиндән кәнар көтүрүлмәсинә јол вермәмәк;

- көмрүк нәзарәтинин һәјата кечирилмәсини чәтинләшдирмәмәк;

- көмрүк анбары тә'сис етмәк үчүн верилмиш лисензијанын шәртләринә риәјәт етмәк, көмрүк нәзарәти вә көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин һәјата кечирилмәси үчүн Азәрбајчан Республикасы көмрүк органларынын вәзифәли шәхсләринин тәләбләрини јеринә јетирмәк, онларын маллар сахланан јерә дахил олмасына шәрант јаратмаг, һәмин шәхсләрә әвәзсиз олагаг көмрүк анбарында јер, аваданлыг вә рабитә вәситәләри вермәк;

- анбарда сахланан малларын учотуну апармаг;

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органынын мүнәјјән етдији гәјдада Азәрбајчан Республикасынын көмрүк органларына анбарда сахланан маллар барәдә һесабат вермәк.

Сахланманын объектләри вә мүддәти

Көмрүк анбары јалныз көмрүк анбарлашдырылмасы режим и алтында јерләшдирилән малларын сахланылмасы үчүн истифадә едилә биләр. Бу режим алтында јерләшмәјән малларын сахланыла билдији ачыг типли анбарларда истиснаја јол верилир.

Көмрүк анбарына маллар көмрүк органларынын сәлә-
һијјәтлi вәзифәли шәхсләринин иштиракы вә ичазәси илә
јерләшдирилә биләр. Бу заман көмрүк органына ашағыдакы
сәнәдләр тәгдим едилир:

- 1) көмрүк жүк бәјаннамәси;
- 2) жүк вә мал – мүшәјиәт сәнәдләри (гаимәләр, коноса-
ментләр, спесификасијалар, һесаб-фактуралар вә с.)
- 3) көмрүк сәнәдләшмәләри вә көмрүк нәзарәти үчүн
вачиб олан дикәр сәнәдләр.

Сертификасијасы тәләб олуан маллар көмрүк анба-
рына јерләшдирилдикдә сертификат тәләб олунмур.

Көмрүк анбарында – бә’зи спесифик, дикәр маллара
тә’сир едә биләчәк вә ја хусуси анбарлашдырма шәраити
тәләб едән маллар үчүн бә’зи бөлмәләр вә ја саһәләр тәшкил
едилә биләр.

Мүәјјән едилмиш һүдудлар чәрчивәсиндә сахланманын
мүддәти көмрүк анбарынын саһиби илә малы анбара јерләш-
дирән шәхс тәрәфиндән тә’јин едилир. Мүддәтләри сахлама
барәдә јени мүғавилә бағламагла узатмағ олар (Ачығ типли
анбарларда јени анбар шәһадәтнамәси тәртиб едилир).

М а д д ә 48. Көмрүк анбарында малларын сахланч мүддәти

Маллар көмрүк анбары режими алтында үч ил мүддәтиндә
сахланыла биләр. Көстәрилән мүддәт малларын ајры-ајры категоријалары
үчүн Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишнини апаран ичра
һакимийјәти органы тәрәфиндән, ајры-ајры шәхсләр үчүн исә Азәрбајчан
Республикасынын дикәр көмрүк органлары тәрәфиндән мәһдудлашдырыла
биләр.

Мүәјјән едилән мүддәт битдикдән сонра маллар башга көмрүк
режими алтында јерләшдирилмәк үчүн бәјан едилмәли, јахуд саһиби
Азәрбајчан Республикасы көмрүк органы олан мүвәггәти сахланч
анбарына јерләшдирилмәлидир.

**Көмрүк анбары саһиби вә малыны сахланмаға верән
шәхс арасындакы мүнасибәтләрин һүтуғи
тәнзимләнмәси**

Көмрүк анбары саһиби вә малыны сахланмаға верән
шәхс арасындакы мүнасибәтләр мүғавилә әсасында гурулур.
Сахланма мүғавиләсинин реал характери – малын сахланмаға
верилмәси анындап гүввәјә минмәсини нәзәрдә тутур. Бу
әмәлијјат көмрүк анбарында сахланан китабда көмрүк
әмәкдашынын тәсдиги илә гејдијјата салыныр.

Мал саибиинин сечдији көмрүк режими үзрө көмрүк өдөнчлөри өдөнилдикдөн сонра мүмкүн өлан, малын саибиинө верилмө анындан мүгавилө үзрө өһдөликлөри јеринө јетирилмиш сајылыр. Малын верилмөси көмрүк әмөкдашы тәрәфиндөн шәһадөтлөндирилмөлидир.

Ачыг типли көмрүк анбарында сахланма мүгавилөси анбар шәһадөтнамөси шөклиндө рәсмилөшдирилиз: биринчи нүсхө көмрүк анбарында сахланыр вө малын кери верилмөси үчүн әсас рөлү ојнајыр; икинчи нүсхө малы сахланмаға верән шөхсө тәгдим едилир; үчүнчү нүсхө малијјө һесабатлары үчүн истифадө едилир. Көмрүк органы адындан анбар шәһадөтнамөси көмрүк анбарынын мүдири тәрәфиндөн, көмрүк органынын баш мүһасибиинин мүавини тәрәфиндөн, һәмчинин мадди-мәс'ул вәзифө тутан вө билаваситө малы анбара јерлөшдирән вәзифөли шөхс тәрәфиндөн имзаланыр. Анбар шәһадөтнамөсиндө диқәр вачиб информасија илә јанашы сахланмаға верилмиш малларын сәрбөст базар гијмөтлөри илә мүөјјән едилән дөјөри көстөрилмөлидир. Бу хүсусијјөт анбар саибиинин күнаһы учбатындан, сахланмаға верилмиш малын итирилмөси, чатышмамазлыгы вө зөдөләнмөси вө ја зај олмасы заманы вурулмуш зәрәрин мигдарыны мүөјјән етмөк үчүн истифадө олуноур.

Анбар саибиинин һугуи статусу

Анбар саиби :

1) сахланмаға верилмиш малларын көмрүк нөзарөтиндөн кәнар көтүрүлмөси имканыны истисна етмөлидир;

2) көмрүк нөзарөтинин һәјата кечирилмөсини чөтинлөшдирмөмөлидир;

3) көмрүк анбарынын тә'сис едилмөси үчүн верилән лисензијанын шөртлөрини јеринө јетирмөлидир;

4) көмрүк анбарындан истифадө просеdurаларындакы тәләбләрә риәјөт етмөлидир;

5) көмрүк органынын бүтүн гапуни тәләблөрини, о чүмлөдөн бу орган әмөкдашларынын малларын сахландыгы јерө бурахылмасыны тә'мин етмөлидир;

6) анбарда сахланылан малларын учотуну анармалы вө һесабат тәгдим етмөлидир;

7) лисензијанын лөғв едилмөси вө кери алынмасы һалларында малларын горунуб сахланмасыны тә'мин етмөли вө

мрүк анбарынын ләғв едилмәси просеудураларыны јеринә ирмәлидир.

Көмрүк анбарынын саһиби:

1) көмрүк анбарлашдырылмасы үзрә көстәрдији хидмәт гаршылығыны тәләб едә биләр;

2) анбарда сахланылан малларда ганунверичиликлә әјјән едилмиш әмәлијјатлар апара биләр.

Көмрүк анбары режими алтында јерләшдирилмиш тларла апарыла билән әмәлијјатлар ики група бөлүнүр:

а) бу малларын горунмасынын тә’мин едилмәси әлијјатлары;

б) малларын дашынмасы вә сатышына һазырлыг әлијјатлары.

Бу заман малларла апарылан әмәлијјатлар бу малларын сники характеристикаларыны – харичи игтисади фәалијјәт гәә номенклатурасы үзрә онларын тәснифатынын шифрәли дуну догтузунчу ишарә сәвијјәсиндә дәјишмәмәлидир.

Биринчи груп әмәлијјатлара – тәмизләмә, һавасыны ишмә, гурутма, оптимал температур режиминин јарадылсы, горужучу габлашдырма, мұһафизә характерли консервтларын, јағламаларын истифадәси вә с.;

Икинчи груп әмәлијјатлара – партијаларын даһа кичик ссәләрә парчаланмасы, нөвләшдирмә, габлама вә јенидән блама, көндәриш партијаларынын формалашдырылмасы, ркалама, јүкләмә, бошалтма, малларын ишләк һала кәтилмәси үчүн садә әмәлијјатлар, малларын сәмәрәли јерләшрилмәси үчүн анбар дахилиндә јерләринин дәјишдирилмәси, лларын нұмајиш стендләриндә јерләшдирилмәси вә и.а. аид илир.

Малларын сатыша вә дашынмаға һазырланмасы әмәлијлары, јалныз көмрүк органынын ичазәси илә мүмкүндүр.

Көмрүк анбары саһибинин һүтуги статусунун тә’јин илмәсиндә хүсуси јери көмрүк өдәнчләринин өдәнмәси илә ғылы мәсәләләр тутур.

Көмрүк рүсумларынын, веркиләринин вә диқәр көмрүк ғылмаларынын өдәнмәси үчүн мәс’улијјәти:

а) малларын ачыг типли көмрүк анбарларында әләшдирилмәси заманы малы анбара јерләшдирән шәхс;

б) малларын гапалы типли көмрүк анбарларында әләшдирилмәси заманы көмрүк анбарынын саһиби дашыјыр.

Бу Һалда мѣс'улијјѣт кѣмрѣк органынын разылыгы илѣ маллары кѣмрѣк анбарына јерлѣшдирѣн шѣхсин ѳзѣринѣ гојула билѣр.

М а д д ѣ 47. Кѣмрѣк ѳдѣнишлѣринин ѳдѣнилмѣси ѳчѣн мѣс'улијјѣт

Бу маддѣнин икинчи вѣ ѳчѣнчѣ Һиссѣлѣриндѣ нѣзѣрдѣ тутулан Һаллар истисна едилмѣклѣ кѣмрѣк рѣсумларынын, веркилѣрин ѳдѣнилмѣси вѣ дикѣр кѣмрѣк ѳдѣнишлѣринин верилмѣси ѳчѣн кѣмрѣк анбарынын саҺибѣ мѣс'улијјѣт дашыјыр.

Ѵкѣр кѣмрѣк анбары Азѣрбѣјчан Республикасы кѣмрѣк органы тѣрѣфиндѣн тѣ'сис едилмишсѣ, кѣмрѣк анбарына маллары сахланча верѣн шѣхс кѣмрѣк ѳдѣнишлѣринин ѳдѣнилмѣси ѳчѣн мѣс'улијјѣт дашыјыр.

Азѣрбѣјчан Республикасы кѣмрѣк органларынын разылыгы илѣ кѣмрѣк ѳдѣнишлѣринин ѳдѣнилмѣси ѳчѣн мѣс'улијјѣт ачыг типли кѣмрѣк анбарына маллары сахланча верѣн шѣхсѣ дѣ Һѣвалѣ едилѣ билѣр.

3.2.5. РѢСУМСУЗ ТИЧАРѢТ МАҒАЗАСЫ

М а д д ѣ 51. Кѣмрѣк режиминин мѣзмуну

Рѣсумсуз тичарѣт мағазасы – маллардан кѣмрѣк рѣсумлары, веркилѣр алынмадан вѣ онлара игтисади сијасѣт тѣдбирлѣри тѣтбиг едилмѣдѣн Азѣрбѣјчан Республикасынын кѣмрѣк ѳразисиндѣ (бејнѣлхалг Һѣва вѣ дѣниз лиманларында вѣ Азѣрбѣјчан Республикасы кѣмрѣк органлары тѣрѣфиндѣн мѣѳјјѣн едилѣн дикѣр јерлѣрдѣ) Һѣмин малларын кѣмрѣк нѣзарѣти алтында сатылмасындан ибарѣт кѣмрѣк режимидир.

Режимин хѣсусијјѣтлѣри

Бу режимин истифадѣ едилмѣси имкан верир ки, хари-чи малларын ѳлкѣнин кѣмрѣк ѳразисиндѣ, кѣмрѣк нѣзарѣти алтында, кѣмрѣк веркилѣри вѣ игтисади сијасѣт тѣдбирлѣри тѣтбиг едилмѣмѣк шѣрти илѣ сатышы тѣшкил едилсин. Рѣсумсуз тичарѣтин спѣсификасы о бири режимлѣрлѣ мѣґа-јисѣдѣ ашкарланыр. Рѣсумсуз тичарѣт мағазасы режими кѣм-рѣк анбары режиминдѣн илк нѣвбѣдѣ онунла фѣрглѣнир ки, бу режимдѣ мѣгсѣд малларын мѣѳјјѣн мѣддѣт ѳрзиндѣ сахланмасы дѣјил, онларын тезликлѣ сатылмасыдыр. Харичи малларын Азѣрбѣјчан Республикасынын кѣмрѣк ѳразисиндѣ, кѣмрѣк ѳдѣнчлѣри ѳдѣнмѣдѣн вѣ игтисади сијасѣт тѣдбирлѣри тѣтбиг етмѣдѣн сатылмасы Һалы рѣсумсуз тичарѣт мағазасы режи-мини идхал кѣмрѣк режиминдѣн фѣрглѣндирѣн башлыча хѣсусијјѣтдир. Потенсиал алычылары белѣ мағазалара чѣлб ѳдѣн ѳсас шѣрт кѣмрѣк веркилѣрини малын сатыш гијмѣтинѣ ѳлавѣ едилмѣмѣсидир. Кѣмрѣк веркилѣри хари-чи малларын

гijмәтини jерли маллара нисбәтән нәзәрә чарпачаг дәрәчәдә жүксәлдир, хусуслә дә аксизләрин тәтбиг едилмәси дахили базарда онларын рәгабәт габилиjјәтини азалтмыш олур.

Рүсумсуз тичарәт мағазасынын объекти кими һәм харичи маллар, һәм дә jерли маллар ола биләр. Һәр ики тип маллар Азәрбајчан көмрүк әразисини тәрк едән физики шәхсләр үчүн нәзәрдә тутулмушлар. Беләликлә, рүсумсуз тичарәт мағазасындан алынмыш малларын Азәрбајчан көмрүк әразисиндән кәнара апарылмасы бу көмрүк режиминин башлыча шәртидир. Бу шәртә риајәт едилмәсинә нәзәрәт мәгсәди илә белә мағазанын ишчиләри малларын алынмасы барәдә мүштәриләрин кедиш-кәлиш сәнәдләриндә гејдләр апара биләрләр. Бу чүр гејдләрин формасы көмрүк органлары илә разылашдырылмагла мағазанын саһиби тәрәфиндән мүәjjән едилир.

М а д д ә 52. Малларын көмрүк режими алтында jерләшдирилмәсинин шәртләри

Азәрбајчан Республикасына кәтирилмәси, Азәрбајчан Республикасындан апарылмасы, һәмчинин Азәрбајчан Республикасы әразисиндә сатышы гадаған олунан маллар, о чүмләдән сијаһысы Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органы тәрәфиндән мүәjjән едилән маллар истисна едилмәклә, истәнилән маллар рүсумсуз тичарәт мағазасы көмрүк режиминдә сатыла биләр.

Азәрбајчан Республикасынын әразисиндә сатышы мәъдудлашдырылан маллар Азәрбајчан Республикасы Ганунверичилији илә мүәjjән едилән тәләбләрә риајәт едилмәклә рүсумсуз тичарәт мағазасы көмрүк режиминдә сатыла биләр.

Рүсумсуз тичарәт мағазасы көмрүк режими алтында jерләшдирилән маллар билаваситә хусуи мағазаларда (рүсумсуз тичарәт мағазаларында) сатылыр.

Бу режим үзрә көмрүк органларынын фәалијјәти көмрүк нәзәрәтинин ики истигамәтини нәзәрдә тутур:

а) тичарәт просесиндә көмрүк ганунверичилијинә риајәт едилмәсинә нәзәрәт;

б) рүсумсуз тичарәт мағазасындан алынмыш малларын фактики олараг апарылмасына нәзәрәт.

Бир гәјда олараг рүсумсуз тичарәт мағазалары харичә кедән сәрнишинләр үчүн нәзәрдә тутулан көзләмә залларында, бејнәлхалг сәрпишин дашынмасы үчүн ачыг олан һава вә дәниз лиманларындакы транзит сәрнишинләр үчүн залларда, физики шәхсләрин дөвләт сәрһәдини кечдији бурахылыш мәнтәгәләриндә jарадылыр. Тичарәт заллары көмрүк нәзәрәти хәттинин архасында, jә'ни физики шәхсләр Азәрбајчан көм-

рүк сәрьәдини кечәркән малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәси апарылан јерләрин Һүдудларындан кәнарда јерләшмәлидир. Ејни заманда тичарәт залларынын јерләшдирилмә принципи Азәрбајчан әразисинә кәлән шәхсләрин дахил олмасы имканыны истисна етмәлидир.

Тичарәт залларынын, көмәкчи өтагларын вә мағазанын анбарынын гурулушу малларын көмрүк нәзарәтиндән кәнар кәтирилмәсинә вә апарылмасына имкан вермәмәли, кәнар шәхсләрин дахил олма имканыны истисна етмәлидир. Көмрүк өрганы – онун фәалијјәт зонасында јерләшән рүсумсуз тичарәт мағазасынын гурулушуна, аваданлығына вә бөлмәләринин јеринә көрә конкрет тәләбләр мүәјјән едә биләр.

Рүсумсуз тичарәт мағазасы көмрүк режими алтында јерләшдирилән малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәси ичратынын јери, јалныз мағазанын анбары ола биләр. Бу анбара маллар көмрүк өрганынын вәзифәли шәхсинин иштиракы вә ја ичазәси илә јерләшдирилә биләр. Малларын рүсумсуз тичарәт мағазасы көмрүк режими алтында јерләшдирилмәсинә корә мұвафиг көмрүк јығымы тутулур.

Ачылмасы вә ләгви гәјдасы

Рүсумсуз тичарәт мағазаларынын тә'сис едилмәси үчүн лисензија верилмәси *гәјдаларыны* вә алынмасы кәрәкән јығым мигдарыны Азәрбајчан Республикасынын Назирләр Кабинети мүәјјән едир. (Азәрбајчан Республикасынын Назирләр Кабинетинин 8 ијун 1998-чи ил тарихли 122 сәјлы “Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисиндә рүсумсуз тичарәт мағазаларынын јарадылмасына хусуси разылыг (лисензија) верилмәси гәјдалары” Һагтында гәрары).

Көмрүк Мәчәлләсинә көрә Азәрбајчан Республикасында рүсумсуз тичарәт мағазалары Азәрбајчан шәхсләри тәрәфиндән тә'сис едилә биләр. Белә мағазанын ачылмасынын зәрури вә кафи шәрти Дөвләт Көмрүк Комитәси тәрәфиндән верилән лисензијанын алынмасыдыр. Лисензијаынын фәалијјәт мүддәтини ДКК мүәјјән едир, нормал Һалда бу мүддәт, адәтән, 3 ил мүәјјән едилир.

М а д д ә 53. Рүсумсуз тичарәт мағазасы тә'сис етмәк үчүн лисензија

Рүсумсуз тичарәт мағазасы Азәрбајчан шәхсләри тәрәфиндән Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишнин апаран ичра Һакимиијәти өрганындан лисензија алындыгдан сонра тә'сис едилә биләр.

Мүвафиг ичра һакимијјәти органынын мүәјјән етдији гәјдаларла Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органы рүсумсуз тичарәт мағазасы тә'сис етмәк үчүн лисензија верир вә онун фәалијјәт мүддәтини мүәјјән едир.

Рүсумсуз тичарәт мағазасы тәсис етмәк үчүн лисензија верилмә синә көрә Азәрбајчан Республикасы мүвафиг ичра һакимијјәти органынын мүәјјән етдији мигдарда јығым алыыр

“Рүсумсуз тичарәт мағазасынын фәалијјәтинин тәнзим-ләнмәси һаггында гәјдалар” Дөвләт Көмрүк Комитәсинин 24 ијул 1998-чи ил тарихли 033 сәјлы әмри илә тәсдиг едилмишдир.

Гәјдалар Әдлијјә Назирлијиндә 30 ијул 1998-чи ил тарихдә гејдә алынмышдыр (Гејдијјат №120).

Лисензија алынмасы үчүн тичарәт объектинин саһиби әсас һүгуи вә малијјә реквизитләри (әризәчинин һүгуи ады, рәсми вә фактики үнваны, дөвләт гејдијјаты барәдә шәһадәтнамәнин нөмрәси, манат вә валјутада банк һесабларынын нөмрәси) әкс етдирилмиш әризә илә ДКК-нә мүрачиәт едир. Әризәјә сатыш үчүн нәзәрдә тутулмуш малларын сијаһысы вә һәмчинин мағазә үчүн ајрылмыш саһәләр барәдә лазыми мә'лумат әләвә едилмәлидир. Мә'луматлар сәнәдди шәкилдә тәсдиг олунмалыдыр (тә'сисат вә гејдијјат сәнәдләринин сурәти; малларын бу көмрүк режиминә ујғун олараг сахланылмасы вә сатылмасы үчүн нәзәрдә тутулмуш саһәләрин план вә чертјожлары вә с.).

Мағазаларын билаваситә сәрһәд зонасында јерләшмәси сәбәби илә, онларын ачылмасы үчүн сәрһәд гошунлары органларынын вә говшағын аид олдугу нәглијјат тәшкилатынын хүсуси ичазәсинин алынмасы тәләб едилир. Сәнәддә тәсдиг олунмалыдыр ки, мағазанын тә'сис едилмәси о, дөвләт сәрһәдиндәки бурахылыш мәнтәгәсиндә мүәјјән едилмиш режимлә зиддијјәт тәшкил етмир вә (вә ја) она ујғундур.

Дөвләт Көмрүк Комитәси мүәјјәнләшдирилмиш мүддәтдә, әризәчинин тәгдим етдији мә'луматлары тәсдигләјичи, лисензија верилмәсинин мүмкүнлүјү вә мәгсәдәујғунлуғуну мүәјјән едән јазылы чаваб верир. Әризәнин бахылма мүддәти, адәтән, тәгдим едилән мә'луматларын јохланылмасы вә әләвә мә'луматларын алынмасы мүддәти дахил олмагла, ики ајдан артыг олмур. Лисензија ики нүсхәдә тәртиб едилир. Биринчи нүсхә рүсумсуз тичарәт мағазаларынын үмуми рејестрини апармаг үчүн ДКК-дә галыр. Икинчи нүсхә мағазанын саһи-

бинә тәгдим едилир (Рүсумсуз тичарәт мағазасынын тә'сис едилмәсинә даир лисензија формасы 2 сәјлы әлавәдә көстәрилмишир). Лисензија верилмәсиндән имтина етмәјә әсаслар ашағыдакылар ола биләр: а) бәјан едилән мә'луматларын натамам характери вә гејри дәғиглији; б) әризәчинин вә тичарәт объектинин јеринин көмрүк ганунверичилијинин тәләбләринә ујғун олмамасы; в) мағазанын тә'сис едилмәсинин һәр бир конкрет һалда Азәрбајчан Республикасынын иғтисади сијасәтинин марағларына ујғун кәлмәмәси;

г) имтина етмәјә кифәјәт гәдәр әсас олан диқәр һаллар.

Лисензија верилмәсиндән имтина едилдикдә, имтинанын сәбәби барәдә әризәчијә јазылы чаваб верилир. Лисензија верилмәси барәдә тәкрар мүрачиәтә, имтина барәдә илк гәрар гәбул едилдији күндән 6 ај сонра, имтинаја сәбәб олан нөгсанлар арадан галдырылдыгдан сонра бахыла биләр.

Рүсумсуз тичарәт мағазасы саһибинин өз һуғуғларындан суи-истифадә етмәси барәдә кифәјәт гәдәр әсас олдуғу күман едилдикдә, лисензијанын фәалијјәти 3 ај мүддәтинә дајандырыла биләр. Бу һалда мағазада малларын сатышына ичазә верилмир.

Рүсумсуз тичарәт мағазасынын ләғви үчүн ашағыдакылар әсас ола биләр:

а) мағаза саһибинин өз хаһиши;

б) лисензијанын фәалијјәт мүддәтинин битмәси;

в) лисензијанын ләғв едилмәси;

г) лисензијанын кери алынмасы.

Көстәрилән әсаслардан һәр һансы бири мүәјјән едилдикдә, рүсумсуз тичарәт мағазасы, мәчәлләнин 144–154-чү маддәләри илә нәзәрдә тутулан мүвәғгәти сахланч анбарына чеврилир.

Ләғв едилән рүсумсуз тичарәт мағазаларынын анбарында јерләшән Азәрбајчан маллары сәрбәст тәдәвүлә бурахылыш көмрүк режиминә мүвафиг көмрүк рәсмиләшдирилмәсиндән кечирилмәлидир. Белә малларын бәјан едилмәси 2 сәјлы әлавәдә көстәрилән форма үзрә тәртиб олунмуш бәјаннамәнин көмрүк органына тәгдим едилмәси јолу илә, сәдәләшдирилмиш гајдада һәјата кечирилир.

Лисензија – әкәр верилмәси барәдә гәрара тә'сир едән натамам вә ја гејри-дәгиг мә'луматлар әсасында верилмишсә, ләгв едилир.

Лисензија ашагыдакы һалларда кери алына биләр:

а) әкәр мағаза саһиби рүсумсуз тичарәт мағазасы көмрүк режиминин тәләбләрини позурса;

б) көмрүк гәјдаларынын позулмасына көрә сәләһијјәтли орган тәрәфиндән чәза тәдбири кими лисензијанын кери алынмасы мүәјјән едилмишсә.

Лисензијанын ләгви, кери алынмасы, фәәлијјәтинин дајандырылмасы – гәрарын гәбул едилмәси сәбәби көстәрилмәклә, Дөвләт Көмрүк Комитәсинин мүвафиг сәрәнчамы (әмри) илә рәсмиләшдирилир. Лисензијанын кери алынмасы, көмрүк гәјдаларынын позулмасы иши үзрә чәза тәдбири мүәјјән едилмәси гәрары формасында рәсмиләшдирилир.

Лисензијанын ләгв едилмәси гәрары – лисензија верилдији тарихдән гүввәјә минир. Лисензијанын кери алынмасы гәрары – бу гәрарын гәбул едилдији тарихдән, лисензијанын кери алынмасы чәза тәдбири кими пәзәрдә тутуларса, ишин ичраата алындығы күндән гүввәјә минир.

М а д д ә 56. Рүсумсуз тичарәт мағазасынын ләгв едилмәси

Рүсумсуз тичарәт мағазасы тә'сис етмәк үчүн лисензијаны верән ону ләгв едә, кери ала, һабелә онун фәәлијјәтини мүвәггәти олараг дајандыра биләр.

Лисензија вериләркән әсас көтүрүлмүш мә'луматын јанлыш олдуғу вә ја онун мүәјјән едилмиш гәјдалара риәјәт олунмадан верилдији ашкар едиләрсә, лисензија ләгв едилир. Ләгвәтмә һаггында гәрар гәбул едилдији тарихдән гүввәјә минир.

Рүсумсуз тичарәт мағазасынын саһиби бу фәслин тәләбләринә риәјәт етмәдикдә вә ја бу чүр лисензија артыг Азәрбајчан Республикасынын иғтисади сијасәтинә ујғун олмадыгда лисензија кери алыныр. Кериалма һаггында гәрар гәбул едилдији тарихдән гүввәјә минир.

Рүсумсуз тичарәт мағазасы саһибинин өз һүгуғларындан суи-истиғадә етмәси һаггында кифәјәт гәдәр әсаслар олдугда, лисензијанын фәәлијјәти үч аја гәдәр мүддәтдә дајандырыла вә ја ләгв едилә биләр.

Лисензија ләгв едилдикдә вә ја кери алындыгда онун верилмәсинә көрә алынмыш јығымлар гәјтарылмыр. Рүсумсуз тичарәт мағазасы ләгв едилдикдә бу чүр гәрар гәбул едилдији тарихдән мағаза мүвәггәти сахланч анбарына чеврилир. Мүвәггәти сахланч анбарында малларын сахланмасы бу Мәчәлләјә ујғун олараг һәјата кечирилир.

Лисензија ләгв едилдикдә мағазада галан маллар, мағазәја дахил олдуғу тарихдән тәкрар көмрүк рәсмиләшдирилмәсиндән кечирилир.

Ләгв едилмиш мағаза саһибиндән, малларын там сахланч мүддәти үчүн мүвафиг ичра һакимијјәти органы тәрәфиндән мүәјјән едилмиш

мигдарда көмрүк жыгымлары алыныр. Лисензија кери алындыгда мағазада галан маллар, керналма һагтында гэрарын гәбул едилдији тарихдән тәкрар көмрүк рәсмиләшдирилмәсиндән кечирилир.

Лисензијанын кери алынмасы һагтында гэрар гәбул едилдикдән сонра ләгв едилмиш мағазада галан малларын сахланч мүддәти үчүн Азәрбајчан Республикасы көмрүк органлары тәрәфиндән тә'сис олунмуш мүвәггәти сахланч анбарларында сахланч үчүн мүәјјән олунмуш мигдарда мағазә саһибиндән көмрүк жыгымлары алыныр.

Лисензијанын фәалијјәти мүәјјән мүддәтә дајандырылдығы дөврдә малларын мағазәја гәбулуна вә сатышына јол верилмир. Малларын һәрәкәти (идарә олунмасы) бу Мәчәлләдә нәзәрдә тутулмуш гәјдада һәјата кечирилир.

Рүсумсуз тичарәт мағазасы саһибинин вәзифәләри

Рүсумсуз тичарәт мағазасы саһибинин һүгуу статусу онун әсас вәзифәләри илә мүәјјән едилир. Бу вәзифәләрин (мәддә 54) характери – биринчиси, рүсумсуз тичарәт режими шәраитиндә саһибкарлыг фәалијјәтинин спесификасы илә, икинчиси исә көмрүк нәзарәти зонасынын режиминә риајәт етмәјә јөнәлдилмиш ганунверичилијин тәләбләри илә шәртләндирилир.

Рүсумсуз тичарәт мағазасы саһибинә јөнәлмиш тәләб-ләр ашағыдакылардыр:

1) рүсумсуз тичарәт мағазасына дахил олан малларын көмрүк нәзарәтиндән кәнар көтүрүлмәсинә јол вермәмәк;

2) бу көмрүк режими алтында дахил олан малларын учотуну апармаг вә бүтүн әмәлијјатлар барәдә мүәјјән едилмиш гәјдада көмрүк органларына мә'лумат вермәк. Бу мәгсәдлә мағазә саһиб, ахырынчы јазынын гејд едилдији күндән е'тибарән 3 (үч) ил мүддәтиндә сахламаға борчлу олдуғу учот китабы апармалыдыр. Учот китабынын апарылмасы, һәтта мағазәда автоматлашдырылмыш учот системиндән истифадә едилдији һалда да ишләнмәлидир. Бу китаб илк тәләбдә көмрүк органларынын вәзифәли шәхсләринә тәгдим едилир.

ДКК-нин мүәјјән етдији формада һазырланан мал әмәлијјатлары барәдә һесабат, үч ајда бир дәфәдән аз олмајаараг, мағазанын саһиб тәрәфиндән көмрүк органларына тәгдим олунур.

3) рүсумсуз тичарәт мағазасы тә'сис едилмәси үчүн верилән лисензијанын шәртләринә риајәт едилмәси вә бу көмрүк режиминин реаллашдырылмасы илә әлагәдар көмрүк органларынын бүтүн тәләбләринин јеринә јетирилмәси.

Көмрүк-тариф мүнәсибәтләриндә мағазә саһиби көмрүк органлары гаршысында көмрүк өдәнчләринин там һәчмдә вә вахтында өдәнилмәсинә көрә мәс'улијјәт дашыјыр.

М а д д ә 54. Рүсумсуз тичарәт мағазасынын саһибинә аид тәләбләр

Рүсумсуз тичарәт мағазасы саһибинин вәзифәләри:

- рүсумсуз тичарәт мағазасына дахил олан вә сатылан малларын көмрүк нәзарәтиндән кәнар көтүрүлмәсинә јол вермәмәк;

- рүсумсуз тичарәт мағазасы тә'сис етмәк үчүн верилән лисензијанын шәртләринә риајәт етмәк вә Азәрбајчан Республикасы көмрүк органларынын гануни тәләбләрини јеринә јетирмәк;

- дахил олан вә сатылан малларын учотуну апармаг вә Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органынын мүәјјән етдији гәјдада Азәрбајчан Республикасы көмрүк органларына һесабат вермәк.

М а д д ә 55. Көмрүк өдәнишләринин өдәнилмәси үчүн мәс'улијјәт

Мүвафиг көмрүк өдәнишләринин өдәнилмәси үчүн рүсумсуз тичарәт мағазасынын саһиби мәс'улијјәт дашыјыр.

Тичарәт әмәлијјатлары апарылмасынын хүсусијјәтләри

Рүсумсуз тичарәт мағазалары режиминдә һүгути тәпзимләмә объектләри, өз новбәсиндә һәјата кечирилмәси инзибати вә малијјә характерли һүгуг нормалары илә тәнзимләнән, мал әмәлијјатларыдыр. Бу һүгути тәгдиматлара чидди риајәт едилмәси – тичарәтин хүсуси көмрүк режиминин истифадә едилмәси мәсәләсинин мүсбәт һәллиндә зәрури шәртдир.

Көмрүк ганунверичилији рүсумсуз тичарәт мағазаларында сатыла биләчәк маллар барәсиндә бир сыра мәъдудијјәтләр мүәјјән едир. Үмуми гәјдаја көрә, Азәрбајчан Республикасына кәтирилмәси, Азәрбајчан Республикасындан апарылмасы, һәмчинин Азәрбајчан Республикасы әразисиндә сатышы гадаған олуна маллар, о чүмләдән сијаһысы ДКК тәрәфиндән мүәјјән олуна маллар истисна едилмәклә, истәнилән маллар рүсумсуз тичарәт мағазасы көмрүк режиминдә сатыла биләр. Бунула бәрәбәр бу мәъдудијјәтләрә ашағыдакылары да әлавә етмәк лазымдыр:

- диқәр дөвләт органларынын нәзарәтиндән кечмәли олан вә бу органларын ичазәсинин олмадығы маллар;

- истеъсал-техники тә'јинатлы вә дикәр физики шәхсләр тәрәфиндән шәхси истифадә вә онларын тәләбаты үчүн нәзәрдә тутулмадығы ашкар билинән маллар;

- ағырчәкили вә бөјүкхәчмли маллар;

- мүәјјән едилмиш һалларда идхал рүсуму тәтбиг едилдикдә белә рүсума чәлб едилән вә лисензијалашдырылан мұһүм хаммал нөвләри.

Бунунла бәрабәр гејд етмәк лазымдыр ки, ады чәкилән малларын бир гисми (бә'зән) алгы-сатгы объекти дә ола биләр. Мәсәлән, пәракәндә сатыш үчүн габлашдырылмыш јағ вә сүрткү материаллары, әчзачылыг мәһсуллары (һәким ресепти тәләб олунмурса), зәркәрлик мә'мулатлары вә с.

Рүсумсуз тичарәт мағазаларында сатыш пәракәндә үсулла вә васитәчиләрсиз һәјата кечирилир. Алынмыш мала көрә һесаблашма јалныз нәғд пул вә ја кредит карты илә апарылыр. Мағазада сатылан бүтүн маллар көмрүк органлары илә разылашдырылмыш гајдада маркаланмалыдыр. Көмрүк режими-нин спецификасы алычылара ән'әнәви коммерсија хидмәтләри: малларын нүмунәләрә көрә сатылмасы, габагчадан сифариш, өдәнишин тә'хирә салынмасы, евә чатдырылмасы вә с. көстәрилмәсини истисна едир. Јалныз малларын сатышгабағы һазырланмасына, габлашдырылмасына вә јенидән габлашдырылмасына ичазә верилир.

3.2.6. КӨМРҮК ЭРАЗИСИНДӘ МАЛЛАРЫН Е'МАЛЫ

Маллар, бејнәлхалг мұбадилә объекти олдуғундан, бә'зән харичи тичарәт әмәлијјатынын битмәсиндән әввәл, ја да сонра мүәјјән ишләнмә (е'мал) тәләб едир. Бу заман бир сыра сәбәбләр үзүндән (игтисади, технәложи вә с.) истеъсал вә ја сәнајә характерли белә әмәлијјатлар бир дәвләтин көмрүк әразисиндә һәјата кечирилә билмир. Мәһз бу мәгсәдләр үчүн "е'мал режимләри" нәзәрдә тутулур. Бу режимләр чәрчивәсиндә хүсуси һүгуи механизмин тәтбиг едилмәси имкан верир ки:

- көмрүк тәнзимләнмәсинин ади васитә вә тәдбирләри тәтбиг едилмәдән харичи маллар кәтирилсин вә е'мал едилсин;

- Азәрбајҗан маллары республиканын көмрүк әразисиндән е'мал мәгсәди илә чыхарылсын вә дәјишилмиш (е'мал едилмиш) һалда керијә кәтирилсин;

- харичи маллар Азербайжанын көмрүк эразисинә кәтирилсин, е'мал (јенидән е'мал) едилсин вә е'мал мәһсуллары керижә гәјтарылсын вә ја Азербайчан эразисиндә истифадә едилмәк үчүн сахланылсын.

Көмрүк Мәчәлләси малларын е'малы үзрә әмәлијјатларын кечирилмә гәјдаларына харичи игтисади фәалијјәтин көмрүк-һүгуи тәнзимләмә системинин нисбәтән мүстәгил елементи кими бахыр. Мәчәллә бунун үчүн үч нөв көмрүк режими мүәјјән едир:

- көмрүк эразисиндә малларын е'малы;
- көмрүк нәзарәти алтында малларын е'малы;
- көмрүк эразисиндән кәнарда малларын е'малы.

Харичи өлкәләрин, хусусән Авропа Бирлијинин ганун-веричилијиндә һәмчинин, бејнәлхалг көмрүк сазишләриндә (мәсәлән, көмрүк режимләринин тәтбиг едилмәси гәјдаларынын унификасијасы вә һармонизасијасы мәсәләләринә һәср едилмиш Кјотө Конвенсијасы) малларын е'малы үзрә апарылан әмәлијјатларын јери вә е'мал едилән малларын мәншә өлкәсиндән асылы олараг, е'мал режимләри, адәтән, ики типә ајрылып – актив вә пассив е'мал типләри. Биринчи тип харичи малларын милли көмрүк эразисиндә истифадә олунмасына имкан верән һаллары, икинчиси – милли малларын дәвләтин көмрүк эразисиндән кәнарда истифадәсини нәзәрдә тутан һаллар.

Көмрүк Мәчәлләси илә мүәјјән едилән режимләрдән биринчи типә (актив е'мал) көмрүк эразисиндә малларын е'малы вә көмрүк нәзарәти алтында малларын е'малы режимләри аид едилир; икинчијә пассив е'мал – көмрүк эразисиндән кәнарда малларын е'малы режими аид едилир.

Көмрүк Мәчәлләси илә мүәјјән едилән е'мал режимләринин регламентләшдирилмәсинин мүһүм елементи, онларын бенефисиарларына јөнәлмиш тәләбләрдир. Бу режимләрин тәтбиг спесификасыны вә гүввәдә олан норматив-һүгуи базанын әсасларыны нәзәрә алараг, гејд етмәк лазымдыр ки, “бенефисиар” анлајышы бу һалда кифајәт гәдәр шәрти характер дашыјыр. Бу мәфһумла е'мал үчүн ичазә (лисензија) алмыш шөхсләр вә һәмчинин малларын е'малында мараглы олан, өлкәјә кәтирилән вә чыхарылан малларын, мәһсулларын вә с. саһибләри баша дүшүлүр. Бу режимләр үзрә бенефисиар статусунун алынмасыны шәртләндирән әсас тәләбләр –

бенефисиарын биринчиси, азербайжан шәхси олмасы, икинчиси мүүжән едилмиш гәйдада Азербайжан Республикасынын көмрүк әразисиндә гејдијјатдан кечмәсидир.

Көмрүк әразисиндә малларын е'малы режиминин мәзмуну вә истифадә едилмәсинин Һүгүги әсасы

Көмрүк Мәчәлләсинә көрә көмрүк әразисиндә малларын е'малы көмрүк режиминдә харичи маллар, Азербайжан Республикасынын көмрүк әразисиндә мүүжән едилмиш гәйдада е'мал үчүн вә е'мал мәсулларынын ихрач көмрүк режиминин тәләбләринә ујғун олараг Азербайжан Республикасынып көмрүк әразисиндән кәнара апарылмасы шәрти илә истифадә олунур. Харичи малларын идхалы (кәтирилмәси) заманы өдәнилмиш көмрүк рүсум вә веркиләри, Һәмин малларын е'малындан алынмыш мәсуллар көмрүк әразисиндәп чыхарыларкән, кери гәјтарылмалыдыр. Демәли, һесаблашмалар фактики олараг режимин фәалијјәти битдикдән вә е'мал мәсуллары ихрач режимин илә мүүжән едилән гәйдада чыхарылдыгдан сонра баша чатмыш олур. Бундан башга көмрүк әразисиндә малларын е'малы режиминин регламентасијасы илә харичи малларын вә ја өнларын е'мал мәсулларынын керијә апарылмасы бенефисиарын билаваситә вәзифәси кими мүүжән едилмәмишдир, јә'ни маллар керијә апарылмаја да биләр. Беләликлә верки күзәштләринин әлдә едилмәси имканы режимин регламентасијасына әмәл едилмәјә зәманәт кими чыхыш едир вә нәтичәдә малларын керијә апарылмасына тәһрик едир.

М а д д ә 57. Көмрүк режиминин мәзмуну

Көмрүк әразисиндә малларын е'малы – ихрач көмрүк режиминә ујғун олараг е'мал мәсулларынын Азербайжан Республикасы көмрүк әразисинин Һүдудларындан кәнара апарылмасы шәртилә, игтисади сијасәт тәдбирләри тәтбиг едилмәдән вә идхал көмрүк рүсумлары вә веркиләр гәјтарылмагла, харичи малларын Азербайжан Республикасы көмрүк әразисиндә мүүжән олунмуш гәйдада е'мал үчүн истифадә едилмәсиндән ибарәт көмрүк режимидир.

Мәчәлләјә көрә көмрүк әразисиндә малларын е'малы үчүн лисензија верилмә гәјдасыны Назирләр Кабинети мүүжән едир.

Дөвләт Көмрүк Көмитәси Игтисадијјат Назирлији илә разылашдырмагла, малларын е'малы үзрә ајры-ајры әмәлијјатлара Азербайжан малларынын актив е'малы

чивәсиндә истифадә едилмәси имканы вә җајдалары да дахил олмагла е'мал әмәлијјатлары апарылмасы шәртләринә – мәъдудијјәтләр мүүјјән едир.

Дөвләт Көмрүк Комитәси Игтисадијјат Назирлији илә разылашдырараг көмрүк мәгсәдләри үчүн е'мал мәһсулларынын мәчбури һасилат мигдарынын мүүјјән едилмәси җајдаларыны тәсдиг едир.

Дөвләт Көмрүк Комитәси малларын е'малы үчүн мүддәтин тә'јини җајдаларыны, кәтирилән харичи малларын вә онларын е'малындан сонра алынан мәһсулларын идентификасијасы тәләб олунмајан һаллары, Азәрбајчан ганунверичилијинә риајәт олунмасыны тә'мин етмәк мәгсәди илә Көмрүк Мәчәлләсиндә әкс олунмамыш диқәр әлавә тәләбләри мүүјјән едир.

Режимин истифадә саһәси

Режимин истифадә саһәси дедикдә онун регламентасијасыиын ики мұһүм аспекти нәзәрдә тутулур: режим чәрчивәсиндә јеринә јетирилә биләчәк әмәлијјатлар вә режимдә истифадәси нәзәрдә тутулан маллар, даһа доғрусу бу режим алтында јерләшдирилмәсинә ичазә верилән маллар.

М а д д ә 58. Малларын е'малы үзрә әмәлијјатлар

Малларын е'малы үзрә әмәлијјатлар ашағыдакылардан ибарәтдир:

- гурашдырылма, јығылма вә башға маллара ујғунлашдырылма да дахил олмагла малын һазырланмасы;

- малын е'малы вә тәқрар е'малы;

- бәрпа олунма вә җајдаја салынма да дахил олмагла малын тә'мири;

- е'мал мәһсулларынын истеһсалына хидмәт едән вә ја истеһсалы асанлашдыран бә'зи маллардан тамамилә вә ја гисмән истифадә едилмәси.

Малларын е'малы үзрә ајры-ајры әмәлијјатларын мәъдудлашдырылмасыны, Азәрбајчан малларындан истифадә едилмәсинин мүмкүнлүү вә җајдалары да дахил олмагла е'мал әмәлијјатларынын шәртләрини Азәрбајчан Республикасынын мұвафиг ичра һакимијјәти органлары илә разылашдырмагла Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органы мүүјјән едир.

Е'мал режимләринин игтисади характерини вә тәбии ки, онларын истифадәси заманы әлверишсиз игтисади нәтичәләр верә биләчәјини нәзәрә алмагла, онларын тәтбиг саһәсинә ганунверичиликлә мүүјјән едилән бә'зи мәъдудијјәтләр гојулур. Бу мәсәлә хүсусилә ашағыдакы негатив амилләрлә шәртләнир:

- тәбии ыттијатларын чыхарылмасы сәнајесинин инкишафы зәрәринә харичи хаммалын өлкәјә кәтирилмәси;

- режимин бенефисиарлары үчүн үмуми әсасларла фәалијјәт көстәрән аналожи вә ја охшар малларын истеъсалчылары илә мугәјисәдә, өзүнү доғрултмајан даһа күзәштли шәраитин јарадылмасы;

- өлкә дахилиндә јүксәк технолокијалы истеъсал саһәләринин инкишаф етдирилмәси вә онларын мәъсулларынын ихрачы әвәзинә тез башакәлән, хаммал вә јарымфабрикатларын истеъсалына истигамәтләнмиш “јарымсәнајеләрин” кенишләнмәси.

Көмрүк Мәчәлләси илә мүәјјән едилән һәр үч е’мал көмрүк режими чәрчивәсиндә ашағыдакы әмәлијјатларын апарылмасына ичазә верилир;

- гурашдырылма, јығылма вә башга маллара ујғунлашдырылма да дахил өлмагла малын һазырланмасы (дүзәлдилмәси);

- малын е’малы вә тәкрат е’малы;

- бәрпа өлунма вә гајдаја салынма да дахил өлмагла малын тә’мири;

- е’мал мәъсулларынын истеъсалына хидмәт едән вә ја истеъсалы асанлашдыран бә’зи маллардан тамамилә вә ја гисмән истифадә едилмәси.

Үмуми гајдаја көрә, көмрүк әразисиндә малларын е’малы режими алтында јерләшдирилмәси гадаған едилән маллара, диқәр көмрүк режимләриндә өлдуғу кими, Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән кечирилмәси гадаған олуна маллар аид едилир.

Режимә ичазә верилмәси

Көмрүк әразисиндә малларын е’малы көмрүк режими (вә диқәр е’мал режимләри) чәрчивәсиндә апарылан әмәлијјатларын характерини вә милли тәсәррүфатын битишиқ секторларындакы игтисади фәаллыға онларын тә’сиринә даими нәзарәтин вачиблијини нәзәрә аларағ, режимин регламентасијасы илә режимдән истифадәнин сәрт тәләбләри вә онун әсас мәрһәләләринин дүзәни (ардычыллығы) мүәјјән едилир. Кодекс режимдән истифадәнин ичазәвермә гајдасыны мүәјјән едир. Маллар бу режим алтында о заман јерләшдирилә биләр ки, бенефисиарын мүвафиг ичазәси (лисензијасы) олсун.

М а д д ə 59. Көмрүк əразисиндə малларын е'малы үчүн ли-

Көмрүк əразисиндə малларын е'малы үчүн лисензија верилмəси ы Азəрбајчан Республикасынын мұвафиг ичра һакимийјəти органы едир. Көмрүк əразисиндə малларын е'малы үчүн лисензија Азəр-пəхслəринə Азəрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран имийјəти органы тəрəфиндən ашағыдакы шəртлəрлə верилир:

- Азəрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һаки-органынын мұəјјən етдији һаллар истисна едилмəклə кəтирилən е'мал мəһсуллары илə ејнилəшдирмəк мұмкүндүрсə;

- е'мал əмəлийјаты е'мал мəһсулларынын ихрачына вə ја Азəр-Республикасынын истєһсал күчлəриндən истифадə олунмасына тирсə;

- көмрүк иши һагында Азəрбајчан Республикасынын Ганун-ийинə рияјəт олунмасынын тə'мин едилмəси үчүн Азəрбајчан ыкасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимийјəти органынын етдији дикəр тəлəблəр јеринə јетирилдикдə.

Көмрүк əразисиндə малларын е'малы үчүн лисензијаны ыан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимийјəти тəғв едə вə кери ала билəр.

Лисензија верилəркən əсəс көтүрүлмүш мə'луматын јанлыш олдуғу чыхарса вə ја мұəјјən едилмиш гəјдалара рияјəт олунмадан шсə, лисензија лəғв едилир. Лəғветмə һагында гəрар верилдији ч гүввəјə минир.

Саһиб бу фəслин тəлəблəринə рияјəт етмəдикдə вə ја көмрүк идə малларын е'малы даһа Азəрбајчан Республикасынын игтисади чнə ујғун олмадыгда лисензија кери алыныр. Керналма бу барədə рилдији тарихдən гүввəјə минир.

Лисензија алмаг үчүн Дəвлəт Көмрүк Комитəсинə əризə илə мұрачиəт едилмəлидир. Əризədə режимин идə едилмəсинин мұмкүнлүјү барədə гəрар гəбул си үчүн вачиб олан мə'луматлар (əризəчи, кəтирилən вə исасија маллары, е'мал мүддəти, е'малын јери, е'мал үəссисə вə с. барədə) өз əксини тапмалыдыр.

Көмрүк əразисиндə малларын е'малы үчүн лисензија тəси шəртлəринин əсасыны тəшкил едən мə'јарлар үч бирлəшдирилə билəр:

1) игтисади мə'јарлар (милли истєһсалчыларын мараг-ын горунмасы, һазыр мəһсулларын ихрачынын арты-сы вə и.а.);

2) техники мə'јарлар (е'мал едилмиш малларын е'мал ларында идентификасийасынын мұмкүнлүјү, апарылан јатлара көмрүк нəзарəтинин һəјата кечирилмəсини едən е'малын техноложии просесинə тəлəблəр);

3) инзибати ме'jarлар (бенефисиарын ьугути статусу, кьмрүк режиминин регламентасиясына риајет едилмэси);

Бу режим чэрчивэсиндэ эмэлијјатларын апарылмасына лисензија ашагыдакы шэртлэрэ риајет едилмэклэ верилэ билэр:

- кэтирилэн маллар е'мал мэьсулларында идентифика-
сија едилэ (ејнилэшдирилэ) билмэлидир (Бу гайдадан истис-
налары ДКК мүэјјэн едир);

- е'мал-компенсација малларынын чыхарылмасына
(ихрачына) вэ ја Азэрбајчан Республикасынын истексал кү-
чүндэн истифадејэ хидмэт етмэлидир;

- ДКК-нин мүэјјэн етдији, кьмрүк иши барэдэ
Азэрбајчан Республикасынын Ганунверичилијинэ риајет едил-
мэси тэлэблэри јеринэ јетирилмэлидир.

Е'мал үчүн верилмиш лисензија ДКК тэрэфиндэн лэғв едилэ вэ ја кери алына билэр. Лисензија о калларда лэғв едилир ки, мүэјјэн едилмиш гайда эсасында эризэчијэ верилэ билмэзди, ја да ки, о гэрарын гэбул едилмэси үчүн мұьүм эьэмијјэт кэсб едэн натамам вэ ја гејри мүфэссэл мэ'луматлар эсасында верилмиш олсун. Лэғв едилмиш лисензија башлан-
гычдан е'тибарсыз ьесаб олунур.

Экэр лисензија саиби режимин тэлэблэринэ риајет етмирсэ вэ ја лисензија дөвлэтин игтисади сијасэтинэ даьа ујгун кэлмирсэ, ДКК лисензијаны кери ала билэр.

Режимин фэалијјэтинин битмэси

Кьмрүк эразисиндэ малларын е'малы кьмрүк режи-
минин тэтбиги проседурасында шэрти олага үч мэрьэлэни ајырмаг олар – режимэ ичазэ верилмэси, билаваситэ истифа-
дэси вэ онун фэалијјэтинин битмэси. Малларын бахылан ре-
жим алтында јерлэшдирилмэси заманы бир сыра шэрт вэ тэлэблэр јеринэ јетирилмэлидир. Бунунла бағлы олага кэр бир конкрет ситусијада режимэ ичазэ верилмэсинин мүмкүнлүјү мэсэлэси кэлл едилир.

Режимин фэалијјэтинин битмэсини регламентлэшдирэн мүддэалар, бир тэрэфдэн ме'jar кими чыхыш едэрэк, режимдэн ганунаујгун истифаде едилмэсинин ьудудларыны тэ'јин етмэјэ имкан верэн тэлэблэри озүндэ чэмлэшдирир. Дикэр тэрэфдэн, бу мүддэалар о шэртлэри мүэјјэн едир ки, онлара риајет едилдикдэ бенефисиар малларын кьмрүк эразисинэ е'мал үчүн кэтирилмэси илэ бағлы кьтүрдүјү

өңдәликлөрдөн азад олур вә ганунверичиликдә нәзәрдә тутул-
муш күзәшtlәри алмаға өз һүтүгуну реаллашдырыр.

Мәчәллә е'мал режимләриндән истифадә едилмәсинин
мүмкүн мүддәтини тә'јин етмә принципини ајдышлашдырыр:
мүддәтин мүәјјән едилмәси, малларын е'мал просесинин игти-
сади чәһәтдән өзүнү доғрулда билән давамийјәтинә, һәмчинин,
харичи малларын е'мал мәһсуллары үзәриндә сәрәнчам вермә-
јә әсасланмалыдыр.

М а д д ә 60. Көмрүк әразисиндә малларын е'мал мүддәtlәри

Көмрүк әразисиндә маллар Азәрбајчан Республикасынын көмрүк
ишини апаран ичра һакимийјәти органынын мүәјјән етдији гәјдада,
Азәрбајчан Республикасы көмрүк органы тәрәфиндән мүәјјән едилән
мүддәtlәрдә е'мал едилмәлидир. Мүддәtlәрин мүәјјән едилмәси малларын
е'мал просесинин вә е'мал мәһсуллары үзәриндә сәрәнчам верилмәсинин
игтисади чәһәтдән өзүнү доғрулдан давамлылығына әсасланмалыдыр.

М а д д ә 61. Е'мал мәһсулларынын мәчбури һасилат мигдары

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк органлары көмрүк мәгсәд-
ләри үчүн малларын е'малы нәтичәсиндә әлдә едилән мәһсулларын мәчбу-
ри һасилат мигдарыны мүәјјән едә биләр.

Көмрүк мәгсәдләри үчүн е'мал мәһсулларынын мәчбури һасилат
мигдарынын мүәјјәнләшдирилмәси гәјдасыны Азәрбајчан Республика-
сынын мувафиг ичра һакимийјәти органы илә разылашдырмагла Азәрбајчан
Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимийјәти органы мүәјјән
едир.

Үмуми гәјдада режимдән истифадәнин мәгсәдләри әлдә
едилдикдә вә ганунверичиликдә мүәјјән едилмиш бүтүн тәләб
вә шәртләр јеринә јетирилдији тәғдирдә, көмрүк әразисиндә
малларын е'малы көмрүк режими компенсација малларынын
чыхарылмасынын (ихрачынын) вә ја дикәр көмрүк режими
алтында јерләшдирилмәсинин көмрүк рәсмиләшдирил-
мәсиндән сонра, битмиш олур. Әкәр е'мал үчүн кәтирилән
маллар вә ја компенсација маллары Азәрбајчан Республи-
касынын көмрүк әразисиндә сәрбәст дөвријјә үчүн бурахы-
лырса, онлар көмрүк рүсум вә веркиләринә чәлб едилирләр.

**М а д д ә 62. Идхал көмрүк рүсумларынын, веркиләрин
мәбләғинин гәјтарылмасы**

Бу мәчәлләнин мүддәаларына риәјәт едилмәси шәртилә, е'мал
мәһсуллары Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән
кечирилдији күндән е'тибарән ән кечи ики ил әрзиндә апарыларса, е'мал
мәһсуллары ихрач көмрүк режиминә ујгун олараг апарыларкән Азәрбајчан
Республикасы көмрүк органы тәрәфиндән идхал көмрүк рүсумларынын,
веркиләрин мәбләғи гәјтарылып.

М а д д ə 63. *Ихрач көмрүк рүсумларындан, веркилəрдəн вə игтисади сијасəт тəдбирлəри тəтбиг едилмəсиндəн азадəтмə*

Көмрүк əразисиндə е'мал үчүн истифадə едилмиш харичи маллар вə онларын мəһсуллары ихрач көмрүк рүсумларындан, веркилəрдəн азад едилир. Кəстəрилəн маллара вə мəһсуллара игтисади сијасəт тəдбирлəри тəтбиг едилмир.

3.2.7. КӨМРҮК НƏЗАРƏТИ АЛТЫНДА МАЛЛАРЫН Е'МАЛЫ

М а д д ə 64. *Көмрүк режиминин мəзмуну*

Көмрүк нəзарəти алтында малларын е'малы – Азəрбајчан Республикасынын көмрүк əразисиндə харичи маллардан көмрүк рүсумлары вə веркилəр алынмадан, Һəмчинин онлара игтисади сијасəт тəдбирлəри тəтбиг едилмəдəн мүйјəн едилмиш гайдада көмрүк нəзарəти алтында истифадə едилмəsi вə сонрадан е'мал мəһсулларынын сəрбəст дөвријјə үчүн бурахылышы вə ја дикəр көмрүк режими алтында јерлəшдирилмəсиндəн ибарəт көмрүк режимидир.

М а д д ə 65. *Көмрүк нəзарəти алтында малларын е'малынын Һəјата кечирилмəsi*

Көмрүк нəзарəти алтында малларын е'малы бу Мəчəллəнин 58–61 вə 63-чү маддэлəринин мүддəаларына ујун Һəјата кечирилиз.

М а д д ə 66. *Көмрүк режиминдəн истифадəнин мөдудлашдырылмасы*

Көмрүк нəзарəти алтында малларын е'малындан игтисади сијасəт тəдбирлəринə риајəт едилмəсиндəн вə малларын мənшə өлкəсинин мүйјəнлəшдирилмəsi гайдаларындан јайынма үчүн истифадə олуна билмəз.

Көмрүк нəзарəти алтында малларын е'малында көмрүк режиминдəн истифадə олунмасына јол верилмəјəн Һаллары Азəрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра Һакимијјəти органы мүйјəн едир.

Режимин мəзмуну вə истифадəсинин Һүгути əсаслары

Көмрүк нəзарəти алтында малларын е'малы көмрүк режими – харичи малларын – мүйјəн едилмиш гайдада Азəрбајчан Республикасынын көмрүк əразисиндə, онлара игтисади сијасəт тəдбирлəри тəтбиг едилмəдəн истифадə едилмəsi имканыны нəзəрдə тутур. Көмрүк əразисиндə малларын е'малы режиминдəн фəргли олараг бу Һалда:

- кəтирилəн маллардан көмрүк рүсум вə веркилəри тутулмур;

- кəтирилəн малларын е'малы көмрүк нəзарəти алтында мəһсулларын сонрадан сəрбəст дөвријјə бурахылма вə ја дикəр көмрүк режимлəри алтында јерлəшдирилмəsi шəрти илə Һəјата кечирилиз.

Көмрүк нөзарэти алтында малларын е'малы режими дә көмрүк эразисиндә малларын е'малы режими кими харичи малларын е'мал мәгсәди илә милли көмрүк эразисинә мүнәггәти бурахылмасыны нөзәрдә тутан актив е'мал типинә аиддир.

Көмрүк эразисиндә малларын е'малы режиминдә өдән-мә (гајтарылма) принципндән истифадә едилир: харичи маллар кәтириләркәп өдәнмиш көмрүк рүсум вә веркиләри, е'мал мәсуллары чыхарыларкәп гајтарылмалыдыр.

Көмрүк нөзарэти алтында малларын е'малы режиминин тәтбиг едилмәсинин әсасында азадәтмә принципи дурур, чүнки бу Һалда харичи маллар е'мал үчүн кәтириләркәп көмрүк рүсум вә веркиләри тутулмур.

Көмрүк эразисиндә малларын е'малы режими тутулмуш көмрүк рүсум вә веркиләринин гајтарылмасыны режимин фәалијјәти битдикдән вә е'мал мәсулларынын ихрач режими үзрә чыхарылмасындан сонра нөзәрдә тутдуғу Һалда, көмрүк нөзарэти алтында малларын е'малы режими верки күзәш-ләринин харичи малларын бу режим алтында јерләшдирил-мәси илә ејни вахта верилмәсини нөзәрдә тутур. Бунун әвәзиндә исә көмрүк нөзарэти алтында е'мал режими мүнәјјән едир ки, көмрүк органлары режимин бенефисиары тәрә-финдән гапунверичилијә риајәт едилмәсини тә'мип етмәк мәгсәди илә: малларын көмрүк мүнәјинәсини вә учотуну Һәјата кечирә, ејниләшдирилмә васитәләриндән истифадә едә, ипвен-таризасија апара, е'мал үзрә әмәлијјатларын конкрет шәрт-ләрини вә онларын апарылма гајдасыны мүнәјјән едә биләрләр.

Режимин истифадә саһәси вә ичазә верилмәси шәртләри

Көмрүк нөзарэти алтында малларын е'малы көмрүк режиминин истифадә саһәси, јә'ни малларын бу режим алтында јерләшдирилә билмәси үчүн апарылан әмәлијјатларын сијаһысы – фактики олараг көмрүк эразисиндә малларын е'малы көмрүк режиминин мүнәјјән етдији әмәлијјатларла ејнидир. Бундан башга һәр ики е'мал көмрүк режими – онларын тәтбигинин чох Һалларда үмуми Һүгүги әсасына маликдирләр. Бу охшарлығы онларын регламентасијасынын ашағыдакы шәртләри мүнәјјән едир:

- бу режимләрдә малларын е'малына лисензијанын алынмасы;

- верилмиш лисензијанын ләғв едилмәси вә ја кери алынмасы;

- режимә ичазә верилмәсиндә вә битмәсиндә көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин вә көмрүк нәзарәтинин һәјата кечирилмәсинин үмуми гәјдасы;

- режимләрин бенефисиарларына тәләбләр;

- бу режимләр алтында јерләшдирилмиш маллар үзәриндә сәрәнчам верилмәси;

- малларын е'мал мүддәтләринин мүәјјән едилмәси вә узадылмасы гәјдалары;

- компенсација малларынын мәчбури һасилат мигдарынын мүәјјәнләшдирилмәси гәјдалары;

- бу режимләр алтында јерләшдирилмиш малларын вә онларын е'мал мәһсулларынын итирилмәси һалларында мәс'улијјәтдән азад едилмәси шәртләри.

Көмрүк Мәчәлләсиндә көмрүк нәзарәти алтында малларын е'малы режиминин истифадә саһәләринә аид олан хүсуси мәһдудиијәтләрә јол верилмәси нәзәрдә тутулур. Бу режимдән "игтисади сијасәт тәдбирләринә риәјәт едилмәсиндән вә малларын мәншә өлкәсинин мүәјјәнләшдирилмәси гәјдаларындан јайынма үчүн истифадә олуна билмәз". Ејни заманда ДКК бу режимин тәтбиг едилмәсинә јол верилмәси һалларыны мүәјјән едир.

Көмрүк тәчрүбәси көстәрир ки, ашағыдакы шәртләр дахилиндә бу режимә ичазә верилмәси мәғбул һесаб едилә биләр:

1) маллар, е'мал үчүн, билаваситә е'мал үзрә әмәлијјатлары апаран мүәссисә тәрәфиндән кәтирилир;

2) маллары е'мал үчүн кәтирән мүәссисә һүғуги шәхс статусуна маликдир;

3) е'мал әмәлијјатлары мүәссисәнин ади технологи просесләринә ујғун апарылыр;

4) мүәссисә көмрүк органына малларын е'мал үчүн кәтирилмә вә е'мал мәһсулларынын чыхарылма графикани тәғдим едир. Графикдә малларын кәтирилмә вә апарылма тарихи, мигдары вә дәјәри көстәрилмәлидир;

5) мүәссисә көмрүк нәзарәти алтында е'мал режиминдә јерләшдирилмиш малларын учотуну апарыр вә дәври оларағ, лакин ајда бир дәфәдән аз олмајарағ, маллар һагтында е'мала лисензија вермиш органа, бу орган тәрәфиндән мүәјјән едилмиш форма вә мүддәтләрдә һесабат тәғдим едир. Учот вә

һесабат сәнәдләриндә малларын ады, мигдары, е'мал әмәлиј-јатлары, һесабат күнүнә малларын е'мал мәрьәләләри, е'мал мәһсулларынын ады вә мигдары барәдә мә'луматлар вә нәзарәтин һәјата кечирилмәси үчүн көмрүк органларына лазым олан диһәр мә'луматлар өз әксини тапмалыдыр;

6) көмрүк органларынын вәзифәли шәхсләри малларын е'малы вә саһланмасы просесләринә фактики (визуал вә сәнәдли) нәзарәт етмәк үчүн реал имкана малик олмалыдырлар;

7) е'мал үчүн кәтирилән маллар аксизли маллар олмалыдыр;

8) е'мал үчүн кәтирилән малларын веркигојма сәвиј-јәси онларын 100%-ли дәјәриндән артыг олмамалыдыр;

9) е'мал мүддәти 6 ајдан чох олмамалыдыр;

10) мүәссисә көмрүк органларына е'мал мәһсулларынын ихрач көмрүк режиминә ујғун олараг кери апарылачағы барәдә өһдәлик тәғдим етмәлидир.

Е'мал режимләриндә Азәрбајҗан Республикасы Президентинин 24 ијун 1997-чи ил тарихли 609 сәјлы Фәрманынын әләвәләриндә көстәрилән малларын кәтирилмәси заманы нәзәрдә тутулан әләвә тәләбләр мүәјјән едилмиш гәјдада јеринә јетирилмәлидир.

Көмрүк нәзарәти алтында малларын е'малы көмрүк режиминин фәалијјәти – онун регламентасијасы илә нәзәрдә тутулмуш бүтүн шәрт вә тәләбләрә риәјәт едилдикдән, режимдән истифадә мәгсәдләри әлдә едилдикдән, е'мал мәһсуллары ихрач, сәрбәст дөвријјә үчүн бурахылыш вә ја диһәр көмрүк режимләри алтында јерләшдирилдикдән сонра битмиш һесаб едилир. Бу заман компенсасија малларына (һәмчинин е'мал едилмәдән кери апарылан харичи маллара) игтисади сијасәт тәдбирләри тәтбиг едилмир вә онлар, үмуми һалда нәзәрдә тутулмуш оларса, ихрач көмрүк рүсуму вә веркиләриндән азад едилирләр. Һал-һәзирда ганунверичилик ихрач көмрүк рүсумлары мүәјјән етмир¹.

Е'мал үчүн кәтирилмиш харичи маллар вә ја онларын е'мал мәһсуллары көмрүк әразисиндә сәрбәст дөвријјә үчүн бурахылырса, онлар идхал көмрүк рүсум вә веркиләринә чәлб едилир.

¹ Азәрбајҗан Республикасы Назирләр Кабинетинин 91 сәјлы 22.04.98-чи ил тарихли гәрары

Көмрүк нөзарәти алтында малларын е'малы көмрүк режими битдикдә вә е'мал мәһсуллары милли көмрүк әразисиндә сәрбәст дөвријјә бурахылдыгда, онларын дөвләт стандартлары илә мүәјјән едилмиш тәһлүкәсизлик тәләбләринә чаваб вердији мүәјјән едилмиш гәјдада тәсдиг едилмәлидир.

3.2.8. МҮВӘГГӘТИ ИДХАЛ (ИХРАЧ)

Мүвәггәти идхал (ихрач), көмрүк режими ашлаышы вә игтисади мәзмуну

Мүвәггәти идхал (ихрач) режими елә тәләбләр мүәјјән едир ки, онлара риәјәт едилмәси харичи малларын Азәрбајчан көмрүк әразисиндә, Азәрбајчан малларынын исә ондан кәнарда мүвәггәти истифадәсинә, игтисади сијасәт тәдбирләри тәтбиг етмәдән вә көмрүк рүсум вә веркиләри өдәмәдән јол верилмиш олсун.

Мүвәггәти идхалын (ихрачын) мүстәгил көмрүк режими кими әһмијјәти бејнәлхалг әмәкдашылын тичарәт вә диқәр формаларынын инкишафына олан тәләбләрлә мүәјјән едилир.

Бу көмрүк режими алтында јерләшдирилмиш малларын статусу вә еләчә дә режимин мәзмуну, малларын көмрүк әразисиндә вә кәнарда јерләшмәси вә истифадәсинин **мүвәггәти характери** илә мүәјјән едилир. Һәмчинин мүвәггәти идхал (ихрач) едилән малларын көмрүк рүсум вә веркиләриндән тамамилә вә ја гисмән азад едилмәси дә мүһүм әһмијјәт кәсб едир. Бу Һал тәбии олараг бахылан режимин тәтбиг едилмәси саһәсинә мүәјјән сәрһәдләр гојулмасыны тәләб едир. Елә сәрһәдләр ки, онлардан кәнарда режимин тәтбиги өлкә игтисадијјаты үчүн мәнфи нәтичәләрә кәтириб чыхара биләр. Белә ки, харичи малларын көмрүк әразисинә, Һәтта заманла мәһдудлашдырылмыш бурахылышы, мәсәлән, е'мал әмәлијјатларында истеһсал васитәси вә ја комплектләшдиричи кими истифадә едилмәси – истеһсалчыларын мәнәфејинә зәрбә вурараг игтисадијјат дахили конјунктураја һисс олуначаг дәрәчәдә тә'сир костәрә биләр.

Белә әмәлијјатларын апарылмасы ганунверичиликлә гадаған олунмур. Лакин онлар бу иш үчүн мәхсуси мүәјјән едилмиш режимләр – актив е'мал режимләри чәрчивәсиндә нәзәрдә тутулур.

Мүвэггәти идхал (ихрач) режиминин тәтбиги мүүжән күзәштләр вермәклә, харичи өлкәләрлә игтисади, мәдәни, гуманитар әләгәләрин инкишафы үчүн әсасландырылмамыш әнкәлләри арадан галдырмаға имкан верир. Ејни заманда милли игтисадијјатын мүдафиәси, өлкәнин тәһләкәсизлијинин тә’мин едилмәси мәсәләләри бу режимдән истифадә едилмәсинин дәгиг һүгуги гәлибләринин мүүжән едилмәсини тәләб едир.

М а д д ә 67. Көмрүк режиминин мәзмуну

Малларын мүвэггәти идхалы (ихрачы) – Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисиндә вә ја ондан кәнарда көмрүк рүсумларындан, веркиләрдән тамамилә вә ја гисмән азад олунмагла, һәмчинин игтисади сијасәт тәдбирләри тәтбиг едилмәдән маллардан истифадә едилмәсинә јол верилмәсиндән ибарәт көмрүк режимидир.

Тәбиин ашынма вә ја маллардан истифадә едилмәси нәтичәсиндә дәјишикликләр, һабелә нормал шәрантдә дашынма вә сахланч иткиләри истисна едилмәклә, мүвэггәти идхал (ихрач) едилән маллар дәјишмәз һалда кери гәјтарылмалыдыр.

Мүвэггәти идхал (ихрач) көмрүк режиминин һүгуги рәгламентасијасы

Көмрүк Мәчәлләсинин мүддәалары шәрһ едилән көмрүк режиминин һүгуги тәнзимләnmәсинин әсасыны тәшкил едир.

Мүвэггәти идхал (ихрач) режиминин даһа мүфәссәл рәгламентасијасы үчүн ганун гүввәли дикәр актлар да гәбул едилмәлидир.

Назирләр Кабинети:

1) мүвэггәти идхалына (ихрачына) ичазә верилмәјән малларын категоријаларыны;

2) мүвэггәти идхал (ихрач) едилән малларын көмрүк рүсумлары вә веркиләринин өдәнилмәсиндән тамамилә вә ја гисмән азад едилмәси гәјдаларыны мүүжән едир.

Дөвләт Көмрүк Көмитәси бу режим үзрә ашағыдакы сәләһијјәтләри јеринә јетирир:

- кери апарылма барәдә өһдәликләр верилмәси вә көмрүк өдәнчләринин өдәнилмәсинин тә’мин едилмәси һалларыны мүүжән едир;

- мүвэггәти идхал (ихрач) әмәлијјатларына ичазә верилмәси гәјдаларыны мүүжән едир;

- бә’зи категоријалы маллар үчүн мүвэггәти идхалын (ихрачын) һүдуд мүддәтләрини дәјишдирир.

Мүвэггәти идхалын (ихрачын) мүддәтләри

Көмрүк Мәчәлләсинә көрә мүвэггәти идхалын (ихрачын) мүддәти ики илдән артыг олмамалыдыр (мәддә 70). Көмрүк органлары малларын бу көмрүк режими алтында јерләшдирилмәсинә ичәзә верәркән, конкрет мүддәт мүәјјән едир. Бу мүддәт әрзиндә маллар онларын дашынмасында мәгсәдләри вә шәраити нәзәрә алынмагла, мүвэггәти олагаг көмрүк әразисиндә (вә ја ондан кәнарда) гала биләрләр. Бунунла бирликдә мәчәлләдә мүвэггәти идхал (ихрач) үчүн мүддәтин узадылмасы имканы нәзәрдә тутулур. Мүддәтин узадылмасы гәјдасы Дөвләт Көмрүк Комитәси тәрәфиндән мүәјјән олунур.

ДКК ажры-ажры мал категоријалары үчүн даһа аз вә даһа чох мүддәт мүәјјән едә биләр.

Көмрүк Мәчәлләси мүвэггәти идхал (ихрач) режиминин ики типини мүәјјән едир: көмрүк рүсум вә веркиләриндән там азад едилмәклә вә гисмән азад едилмәклә тәтбиг едилән көмрүк режими.

М а д д ә 70. Малларын мүвэггәти идхал (ихрач) мүддәтләри
Малларын мүвэггәти идхал (ихрач) мүддәтләри Азәрбајчан Республикасы көмрүк органлары тәрәфиндән мүәјјән едилир вә бир гәјда олагаг бу чүр идхалын (ихрачын) мәгсәдләри вә шәртләри нәзәрә алынмагла ики илдән артыг олмамалыдыр.

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимийјәти органы ажры-ажры мал категоријалары үчүн даһа аз вә даһа чох мүвэггәти идхал (ихрач) мүддәтләри мүәјјән едә биләр.

Көстәрилән мүддәтләрин узадылмасы Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимийјәти органынын мүәјјән етдији гәјдада Азәрбајчан Республикасы көмрүк органлары тәрәфиндән һәјата кечирилир.

Игтисадијјат нөгтеји-нәзәриндән бахылдыгда, мүвэггәти идхал (ихрач) едилән малларын көмрүк рүсум вә веркиләриндән там азад едилмәси, бә'зи һалларда белә маллардан истифадә едәнләр үчүн аналожи маллардан үмуми әсасларла истифадә едән шәхсләрлә мүгајисәдә, әсассыз олагаг, даһа күзәштли шәраит јарадыр. Белә зиддијјәтләрин, бахылан көмрүк режиминин тәтбиг саһәсини мәһдудлашдырмадан, арадан галдырылмасы үчүн ганунверичиликдә көмрүк рүсум вә веркиләриндән гисмән азад едилмәклә мүвэггәти идхал (ихрач) режиминдән истифадә едилмәси нәзәрдә тутулмушдур.

Мүвөггәти идхал (ихрач) режиминин бу типн ашағыдакы Һалларда тәтбиг едилир:

- мүвөггәти идхал (ихрач) едилән маллара көмрүк рүсум вә веркиләриндән там азад етмә тәтбиг олуна билмәдикдә;

- мүвөггәти идхал (ихрач) көмрүк режиминин бенефисиары тәрәфиндән көмрүк рүсум вә веркиләриндән там азад едилмәнин шәртләринә риајәт едилмәдикдә;

- көмрүк рүсум вә веркиләриндән там азад едилмәклә мүвөггәти идхал режиминин мүәјјән едилмиш мүддәт Һәддинин узадылмасы барәдә мәсәлә галдырылдыгда;

- башга әсасларла мүвөггәти идхал (ихрач) режиминдә јерләшдирилмиш маллар үчүн верилмиш, көмрүк рүсум вә веркиләриндән азад едилмә кими күзәштләрин тә'сир мүддәти битдикдә.

Көмрүк рүсум вә веркиләриндән гисмән азад едилмәни нәзәрдә тутан икинчи тип мүвөггәти идхал (ихрач) көмрүк режимн милли игтисадијјатын марагларынын горунмасы үчүн мүәјјән тә'минатлар јаратмаға имкан верир. О, Һәмчинин режимдән истифадәнин өзүнәмәхсус игтисади мәъдудиј-јәтләрини мүәјјән едир. Белә ки, бу Һалда көмрүк веркигојма Һәчми малларын көмрүк әразисиндә (ондан кәнарда) мүвөггәти истифадә мүддәтинин давамийјәти илә мүтәнасибдир.

Мүвөггәти идхал (ихрач) едилән малларын көмрүк рүсум вә веркиләриндән гисмән азад едилмәсинин механизми ашағыдакылары нәзәрдә тутур:

- Һәр ај (натамам ај) үмуми мәбләғин, јә'ни, әкәр мүвөггәти идхал режимн илә рәсмиләшдирилмиш мал сәрбәст дөвријјә үчүн бурахылма көмрүк режимн алтында јерләшдирилдији заман олсајды, бенефисиарын өдәмәли олдуғу көмрүк рүсум вә веркиләринин јекун мигдарынын 3 фаизи гәдәр (дөври өдәнч) өдәнилир;

- көстәрилән мәбләғ идхал (ихрач) күнүнә гүввәдә олан веркигојма ставкаларына әсасән мүәјјән едилир;

- мүәјјән едилмиш көмрүк өдәнчләри өдәнч күнүнә олан курса көрә АБШ доллары илә Һесабланыр вә габагчадан, мүвөггәти идхала (ихрача) ичазә верән көмрүк органынын мүәјјән етдији мүддәтдә, лакин 3 ајдан артыг олмајараг, өдәнилир;

- дөври өдәнилән (Һәр ај 3 фаиз) көмрүк өдәнчләри мүәјјән мүддәтдән сонра сәрбәст дөвријјәјә бурахылыш

көмрүк режими үчүн нәзәрдә тутулмуш өдөнчләрин мәбләғи илә бәрабәрләшсә вә әкәр, мүвәггәти идхал (ихрач) режимиңдә рәсмиләнширилмиш маллар игтисади сијасәт тәдбирләри тәтбиг едилмәси нәзәрдә тутулмурса, һәммин маллар автоматик олараг сәрбәст дөвријјә үчүн бурахылмыш сајылыр;

- дөври көмрүк өдөнчләринин өдәнилмәсинә көрә мәс'улијјәти маллары кәтирән (апаран) шәхс дашыјыр.

М а д д ә 71. Көмрүк рүсумларыны, веркиләри өдәмәкдән азад етмә

Мүвәггәти идхал (ихрач) едилән малларын көмрүк рүсумлары вә веркиләрин өдәнилмәсиндән тамамилә вә ја гисмән азад едилмәси гәјдаларыны Азәрбајчан Республикасынын мувафиг ичра һакимијјәти органы мүәјјән едир.

Маллар көмрүк рүсумларындан, веркиләрдән гисмән азад едилдикдә, малларын сәрбәст дөвријјә үчүн бурахылмышы вә ја ихрач көмрүк режиминә ујгун апарылмасы заманы өдәнилмәли олан мәбләғин үч фаизи һәр ај өдәниilir.

Көмрүк рүсумларындан, веркиләрдән гисмән азад етмәклә мүвәггәти идхал (ихрач) заманы алынан көмрүк рүсумларынын, веркиләрин үмуми мәбләғи идхал (ихрач) аны үчүн малларын сәрбәст дөвријјә бурахылмышы вә ја ихрач көмрүк режиминә ујгун апарылмасы үчүн өдәнилмәли олан көмрүк рүсумларынын, веркиләрин мәбләғиндән артыг олмамалыдыр.

Көстәрилән мәбләғләр бәрабәр олдуғу һалларда, һәммин маллар барәдә игтисади сијасәт тәдбирләри тәтбиг едилмәмәк шәртилә, маллар сәрбәст дөвријјә үчүн бурахылмышы вә ја ихрач көмрүк режиминә ујгун апарылмыш һесаб едилир.

Режимә ичазә верилмә шәртләри вә тәтбиг саһәси

Көмрүк Мәчәлләсинин 27 маддәсинә әсасән маллары вә нәглијјат васитәләрини көмрүк сәрһәдиндән кечирән шәхс, кечирилән малларын вә нәглијјат васитәләринин характериндән, мигдарындан, мәншә вә тә'јинат олкәсиндән асылы олмајараг истәнилән вахт истәнилән көмрүк режимини сечмәк вә ја ону дәјишдирмәк һүгугуна маликдир. Лакин Азәрбајчан Республикасында көмрүк ишини тәнзимләјән ганунверичиликлә бу һүгугу мәъдудлашдыран һаллар мүәјјән едилә биләр.

Көмрүк Мәчәлләси мүвәггәти идхал (ихрач) режиминин тәтбигинин ичазәвермә гәјдасыны мүәјјән едир. һәмчинин муһүм әһәмијјәт кәсб едән мәъдудлашдырма тәдбири мүәјјән едилир: малларын ејниләшдирилмәсини (идентификасијасыны) тә'мин етмәк мүмкүн олмадыгда, бу режимин тәтбигинә ичазә верилмир. Јүк көмрүк бәјаннамәсинин көмрүк органы

тәрәфиндән гәбул едилмәси, мүвәггәти идхал режиминә ичазә верилмәси кими баша дүшүлүр.

Бә'зи Һалларда, мәсәлән, көмрүк әразисинә мүвәггәти кәлән (кедән) шәхсләр (туристләр, е'зам олуналар вә с.) тәрәфиндән шәхси истифадә үчүн кәтирилән (апарылан) әшјалар үчүн ҖКБ долдурулмасы нәзәрдә тутулмур. Бу Һалларда мүәјјән едилмиш диқәр сәнәд формалары истифадә едилир. Белә сәнәдләр бир тәрәфдән көмрүк нәзарәтинин Һәјата кечирилмәсини тә'мин едир, диқәр тәрәфдән маллары кечирән шәхсин мәгсәдләрини әкс етдирир.

Мүвәггәти идхал (ихрач) едилән малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәси үчүн ганунверичилиқдә көмрүк јығымы алынмасы нәзәрдә тутулмушдур.

Мүвәггәти идхал (ихрач) режиминә ичазә верилмәсинин башлыча шәрти – әввәлләр ихрач (идхал) едилмиш малларын кери гәјтарылмасыдыр. Бу маллар тәбии ашырма, дашырма вә сахланьылманын нормал шәраитиндә тәбии итки нәтичәсиндә баш вермиш бә'зи чүзи дәјишикликләр нәзәрә алынмагла, дәјишилмәз шәкилдә кери гәјтарылмалыдыр. Көмрүк органы мүәјјән едилмиш гәјдалара риәјәт едилмәсинин зәманәти кими мүвәггәти идхал (ихрач) режиминә ичазәни кери апарылма (кәтирилмә) вә көмрүк өдәнчләринин өдәниләчәји барәдә Өңдәликләрлә бағлаја биләр.

Дөвләт Көмрүк Комитәси мүвәггәти идхалына (ихрачына) ичазә верилмәјән малларын категоријаларыны мүәјјән едир. Белә категоријалы маллара, адәтән квоталашдырылан маллар, сәнајә туллантылары, әрзаг маллары, ичкиләр, түтүн мә'мулаты вә с. аид едилир.

Мүвәггәти идхалына (ихрачына) ичазә верилән маллары шәрти олараг, верилән күзәшtlәрин мигдары вә бу көмрүк режими алтында јерләшдирилмәси гәјдасындан асылы олараг, ики група ајырмаг олар:

Әкәр малларын мүвәггәти идхалы (ихрачы) Һәр Һансы негатив нәтичәләрә кәтириб чыхармырса вә көмрүк органлары тәрәфиндән ичазә верилмәјән мәгсәдләрлә истифадә едилмәси истисна едилирсә, онда Һәмин маллара минимал тәләбләр гојулур вә көмрүк рүсум вә веркиләриндән там азад едилир.

Диқәр Һалларда режимин шәртләри бир гәдәр сәртләшдирилир, мүвәггәти идхала (ихрача) көмрүк өдәнчләриндән гисмән азад едилмәклә ичазә верилир.

М а д д э 69. Малларын мүвэггэти идхалы (ихрачы) үчүн ичазэ

Малларын мүвэггэти идхалы (ихрачы) үчүн ичазэни Азэрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјэти органынын мүјјән етдији гәјдада Азэрбајчан Республикасынын көмрүк органлары верир.

Малларын е'тибарлы ејиләшдирилмәсини тә'мин етмәк мүмкүн олмадыгда Азэрбајчан Республикасынын көмрүк органлары малларын мүвэггэти идхалына (ихрачына) ичазэ вермирләр.

Режимэ ичазэ верилмәси, һәмчинин, билаваситә маллары мүвэггэти идхал (ихрач) едән шәхсә ирәли сүрүлән тәләбләрлә дә шәртләндирилә биләр. Малларын категоријаларындан, кәтирилмәси (апарылмасы) мәгсәдиндән вә с. асылы олараг, мүвэггэти идхал (ихрач) үчүн ичазэнин кимә верилмәси суалы мејдана чыхыр – ичазэ малларын саибинәми, јахуд башга шәхсә верилмәлидир.

Шәрһ едилән режимин муһүм хүсусијјәтләриндән бири мүвэггэти идхал (ихрач) режими илә бенефисиарын мүвэггэти кәтирилән (апарылан) маллар үзәриндә сәрәнчам верә билмәси һүгүгунун мәһдудлашдырылмасыдыр (малларын башгасына верилмәси, өзкәнинкиләшдирилмәси, режимдә нәзәрдә тутулмајан мәгсәдләрлә истифадәси вә с.).

Малларын мүвэггэти идхал (ихрач) режими алтында јерләшдирилмәси

Бу режим алтында јерләшдирилән маллар елә истифадә едилмәлидир ки, режим битдикдә онлар, гејд едилдији кими, тәбии ашынма вә иткиләр нәзәрә алыпмагла, дәјишилмәмиш һалда олсун. Бу тәләб мүвэггэти кәтирилән (апарылан) маллардан истифадәни мәһдудлашдырыр, онларын ишләнилмәси вә е'мал едилмәси әмәлијјатларыны истисна едир.

Мүвэггэти идхал (ихрач) режими алтында јерләшдирилән маллар режимин бенефисиарынын сәрәнчамында галыр.

М а д д э 68. Малларын көмрүк режими алтында јерләшдирилмәсинин шәртләри

Азэрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјэти органынын мүјјән етдији гәјдаларла көмрүк өдәнишләринин өдәнилмәси тә'мин едилмәклә малларын мүвэггэти идхалына (ихрачына) јол верилир.

Азэрбајчан Республикасынын мувафиг ичра һакимијјэти органы, мүвэггэти идхалына (ихрачына) ичазә верилмәјән малларын категоријаларыны мүјјән едир.

Режимин бенефисиарына онун ытуглары илэ барабар, статусуну тэ'жин едэн, көмрүк режими илэ мүэjjэн едилэн алава өьдэликлэр нэзэрдэ тутулур. Мүвэггэти кэтирилэн (апарылан) маллардан истифаде едилмэсинэ онларын мүвэггэти идхалына (ихрачына) верилмиш ичазэдэ нэзэрдэ тутулмуш гайдада јол верилир. Бенефисиар, бир гайда олараг, бу маллардан мэнфэет көтүрмэк үчүн истифаде еде билмэз. Бу маьдудийјет мүвэггэти идхалына (ихрачына) ичазэ верилэн малларын бүтүн номенклатурасына аид едилир.

Көмрүк органларынын ичазеси олмадан бу маллар өдөнч вэ озкэлэшидирмэ предмети ола билмэз. Маллар бу режим алтында јалпыз мүэjjэн едилмиш мүддэтде гала билэр. Бу мүддэтин узадылмасы мүстэсна ьал кими бахылыр. Мүддэт гуртардыгдан сонра, маллары мүвэггэти идхал (ихрач) едэн шэхс, режимин битмэси үзрэ мүэjjэн едилмиш просеdurалары јеринэ јетирмэлидир.

ЈКБ де көстэрилмиш мүвэггэти идхал (ихрач) мүддэтинин узадылмасына, декларантын јазылы мүрачиэти илэ бахылыр. Адэтэн бу ьалда јени ЈКБ-ни тэртиб едилмир. Гэбул едилмиш гэраp көмрүк органынын сэлаьийјэтли шэхси тэрэфиндэн декларантын эризэсинде гејд едилир. Мүсбэт гэраp гэбул едилдикде мувафиг гејдлэр ЈКБ-нэ дахил едилир.

Режимин тэ'сирийин битмэси

Мүвэггэти идхал (ихрач) режими мүэjjэн едилмиш мүддэтлэр гуртардыгда вэ бу режимде јерлэшидирилмиш маллар кери апарылдыгда (кэтирилдикде), јахуд мүддэтлэр битмэмиш маллар диkэр көмрүк режимлэри алтында јерлэшидирилдикде битмиш олур. Режимин битмэси үзрэ просеdurалар мүэjjэн едилмиш гайдада јеринэ јетирилдикдэн сонра, маллары мүвэггэти идхал (ихрач) едэн шэхс режимин бенефисиары кими онун үзэринэ гојулмуш вэзифэлэрдэн азад олур. Экс ьалда, о, көмрүк режиминдэн истифаде едилмэси гайдаларынын позулмасына көрэ мэс'улийјет дашыјыр.

Экэр мүвэггэти идхал (ихрач) едилмиш маллар мүддэтин битмэсинэ гэдэр кери гайтарылмамышса, онлар көмрүк органларына маьсус мүвэггэти сахланч анбарларына вэ ја көмрүк органлары тэрэфиндэн мүэjjэн едилэн диkэр јерлэрэ јерлэшидирилмэлидирлэр (*КМ, мадде 72*).

М а д д ə 72. Мүэјјән едилмиш мүвэггәти идхал (ихрач) мүддәтләри битдикдән сонра малларла әлагәдар көрүлән тәдбирләр

Мүэјјән едилмиш мүддәтләр битән күн мүвэггәти идхал (ихрач) едилмиш маллар кери гајтарылмадыгда, онлар диқәр көмрүк режими үчүн бәјән едилмәли, јахуд саһибн Азәрбајчан Республикасынын көмрүк органлары олан мүвэггәти сахланч анбарларына вә ја Азәрбајчан Республикасы көмрүк органлары тәрәфиндән мүэјјән едилән диқәр јерләрә јерләшдирилмәлидир.

Кери гајтарылмамыш маллар, мүвэггәти идхал (ихрач) режими алтындакы маллар кими, сәләһијјәтли шәхсин (бенефисиарын) мүрачиәти илә диқәр көмрүк режими алтында јерләшдирилә биләр.

Белә режимләр ашағыдакылар өлә биләр:

а) мүвэггәти идхалда – сәрбәст дөвријјә үчүн бурахылыш, тәқрар идхал, транзит, көмрүк анбары, рүсумсуз тичарәт мағазасы, көмрүк әразисиндә е'мал, сәрбәст көмрүк зонасы, сәрбәст анбар, тәқрар ихрач, мәһветмә, дөвләтин хејринә малдан имтина;

б) мүвэггәти ихрачда – ихрач, көмрүк әразисиндән кәнарда е'мал.

Мүвэггәти идхал (ихрач) едилән маллара көмрүк рүсум вә веркиләриндән гисмән азадәтмә тәтбиг едилдикдә, өдәнмиш дөври көмрүк өдәнчләри маллар кери апарылдыгда (гајтарылдыгда) кери өдәнилмир. Гејд етмәк лазымдыр ки, бу Һалда мүвэггәти идхал (ихрач) режими битмиш, маллар исә әкәр өдәнилмиш дөври өдәнчләр тәләб олунан мәбләгә чатмышса, сәрбәст дөвријјә үчүн бурахылыш вә ја ихрач режими алтында јерләшдирилмиш һесаб олунурлар.

Әкәр мүвэггәти идхал (ихрач) режими илә кәтирилмиш (апарылмыш) маллар сәрбәст дөвријјә үчүн бурахылыш вә ихрач режими илә рәсмиләшдирилирсә:

- көстәрилән режимләр бәјән едилмәклә, ЈКБ-нин гәбул едилдији күнә гүввәдә олан көмрүк рүсум вә веркиләри тәтбиг едилир (ејни метод валјута курсуна да аид едилир);

- мүвэггәти идхал (ихрач) анына мүэјјән едилән көмрүк дәјәри истифадә едилир;

- көмрүк рүсум вә веркиләринин өдәнилмәсинин тә'хирә салма мүддәти үчүн, милли банкын верилмиш кредитләр үчүн ставкаларына ујғун фаиз тутулур.

Режимин битмәсинин рәсмиләшдирилмәсини, бир гәјда олага, мүйәгәти идхала (ихрача) ичазә вермиш көмрүк органы һәјата кечирир.

Режимдән истифадә едилмәсинин гәјда вә шәртләрини позмагла мүйәгәти идхал (ихрач) етмиш шәхс позунтунун характеринә көрә инзибати һугуги вә ја чинајәт һугуги мәс'улијјәтә чәлб едилә биләр.

Мүйәгәти идхал (ихрач) едилмиш малларын мәъв едилмәси, гәјтарылмасы мүмкүн олмајан итирилмәси, гаршысыалынмаз гүввәнин тә'сири алтында вә ја ашынма нәтичәсиндә чатышмазлыг вә дикәр һаллар режимин мүйәјјән олунмуш гәјдада баша чатдырылмасыны гејри-мүмкүн едир. Мүйәгәти идхал (ихрач) етмиш шәхс бу һалда о шәртлә мәс'улијјәтдән азад едилир ки, һадисәләр гаршысы алынмасы мүмкүн олмајан (тәбии фәлакәт, мұһарибә вә с.) факторларын тә'сири алтында баш вермиш олсун. Бу заман режимин бенефисиары режимә ичазә вермиш көмрүк органына лазым олан вә мүйәјјән олунмуш гәјдада сәнәдләшдирилмиш форс-мажор фактыны тәсдиг едән бүтүн сәнәдләри тәгдим етмәлидир (Азәрбајчан Республикасынын харичи өлкәләрдәки Консуллуғ Идарәләринин тәсдигедичи сәнәди, тичарәт сәнәје палатасынын шәһадәтнамәси вә и.а.). Бу мәгсәдлә форс-мажор шәраитинин баш вермәси үзрә сүбутларын тә'мин едилмәси үчүн нотариал һәрәкәтләр ичра олуна биләр (шаһидләрин диндирилмәси, експертизаја көндәриш вә с.).

М а д д ә 73. Мүйәгәти ихрач (идхал) едилмиш малларын мәъв олма, итирилмә, чатышмазлыг вә ја харичи дәвләт органларынын вә вәзифәли шәхсләринин ганунсуз һәрәкәтләри нәтичәсиндә гәјтарылмамасы

Маллары мүйәгәти ихрач етмиш вә мүйәјјән едилмиш мүддәтләрдә гәјтармамыш шәхс, тәбии ашынма вә ја маллардан истифадә едилмәси нәтичәсиндә дәјишикликләр, һабелә нормал шәраитдә дашыма вә сахланч иткиләри, һәмчинин малларын гәза вә ја гаршысыалынмаз гүввәнин тә'сири нәтичәсиндә мәъв олмасы вә ја һәмишәлик итирилмәси, јахуд да харичи дәвләт органларынын вә ја вәзифәли шәхсләринин Азәрбајчан Республикасынын ганунверичилији бахымындан ганунсуз һәрәкәтләри нәтичәсиндә саһибликдән чыхмасы факты Азәрбајчан Республикасынын харичдәки консуллуғ идарәләри тәрәфиндән тәсдиг олундуғу һалларда Азәрбајчан Республикасы көмрүк органлары гаршысында мәс'улијјәт дашымыр.

Маллары мүйәгәти идхал етмиш вә мүйәјјән едилмиш мүддәтләрдә кери апармамыш шәхс тәбии ашынма вә ја маллардан истифадә едилмәси нәтичәсиндә дәјишикликләр, јахуд нормал шәраитдә дашынома вә сахланч

иткилэри, һабелә малларын гәзә вә ја гаршысыалыһмаз гүввәһин тә'сири нәтижәсиндә мәъв олмасы вә ја һәмишәлик итирилмәси, јахүд да шәхсләрин ганунсуз һәрәкәтләри нәтижәсиндә саһһбликдән чыхмасы факты Азәрбајҗан Республикасынын сәләһијјәтли дөвләт органлары тәрәфиндән тәсдиғ олундуғу һалларда Азәрбајҗан Республикасы көмрүк органлары гаршысында мәс'улијјәт дашымыр.

Малларын мүвәггәти идхалынын (ихрачынын) беј- нәлхалғ һүгути регламентасијасы

Мүвәггәти идхалын (ихрачын) һүгути тәнзимләһмәсин-
дә бејнәлхалғ мүғавилә вә сәзишләрин нормалары муһүм јер
тутур. Бу актларда шәрһ едилән режимин тәтбигинин мух-
тәлиф мәсәләләринин комплекс регламентасијасы өз әксини
тапыр. Мүвәггәти идхалын (ихрачын) бејнәлхалғ һүгути
тәнзимләһмәсинин әсас формасы дөвләтләрарасы тичарәт-
игтисади, елми-техники әмәкдашлығ вә с. мунасибәтләрдир.
Харичи тичарәтин инкишаф тәләбаты, бејнәлхалғ дашы-
маларын һәчминин артмасы, өлкәләр арасында мәдәни, һума-
нитар әлағәләрин кенишләһмәси малларын мүвәггәти идха-
лына (ихрачына) аид әһәмијјәтли дәрәчәдә ејниләшдирилмиш
(унификасијалашдырылмыш) бејнәлхалғ гәјдаларын јарадыл-
масы вә тәтбиги үчүн лазым олан шәраитин јаранмасына
кәтириб чыхарды.

Үмумдүһја Көмрүк тәшкилаты егидасы алтында көмрүк
иши үзрә мухтәлиф конвенсијалар гәбул едилмишдир. Олар-
дан: көмрүк просејураларынын сәдәләшдирилмәси вә һармо-
низасијасы һаггында бејнәлхалғ конвенсија (1973-чү ил Кјото
конвенсијасы), малларын мүвәггәти идхалы үчүн АТА карнет
һаггында Көмрүк конвенсијасы (1961-чи ил АТА конвен-
сијасы) вә мүвәггәти идхал һаггында Истанбул конвенсија-
сыны (1990) мисал кәтирмәк олар.

Кјото конвенсијасынын Е5 сәјлы әлавәси билаваситә
мүвәггәти идхал режиминин тәтбиги гәјдаларынын сәдәләш-
дирилмәси вә унификасијасы мәсәләләринә һәср олунмушдур.
Бу әлавәдә бахылан режимин игтисади әһәмијјәти, онун елми,
мәдәни, һуманитар әлағәләрин инкишафында ролу гәјд едил-
миш, мүвәггәти идхал режиминин тәтбигинин ејнилијини
тә'мин едән һүгути төвсијәләр верилмишдир.

АТА конвенсијасы һазырланаркән, милли гануи вери-
чиликләр тәрәфиндән мүвәггәти рүсумсуз идхала ичәзә вери-
лән малларын кәтирилмәсинә шәраит јаратмағ мәсәләси гојул-
мушду. Бу мәсәләнин һәлли үчүн конвенсијада малларын

мүвэгтэти идхалы бејнэлхалг көмрүк сэнэди – АТА карнетиндэн истифадэ едилмэсинин ыугути механизми тэклиф едилмишдир. Ады чэкилэн сэнэд милли көмрүк сэнэдлэри эвэзинэ истифадэ едилэ билэр вэ ејни заманда идхал рүсум вэ веркилэри өдөнилмэси үчүн зэманэт өйдөлији ролуну ојнаја билэр. Тэклиф едилэн тэнзимлэмэ механизминин сэмэрэли фэалијјэти үчүн тичарэт палаталарынын бејнэлхалг мә’лумат бүросу башда олмагла, бејнэлхалг зэманэт системи јарадылмышдыр. Конвенсија иштиракчылары олан өлкэлэрин тичарэт палаталары АТА карнетлэри верир вэ милли көмрүк органларына малларын мүвэгтэти рүсумсуз идхалы үчүн вачиб олан тә’минат тэгдим едэрэк онларын нэзэрдэ тутулмуш гәјдада истифадэсинин замини (гаранты) кими чыхыш едирлэр.

АТА конвенсијасы илэ мүэјјэн едилмиш бејнэлхалг көмрүк сэнэдлэринин истифадэ механизми чевиклији илэ сечилир, бу да өз нөвбэсиндэ онун иштиракчыларынын тәркибинин кенишләнмэсинэ вэ конвенсијанын мүддэаларынын тэчрүбэдэ һәјата кечирилмэсинэ тәкан верир.

АТА карнетинин мәчбури тэтбиги о һал үчүн мүэјјэн едилир ки, өлкә АТА – конвенсијасынын иштиракчысы, һәм дә пешәкар аваданлыгын мүвэгтэти идхалы барэдә Көмрүк конвенсијасынын (1961) иштиракчысы олмуш олсун вэ ја сәркилэрдә, јармаркаларда, конгреслэрдә вэ башга тәдбирлэрдә нүмајиш вэ истифадэ олуан малларын кәтирилмэси заманы верилэн күзәшtlэрә аид Көмрүк конвенсијасынын (1961) иштиракчысы олмуш олсун. АТА конвенсијасы иштиракчылары биртэрәфли гәјдада онун мүддэаларыны малларын мүвэгтэти кәтирилдији башга бејнэлхалг сазишлэр вэ ја јерли ганунверичиликлә мүэјјэн едилмиш һаллар үчүн дә тэтбиг едә билэрлэр.

1990-чы илдә имзаланмыш мүвэгтэти идхал барэдә Истанбул конвенсијасы малларын мүвэгтэти идхалы көмрүк режиминин тэтбигинә аид милли гәјдаларын садәләшдирилмә вэ һармонизасијасы просесиндә мүһүм аддым олду. Бејнэлхалг тичарэтин вэ бејнэлхалг мүбадилэнин диқәр формаларынын инкишафы наминә, бу Конвенсија мүвэгтэти идхал барэдә әввәлләр гәбул едилмиш мүхтәлиф бејнэлхалг сазишлэри бир сәнәддә бирләшдирди.

Көмрүк ганунверичилијинин тәкмилләшдирилмәси ишиндә топланмыш бејнэлхалг көмрүк тэнзимләнмәси тэчрү-

бәсіндән там истифадә едилмәси, тәтбиг едилән көмрүк рәсмиләшдирилмәси сәнәдләринин бејнәлхалг практикаја уј-ғулашдырылмасы вә таныдылмасы үчүн Азәрбајчан Респуб-ликасынын мұһым бејнәлхалг көмрүк сазишләринин иштиракчысы олмасы мұасир мәрьәләдә актуал мәсәлә кими гаршыда дурур.

3.2.9. СӘРБӘСТ КӨМРҮК ЗОНАСЫ. СӘРБӘСТ АНБАР

Сәрбәст көмрүк зонасы вә сәрбәст анбар көмрүк ре-жимләринин әсас гәјәси ондан ибарәтдир ки, бу режимләрдә харичи маллар мұәјјән едилмиш әрази сәрһәдләри дахилиндә вә ја биначарда (јерләрдә) көмрүк рұсум вә веркиләри алын-мадан, һәмчинин бу маллара игтисади сијасәт тәдбирләри тәтбиг едилмәдән, Азәрбајчан маллары исә ихрач көмрүк ре-жими илә мұәјјән едилән шәртләр дахилиндә јерләшдирилир вә истифадә едилир.

Бу көмрүк режимләри алтында Азәрбајчан Республи-касы әразисинә кәтирилмәси вә апарылмасы гадаған олунма-мыш маллар јерләшдирилә биләр.

Азәрбајчан Республикасы Ганунверичилијипә риәјәт едилмәсини тә'мин етмәк мәгсәди илә, малларын характе-риндән асылы олараг, сәрбәст көмрүк зоналарында вә сәрбәст анбарларда малларла апарылан әмәлијјатлара гадағанлар вә мәһдудийјәтләр гојула биләр. Бу чүр гадағанлары вә мәһду-дийјәтләри көмрүк зонасы барәсиндә Назирләр Кабинети, сәрбәст анбар барәсиндә исә Дөвләт Көмрүк Комитәси мұәј-јән едир.

М а д д ә 74. Көмрүк режимләринин мәзмуу

Сәрбәст көмрүк зонасы вә сәрбәст анбар – харичи маллардан көмрүк рұсумлары вә веркиләр алынмадан, һәмчинин кәстәрилән маллара игтисади сијасәт тәдбирләри тәтбиг едилмәдән онларын мұвафиг әрази сәрһәдләриндә вә ја биначарда (јерләрдә) јерләшдирилмәси вә исти-фадәсиндән, Азәрбајчан малларынын исә бу Мәчәллә илә мұәјјән едилән гәјдада ихрач көмрүк режиминә мұвафиг олараг малларын апарылмасына тәтбиг едилән шәртләрлә јерләшдирилмәси вә истифадә олунмасындан ибарәт көмрүк режимидир.

Көмрүк-тариф тәнзимләмәләри тәдбирләри бахымын-дан сәрбәст көмрүк зонасы вә сәрбәст анбар, харичи мәншәли малларын көмрүк рұсум вә веркиләри өдәнилмәдән сахла-нылмасы, сатылмасы вә алынмасы мүмкүн олан рұсумсуз

тичарэт вә анбар әразиси кими гәбул едилир. Белә ки, верки режими нөгтеји-нәзәриндән маллара көмрүк сәрхәдиндән кәнарда јерләшдирилмиш кими бахылыр. Белә әразидән-кәнарлыг тәкчә көмрүк-тариф тәнзимләмәләринә – јә’ни верки режиминә дејил, һәм дә харичи тичарэт мүнәсибәтләринин инзибати режиминә – јә’ни гејри-тариф тәнзимләмәләринә дә аиддир. Көмрүк анбары режиминдән фәргли олараг сәрбәст көмрүк зонасы вә сәрбәст анбар режимләри малларын сахланылма мүддәтини мәдудлашдырмыр. Сәрбәст көмрүк зонасы вә сәрбәст анбарларын көмрүк әразисиндән кәнар һесаб едилмәси Көмрүк Мәчәлләсинин 3-чү маддәсинин икинчи һиссәсиндә өз әксини тапыр:

“Азәрбајчан Республикасы әразисиндә сәрбәст көмрүк зоналары вә сәрбәст анбарлар јерләшә биләр. Мәчәлләдә вә көмрүк иши үзрә Азәрбајчан Республикасынын дикәр ганунверичилик актларында мүәјјән едилән һаллар истисна едилмәклә, сәрбәст көмрүк зоналарынын вә сәрбәст анбарларын әразиләри Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисиндән кәнарда јерләшән әразидир”.

Көрүндүјү кими, сәрбәст көмрүк зоналарынын вә сәрбәст анбарларын периметри көмрүк сәрхәдидир (дахили көмрүк сәрхәди мәфһуму әввәлләр ачыгланмышдыр). Өз инзибати-һүтуги статусуна көрә дахили сәрхәдләр харичи сәрхәдләрә бәрәбәр тугулур: сәрбәст зонанын әразиси сәрхәд зонасы кими бахылыр вә ораја кириш-чыхыш хүсуסי нәзарәт-бурахылыш мәнтәгәләриндән бурахылыш вәрәгләри әсасында һәјата кечирилир. Дахили сәрхәдләрин горунмасы көмрүк-чүләрлә сәрбәст зона вә сәрбәст анбар рәнбәрлијинин биркә сә’јләри илә тә’мин едилир. Сәрбәст көмрүк зонасы режиминин чәлбедичилији ондадыр ки, бу фәәлијјәт сәрбәст игтисади зоналарын јарадылмасында илк мәрһәлә кими тәгдирә лајигдир. Сәрбәст көмрүк зоналарынын фәәлијјәти имкан верир ки, сәрбәст игтисади зоналарын идарә едилмәси мәсәләси үчүн тәчрүбә топлапсын вә ејни заманда харичи инвесторлар бу мәсәләләрдә һөкүмәтин игтисади сијасәтинин әсас прин-сипләри илә таныш олуб өлкәјә капитал гојулушунун тә’минаты аспектләрини дәгигләшдирсинләр.

Һәр һансы сәрбәст зона үчүн әлверишли чоғрафи мовге мүһүм әһәмијјәт кәсб едир. Адәтән сәрбәст көмрүк зоналары харичи тичарәт фәәлијјәти илә бағлы хидмәтләрин ихрачы

үзрә ихтисаслашырлар. Сәрбәст көмрүк зоналарынын јарадылмасы јерли истеһсалчыларын харици игтисади фәәлијјәтә чәлб едилмәсинә тәкан верә биләр.

Сәрбәст көмрүк зонасы вә сәрбәст анбар көмрүк режимләринин јахын мәзмуну бир чох мәсәләләр үзрә бу режимләрин һуғуи тәнзимләнмәләриндә охшарлығ көстәрир:

- малларын сәрбәст көмрүк зонасы вә сәрбәст анбарда сахланма мүддәтләри;

- белә малларын үчөт гәјдасы;

- көмрүк рүсум вә веркиләринин тутулмасы гәјдасы;

- игтисади сијасәт тәдбирләринин тәтбиги;

- көмрүк өдәнчләринин өдәнилмәси үзрә мәс'улијјәт.

Режимләри бир-бириндән ајыран спесифик хүсусијјәтләр исә сәрбәст көмрүк зонасы вә сәрбәст анбарын тә'сис едилмәси вә ләғв едилмәси мәсәләләриндә өзүнү бүрүзә верир.

Сәрбәст көмрүк зонасынын јарадылма гәјдасы

Бу ишдә марағлы шәхс вә ја шәхсләр групу илк мәрһәләдә көмрүк зонасы јарадылмасы барәдә мүрачиәт һазырлајыр. Бу мүрачиәтдә белә зонанын јарадылмасы зәрурәти барәдә техники-игтисади әсасландырмалар, онун инкишафынын план вә програмлары оз әксини тапмалыдыр.

Сәрбәст көмрүк зонасы Азәрбајчан Республикасы Ганунверичилији илә мүәјјән едилмиш гәјдада јарадылыр.

М а д д ә 75. Сәрбәст көмрүк зонасынын јарадылмасы

Сәрбәст көмрүк зонасы Азәрбајчан Республикасы Ганунверичилији илә мүәјјән едилмиш гәјдада јарадылыр.

Сәрбәст көмрүк зонасынын фәәлијјәти бу Мәчәлләнин вә ја бу чүр зоналар һағтында Азәрбајчан Республикасынын ганунверичилик актларынын тәләбләринә ујғун олмадыгда, Азәрбајчан Республикасынын мувафиг ичра һакимијјәти органы сәрбәст көмрүк зонасы јарадылмасы барәдә гәрарыны ләғв етмәк һуғуғуна маликдир.

Сәрбәст анбарын јарадылмасы гәјдасы

Сәрбәст анбарларын саһибләри јалныз Азәрбајчан шәхсләри ола биләрләр. Назирләр Кабинети сәрбәст анбарлар јарадылмасы үчүн лисензија верилмәси гәјдаларыны вә алынмасы кәрәкән јығым мигдарыны мүәјјән едир. Лисензијалары Дөвләт Көмрүк Комитәси верир вә лисензијаларын фәәлијјәт мүддәтини мүәјјән едир.

М а д д ə 76. Сəрбəст анбар тə'сис етмəк үчүн лисензијə

Сəрбəст анбар Азəрбajчан Республiкасынын кəмрүк ишини апаран ичра Һакимийјəти органындан лисензијə алындыгдан сонра тə'сис едилə билəр.

Азəрбajчан Республiкасынын мұвафиг ичра Һакимийјəти органынын мұəјјəн етдији гajдаларла Азəрбajчан Республiкасынын кəмрүк ишини апаран ичра Һакимийјəти органы сəрбəст анбар тə'сис етмəк үчүн лисензијə верир вə онун фəалијјəт мұддəтини мұəјјəн едир.

Сəрбəст анбар тə'сис етмəк үчүн лисензијə верилмəсинə кəрə Азəрбajчан Республiкасы мұвафиг ичра Һакимийјəти органынын мұəјјəн етдији мигдарда јығым алыныр.

Сəрбəст анбар тə'сис етмəк үчүн лисензијəны верəн орган, ону лəғв едə, кери ала, Һабелə онун фəалијјəтини дајандыра билəр.

Лисензијə верилəркəн əсас кəтүрүлмүш мə'луматын јанлыш олдуғу вə јə онун мұəјјəн едилмиш гajдалара риəјəт олунмадан верилдији ашкар едилирсə лисензијə лəғв едилир.

Сəрбəст анбар сəиби бу фəслин тəлəблəринə риəјəт етмəдикдə вə јə анбарын галмасы даҺа Азəрбajчан Республiкасынын игтисади сијəсəтинə ујғун кəлмəдикдə лисензијə кери алыныр.

Сəрбəст анбар сəибинин өз Һүтуғларындан суи-истифадə етмəси Һагтында кифəјəт гəдəр əсаслар олдуғда, лисензијəнын фəалијјəти үч əјə гəдəр мұддəтдə дајандырыла вə јə лəғв едилə билəр. Лисензијəнын лəғв едилмəси, кери алынмасы вə јə фəалијјəтинин мұвəгтəти олараг дајандырылмасы Һагтында гəрар гəбул едилдији тарихдəн гүввəјə минир.

Лисензијə лəғв едилдикдə вə јə кери алындығда онун верилмəсинə кəрə алынмыш јығымлар гajтарылмыр.

Сəрбəст анбарын тə'сис едилмəси үчүн верилмиш лисензијə лəғв едилə, кери чағырыла вə јə фəалијјəти дајандырыла билəр. Лисензијəнын лəғв едилмəси о Һал үчүн нəзəрдə тутулур ки, лисензијə мұəјјəн едилмиш гajдалара əсасəн əризəчијə верилə билмəзди, јəхуд лисензијəнын гəрар гəбул едилмəси үчүн вачиб əҺмийјəт кəсб едəн натамам вə дəгиг олмајан мə'луматлар əсасында верилмəси ашкара чыхмыш олсун.

Анбар сəибинин вəзифəсиндəн суи-истифадə етдијини кұман етмəјə кифəјəт гəдəр əсас варса, лисензијəнын фəалијјəти 3 əјə мұддəтинə гəдəр дајандырыла билəр.

Лисензијəнын кери чағырылмасына ашағыдакы Һалларда јол верилир:

1) əкəр лисензијə дəвлəтин игтисади сијəсəтинə даҺа ујғун кəлмирсə;

2) əкəр анбарын сəиби кəмрүк ганунверичилији илə мұəјјəн едилмиш тəлəблəри јеринə јетирмирсə.

Кəмрүк Мəчəллəсинин 81-чи маддəсинə кəрə анбар сəиби:

а) сәрбәст анбар тә'сис едилмәси үчүн верилән лисен-зијанын шәртләрини јеринә јетирмәлидир;

б) көмрүк органларынын тәләбләрини јеринә јетир-мәли, көмрүк органынын вәзифәли шәхсләринин сахланан маллары тәмас вә мүәјинә едә билмәсини тә'мин етмәли, бу шәхсләрә көмрүк рәсмиләшдирилмәси вә көмрүк нәзарәтинин һәјата кечирилмәси үчүн тәмәннасыз отаг, аваданлыг вә раби-тә васитәләри вермәлидир;

в) көмрүк нәзарәтинин һәјата кечирилмәсини чәтин-ләшдирмәмәлидир;

г) анбардакы малларын көмрүк нәзарәтиндән кәнар көтүрүлмәси имканыны истисна етмәлидир.

Бу мәгсәдлә сәрбәст көмрүк анбары үчүн нәзәрдә ту-тулмуш тикили вә ја башга бир јер көмрүк нәзарәтини тә'мин етмәк үчүн дүзәлдилмәли, лазым олдугда икигат бағлајычы васитәләр (гыфыл вә с.) илә тәһиз етмәлидир. Бағлајычы васитәләрдән бири көмрүк органларында галмалыдыр.

М а д д ә 79. Сәрбәст көмрүк зоналарында вә сәрбәст ан-барларда көмрүк иши һаггында Азәрбајчан Республикасынын ганунверичилијинә риајәт едилмәсинин тә'мин олунмасы

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк органлары кифајәт гәдәр әсаслар олдугда сәрбәст көмрүк зоналарында вә сәрбәст анбарларда олан маллара көмрүк нәзарәтини һәјата кечирмәк һугуна маликдир.

Сәрбәст көмрүк зонасында көмрүк иши илә бағлы бина вә гурғуларын тикинтисинә Азәрбајчан Республикасы көмрүк органындан әввәлчәдән разылыг алынмасы шәрти илә јол верилир.

Сәрбәст көмрүк зоналарына кәтирилән вә сәрбәст анбарлара јерләшдирилән, һәмчинин онларын әразисиндән апарылан малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәси Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органынын мүәјјән етдији садәләшдирилмиш гәјдада һәјата кечирилә биләр.

М а д д ә 80. Сәрбәст көмрүк зоналарында вә сәрбәст анбарларда олан малларын учоту

Сәрбәст көмрүк зоналарында малларла әмәлијјатлар анаран шәхсләр вә сәрбәст анбарларын сәһибләри кәтирилән, апарылан, сахланылан, һазырланан, е'мал едилән, сатын алынан вә сатылан малларын учотуну апарыр вә һәмин маллар барәдә Азәрбајчан Республикасы көмрүк органларына Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органынын мүәјјән етдији гәјдада һесабат верирләр. Сәрбәст көмрүк зоналарында вә сәрбәст анбарларда малларын мә'руз галдыгы бүтүн дәјишикликләр учот сәнәдләриндә өз әксини тапмалыдыр.

М а д д ə 81. Сəрбəст анбарлар вə онларын саибиляринə аид тəлəблэр

Сəрбəст анбар тə'сис едилмəsi үчүн нəзəрдə тутулан бина вə ја башга јер, кəмрүк нəзəрəтини тə'мин етмэк мəгсəдилə лəзым олан гəјдада гурулмалы, зəрури олдугда онлар ики бағлајычы гурғу илə тəчъиз едилмəли вə һəмин гурғулардан бири Азэрбайжан Республикасы кəмрүк органынын сэрэнчамында олмалыдыр.

Сəрбəст анбар саиби јалныз Азэрбайжан шəхслəri ола билэр.

Сəрбəст анбар саибиинин вəзифəлəri:

- анбарда олан малларын кəмрүк нəзəрəтиндэн кəнар кəтүрүлмəсинə јол вермэмэк

- кəмрүк нəзəрəтинин һəјата кечирилмəсинин чəтинлəшдирмэмэк;

- сəрбəст анбар тə'сис едилмəsi үчүн верилэн лисензијанын шəртлəринə риəјəт етмэк, кəмрүк нəзəрəтинин вə кəмрүк рəсмилəшдирилмəсинин һəјата кечирилмəsi үчүн Азэрбайжан Республикасы кəмрүк органларынын вəзифəли шəхслəринин сəрбəст анбарлара дахил олмаларына шəраит јаратмаг, Азэрбайжан Республикасы кəмрүк органларынын гануни тəлəблəрини јеринə јетирмэк.

Сəрбəст кəмрүк зонасы вə сəрбəст анбарын лəгв едилмəsi гəјдасы

Сəрбəст кəмрүк зонасы Назирлэр Кабинетинин гəрары илə лəгв едилə билэр. Бу о заман баш верир ки, сəрбəст кəмрүк зонасынын фəалијјəти Кəмрүк Мəчəллəсинин вə ја дикэр ганунверичилик актларынын тəлəблəринə даһа ујғун кəлмир.

Сəрбəст кəмрүк зонасынын лəгви бу барədə гəрар гəбул едилдикдэн сонра 6 ај мүддəтиндə һəјата кечирилиз. Сəрбəст анбар ашағыдакы һалларда лəгв едилə билэр:

а) сəрбəст анбар тə'сис едилмəsi үчүн верилэн лисензијанын мүддəти битдикдə;

б) анбар саибинин истəји илə;

в) лисензија лəгв едилдикдə;

г) лисензија кери алындыгда.

Сəрбəст анбарын лəгв едилмəsi һаггында гəрар гəбул едилдији андан о, гануна əсасən мүвəггəти сахланч анбарына чеврилир. Белə анбарда малларын мүвəггəти сахланма мүддəти 6 ајы кечə билмəз. Лисензијанын фəалијјəти дајандырылдыгда, харики малларын анбара јерлəшдирилмəsi кəмрүк рүсум вə веркилəрийин өдəнилмəsi, игтисади сијасəт тəдбирлəri һəјата кечирилмəsi илə рəсмилəшдирилир, Азэрбайжан малларынын јерлəшдирилмəsi үчүн кəмрүк рүсум вə веркилəрдэн азадəтмə-

ләр, јахуд тутулмуш рүсум вә веркиләрин гајтарылмасы нәзәр-
дә тутулмур.

М а д д а 85. Сәрбәст анбарын ләгв едилмәси

Лисензијанын фәалијјәт мүддәтинин гуртармасына вә ја анбар саһибинин арзусуна көрә, һабелә Азәрбајҗан Респу́бликасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимийјәти органы тәрәфиндән бу Мәчәлләдә мүәјјән едилмиш гајдада лисензијанын ләгв едилмәси вә ја кери алынмасы нәтичәсиндә сәрбәст анбар ләгв едилдикдә, бу чүр гәрар гәбул едилдији тарихдән сәрбәст анбар мүвәггәти сахланч анбарына чеврилир. Мүвәггәти сахланч анбарында малларын сахланмасы бу Мәчәлләјә ујҗун сурәтдә һәјата кечирилир. Малларын мүвәггәти сахланч анбарларында јерләш-
мәсинин үмуми мүддәти атты ајдан чох олмамалыдыр.

Лисензија ләгв едилдикдә сәрбәст анбарда галан маллар анбара дахил олдуғу тарихдән тәкрар көмрүк рәсмиләшдирилмәсиндән кечирилир. Ләгв едилмиш анбарда малларын там сахланч мүддәти үчүн анбар саһибиндән, Азәрбајҗан Респу́бликасы көмрүк органы тәрәфиндән тә'сис олунмуш мүвәггәти сахланч анбарларында сахланч үчүн мүәјјән олунмуш мигдарда көмрүк јығымлары алыныр.

Лисензија кери алындыгда анбарда галан маллар кери алма һагтында гәрарын гәбул едилдији тарихдән тәкрар көмрүк рәсмиләш-
дирилмәсиндән кечирилир. Ләгв едилмиш анбарда малларын сахланылма-
сына көрә, лисензијанын кери алынмасы һагтында гәрар гәбул едилдикдән сонра анбар саһибиндән, Азәрбајҗан Респу́бликасы көмрүк органы тәрәфиндән тә'сис олунмуш мүвәггәти сахланч анбарларында сахланч үчүн мүәјјән олунмуш мигдарда көмрүк јығымлары алыныр.

Лисензијанын фәалијјәти дајандырылдыгда харичи малларын анбара јерләшдирилмәси көмрүк рүсумлары, веркиләр өдәнилмәклә вә игтисади сijasәт тәдбирләри тәтбиг едилмәклә һәјата кечирилир, јерләшдирилән Азәрбајҗан малларына мүнәсибәтдә исә көмрүк рүсум-
ларындан, веркиләрдән азад етмә вә ја көмрүк рүсумларынын, веркилә-
ринин гајтарылмасы тәтбиг едилмир.

Сәрбәст көмрүк зоналарында вә сәрбәст анбарлар- да малларла апарылан әмәлијјатлар

Ганунверичилик бу көмрүк режимләри алтында јер-
ләшдирилмиш маллардан пәракәндә сатыш истисна едилмәк-
лә, истеһсал вә диһәр коммерсија әмәлијјатларында истифадә
етмәјә јол верир. Бу режимләр алтында јерләшдирилмиш
малларын характериндән асылы олараг, ајры-ајры гадаған вә
мәдудийјәтләр тәтбиг едилә биләр. Бу чүр гадаған вә мәдуд-
ийјәтләри сәрбәст көмрүк зонасы барәсиндә Назирләр Каби-
нети, сәрбәст анбар барәсиндә ДКК мүәјјән едир.

Көмрүк органы истеһсал вә диһәр коммерсија
фәалијјәти мәсәләләрини һәр бир конкрет һал үчүн тәнзим-
ләјә биләрләр. Онлар КМ 77-чи маддәсинин 3-чү бәндиңә

әсасән, белә әмәлијјатларын апарылмасыны – көмрүк вә диқәр ганунверичилик нормаларыны позмуш шәхсләрә гадаған едә биләр, һәмчинин, шәхсләрә сәрбәст көмрүк зоналарына вә сәрбәст анбарлара кириши гадаған едә биләр.

М а д д ә 77. Сәрбәст көмрүк зоналарында вә сәрбәст анбарларда малларла апарылан әмәлијјатлар

Сәрбәст көмрүк зоналары вә сәрбәст анбарларда бу Мәчәлләнин мүддәаларына риајәт етмәк шәрти илә малларын пәрәкәндә сатышы истисна едилмәклә, малларла истеъсал вә коммерсија әмәлијјатларына ичазә верилир.

Азәрбајчан Республикасынын Ганунверичилијинә риајәт едилмәсинин тәмин етмәк мәғсәдилә, малларын характериндән асылы оларағ, сәрбәст көмрүк зоналарында вә сәрбәст анбарларда малларла апарылан әмәлијјатлара гадағанлар вә мәһдудийјәтләр гојула биләр. Бу чүр гадағанлары вә мәһдудийјәтләри сәрбәст көмрүк зонасы барәсиндә, Азәрбајчан Республикасы мувафиг ичра һакимијјәти органы, сәрбәст анбарлар барәсиндә исә Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишинин апаран ичра һакимијјәти органы мүнәјјән едир.

Азәрбајчан Республикасы көмрүк органлары сәрбәст көмрүк зоналарында вә сәрбәст анбарларда малларла әлағәдар әмәлијјатлар апарылмасыны бу Мәчәлләнин вә Азәрбајчан Республикасынын диқәр ганунверичилик актларынын мүддәаларына риајәт етмәјән ајры-ајры шәхсләрә гадаған едә биләрләр.

Азәрбајчан Республикасынын мувафиг ичра һакимијјәти органы вә Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишинин апаран ичра һакимијјәти органы өз сәләһийјәтләри дахилиндә ајры-ајры категоријалы малларын сәрбәст көмрүк зоналарына кәтирилмәсинин вә ја онларын сәрбәст анбарларда јерләшдирилмәсинин мәһдудлашдыра вә јахуд гадаған едә биләр.

М а д д ә 78. Малларын сәрбәст көмрүк зоналарында вә сәрбәст анбарларда јерләшмә мүддәти

Азәрбајчан Республикасынын сәрбәст көмрүк зоналарында вә сәрбәст анбарларында маллар гејри-мәһдуд мүддәтләрдә јерләшдирилә биләр.

Сәрбәст көмрүк зонасы вә сәрбәст анбар һүдудларында баш верән һәр һансы дәјишикликләр учот сәнәдләриндә өз әксини тапмалыдыр.

Көмрүк-тариф тәнзимләмәләринин хүсусийјәтләри

Бу көмрүк режимләриндән истифадә етдикдә, көмрүк өдәнчләринин өдәнилмәси үчүн мәс’улийјәти, маллары сәрбәст көмрүк зонасына кәтирән вә ја сәрбәст анбара јерләшдирән шәхс дашыјыр.

Режимләрин тә’јинатындан көрүндүјү кими, харичи вә Азәрбајчан малларынын јерләшдирилмәси үчүн көмрүк рүсум

вə веркилəri тутулмур. Əкəр маллар сərbəст кəмрүк зонасы вə сərbəст анбарлардан Азərbайчан Республикасынын кəмрүк əразисинə кəтирилирсə вə ја Азərbайчан Республикасынын Һүдудларындан кəнара апарылырса нəзəрдə тутулмуш рүсум вə ыҗымылар өдəнилмəлидир.

Сərbəст кəмрүк əразисинə вə сərbəст анбара јерлəшдирилəркən, маллар ихрач үчүн нəзəрдə тутулмушса, кəмрүк рүсум вə веркилəриндэн азад едилир вə ја өдəнилмиш мəблəғлэр кери җајтарылыр. Бу шəртлə ки, маллар верки вə рүсумлардан азад едилдикдэн вə ја тутулмуш мəблəғлэр җајтарылдыгдан сонра 6 ај əрзиндə маллар фактики чыхарылмыш олсун.

Əкəр ихрач үчүн нəзəрдə тутулмуш мал сərbəст кəмрүк зонасы вə сərbəст анбардан республиканын кəмрүк əразисинə җајтарыларса, кəмрүк рүсум вə веркилəri, Һəмчинин Милли Банк тərəфиндэн мүəјјэн едилмиш кредитлэр үзрə ставкалара кərə фаиз өдəнилиз.

Бу җајда, мүəјјэн едилмиш 6 ај əрзиндə ихрач үчүн нəзəрдə тутулмуш маллар фактики олараҗ апарылмадығы Һал үчүн дə кечəрлидир.

М а д д ə 82. Кəмрүк рүсумларынын, веркилəрин алынмасы вə игтисади сијасəт тəдбирлəринин тəтбиг едилмəsi

Харичи малларын вə Азərbайчан малларынын сərbəст кəмрүк зоналарына кəтирилмəsi вə ја онларын сərbəст кəмрүк зоналарында јерлəшдирилмəsi заманы кəмрүк рүсумлары, веркилэр алынмыр, игтисади сијасəт тəдбирлəri тəтбиг едилмир. Маллар сərbəст кəмрүк зоналары əразисиндэн вə сərbəст анбарлардан Азərbайчан Республикасынын кəмрүк əразисинин җалан Һиссəсинə кəтирилəркən вə ја маллар сərbəст кəмрүк зоналарынын əразисиндэн вə сərbəст анбарлардан Азərbайчан Республикасынын Һүдудларындан кəнара топдан сатыш җајдасында апарыларкən малын мənшəјиндэн асылы олараҗ кəмрүк рүсумлары, веркилэр алыныр вə игтисади сијасəт тəдбирлəri тəтбиг едилир.

Марағы олан шəхсин Һаҗиши илə Азərbайчан Республикасы кəмрүк органлары Азərbайчан Республикасынын кəмрүк ишини апаран ичра Һакимијјəти органынын мүəјјэн етдији җајдада малын мənшəјини сертификатла тəсдиг едир.

Ихрач заманы мənшə Һаггында сертификат олмадыгда, ихрач кəмрүк рүсумларынын, веркилəрин алынмасы вə игтисади сијасəт тəдбирлəринин тəтбиг едилмəsi мəгсəди илə маллар Азərbайчан маллары, дикəр мəгсəдлэр үчүнсə харичи маллар Һесаб едилир.

М а д д ə 83. Ихрач кəмрүк режиминə ујҗун апарылмасы нəзəрдə тутулан малларын кəмрүк рүсумларындан, веркилəрдэн азад едилмəsi, јахуд өдəнилмиш мəблəғлəрин җајтарылмасы

Ихрач кəмрүк режиминə ујҗун Азərbайчан Республикасынын Һүдудларындан кəнара апарылмасы нəзəрдə тутулан маллар сərbəст кəмрүк зоналарына кəтирилəркən вə ја сərbəст анбарлара јерлəшдирилəркən, əкəр

бу чүр азад етмә вә ја гәјтарма малларын фактики апарылмасы үчүн нәзәрдә тугулмушса, бу чүр маллар көмрүк рүсумларындан, веркиләрдән азад едилир вә ја өдәнилмиш мәбләг гәјтарылыр. Бу чүр малларын фактики апарылмасы көмрүк рүсумларынын, веркиләрин гәјтарылмасы вә ја онлардан азад етмә күнүндән башлајараг, алты ајдан кеч олмамагла һәјата кечирилир.

Азәрбајҗан Республикасынын һудудларындан кәнара апарылмалы олан маллар сәрбәст көмрүк зоналары әразисиндән вә сәрбәст анбарлардан Азәрбајҗан Республикасынын көмрүк әразисинин галан һиссәсинә гәјтарыларкән вә ја мүәјјән едилмиш мүддәтләрдә фактики апарма һәјата кечирилмәдикдә көмрүк рүсумлары, веркиләр, һәмчинин Азәрбајҗан Республикасынын Милли Банкынын вердији кредитләр үзрә һәмин банкын мүәјјән етдији дәрәчәләрлә онлардан фаизләр алыныр.

М а д д ә 84. Көмрүк өдәнишләринин өдәнилмәси үчүн мәс'улијјәт

Маллары сәрбәст көмрүк зонасына кәтирән вә ја сәрбәст анбара јерләшдирән шәхс көмрүк өдәнишләринин өдәнилмәси үчүн мәс'улијјәт дашыјыр.

3.2.10. КӨМРҮК ӘРАЗИСИНДӘН КӘНАРДА МАЛЛА-РЫН Е'МАЛЫ

Режимин мәзмуну вә истифадә едилмәсинин һүтуги әсасы

Көмрүк әразисиндән кәнарда малларын е'малы режиминин дикәр е'мал режимләри кими игтисади характери даһа бөјүк әһәмијјәт кәсб едир, амма онлардан фәргли олараг пассив типә аид едилир.

Бу һалда да өдәнчләрин тә'хирә салынмасы принципи тәтбиг едилир: маллар е'мал үчүн көмрүк әразисиндән кәнара апарыларкән өдәнмиш көмрүк рүсум вә веркиләри, көмпен-сасија малларынын көмрүк әразисиндә сәрбәст дөвријјә үчүн бурахылмасы илә режимин фәалијјәти битдикдән сонра, кери гәјтарылмалыдыр. Бу һалда верки күзәштләриндән истифадә едилмәси мәһдуд характер дашыјыр.

М а д д ә 86. Көмрүк режиминин мәзмуну

Көмрүк әразисиндән кәнарда малларын е'малы – Азәрбајҗан малларыны игтисади сијасәт тәдбирләри тәтбиг етмәдән ихрач едиб, онлардан Азәрбајҗан Республикасынын көмрүк әразисиндән кәнарда е'мал үчүн истифадә едилмәсиндән вә сонра е'мал мәһсулларынын, тамамилә вә ја гисмән көмрүк рүсумларындан, веркиләрдән азад етмәклә вә онлара игтисади сијасәт тәдбирләри тәтбиг етмәдән, бу мәһсулларын Азәрбајҗан Республикасынын көмрүк әразисиндә сәрбәст дөвријјә үчүн бурахылы-шындан ибарәт көмрүк режимидир.

Бу Һал әлбәттә ки, тәбиидир, чүнки милли игтисади-
ятын е'мал саһәләринин инкишаф етдирилмәсинин объектив
тәләбаты, ихрача мејлли истеһсал саһәләринин стимуллаш-
дырылмасы үчүн мұһым әһмијјәт кәсб едир.

Көмрүк әразисиндән кәнарда малларын е'малы көмрүк
режиминин тәтбигини мұәјјән едән Көмрүк Мәчәлләси, дикәр
е'мал режимләриндә олдуғу кими бу режимдә дә онун һүғуи
регламентасијасынын үмуми әсасыны мұәјјән едир. Бу
мүддәаларын деталлашдырылмасы вә конкретләшдирилмәси
Назирләр Кабинетинин, Дөвләт Көмрүк Комитәси илә дикәр
дөвләт органларынын биркә норматив актлары вә ДКК-нин өз
актлары илә һәјата кечирилир.

Назирләр Кабинети малларын көмрүк әразисиндән кә-
нарда е'мал едилмәси үчүн лисензија верилмәси **гајдаларыны**
мұәјјән едир (КМ, маддә 92).

**М а д д ә 89. Көмрүк әразисиндән кәнарда малларын е'малы
үчүн лисензија**

Көмрүк әразисиндән кәнарда малларын е'малы Азәрбајчан
Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органындан
лисензија алындыгдан сонра һәјата кечирилә биләр.

Көстәрилән лисензија Азәрбајчан шәхсләринә ашағыдакы шәрт-
ләрлә верилир:

1) әкәр Азәрбајчан Республикасынын көмрүк органы е'мал
мәһсулларынын ихрач олунмуш малларын е'малы нәтичәсиндә алынды-
ғыны мұәјјәнләшдирмәји мүмкүн һесаб едирсә;

2) әкәр малларын көмрүк әразисиндән кәнарда е'мал едилмәси
Азәрбајчан Республикасынын игтисади мәнәфејинә чидди зијан вурмурса.

Малларын көмрүк әразисиндән кәнарда е'мал олунмасына
лисензија верилмәси гајдасыны Азәрбајчан Республикасынын мұвафиг
ичра һакимијјәти органы мұәјјән едир.

Малларын көмрүк әразисиндән кәнарда е'мал олунмасы үчүн
верилән лисензијаны, лисензија верән орган ләғв вә ја кери ала биләр.

Лисензија вериләркән әсас көтүрүлмүш мә'луматын јанлыш олдуғу
ашкара чыхарса вә ја о мұәјјәп едилмиш гајдалара риәјәт олунмадан
верилмишсә, лисензија ләғв едилир. Ләғветмә һагында гәрар ганун-
веричилијә ујғун гајдада мұәјјән едилән вә һәмин гәрарда көстәрилән
тарихдән гүввәјә минир.

Саһиби бу фәсилдә көстәрилән тәләбләрә риәјәт етмәдикдә вә ја
малларын көмрүк әразисиндә е'малы даһа Азәрбајчан Республикасынын
игтисади сијасәтинә ујғун олмадыгда, лисензија кери алыныр. Кери алма
һагында гәрар гәбул едилдији тарихдән гүввәјә минир.

Назирләр Кабинети Реснубликанын мәнәфејини нәзәрә
алараг мүстәсна Һал кими көмрүк әразисиндән кәнарда е'мал

едилән маллардан алынан мәссулларын харичи малларла әвәз едилмәси **гајдасыны** мүйјән едир (*КМ, мәддә 92*).

Азәрбајчан Дөвләт Көмрүк Комитәси малларын е'малы үзрә ајры-ајры әмәлијјатларын мәһдудлашдырылмасыны, Азәрбајчан малларындан истифадә едилмәсинин мүмкүнлүјү вә гајдалары да дахил олмагла е'мал әмәлијјатларынын шәртләрини Игтисадијјат Назирлији илә биркә мүйјән едир. ДКК һәмчинин көмрүк мәгсәдләри үчүн е'мал мәссулларынын мәчбури һасилат мигдарларыны тә'јин етмәк **гајдаларыны** Игтисадијјат Назирлији илә разылашдырараг мүйјән едир.

Дөвләт Көмрүк Комитәси Малијјә Назирлији илә разылашдырмагла артыг өдәнилмиш вә ја алынмыш көмрүк өдәнишләринин гајтарылмасы гајдаларыны мүйјән едир.

Режимдән истифадә саһәси вә шәртләри

Һәр үч е'мал көмрүк режиминдән истифадәнин әсасыны ваһид база принципләри тәшкил етдијиндән, малларын бу режимдә е'малынын һүтуги регламентасијасы диқәр е'мал режимләри илә мүйјән едилән мүддәаларла аналожи характер дашыјыр. Бу хүсусијјәт лисензијаларын алынмасы, онларын ләғви вә ја кери чағырылмасы, режимин бенефисиарларына гојулан тәләбләр, малларын е'мал мүддәтләри вә саирәјә аиддир.

М а д д ә 91. Көмрүк әразисиндән кәнарда е'мал мәссулларынын һасилат мигдары

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк органлары көмрүк әразисиндән кәнарда малларын е'малы нәтичәсиндә алынан мәссулларын мәчбури һасилат мигдарыны мүйјән едә биләр.

Көмрүк әразисиндән кәнарда е'мал мәссулларынын мәчбури һасилат мигдарыны мүйјәнләшдирмәк гајдаларыны Азәрбајчан Республикасы мувафиг ичра һакимијјәти органы илә бирликдә Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органы мүйјән едир.

М а д д ә 92. Е'мал мәссулларынын харичи малларла әвәз едилмәси

Азәрбајчан Республикасынын мувафиг ичра һакимијјәти органынын мүйјән етдији гајдада, Азәрбајчан Республикасынын мәнәфеји нәзәрә алынамагла мүстәсна һалларда е'мал мәссулларынын харичи малларла әвәз едилмәсинә јол верилә биләр.

Бунунла белә көмрүк әразисиндән кәнарда малларын е'малы көмрүк режиминин диқәр е'мал режимләриндән фәрг-

лөндирән һүтуги регламентасијасынын әсас аспектләри режимин тәтбиги механизмдә өзүнү бирузә верир.

Көмрүк Мәчәлләси бу режимдә көмрүк әразисиндә малларын е'малы режиминдә истифадә едилән әмәлијјатларын апарылмасына ичәзә верир:

- монтаж, јығма вә диқәр маллара ујғушлашдырма да дахил олмагла, малларын һазырланмасы;

- малларын ишләнилмәси вә е'малы;

- бәрпасы вә гајдаја салыпмасы да дахил олмагла, малларын тә'мири;

- е'мал просесиндә там вә ја гисмән сәрф олунмасы илә е'мал мәсулларынын истеъсалына көмәк едән вә јүнкүл ләшдирән бә'зи көмәкчи малларын истифадәси.

Көмрүк Мәчәлләси диқәр е'мал режимләри үчүн нәзәрдә тутулмуш мәдудиијјәтләрдән башга, бу режим үчүн әләвә мәдудиијјәтләр нәзәрдә тутур.

М а д д ә 87. Көмрүк әразисиндән кәнарда малларын е'малы үзрә әмәлијјатлар

Маллар көмрүк әразисиндән кәнарда е'мал едиләркән, б Мәчәлләнин 58-чи маддәсинин биринчи һиссәсиндә көстәрилән әмәлијјатлар һәјата кечирилә биләр.

Азәрбајҗан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органы, Азәрбајҗан Республикасы мұвафиг ичра һакимијјәт органы илә разылашдырма әсасында көмрүк әразисиндән кәнарда малларын е'малы үзрә ајры-ајры әмәлијјатлара мәдудиијјәтләр гоја биләр.

Ашағыдакы һалларда көмрүк әразисиндән кәнарда малларын е'малы көмрүк режиминдән истифадә едилмәсинә ичәзә верилмир:

- әкәр малларын чыхарылмасы идхал көмрүк рүсум вә веркиләринин гајтарылмасы, онлардан азад едилмәси, јаху, ихрачда нәзәрдә тутулмуш өдәмәләрин алынмасыны тәләһ етмәјә әсас верирсә;

- маллар е'мал үчүн чыхарылана гәдәр, сәрбәст дөвријјә үчүн бурахылыш режиминдә идхал көмрүк рүсум вә веркиләриндән азадәтмәнин тә'сир мүддәти әрзиндә;

- ДКК-нын Игтисадијјат вә Малијјә Назирликләри илә разылашдырараг мүәјјән етдији диқәр һалларда.

Көмрүк Мәчәлләсиндә көмрүк әразисиндән кәнарда е'мал едилмәси мүмкүн олмајан малларын һәр һансы сijaһысы јохдур. Үмуми гајда илә Азәрбајҗан көмрүк сәрһә

ндән кечирилмәси гадаған олунаң маллар бу режимдә дә рләшдирилә билмәз.

Көмрүк әразисиндан кәнарда е'мал үчүн лисензија ө ман верилир ки:

- көмрүк органлары, компенсасија малларынын бу көм-
үк режиминдә чыхарылмыш малларын е'малы нәтичәсиндә
тынмасынын мүәјјән едилмәсини мүмкүн сајырса;

- малларын көмрүк әразисиндән кәнарда е'малы Азәр-
ајчан игтисадијјатынын марағларына чидди зәрбә вурмурса.

**М а д д ә 93. Е'мал үчүн апарылан малларын мәъви, ити-
илмәси вә ја харичи дәвләт органларынын, вәзифәли шәхсләринин
анунсуз һәрәкәтләри нәтичәсиндә кери гәјтарылмамасы**

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисиндән кәнарда
галларын е'малы үчүн лисензија алмыш вә мүәјјән едилмиш мүддәтләрдә
галлары вә ја е'мал мәһсулларыны кери кәтирмәјән шәхс, е'мал
мәһсулларынын гәза вә ја гаршысыалынмаз гүввәнин тә'сири нәтичәсиндә
мәъви, итирилмәси вә јахуд малларын Азәрбајчан Республикасынын
анунверичилијинә кәрә харичи дәвләт органы вә ја вәзифәли шәхсинин
үгуга зидд һәрәкәти нәтичәсиндә сырадан чыхмасы факты Азәрбајчан
Республикасынын харичдәки консуллуғ идарәләри тәрәфиндән тәсдиғ
едилдији һалларда Азәрбајчан Республикасы көмрүк органы гаршысында
мәс'улијјәт дашымыр.

**М а д д ә 94. Маллар е'мал үчүн апарыларкән көмрүк рү-
сумларынын, веркиләрин тәтбиги**

Е'мал үчүн апарылан маллардан ихрач көмрүк рүсумлары,
веркиләр алыныр вә бу фәслин мүддәаларына риәјәт етмәк шәртилә е'мал
мәһсуллары Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисиндә сәрбәст
дәвријјә үчүн бурахылдыгдан сонра онларын мәбләғи гәјтарылыр.
Гәјтарылмыш мәбләгдән фанзләр тутулмур.

Азәрбајчан Республикасынын мұвафиг ичра һакимијјәти органы
илә разылашдырылмагла, Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини
апаран ичра һакимијјәти органынын мүәјјән етдији гәјдада Азәрбајчан
Республикасы көмрүк органларынын гәбул етдији гәрарлара әсасән маллар
алынан көмрүк рүсумларындан азад едилә биләр, маллардан алынан
веркиләр исә көмрүк әразисиндән кәнарда е'мал үчүн апарыларкән
гәјтарыла биләр.

**М а д д ә 95. Е'мал мәһсулларынын идхал көмрүк рүсум-
ларындан, веркиләрдән азад едилмәси**

Малларын көмрүк әразисиндән кәнарда е'малы үчүн лисензија
алмыш шәхс вә ја онун көмрүк брокери тәрәфиндән е'мал мәһсуллары
сәрбәст дәвријјә үчүн бәјән едилдикдә бу мәһсуллар тамамилә вә ја гисмән
көмрүк рүсумларындан, веркиләрдән азад едилә биләр.

Малларын сәрбәст дәвријјә үчүн илкин бурахылышында чатыш-
мазлыгы нәзәрдә тутулан һаллар истисна едилмәклә, е'мал мәгсәдилә
апарылан малларын әвәсиз тә'мир едилмәсинә Азәрбајчан Респуб-

ликасынын көмрүк органы эмин оларса, идхал көмрүк рүсумларындан, веркилөрдөн тамамилә азад едә биләр.

Апарылмыш маллар әвәзли тә'мир едилдикдә вә ја е'мал үзрә дикәр әмәлијатлар һәјата кечирилдикдә, идхал көмрүк рүсумларындан, веркиләриндән гисмән азад етмәјә јол верилир. Көмрүк рүсумларынын, веркиләрин мәбләги е'мал мәһсулуна тәтбиг едилән дәрәчәләрә, тә'мирин вә ја е'мал үзрә дикәр әмәлијатларын дәјәри артырылмагла мүәјјән едилир.

Көмрүк Мәчәлләси һәр үч е'мал режими үчүн верилмиш лисензијаларын ләғв едилмәси вә кери чағырылмасынын ваһид гәјдаларыны мүәјјән едир.

Көмрүк Мәчәлләсинә көрә малларын е'мал мүддәти ДКК тәрәфиндән мүәјјән едилән гәјдада тә'јин едилир. Мүддәтләрин тә'јин едилмәси малларын е'мал просесинин игтисади чәһәтдән мәнтигәүјғун давам етмә вахтына әсасланмалыдыр.

М а д д ә 90. Көмрүк әразисиндән кәнарда малларын е'мал мүддәти

Көмрүк әразисиндән кәнарда малларын е'малы, Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимийәти органынын мүәјјән етдији гәјдада, Азәрбајчан Республикасы көмрүк органларынын мүәјјәнләшдирдији мүддәтләрдә һәјата кечирилмәлидир. Мүддәтләрин мүәјјән едилмәси малларын е'малы просесинин игтисади чәһәтдән әсасландырылмыш давамлылығына ујғун олмалыдыр.

Малларын көмрүк әразисиндән кәнарда е'малы заманы режимин фәалијјәти, компенсација малларынын Азәрбајчан Көмрүк әразисиндә сәрбәст дөвријјә үчүн игтисади сијасәт тәдбирләри тәтбиг етмәдән, һәмчинин, көмрүк рүсум вә веркиләриндән тамамилә, јахуд гисмән азад едилмәклә бурахылдыгда битир.

Е'мал мәһсуллары идхал көмрүк рүсум вә веркиләриндән о замаң азад едилир ки, онлар е'мал үчүн лисензија алмыш шәхс, јахуд онун көмрүк брокери тәрәфиндән бәјән едилмиш олсун. Бу азадәтмә ики формада тәтбиг едилир. Там азадәтмә о замаң мүмкүндүр ки, Көмрүк органы:

- малларын е'малында мәгсәдин јалһыз тә'мир өлдүғуна;

- бу тә'мирин мүғавилә вә ја ганунверичилијә көрә тәмәннасыз апарылдығына әмин ола билсин.

Әкәр малларын сәрбәст дөвријјә үчүн илкин бурахылышында чатышмазлыглар нәзәрә алынмышса, там азадәтмә тәтбиг едилә билмәз.

Идхал көмрүк рүсум вә веркиләриндән гисмән азадәтмәјә ашағыдакы Һалларда јол верилир:

- чыхарылмыш малларын тә'мири тәмәнна илә апарылыр;

- чыхарылмыш малларла режимин регламентасијасы илә мүйјән едилмиш е'мал әмәлијјатлары апарылыр.

Гисмән азадәтмә јол верилән Һалларда көмрүк веркиләри тә'мирин вә е'мал үзрә әмәлијјатларынын дәјәри нәзәрә алынмагла һесабланыр. Башга сөзлә чыхарылмыш малларын е'малы просесиндә әләвә едилмиш дәјәр нәзәрә алыныр.

Әкәр маллар көмрүк әразисиндән кәнара е'мал үчүн апарыланда көмрүк рүсум вә веркиләри өдәнилмишсә, режим битдикдә, онун регламентасијасына ујғун олараг, онлара фаиз һесабланмадан кери гәјтарылыр.

Габагчадан өдәнилмиш мәбләғләрин гәјтарылмасы компенсација малларынын идхал едилмәси вә онларын көмрүк рәсмиләшдирилмәсиндән сонра һәјата кечилир.

Өдәнилмиш мәбләғләрин максимум сахланылма мүддәти ДКК тәрәфиндән мүйјән едилир. Бу мүддәт битдикдән сонра онлар бүдчәјә көчүрүлүр вә кери гәјтарылмыр.

Әкәр е'мал үчүн апарылмыш Азәрбајчан маллары е'мала мә'руз галмамышларса, режимин бенефисиарынын һаһиши илә көмрүк органлары белә малларын әввәл өдәнилмиш көмрүк веркиләри мәбләғинин кери гәјтарылмасы илә идхалына ичазә верә биләрләр.

Көмрүк әразисиндән кәнарда малларын е'малы режиминдән истифадә едилмәси илә е'мал үчүн апарылмыш, јахуд онлардан алынмыш компенсација маллары ујғун олараг, Азәрбајчан көмрүк әразисинә гәјтарылмамышса вә ја вахтын-да гәјтарылмамышса, е'мал үчүн лисензија алмыш шәхс азад едилдији көмрүк өдәнчләринин өдәнилмәси вәзифәсиндән башга, ганунверичилијә әсасән Һүгути мәс'улијјәт дашыјыр. Белә Һалда мәс'улијјәтдән азад олмаг о заман мүмкүн ола биләр ки, апарылмыш малларын кери гәјтарылмасы, мүмкүн олмајан итирилмәси, малларын вә ја е'мал мәһсулларынын гәза, гаршысыалынмаз гүввә, малларын нормал шәраитдә сахланылмасы вә дашынмасы заманы тәбии дашынма вә итки

нәтижәсиндә, Азәрбајчан ганунверичилијинә көрә харичи дөвләтин органлары вә вәзифәли шәхсләринин һәрәкәтләри нәтижәсиндә баш вермиш олсун. Садаланан һалларда мәс'улиј-јәтдән азад олунмағ үчүн малларын итирилмә вә ја мәһведилмә факты Азәрбајчан Республикасынын харичдәки консул идарәләри тәрәфиндән тәсдиг олунмалыдыр.

3.2.11. МАЛЛАРЫН ИХРАЧЫ

М а д д ә 96. Көмрүк режиминин мәзмуну

Малларын ихрачы – малларын Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисиндән бу әразијә гәјтарылмағ һагында өйдәлик көтүрүлмәдән апарылмасындан ибарәт көмрүк режимидир.

М а д д ә 97. Малларын ихрачы заманы гојулан тәләбләр

Малларын ихрачы, ихрач көмрүк рүсумларына, веркиләринә, диқәр көмрүк өдәнишләринә әмәл олунмасы, игтисади сијасәт тәдбирләринә риәјәт едилмәси, бу Мәчәлләдә вә көмрүк иши саһәсиндә Азәрбајчан Республикасынын диқәр ганунверичилик актларында нәзәрдә тугулан тәләбләрин јеринә јетирилмәси шәртилә һәјата кечирилир.

Азәрбајчан Республикасынын верки ганунверичилијинә ујғун оларағ ихрач заманы маллар веркидән азад едилә вә ја өдәнилән верки мәбләғләри гәјтарыла биләр.

М а д д ә 98. Ихрач көмрүк режиминдә малларын бурахылышы

Тәбиин ашынма нәтижәсиндә дәјишикликләр вә ја нормал шәраитдә дашынма вә сахланч иткиләри истисна едилмәклә, ихрач көмрүк режим илә бурахылан маллар Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисиндән кәнара чыхарыларкән көмрүк бәјаннамәсинин гәбул едилдији андакы вәзијјәтдә олмалыдыр.

Режимин мәзмуну вә истифадә шәртләри

Малларын ихрачы Көмрүк Мәчәлләси вә Азәрбајчан Республикасынын диқәр ганунверичилик актлары илә мүәјјән олунан тәләбләрә ујғун оларағ һәјата кечирилир. Диқәр көмрүк режимләриндән фәргли оларағ ихрач режиминдә малларын “режим алтында јерләшдирилмәси шәртләри” дејил, “режимә ирәли сүрүлән тәләбләр” мәфһуму тәтбиг едилмәси, билаваситә ихрач режиминин һүтуғи регламентасијасындан ирәли кәлир.

Көмрүк Мәчәлләси илә мүәјјән едилән бу тәләбләр ашағыдакылардыр:

- ихрач көмрүк рүсумларынын вә диқәр көмрүк өдәнчләринин өдәнилмәси;

- игтисади сијасәт тәдбирләринә риәјәт едилмәси;
- ихрач режими алтында бурахылмыш малларын, көмрүк бәјаннамәсинин гәбул едилдији күнә олан вәзијјәтиндә, нормал сахлама вә дашыма шәраитиндә онларын мә'руз галдығы ашыыма вә тәбии иткиси нәзәрә алынмагла, Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисиндән кәнара чыхарылмасы;

- Көмрүк Мәчәлләси вә Азәрбајчан көмрүк ганунверичилијинин диқәр актлары илә нәзәрдә тутулмыш тәләбләрин јеринә јетирилмәси.

Ихрач көмрүк режими алтында јерләшдирилән маллар, бу режимин хусуσιјјәтләри нәзәрә алынмагла, үмуми гәјдада бәјан едилмәли вә көмрүк рәсмиләшдирилмәсиндән кечмәлидир.

Малларын ихрач режиминә ујғун олараг чыхарылмасы харици игтисади фәалијјәтин үмуми системинә дахил олан мүхтәлиф васитә вә механизмләрлә тәнзимләнир.

Ихрачың әсас дәвләт тәнзимләмә васитәләринә ашағы-дақылар аид едилир:

- тариф-верки тәнзимләнмәси
- гејри-тариф васитәләри
- валјута нәзарәти

3.2.12. МАЛЛАРЫН ТӘКРАР ИХРАЧЫ

М а д д ә 99. Көмрүк режиминиң мәзмуну

Малларын тәқрар ихрачы – харици малларын бу Мәчәлләјә вә көмрүк иши үзрә Азәрбајчан Республикасынын диқәр ганунверичилик актларына ујғун олараг, идхал көмрүк рүсумлары, веркиләр алынмадан вә ја гәјтарылмагла, һәмчинин игтисади сијасәт тәдбирләри тәтбиг едилмәдән Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисиндән ихрач олунмасындан ибарәт көмрүк режимидир.

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишиниң апаран ичра һакимијјәти органынын мүәјјән етдији гәјдада Азәрбајчан Республикасы көмрүк органлары, Азәрбајчан Республикасы ганунверичилик актларында вә Азәрбајчан Республикасынын дәвләтләрарасы мүтавиләләриндә мүәјјән едилән диқәр һалларда исә мүвафиг ичра һакимијјәти органынын ичазәси илә малларын тәқрар ихрачына јол верилир.

М а д д ә 100. Малларын тәқрар ихрач шәртләри

Маллар Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисинә кәтириләркән, билаваситә вә јалныз тәқрар ихрач үчүн кәтирилдији Азәрбајчан Республикасы көмрүк органына бәјан едилдикдә онлардан идхал көмрүк рүсумлары, веркиләр алынмыш, игтисади сијасәт тәдбирләри

тәтбиг олунмур. Бу чүр малларын фактики апарылмасы көмрүк бәјаннамәси гәбул едилдији күндән алты ајдан кеч олмајараг һәјата кечирилмәлидир. Һәммин мүддәтдә маллар фактики апарылмазса, көмрүк рүсумлары, веркиләр, һәмчинин Азәрбајчан Республикасы Милли Банкынын вердији кредитләр үзрә һәммин банкын мүәјјән етдији дәрәчәләрлә онлардан фаизләр алыныр.

Тәкрар ихрач едилән маллар апарыларкән, онлар үчүн өдәнилмиш идхал көмрүк рүсумлары, веркиләр ашағыдакы шәртләрлә гәјтарылыр:

- тәбин ашынма нәтичәсиндә дәјишикликләр вә ја нормал шәраитдә дашынма вә сахланч иткиләри истисна едилмәклә, тәкрар ихрач едилән маллар идхал олундуғу андакы вәзијјәтдәдирсә;

- малларын тәкрар ихрачы идхал аныпдан башлајараг ики ил мүддәтиндә һәјата кечирилирсә;

- тәкрар ихрач едилән маллар кәлир әлдә етмәк мәгсәдн илә истифадә едилмәмишидирсә.

Азәрбајчан Республикасынын мүвафиг ичра һакимијјәти органы тәрәфиндән мүәјјән едилән һаллар истисна едилмәклә, тәкрар ихрач едилән маллар апарыларкән, апарма үчүн гүввәдә олан ихрач көмрүк рүсумлары, веркиләр алынмыр, иғтисади сијасәт тәдбирләри тәтбиг едилмир.

Малларын тәкрар ихрачы көмрүк режиминдә харичи маллар Азәрбајчанын көмрүк әразисиндән көмрүк рүсум вә веркиләри алынмадан вә ја алынмыш рүсум вә веркиләр гәјтарылмагла, иғтисади сијасәт тәдбирләри тәтбиг етмәдән Көмрүк Мәчәлләсинә вә Азәрбајчан көмрүк ганунверичилијинин диқәр актларына ујғун олараг чыхарылыр.

Бу көмрүк режими иғтисадијјат бахымындан тәкрар идхал режиминин “кери әкс олунмасыдыр”. Режимләрин мәзмуну онларын истифадә олунма механизминдә бә’зи принципал фәргләр олдуғуну нәзәрә чарпдыыр.

Тәкрар ихрач режиминин регламентасијасы, тәкрар ихрач едилән малларын Азәрбајчан көмрүк әразисиндә олмасы фактына әсасланыр ки, бу да көмрүк нәзарәтини һәјата кечирмәјә, режимин шәртләринә риәјәт олунмасыны тә’мин етмәјә јөнәлмиш әлавә тәдбирләр көрмәјә имкан верир. Әввәлләр гејд едилдији кими, тәкрар идхалын һүгути регламентасијасында проседура мәсәләләри мүһүм јер тутур вә әсас фикир нәзарәтин сәнәдли формаларына јөнәлдилир.

Малларын тәкрар ихрачына Дөвләт Көмрүк Комитәсинин мүәјјән етдији гәјдада јол верилир. Азәрбајчан Республикасынын Ганунверичилик актлары, Азәрбајчан һөкүмәтинин актлары вә Азәрбајчан Республикасынын дөвләтләрарасы мүтавиләләриндә мүәјјән едилмиш һалларда исә малларын

тəкрар ихрачына Тичарəт Назирлијинин разылыгы илə ичазə верилир.

Тəчрүбədə малларын тəкрар ихрачы көмрүк режими-нин ики типиндэн истифадə едилир:

- бəјан едилмиш тəкрар ихрач;
- фактики тəкрар ихрач.

Бəјан едилмиш тəкрар ихрачда маллар илк дəфə Азəрбајчанын көмрүк əразисинə кəтирилəркən, көмрүк орган-ларына билаваситə вə јалныз тəкрар ихрач үчүн кəтирилдији бəјан едилир. Бу Һалда идхал рүсум вə веркилəri тутулмур, игтисади сijasəт тəдбирлəri тəтбиг едилмир.

Фактики тəкрар ихрач типиндə Азəрбајчанын көмрүк əразисинə кəтирилən малларын билаваситə тəкрар ихрач үчүн кəтирилмиш олмасы бəјан едилмир. Онлар əввəлчə ди-кəр көмрүк режимлəri алтын-да јерлəшдирилə билər, бир шəртлə ки, онлар харичи маллар олараг галырлар. Малларын милли көмрүк əразисинə бу чүр кəтирилмəsi заманы көмрүк рүсум вə веркилəri өдəнилмишсə, бу мəблəглər тəкрар ихрач заманы ашағыдакы шəртлər дахилиндə кери гəјтарылыр:

- тəкрар ихрач олунан маллар, тəбии ашынма вə нор-мал шəраитдə дашынма заманы ола билəчəк тəбии иткилər нəзэрə алынмагла, кəтирилмə анындакы Һалда олмалыдыр;

- тəкрар ихрач кəтирилмə анындан кечən ики ил мүддəтиндə Һəјата кечирилмəлидир;

- тəкрар ихрач едилən маллар газанч мəгсəди илə истифадə едилмəмиш олмалыдыр.

Адəтən, тəкрар ихрача ичазə көмрүк өдэнчлəринин, мал вə нəглијјат васитəлəринин киров гəјулмасы, банк вə ди-кəр кредит тəшкилатларынын зəманəти, тəлəб олунан мəблəгин депозитə гəјулмасы јолу илə өдəнмəсинин тə'мин едилмəsi шəрти илə верилир.

Азəрбајчанын көмрүк əразисинə кəтирилən, көмрүк рəсмилəшдирилмəsi заманы тəкрар ихрач мəгсəдлəri үчүн кəтирилдији бəјан едилən малларын тəкрар ихрач көмрүк режими алтын-да јерлəшдирилмəсинə ашағыдакы тəлəблərə рияјəт едилмəsi шəрти илə ичазə верилə билər:

- малларын билаваситə вə јалныз тəкрар ихрач мəгсəди илə кəтирилдијини тəсдиг едən мүгавилəлəрин көмрүк органына тəгдим едилмəsi (и-ки харичи тичарəт контракты – идхал вə ихрач үчүн);

- мараглы шәхсин (декларантын) малларын көмрүк эразисиндән чыхарылачагы барәдә өйдәлији;

- тәкрар ихрач мәгсәди илә маллары кәтирән тәшкилатын һәммин малларын мүәјјән едилән мүддәтдә чыхарылачагы, малларын Азәрбајчанын көмрүк эразисиндә галачагы тәгдирдә тәләб едилән рүсум вә веркиләрин өдәниләчәји барәдә зәманәт мәктубунун көмрүк органына тәгдим едилмәси (зәманәт өйдәлији формасы әлавә едилир).

Тәкрар ихрач мәгсәди илә кәтирилмәси бәјән едилмиш маллар, онларын тә'чили апарылмасы мүмкүн олмајән һалларда – јалныз көмрүк анбарларында вә көмрүк анбары режиминин тәләбләри јеринә јетирилмәклә сахланыла биләр.

Тәкрар ихрач мәгсәдилә кәтирилмиш малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәси заманы малы кәтирән шәхс мүвафиг көмрүк органына мүрачиәт етмәлидир.

Тәкрар ихрач үчүн республикаја кәтирилмиш алкохоллу ичкиләр, етил (јејинти) спирти, түгүн мә'мулатынын тәкрар ихрач режиминдә јерләшдирилмәси Дөвләт Көмрүк Комитәсиндә гејдә алындыгдан сонра һәјата кечирилир.

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк эразисинә тәкрар ихрач үчүн кәтирилмиш малларын бу эразинин һүдудларындан кәнара апарылмасы ДКК тәрәфиндән "Ичазә вәрәгәси" верилдикдән сонра рәсмиләшдирилир.

"Ичазә вәрәгәси" алмаг үчүн Дөвләт Көмрүк Комитәсинә едилмиш мүрачиәтлә биркә ашағыдакы сәнәдләр тәгдим едилмәлидир:

- тәкрар ихрач мәгсәдилә кәтирилмиш малларын идхал јүк-көмрүк бәјәннамәси;

- јол-нәглијјат сәнәдләри (гаимә);

- инвојс;

- бағланмыш мүғавилә;

- малын кејфијјәт вә мәншә сертификатлары;

- малын дәјәринин габагчадан өдәнилмәси вә ја аккредитив ачылмасы барәдә банк сәнәди;

- тәкрар ихрач мәгсәдилә кәтирилмиш малы рәсмиләшдирилмиш көмрүк әмәкдашынын шәхси нөмрәли моһүрү илә тәсдиг олунмуш јазылы рә'ји;

- малларын тәкрар ихрачына ичазә верилмәси үчүн лазым олан диқәр сәнәдләр.

Тәқрар ихрач үчүн едилмиш мүрачиәтә 10 күн мүддәтиндә бахылмалыдыр. Мүсбәт чаваб верилдији тәғдирдә, үч нүсхәдән ибарәт, “ичазә вәрәгәси” тәртиб едилир. Бир нүсхә ДКК-дә галыр, диқәр нүсхәләр әризәчијә гәјтарылыр. Ичазәнин бир нүсхәси әризәчи тәрәфиндән малларын рәсмиләшдирилдији кәмрүк өрганына тәғдим едилмәлидир (ичазә вәрәгәси вә зәманәт мәктубу формасы 3 сәјлы әлавәдә кәстәрилмишдир).

3.2.13. МАЛЛАРЫН МӘҢВ ЕДИЛМӘСИ ВӘ ДӨВЛӘТИН ХЕЈРИНӘ МАЛДАН ИМТИНА

Харичи тичарәт тәчрүбәсиндә малларын мәҗв едилмәси вә дөвләтин хејринә малдан имтина едилмәси режимләриндән тез-тез истифадә едилир.

Малларын мәҗв едилмәси режиминин сечилмәси, чох Һалларда малларын кәмрүк сәрһәдиндән кечирилмәсиндән сонра кејфијјәтини итирмәси вә ја сахлама мүддәтинин (истифадәјә јарарлылыг) битмәси илә бағлыдыр (кәмрүк анбарында маллар узун мүддәт галанда да белә Һаллар олур).

Белә маллары кәмрүк нәзарәти алтында мәҗв едәрәк, кәммерсант ејни заманда бу малларын кәмрүк әразисиндән чыхарылмасы үчүн чәкиләчәк нәглијјат хәрчләриндән вә кәмрүк рүсум вә веркиләринин өдәнилмәсиндән азад олур.

Малларын мәҗв едилмәси кәмрүк режими сәрки ишләриндә дә тәтбиг едилир: стендләрин кери апарылма хәрчләри онларын өзүнүн, реклам аваданлығынын вә Һәтта бә’зи експонатларын дәјәриндән чох ола билир ки, бу да онлары кәмрүк нәзарәти алтында мәҗв етмәјә вә ја дөвләт мүлкијјәтинә вермәјә тәһрик едир.

Бу әшјалары сәрки, јахуд јармарка иштиракчысы садәчә олараг гөјүб кедә билмәз, чүнки онлары Азәрбајҗан кәмрүк әразисинә кәтирәркән, кери апарылачагы барәдә өҗдәлик вермиш олур. Буна кәрә дә әкәр јүкләр Азәрбајҗан кәмрүк әразисиндән кери апарылмазса, онларын сәһиби (декларант) тәләб олуан кәмрүк рүсум вә јығымларыны өдәмәлидир. Јүкүн кери апарылмамасы вә Һәм дә бу заман кәмрүк рүсум вә веркиләринин өдәнилмәмәсинин јеканә гануни јолу кәмрүк өрганына мүәјјән едилмиш гәјдада рәсмиләшдирилмиш малларын мәҗв едилмәси барәдә актын,

јахуд дәвләт хејринә малдан имтина едилмәси барәдә актын тәгдим едилмәсидир.

Дәвләтин хејринә малдан имтина вә малларын мәъв едилмәси, көмрүк режимләриндән истифадә едилмәси бирбаша харичи малларын Азәрбајчан базарында сатылмасынын мүмкүнсүзлүјү вә ја сәмәрәсизлији илә бағлыдыр. Харичи тичарәт тәчрүбәси идхал көмрүк рүсумларынын јүксәк олмасы сәбәби илә дәвләтин хејринә малдан имтина едилмәси фактлары илә үзләшир.

Идхал көмрүк өдәнчләринин кәскин артымы харичи малларын дахили базарда рәгабәт габилијјәтини јерли мәъсулларла мүгајисәдә һечә ендирир. Бундан башга дәниз вә дәмир јолу дашымаларында нәзәрдә тутулмамыш бошдајан-малар да белә нәтичәләрә кәтириб чыхара билир. Дәмир јолуна вә лимана өдәнилән чәримәләр малларын әһәмијјәтли дәрәчәдә баһалашмасына кәтириб чыхарыр. Дәјишилмиш шә-раитдә харичи тичарәт бағлашмасынын рентабеллијини һесаблајараг (јени көмрүк тарифләри, чәримәләр вә с. нәзәрә алынмагла) идхалчы өз малынын Азәрбајчан базарында сатыл-масынын мәгсәдәүјгүн олмадығыны мүәјјән едә биләр.

Әкәр малларын Азәрбајчап көмрүк әразисиндән чыха-рылмасы да сәрф еләмирсә, коммерсант малын итирилмәси илә барышараг, мадди зәрәри минимума ендирмәјә вә көмрүк өдәнчләриндән азад олмаға сә'ј кәстәрир. Бунун үчүн о, малларын мәъв едилмәси вә дәвләтин хејринә имтина көмрүк режимләрини сечә биләр. Икинчи вариапт бир гајда олараг даһа үстүн көрүнүр. Малларын тәмәннасыз олараг дәвләтин мүлкијјәтинә верилмәси идхалчынын ишкүзар репутасијасына мүсбәт тә'сир едә биләр. Бундан башга, малларын мәъв едилмәси марағлы шәхсин һесабына һәјата кечирилдијиндән, дикәр бәрәбәр шәртләрдә, онун үчүн әлавә хәрчләрә кәтирир.

Бу режимләрин ығуги тәнзимләнмәси бир чох үмуми вә хүсуси принципләр үзәриндә гурулур:

- биринчиси, бу режимләрин истифадәси дәвләт үчүн һәр һансы хәрчләрә кәтириб чыхармамалыдыр;

- икинчиси, һәр ики режимин тәтбиги көмрүк орган-ларынын ичазәси илә мүмкүндүр;

- үчүнчүсү, һәр ики режимин бәјан едилмәсинин ганунилији үчүн декларант мәс'улијјәт дашыјыр.

Малларын мәъв едилмәси режиминин фәргләндиричи принципләри ашағыдакылардыр:

а) режимин кәлир әлдә етмәк мәгсәди илә истифадәсинин гадаған олунамасы;

б) маллары көмрүк сәрһәдиндән кечирән шәхсин режимин шәртләринә риајәт едилмәсинә көрә (нәглијјат васитәләринә көрә дашыјычы чаваб верир) мәс'улијјәт дашымасы;

в) әтраф мұһитин горунмасы үзрә ганунверичилијә риајәт едилмәси;

г) мәъв едилән малларын вә әмәлә кәлән туллантылары (галыглары) һөкмән көмрүк нәзарәти алтында јерләшдирилмәси;

д) дәвләтин хејринә малдан имтина едилмәсинин даһа мәғбул олмасы принципи.

Малларын вә ја нәглијјат васитәләринин дәвләтин хејринә малдан имтина көмрүк режими алтында јерләшдирилмәси мүмкүндүрсә, көмрүк органлары декларанта бу режимдән истифадә едилмәсини тәклиф етмәјә борчлудурлар. Көмрүк органлары малларын мәъв едилмәсинә о заман ичазә верир ки, мал вә нәглијјат васитәләринин дәвријјәдән чыхарылмасына әсаслы сәбәб олсун.

Малларын мәъв едилмәси режиминдә апарылан әмәлијјатларын ганунилији бүтүн үмуми вә хусуси принципләре риајәт олунамасы илә тәсбит едилир. Әкәр һәр һансы принцип позулурса, бу саһәдә едилән һәрәкәтләр гејри-гануни характер алыр. Мәсәлән, әкәр көмрүк органынын мал вә нәглијјат васитәләринин фактики мәъв едилмәсинә нәзарәти һәјата кечирмәк имканы јохдурса, бу режимдән истифадә едилмәсинә ичазә верилә билмәз. Јахуд да “в” принципиндә көстәрилдији кими, әкәр әтраф мұһитә кифајәт гәдәр зәрәр вурула биләрсә, маллары көмрүк нәзарәти алтында мәъв етмәјә ичазә верилмир. Малларын мәъвинин әтраф мұһитә зәрәр вурмајачағынын тәсдиг едилмәси үчүн көмрүк органы декларантдан дәвләт еколожи нәзарәт органынын рә'јини тәләб едә биләр.

Бундан башга, әкәр малларын мәъв едилмәси зәрәрли, тәһлүкәли, токсик вә радиоактив туллантыларын мејдана чыхмасы илә мұшајиәт олуна биләрсә (басдырылмасы, су дашгыны вә и.а.), режимин тәтбигинә јалныз әтраф мұһитин горунмасы үзрә дәвләт органларынын вә санитар-эпидемиоложи нәзарәт органларынын ичазәси илә јол верилир.

Дөвләтин хејринә малдан имтина режиминин ашағыдакы хүсуси принципләри мөвчуддур:

а) дөвләтин хејринә малдан имтина режиминин һәр һансы дикәр режимлә әвәз олунмасынын гадаған едилмәси;

б) имтина режиминдән истифадә едилмәсинин дөвләт үчүн мадди сәрфәлилији принципи;

в) көмрүк органларынын декларантын дөвләтин хејринә имтина етдији мал вә нәглијјат васитәләринә көрә үчүнчү шахсләр тәрәфиндән ирәли сүрүлә биләчәк һәр һансы мүлкијјәт тәләбләриндән азад олмасы.

Мадди сәрфәлилик принципи ө демәкдир ки, көмрүк органы ашағыдакы шәртләр дахилиндә дөвләтин хејринә имтина режиминдән истифадәјә ичазә вермир:

1) мал вә нәглијјат васитәләринин дәјәри онларын сатылмасы үчүн көмрүк органынын чәкдији хәрчи өдәмир;

2) көмрүк органлары тәрәфиндән мал вә нәглијјат васитәләринин сатылмасы имканы мөһдуддур.

Мәъветмә режиминин һуғуғи тәнзимләймәсинин хүсусијјәтләри

М а д д ә 101. Көмрүк режиминин мәзмуну

Малларын мәъв едилмәси – харичи малларын көмрүк рүсумлары, веркиләр алынмадан, һәмчинин маллара иғтисади сијасәт тәдбирләри тәтбиг едилмәдән онларын көмрүк нәзарәти алтында истифадә үчүн јарарсыз һала кәтирилмәси дә дахил олмагла мәъв едилмәсиндән ибарәт көмрүк режимдир. Азәрбајчан Республикасынын ганунверичилији илә мүәјјән едилмиш мүстәсна һалларда тәкрар идхал едилән маллара вә дикәр Азәрбајчан малларына да бу режим тәтбиг едилә биләр.

Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын ичазәси илә маллар мәъв едилә биләр. Этраф мүһитә мүһүм зијан дәјә биләчәји һалда вә Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органынын мүәјјән етдији дикәр һалларда малларын мәъв едилмәсинә ичазә верилмир.

М а д д ә 102. Малларын мәъв едилмәси илә әлагәдар хәрчләр вә јаранан туллантылар

Малларын мәъв едилмәси вә јаранан туллантыларын зәрәрсизләшдирилмәси дөвләт нәзарәти алтында вә онларын саһибинин вәсаити һесабына апарылыр. Малларын мәъв едилмәси нәтичәсиндә јаранан туллантылар көмрүк нәзарәтиндә олан харичи мал кими мүвафиг көмрүк режими алтында јерләшдирилмәлидир.

Малларын мәъв едилмәси – харичи малларын көмрүк нәзарәти алтында көмрүк рүсум вә веркиләри алынмадан, һәмчинин маллара иғтисади сијасәт тәдбирләри тәтбиг

едилмәдән мәъв едилдији көмрүк режимидир. Мәъв едилмә просесинин өзү малларын там мәъв едилмәси, јә'ни јандырылмасы, дағыдылмасы, басдырылмасы вә с. јолу илә, һәм дә онларын истифадејә јарарсыз һала кәтирилмәси, јә'ни сөкүлмәси, парчаланмасы, механики зәдәләnmәси вә с. јолу илә һәјата кечирилә биләр.

Ахырынчы һалда, көмрүк органлары диггәт етмәлидирләр ки, механики зәдәләмәләр мәъв едилән малларын јенидән бәрпасы вә илкин һалында истифаде едилмәси имканыны истисна етсин. Режимин өзүнүн тәтбигинә о заман јол верилир ки, малларын мәъв едилмәси үчүн сечилмиш үсул сәјәсиндә онлар өз истеълак габилијјәтләрини (хассәләрини) вә дејәрини итирмиш олсун.

Мәъветмә режиминин әсас хүсусијјәти одур ки, бу режим алтында јалныз Азәрбајчан көмрүк әразисинә фактики олараг кәтирилмиш харичи маллар вә нәглијјат васитәләри јерләшдирилә биләр. Гејд етмәк лазымдыр ки, мәъветмә режиминдән фәргли олараг, дәвләтин хејринә малдан имтина режимин харичи малларла биркә Азәрбајчан малларына да шамил едилә биләр.

Мәъветмә режимини малын саһиби, јахуд көмрүк брокери бәјан едә биләр. Нәглијјат васитәсинин мәъв едилмәси барәдә јалныз дашыјычы е'лан едә биләр.

Ганунверичилик Азәрбајчан әразисинә кәтирилмәси гадаған едилән, көмрүк органлары тәрәфиндән киров олараг гәбул едилән (мүддәти гуртарана гәдәр), көмрүк органынын вә ја мәъкәмәнин гәрары илә гачагмалчылыг вә көмрүк саһәсиндә диқәр чинајәтләр, көмрүк гајдаларынын позулмасы фактлары ишләри үзрә конфискасија гәрары илә көтүрүлән маллар, һәмчинин халгларын бәдии, тарихи вә археоложи сәрвәти олан әшјаларын мәъв едилмәсини гадаған едир.

Мәъветмә режимини алтында малларын јерләшдирилмәси үчүн марағлы шәхс көмрүк органына ЈКБ, әризә вә лазым олдугда диқәр (гаимәләр, коносамент, һесаб-фактура вә с.) сәнәдләр тәгдим едир. Бу режимин тәтбигиндә марағлы шәхс әризәсиндә мәъв едилмәси кәрәкән предмети (малын ады, мигдары вә јери) дәгиг мүәјјән етмәли, малын дәвријјәдән чыхарылмасынын сәбәбини, мәъветмәнин үсулуну, күнүнү вә јерини билдирмәли, мәъветмә нәтичәсиндә әмәлә кәлән галыг вә туллантылар барәдә мә'лумат тәгдим етмәлидир. Бундан

башга әризәчи мәъведилмә барәдә актын мөҗҗән едилмиш мүддәтдә көмрүк органына тәгдим едилмәси үчүн ыңдәлик көтүрүр. Мәъведилмә акты ЖБ илә бирликдә көмрүк органында галыр. Мәъведилмә акты сәрбәст формада тәртиб едилир, лакин ашағыдакы мә'луматларын ыңатә едилмәси мәчбуридир:

- 1) тәртиб едилмә тарихи;
- 2) мал вә нәглиҗат васитәләринин ады, фәрди әләмәтләри, мигдары;
- 3) мәъведилмәнин үсулу, тарихи вә јери;
- 4) әмәлә кәлән галыгларын (туллантыларын) ады, фәрди әләмәтләри вә мигдары;
- 5) мәъветмә заманы иштирак едән шәхсләрин сиҗаһысы.

Көмрүк органы мәъветмәнин јалныз көмрүк органынын вәзифәли шәхсинин иштиракы илә апарыла билмәси барәдә гәрар гәбул едә биләр. Бу Һалда декларантын әризәсиндә хусуси гејдләр едилир.

Мәъветмә акты маллары кечирән шәхсин сәләһиҗәтли нүмајәндәси, һәмчинин көмрүк органынын вәзифәли шәхси тәрәфиндән имза вә мөһүрлә тәсдиг едилир.

Мәъветмә режиминдә көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин јери:

а) көмрүк анбары, рүсумсуз тичарәт мағазасы, көмрүк әразисиндән кәнарда е'мал, көмрүк нәзарәти алтында е'мал, мүвәггәти идхал, сәрбәст көмрүк зонасы, сәрбәст анбар, тәкрар ихрач режимләри алтында јерләшдирилмиш маллар үчүн – бу маллары шәхсин сәрәнчамына сечилмиш режимә уҗғун олагаг вермиш көмрүк органынын јерләшдији јер;

б) Азәрбајҗанын көмрүк әразисинә кәтирилән мал вә нәглиҗат васитәләри, кәтирилмиш вә транзит көмрүк режими алтында јерләшдирилмиш вә ја көмрүк нәзарәти алтында дашырма гәјдалары илә көмрүк әразисиндә бир јердән дикәринә апарылан маллар үчүн – бу тип малларын вә нәглиҗат васитәләринин хидмәт зонасында өлдугу көмрүк органынын јери.

Мал вә нәглиҗат васитәләринин мәъветмә көмрүк режими алтында јерләшдирилмәси үчүн ичазә верилмәси гәрарыны мұвафиг көмрүк органынын рәиси вә ја ону әвәз едән шәхс гәбул едир. Белә гәрарын гәбул едилмәсиндә

көмрүк органынын рәъбәри көмрүк ганунверичилијини әсас тутур.

Мәъветмә режиминин ыгути тәнзимләмәсинин спеси-фикасы туллантыларын (галыгларын) әлаһиддә көмрүк рәсми-ләшдирилмәси гәјдасында өзүнү бүрүзә верир. Бүтүн тул-лантылар (галыглар) бу вәзијјәтдә Азәрбајчанын көмрүк әразисинә кәтирилмиш харичи маллар кими көмрүк рәсми-ләшдирилмәсиндән кечмәлидир.

Туллантыларын көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин јерини мәъветмә режиминә ичазә вермиш көмрүк органы өз мулаһи-зәләринә көрә мүәјјән едир. О мүәјјән едә биләр ки, туллантылар мүвәггәти сахланч анбарында јерләшдирилсин. Көмрүк бәјаннамәсинин тәгдим едилмә мүддәти, адәтән, мал-ларын фактики мәъв едилмә тарихиндән 7 күнәдәк мүәјјән едилир.

Ашағыдакы һалларда көмрүк рүсуму, веркиси вә с. тутулмур:

1) әкәр туллантыларын (галыгларын) сонракы истифа-дәси мүмкүн дејилсә, јә'ни онлар басдырылыбса (батырылыб, јандырылыб);

2) туллантыларын көмрүк дәјәри чүзидирсә (мәсәлән, 20 АБШ долларындан аздырса).

Һәр ики һалда бәјанетмә туллантылар барәдә мә'лума-тын әризәдә вә мәъветмә актында гејд едилмәси јолу илә һәјата кечирилир.

Дөвләтин хејринә малдан имтина көмрүк режими-нин ыгути тәнзимләнмәсинин хүсусијјәтләри

М а д д ә 103. Көмрүк режиминин мәзмуну

Малдан имтина — көмрүк рүсумлары, веркиләр алынмадан, һәмчинин итисади сијасәт тәдбирләри тәтбиг едилмәдән шәхсин малдан имтина етмәсиндән ибарәт көмрүк режимидир.

Бу фәслин мүддәаларына ујун олараг дөвләтин хејринә малдан имтина едилмәсинә Азәрбајчан Республикасынын Ганунверичилији илә мүәјјән едилән гәјдада, Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын ичазәси илә јол верилир.

М а д д ә 104. Малдан имтина едилмәси илә әлагәдар хәрч-ләр

Бу фәслин мүддәаларына ујун олараг имтина едилмиш малларын дөвләтин сәрәнчамына кечирилмәси, дөвләт үчүн һәр һансы бир хәрчин чәкилмәсинә сәбәб олмамалыдыр.

Көмрүк Мәчәлләсинә көрә бу режимдә малларын саба би көмрүк рүсум вә веркиләри өдәмәдән, итгисади сijas тәдбирләри тәтбиг едилмәдән маллардан дәвләтин хејринимтина едир.

Малындан дәвләтин хејринә имтина едән шә маллары өз вәсаити һесабына көмрүк органы тәрәфиндә мүүјјән едилмиш јерә чатдырмалыдыр.

Малын мүлкијјәтчисинин дәјишилмәси фактыны тәсд едән сәнәд тәъвилверилмә актыдыр. Бу сәнәд чидди малиј һесабат сәнәдидир вә декларантын хаһиши илә ики нүсхә тәртиб едилир. Бир нүсхә көмрүк органында, диқәри и малдан дәвләтин хејринә имтина едән шәхсдә галыр.

Актда ашағыдакы мә'луматлар әкс етдирилмәлидир:

- 1) сәнәдин тәртиб едилмә тарихи;
- 2) малы тәъвил верән тәшкилатын, мүәссисәнин ады;
- 3) малы гәбул едән көмрүк органынын ады;
- 4) тәъвил верилән малларын ады, фәрди әламәтләри мигдар характеристикалары.

Акт тәъвил верән вә гәбул едән тәрәфләрин имза мөһүрләри илә тәсдиг едилир. Көмрүк органы адындан акт мадди-мәс'ул вәзифә тутан шәхс имзаламалыдыр.

Бу режимдә малларын көмрүк рәсмиләшдирилмә јери, малларын јерләшдији рекионда фәалијјәт көстәр көмрүк органынын јеридир. Ганунверичилијә көрә, дәвләт хејринә имтина режиминдә көмрүк јығымы тутулмур.

Режимин малијјә-һүтуги хүсусијјәтләрини декларант бә'зи мәбләгләрин кери гәјтарылмасыны тәләб етмәк һүту тәшкил едир:

- Биринчиси, көмрүк органынын депозитинә көмрүк рүсум вә веркиләринин өдәнилмәсинин тә'минаты ким гојулмуш мәбләгләр гәјтарылыр;

- Икинчиси, малларын тәқрар ихрач вә көмрүк әраз синдә е'мал режимләри алтында јерләшдириләркән өдәни миш идхал рүсумлары, әлавә дәјәр веркиси вә аксизл декларанта гәјтарылмалыдыр;

- Үчүнчүсү, маллар көмрүк әразисиндән кәнарда е'м көмрүк режими алтында јерләшдириләркән өдәнилмиш ихр көмрүк рүсумлары (әкәр ганунверичиликдә нәзәрдә туту мушса) гәјтарылмалыдыр.

Ихрач вә мүвәггәти ихрач режимләри бәјан етмишсә вә әкәр маллар фактики олараг Азәрбајчаньн көмрүк әразисиндән чыхарылмамышса, декларант өдәмиш олдуғу ихрач рүсумларыны кери ала биләр.

Мүвәггәти идхал едилмиш маллара көрә өдәнмиш идхал көмрүк рүсуму, ӘДВ вә аксизләр сонрадан дәвләт хејринә малдан имтина көмрүк режими алтында јерләшдирилдикдә кери гәјтарылмыр.

3.3. АЗӘРБАЈЧАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КӨМРҮК СӘРҲӘДИНДӘН НӘГЛИЈАТ ВАСИТӘЛӘРИНИН ВӘ МАЛЛАРЫН АЈРЫ- АЈРЫ НӨВЛӘРИНИН КЕЧИРИЛМӘСИ

Көмрүк Мәчәлләси мүәјјән едир ки, нәглијат васитәләринин Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрхәдиндән кечирилмәси көмрүк бәјаннамәсиндә көстәрилән конкрет көмрүк режиминә ујғун олараг реаллашдырылыр.

Һәм әмтәә кими көмрүк сәрхәдиндән кечирилән нәглијат васитәләри, һәм дә сәрнишин вә јүкләрин бејнәлхалг дашыномаларында истифадә едилән нәглијат көмрүк ганун-веричилији тәнзимләнмәсинин предметидир.

М а д д ә 105. Нәглијат васитәләринин кечирилмәси

Нәглијат васитәләри, Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрхәдиндән онлар барәдә тәтбиг едилән көмрүк режиминә ујғун олараг кечирилир.

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрхәдиндән кечән нәглијат васитәләри, һәмчинин мал гисминдә Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрхәдиндән кечирилән нәглијат васитәләри Азәрбајчан Республикасынын көмрүк органы тәрәфиндән мүәјјән едилән јердә сахланылмалыдыр. Бу тәләбә риајәт едилмәдикдә Азәрбајчан Республикасы көмрүк органдарынын нәглијат васитәләринин мәчбури олараг сахламаг һүтугуна маликдир.

Нәглијат васитәләрини сахлама мүддәти дашыјычы илә бирликдә Азәрбајчан Республикасы көмрүк органы тәрәфиндән мүәјјән едилир вә көмрүк нәзарәтинин, көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин һәјата кечирилмәси зәрринә олараг азалдыла билмәз.

Нәглијат васитәләри сахланылдылары јердән анчаг Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын ичазәси илә јола дүшә биләр.

Дашыјычы нәглијат васитәләринин Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрхәдиндән кечәчәји вахты вә јери Азәрбајчан Республикасынын мүвафиг көмрүк органы илә разылашдырыр.

Көмрүк Мәчәлләсинә көрә нәглијјат васитәләринин дашыјычысы:

1) көмрүк сәрһәдинин кечилмәси вахтыны вә јерини көмрүк органлары илә разылашдырмалыдыр;

2) сәрһәддән кечирилән нәглијјат васитәсини көмрүк органларынын мүәјјән етдији јердә сахламалыдыр. Бу вәзи-фәнин јеринә јетирилмәмәси көмрүк органларына һәмин нәглијјат васитәсинин мәчбури сахланылмасы һүгугуну верир;

3) нәглијјат васитәсинин дајаначаг јерини јалныз көмрүк органларынын ичазәси илә тәрк етмәлидир.

Көмрүк рәсмиләшдирилмәси вә нәзарәти апарыларкән нәглијјат васитәсинин дајанмаг мүддәти дашыјычы илә разылашдырылмагла көмрүк органы тәрәфиндән мүәјјән едилир. Бу заман көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин бүтүн мәсәләләри нәзәрә алынмалыдыр.

М а д д ә 106. Азәрбајчан Республикасынын милли валјута-сынын, милли валјутада гіјмәтли кағызларын, харичи валјутанын вә диқәр валјута сәрвәтләринин кечирилмәси

Азәрбајчан Республикасы милли валјутасынын, милли валјутада гіјмәтли кағызларын, харичи валјутанын вә диқәр валјута сәрвәтләринин Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән кечирилмәси Азәрбајчан Республикасынын валјута ганунверичилијинә ујğun олараг һәјата кечи-рилир.

Валјута ганунверичилијинин әсас мәнбәләриндән бири 21 октјабр 1994-чү ил тарихли 910 сәјлы “Валјута тәнзими һаггында Азәрбајчан Республикасынын Гануну”дур.

Бу Ганун Азәрбајчан Республикасында валјута әмәлиј-јатларынын һәјата кечирилмәси принципләрини, валјута тән-зими вә валјута нәзарәти органларынын сәләһијјәтләрини вә функцијаларыны, һүгуги вә физики шәхсләрин валјута сәрвәт-ләринә саһиб олмаг, бу сәрвәтләрдән истифадә етмәк вә онлар барәсиндә сәрәнчам вермәк саһәсиндә һүгугларыны вә вәзи-фәләрини, валјута ганунверичилијинин позулмасына көрә мäs’улијјәти мүәјјән едир. Бу Гануна көрә валјута әмәлијјатла-рына ашағыдакылар аиддир:

а) валјута сәрвәтләринә мүлкіјјәт һүгугунун вә диқәр һүгугларын кечмәси илә әлағәдар әмәлијјатлар, о чүмләдән өдәниш васитәси кими харичи валјутадан вә харичи валјутада өдәниш сәнәдләриндән истифадә едилмәси;

б) валјута сэрвэтлэринин Азэрбајчан Республикасына кэтирилмэси вэ кэндэрилмэси, елэчэ дэ Азэрбајчан Республикасындан чыхарылмасы вэ кэндэрилмэси;

в) бејнэлхалг пул көчүрмэлэринин һэјата кечирилмэси.

Харичи валјута илэ вэ харичи валјутада гижмэтли кағызларла эмэлијјатлар чари вэ капиталын һэрэкэти илэ бағлы валјута эмэлијјатларыпа бөлүнүр.

1) Чари валјута эмэлијјатлары:

а) малларын, ишлэрин вэ хидмэтлэрин ихрачы вэ идхалы үзрэ һесаблашмаларын, елэчэ дэ ихрач-идхал эмэлијјатларынын 180 күндөн артыг олмајан мүддэтэ кредитләшдирилмэси илэ элагэдар һесаблашмаларын һэјата кечирилмэси үчүн харичи валјутанын Азэрбајчан Республикасына вэ Азэрбајчан Республикасындан көчүрүлмэси;

б) 180 күндөн артыг олмајан мүддэтэ малијјэ кредитлэринин алынмасы вэ верилмэси;

в) эманэтлэр, инвестисијалар, кредитлэр вэ капиталын һэрэкэти илэ бағлы башга эмэлијјатлар үзрэ фаизлэрин, дивидендлэрин вэ дикэр кэлирлэрин Азэрбајчан Республикасына вэ Азэрбајчан Республикасындан көчүрүлмэси;

г) Азэрбајчан Республикасына вэ Азэрбајчан Республикасындан көчүрмэлэр, о чүмлэдэн эмэк һагты, пенсия, алимент вэ мирас үзрэ мәбләғлэрин көчүрүлмэси, елэчэ дэ дикэр бу кими эмэлијјатлар.

2) Капиталын һэрэкэти илэ бағлы валјута эмэлијјатлары:

а) бирбаша инвестисијалар, јэ'ни кэлир элдэ етмэк вэ мүэссисэнин идарэ едилмэсиндэ иштирак етмэк һугутуна малик олмаг мәгсэди илэ мүэссисэнин низамнамэ капиталына гојулан сэрмајэ;

б) гижмэтли кағызларын элдэ едилмэси;

в) торпаг вэ јерин тэки дэ дахил олмагла биналар, гурғулар, елэчэ дэ јерләшдији өлкэнин ганунверичилији илэ дашынмаз эмлака аид едилэн дикэр эмлак үзэриндэ мүлкијјэт һугугунун, һабелэ дашынмаз эмлак үзэриндэ башга һугугларын өдэнилмэси үзрэ көчүрмэлэр;

г) малларын, ишлэрин вэ хидмэтлэрин ихрачы вэ идхалы үзрэ 180 күндөн артыг мүддэтэ өдэниш мәһләтинин верилмэси вэ алынмасы;

ғ) мұвәккил банклар (валјута әмәлијјатларынын апарылмасы үчүн милли банкын лицензијасыны алмыш банклар вә дикәр кредит тәшкилатлары) тәрәфиндән валјута вәсаитләринин 180 күндән артыг мүддәтә депозитә чәлб едилмәси;

д) чари валјута әмәлијјатлары олмајан бүтүн дикәр валјута әмәлијјатлары (*КМ, маддә 1 б.7,8,9,10*).

Резидентләр вә гејри резидентләр тәрәфиндән милли валјутанын вә милли валјутада ифадә едилмиш гијмәтли кағызларын Азәрбајчан Республикасындан чыхарылмасы вә көндәрилмәси, еләчә дә Азәрбајчан Республикасына кәтирилмәси вә көндәрилмәси Азәрбајчан Республикасы Милли Банкынын вә Азәрбајчан Республикасы Назирләр Кабинетинин биркә мүәјјән етдикләри гәјдада һәјата кечирилир (*КМ, маддә 2 б.3*).

Истәр һүгуги, истәр дә физики шәхс олан резидентләр көмрүк гәјдаларына әмәл етмәклә валјута сәрвәтләрини Азәрбајчан Республикасына көчүрмәк, кәтирмәк вә көндәрмәк һүгугуна маликдирләр.

Резидентләрә мәхсус харичи валјутанын вә харичи валјутада гијмәтли кағызларын Азәрбајчан Республикасына көчүрүлмәси вә көндәрилмәси, һабелә Азәрбајчан Республикасындан көчүрмәси вә көндәрилмәси гәјдасыны Азәрбајчан Республикасынын Милли Банкы мүәјјән едир.

Һүгуги шәхс олан резидентләр тәрәфиндән гијмәтли металларын, тәбии даш-гашларын Азәрбајчан Республикасындан чыхарылмасы вә көндәрилмәси, һабелә онларын Азәрбајчан Республикасына кәтирилмәси гәјдасыны Азәрбајчан Республикасынын Назирләр Кабинети мүәјјән едир (*КМ, маддә 8 б.3*). Физики шәхс олан резидентләр Азәрбајчан Республикасына әввәлләр көчүрүлмүш, кәтирилмиш вә көндәрилмиш валјута сәрвәтләрини көмрүк гәјдаларына әмәл етмәк шәрти илә онлар тәрәфиндән тәгдим олуна бәјан-намәјә мұвафиг сурәтдә Азәрбајчан Республикасындан көчүрмәк, чыхармаг вә көндәрмәк һүгугуна маликдирләр (*КМ, маддә 9 б.1*).

Гејри-резидентләр көмрүк гәјдаларына әмәл етмәк шәрти илә валјута сәрвәтләрини Азәрбајчан Республикасына көчүрмәк, кәтирмәк вә көндәрмәк һүгугуна маликдирләр.

Азәрбајчан Республикасына гејри-резидентләр тәрәфиндән әввәлләр көчүрүлмүш, кәтирилмиш вә ја көндәрил-

миш валјута сәрвәтләри истисна олмагла, дикәр валјута сәрвәтләринин гәјри-резидентләр тәрәфиндән Азәрбајчан Республикасындан көчүрүлмәси, чыхарылмасы вә көндәрилмәси гәјдаларыны мұвафиг олараг Азәрбајчан Республикасынын Милли Банкы вә Дөвләт Көмрүк Комитәси мұәјјән едирләр.

М а д д ә 107. Физики шәхсләр тәрәфиндән истеъсал вә коммерсија мәгсәдләри үчүн нәзәрдә тутулмајан малларын кечирилмәси

Физики шәхсләр истеъсал вә ја коммерсија фәалијјәти үчүн нәзәрдә тутулмајан маллары Азәрбајчан Республикасынын мұвафиг ичра һакимијјәти органынын вә өз сәләһијјәтләри дахилиндә Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органынын мұәјјән етдији сәдәләшдирилмиш вә күзәштли гәјдада Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән кечирә биләр.

Малларын тә'јинаты, физики шәхсин сәфәринин бүтүн һаллары нәзәрә алынмагла, малларын Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән физики шәхсин вә онун аилә үзвләринин шәхси истифадә вә истеълак мәгсәдләри үчүн кечирилдији јәгин едилмәклә, онларын характеринә вә мигдарына, еләчә дә сәрһәддән кечирилмәсинин тезлијинә көрә мұәјјән едилир.

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органынын, Азәрбајчан Республикасынын мұвафиг ичра һакимијјәти органы илә разылашдырмагла, коммерсија мәгсәдләри үчүн нәзәрдә тутулмајан ајры-ајры категоријалы малларын сәдәләшдирилмиш, күзәштли гәјдада Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән кечирилмәси үчүн мигдар вә дәјәр мәъдудијјәтләри мұәјјән етмәк һутуғуна маликдир.

Көмрүк Мәчәлләсинин Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән нәглијјат васитәләринин вә малларын ајра-ајры нөвләринин кечирилмәсини тәнзимләјән нормаларынын инкишаф етдирилмәси вә коммерсија мәгсәдләри үчүн нәзәрдә тутулмајан малларын физики шәхсләр тәрәфиндән кәтирилмәси гәјдаларынын сәдәләшдирилмәси мәгсәди илә Азәрбајчан Республикасы Назирләр Кабинети 21 ијул 1997-чи ил тарихдә "Азәрбајчан Республикасынын көмрүк-бурахылыш мәнтәгәләриндән физики шәхсләр тәрәфиндән истеъсалат вә ја коммерсија фәалијјәти үчүн нәзәрдә тутулмајан малларын кечирилмәсинин гәјдалары һаггында" 81 сәјлы гәрар гәбул етмишдир.

Гәрарын ичрасыны тә'мин етмәк мәгсәди илә Дөвләт Көмрүк Комитәси 011 сәјлы 23 март 1998-чи ил тарихли әмри илә ады чәкилән гәрар үзрә һазырланмыш вә Малијјә

Назирлији илэ разылашдырылмыш тә'лимат тәсдиг едилмиш-дир (әлавә олунур).

3.4. БЕЈНӘЛХАЛГ ПОЧТ КӨНДӘРИШЛӘРИНӘ КӨМРҮК НӘЗАРӘТИ

Почт мүбадиләсинин тәшкили вә инкишафы чох гәдимдән бүтүн дәвләтләрин мараг даирәсинә дахил едилир.

Илк дөфә бејнәлхалг почт әлагәсинин низама салын-масы мәсәләси АБШ тәрәфиндән 1862-чи илдә галдырылыб.

Илк почт Конгреси 1874-чү илдә Исвечрәдә чағырылыб. 1878-чи илдән Үмүмдүңја Почт Иттифагы (ҮПИ) фәалијјәт көстәрир. ҮПИ үч әсас принципи өз фәалијјәтиндә рәббәр тутур:

- әразиләрин бирлији, јә'ни онун ишиндә бүтүн өлкәләр иштирак едә биләр;

- транзит азадлығы – һеч бир өлкә почтун өз әразисиндән дашынмасына е'тираз едә билмәз;

- ваһид тарифләр – тарифләр Үмүмдүңја Почт Конвен-сијасына әсасән мүәјјән едилмәлидир.

Үмүмдүңја Почт Иттифагынын (ҮПИ) органлары – Конгрес, Ичраијјә шурасы, почт өјрәнишләри мәшвәрәт Шурасы вә Бејнәлхалг бүродур. ҮПИ-нин али органы Конгресдир.

Үмүмдүңја Почт Конвенсијасы (ҮПК) вә онун ичраијјә регламенти, бејнәлхалг почт хидмәтиндә тәтбиг едилән үмуми гәјдалары вә јазышма почт хидмәтләри барәдә әсаснамәни өзүндә чәмләшидирир.

ҮПИ низамнамәсиндә милли ганунверичиликләрин при-оритети өз әксини тапмышдыр. Белә ки, 24-чү маддәјә көрә: "... Иттифагын гәрарлары һеч бир өлкәнин ганунверичилијини поза билмәз"...

Көмрүк нәзарәтинә чәлб олунан көндәришләрии гәбулу вә көндәрилмәси шәртләри ҮПК-нин 116-чы маддәси илә тәнзимләнир:

1. Көмрүк нәзарәтинә чәлб едилмәли олан көндә-ришләр, јапышдырылан јашыл јарлыка малик олмалыдырлар.

Јапышдырылмыш С₁ јарлыкы үнван тәрәфиндә, мүмкүн олдуғча јухары сол күнчдә, лазым кәлдикдә исә көндәрәнин сојады вә үнванынын алтында јерләшдирилир. Әкәр көндәрән шәхс көндәришинин дәјәринин 918,3 гызыл франкпан баһә

олдуғуну е'лан едирсә, онун арзусу илә көндәришләрә бундан башга, C_2 / CP_3 формасына ујғун көмрүк бәјаннамәси дә әлавә едилә биләр.

Бејнәлхалг почт көндәришләри көмрүк нәзарәтинә бејнәлхалг почт мүбадиләси јерләриндә, саиблиринин ишти-ракы олмадан чәлб едилир. Бејнәлхалг почт мүбадиләси јерләри Азәрбајчан әразисиндән кедән вә харичдән өлкәјә кәлән, һәмчинин транзит почтун е'малынын вә көмрүк нәзарәтинин апарылдығы рабитә мүәссисәләринә дејилир. Бејнәлхалг почт мүбадиләси јерләринин мүәјјән едилмәси, јахуд дејишдирилмәси Рабитә Назирлији тәрәфиндән Дөвләт Көмрүк Комитәси илә разылашдырылмалыдыр.

Бејнәлхалг почт мүбадиләси јер вә мәнтәгәләри өз фәа-лијјәтләриндә ашағыдакы норматив актлары рәһбәр тутурлар:

- Үмумдүнја Почт Иттифагынын актлары;
- Бејнәлхалг почт мүбадиләси јерләриндә бејнәлхалг почтун е'малы вә көндәрилмәси гәјдалары;
- Бејнәлхалг почт мүбадиләси јерләриндә вә почт вагонларында бејнәлхалг почтун е'малы, башга јерә көндә-рилмәси вә учоту гәјдалары;
- Бејнәлхалг почт көндәришләринә көмрүк нәзарәти гәјдалары.

Рабитә мүәссисәләри почт көндәришләрини онлар тәрәфиндән бу иш үчүн ајрылмыш вә ишин һәчми нәзәрә алынмагла тәһиз едилмиш јерләрдә көмрүк нәзарәтинә тәг-дим едирләр.

Почт көндәришләринин ачылмасы, чәкилмәси вә габ-лашдырылмасы рабитә мүәссисәсинин ишчиләри тәрәфиндән көмрүк әмәкдашларынын иштиракы илә апарылыр.

Көндәрилән предметләрин сајылмасы, өлчүлмәси вә чәкилмәси көмрүк ишчиләри тәрәфиндән рабитә мүәссисәси-нин әмәкдашлары илә биркә һәјата кечирилир.

Ајры-ајры физики шәхсләр тәрәфиндән көндәрилән вә алынән бејнәлхалг почт көндәришләриндә о адресатларын шәхси тәләбатына аид әшјаларын көндәрилмәсинә јол верилир.

Почт рабитәси каналы, һәмчинин, көмрүк рәсмиләш-дирилмәси гәјдаларынын тәләбләринә ујғун олараг һуғуги шәхсләр тәрәфиндән јүк көмрүк бәјаннамәси долдурулмагла вә тәтбиг едилән тарифләрә ујғун олараг көмрүк өдәнчләри өдәнилмәклә истифадә едилә биләр.

КӨМРҮК РӘСМИЛӘШДИРИЛМӘСИ

4.1. ӘСАС ПРИНСИПЛАР

Көмрүк рәсмиләшдирилмәси – мал вә нәглијјат васитәләринин Көмрүк Мәчәлләсинин тәләбләринә ујғун олараг мүәјјән көмрүк режими алтында јерләшдирилмәси вә бу режимин тә’сирийин (фәалијјәтинин) битирилмәси әмәлијјатларынын мәчмусудур.

Көмрүк рәсмиләшдирилмәси, һәмчинин, мал вә нәглијјат васитәләринин Азәрбајҗанын көмрүк сәрһәдиндән кечирилмәсинә көмрүк нәзарәтинин тә’мин едилмәси вә белә кечирилмәјә дәвләт тәнзимләмә васитәләринин тәтбиг едилмәси мәгсәди илә көмрүк органынын вәзифәли шәхсләри тәрәфиндән апарылан әмәлијјатларын мәчмусу кими дә аңлашыла биләр.

Көмрүк рәсмиләшдирилмәси гәјдалары һәм Көмрүк Мәчәлләсинин мүдәалары, һәм дә Азәрбајҗан Республикасы Ганунверичилијинин диҗәр актлары илә мүәјјән едилә биләр. Ганунверичилик дедикдә, тәкчә гануңлар дејил, һәм дә Азәрбајҗан Республикасынын иҗра һакимијјәти органларынын, илк нөвбәдә Дәвләт Көмрүк Комитәсинин ганун гүввәли актлары нәзәрдә тутулур.

Мәсәлән, “Азәрбајҗан Республикасынын көмрүк бурахылыш мәнтәгәләриндән истеһсалат вә ја коммерсија фәалијјәти үчүн нәзәрдә тутулмајан малларын кечирилмәси гәјдалары үзрә тә’лимат”.

Көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин һүтуғи тәнзимләнмәси ганунверичилик актлары илә јанашы бејнәлхалғ конвенсияларла нәзәрдә тутулмуш нормаларла да һәјатә кечирилә биләр. БЈД китабчалары тәтбиг едилмәклә Бејнәлхалғ јүк дашымалары Конвенсиясы автономлијјат васитәләри вә контејнерләрлә дашынан јүкләрин көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин гәјда вә шәртләрини тәнзимләмәклә үмумиликдә гәбул едилмиш нормалар кими мұһүм әһәмијјәт кәсб едир.

М а д д ə 124. Көмрүк рəсмилəшдирилмəсинин апарылмасы гajдасы

Көмрүк рəсмилəшдирилмəси бу Мəчəллə вə Азəрбajчан Республ-
касынын дикəр ганунверичилик актлары, о чүмлəдən Азəрбajчан Респуб-
ликасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимийəтинин органынын
норматив актлары илə мүйжən едилмиш гajдада апарылыр.

М а д д ə 130. Көмрүк рəсмилəшдирилмəсинин башланмасы

Бу Мəчəллəдə нəзəрдə тутулан илкин əмəлијјатларын апарылмасы
гajдасына рнајəт етмəклə, Азəрбajчан Республикасы көмрүк органынын
вəзифəли шəхси конкрет маллар вə нəглијјат васитəлəринин көмрүк
рəсмилəшдирилмəсини апармаға һазыр олдуғуну билдирдији вахтдан
көмрүк рəсмилəшдирилмəси башланыр.

**Көмрүк рəсмилəшдирилмəси ичраатынын јери вə
вахты**

Көмрүк Мəчəллəсинə көрə көмрүк рəсмилəшдирил-
мəси, бу иш үчүн көмрүк органынын фəалијјəт көстəрдији,
мал көндəрən вə ја мүйссисəнин, јахуд онун структур
бөлмəсинин јерлəшдији əразидə, хусуси мүйжən едилмиш
јерлəрдə һəјата кечирилиз. Көмрүк рəсмилəшдирилмəси
көмрүк органынын мүйжən едилмиш иш вахты əрзиндə һəјата
кечирилмəлидир. Көмрүк органларынын иш режими ДKK илə
разылашдырылмалыдыр. Бунунла белə, Көмрүк Мəчəллəси
көмрүк рəсмилəшдирилмəсинин дикəр јерлəрдə вə көмрүк
органынын иш вахтындан кəнар вахтларда да һəјата
кечирилмəсини мүмкүн сажыр. Бунун үчүн марағлы шəхс
көмрүк рəсмилəшдирилмəсини апаран көмрүк органынын
разылығыны алмалыдыр вə бу һалда мејдана чыхан бүтүн
хəрчлэр марағлы шəхс тəрəфиндən өдəнилиз. Башга јерлəрдə
вə иш вахтындан кəнар вахтда да апарылан көмрүк рəсмилəш-
дирилмəси əмəлијјатлары үчүн икигат һағт алыныр.

Дəвлəт Көмрүк Комитəси ажры-ажры категоријалы мал-
ларын вə нəглијјат васитəлəринин көмрүк рəсмилəшдирилмə-
синин апарылмасыны мүйжən көмрүк органларына һəвалə едə
билэр. Мəсəлən, ДKK-нын 20 феврал 1998-чи ил тарихли
002 сажлы əмри илə идхал едилən аксизли малларын
мəркəзлəшдирилмиш гajдада көмрүк рəсмилəшдирилмəсини
тəшкил етмəк, аксиз маркаларынын тəтбигинə нəзарəти
күчлəндирмəк мəғсəди илə фəалијјəт зонасы бүтөвлүкдə
Азəрбajчан Республикасынын көмрүк əразиси олан јени
структур ваһиди – Аксиз көмрүк посту јарадылмышдыр.

Харичи игтисади фəалијјəт иштиракчылары тəрəфиндən, идхал олунан вə кəмрүк əразисиндən кечирилən етил (јe-јинти) спиртинин, алкəголлун ичкилəрин вə түтүн мə'мулатларынын кəмрүк рəсмилəшдирилмəсини бу пəст њəјата кечирир.

Кəмрүк рəсмилəшдирилмəсинин јеринин вə вахтынын мүəјјən едилмəси бир сыра факторлардан асылыдыр:

1) кечирилən малын характер вə хассəлəри (мəсələn, аксизли малларын кəмрүк рəсмилəшдирилмəсинин хусуси-јəтлəри вə с.);

2) малларын дашындыгы нəглијјат нөвү [кəми, гатар (вагон), автомобил];

3) кечирилən малларын рəсмилəшдирилдији кəмрүк режимлəри;

4) кечирилən малларын мənшə өлкəsi;

5) малларын кəндəричисинин, јахуд алычысынын јерлəшдији јер.

Кəмрүк рəсмилəшдирилмəси јерлəри мүвафиг кəмрүк режимлəри үзрə њазырланан тə'лиматларла да мүəјјən едилə билəр.

Азəрбајчан Республикасы кəмрүк сəрьəдиндən бору кəмəри нəглијјаты вə електрик өтүрүчү хəтлəри үзрə кечирилən малларын кəмрүк рəсмилəшдирилмəси њагтында тə'лимат Дəвлəт Кəмрүк Комитəсинин 03 ијун 1997-чи ил тарихли 561 сажлы əмри илə тəсдиг едилмишдир (əлавə 4).

Əкəр маллар кəмрүк сəрьəдиндən кечənəдəк бирдən артыг нəглијјат нөвүндən истифадə едилирсə (бору кəмəри – дəмирјол, кəми-дəмирјол вə с.), ихрачатчы јүклəмə-бошалтма əмəлијјатларынын јеринə јетирилдији зонаја нəзарəт едən кəмрүк органына, кəмрүк нəзарəти њəјата кечирən кəмрүк органы тəрəфиндən рəсмилəшдирилмиш кəмрүк бəјан-намəсинин бу орган тəрəфиндən тəсдиг едилмиш сурəтини тəгдим етмəлидир.

Дəмир јолу илə дашынан јүклəрин кəмрүк рəсмилəшдирилмəси заманы кəмрүк органларынын вə дəмир јолунун гаршылыглы мүнəсибəтлəринин мүвəггəти технолоки-јасынын тəгриби нүмүнəsi 9 сажлы əлавəдə кəстəрилир.

Əкəр маллар кəмрүк сəрьəдиндən кечənəдəк ики вə дања чох нəглијјат нөвүндən истифадə едилирсə, кəмрүк рəсмилəшдирилмəси малларын долдурулуб-бошалдылдыгы сон

јерин фəалијјəт зонасына дахил олдуғу көмрүк органы тəрəфиндən һəјата кечирилир.

Əкəр фактики ихрач (идхал) дənиз нəглијјаты илə һəјата кечирилрсə, көмрүк рəсмилəшдирилмəsi дənиз нəглијјатынын јүклəндији əразијə нəзарəт едən көмрүк органы тəрəфиндən һəјата кечирилмəлидир.

М а д д ə 125. Көмрүк рəсмилəшдирилмəсини апарылдығы јер вə вахт

Көмрүк рəсмилəшдирилмəsi, маллары көндəрəнин вə ја аланын, јахуд онларын структур бөлмəлəрини јерлəшдији јер үзрə Азəрбајчан Республикасы көмрүк органынын фəалијјəт зонасында, бу иш үчүн мүйјən едилмиш јерлəрдə вə Азəрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјəти органынын мүйјən етдији Азəрбајчан Республикасы көмрүк органынын иш вахтында апарылыр.

Азəрбајчан Республикасы көмрүк органынын разылыгы илə башга јерлəрдə вə иш вахтындан кəнар вахтларда да көмрүк рəсмилəшдирилмəsi апарыла билəр.

Азəрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјəти органы ајры-ајры категоријалы малларын вə нəглијјат васитəлəринин көмрүк рəсмилəшдирилмəсинин апарылмасыны Азəрбајчан Республикасынын мүйјən көмрүк органларына һəвалə едə билəр.

Мал вə нəглијјат васитəлəрини көмрүк сəрьəдиндən кечирən шəхслəр, дашыјычы, анбар саһиби, елəчə дə мал вə нəглијјат васитəлəринə мүнəсибəтдə сəлаһијјəтлəрə малик диқəр шəхслəр көмрүк рəсмилəшдирилмəsi јеринə дахил олмағ һүтуғуна маликдирлəр. Көмрүк органы онларын иштиракыны тəлəб етдикдə бу һүтүг вəзифəјə чеврилир, белə ки, бу мəрьəлəдə ады чəкилən шəхслəр көмрүк рəсмилəшдирилмəsi заманы бу органын вəзифəли шəхслəринə көмəк етмəлидирлəр. Белə көмəк дедикдə, КМ-нин 132-чи маддəсиндə кəстəрилən əмəлијјатлар, проб вə нүмүнəлəрин көтүрүлмəsi нəзəрдə тутулур.

М а д д ə 126. Көмрүк рəсмилəшдирилмəсиндə сəлаһијјəтли шəхслəрин вə онларын нүмəјəндəлəрини иштирак етмəsi

Маллар вə нəглијјат васитəлəри барəдə сəлаһијјəтли шəхслəр вə онларын нүмəјəндəлəри көмрүк рəсмилəшдирилмəсиндə иштирак едə билəрлəр.

Азəрбајчан Республикасы көмрүк органынын тəлəби илə кəстəрилən шəхслəр вə онларын нүмəјəндəлəри көмрүк рəсмилəшдирилмəсиндə иштирак етмəли вə көмрүк рəсмилəшдирилмəсинин апарылмасында Азəрбајчан Республикасы көмрүк органларынын вəзифəли шəхслəринə көмəк етмəлидирлəр.

Көмрүк рәсмиләшдирилмәси Азәрбајчан дилиндә апарылыр. Бунулла белә Көмрүк Мәчәлләсинин 141-чи маддәсинин 3-чү бәндинә вә 171-чи маддәсинин 5-чи бәндинә әсасән Дөвләт Көмрүк Комитәсинин ичазәси илә рәсмиләшдирмәни апаран көмрүк органына бу органын вәзифәли шәхсләринин билдији харичи дилдә тәртиб едилмиш сәнәдләр тәгдим олуна биләр.

М а д д ә 127. Көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин апарылдығы дил

Көмрүк рәсмиләшдирилмәси Азәрбајчан дилиндә апарылыр.

Бу Мәчәлләдә Азәрбајчан Республикасы бејнәлхалг мугавиләләриндә вә Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимийјәти органынын норматив актларында нәзәрдә тутулмуш һаллар истисна едилир.

Бир дөвләтин әразисиндә верилмиш вә һүгути гүввәси олан сәнәдләр диқәр дөвләтин әразисиндә, бејнәлхалг мугавилә вә сазишләрдә башга һал нәзәрдә тутулмамышса, јалныз мугәјјән едилмиш гәјдада тәсдиг едилдикдән (шәһадәтләндирилдикдән) сонра истифадә олуна биләр. Мәсәлән, мүлки, аилә-чинајәт ишләри үзрә һүгути мүнәсибәтләр вә һүгути јардым барәдә 22 јанвар 1993-чү илдә гәбул едилмиш Бејнәлхалг Конвенсијаја көрә, бу конвенсијанын үзвү олан өлкәләрин биринин әразисиндә сәнәдләр она верилмиш сәләһијјәтләр даһилиндә вә мугәјјән едилмиш формада хүсуси сәләһијјәтли орган вә ја тәшкилат тәрәфиндән һазырланмыш, јахуд шәһадәтләндирилмишсә (тәсдиг едилмишсә), диқәр өлкәнин әразисиндә тәсдиг едилмәси, јахуд шәһадәтләндирилмәси (легаллашдырылмасы) тәләб олунамур. Белә сәнәдләрә тәкчә нотариус тәсдиги јетәрли олур.

Тәчрүбәдә харичи сәнәдләрин шәһадәтләндирилмәсинин даһа чох ики үсулуна истифадә едилир: *консул легаллашдырылмасы, апостил гәјулмасы.*

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән кечирилән, бајтарлыг фитосанитар, еколожи вә диқәр дөвләт нәзарәти нөвләринә чәлб едилмәси кәрәкән мал вә нәглијјат васитәләринин көмрүк рәсмиләшдирилмәси, јалныз белә кечирилмәјә сәләһијјәтли дөвләт органлары тәрәфиндән верилмиш ичазәнин көмрүк органларына тәгдим едилмәсиндән сонра һәјата кечирилә вә битирилә биләр.

М а д д э 128. Көмрүк рәсмиләшдирилмәси вә диқәр дөвләт органларынын нәзарәти

Азәрбајчан Республикасынын Ганунверичилијиндә нәзәрдә тутулан һалларда Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән кечирилән маллар вә нәглијјат васитәләринин көмрүк рәсмиләшдирилмәси бајтарлыг, фитосанитар, еколожи вә дөвләт нәзарәтинин диқәр нөвләри һәјата кечирилдикдән сонра баша чатыр.

Көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин вә көмрүк нәзарәтинин тәшкили Азәрбајчан Республикасынын Ганунверичилик актларына ујғун олмалыдыр.

Азәрбајчан Республикасында идхал-ихрач әмәлијјатларынын тәнзимләнмәси Гајдалары Азәрбајчан Республикасы Президентинин 24 ијуи 1997-чи ил тарихли 609 сәјлы Фәрманы илә тәсдиг олунмушдур. 30 март 1998-чи ил тарихи 691 сәјлы Фәрманла онун бә'зи мүддәалары дәғигләшдирилмишдир (Әлавә олунур).

Ихрач-идхал әмәлијјатларынын бу Гајдаларда нәзәрдә тутулмајан диқәр формалары бүтүн Резидентләр тәрәфиндән сәрбәст сурәтдә һәјата кечирилир.

4.2.ХАРИЧИ ТИЧАРӘТ ӘМӘЛИЈЈАТЛАРЫНЫН ТӘНЗИМЛӘНМӘСИНИН СПЕСИФИК ХҮСУСИЈЈӘТЛӘРИ

ИХРАЧ ӘМӘЛИЈЈАТЛАРЫ ҮЗРӘ:

Республикада истеъсал, е'мал, тәқрар е'мал олунан малларын ихрачы

Азәрбајчан Республикасында истеъсал, е'мал, тәқрар е'мал олунан малларын ихрачында Резидентләр сәрбәстдирләр вә Гајдаларда нәзәрдә тутулмуш һаллар истисна олмагла онларын фәәлијјәтинә мәъдудијјәт гојула билмәз.

Бу гајдаларын 7 вә 8-чи бәндләриндә көстәрилән маллардан башга Азәрбајчан Республикасында истеъсал, е'мал, тәқрар е'мал олунан бүтүн диқәр малларын ихрачы көмрүк органларында бәјан едилмәклә һәјата кечирилир.

Кредитә ихрач әмәлијјатлары

Кредитә ихрач фактики мал (хидмәт вә әгли мүлкијјәт) ихрачындан сонра һаггы мүәјјән шәртләрлә вә һәр һансы

мүддәт әрзиндә өдәнилән малларын ихрач әмәлијјатларыны нәзәрдә тутур.

Дөвләт мүәссисәләри вә әмлакында дөвләтин јекун пајы 50%-дән јухары олан дикәр мүәссисәләр тәрәфиндән малларын (хидмәт вә әгли мүлкијјәтин) кредитә ихрачы, бағланмыш мүғавиләләр Тичарәт Назирлијиндә гејдијјатдан кечирилмәклә апарылыр.

Дикәр шәхсләр тәрәфиндән малларын кредитә ихрачы көмрүк органларында бәјан едилмәклә һәјата кечирилир. Бу заман республиканын дөвләт мүәссисәләриндә истеһсал олунмуш маллар һәммин малларын дәјәри истеһсалчыја там өдәнилдикдән сонра ихрач олуна биләр.

Тәкрат ихрач (реекспорт) әмәлијјатлары

Тәкрат ихрач әмәлијјатлары Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисинә дахил олан харичи мәншәли малларын јенидән ишләнмәдән дикәр харичи өлкәләрә ихрач әмәлијјатларыны нәзәрдә тутур.

Тәкрат ихрач әмәлијјатлары үзрә бағланмыш мүғавиләләр, Азәрбајчан Республикасынын бејнәлхалг өһдәликләриндә тәләб олунан һалларда Тичарәт Назирлијиндә гејдијјатдан кечирилмәклә, дикәр һалларда исә көмрүк органларында бәјан едилмәклә ичра олунур.

Тәкрат ихрач мөгсәдилә кәтирилмиш малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәси заманы тәшкилат мүвафиг көмрүк органына мүрачиәт етмәлидир.

Тәкрат ихрач үчүн республикаја кәтирилмиш алкоғоллу ичкиләр, етил (јејинти) спирти, түгүн мә'мулатынын тәкрат ихрач режиминдә јерләшдирилмәси Дөвләт Көмрүк Комитәсиндә гејдә алындыгдан сонра һәјата кечирилир.

Көмрүк ганунверичилијинә әсасән тәкрат ихрач үчүн кәтирилмиш маллар рәсмиләшдирмә күнүндән е'тибарән алты ај мүддәтиндә апарылмадығы тәғдирдә көмрүк рүсумларынын, аксиз вә әлавә дәјәр веркиләрини өдәјечәји барәдә тәшкилат тәрәфиндән көмрүк органына зәманәт мәктубу вә мүвафиг банк зәманәти тәғдим едилир.

ЈКБ-нин 44-чү графасында малларын көмрүк әразисиндән чыхарылмасынын сон күнү (көмрүк бәјаннамәси гәбул едилдији күндән алты ајдан кеч олмајаараг) гејд олунмагла вә тәшкилатын сәләһијјәтли нүмајәндәсинин имзасы, һәмчинин мәһруму илә тәғдир едилмиш

Тәкрар ихрач үчүн кәтирилмиш маллар хусуси олараг ајрылмыш вә һазырланмыш биналарда вә ја мүвәггәти сахланч анбарларына јерләшдирилир.

Азәрбајҗан Республикасынын көмрүк әразисинә тәкрар ихрач үчүн кәтирилмиш малларын бу әразинин һүдудларындан кәнара апарылмасы Дөвләт Көмрүк Комитәси тәрәфиндән "Ичазә вәрәгәси" верилдикдән сонра рәсмиләшдирилир.

Нахчыван Мухтар Республикасында малларын тәкрар ихрачына ичазәни Нахчыван МР Көмрүк Комитәси верир.

"Ичазә вәрәгәси" алмаг үчүн Дөвләт Көмрүк Комитәсинә (Нахчыван МР Көмрүк Комитәсинә) едилмиш мүрачиәт илә бирликдә ашағыдакы сәнәдләр тәгдим едилмәлидир.

- тәкрар ихрач мәгсәдилә кәтирилмиш малларын идхал јүк-көмрүк бәјаннамәси;

- јол нәглијјат сәнәдләри (гаимә);
- инвојс әмтәә дәјәрини әкс етдирән сәнәд;
- бағланмыш мүгавилә;
- малын кејфијјәт вә мәншә сертификатлары;
- малын дәјәринин габагчадан өдәнилмәси вә ја

аккредитив ачылмасы барәдә банк сәнәди;

- тәкрар ихрач мәгсәдилә кәтирилмиш малы рәсмиләшдирилмиш көмрүк әмәкдашынын шәхси нөмрәли мөһүрү илә тәсдиг олунмуш јазылы рә'ји;

- малларын тәкрар ихрачына ичазә верилмәси үчүн зәрури олан диқәр сәнәдләр.

Тәкрар ихрач үчүн едилмиш мүрачиәтә 10 (он) күн мүддәтиндә бахылмалыдыр.

Тәкрар ихрач үчүн едилмиш мүрачиәтә бахан инспектор сәнәдләрин дүзкүнлүјүнә көрә там мәс'улијјәт дашыјыр.

"Ичазә вәрәгәси" үч нүсхәдә верилир. Бир нүсхә Дөвләт Көмрүк Комитәсиндә сахланылыр, диқәр нүсхәләр әризәчијә гәјтарылыр (бир нүсхә малы рәсмиләшдирән көмрүк органына әризәчи тәрәфиндән тәгдим едилир).

Азәрбајҗан Республикасынын Ганунверичилик актларында вә дөвләтләрарасы мүгавиләләрдә мүәјјән едилән һалларда бағланмыш мүгавиләләр Тичарәт Назирлијиндә гејдијјатдан кечдикдән вә Дөвләт Көмрүк Комитәсиндән (Нахчыван МР Көмрүк Комитәсиндән) "Ичазә вәрәгәси" верилдикдән сонра рәсмиләшдирилир.

Тәкрар ихрач мәгсәдилә кәтирилмиш малларын Азәрбајчан Республикасынын һудудларындан кәнара апарылмасыны рәсмиләшдирән көмрүк органы сәрһәд чыхыш көмрүк ханасына мә'лумат верир. Сәрһәд чыхыш көмрүкханасы һәмин малын көмрүк әразисиндән чыхарылыш чыхарылмамасы барәдә 3 (үч) күн мүддәтиндә мал рәсмиләшдирән көмрүк органына чаваб вермәлидир. Көстәрилән мүддәт әрзиндә тәкрар ихрач мәгсәдилә кәтирилмиш малларын Азәрбајчан Республикасынын әразисиндән чыхарылмасы факты тәсдиғ едилмәдикдә (вә ја мә'лумат дахи олмадыгда) малы рәсмиләшдирән көмрүк органы мүвафи тәдбирләр көрмәлидир.

Малларын тәкрар ихрачы заманы ЈКБ-ин долдурулмасы "Јүк көмрүк бәјаннамәләринин долдурулмасы" Гајдаларына ујғун оларағ һәјата кечирилир.

Консигнасија јолу илә ихрач әмәлијјатлары

Консигнасија јолу илә ихрач әмәлијјатлары харичи шәхсләрлә бағланмыш мүғавиләләрә әсасән республика һудудларындан кәнарда сатышы мүәјјән мүддәт әрзиндә апарылан малларын ихрачыны нәзәрдә тутур.

Консигнасија тичарәти үчүн ајрылан мүддәт малларын көмрүк органларында бәјан едилдији күндән е'тибарән 180 күнә гәдәр мүәјјән олунур. Сатышдан әлдә едилән вәсаитләр, маллар сатылдыгча 10 банк күнүндән кеч олмајарағ ихрачатчынын Азәрбајчан Республикасындакы банк һесабына дахил олмалыдыр. Маллар јухарыда көстәрилән мүддәтдә сатылмадыгда 30 күн әрзиндә Азәрбајчан Республикасына гајтарылмалыдыр.

Дөвләт мүәссисәләри тәрәфиндәп малларын консигнасија јолу илә ихрачы бағланмыш мүғавиләләр Тичарәт Назирлијиндә гејдијјатдан кечирилмәклә апарылыр.

Дөвләт мүәссисәси олмајан диқәр резидентләр тәрәфиндән малларын консигнасија јолу илә ихрачы көмрүк органларында бәјан едилмәклә һәјата кечирилир. Бу заман республиканын дөвләт мүәссисәләриндә истеһсал олунуш маллар һәмин малларын дәјәри истеһсалчыја там өдәнилдикдән сонра ихрач олуна биләр.

Мүвэггәти ихрач әмәлијјатлары

Мүвэггәти ихрач әмәлијјатлары харичи өлкәләрдә хидмәт көстәрилмәси, лизинг әмәлијјатларынын апарылмасы, сәркиләрдә, јармаркаларда иштирак вә с. үчүн малларын јенидән ишләнмәдән Азәрбајчан Республикасына гәјтарылма-сы шәртилә ихрач әмәлијјатларыны нәзәрдә тутур.

Дөвләт мүәссисәләри тәрәфиндән мүвэггәти ихрач әмәлијјатлары үзрә бағланмыш мүгавиләләр Тичарәт Назир-лијиндә гејдијјатдан кечирилмәклә, диқәр резидентләр тәрә-финдән исә көмрүк органларында бәјан едилмәклә ичра олунур.

Дөвләт мүәссисәләри тәрәфиндән мүвэггәти олага көндәрилмиш маллар бағланмыш мүгавиләләрлә нәзәрдә тутулмуш мүддәтләр битдикдән сонра 30 күндән кеч өлмәјараг Азәрбајчан Республикасына гәјтарылмалыдыр. һәмин маллар Тичарәт Назирлијинин ичазәси илә истифадә олундуғлары өлкәләрдә сатыла биләр. Бу сатышдан әлдә олунан валјута ихрачатчынын Азәрбајчан Республикасындакы банк һесабына 10 күн мүддәтиндә дахил олмалыдыр.

Дөвләт мүәссисәси олмајан диқәр резидентләр тәрәфиндән мүвэггәти ихрач олунмуш маллар бу Гәјдалара вә Азәрбајчан Республикасынын диқәр ганунверичилик актла-рына ујғун олага мүвафиг көмрүк рүсумлары одәнилмәклә истифадә олундуғлары өлкәләрдә сатыла биләр. Диқәр һалда бағланмыш мүгавиләләрлә нәзәрдә тутулмуш мүддәтләр битдикдән сонра һәмин маллар 30 күндән кеч олмәјараг Азәрбајчан Республикасына гәјтарылмалыдыр.

ИДХАЛ ӘМӘЛИЈАТЛАРЫ ҮЗРӘ:

Резидентләрин өз вәсаитләри һесабына идхал

Резидентләр тәрәфиндән өз вәсаитләри, консигнасија вә ја дөвләт зәманәтинә әсасланмајан кредитләр һесабына апарылан идхал әмәлијјатлары үзрә бағланмыш мүгавиләләр (Назилрә Кабинетинин сәрәнчамлары вә мүвафиг дөвләт органларындан рәј вә лисензија алынмагла апарылан идхал вә ихрач әмәлијјатлары истисна олмагла) көмрүк органларында бәјан едилмәклә һәјата кечирилир.

Резидентләрин идхал етдикләри малларын көмрүк дәјәрләринә нәзарәт көмрүк органлары тәрәфиндән һәјата кечирилир.

Консигнасија тичарәти јолу илә мал идхал едән бүтүн Резидентләр бу малларын сатышындан әлдә олунмуш вәсаит

(манат) илэ валјута биржаларындан валјута алыб консигнаторларла һесаблаша билэрлэр.

ДӨВЛӘТ ТӘНЗИМЛӘНМӘСИ НӘЗӘРДӘ ТУТУЛАН ДИКӘР ИХРАЧ-ИДХАЛ ӘМӘЛИЈАТЛАРЫ ҮЗРӘ:

Назирләр Кабинети тәрәфиндән апарылан ихрач-идхал әмәлијатлары

Идхалы вә ихрачы мүстәсна олараг Азәрбајчан Республикасынын Назирләр Кабинетинин сәрәнчамлары әсасында апарылан маллар ашағыдакылардыр:

- силаһ вә һәрби техника, онларын истексалы үчүн зәрури олан ектијјат һиссәләри;

- барыт, партлајычы маддәләр, партлајыш вә пиротехника васитәләри;

- нүвә материаллары, технолокијалары, аваданлығлары вә гурғулары, хусуси гејри-нүвә материаллары, радиоактив туллантылар да дахил олмагла радиоактив шүаланма мәнбәләри;

- наркотик вә психотроп васитәләри, кимјәви зәһәрләр;

- силаһланма вә һәрби техниканын јарадылмасы үчүн истифадә олуна елми-техники мә'луматын вә технолокијаларын, материал вә аваданлығларын ајры-ајры нөвләри.

Һәмин малларын кредитә, консигнасија јолу илә, һәмчинин, сәрһадјаны тичарәт чәрчивәсиндә ихрачына јол верилмир.

Мүвафиг дәвләт органларындап рә'ј вә лисензија алынмагла апарылан идхал-ихрач әмәлијатлары

Ашағыдакы спесифик малларын вә әгли мүлкијјәтин идхалы вә ихрачы бағланмыш мүтавиләләр Тичарәт Назирлијиндә експертизадан вә гејдијјатдан кечирилмәклә һәјата кечирилир. Тичарәт Назирлији бу маллар үзрә експертиза кечирәркән онларын идхалы вә ја ихрачы барәсиндә мүвафиг дәвләт органларынын рә'јини вә тәләб олундугда, разылығыны алмалыдыр:

I. - чөл һејванлары, јабапы биткиләр вә газынтылар нәтичәсиндә тапылмыш һејван сүмүкләри – Азәрбајчан Республикасы Еколокија вә Тәбиәтдән Истифадәјә Нәзарәт Комитәсинин;

- вәъши һејванлардан вә јабаны биткиләрдән дәрман истеһсалы үчүн хаммал; илан, бөјә вә әгрәб зәһәрләри – Азәрбајчан Республикасы Еколокија вә Тәбиәтдән Истифадәјә Нәзарәт Комитәсинин, Сәһијјә Назирлијинин;

- Азәрбајчан Республикасы әразисиндә, гуруда вә дәниз игтисади зонасы һудудларында јерләшән истилик енержи вә минерал хаммал јатаглары һаггында вә рајонлар үзрә мә'лумат – Азәрбајчан Республикасы Дөвләт Кеолокија вә Минерал Ейтијатлары Комитәсинин, Дөвләт Кеодезија вә Хәритәчәкмә Комитәсинин;

- Ихтиралар, “*Novu Nau*” вә елми-тәдгигат ишләринин нәтичәләри, инчәсәнәт әсәрләри, коллексија әшјалары вә әнтиг маллар – Азәрбајчан Республикасы Елмләр Академијасынын, Дөвләт Елм вә Техника Комитәсинин, Азәрбајчан Республикасы Мәдәнијјәт Назирлијинин *рә'ји нәзәрә алынмагла ихрач едилә биләр*;

II. - биткиләрин мұһафизәси үчүн истифадә едилән кимјәви васитәләр – Азәрбајчан Республикасы Кәнд Тәсәррүфаты Назирлијинин;

- бајтарлыг тәбабәтиндә тәтбиг олуан дәрман, биоложи препаратлар вә бајтарлыг ләвазиматлары – Дөвләт Бајтарлыг Комитәсинин;

- дәрман препаратлары вә тибби ләвазиматлар – Азәрбајчан Республикасы Сәһијјә Назирлијинин;

Азәрбајчан Республикасы әразисиндә хидмәтләрин көстәрилмәси:

- иншаат фәалијјәти (мұһәндис-ахтарыш, лајиһә, тикинти-гурушдырма вә бурахылыш-сазлама ишләри) – Дөвләт Тикинти вә Архитектура Комитәсинин, Дөвләт Еколокија вә Тәбиәтдән Истифадәјә Нәзарәт Комитәсинин;

- јүк вә сәрнишин дашынмасы, нәглијјат экспедитор хидмәтләри – Азәрбајчан Дөвләт Дәмир Јолу Идарәсинин, Хәзәр Дәниз Кәмичилијинин, “Азәрбајчан Һава Јоллары” Дөвләт Консернинин, “Азәравтонәглијјат” Дөвләт Консернинин;

- рабитә хидмәтләри (бејнәлхалг, шәһәрләрарасы, шәһәр, кәнд, шанвари (селлүлар), рејсинг, радиотранк, кабел телеви-зијасынын гурулмасы вә истисмары, сүр'әтли почт хидмәтләринин көстәрилмәси хидмәтләринин көстәрилмәси) – Рабитә Назирлијинин;

- вәкиллик вә диқәр һуғи хидмәтләр – Әдлийә Назирлијинин *разылығы илә идхал олуна биләр*.

Јухарыда көстәрилән малларын кредитә, консигнасија јолу илә, һәмчинин сәрһәдјаны тичарәт чәрчивәсиндә ихрачына јол верилмир.

Етил (јејинти) спирти, алкогольлу ичкиләрин, түтүк мә'мулатларынын идхалыны (ихрачыны) һәјата кечирән резидентләр Азәрбајчан Республикасы Тичарәт Назирлијиндән лисензија алмалыдырлар.

Лисензијанын верилмәси мүддәти 15 күндүр.

Бартер әмәлијјатлары

Бартер әмәлијјатлары дәјәри өдәнилмәдән еквивалент мәбләғдә гаршылығлы мал (хидмәт вә әгли мүлkiјјәт) мүбадиләсини нәзәрдә тутур.

Бартер әмәлијјатларында еквивалент мәбләғдә малларын көндәрилмәси вә алынмасы мүддәти 90 күнә гәдәр мүәјјә олунур. Еквивалент мәбләғдә гаршылығлы мал мүбадиләси бу мүддәтдә баша чатмәзсә һесаблашма мүғавиләдә көстәрилән валјута илә 10 банк күнү әрзиндә јеринә јетирилмәли вә вәсаит ихрачатчынын Азәрбајчан Республикасындакы банк һесабына көчүрүлмәлидир.

Бартер әмәлијјатлары үзрә көндәрилән вә кәтирилән малларын көмрүк бәјаннамәләринин бир нүсхәси мал бәјан олундуғу тарихдән е'тибарән 7 күн әрзиндә көмрүк органлар тәрәфиндән мүвәккил банклар вә Тичарәт Назирлијинә көндәрилир.

Дөвләт мүәссисәләри вә әмлакында дөвләтин јекук пајы 50 фаиздән јухары олан диқәр мүәссисәләр тәрәфиндә бағланмыш бартер мүғавиләләри Тичарәт Назирлијиндә рејдијјатдан кечирилмәклә, диқәр резидентләр тәрәфиндән бағланмыш бартер мүғавиләләри көмрүк органларында бәјан едилмәклә һәјата кечирилир.

90 күн әрзиндә еквивалент мәбләғдә мал алынмадығда вә гаршылығлы һесаблашма апарылмадығда алынмајан малын дәјәри кизләдилмиш кәлир һесаб едилир вә мал көндәрән резидентләр Азәрбајчан Республикасынын мөвчуд ганунвери чилијинә уғун оларағ мәс'улијјәт дашыјырлар.

Кооперасија әмәлијјатлары

Кооперасија әмәлијјатлары хаммал, јарымфабрикатлар вә мәһсулларын бу вә ја диқәр (тә'мир, е'мал, сон мәһсу

- истеъсалчы вә ихрачатчы арасында бағланмыш мүгавилә (истеъсалчы ихрач етмәдикдә);

- ихрач гијмәтини әсасландырма арајышы;

- Азәрбајчан Республикасына башга өлкәләрдән кәтирилән маллар һаггында сәнәдләр.

Идхал әмәлијјатлары үзрә:

- харичи шәхсләрлә бағланмыш мүгавилә;

- әмәлијјатын малијјәләшдирилмә мәнбәји һаггында мә'лумат;

- идхал гијмәтини әсасландырма арајышы.

Тичарәт Назирлији мүвафиг сәнәдләрин гәбул олунмасы барәдә Резидентләри јазылы сурәтдә хәбәрдар етмәлидир.

Бу Гајдаларда нәзәрдә тутулмуш һалларда Тичарәт Назирлијиндә бағланмыш мүгавиләләрин експертизасы кечириләркән онларын Азәрбајчан Республикасынын Ганунверичилијинә вә бејнәлхалг һүтуг гајдаларына ујғунлуғу арашдырылмалы вә Азәрбајчан Республикасынын игтисади марағларынын көзләнилмәси јохланылмалыдыр.

Бу гајдаларда нәзәрдә тутулан һалларда харичи тичарәт әмәлијјатларынын рәсмиләшдирилмәси үчүн Резидентләр көмрүк органларына ашағыдакы сәнәдләри тәгдим етмәлидирләр:

Ихрач әмәлијјатлары үзрә:

- һүтуги шәхсин Дөвләт Статистика Комитәси тәрәфиндән мүәјјән едилмиш коду;

- харичи шәхсләрлә бағланмыш мүгавилә;

- ихрач олунан малларын мәншәји һаггында сәнәдләр;

- ихрач олунан малларын һаггынын габагчадан өдәнилмәси вә ја аккредитив ачылмасы барәдә мүвәккил банкын сәнәди;

- бу Гајдаларда нәзәрдә тутулан һалларда Назирләр Кабинетинин сәрәнчамы вә ја Тичарәт Назирлијинин мүсбәт рә'ји;

- көмрүк јүк бәјаннамәси.

Идхал әмәлијјатлары үзрә:

- бағланмыш мүгавилә;

- көмрүк јүк бәјаннамәси;

- инвојс – идхал олунан малларын әмтәә дәјерини мүәјјән едән сәнәд;

- јол-нәглијјат сәнәдләри;

- малын мәншәјини тәсдиг едән сәнәд;
- малын кејфијјәт сертификаты;
- малын ујғунлуғ сертификаты;
- бу Гајдаларда нәзәрде тутулан Һалларда Назирләр

Кабинетинин сәрәнчамы вә ја Тичарәт Назирлијинин експертисасынын мүсбәт рә'ји.

Лазыми сәнәдләр тәгдим олундугдан сонра мүгавиләләрин гејдијјаты Тичарәт Назирлијиндә 3 иш күнү әрзиндә һәјата кечирилир.

Ихрач вә идхал әмәлијјатлары үзрә тәләб олуан сәнәдләр тәгдим олундугдан сонра көмрүк органлары һәмин сәнәдләри рәсмиләшдириб 24 саат әрзиндә малларын бурахылмасыны тә'мин етмәлидир.

Резидентләр тәгдим етдикләри сәнәдләрин вә һәмин сәнәдләрдә олан мә'луматларын һәгигилијинә чабабдеъдилрәр.

Дөвләт Көмрүк Комитәси бүтүн ихрач-идхал әмәлијјатлары үзрә һәр ај һесабат дөврүндән сонракы ајын 15-дән кеч олмајарағ Азәрбајчан Республикасынын Назирләр Кабинетинә, Игтисадијјат Назирлијинә, Тичарәт Назирлијинә, Малијјә Назирлијинә, Баш Дөвләт Верки Мүфәттишлијинә, Дөвләт Статистика Комитәсинә, Дөвләт Антиинһисар Сијасәти вә Саһибкарлыға Көмәк Комитәсинә вә Милли Банка мүәјјән едилмиш формада мә'лумат верир.

Малларын тәһлүкәсизлијини вә онларын мүәјјән едилмиш тәләбләрә ујғун олдуғуну тәсдиг едән сәнәд – сертификат система гајдаларына әсасән верилмиш *сертификат* һесаб едилир. Сертификат бир нүсхәдә верилир. О һәмчинин харичи сертификатын танынмасы барәдә шәһадәтнамә ролуну ојнајыр.

Бир гајда олага Азәрбајчан әразисинә кәтирилән малларын тәһлүкәсизлик тәләбләринә ујғун олмасы зәрурәти вә бунун тәсдиги олага малларын сертификатлашдырылмасы харичи тичарәт мүгавилә вә сазишләринин тәртибини нәзәрде тутмалыдыр.

Сертификатлашдырылмасы мәчбури олан маллар сәрбәст дөвријјә үчүн бурахылыш, тәкрат идхал, көмрүк нәзарәти алтында малларын е'малы (е'мал мәһсулларынын сәрбәст дөвријјә үчүн бурахылмасы үчүн), көмрүк әразисиндән кәнарда малларын е'малы (е'мал мәһсулларынын кери кәтирилмәси үчүн) көмрүк режимләри алтында јерләшдирилмиш маллар

јалныз сертификатлар көмрүк органларына тэгдим едилдикдөн сонра бурахылыр. Сечилмиш көмрүк режиминдөн асылы олмајараг ашағыдакы маллар сертификатсыз бурахылыр:

1) харичи дөвлөтләрин тәмсилчиликләринин вә бејнәл-халг дөвлөтләрарасы тәшкилатларынын вә онларын персоналларынын рәсми истифадәси үчүн нәзәрдә тутулмуш маллар;

2) физики шәхсләр тәрәфиндән кәтирилән, истеъсалат вә коммерсија фәалијјәти үчүн нәзәрдә тутулмамыш (мүәјјән едилмиш һәдләрдән артыг олан маллар истисна олмагла) маллар.

Ганунверичилик, һәмчинин, ваһид мигдарда кәтирилән вә јалныз кәтирән шәхсин истифадәси үчүн нәзәрдә тутулан малларын сертификат тэгдим едилмәдән бурахылмаг имканыны нәзәрдә тутур.

Ашағыдакы һалларда маллар шәрти олараг бурахыла биләр:

а) маллар – сәрбәст дөвријјә үчүн бурахылыш, тәкрат идхал, көмрүк нәзарәти алтында е'мал вә көмрүк әразисиндән кәнарда е'мал режимләриндә бәјән едилмәк үчүн һазырланыр;

б) көмрүк органына мүәјјән өһдәликлә мүрачиәт едилдикдә (маллар өзкәнинкиләшдириләркән мүәјјән едилмиш гәјдада сертификатлашдырылмалыдыр).

Көмрүк рәсмиләшдирилмәси заманы ашағыдакылар јохланылмалыдыр:

- сертификатдакы (сурәтиндәки) имза вә мөһүрләр;
- сертификаты вермиш органын сәләһијјәти;
- кәтирилән малын сертификата ујғун олмасы;
- сертификатын е'тибарлылыг мүддәти;
- көмрүк рәсмиләшдирилмәси үчүн дикәр мә'луматлар.

Һејвандарлыг мәъсулларынын бүтүн нөвләри һәр һансы нәглијјат васитәси илә идхал вә ихрач олундугда мәчбури бајтарлыг нәзарәтиндән кечмәлидир. Һејванларын, Һејвандарлыг мәъсулларынын вә јемләрин, һәрби нәглијјат васитәләринин дөвләт сәрһәдиндән бурахылмасына, јалныз сәрһәд бајтарлыг нәзарәт мәнтәгәләри тәшкил едилмиш јерләрдә јол верилир.

Бүтүн нәглијјат вә көндәриш нөвләри илә, о чүмләдән әл јүкләри дахил олмагла кечирилән: бүтүн нөв Һејван вә гушлар (Һејванларын рүшәјм вә спермалары, мајанланмыш күрү дә дахил олмагла); Һејван мәншәли мәъсуллар (әт вә әт

мәсуллары, сүд вә сүд мәсуллары, балыг, јумурталар, арычылыг мәсуллары); һејван мәншәли хаммал (дәри, јун, хәз, түк, ләләк, ган, сүмүк вә диқәр мәсуллар); һејванлар үчүн јемләр; бајтарлыг препаратлары, биоложи материаллар вә һејван мәншәли коллексија әшјалары дәвләт сәрһәд бајтарлыг нәзарәтиндән кечмәлидир. Сәрһәд нәзарәт-бајтарлыг мәнтәгәләри бајтарлыг сертификаты вә бајтарлыг шәһадәт-намәләри верирләр, һәмчинин малларын сәрһәддән идхал, ихрач вә транзити үчүн диқәр сәнәдләр рәсмиләшдирилир.

Бу функцијаларын јеринә јетирилмәси үчүн сәрһәд бајтарлыг нәзарәти органларына ашағыдакы һүгүгләр верилир:

- харици дәвләтләрдән дахил олан вә сәрһәддән кәнара чыхарылан нәзарәтә чәлб едилмәли олан јүкләрә бахыш кечирмәк вә онларын дашынылмасына давам едилмәсинин мүмкүнлүјү вә шәртләри барәдә гәрар гәбул етмәк;

- нәзарәтә чәлб едилмәли олан јүкләрин тәдарүкү, сахланылмасы, е'малы вә дашынмасы илә мәшғул олан дәниз вә чај лиманларынын, аеропортларын, дәмир јол стансијаларынын, почтамтларын, мүәссисәләрин әразисинә манеәсиз кирмәк;

- көмрүкхана, дәниз вә чај лиманлары (көрпүләри), аеропорт, дәмирјол стансијалары вә и.а. мүәссисәләрин рәһбәрлијиндән кәтирилән, сахланылан вә көндәрилән һејван мәншәли јүкләр барәдә мә'луматлар вә мүвафиг сәнәдләр алмаг;

- Бајтарлыг Комитәсинин мүвафиг ичазәси олмадан Азәрбајчан әразисинә кәтирилән, нәзарәтә чәлб едилмәли олан јүкләрин бошалдылмасыны, бу јүкләрин јүкләнилмәсини вә транзитини онларын көндәрилмәсинин бајтарлыг шәртләринин позулдуғу тәгдирдә сахламаг вә ја гадаған етмәк;

- нәзарәтә чәлб едилмәли олан јүкләрин дашынмасы заманы ашкар едилмиш позунтуларын арадан галдырылмасы үчүн ичрасы мәчбури олан көстәришләр вермәк;

- мүәјинә вә лабораторија експертизасы мәгсәди илә проб вә нүмунәләр көтүрмәк.

Азәрбајчанын көмрүк сәрһәдиндән биткиләр кечириләркән, харици өлкәләрдән карантин вә диқәр зәрәрверичиләрин, һәмчинин, битки хәстәликләринин дахил олмасынын гаршысыны алмаг мәгсәди илә дәвләт нәзарәти тәшкил едилир.

Карантин хидмэтинин эсас вэзифэлэри ашағыдакылардыр:

- харичи өлкэлэрдэн кэтирилэн битки мәншэли мәсулларын, о чүмләдэн багаж, почт көндэришлэри вэ сэрнишинлэрин эл жүкү илэ дахил олан дикэр материалларын карантин мүјинэси вэ лабораторија експертизасынын апарылмасы;

- дикэр өлкэлэрдэн кэлэн битки мәншэли мәсулларын вэ дикэр материалларын, һәмчинин нэглијјат васитэлэринин сағламлашдырылмасы вэ карантин зэрэрсизләшдирилмэсинин тәшкил едилмэси;

- ихрач едилэн битки мәншэли мәсуллар вэ дикэр материаллара карантин бахышынын кечирилмэси.

Карантин хидмэти органларына верилэн һүгүтлар, бајтарлыг хидмэти органларына верилэн һүгүтларла эсасэн ујғун кәлир.

Карантин нэзарэтинэ чэлб едилэн маллар ашағыдакылардыр:

- 1) кәнд тәсэррүфаты, мешә вэ декоратив биткиләрин тохумлары, әкин материаллары вэ онларын һиссэлэри (чубуглар, соғанлар, көкләр, күл кәсимләри, дибчәкдә күлләр вэ с.);

- 2) тәзә мејвә, тәрәвәз вэ киләмејвәләр;

- 3) әрзаг, мәгсәдли фураж вэ техники тахыл, маја, жмых, памбыг, кәтан вэ дикэр лифли-тохума биткиләринин лифи, дәрман-битки хаммалы, дәри хаммалы вэ јун;

- 4) дүјү, һәр нөв гоз, арахис, ун, јарма, дәнәвәр кофе вэ какао, гурудулмуш мејвә вэ тәрәвәз, хам түтүн, јејинти характерли әтријјат вэ әдвијјатлар;

- 5) чанлы көбәләк, бактерија, вирус вэ төрәдичиләри;

- 6) һәшәрат, тохум, һербари коллексијалары;

- 7) тара, одунчаг, битки мәншэли әјры-әјры сәнаје маллары, габлашдырма материаллары вэ мә'мулатлар;

- 8) монолитләр вэ әкин (торпаг) сүхурлары нүмунәләри;

- 9) фураж (гуру от, саман, комби едилмиш јем вэ с.), һәмчинин һејванлар кечириләркән тәмизлик үчүн алтлыг (салма, тохума вэ с.);

- 10) көмрүк нэзарэтин нэзарэтинэ чэлб едилмәли жүкләри дашыјан вэ харичдән кэлэн нэглијјат васитэләри;

11) битки мәншәли идхал мәсүлларынын сахланылдыгы анбарлар.

Карантин нәзарәтинә чәлб едилән малларын ихрачы јерли карантин мүфәттишлији тәрәфиндән верилән фитосанитар сертификатларын мүшајиәти илә апарылыр.

Карантин нәзарәтинә чәлб едилән малларын идхалы үчүн әсас олага ашағыдакы сәнәдләр тәләб олунур:

- идхал карантин ичазәси;

- ихрач өлкәсинин карантин үзрә дәвләт органларынын вердији фитосанитар сертификаты.

Идхал мәнтәгәләриндә битки карантин үзрә дәвләт мүфәттишләринин фитосанитар мүајинәсиндән сонра мүәјјән олунмуш гәјдада рәсмиләшдирилмиш сертификат верилир.

4.4.2. БАРӘСИНДӘ КӨМРҮК РӘСМИЛӘШДИРИЛМӘСИ БИТМӘМИШ МАЛ ВӘ НӘГЛИЈАТ ВАСИТӘЛӘ- РИНДӘН ИСТИФАДӘ ЕДИЛМӘСИ ВӘ ҮЗӘРИНДӘ СӘРӘНЧАМ ВЕРИЛМӘСИ

Көмрүк ганунверчилијиндә нәзәрдә тутулмуш һаллар истисна олунмагла, көмрүк рәсмиләшдирилмәси тамамланмамыш мал вә нәглијјат васитәләриндән истифадә едилмәси вә онларын үзәриндә сәрәнчам верилмәси гадаған едилир.

Көмрүк Мәчәлләсинин 132-чи маддәсинә кәрә, көмрүк органларынын ичазәси илә белә маллар вә нәглијјат васитәләри илә көмрүк рәсмиләшдирилмәси үчүн зәрури олан јүк әмәлијјатлары вә башга әмәлијјатлар апарыла биләр.

Бу гадағанын јеринә јетирилмәси үчүн көмрүк рәсмиләшдирилмәси мәрһәләсиндә, бир гәјда олага, јүкләрин дашынмасы бағлы нәглијјат васитәләриндән истифадә едилмәклә һәјата кечирилир. Ағырчәкили, ириһәчмли маллар, һәмчинин гум, чынғыл вә с. ачыг нәглијјат васитәләриндә (мәсәлән, дәмирјол платформаларында дашына биләр).

Бу һалда белә малларын дәјишдирилмәсинә јол вермәк үчүн көмрүк органлары бүтүн тәдбирләри көрмәлидирләр (јол-нәглијјат сәнәдләриндә мүфәссәл мә'лумат олмалыдыр, маллара танынма нишанлары вә диқәр ејниләшдирилмә васитәләри вурулмалыдыр).

Барәсиндә көмрүк рәсмиләшдирилмәси тамамланмамыш мал вә нәглијјат васитәләриндән истифадә олунмасы вә онлар үзәриндә сәрәнчам верилмәси үзрә шәртләр мүәјјән

едилмәси вә мәһдудийјәтләр гојулмасы һуғуғу Дөвләт Көмрүк Комитәсинә мәхсусдур.

М а д д ә 129. *Көмрүк рәсмиләшдирилмәси баша чатмамыш маллар вә нәглијјат васитәләриндән истифадә етмә вә онларын үзәриндә сәрәнчәм вермә*

Һеч кәс барәсиндә көмрүк рәсмиләшдирилмәси тамамланмајан маллар вә нәглијјат васитәләриндән истифадә етмәк вә онун үзәриндә сәрәнчәм вермәк һуғуғуна малик дејил. Бу Мәчәлләдә вә Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органынын норматив актларында нәзәрдә тутулмуш һаллар истисна едилир.

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органы көмрүк рәсмиләшдирилмәси баша чатмајан маллар вә нәглијјат васитәләриндән истифадә едилмәси вә онлар барәсиндә сәрәнчәм верилмәси үчүн шәртләр вә мәһдудийјәтләр мүнәјјән едә биләр.

4.4.3. КӨМРҮК РӘСМИЛӘШДИРИЛМӘСИНИН САДӘ-ЛӘШДИРИЛМИШ ГАЈДАСЫ

Азәрбајчан көмрүк сәрһәдиндән кечирилән малларын ајры-ајры категоријаларынын көмрүк рәсмиләшдирилмәси садәләшдирилмиш формада вә приоритет гајдада апарыла биләр. Белә мал категоријаларына тәбии фәлакәтләрин, гәзаларын, бәдбәхт һадисәләрин нәтичәләринин ләғв едилмәси үчүн тәләб олуан маллар, чанлы һејванлар, тез хараб олан маллар, радиоактив маддәләр, күтләви информасија мәгсәдләри үчүн мә'луматлар, Азәрбајчан Республикасынын али ганунверичилик, ичра вә мәһкәмә һакимијјәти органларынын үнванларына көндәрилән вә диқәр бу гәбилдән олан маллар аид едилир.

Садәләшдирилмиш көмрүк рәсмиләшдирилмәси гајдаларынын тәтбигинин һал вә шәртләрини Дөвләт Көмрүк Комитәси мүнәјјән едир.

Бу чүр көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин хүсусијјәтләрини ачыгламаға чалышаг.

Белә малларын рәсмиләшдирилмәсинин приоритетлији – көмрүк органларына тәғдим едилдикдән сонра һәммин малларын биринчи нөвбәдә рәсмиләшдирилмәси демәкдир.

Садәләшдирилмиш гајда мал мүнәјјәт, нәглијјат вә диқәр сәнәдләрин – (әкәр бу сәнәдләрдә дашыјычынын, мал көндәрән вә алан шәхсләрин барәсиндә вә һәмчинин малларын өзүнүн ады, мәншәји, мигдары вә дәјәри барәдә мә'лу-

матлар варса), көмрүк органларына тэгдим едилмәси илә малларын бәжан едилмәсинә јол верир.

Әкәр көмрүк органларында малларын башга адла, сахта сәнәдләрлә кечирилмәсини, тэгдим едилән сәнәдләрин лазым олан мә'луматлары әкс етдирмәдијини куман етмәјә кифајәт гәдәр әсас варса, онлар декларантдан чатышмајан мә'луматлары әкс етдирән әләвә сәнәдләр тәләб едә биләрләр (Бә'зи һалларда гојулан тәләбләри өзүндә әкс етдирән сәрбәст формада јазылмыш әризә дә кифајәт едә биләр).

М а д д ә 131. Көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин садәләшдирилмиш гәјдасы

Тәбии фәләкәтләр, гәзалар, бәдбәхт һадисәләр заманы зәрури олан малларын, чанлы һејванларын, тез хараб олан малларын, радиоактив маддәләринин, күтләви информасија мәгсәдләри үчүн мә'луматларын вә диқәр материалларын, Азәрбајчан Республикасынын али ганунверичилик, ичра вә мәһкәмә һакимијјәти органларынын үнванларына көндәрилән вә диқәр бу габилдән олан малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәси күзәштлин вә садәләшдирилмиш гәјдада һәјата кечирилир.

Көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин садәләшдирилмиш гәјдасынын тәтбиг едилмә һалларыны вә шәртләрини Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органы мүәјјән едир.

Садәләшдирилмиш гәјда декларанта хејли вахта гәнаәт етмәјә имкан верир.

Маллар вә нәглијјат васитәләри илә көмрүк рәсмиләшдирилмәси үчүн зәрури олан јүк әмәлијјатлары вә башга әмәлијјатлар (КМ, маддә 132) дедикдә, малларын дашынмасы, чәкилмәси вә ја мигдарынын диқәр үсулла тә'јини, малларын јүкләнмәси, бошалдылмасы, башга нәглијјат ваһидинә кечирилмәси, зәдәләнмиш габламаларын дүзәлдилмәси, таранын ачылмасы, габлашдырылмасы, көмрүк рәсмиләшдирилмәси тәләб олуна мал вә нәглијјат васитәләринин јенидән габлашдырылмасы, мал вә нәглијјат васитәләринин ола биләчәји бина, ири һәчмли габ вә диқәр јерләрин ачылмасы вә с. нәзәрдә тутулур.

М а д д ә 132. Маллар вә нәглијјат васитәләри илә көмрүк рәсмиләшдирилмәси үчүн зәрури олан јүк әмәлијјатлары вә башга әмәлијјатлар

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән маллары кечирән шәхс, дашыјычы, анбар саһиби, маллар вә нәглијјат васитәләри барәдә сәләһијјәти олан диқәр шәхс Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын тәләби илә көмрүк рәсмиләшдирилмәси нәзәрдә тутулан маллар вә нәглијјат васитәләринин дашынмасыны, чәкилмәсини вә ја башга гәјдада кәмијјәт өлчүсүнүн мүәјјән едилмәсини, јүкләнмәсини,

бошалдылмасыны, габлашдырылмасыны вә ја јенидән габлашдырылмасыны, һәмчинин бу чүр маллар вә нәглијјат васитәләринин сахлана биләчәји диқәр јерләрин ачылмасыны тәмин етмәлидир. Әкәр бу малларын вә нәглијјат васитәләринин көмрүк рәсмиләшдирилмәси баша чатмамышдырса кәстәрилән әмәлијјатлар Азәрбајҗан Республикасы көмрүк органынын ичазәси илә апарыла биләр.

Маллар вә нәглијјат васитәләри илә јүк әмәлијјатлары вә башга әмәлијјатлар Азәрбајҗан Республикасы көмрүк органлары үчүн һеч бир әлавә хәрчә сәбәб олмамалыдыр.

Көмрүк рәсмиләшдирилмәси үчүн јүк вә диқәр әмәлијјатларыни апарылмасы, јалныз көмрүк органынын мүвафиг тәләби олдугда мәчбури һесаб едилир.

Әкәр бу мал вә нәглијјат васитәләри барәсиндә көмрүк рәсмиләшдирилмәси тамамланмамышса, јүк вә диқәр әмәлијјатлар, јалныз көмрүк органынын ичазәси илә апарыла биләр.

Белә әмәлијјатлар көмрүк органлары үчүн һеч бир әлавә хәрчә сәбәб олмамалыдыр.

4.4.4. КӨМРҮК НӘЗАРӘТИ МӘГСӘДЛӘРИ ҮЧҮН МАЛЛАРДАН ПРОБ ВӘ НҮМУНӘЛӘРИН КӨТҮРҮЛМӘСИ

Проб вә нүмунәләр онларын тәдгигаты (экспертизасы) үчүн көтүрүлүр. Проб вә нүмунәләрин көтүрүлмәси – көмрүк органлары тәрәфиндән, јахуд онларын ичазәси илә маллара мүнәсибәтдә сәләһијјәтә малик шәхсләр, бу шәхсләрин нүмајәндәләри вә диқәр дөвләт органлары (мәсәлән, еколожи, бајтарлыг нәзарәти органлары) тәрәфиндән нәзарәтин һәјата кечирилмәси мәгсәдилә – тәтбиг едилир.

Көмрүк Мәчәлләсиндә пробларын көтүрүлмәси принципи мүәјјән едилир. Онлар тәдгигата имкан верән минимал мигдарларда көтүрүлүр. Проб (нүмунә) – бүтүн малын (партијанын) тәчәссүмү һесаб едилир, буна көрә дә лабораторија тәчрүбәси үчүн онун елә минимал һиссәси көтүрүлмәлидир ки, малын көмрүк сәрһәдини кечдији һалында бүтүн кәјфијјәт характеристикасыны мүәјјән етмәк мүмкүн олсун. Тәһлил нәтичәсиндә нүмунә көтүрүлдүјү малын тәркиби вә хассәләри барәдә лабораторија тәдгигатларынын дәгиглији һүдудларында фикир сөйләмәк мүмкүндүр.

Проблар – бирдәфәлик, бирләшдирилмиш вә јохлама кими үч группа тәснифатландырылыр:

а) Бирдәфәлик (нөгтәви) проб дедикдә бир гәбул (анализ) үчүн көтүрүлән проб нәзәрдә тутулур. Бу чүр проблар

малын бир бағлысында, резервуарын, жахуд нәглижат васитәсинин верилмиш сәвијјәсиндә малын кејфијјәтини характеризә едир.

б) Бирләшдирилмиш (орта) проб бир нечә нөгтәви пробун сә'јлә гарышдырылмасы нәтичәсиндә тәртиб едилир. Нөгтәви проблар ујғун гәјдада вә ујғун мүтанасибликлә сечилмелидир.

в) Јохлама (арбитраж) пробу бирләшдирилмиш пробун анализ үчүн истифадә олуна һиссәсидир вә арбитраж сынаглары тәләб олундугда истифадә етмәк үчүн горунуб сахланылыр.

Пробларын кәтүрүлмәси үч мәрһәләдә апарылыр:

1) мал партијасына үмуми бахыш;

2) нөгтәви пробларын вә ја нүмунә кәтүрүләчәк һиссәләрин сечилмәси;

3) орта пробун тәртиб едилмәси.

Әкәр проб вә нүмунәләр көмрүк органлары тәрәфиндән кәтүрүлүрсә, мал барәсиндә сәләһијјәтли шәхсләр вә онларын нүмајәндәләринин бу әмәлијјатларда иштирак етмәк һүгуувар. Сонунчулар проблар кәтүрүләркән көмрүк органларына көмәк етмәлидирләр (мәсәлән, јүк әмәлијјатларыны өз һесабыларына апармалыдырлар).

Әкәр проб вә нүмунәләрин кәтүрүлмәсинә мал барәсиндә сәләһијјәтләри олан шәхсләр вә онларын нүмајәндәләри тәшәббүс кәстәирсә, бу заман көмрүк органларынын сәләһијјәтли шәхсләри иштирак етмәлидирләр. Көмрүк әмәкдашлары – һәмчинин дикәр дөвләт нәзарәт органларынын сәләһијјәтли шәхсләри тәрәфиндән проб вә нүмунәләрин кәтүрүлмәси просесиндә иштирак етмәлидирләр. Бу һалда апарылмыш тәдгигатларын нәтичәләри барәдә көмрүк органларына мә'лумат верилмелидир.

Ашағыдакы һалларда маллар барәдә сәләһијјәтли шәхсләрин вә онларын нүмајәндәләринин иштиракы олмадан көмрүк органлары тәрәфиндән проб вә нүмунәләрин кәтүрүлмәсинә јол верилир:

1) маллар көмрүк органларына тәгдим олундугдан сонра 10 күн мүддәтиндә бу шәхсләр кәлиб чыхмадыгда;

2) тә'хирә салынмасы мүмкүн олмајан һалларда.

Белә Һалларда пробларын көтүрүлмәси заманы тәдгигатын нәтичәләриндә мараглы олмаҗан шәхсләр иштирак етмәлидирләр.

Маллар барәдә сәләһијјәти олан шәхсләр вә онларын нүмајәндәләринин онларын малындан көтүрүлмүш проб вә нүмунәләрин тәдгигатынын нәтичәләри илә таныш олмаг Һутугу вар.

Көтүрүлмүш проб вә нүмунәләр көмрүк экспертизасына дахил олур. Бу әмәлијјат алтында – хусуси биликләрдән истифадә едилмәси илә көмрүк нәзарәтинин, көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин ичрааты заманы мејдана чыхан мәсәләләрин Һәлл едилмә просејурасы баша дүшүлүр.

Көмрүк экспертизасы илкин гәрар гәбул едилмә просесиндә вә диқәр көмрүк мәгсәдләри илә апарыла биләр. Бу заман бүтүн Һаллар үчүн мүәјјән олунан проб вә нүмунә көтүрмә просејураларындан истифадә олуноур.

М а д д ә 133. Көмрүк рәсмиләшдирилмәси мәгсәди илә маллардан проб вә нүмунәләрин көтүрүлмәси

Азәрбајҗан Республикасынын көмрүк органлары, көмрүк рәсмиләшдирилмәси мәгсәди илә маллардан проб вә нүмунәләр көтүрмәк вә онларын тәдгигатыны (экспертизасыны) апармаг Һутугуна малиқдир.

Азәрбајҗан Республикасы көмрүк органларынын ичазәси илә маллар барәдә сәләһијјәти олан шәхсләр, онларын нүмајәндәләри вә диқәр дөвләт нәзарәт органлары тәрәфиндән көмрүк нәзарәти алтында олан маллардан проб вә нүмунәләр көтүрүлә биләр.

Проб вә нүмунәләр онлары тәдгиг етмәјә имкан верән минимум миғдарда (сајда) көтүрүлүр. Азәрбајҗан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органынын мүәјјән етдији формада көмрүк нәзарәти алтында олан маллардан проб вә нүмунәләрин көтүрүлмәси һаггында акт тәртиб олуноур.

Маллар барәсиндә сәләһијјәти олан шәхсләр вә онларын нүмајәндәләри, Азәрбајҗан Республикасы көмрүк органларынын вәзифәли шәхсләри вә диқәр дөвләт нәзарәт органлары илә бирликдә маллардан проб вә нүмунәләрин көтүрүлмәсиндә иштирак етмәк Һутугуна малиқдирләр. Диқәр дөвләт нәзарәт органлары, һабелә маллар барәдә сәләһијјәти олан шәхсләр вә онларын нүмајәндәләри тәрәфиндән маллардан проб вә нүмунәләр көтүрүләркән Азәрбајҗан Республикасы көмрүк органларынын вәзифәли шәхсләри иштирак едирләр. Көстәрилән шәхсләр вә онларын нүмајәндәләри, Азәрбајҗан Республикасы көмрүк органларынын вәзифәли шәхсләри тәрәфиндән маллардан проб вә нүмунәләр көтүрүләркән онлара көмәк етмәлидирләр.

Маллар барәдә сәләһијјәти олан шәхсләр вә онларын нүмајәндәләринин иштиракы олмадан маллар тәғдим едилдији вахтдан 10 күн кечәндән сонра көстәрилән шәхсләр кәлмәдикдә вә тә'хирәсалынмаз

һалларда Азербайжан Республикасы көмрүк органлары тәрәфиндән маллардан проб вә нүмунәләр көтүрүлә биләр.

Бу чүр проб вә нүмунәнин көтүрүлмәсиндә онларын тәдигинин нәтичәсиндә марағы олмајанлар иштирак едирләр. Маллар барәдә салаһијјәти олан шәхсләр вә онларын нүмајәндәләри, көтүрүлмүш проб вә нүмунәләр үзрә апарылмыш тәдигатын нәтичәләри илә таныш олмаг һүгугуна маликдирләр. Дикәр дөвләт нәзарәт органлары тәрәфиндән көтүрүлмүш проб вә нүмунәларин тәдигинин нәтичәләри һаггында Азербайжан Республикасы көмрүк органларына мә'лумат верилир.

Азербайжан Республикасы көмрүк органлары маллардан проб вә нүмунәларин көтүрүлмәси илә алағадар шәхс тәрәфиндән чәкилән хәрчләри өдәмир.

Проб вә нүмунәларин тәдиги илә алағадар Азербайжан Республикасы көмрүк органлары вә көмрүк лабораториялары тәрәфиндән чәкилән хәрчләр, шәхсин өз тәшәббүсү илә апарылан тәдигат хәрчләри истисна олмагла, шәхс тәрәфиндән өдәнилмир.

Маллардан проб вә нүмунәларин көтүрүлмәси гәјдасыны, онларын тәдиг олунма мүддәтләрини, һәмчинин онлар барәсиндә сәрәнчам вермә гәјдаларыны Азербайжан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакамијјәти органы мүәјјән едир.

Көмрүк Мәчәлләсинин 8-чи маддәсинә әсасән көмрүк мәгсәдләри илә экспертиза вә тәдигатларын апарылмасы көмрүк лабораторияларына һәвалә олунур. Беләликлә, көмрүк экспертизасы – көмрүк органынын салаһијјәтли вәзифәли шәхси тәрәфиндән көмрүк лабораториясына тапшырылмыш процессуал һәрәкәтләрдир.

Экспертиза тә'јин едилмәсинин, экспертләрин иштиракынын, проб вә нүмунәләр көтүрүлмәсинин, тәгдим едилән мә'луматын дәгиглијјинә мәс'улијјәт вә дикәр мәсәләларин һүгугу әсасы Көмрүк Мәчәлләси илә мүәјјән едилмишдир.

Көмрүк лабораторияларында экспертизалар көмрүк вә дикәр һүгуг мұһафизә органларынын – һәм көмрүк рәсмиләшдирилмәси вә көмрүк нәзарәтинин һәјата кечирилмәси илә бағлы олага, һәм дә көмрүк гәјдаларынын позулмасы үзрә ишләрин ичрааты вә динләнилмәси илә бағлы олага (бә'зи һалларда көмрүк экспертизасы чинајәт вә мүлки ишләрин мәһкәмә арашдырылмасы илә бағлы олага тә'јин едилә биләр) апарылыр. Көмрүк лабораторияларында, һәмчинин, дикәр дөвләт органларынын, мүәссисәларин, вәтәндашларын мүрачиәти әсасында, әкәр онлар чинајәт вә мүлки ишләрин ичрааты илә, арбитраж мәһкәмәләриндә мұбаһисәларин һәлл едилмәси вә көмрүк гәјдаларынын позулмасы ишләри илә бағлы дејилсә, апарыла биләр.

Лазым кәлдикдә тәкрар экспертизалар апарыла биләр. Көмрүк рәсмиләшдирилмәси мәрьәләсиндә экспертизанын әсас вәзифәси – көмрүк бәјаннамәсиндә көстәрилән мә'луматларын малларын реал хассә вә характеристикаларына ујғун кәлиб-кәлмәдијини арашдырмагдан ибарәтдир. Бу иш мұхтәлиф мәгсәдләр үчүн нәзәрдә тутулур: көмрүк өдәнчләринин әсасландырылмыш вә дәгиг мұәјјән едилмәси үчүн; көмрүк сәрьәдиндән кечирилән маллара игтисади сијасәт тәдбирләринин тәтбиг едилиб-едилмәјәчәјини мұәјјән етмәк үчүн вә и.а.

Көмрүк экспертизасы – малларын кимјәви, физики анализләриндән, техники, әмтәәшүнаслыг экспертизаларындан ибарәт олур.

Көмрүк лабораторијаларында ашағыдакылар мұәјјән едилир:

- малын ХИФӘН-да нәзәрдә тутулмуш коду;
- малын физики вә кимјәви структуру, һәмчинин, маркасы, нөвү вә кәјфијјәти;
- малын мәншә өлкәси вә көмрүк дәјәри;
- малын истисмар вә екөложи тәһлүкәсизлији;
- малын бәдии, тарихи вә археоложи дәјәрләрә аидијјаты.

Көмрүк рәсмиләшдирилмәси мәрьәләсиндә экспертизанын ашағыдакы нөвләри мұһүм әһәмијјәт кәсб едир:

а) малларын мәншә өлкәсинин тә'јин едилмәси үзрә экспертизалар. Белә экспертизанын нәтичәләриндән көмрүк рәсмиләшдирилмәси вә көмрүк нәзарәти режими, һәмчинин көмрүк рүсумларынын мигдары билаваситә асылы олур;

б) тариф тәснифатында малларын јеринин тә'јин едилмәси мәгсәдилә апарылан экспертизалар.

Бунун үчүн физики вә кимјәви тәдгигатлардан истифадә едилир, көмрүк нәзарәти режими, һәмчипин көмрүк тарифи ставкалары бу тәдгигатларын нәтичәләриндән асылы олур.

в) мал вә хидмәтләрин сертификатлашдырылмасы илә бағлы олан экспертизалар.

Көмрүк экспертизалары, һәмчинин, малларын ајры-ајры көмрүк режимләри алтында јерләшдирилмәси илә бағлы олага апарылып (мәсәлән, е'мал режимләриндә). Бу һалларда көмрүк лабораторијаларында малларын ејниләшдирилмәси

(идентификасијасы), о чүмләдән хаммалын е'мал әмәлијјатларындан сонра идентификасијасы апарылып, хаммалын е'малында мәһсулун чыхым нормалары мүүјјән едилир.

Һәм көмрүк сәрһәдиндән кечирилән малларын өзү, һәм дә көмрүк, мал-мүшајиәт сәнәдләриндә вә диқәр сәнәдләрдә олан бу маллар һаггында мә'лумат көмрүк експертизасынын объект ола биләр.

Көмрүк Мәчәлләсиндә експертизаларын малијјәләшдирилмәси принципи мүүјјән едилмишдир.

Бир тәрәфдән, көмрүк органлары проб вә нүмунәләрин көтүрүлмәси нәтичәсиндә шәхсә дәјмиш зәрәри өдәмирләр. Диқәр тәрәфдән проб вә нүмунәләрин тәдгигинә көмрүк органлары вә көмрүк лабораторијаларынын чәкдији хәрчләр, маллар барәсиндә сәләһијјәтләрә малик шәхсләр тәрәфиндән (әкәр белә тәһгигат бу шәхсин тәшәббүсү илә кечирилмирсә) өдәнилмир.

Көмрүк експертизасынын кечирилмәси илә бағлы сәнәдләшмәләрә ашағыдакылар аиддир:

а) експертизанын кечирилмәси үчүн тәғдим едилән сәнәдләр (експертизанын кечирилмәси үчүн көстәриш, експертиза тә'јин едилмәси барәдә гәрар);

б) експертиза акты.

Көмрүк нәзарәти кечирилмәси вә ја көмрүк рәсмиләшдирилмәси просесиндә експертизанын кечирилмәсинә еътијач јаранырса, **експертиза кечирилмәси барәдә тапшырыг** һазырланыр. Бүтүн һалларда белә тапшырыг көмрүк гәјдаларынын позулмасы үзрә иш ачылана гәдәр (јә'ни, ондан әввәл) тәртиб едилир. Экспертиза тә'јин едилмәси барәдә гәрар исә, һәм көмрүк гәјдаларынын позулмасы үзрә артыг ачылмыш ишин ичрааты просесиндә, һәм дә чинајәт иши үзрә тәһгигат апарылмасы заманы верилә биләр.

Експертизанын нәтичәләринә көрә рә'ј (експертиза акты) јазылып. Акт ики нүсхәдә һазырлапыр: биринчи нүсхә експертиза тә'јин етмиш көмрүк органына көндәрилип; икинчи нүсхә көмрүк лабораторијасында галыр. Бир гәјда олараг експертиза акты гурулушча ашағыдакылардан ибарәт олур:

а) кириш һиссәси (експертизанын ады, експертиза тә'јин едән органын ады, експертләр барәдә мә'лумат, експертиза тә'јин едилмәси үчүн әсас, малларын експертизаја дахил олма тарихи, експертизаја дахил олмуш материал вә

дикәр тәдгигат объектләринин ады, экспертизанын кечирилдији јер вә експертин мүәјјән етмәли олдуғу мәсәләләр);

б) тәдгигат һиссәси (тәдгигат процессинин вә онун нәтичәләринин тәфсири, мүәјјән едилмиш фактлара елми изаһ).

в) нәтичәләр (гојулмуш суаллара чаваблар).

Әкәр рә'ј (экспертиза акты) верилмәси мүмкүн олмаса, бу һагда әсасландырылмыш мә'лумат верилир. Рә'ј экспертизаны апаран экспертләр тәрәфиндән имзаланыр вә көмрүк лабораторијасынын мөһүрү илә тәсдиг едилир. Көмрүк экспертизасы объектләри олмуш әшјалар (проб вә нүмунәләр) вә сәнәдләр экспертизаны тә'јин етмиш органа гәјтарылмалыдыр.

4.4.5. МАЛЛАРЫН КӨМРҮК НӘЗАРӘТИ АЛТЫНДА ДАШЫНМАСЫ

Малларын көмрүк нәзарәти алтында дашынмасы заманы көмрүк органлары мөвчуд ганунверичилијә риајәт олунмасыны тә'мин етмәк үчүн бүтүн لازыми тәдбирләри көрмәлидирләр. Бу тәдбирләр мал вә нәглијјат васитәләринин горунмасына зәманәт вермәли, малларын әсас кејфијјәт вә көмијјәт характеристикаларынын дәјишилмәз галмасыны, нәһајәт көмрүк нәзарәти алтында дашынан маллара мүнәсибәтдә һәр һансы гејри-гануни һәрәкәтләрин гаршысынын алынмасыны тә'мин етмәлидир.

Көмрүк органлары көмрүк нәзарәти алтында малларын дашынмасынын маршрут вә мүддәтләрини мүәјјән етмәк һүгутуна маликдирләр.

Дашынма мүддәтләрини тә'јин едәркән көмрүк органы ади һалда јеринә чатдырма мүддәтләрини, конкрет нәглијјат нөвүнүн имканлары, сечилмиш маршрут вә дикәр дашынма шәртләрини нәзәрә алмагла гәрар гәбул едир.

Дашыјычы көмрүк органынын көстәрдији маршрутла һәрәкәт етмәлидир. Гуру әразидән идхал едилән бүтүн маллар, көмрүк рәсмиләшдирилмәси нәзәрдә тутулан көмрүк органына, легал, јахуд көмрүк јолу адланан ән гыса маршрутла чатдырылмалыдыр. Билаваситә тә'јинат көмрүк органына апаран дәмир јолу, чај вә с. легал (көмрүк) јолу һесаб едилир.

Дүңја тэчрүбәси көмрүк әмәкдашларына легал јолларла һәрәкәт едән нәглијјаты сахламаг вә дашынмаја әсас верән нәглијјат сәнәдләрини тәләб етмәк һүгуу верир. Белә нәзарәтин мәгсәди, дашыјычынын өз јүкүнү тә'јинат көмрүкханасына апармасына әмин олмагдыр. Мисал үчүн, Бакы Баш Көмрүк Идарәсинин Гарадаг хусуси нәзарәт посту ады чәкилән вә дикәр оператив мәсәләләрин һәлли үчүн мүһүм әһмијјәт кәсб едир.

Көмрүк органларынын бу һүгууна, дашыјычынын мал, нәглијјат васитәси вә јол-нәглијјат сәнәдләринин мүәјјән едилмиш маршрут үзрә вә дашынома мүддәтләринә чидди әмәл етмәклә тә'јинат көмрүкханасына чатдырмаг вәзифәси ујғун кәлир.

Көмрүк ганунверичилији нәзәрә алыр ки, малларын кәтирилмәси (апарылмасы) барәдә хәбәрдарлыг едилдикдән дәрһал сонра дашыјычынын мал вә нәглијјат васитәләринин, һәмчинин, мал-мүшајиәт сәнәдләринин тәбии ашынма вә иткидән башга габлашдырма васитәләрини вә малын вәзиј-јәтини дәјишмәдән, там горунмагла тә'јинат көмрүкханасына чатдырмаг вәзифәси јараныр. Јүкүн мүәјјән көмрүк режими алтында јерләшдирилмәси анынадәк көмрүк өдәнчләринин өдәнилмәси мәс'улијјәти дашыјычынын үзәринә дүшүр. Гәза, јахуд гаршысыалынмаз гүввәнин тә'сири шәраитиндә дашыјычы ашағыдакы һалларда мәс'улијјәтдән азад едилир. Әкәр о:

1) јүкүн сахланмасы вә ондан гејри-гануни истифадәнин гаршысынын алынмасы үчүн тәдбирләр көрмүшсә;

2) јаранмыш вәзијјәт барәдә јахынлыгдакы көмрүк органына нәглијјат васитәсинин јери дәгиг көстәрилмәклә мә'лумат вермишсә.

Јүкләрин көмрүк нәзарәти алтында дашынмасы заманы ганунверичилијә риајәт едилмәси мәгсәди илә көрүлән әсас тәдбирләр ашағыдакылардыр:

1) көмрүк мүшајиәти;

2) көмрүк дашыјычысынын хидмәтләриндән истифадә едилмәси;

3) нәглијјат васитәләринин мүәјјән олунмуш гајдада тәһиз едилмәси үзрә тәшкилат-техники тәдбирләр комплекси.

Ахырынчы тәдбир һәм мүстәгил, һәм дә биринчи ики тәдбирә зәманәт кими тәтбиг едилә биләр. Бу заман нәглијјат васитәләринин тәһиз едилмәси үзрә дашыјычынын чәкдији хәрчләр көмрүк органлары тәрәфиндән өдәнилмир.

Көмрүк органлары бу тәдбирләрдән о заман истифада едир ки, ади дашынманын көмрүк ганунверичилијинә әмәл едилмәсинә зәманәт верә билмәјәчәјини, мал вә нәглијјат васитәләринин јеринә чатдырылмајачағыны, јахуд өдәнчләрин өдәнмәјәчәјини күман етмәјә әсас өлсун. Јаранмыш вәзијјәт башга шәртләр дә тәләб едә биләр. Она көрә дә гәрар гәбул едәркән ашағыдакы мәсәләләрин нәзәрә алынмасы муһүм әһәмијјәт кәсб едир:

а) дашыјычынын нәглијјат васитәләринин тәһизатынын көмрүк органларынын тәләбләринә ујғунлуғу;

б) дашыјычы барәдә көмрүк органларынын мүфәссәл мә'луматы;

в) малын характери (аксизли маллар, диқәр дөвләт органларынын нәзарәтинә чәлб едилән маллар);

г) малын көмрүк статусу (режиминдән асылы оларар тариф вә гејри-тариф тәдбирләринин тәтбиги үчүн).

Әкәр садаланан тәдбирләр дашымада ганунверичилијин тәләбләринә риәјәт едилмәсини тә'мин етмәк үчүн кифәјәт дејилсә, көмрүк органы көмрүк өдәнчләринин тә'мин едилмәсини тәләб едә биләр (киров, банк зәманәти, депозит).

Көмрүк мүшајиәти аилајышы

Көмрүк мүшајиәти дедикдә, мал вә нәглијјат васитәләринин көмрүк рәсмиләшдирилмәси мәрьәләсиндә елә дашынма үсулу баша дүшүлүр ки, билаваситә көмрүк әмәкдашлары тәрәфиндән мүшајиәти олунур. Көмрүк мүшајиәти дашынылан јүкләрин јүксәк горунма дәрәчәсинә вә көмрүк ганунверичилијинә риәјәт олунмасына зәманәт верир. Бу тәдбирин истифада едилмәси нәглијјат хәрчләринин артмасына, көмрүк кадрларынын диқәр ишләрдән ајрылмасы вә бу сәбәбдән чатышмамасына кәтириб чыхарыр. Она көрә дә көмрүк мүшајиәтиндән, диқәр тәдбирләр көмрүк нәзарәтини тә'мин етмәк үчүн јетәрли олмадыгда, истифада едилир.

Адәтән көмрүк мүшајиәти барәдә гәрары көмрүк органлары ашағыдакы һалларда верирләр:

1) көмрүк нөзарәти алтындакы малларын дашынмасы көмрүк дашыҗычысы тәрәфиндән һәјата кечирилә билмәдикдә;

2) әкәр сәрһәд көмрүк органы тәрәфиндән сәрһәд мүвәггәти сахланч анбарларында маллара бахыш кечирилмәси барәдә гәрар гәбул едилмишсә;

3) көмрүк ганунверичилијинә риәјәт едилмәсинин тә'мин едилмәси диқәр үсулларла мүмкүн олмурса.

Көмрүк мүшајиәти, малларын көмрүк нөзарәти алтында дашынмасы гәјдалары нөзәрә алынмагла һәјата кечирилмәлидир.

Көмрүк мүшајиәти һәммин гәрар гәбул едилдикдән сонракы күндән кеч олмајараг тәшкил едилмәлидир.

Көмрүк мүшајиәти заманы көмрүк органларынын вәзифәли шәхсләри Көмрүк Мәчәлләсинин 58-чи фәслиндә көстәрилмиш нормалары рәһбәр тутараг физики гүввә, хүсуси вәситәләр вә одлу силаһ тәтбиг етмәк һүгүгуна малиқдирләр.

Мүшајиәт автомобиленин сырадан чыхмасы, гәза вә гаршысыалынмаз һадисә заманы автомобилин тә'мири баша чатанадәк вә ја маллар башга нәглијјат нөвүнә јүкләнәнә гәдәр маршрут тә'хирә салыныр. Баш вермиш һадисә барәдә сәрбәст формада акт тәртиб олунур.

4.5. АЛГЫ-САТГЫ МҮГАВИЛӘЛӘРИНДӘ МАЛ КӨНДӘРИШЕНИН БАЗИС ШӘРТЛӘРИ – “ИНКОТЕРМС” ВӘ БИРЛӘШМИШ МИЛЛӘТЛӘР ТӘШКИ- ЛАТЫНЫН МАЛЛАРЫН БЕЈНӘЛХАЛГ АЛГЫ-САТГЫ МҮГАВИЛӘЛӘРИ БАРӘДӘ 1980-ЧИ ИЛ ВЈАНА КОНВЕНСИЈАСЫ

“Инкотермс”ин јарадылмасынын мәгсәди

“Инкотермс”ин мәгсәди – харичи тичарәтдә ән чох истифадә олунан көндәриш шәртләринин изаһы үчүн бејнәлхалг гәјдаларын тәртиб едилмәси (һазырланмасы) илә мүхтәлиф өлкәләрдә истифадә олунан бу терминләр арасында олан фәргләрин азалдылмасына вә һәммин терминләрин шәрһиндәки фәргләрин минимума ендирилмәсинә имкан јаратмагдан ибарәтдир.

Чох заман алгы-сатгы мугавилэсиндэ иштирак едэн тэрэфлэр гаршы тэрэфин тичарэт практикасында мөвчуд олан фэрглэрлэ таныш олмадыгындан, олар арасында тез-тез анлашылмазлыг, мубаисэлэр вэ мөхкэмэ арашдырылмалары баш верир ки, бу да өз нөвбэсиндэ һәм вахтын, һәм дә валјута вэсаитинин итирилмэсинэ сәбэб олур. Илк дөфә 1936-чы илдэ Бејнэлхалг Тичарэт Палатасы тэрэфиндэн бу мәсәлэлэрин һәлл едилмәси вэ тичарэт терминлэринин унификасијасы мәгсәдилэ бејнэлхалг гәјдаларын сијаһысы дәрч едилмишдир. Бу гәјда “Инкотермс-1936” кими мәшһурдур. Сонралар, 1953, 1967, 1976, 1980 вэ 1990-чы иллэрдэ бу гәјдаларын мүасир бејнэлхалг тичарэт тәчрүбэсинэ ујғушлашдырылмасы мәгсәди илә она әлавэ вэ дәјишикликлэр едилмишдир.

1990- чы илин “Инкотермс”инә јенидэн бахылманын башлыча сәбәби мөвчуд терминлэрин (ифадэлэрин) ЕҺМ васитәсилэ артан (артмагда олан) мә’лумат мүбадилэлэринә ујғушлашдырылмасы арзусундан ирәли кәлмишдир. “Инкотермс – 1990”-нын тәгдим олуна вариантында бу о вахт мүмкүндүр ки, тэрэфлэр мүхтәлиф сәнәдлэри тәгдим етмәли олсунлар (гаимэ вэ нәглијјат сәнәдлэри, көмрүк тэрэфиндэн тәләб едилән вэ малын дахил олмасыны тәсдиг едән сәнәдлэри).

Әсас проблемлэр сатычы тэрэфиндэн дашынма заманы сатыш үчүн истифадэ олуна нәглијјат сәнәдлэринин, хүсусилэ “коносаментин” тәгдими заманы јараныр.

Бу Һалда електрон почтдан истифадэ заманы алычыја елә һүгут тә’минат вермәк лазымдыр ки, алдыгы мә’луматдан коносамент кими истифадэ едә билсин.

Дашынманын јени технолокијасы

Јенидэн бахылмаја нөвбәти сәбэб нәглетмәнин технолокијасынын дәјишмәси илә бағлы олараг, хүсусилэ дә јүклэрин контејнерләшдирилмәси, интермедал дашымаларын вэ јүклэрин јүк автомобиллэри вэ гыса дәниз голларында дәмирјол вагонларындан истифадэ едилмәклэ “ролл-он/ролл-офф” типли кәмилэрдэ дашынмасынын кенишләнмәси олмушдур.

“Инкотермс – 1990”-да “көстәрилән мәнтәгәдә дашыјычынын јанында сәрбәст (FCA)” ифадәси (термини) үсул комбинасијаларындан асылы олмајараг мүхтәлиф типли нәглијјатларда дашынма нөвлэринә тәтбиг едилир. Бүнүн

нәтичәси олараг, “Иикотермс”ин илк вариантында мұәјјән корнет новлү дашынмалара аид олан терминләр (FOR/FOT вә FOB Һава лиманы – франко-дәмир јолу вагону, франко-јүк автомобили, франко-Һава лиманы) истифадәдән чыхарылмышдыр.

“Иикотермс” терминиини (ифадәсини) јени ардычылыгы

“Иикотермс” терминләринә јенидән бахылма иши илә әлагәдар олараг Бејнәлхалг Тичарәт Палатасынын ишчи групу тәрәфиндән тичарәт терминләрини асан охунмасы вә баша дүшүлмәси мәгсәдилә башга ардычылыгын тәгдим едилмәси тәклифи ирәли сүрүлмүшдүр. Бу терминләр дөрд мүхтәлиф базис категоријаларына көрә груплашдырылмышдыр:

“Е” групу EXW шәртләрини өзүндә чәмләшдирир, бу шәртә көрә алычы көпдәрилмәјә Һазыр олан малы анбарда гәбул едир (сатычынын мүәссисәсиндә);

“F” группунун шәртләринә сатычынын мүтләг гәјдада маллары алычынын көстәрдији нәглијјат васитәсинә гәдәр чатдырмасы дахилдир (FCA, FAS, FOB шәртләри);

“С” групу шәрти дахилиндә нәзәрдә тутулур ки, сатычы дашынма мұгавиләсини бағламалыдыр, анчаг о малын јүкләниб јола салынмасындан сонра вә дашынма мүддәтиндә баш верәчәк Һадисәләрлә бағлы, - малларын итмәси, зәдәләнмәси вә әләвә хәрчләрә көрә риск (мүмкүн олан хәтәр) дашымыр (CFR, CIF, CPT, CIP);

“Д” групу шәртинә көрә, сатычы малын тә’јинат мәнтәгәсинә чатдырылмасына гәдәр бүтүн мүмкүн ола билән риск вә хәрчләри дашыјыр (DAF, DES, DEQ, DDU вә DDP).

“Е” групу	EXW	Франко-завод
“F” групу	FCA FAS FOB	Дашыјычынын јанына сәрбәст Кәми борту бојунча сәрбәст Кәми бортунда сәрбәст
“С” групу	CFR CIF CPT CIP	Дәјәр вә фрахт Дәјәр, сығорта вә фрахт Дашынма . . . гәдәр өдәнил- мишдир Дашынма Һагты вә сығорта . . . гәдәр өдәнилимишдир

“Д” групу	DAF	Сәрхәдә гәдәр дашынмышдыр (чатдырылмышдыр)
	DES	Кәмидән дашынмышдыр
	DEQ	Кәминин јан алдығы корпү-јәдәк дашынмышдыр (рүсумун өдәнилмәси дахил олмагла)
	DDU	Рүсум өдәнилмәдән дашын-мышдыр (чатдырылмышдыр)
	DDP	Рүсум өдәнилмәклә дашын-мышдыр (чатдырылмышдыр)

Ујғун шәртләр 10 бәндә бөлүнмүш ыңдәчиликдә изаһ едилмишди ки, бурада да ејни суаллар үзрә сатычынын һәр һансы ыңдәчилијинә ујғун олараг алычынын да ыңдәчилији өз әксини тапмышдыр. Мәсәлән, сатычынын ыңдәчилији изаһ едилән А-3 бәндинә ујғун олараг сатычы дашынманы тәшкил етмәли вә өдәнилмәсини јеринә јетирмәлидирсә, алычынын ыңдәчилијини тә’јин едән Б.3 бәндиндә алычынын “ыңдәчилији јохдур” сөzlәри гејд олунмушдур.

Бүтүн бунлар о демәк дејилди ки, алычы малын дашынмасына көрә ыңдәчилик көтүрә билмәз, анчаг шәртә көрә онун сатычы гаршысында белә бир “ыңдәчилији” јохдур.

“Инкотермс” тәрәфләр арасында веркинин, рүсумун, диқәр рәсми јығымларын, һабелә көмрүк рәсмиләшдирил-мәсинә чәкилән хәрчләрин бөлүшдүрүлмәси бөлмәсиндә” тәрәфләр арасында чәкилән хәрчләрин һансы өлчүдә бөлүмәсини изаһ еди, һәрчәнд ки, сатычы малын саты-шындан сонра ону алычы тәрәфиндән нечә истифадә олунмасында мараглы олмаја биләр. Вә әксинә, бә’зи шәрт-ләрә көрә, мәсәлән, “D” типинә көрә, тә’јин едилмиш мәнтә-гәјәдәк малын дашынмасына көрә сатычы тәрәфиндән чәки-лән хәрчләр алычыны марагландырмыр.

Лиман ән’әнәләри вә ја мүәјјән (копкрет) малларла тичарәт

Әкәр тичарәт терминләринин мүхтәлиф рекионларда вә мүхтәлиф чешидли маллара шамил едилмәси нәзәрә алынарсә, бу заман тәрәфләрин ыңдәчилијини максимум дәгиглији илә тә’јин етмәк гејри-мүмкүндүр. Бунун үчүн тәрәфләр арасында өзләринин әввәлчәдән тә’јин етдикләри сөвдәләшмәләрә ујғун

олан конкрет тичарэт мөнтөгөлөринин адэтинэ вэ тэчрүбәјә истинад едилмәлидир (Малларын Бејнәлхалг алычы-сатычы-сына аид мүгавиләләр һаггында БМТ-нин Конвенсиясынын 9-чу маддәси).

Мәгсәдәујгун һесаб едилир ки, сатычылар вэ алычылар мүгавилә барәсиндә данышыглар апараркән белә тичарэт ән'әнәләри һаггында мүгләг бир-биринә гаршылыглы мә'луматлар версинләр вэ бунунла әлагәдар әкәр һәр һансы анлашылмазлыг баш верәрсә, онларын мөвгеји һүгути әсасларла сатыш мүгавиләсинин ујгун бәндләриндә мүәјјән едилмәлидир.

Алычынын тә'јин (һәрәкәт) һүгуу (опсиону)

Бир чох һалларда сатыш мүгавиләси гүввәјә миндикдән сонра ола биләр ки, сатычы тәрәфиндән јүкүн һара дашынмасы вэ ја јүкүн ахырынчы тә'јинат јерини мүәјјән етмәк мүмкүн олмасын. Белә һалда јалныз "ренч" адланан јерә вэ ја диқәр мөнтөгәјә истинад едилә биләр, мәсәлән, дәниз лиманы рајону.

Адәтән белә һалларда нәзәрдә тутулур ки, алычы разылашдырылмыш "ренч" вэ ја көстәрилән јерин һүдудларында сонрадан јери там дәгигләшдирмә һүгугуна малик ола биләр. Әкәр һәр һансы сәбәбдән алычы бу дәгигләшдирмәни етмәсә, онда бүтүн мәс'улијјәт вэ дәгигләшдирмәмәјә көрә јаранмыш әлавә хәрчләр онун үзәринә дүшүр. Бүтүн бунлара әлавә олараг гејд едилмәлидир ки, сатычы да өз марагына ујгун олараг тә'јинат јерини тә'јин етмә һүгугуна малик олур.

Көмрүк тәмизләнмәси (көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин јеринә јетирилмәси)

Јахшы оларды ки, малларын көмрүк тәмизләнмәси өз өлкәләриндә мүгавилә иштиракчылары тәрәфиндән вэ ја бу ишләрә вәкил едилмиш шәхсләр тәрәфиндән тәшкил едилсин. Беләликлә, ихрачатчы ихрача көрә, идхалатчы исә өз нөвбәсиндә идхала көрә көмрүк тәмизләнмәләрини тәшкил етмәлидирләр. Анчаг, бир сыра тичарәт шәртләринә ујгун олараг, алычы мәчбурдур ки, көмрүк тәмизләнмәсини сатычынын өлкәсиндә һәјата кечирсин (EXW, FAS вэ и.а) вэ әксинә, сатычы – көмрүк тәмизләнмәсини алычынын өлкәсиндә јеринә јетирсин (DEQ вэ DDP). Ајдындыр ки, белә һалларда алычы вэ сатычы мүәјјән малларын апарылмасы вэ

кәтирилмәси үчүн гадагаларла әлагәдар мүмкүн һәр һансы
риски өз үзәрләринә көтүрүрләр.

Ошлар, һәмчинин, ујғун өлкә тәрәфиндән һәммин
өлкәнин вәтәндашы олмајан шәхсин көмрүк тәмизләнмәси
әмәлијјаты апармасына ичазә верилмәсини мүәјјән
етмәлидирләр (мәсәлән, Русијанын көмрүк ганунверичилији
буна јол вермир).

Ола биләр ки, алычы EXW шәртинә ујғун олагаг малы
анбар мејданчасындан гәбул едилмәсини арзу етсин вә ја
“FAS” шәртинә көрә јүкү кәми борту бојунча гәбул етсин вә
ејни заманда истәјәр ки, малын ихрачына көрә көмрүк
тәмизләнмәси сатычы тәрәфиндән јеринә јетирилсин.

Белә олан һалда “ихрача көрә көмрүк тәмизләнмәси
дахил олмагла” ифадәси мүәјјән тичарәт термининдән сонра
әлавә едилир. Әксинә елә һаллар да олур ки, сатычы “DEQ”
вә ја “DDP” шәртләринә ујғун олагаг малын чатдырылмасына
һазырдыр, лакин идхал үчүн нәзәрдә тутулан рүсум вә рәсми
јығымларын өдәнилмәси үчүн өз үзәринә там вә ја гисмән
өйдәчилик көтүрмүр. Бу һал үчүн онда DEQ шәртинә “рүсум
өдәнилмәмишдир” ифадәси әлавә едилмәлидир вә ја сатычы
тәрәфиндән конкрет һансы верки вә јығымларын өдәнил-
мәсини истәмәдији көстәрилмәлидир. Мәсәлән, DEQ вә ја
DDP VAT unpaid (әлавә едилмиш дәјәрин веркиси өдәнил-
мәмишдир).

Нәзәрә алынмалыдыр ки, харичи ширкәтләр үчүн бир
чох өлкәләрдә нәинки идхал лисензијаларынын алынмасы,
һәтта әлавә олунмуш дәјәрә көрә рүсум вә веркиләрин
өдәнилмәси мүәјјән чәтинликләрлә гаршыланыр. Белә һалда
ән чох гәбул едилән шәрт “DDU” дур (рүсуму өдәнилмәдән
дашынма).

Анчаг бир нечә һалда елә олур ки, идхал олуначаг
малын идхалатчынын өлкәсиндәки анбарына гәдәр
чатдырылмасыны (көндәришини) өз өйдәсинә көтүрмүш
сатычы истәјәр ки, көмрүк рәсмиләшдирилмәсини рүсуму
өдәмәдән һәјата кечирсин. Онда “DDU” шәртиндән сонра
“көмрүк тәмизләнмәси дахил олмагла” ифадәси әлавә
едилмәлидир. Һәмчинин D типли терминләринә дә диқәр
ујғун әлавәләр едилә биләр. Мәсәлән, DDP, әлавә олуна
дәјәрин веркиси истисна олмагла, DEQ, рүсум өдәнилмәдән вә
и.а.

Габлашдырма

Бир чох ьалларда тэрэфлэр арзу едирлэр ки, малын тэ'жинат јеринэ гэдэр тэьлүкэсиз дашынмасы үчүн ьансы габлашдырмадан истифадэ олунмасы мүэјјэн едилсин.

Анчаг, дашынманын мүддэтиндэн вэ нөвүндэн асылы олараг сатычы тэрэфиндэн көтүрүлэн өьдэчилик дэ мүхтэлиф олур ки, буна көрэ дэ сатыш контрактынын багланмасына гэдэр сатычы габлашдырманын шэртлэриндэн хэбэрдэр олмалы вэ јеринэ јетирмэлидир. Бу мүддэа малларын бејнэлхалг тичарэтинэ даир контрактлар ьаггында БМТ-нин 1980-чи ил Конвенсијасынын 35.1 вэ 35.2.6 маддэлэриндэ өз эксини тапмышдыр.

Малларын кејфијјэтинин јохланылмасы

Бир чох ьалларда алычы тэрэфиндэн малларын кејфијјэтинин јохланылмасынын тэшкили малын сатычыдан алынана гэдэр вэ ја дашынмаја гэбул едилэнэдэк ьэјата кечирилмэси мэгсэдэјонлү ьесаб едилир (*јүклэнмэјэ гэдэр јохланылма* – PSI pre-shipment inspection). Экэр контрактда башга ьал нэзэрдэ тутулмурса, алычы марагына ујгун тэшкил етдији белэ јохламанын дэјерини өзү өдэјир. Амма јохлама јалныз лисензија алынмасы мэгсэдилэ сатычынын өлкэсиндэ апарыларса, онда малын јохланылмасы үчүн чэкилэн хэрчи о өзү өдэјир.

Дашыјычынын јанында сэрбэст (FCA)

Гејд олундуғу кими, FCA термини о вахт ишлэдилир ки, сатычы дашынма үзрэ өз өьдэчилијинэ эмэл етсин вэ малы алычынын тэ'јин етдији дашыјычыја тэьвил версин. Бунун дэниз нэглијјатында да истифадэ олунмасы бу шэртлэ көзлэнилир ки, јүк эн'энэви үсулла кэмијэ јүклэнэ билмэсин. Эн'энэви FOB шэртинин бурада истифадэси мүнэсиб дејил, чүнки сатычы кэминин кэлмэсинэ гэдэр малы јүк терминэлына тэьвил вермэк мэчбуријјэтиндэдилр вэ экэр белэ олмаса, о малын нэзарэти вэ сахланмасы үчүн мүэјјэн рискэ вэ элавэ хэрчлэрэ јол вермэлидир.

Гејд етмэк лазымдыр ки, “F” типли шэртэ көрэ сатычы мүглэг алычынын тэ'лиматы үзрэ маллары дашымаг үчүн тэьвил верир, чүнки јалныз алычы малларын дашынмасына даир, дашыјычыны көстэрмэклэ, мүгавилэ баглајыр.

Беләликлә, тичарәт сөвдәләшмәсиндә малын һансы ғайдада сатычы тәрәфиндән дашыҗычыҗа тәғдим едилмәсинин дәғиг көстәрилмәси зәрури деҗилдир. Бунунла белә тичарәтчи тәрәфләрин “FCA” шәртләриндән жүксәк сәвиҗдә истифаде етмәси үчүн бу бөлмәдә жүкләрин мүхтәлиф нәглиҗат васитәләринә верилмәси (өтүрүлмәси) аҗдынашдырылмыш, “Истифаде олунан терминләр”дә исә “дашыҗычы” аңлаҗышы мүәҗҗән едилмишдир.

CFR, CIF, CPT вә CIP типли шәртләр

“C” шәртинә мувафиг олараг, сатычы өз һесабына ади шәртләр дахилиндә нәглиҗат васитәләри илә мүғавилә бағламалыдыр. Буна көрә дә дашыһманын дәҗери һансы мәнтәгәҗә гәдәр өдәнилисә бу мәнтәгәнин ады уҗғун “C” термининдән сонра мүтләг җазылмалыдыр.

“CIF” вә “CIP” шәртләринә мувафиг олараг сатычы, һәмчинин, малы сығорта етмәли вә сығорта үчүн хәрч чәкмәлидир.

Сатычы вә алычы арасында хәрчләрин аҗрылма мәнтәгәси, адәтән, тә’җинат өлкәсинә аид едилир вә бә’зән “C” шәртини сәһвән “D” типли шәртә аид едирләр, аңчаг бу шәртләр арасында әсаслы фәрг вардыр:

“C” типли шәртә көрә сатычы дашыһма просесиндә һәр чүр рискдән азадыр, “D” типли шәртә көрә исә сатычы малын разылашдырылмыш тә’җинат мәнтәгәсинә гәдәр мүмкүн олан һәр чүр риск вә хәрчләрә көрә мәс’улиҗәт дашыҗыр. Бунунла әлағәдар, геҗд етмәк лазымдыр ки, “C” типли шәрт “F” типли шәртә җаһындыр, белә ки, сатычы өлкәдә жүкләмә вә җола салма үчүн конкрет өһдәчилиҗи җеринә җетирир.

Беләликлә, “C” вә “F” типли шәртләрлә бағланмыш сатыш контрактлары жүкләмә категориҗалы контрактлара аиддир. Бу контрактлардакы ғайдалара көрә сатычынын паҗына малын разылашдырылмыш тә’җинат җеринә гәдәр дашыһмасы үчүн ади нәглиҗат хәрчләри, алычынын паҗына исә малын дашыһмасы үчүн тәһвил верилдиҗи андан е’тибарән онун мәһв едилмәси, хараб олма rischi вә әләвә хәрчләр дүшүр. Мәсәлән, “C” типли шәрт бүтүн шәртләрдән фәргли олараг ики критик нөгтәҗә маликдир: биринчиси, хәрчләрин бөлүһмәси саһәсиндә, диҗәри исә riskләрин бөлүшдүрүлмәси саһәсиндә. Бу сәбәбдән “C” типли шәрт дахилиндә сатычыҗа әләвә өһдәчиликләр верән заман һәддән артыг дигтәтли олмаг

лазымдыр. Башлычасы одур ки, бүтүн бунлар вахт е'тибары илэ рискин алычыдан сатычыја кечмэ анына гэдэр һәјата кечирилсин. "С" типли шәртин әсас маһијјәти, сатычы контракта әсасән дашынма үчүн мүгавилә бағладыгдан вә малы "CIF" вә "CIP" шәртләринә ујғун сығортаја тәгдим етдикдән сонра онун кәләчәкдә бүтүн мүмкүн рискдән вә хәрчләрдән азад олунмасындан ибарәтдир. Сатычыја имкан јарадылмалыдыр ки, јүк сәнәдләрини банка тәгдим етмәк јолу илә өдәмәләри алычы илә разылашдырсын.

Ајдындыр ки, сатычы, адәтән, дашынма үчүн чәкилән бүтүн хәрчләри өдәмәлидир; фәрғи јохдур, өдәниш фрахтын габагчадан мал јүкләндикдән дәрһал сонра (pre-paid upon shipment) вә јахуд һесаблашма тә'јинат јериндә олсун (freight collect).

Адәтән, әкәр мәнтәгәләрарасы јүкләрин бошалдылыб јүкләнмәси вә һәмчинин јүкүн бир нәглијјат васитәсиндән диқәринә кечирилмәси дә дахил олмагла дашынма бир нечә дашынма контракты илә һәјата кечирилирсә, онда бу әмәлијјатлар үчүн бүтүн хәрчләр сатычы тәрәфиндән өдәнилир. Јох, әкәр дашыјычы өз һүтуғларыны һәјата кечирәркән малы бир нәглијјат васитәсиндән диқәринә јүкләјәрсә вә бу һәрәкәтләри илә баш верә биләчәк һадисәләрдән узағ олмағ үчүн (јолун буз бағламасы, кәмиләрин һәрәкәтсизлији, әмәк мүһәһисәләри, дөвләт сәрәнчамлары, муһарибә вә муһарибә әмәлијјатлары) диқәр тәдбирләр көрәрсә, онда һәр һансы әлавә хәрчләр алычынын һесабына өдәнилир.

Сатычы вә алычы арасында рискин бөлүнмәси һиссәсиндә "CFR" вә "CIF" ифадәләринин ади мә'насыны о заман сахламағ мүмкүндүр ки, һадисә (малын сатылмасынын) сатыш мүгавиләси јеничә гүввәјә минмәсиндән сонра баш версин вә алычы бу һадисәдән сонра rischi өз үзәринә көтүрмәјә разылығ версин. Диқәр мүмкүн вариант – рискә кечид моменти илә сатыш мүгавиләсинин бағланмасынын үст-үстә дүшмәсиндән ибарәтдир. Биринчи вариантын имканы олдуца реалдыр, нечә ки, дашынма заманы малын вәзијјәтини тә'јин етмәк гејри-мүмкүндүр.

Буна көрә, БМТ-нин 1980-чи ил тарихли малларын Бејнәлхалғ тичарәтинә аид Конвенсијасынын 68-чи маддәсиндә нәзәрә алынмышдыр ки, әкәр вәзијјәт белә тәләб едәрсә, дашынма мүгавиләсиндә көстәрилән вә дашынманы

экс етдирэн сәнәдләр дашыҗычы тәрәфиндән јазылдыгдан вә мал дашыҗычыја верилдији андан сонра кәләчәкдә мүмкүн олан rischi алычы өз үзәринә көтүрүр.

Анчаг бурада бу гәјда да истисна едилмишдир. Хүсу-сэн, әкәр сатычы малын итмәси вә ја зәдәләnmәсини (билмәли олдуғу Һалда) билиб вә бу һадисәни алычыја ачыгламајыбса, онда сонуна “на плаву” (су үзәриндә) ифадәси әләвә олунмуш CFR вә CIF шәртләринин изаһы сатыш мұгавиләсиндә истифадә олунан гәјдадан асылыдыр. Тәрәфләр бу гәјдаларын тәтбиги нәтичәсиндә јаранан һәр һансы мәсәләдән хәбәрдар олмалыдырлар. Һәмчинин тәрәфләр арасында инамсызлыг вардырса, онлара тәклиф едилир ки, бу мәсәләјә өз контракт-ларында ајдынлыг кәтирсинләр.

“Инкотермс” вә дашынма мұгавиләси

Гәјд едилмәлидир ки, “Инкотермс” јалныз сатыш контрактларында истифадә олунан тичарәт шәртләрини изаһ едир, беләликлә о, бу вә ја буна бәнзәр мәзмунлу мұгавилә-ләрдә истифадә олунан ифадәләрә, хүсусилә мұхтәлиф Чартер-Партија терминләринә аид дејилдир.

Чартерин шәрти малларын јүкләнмә, бошалтма әмәлијјатлары үчүн чәкилән хәрчләрә вә бу әмәлијјатларын јеринә јетирилмәси үчүн ајрылан вахта (“демерч” адланан) көрә даһа спесифик характерә маликдир.

Сатыш мұгавиләсинин тәрәфләринә тәклиф олунур ки, мұгавилә бағланаркән бу һиссәјә аид хүсуси шәртләр тама-милә ајдын олмалыдыр, јә’ни сатычыја малын кәмијә вә ја дикәр нәглијјат васитәсинә јүкләнмәсинә нә гәдәр вахтын ајрылмасы вә һәмчинин, алычыја малын дашыҗычыдан тә’јинат мәнтәгәсинә чатдырылмасы үчүн ајрылан мүддәт бәлли олмалыдыр. Сонра, сатычыја “F” типли шәртә көрә јүкләмә, “C” типли шәртә көрә исә бошалтма әмәлијјатлары заманы мүмкүн риск вә хәрчин һәчми мә’лум олмалыдыр.

Бу да фактдыр ки, сатычы Чартер-Партија “Фри аут” шәртинә әсасән дашынма мұгавиләсини елә бағлајар ки, бу шәртә көрә дашыҗычы дашынма заманы бошалдылма әмәлиј-јатындан азаддыр, анчаг бу о демәк дејилдир ки, багланмыш мұгавиләјә көрә бу әмәлијјат заманы бүтүн риск вә хәрчләр алычынын үзәринә дүшүр, нечә ки, лиманын ән’әнәсинә көрә

һесаһ едилир ки, сатычы илә бағланмыш дашынма мұғавиләсинә јүкүн бошалдылмасы әмәлијјаты да дахилдир.

***“Кәминин бортунда” термининин (ифадәсинин)
“FOB”, “CFR” вә “CIF” шәртләринә ујғун изаһы***

Дашынма мұғавиләси, адәтән, сатычынын малын дашыјычыја тәғдим едилмәсиндә өңдәчилијини мүәјјән едир. Гејд олунмасы вачибдир ки, FOB, CFR вә CIF шәртләринин ән’әнәви изаһында малларын кәминин бортуна дашынмасы нәзәрдә тутулур. Адәтән, сатыш мұғавиләсинә ујғун оларағ малын дашынма јери илә малын дашынмасы үчүн тәввил едилмә јери үст-үстә дүшүр, мүасир нәглијјат тә’минаты исә дашынма мұғавиләси илә сатыш мұғавиләси арасында олан “синхронлуғу”на мүәјјән проблемләр јарадыр.

Һал-һазырда сатычы малы дашыјычыја кәмини долдуранадәк вә бә’зән исә кәми дәниз лиманына кәлмәздән габағ тәввил верир. Бу һаллар үчүн тичарәт едән тәрәфләрә малын дашынмасы үчүн ону кәмијә билаваситә јүкләнмәсини нәзәрдә тутмајан “F” вә “C” типли шәртләрдән истифадә етмәк тәклиф олунур, јә’ни “FOB”, “CFR” вә “CIF” шәртләринин јеринә FCA, CPT вә CIP шәртләри гәбул едилир.

“D” шәрти (“DAF”, “DES”, “DEQ”, DDU вә DDP)

“D” типли шәрт оз маһијјәти е’тибары илә “C” шәртиндән фәрғләнир, белә ки, “D” шәртинә көрә малын разылашдырылмыш тә’јинат јеринә дахил оланадәк мәс’улијјәти сатычы дашыјыр. Сатычы мал тә’јинат јеринә чатанадәк дашынмаја көрә бүтүн rischi вә хәрчләри сатычы дашыјыр. “C” шәртиндә олдуғу кими “D” типли шәртдә дә малын кәлмәси илә малын көндәрилмәси тәсдиг олунур. “D” шәрти ики категоријаја бөлүнүр: “DAF”, “DES” вә “DDU” шәртләринә көрә сатычы малын идхалына көрә әмәлијјат апармыр, анчағ DEQ вә DDP шәртләринә ујғун оларағ о бу әмәлијјаты һәјата кечирир.

Дәмир јолу дашынмаларында тез-тез DAF шәртиндән истифадә олунур ки, бурада кечид сәнәдләринин дәмир јолундан алынмасы адәт һалыны алмышдыр. Бу кечид сәнәдләри малын тә’јинат јеринә чатмасына гәдәр, сығорта да дахил олмағла, дашынманы әһатә едир.

Бунунла алагәдар “DAF” шәрти А.8 бәңдиндә хусуси мә’на кәсб едир. Бунун нәтичәси олараг гејд едилмәлидир ки, һәммин кечид сәнәдләринин алычыја тәгдим олунанадәк мүмкүн риск вә хәрчләр сатычынын пайына дүшүр вә о бу барәдә өңдәчилик кәтүрүр. Буна ујғун олараг сығорта вә вахта көрә, һәмчинин, сатычынын малы сәрһәдә гәдәр кәтирилмәси үчүн чәкилән һәр һансы хәрч алычынын һесабына олмалыдыр.

“DDU” шәрти 1990-чы ил “Инкотермс”ин мәтнинә дахил едилмишдир. Сатычы малы тә’јинат өлкәсинә чатдырылмасына һазыр олдуғда бу шәрт әсас рол ојнајыр.

4.6. БЈД (БЕЈНӘЛХАЛГ ЈҮК ДАШЫМАЛАРЫ) КИТАБЧАСЫ ТӘТБИГ ЕДИЛМӘКЛӘ ЈҮК ДАШЫМАЛАРЫ БАРӘДӘ КӨМРҮК КОНВЕНСИЈАСЫНЫН ТӘТБИГИ

БЈД (Бејнәлхалг Јүк Дашымалары) китабчасы (БЈД Конвенсијасы 1975-чи ил) тәтбиг едилмәклә јүк дашымалары барәдә көмрүк конвенсијасынын Азәрбајчан Республикасы әразисиндә тәтбигинә Азәрбајчан Республикасы Президентинин 31 март 1997-чи ил тарихли 527 сәјлы Сәрәнчамы илә башланғылмышдыр.

БЈД китабчасы тәтбиг едилмәклә јүк дашымалары барәдә көмрүк конвенсијасынын Азәрбајчан Республикасы әразисиндә тәтбиги гајдалары һаггында Әсаснамә Азәрбајчан Республикасы Дөвләт Көмрүк Комитәсинин 25 мај 1998-чи ил тарихли 024 сәјлы әмри илә тәсдиг едилмиш, 26 мај 1998-чи ил тарихдә Азәрбајчан Бејнәлхалг Автомобил Дашыјычылары Ассосиасијасы (АБАДА) илә разылашдырылағ, 30 мај 1998-чи ил тарихдә Әдлијјә Назирлијиндә гејдијјатдан кечирилмишдир (гејдијјат нөмрәси-104).

БЈД конвенсијасына гошулмуш Азәрбајчан Республикасында малларын аралыг бошалтма-јүкләмәләри һәјата кечирилмәдән јол нәглијјат васитәләриндә, нәглијјат васитәләриндән ибарәт гатарларда вә контејнерләрдә мүғавилә тәрәфләриндән биринин көндәрилмә көмрүкханасындан бир вә ја бир нечә сәрһәддән кечмәклә диқәр мүғавилә иштиракчысы тәрәфиндән тә’јинат көмрүкханасына дашынмасына аиддир, бир шәртлә ки, БЈД әмәлијјатынын башланғычы вә сону

арасындакы мۈѳјјѳн бир ыссѳси автомобил нѳглијјаты илѳ ѳѳјата кечирилиз.

Азѳрбајѳан Республикасында БЈД просѳдурасына ѳмѳл олунмагла дашынан маллар аралыг кѳмрۈкханаларында (идхал заманы кириш, транзит заманы кириш вѳ чыхыш) идхал вѳ ја ихрач рۈсум вѳ веркилѳринин ѳдѳнилмѳсиндѳн вѳ депозитѳ гојулмасындан азад едиллиз. Һѳмин кѳмрۈкханаларда БЈД китабчаларынын рѳсмилѳшдирилмѳси ۈчۈн јығымлар тутулмур.

БЈД просѳдурасына ѳмѳл олунмагла пломбланмыш јол нѳглијјат васитѳлѳриндѳ, пломбланмыш јол нѳглијјат васитѳлѳри гатарында вѳ ја пломбланмыш контејнерлѳрдѳ дашынан маллар бир гајда олараг аралыг кѳмрۈкханаларында кѳмрۈк бахышындан азад олунурлар. Кѳмрۈк бахышы мۈстѳсна Һал кими нѳглијјат васитѳлѳринин пломбланмыш бѳлмѳлѳриндѳ вѳ ја контејнерлѳрдѳ БЈД китабчасынын јۈк манифѳстиндѳ кѳстѳрилмѳјѳн ѳшјалар олмасыны кۈман етмѳјѳ кифајѳт гѳдѳр ѳсаслар олдуғу тѳгдирдѳ ѳѳјата кечирилѳ билѳр.

БЈД Конвенсиясынын мۈддѳалары Азѳрбајѳан Республикасында иѳтимаи мѳ'нѳвијјат, иѳтимаи асајиш, сѳъијјѳ вѳ ја кикијѳна, елѳчѳ дѳ бајтарлыг вѳ ја фитосанитар нѳзарѳт мۈлаѳизѳлѳриндѳн ирѳли кѳлѳн мѳъдудијјѳтлѳрин тѳтбиг олунмасы ۈчۈн манѳчилик тѳрѳдилмѳсинѳ хидмѳт етмѳмѳлидиз.

БЈД просѳдурасы Азѳрбајѳан Республикасында о шѳртлѳ тѳтбиг олунур ки, маллар:

- БЈД Конвенсиясына вѳ тѳсдиг едилмиш ѳсаснамѳјѳ ујғун олараг долдурулмуш вѳ сѳнѳдлѳшдирилмиш БЈД китабчасы илѳ мۈшајѳѳт олунсун;

- зѳманѳтверичи бирлијин зѳманѳти (тѳ'минаты) илѳ тѳ'мин олунсун;

- ѳввѳлчѳдѳн кѳмрۈк мѳъур вѳ пломблары алтында (ағырчѳкили вѳ ириѳѳчмили малларын дашынмасы истисна олмагла) дашынмаја бурахылмыш (ичазѳ верилмиш) автомобиллѳрдѳ, јол нѳглијјат васитѳлѳриндѳн ибарѳт гатарларда (карванларда) вѳ ја контејнерлѳрдѳ дашынсын.

Нѳглијјат васитѳлѳринѳ "TIR" јазысы олан дۈзбучаглы лѳвѳѳчик габагда јѳрлѳшдириллиз, дикѳр бۈ чۈр лѳвѳѳчик исѳ јол нѳглијјат васитѳлѳринин гатарынын архасына елѳ бѳркидиллиз ки, онлар ајдын кѳрۈнсۈн. Бу лѳвѳѳчиклѳр чыхарыла билѳн олмалыдырлар.

Көндөрилмә көмрүкханалары жалныз бир өлкәдә, тә'жинат көмрүкханалары исә икидән артыг олмајан өлкәләрдә јерләшмәлидирләр. Көндөрилмә вә тә'жинат көмрүкханаларынын үмуми сајы дөрддән артыг олмамалыдыр. Азәрбајчан Республикасынын кириш вә чыхыш көмрүкханалары малларынын мүвафиг олараг Азәрбајчан Республикасынын тә'жинат вә ја чыхыш көмрүкханаларына чатдырылма мүддәтини мүәјјән едә вә нәглијјат васитәләринин һәрәкәт маршрутуну тә'јин едә биләрләр.

Дашынан маллар үчүн өдәнилмәли олан көмрүк рүсум вә јығымларынын мәбләғи верилмиш тә'минатын мәбләгиндән чох олдуғу вә ја дашыјычынын Азәрбајчан Республикасы көмрүк ганунверичилијинин мүддәаларына әмәл олунмасына зәманәт верә билмәјечәјини күман етмәјә кифајәт гәдәр әсас олдуғу һалда, малларын көмрүк органларынын вәзифәли шәхсләри тәрәфиндән мүшајиәт едилмәси тәтбиг олуна биләр.

БЈД китабчасы тәтбиг едилмәклә дашынманын бир һиссәси БЈД Конвенсијасы вә ја БЈД проседурасынын мүгавилә тәрәфи олмајан өлкәнин әразисиндән кечән заман даһа күзәштли нәглијјат системләри илә апарылырса, бу заман БЈД әмәлијјаты јолун бу һиссәсиндә дајандырылыр. БЈД проседурасына әмәл олунмагла дашыма көмрүк мөһүрләри вә пломблары вә диқәр идентификасија (ејниләшдирмә) васитәләринин зәдәләнмәдији тәғдирдә јенидән давам етдирилир. БЈД китабчасынын долдурулмасы гәјдасы вә нүмунәләр 5 сајлы әлавәдә көстәрилир.

БЈД китабчасы 4 сәһифәли үз габығындан, кәсилмәјән (гопарылмајан) 1/2 нөмрәли сары вәрәгдән вә 1/2 нөмрәли көтүкдән, 1 нөмрәли (кәсилән) вәрәгләрдән вә 1 нөмрәли көтүкләрдән (ағ рәнкли), 2 нөмрәли кәсилән вәрәгләрдән вә 2 нөмрәли көтүкләрдән (јашыл рәнкли) вә јол нәглијјат һадисәсинә даир протоколлардан (сары рәнкли) ибарәтдир.

Кәсилән вәрәгләрин вә онларын көтүкләринин (1 вә 2) бирләшмәси (комбинасијасы) бир гәјда олараг һәр бир өлкәдә (көндөрилмә өлкәсиндә вә кириш көмрүкханаларында), 2 нөмрәли кәсилән вәрәг вә 2 нөмрәли көтүк исә чыхыш вә тә'јинат көмрүкханаларында истифадә олунмаг үчүн нәзәрдә тутулмушлар.

Һал-һазырда истифадә едилән БЈД китабчалары 14 вә ја 20 вәрәгдән (јә'ни 7 вә ја 10 комплектдән) ибарәтдир вә

мүвафиг олараг 7 вә ја 10 дәвләтин әразисиндән кечмәклә дашыма үчүн нәзәрдә тутулмушдур.

БЈД китабчасына чохнөвлү (гарышыг) дашымалар (нәглетмә әмәлијјаты бир нечә нәглијјат нөвүндән истифадә едилмәклә һәјата кечирилән заман) нәзәрдә тутулмуш хүсуи вәрәг әлавә едилә биләр. Көстәрилән вәрәг мүстәсна олараг дашыјычыларын ейтијачлары үчүн нәзәрдә тутулмушдур, көмрүк органлары тәрәфиндән долдурулмур вә она нәзарәт едилмир, анчаг онлар тәрәфиндән әлавә мә'лумат алмаг мәгсәдилә, зәрури олдугда, истифадә едилир.

БЈД проседурасына әмәл олунмагла дашынманы һәјата кечирмәјә јалныз БЈД китабчасынын саибинын һугугу вардыр. БЈД китабчалары 1975-чи ил БЈД Конвенсијасынын иштиракчы дәвләтләринин зәманәт бирликләри тәрәфиндән верилир.

Азәрбајчан Республикасында БЈД китабчалары АБАДА тәрәфиндән верилир. Бу чүр китабчалар инкилис вә рус дилләриндә чап олунан биринчи кәсилмәјән сары вәрәги чыхмаг шәрти илә франсыз дилиндә чап олунур.

БЈД китабчасынын үз габығынын, 1 нөмрәли вә 2 нөмрәли кәсилмәјән вәрәгләринин, 1 нөмрәли вә 2 нөмрәли кәсилән вәрәгләринин вә 1 нөмрәли вә 2 нөмрәли көтүкләринин долдурулма нүмунәләри 5 сәјлы әлавәдә көстәрилмишдир.

БЈД китабчасында позмалара вә ләкәләмәләрә јол верилмир. Бүтүн дүзәлишләр јанлыш мә'луматларын үстүндән хәтт чәкилмәси јолу илә апарылыр. Дүзкүн мә'луматлар јухарыдан јазылыр вә мүвафиг олараг БЈД китабчасынын саиби (көмрүк рәсмиләшдирмәсинәдәк), јахуд да көмрүкхана тәрәфиндән тәсдиг едилир.

Зәманәт бирлији БЈД китабчасынын е'тибарлыг мүддәтини мүәјјән едир вә үз габығынын биринчи сәһифәсиндә 1 графада көстәрилир. Бу мүддәт битдикдән сонра БЈД китабчасы көндәрилмә көмрүкханасы тәрәфиндән рәсмиләшдирмә үчүн гәбул едилә билмәз. Әкәр БЈД китабчасы, онун е'тибарлылыг мүддәтинин сонунчу күнү вә ја бу тарихәдәк көндәрилмә көмрүкханасы тәрәфиндән рәсмиләшдирмә үчүн гәбул едилмишсә, онда БЈД китабчасы проседураја әмәл едилмәклә дашыма баша чатанәдәк е'тибарлыдыр. БЈД китабчасынын е'тибарлылыг мүддәти јалныз БЈД китабчаларыны верән

зəманəт бирликлəri тərəфиндən узадыла билər. Мүддəтин узадылмасына даир мə'луматлар БЈД китабчасынын 1 графында кəстəрилилр вə зəманəт бирлијинин мөһүрү илə тəсвиглənир.

БЈД китабчалары гејд-шəртлəрлə вə гејд-шəртлəрсиз рəсмилəшдирилə билər. Гејд-шəртлəр БЈД проседурасына эмəl едилмəклə малларын чатдырылмасыны вə транзити заманы гəјда позунтуларына аид олмалыдырлар. Гејд-шəртлəр кəсилən вərəгин 27-чи графасында вə БЈД китабчасынын, кəтүјүнүн 5-чи графасында кəстəрилилр. Бу заман һəмин графаларда "R" символу гəјулур вə гəјда позулмасынын рус дилиндə гыса тəсвири верилир.

БЈД китабчасы гејд-шəртсиз рəсмилəшдирилмишсə, һəјата кечирилмиш кəмрүк рəсмилəшдирилмəсинə даир шəһадəтнамə гејри-гануни вə ја алдатма јолу илə алындыгы вə ја малларын тə'јинат кəмрүкханаларына вə ја чыхыш кəмрүкханаларына чатдырылмадыгы һаллар истисна олунмагла, кəмрүк органлары зəманəт бирлијиндən кəмрүк рүсум вə веркилəринин өдəнилмəсини тələб едə билмəзлəр.

Азəрбајчан Республикасына кəтирилən БЈД китабчаларынын бланклары кəмрүк рүсумлары вə веркилəринин өдəнмəсиндən азад едилир вə кəтирилмə вə ја апарылма заманы һər һансы бир мəһдудијјэтə мə'руз галмырлар.

БЈД проседурасына эмəl олунмагла малларын кəмрүк нəзарəти алтында Азəрбајчан Республикасына чатдырылмасы вə транзити заманы зəманəт ассосиасијасы – Азəрбајчан Бејнəлхалг Автомобил Дашыјычылары Бирлији Ассосиасијасыдыр. Заминлик барədə мугавилəјə ујгун олараг АБАДА, Азəрбајчан Республикасынын Ганунверичилији позулдуғу һалда дашыјычылар тərəфиндən өдəнилмəли олан кəмрүк рүсум вə ја веркилəрини өдəмəлидир. АБАДА-нын мəс'улијјəти, БЈД китабчасынын һансы мадди зəманəт ассосиасијасы тərəфиндən верилмəсиндən асылы олмајараг, БЈД проседурасына эмəl едилмəклə маллары Азəрбајчан Республикасы эразиси үзрə дашыјан һəm Азəрбајчан, һəm дə эчнəби дашыјычыларына шамил едилир.

АБАДА, БЈД китабчасы саһиби вə һəмин тə'дијјэлəri өдəмəли олан, дашыманын јеринə јетирилмəсиндə иштирак едən дијəр шəхслəрлə бирликдə эсаснамə илə мүəјјən едил-

миш сәнәдләр тәгдим едилдикдән сонра, көмрүк рүсум вә веркиләринин өдәнилмәсини тә'мин едир.

Һәр бир БЈД китабчасы үчүн 50.000 (әлли мин) АБШ доллары һәддиндә көмрүк рүсум вә веркиләринин өдәнилмәсинә тә'минат верилир. Көстәрилән мәбләг Милли Банкын өдәмә күнүндән әввәлки күндә гүввәдә олан мезәннәси үзрә манатла өдәнилир. Һәр бир БЈД китабчасы үзрә ән жүксәк мәбләгин мәһдудлашдырылмасы Әсаснамәнин 1 бөлмәсиндә көстәрилән алкогольлу ичкиләр вә түтүн мә'мулатларына шамил едилмир.

БЈД проседурасы илә һәр дашыма әмәлијјаты үзрә АБАДА-нын мәс'улијјәти көндәрилмә көмрүкханасында (көмрүкханаларында) БЈД китабчасы үзрә мәс'улијјәти үзәринә көтүрдүјү андан башланыр вә тә'јинат көмрүкханасында (көмрүкханаларында) көмрүк пломбларынын чыхарылдығы вә ја дикәр режимин мүәјјән едилдији анда сона чатыр.

АБАДА тәкчә БЈД китабчасында садаланан маллар үчүн јох, һәм дә китабчада садаланмајан, лакин јол нәглијјат васитәсинин пломбанмыш жүк бөлмәсиндә вә ја пломбанмыш контејнердә олан истәнилән маллар үчүн дә мәс'улијјәт дашыјыр.

Јол нәглијјат васитәләри вә контејнерләр БЈД конвенсиясынын техники тәләбләринә ујғун олмалыдырлар. Јә'ни, јол нәглијјат васитәләри бурахылыш (ичазә) шәһадәтнамәси илә мүшајиәт олунмалыдыр, контејнерләрдә исә бурахылыша ичазә верилмәси барәдә лөвһәчикләр олмалыдыр. Бурахылмаја (ичазә верилмәсинә) даир шәһадәтнамә көмрүк рәсмиләшдирилмәси заманы Азәрбајчан Республикасынын мүвафиг көмрүкханасына тәгдим едилир.

Азәрбајчан нәглијјат васитәләринә ичазә верилмәсинә даир шәһадәтнамәләр мүтләг гәјдада Азәрбајчан Республикасынын көндәрилмә көмрүкханасына тәгдим олунур. Дикәр Һалларда ичазәјә даир шәһадәтнамәләр тәгдим олунмаја биләр, буна бахмајараг јол нәглијјат васитәләри (контејнерләр) БЈД Конвенсиясынын техники тәләбләринә ујғун олмалыдыр вә нәглијјат васитәләринин (контејнерләрин) көмрүк мәһүр вә пломблары алтында дашымаја бир дәфә үчүн верилмиш ичазә проседурасындан кечмәлидирләр. Белә ичазә барәдә гејд БЈД китабчасынын "Хидмәти истифадә үчүн" графасында едилир.

Ичазәјә даир шәһадәтнамәләр, һәмчинин, ағырчәкили ә ја ириһәмли малларын дашынмасы һалында да тәгдим дилмир.

Азәрбајчан Республикасынын әразисинә кәтириләркән көмрүк рәсмиләшдирилмәси гәјдасы

Кириш көмрүкханасына ашағыдакы сәнәдләр тәгдим олунмалыдыр:

- көндәрилмә өлкәләринин вә транзит өлкәләрин көмрүк органлары тәрәфиндән долдурулмуш вә рәсмиләшдирилмиш БЈД китабчасы;

- ичазәјә даир шәһадәтнамә ;
- жүк вә әмтәә нәглијјат сәнәдләри.

Кириш көмрүк хидмәтләринин вәзифәли шәхсләри БЈД китабчасынын долдурулмасынын мүәјјән олунмуш гәјдалара ујғунлуғуну јохлајырлар.

- БЈД китабчасы рәсмиләшдириләркән ашағыдакылара хүсуси диггәт јетирилир;

- жүк манифестинин долдурулмасына (јүк манифестинә дахил едилмиш мә’луматлар жүк вә малы мүшајиәт едән сәнәдләр көстәрилән мә’луматлара ујғун олмалыдыр);

- БЈД китабчаларынын көтүјүндә көндәрилмә көмрүкханасынын вә аралыг көмрүкханаларын көмрүк штампларынын олмасына;

Көмрүкхананын вәзифәли шәхсләри БЈД китабчасынын оғурланмыш кими нәзарәтдә олмадығына вә малларын дашынмасынын БЈД китабчасынын кәсилмәјән (гопарылмајан) вәрәгинин 4-чү вә үз габығынын 3-чү графасынын дүзкүн долдурулдуғуна әмин олмалыдырлар.

Кириш көмрүкханалары: нәглијјат васитәләринин вә ја контејнерләрин жүк бөлмәләринин техники вәзијјәтини, контејнерләрдә ичазә (бурахылма) шәһадәтнамәләринин вә бурахылма (ичазә) лөвһәчикләринин олмасыны, нәглијјат васитәләринин вә ја контејнерләрин жүк бөлмәләриндә көмрүк мөһүр вә пломбларынын вәзијјәтини јохлајырлар, мүстәсна һалларда жүк бөлмәләринә вә ја контејнерләрә бахыш кечирирләр.

БЈД проседурасында һәр һансы гәјда позунтусу ашкар едилдикдә, кириш көмрүкханасы маллары вә нәглијјат васитәләрини Азәрбајчан Республикасынын Ганунверичилијинә ујғун олараг транзит көмрүк режими вә ја чатдырылма просе-

Әкәр сәнәдли вә фактики нәзарәт нәтижәсиндә БJD просе­дурасынын һәр һансы бир позунтусу ашкар едил­мәмишсә, малларын вә нәглијјат васитәләринин Азәрбајчан Республикасынын әразиси илә бу просе­дурәја ујғун олараг һәрәкәтинин мүмкүн­лү­јү барәдә гәрар гәбул еди­лир.

Малларын вә нәглијјат васитәләринин Азәрбајчан Республикасынын әразиси үзрә БJD просе­дурасына ујғун олараг һәрәкәт едә билмәсинин мүмкүн­лү­јү барәдә гәрар гәбул едилдикдән сонра зәрури ол­дуг­да, әлавә көм­рүк тә’минатлары го­ју­лур вә бу барәдә һәр ики кә­си­лән вәрәгдә “Хидмәти исти­фа­дә үчүн” гра­фасында гејдијјат апарылыр, һәм­чи­нин малларын көм­рүк дә­јә­ри мүй­јән еди­лир.

Малларын көм­рүк дә­јә­ринин мүй­јән едилмәси үчүн һеса­б-гаимә­ләр­дән, нәглијјат вә сы­ғор­та сәнәд­лә­рин­дән, көндәрил­мә өлкә­лә­ринин көм­рүк бә­јан­на­мә­лә­рин­дән, га­б­ла­ш­дырма вәрәг­лә­ри­п­дән, малы мү­ша­ји­ят едән ди­кәр сәнәд­лә­р­дән исти­фа­дә олунур. Көм­рүк дә­јә­ри һәр ики кә­си­лән вәрә­гин “Рәсми исти­фа­дә үчүн” гра­фасында кон­тракт ва­л­ју­тасы илә көстәри­лир. Көм­рүк дә­јә­рини мүй­јән ет­мәк үчүн мүм­күн ол­ма­ды­гда, бу гра­фа­да “Дә­јәр мүй­јән олун­ма­јыб” гејди еди­лир.

Һәр ики кә­си­лән вәрә­гин 10-чу гра­фасында да­шы­нан малларын верил­мәси, итирил­мәси вә чат­ды­рыл­ма­масы һа­лын­да, он­ла­рын иден­ти­фи­ка­си­јасы (еј­ни­лә­ш­дирил­мәси) үчүн ки­фа­јәт едә­чәк гә­дәр мү­фәс­сәл тәс­ви­ри ве­ри­лир;

- чат­ды­рыл­ма мүд­дәти мүй­јән еди­лир. Чат­ды­рыл­ма та­ри­хи БJD китаб­часынын һәр ики кә­си­лән вәрә­гинин 20-чи гра­фасында көстәри­лир;

- ком­плек­тин һәр ики кә­си­лән вәрә­гинин 18-23-чү гра­фа­лары вә ком­плек­тин 1 нөм­рәли көтү­јү дол­ду­ру­лур (ком­плек­тин дол­ду­ру­лмуш 1 нөм­рәли көтү­јү көм­рүк­ха­на­нын мөһү­рү илә БJD китаб­часында га­лыр);

- ком­плек­тин 1 нөм­рәли (ағ) вәрә­ги ајры­лыр;

БJD китаб­часы хүсу­си жур­нал­да гејди­јјата алы­ныр. Рәсми­лә­ш­дирил­миш БJD китаб­часы да­шы­јы­чы­ја гај­та­ры­лыр;

Нәглијјат васитә­си­ни ком­рүк нә­зарәти зо­на­сы­дан чых­ма­сына нөм­рәли кә­си­лән вәрә­гин 23-чү гра­фасында вә 1 нөм­рәли көтү­јүн 6-чы гра­фасында сәнәдли нә­зарәт үчүн мәс’ул вә­зи­фәли шәх­син шәх­си нөм­рәли штампы ву­рул­масы, им­за­сы вә та­рих го­јул­масы јолу илә и­ча­зә ве­ри­лир.

Комплектин 1 нөмрәли вәрәги кириш көмрүкханасында нәзарәтә көтүрүлүр вә аҗрыча говлугда сахланылыр.

Нәглиҗат васитәси вә контейнер кәлиб чыхдыгдан сонра тә'јинат көмрүкханасына ашағыдакы сәнәдләр тәгдим олунамалыдыр: кириш көмрүкханасынын гејдләри олан БЈД китабчасы; малларын рәсмиләшдирилмәси үчүн зәрури олан жүк вә мүшајиәт едән сәнәдләр.

Көмрүк хидмәтләринин вәзифәли шәхсләри БЈД китабчаларынын долдурулмасынын мүәјјән олуномуш гајдалара ујғунлуғуну вә БЈД китабчаларында кириш көмрүкханасынын штампларынын олмасыны јохлајырлар.

Тә'јинат көмрүкханалары: нәглиҗат васитәләринин вә ја контейнерләрин жүк бөлмәләринин техники вәзијјәтини, нәглиҗат васитәләринин вә ја контейнерләрин жүк бөлмәләринә көмрүк мөһүрләринин вә пломбларынын вәзијјәтини јохлајыр, нәглиҗат васитәләриндән, јахуд контейнерләрдән малларын бошалдылмасына нәзарәт едирләр.

БЈД проседурасына әмәл едилмәклә малларын дашынмасы заманы Азәрбајҗан Республикасы Ганунверичилијинин һәр һансы бир позулмасы һалы ашкар едилдикдә, тә'јинат көмрүкханасы БЈД китабчасыны јухарыда мүәјјән едилмиш гајдада гејд-шәртләрлә рәсмиләшдирмәлидир.

Сәнәдли вә фактики нәзарәт нәтичәсиндә Азәрбајҗан Республикасы Ганунверичилијинин позулмасы һаллары ашкар едилмәдикдә:

- комплектин 2 нөмрәли кәсилән вәрәгинин 24, 25, 26, 27, 28-чи графалары вә комплектин 2 нөмрәли көтүјү долдурулур;

БЈД китабчасынын 2 нөмрәли кәсилән вәрәгинин 28-чи графасында вә көтүјүн 6-чы графасында тарих, көмрүк органынын вәзифәли шәхсләринин шәхси нөмрәли мөһүрләри, имзалары вә тарих гојулур (көтүк китабчада галыр);

- комплектин 2 нөмрәли кәсилән вәрәги аҗрылыр;
- рәсмиләшдирилмиш БЈД китабчасы дашыјычыја гајтарылыр.

***Азәрбајҗан Республикасынын әразисиндән
малларын апарылмасы заманы
көмрүк рәсмиләшдирилмәси гајдасы***

БЈД проседурасына әмәл едилмәклә малларын дашынмасынын рәсмиләшдирилмәси үчүн долдурулмуш БЈД китаб-

часы, нәглијјат васитәсинин көмрүк мөһүр вә пломблары алтында малларын дашынмасына, бурахылмасына даир шәһадәтнамә көндәрилмә көмрүкханасына тәгдим олунур.

Көмрүк органлары БJD китабчасынын долдурулмасынын мүәјјән олунмуш гәјдалара ујғунлуғуну јохлајырлар. Бу заман БJD китабчасынын үз габығынын биринчи сәһифәсиндә мөһүр вә имзаларын олмасына, БJD китабчасы саһибинин үз габығынын биринчи сәһифәсиндә, кәсилмәјән вәрәгдә, кәсилән вәрәгләрин һамысында имзаларынын ујғунлуғуна, БJD китабчасынын е’тибарлылыг мүддәтинә хусуси дигтәт јетирилир. Көндәрилмә көмрүкханасынын вәзифәли шәхсләри БJD китабчасынын оғурланмыш кими нәзарәтдә олмадығына вә малларын дашынмасы үчүн БJD китабчасынын кәсилмәјән вәрәгинин 4-чү вә үз габығынын 3-чү графасында көстәрилән шәхс тәрәфиндән һәјата кечирилдијинә әмин олмалыдырлар.

Көндәрилмә көмрүкханалары нәглијјат васитәләринин јүк бөлмәләринин вә контејнерләрин техники вәзијјәтини, контејнерләрдә бурахылма (ичазә) шәһадәтнамәләринин вә бурахылма (ичазә) лөвһәчикләринин олмасыны јохлајыр, малларын нәглијјат васитәсинә вә контејнерә јүкләнмәсинә нәзарәт едилрләр. Нәглијјат васитәләринин јүк бөлмәләринә вә контејнерләрә көмрүк мөһүрләри вә пломблары вурулур.

Рәсмиләшдирмә заманы һәр һансы бир гәјда позунтусу ашкар едилдији һалда, көндәрилмә көмрүкханасы һәмин позунтулар арадан галдырыланадәк малларын БJD просе­дурасына ујғун олараг дашынмасына ичазә вермәјә биләр.

Әкәр сәнәдли вә фактики нәзарәт нәтичәсиндә БJD просе­дурасы тәтбигинин бүтүн шәртләринә әмәл олундуғу мүәјјән едилмишсә, ашағыдакылар долдурулур:

БJD китабчасынын кәсилән вәрәгләринин һамысында 16-чы графа;

- 1 нөмрәли кәсилән вәрәгин “Хидмәти истифадә үчүн” графасында вә 1 нөмрәли көтүјүн 5-чи графасында ди­кәр мә’луматлар ичәрисиндә малларын Азәрбајчан Республика­сындан апарылмасынын мұвафиг көмрүк режиминин коду вә малларын фактики апарылмасына нәзарәт һәјата кечирилирсә “Контрол” сөзү дә көстәри­лир;

- комплектин кәсилән вәрәгинин 1 нөмрәли көтүјү;

- комплектин һәр ики кәсилән вәрәгинин 18-23 графалары;

- 1 нөмрәли кәсилән вәрәгин 23-чү графасында вә 1 нөмрәли көтүјүн 6-чы графасында көмрүк органынын вәзифәли шәхсинин нөмрәли мөһүрү вурулур, имзасы вә тарих гојулур.

Комплектин 1 нөмрәли вәрәги БJD китабчасындан ајрылыр вә лазым кәлдикдә нәзарәтә көтүрүлүр. Рәсмиләшдирилмиш БJD китабчасы хусуи журналда гејдијјата алыныр. Рәсмиләшдирилмиш БJD китабчасы дашыјычыја гајтарылыр.

Маллар тәкрар ихрач көмрүк режими алтына гојулдугда, һәмчинин ашағыда көстәрилән көмрүк режимләри алтында јерләшдирилдикдә, онларын Азәрбајчан Республикасы әразисиндән фактики апарылмасына нәзарәт көндәрилмә көмрүкханасы тәрәфиндән һәјата кечирилир.

- мүвәггәти кәтирилмә (идхал) (код 31);
- көмрүк анбары (код 74);
- көмрүк нәзарәти алтында е'мал (код 52);
- малларын азад игтисади зоналара идхалы (кәтирилмәси) (код 74);
- рүсумсуз тичарәт мағазасы (код 72).

Бу һалда көндәрилмә көмрүкханасы тәрәфиндән комплектин 1 нөмрәли вәрәгләринин 20-чи графасында малларын чатдырылма мүддәти көстәрилир. Көстәрилән вәрәгләрдә "Хидмәти истифадә үчүн" графасында дашынан малларын көмрүк дәјәри, 10-чу графада исә онларын ХИФӘН кодлары көстәрилмәклә мүфәссәл тәсвири көстәрилир. Әкәр бүтүн мә'луматларын дахил едилмәси үчүн 10 графа јетмирсә, ики нүсхәдән ибарәт гошма вәрәгләрдән истифадә олунмасына јол верилир. Гошма вәрәгләрдә, һәмчинин, БJD китабчасынын нөмрәси, саһибинин ады вә үнваны да көстәрилир. Гошма вәрәгләр көмрүк органынын вәзифәли шәхсләринин шәхси нөмрәли мөһүрү илә тәсдигләнир. Бу чүр вәрәгләрин олмасы барәдә комплектин һәр ики кәсилән вәрәгинин 8-чи графасында гејдијјат апарылыр. Комплектин 1 нөмрәли вәрәги нәзарәтә алыныр вә ајрыча говлутда сахланылыр.

БJD китабчасы вә көндәрилмә көмрүкханасынын гејдләри олан јүк вә малы мүшајиәт едән сәнәдләр чыхыш көмрүкханасына тәгдим едилир.

Көмрүк хидмәтләринин вәзифәли шәхсләри БJD китабчасынын долдурулмасынын мүәјјән олунмуш гајдалара ујғунлуғуну, комплектин 1 нөмрәли көтүјүндә көндәрилмә

көмрүкханасынын штампларынын олмасыны, елече да һәммин көтүкдө көстәрилмиш көмрүк кодуну, нәглијјат васитәләринин јүк бөлмәләринин вә ја контейнерләрин техники вәзижјәтини, нәглијјат васитәләринин јүк бөлмәләриндә вә ја контейнерләрдә көмрүк мөһүр вә пломбларын вәзижјәтини јохлајыр, мүстәсна һалларда нәглијјат васитәләринин јүк бөлмәләринә вә ја контейнерләре бахыш кечириләр.

БЈД китабчасына әмәл едилмәклә малларын дашынмасы заманы Азәрбајчан Республикасы Ганунверичилијинин һәр һансы бир позулмасы һалы ашкар едилдикдә, чыхыш көмрүкханасы БЈД китабчасыны нәзәрдә тутулмуш гәјдада гејд-шәртләрлә рәсмиләшдирилир.

Сәнәдли вә фактики нәзарәт нәтичәсиндә Азәрбајчан Республикасы Ганунверичилијинин позулмасы фактлары ашкар едилмәдикдә 2 нөмрәли кәсилән вәрәгин 24,25,26, 27,28-чи графалары вә 2 нөмрәли кәсилән көтүк долдурулур, комплектин 2 нөмрәли кәсилән вәрәги ажрылып, БЈД китабчасы журналда гејдијјата алыныр, рәсмиләшдирилмиш БЈД китабчасы дашыјычыја гәјтарылып. Кәсилән 2 нөмрәли вәрәгин 28-чи графасында вә 2 нөмрәли көтүјүн 6-чы графасында шәхси нөмрәли мөһүр вурулмагла, имза вә тарих гојулмагла көмрүк нәзарәти зонасындан чыхмаға ичәзә верилир.

Малларын Азәрбајчан Республикасы әразисиндән транзит заманы көмрүк рәсмиләшдирилмәси кириш вә чыхыш көмрүкханаларында аналожи гәјдада апарылып.

***Малларын бир нечә көндәрилмә вә тә'јинат
көмрүкханасындан дашынмасы заманы көмрүк
рәсмиләшдирилмәсинин хүсусијјәтләри***

Маллар Азәрбајчан Республикасындан апарыларкән онларын БЈД проседурасы үзрә дашынмасы бир нечә көндәрилмә көмрүкханасындан вә ја маллар Азәрбајчан Республикасына кәтириләркән бир нечә тә'јинат көмрүкханасында һәјата кечирилә биләр. һәр бир көндәрилмә вә ја тә'јинат көмрүкханасы үчүн әләвә кәсилән вәрәгләр комплекти (дәсти) тәләб олунар.

Көндәрилмә көмрүк хидмәтиндә вә ја тә'јинат көмрүк хидмәтиндә мүвафиг олараг ашағыдакылар һәјата кечирилир:

- Азәрбајчан Республикасындан апарыларкән малларын гисмән јүкләниб-тамланмасы;

- Азербайжан Республикасына кәтириләркән малларын гисмән бошалдылмасы.

Малларын гисмән жүкләниб-тамланмасы һәјата кечирилән көмрүк хидмәти бу бәнддә көстәрилән хусусијјәтләр нәзәрә алынмагла, әсаснамә илә нәзәрдә тутулмуш гәјдада малларын дашынмасынын рәсмиләшдирилмәсини һәјата кечирир.

Көстәрилән көмрүк хидмәтинин вәзифәли шәхсләри биринчи көндәрилмә көмрүкханасынын мөһүр вә пломбларыны чыхарыр, жүкләнмиш малларын адларыны вә сајыны БЈД китабчасынын бүтүн кәсилән вәрәгләриндә көстәрирләр, БЈД китабчасынын кәсилән вәрәгләринин һамысынын 16-чы графасында көмрүк мөһүр вә пломблары барәдә гејдләрин үстүндән хәтт чәкир, долдурулмуш кәсилән вәрәгләрин 16-чы графасында вә комплектин 1 нөмрәли көтүјүндә јенидән вурулмуш көмрүк мөһүрләри вә гојулмуш көмрүк пломблары һаггында гејдијјатлар апарырлар.

Малларын гисмән бошалдылмасына нәзарәт едән көмрүк хидмәти бу бәнддә көстәрилән хусусијјәтләр (өһдәликләр) истисна едилмәклә, малларын рәсмиләшдирилмәсини һәјата кечирир.

Көстәрилән көмрүк хидмәтинин вәзифәли шәхсләри әввәлки көмрүкханаларын көмрүк тә’минатларыны чыхарыр, БЈД китабчасынын долдурулмуш кәсилән вәрәгләринин һамысында бошалдылмыш малларын адларынын вә сајынын үстүндән хәтт чәкир вә бошалдылмыш маллар барәдә гејдијјатлар апарыр, БЈД китабчасынын 16-чы графасында көмрүк тә’минатлары барәдә гејдләрин үстүндән хәтт чәкир, долдурулмуш кәсилән вәрәгләрин һамысынын 16-чы графасында вә комплектин 1 нөмрәли көтүјүндә јенидән гојулмуш көмрүк тә’минатлары барәдә гејдијјатлар апарырлар.

***Ағырчәкили вә ириһәчмли малларын
көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин
хусусијјәтләри***

Өлчүләри вә характерләри илә бағлы нәглијјат васитәләринин пломбланмыш жүк болмәләриндә вә ја контејнерләрдә дашынмасы мүмкүн олмајан маллары ачыг нәглијјат васитәләриндә дашымаг олар. Ағырчәкили вә ириһәчмли маллар дашынаркән БЈД китабчасынын үз габыгында бүтүн вәрәгләриндә инкилис вә ја франсыз дилиндә “Ағырчәкили вә

Ириһәчмли Маллар” сөзләри җазылмалыдыр. (HEAVYOR BULKY GOODS”).

Көндәрилмә көмрүкханасы БЈД җитабчасына фото-шәкилләр, габлашдырма вәрәгләри, чертҗожлар (чизкиләр) вә дашынан малларын ејниләшдирилмәси үчүн зәрури олан дикәр сәнәдләр әлавә едилмәсини тәләб едә биләр. Бу чүр сәнәдләр көндәрилмә көмрүкханасы тәрәфиндән тәсдиг олунур вә БЈД җитабчасынын һәр бир вәрәгинә бәркидилир. Бу заман вәрәгләрин һамысынын 8-чи графасында бу чүр сәнәдләрин олмасына даир гејдләр едилир. Бу чүр маллар Азәрбајчан Республикасынын әразиси илә һәрәкәт едәркән көмрүк хидмәтләри: әсаснамәнин тәләбләринә әмәл олунмасыны изләмәли, маллар Азәрбајчан Республикасына кәтириләркән, зәрурәт олдугда әлавә көмрүк ејниләшдирилмәси васитәләри гејмалы, кәтирилмә (апарылма) заманы БЈД җитабчасынын јүк манифестиндә бәјан едилмәмиш малларын дашынмасы һалларыны ашкар етмәк мөгсәди илә маллара бахыш кечирилмәлидир.

Аксиз веркисинә чәлб олунан бә’зи малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин хүсусијјәтләри

5 сажлы әлавәдә көстәрилән маллар БЈД проседурасына әмәл едилмәклә дашынма үчүн јүксәк зәманәт һәдди олан БЈД җитабчасы тәгдим олундугда рәсмиләшдирилир. Бу чүр җитабчаларын үз габығында вә кәсилән вәрәгләриндә ајдын “Түтүн Мә’мулатлары, јахуд Алкоголлу Ичкиләр” җазылмалыдыр. Бу чүр җитабчанын өрнәји (нүмунәси) һәмин әлавәдә верилмишдир. Бундан башга, бу чүр җитабчаларла дашынан малларын мүфәссәл адлары вә ХИФӘН кодлары көстәрилмиш әлавә вәрәг гошулмалыдыр.

Әлавә вәрәг БЈД җитабчасына бәркидилир вә көндәрилмә көмрүкханасынын вәзифәли шәхсинин штампы илә тәсдигләнмәлидир.

Бу чүр БЈД җитабчалары үзрә зәманәт 200.000 (ики јүз мин) АБШ доллары тәшкил едир.

5 сажлы әлавәдә көстәрилән малларын БЈД проседурасына ујғун дашынмасынын рәсмиләшдирилмәси, 50 мин АБШ доллары зәманәт һәдди олан БЈД җитабчалары, һабелә “Түтүн Мә’мулатлары” җитабчалары тәгдим едилдикдә јол верилмир.

Малларын чатдырылмасына нэзарэт

Кириш көмрүкханасы вә ја тә'јинат көмрүкханасы арасында, транзит заманы кириш көмрүкханасы вә чыхыш көмрүкханасы арасында вә мүәјјән көмрүк режимләри баша чатдыгдан сонра көндәрилмә көмрүкханасы вә чыхыш көмрүкханасы арасында БЈД проседурасына әмәл едилмәклә дашынан малларын чатдырылмасына нэзарәт, Азәрбајчан Республикасы ДКК-нин бу бөлмәдә көстәрилән хүсусијјәтләр истисна олмәгла, мүвафиг олагаг транзит вә көмрүк нэзарәти алтында малларын чатдырылмасы көмрүк режиминин тәтби-гинә даир норматив актларында нэзәрдә тутулмуш гәјдада һәјата кечирилир.

БЈД проседурасына әмәл едилмәклә малларын дашын-масынын учоту мүәјјән едилмиш журналларда апарылыр.

Кириш көмрүкханалары вә ја көндәрилмә көмрүкха-насы малларын чатдырылмасына нэзарәт үчүн кириш көмрүкханасында вә ја көндәрилмә көмрүкханасында галан БЈД китабчасынын кәсилән нэзарәт вәрегинин сурәтини почтла чыхыш көмрүкханасына көндәрир.

Тә'јинат көмрүкханасы вә ја чыхыш көмрүкханасы бир сутка әрзиндә кириш көмрүкханасына вә ја көндәрилмә көмрүкханасына мүәјјән рабитә каналлары илә малларын ады, сајы, БЈД китабчасынын нөмрәси, дашыјычынын ады, малларын дахилолма тарихләри көстәрилмәклә малларын дахил олмасы барәдә мә'луматлар көндәрир. Кириш көмрүкханасына вә ја көндәрилмә көмрүкханасына 5 (беш) сутка мүддәтиндә малларын чатдырылмасы барәдә оператив мә'лумат дахил олмадығы тәгдирдә кириш вә көндәрилмә көмрүкханалары ганунла мүәјјән олунмуш гәјдада тәдбирләр көрүр.

БЈД проседурасына әмәл едилмәклә дашыма баша чатдыгдан сонра БЈД китабчасы тә'јинат көмрүкханасынын вә ја чыхыш көмрүкханасынын мүвафиг мөһүрләри илә дашыјычыја гәјтарылыр вә БЈД проседурасынын лазими гәјдада баша чатмасынын мәгсәдинә хидмәт едир.

Әкәр көмрүк рәсмиләшдирилмәси гејд-шәртләрлә һәјата кечирилмишсә (јә'ни көмрүк гәјдаларынын позулмасы һалы олмушса), БЈД китабчасынын көтүкләриндә вә кәсилән вәрегләриндә гејд-шәртләр едилир.

Јол-нәглијат һадисәләри

БЈД заманы нәглијат васитәләринин јүк бөлмәлә-ринин вә көмрүк мөһүр пломбларынын зәдәләнмәсинә сәбәб

олмуш тәсәдүфи һаллар јол-нәглијјат һадисәләри (ЈНһ) һесаб олунур.

Дашыјычы нәглијјат васитәләринин јүк бөлмәләринин вә ја көмрүк мөһүр вә пломбларынын позулмасы барәдә мүрачиәт едәркән, фәалијјәт зонасында бу ЈНһ баш вермиш көмрүкхана ЈНһ-нин һалларына даир дашыјычыдан мүфәссәл изаһат алмалы, БЈД проседурасына әмәл едилмәклә малларын сонракы дашынмасынын мүмкүнлүјү барәдә гәрар гәбул етмәли, ЈНһ-нә даир протоколу долдурмалы вә ја протокол Дөвләт Јол Полиси органлары тәрәфиндән долдурулмушса, ону тәсдиг етмәлидир. ЈНһ-нә даир протоколун долдурулма нүмунәси 15 сәјлы әләвәдә верилмишдир.

БЈД проседурасына әмәл едилмәклә ЈНһ барәдә бир сутка әрзиндә јазылы сурәтдә оператив рабитә каналлары илә кириш көмрүкханасына вә ја көндәрилмә көмрүкханасына мә'лумат верилмәси зәруридир.

ЈНһ-дән сонра маллар үзәриндә бүтүн әмәлијјатлар барәдә тә'јинат көмрүкханасына вә ја көндәрилмә көмрүкханасына мә'лумат верилмәси зәруридир.

ЈНһ-дән сонра маллар үзәриндә бүтүн әмәлијјатлар көмрүкхананын нәзарәти алтында һәјата кечирилмәлидир.

Нәглијјат васитәсинин јүк бөлмәсинин зәдәләнмәси вә ја ејниләшдирмә васитәләринин позулмасы ЈНһ-нин нәтичәсиндә баш вермәдији тәгдирдә, көмрүк гәјдаларынын позулмасына даир протокол тәртиб олунур вә кәсилән вәрәгләрин мүвафиг графаларында вә ја БЈД китабчасынын көтүкләриндә гејдләр едилир.

ЈНһ-дән сонра маллар бошалдылыб башга јол-нәглијјат васитәсинә вә ја контейнерә јүкләнә вә БЈД проседурасына әмәл едилмәклә тә'јинаты үзрә көндәрилә биләр. БЈД проседурасына әмәл едилмәклә дашыма мүмкүн олмадығы һалда, маллар тә'јинат көмрүкханасына малларын көмрүк нәзарәти алтында чатдырылмасы проседурасына мүвафиг олараг көндәрилә биләр.

Дашыјычынын вә зәманәт бирлијинин мәс'улијјәти

БЈД проседурасы үзрә малларын дашыјычысы, бу Әсаснамәнин мүддәаларынын позулмасы һалында Азәрбајҗан Республикасы Ганунверичилијинә ујғун олараг мәс'улијјәт дашыыр.

Малларын көмрүк органынын ичазеси олмадан верилмәси, тә'јинат көмрүкханасына чатдырылмамасы ыалында, фәалијјәт зонасында бу ыугуг позунтусу ашкар едилмиш көмрүк органы мүјјән олунмуш гәјдада көмрүк гәјдаларынын позулмасына даир иш ачыр вә она бахылдыгдан сонра тәнбеһ гојулмасына даир гәрар чыхарыр. Малларын көмрүк органларынын ичазеси олмадан верилмәсинә, итирилмәсинә вә чатдырылмамасына даир ишләр бир гәјда олараг ашағыдакы көмрүк хидмәтләри тәрәфиндән арашдырылыр:

- маллар Азәрбајчан Республикасына кәтириләркән кириш-көмрүк хидмәти;

- малларын Азәрбајчан Республикасы әразисиндән транзити заманы кириш-көмрүк хидмәти;

- маллар Азәрбајчан Республикасындан апарыларкән көндәрилмә көмрүк хидмәти.

Көмрүк гәјдаларынын позулмасына даир ишләр Азәрбајчан Республикасы әразиси илә көмрүк нәзарәти алтында дашынмасынын башладығы көмрүк хидмәтләриндән дахил олмуш сәнәдләр јохланылдыгдан вә тә'јинат көмрүкханасында вә ја чыхыш көмрүкханасында малларын чатдырылмамасы факты тәсдиг едилдикдән сонра ачылыр.

Көмрүк гәјдаларынын позулмасына даир протоколда вә тәнбеһ гојулмасына даир гәрарда дашыманын БЈД проседурасы үзрә һәјата кечирилдији вә БЈД китабчасынын нөмрәси көстәрилыр.

Малларын ичазәсиз верилмәси, итирилмәси вә чатдырылмамасы үчүн тутулмалы олан көмрүк рүсум вә веркиләри, дашыјычы вә ја зәманәт бирлијиндән Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ганунверичилијинә ујғун олараг тутулур. Малларын көмрүк органынын ичазәси олмадан верилмәсинин, итирилмәсинин вә ја чатдырылмамасынын көмрүк рүсум вә веркиләринин мүбаһисәсиз тутулмасына сәбәб олан һәр бир ыалына даир 5 сәјлы әләвәдә көстәрилән формада Азәрбајчан Республикасы Ганунверичилијинә ујғун олараг акт тәртиб олунур. Мүбаһисәсиз гәјдада тутулмалы олан көмрүк рүсум вә веркиләринин мәбләғи Азәрбајчан Республикасынын “Көмрүк Тарифи” һагында Ганунуна ујғун олараг көмрүк дәјәри әсасында һесабланыр. Көмрүк рүсум вә веркиләри фактики олараг тутулдугдан сонра мүбаһисәсиз тутулмаја даир актда көстәрилмиш мәбләғ, онун көмрүк органынын һесабына дахил олмасы тарихи вә банк сәнәдинин тарихи көстәрилыр.

Көмрүк рүсумлары вә веркиләринин дашыҗычыдан мүбаһисәсиз гәјдада тутулмасы мүмкүн олмадығы һалда өдәмә барәдә тәләб актда бир аҗ әрзиндә мүбаһисәсиз тутулачағы көстәрилир. Һәмин актда көмрүк рүсум вә веркиләринин тутулмасыны мүмкүнсүз едән сәбәбләр дә көстәрилир.

Көстәрилән гејди олан акт, көмрүк гәјдаларынын позулмасына даир протоколун, тәнбеһ гојулмасына даир гәрарын вә БЈД китабчасынын кәсилән вәрәгинин сурәтләри илә бирликдә Азәрбајчан Республикасы Дөвләт Көмрүк Комитәсинин Көмрүк нәзарәтинин тәшкили Баш Идарәсинә вә малијјә-тариф вә валјута нәзарәти Баш Идарәсинә көндәрилир. Акта имкан дахилиндә тәләб олуан мөбләғләрин өдәнилмәсинин мүмкүнлүҗү барәдә банкын вә ја диқәр кредит идарәсинин тәсдигедичи сәнәди дә әләвә едилмәлидир.

Көмрүк рүсум вә веркиләринин гисмән өдәндији һалда да јухарыда садаланан бүтүн сәнәдләр Азәрбајчан Республикасы ДКК-нин КНТБИ-нә вә МТ вә ВНБИ-нә көндәрилир. Бу заман мүбаһисәсиз тутулма барәдә актда мөбләғ көстәрилир вә өдәмә тапшырығынын сурәти әләвә едилир.

КНТБИ, ГКГПМБИ вә БМТ вә ВНИ алынмыш материаллар әсасында көмрүк рүсум вә веркиләринин өдәнилмәсинә даир тәләбнамәләр һазырланыр вә көстәрилән сәнәдләр алындыгдан 5 күн сонра, бу тәләбнамәни БЈД китабчасынын кәсилән вәрәгинин сурәти вә диқәр зәрури сәнәдләрлә бирликдә АБАДА-ја тәғдим едилир.

КНТБИ, ГКГПМБИ БЈД Конвенсијасы илә мүәјјән олунаш өдәмә барәдә тәләбнамәләрә бахылмасы мүддәтләринә әмәл олунасына, МТ вә ВНБИ көмрүк рүсум вә веркиләринин Азәрбајчан Республикасы ДКК-нин һесабына дахил олмасына нәзарәт едилрләр.

4.7. КӨМРҮК МӨҢҮР ВӘ ПЛОМБЛАРЫ АЛТЫНДА МАЛЛАРЫН ДАШЫНМАСЫ ҮЧҮН НӘГЛИЈАТ ВАСИТӘЛӘРИНИН ТӘҶИЗ ЕДИЛМӘСИНӘ ТӘЛӘБЛӘР ВӘ ОНЛАРЫН ЈҮК ДАШЫНМАСЫНА БУРАХЫЛМАСЫ ГӘЈДАЛАРЫ

Бир гәјда олараг, көмрүк рәсмиләшдрилмәси мәрһәләсиндә јүкләр бағлы нәглијјат васитәләри илә дашынмалыдыр. Ағырчәкли вә иригабаритли јүкләр вә топа дашынан (гум,

чынгыл вә с.) жүкләр ачыг нәглијјат васитәләриндә дашына биләр. Белә һалларда көмрүк органы бу малларын дәјишдирилмәсинә имкап вермәмәк үчүн лазыми тәдбирләр көрмәлидир.

Көмрүк ганунверичилији малларын көмрүк тә'минатлары алтында дашындығы нәглијјат васитәләринә бир тәләб ирәли сүрүр – техники тәһъизат нормаларына ујғун кәлмәк. Бу техники нормативләр “Көмрүк мөһүрләри вә пломбалары илә жүкләрин дашынмасындан өтрү нәглијјат васитәләринин (контејнерләрин) тәһъизаты Гајдаларында (Комитә сәдринин 8 сентјабр 1997-чи ил тарихли 825 сәјлы әмри илә тәсдиг едилмишдир) өз әксини тапмышдыр. Бу Гајдаларда нәглијјат васитәләринин конструијаларына техники тәләбләр ифадә олунур:

- а) нәглијјат васитәләринин жүк бөлмәләри;
- б) брезентлә өртүлмүш нәглијјат васитәләринин жүк бөлмәләри;

- в) контејнерләр (брезентлә өртүлмүш контејнерләр дә дахил олмагла).

Мүәјјән олунмуш гајдада тәһъиз едилмиш нәглијјат васитәси дедикдә елә нәглијјат васитәләри баша дүшүлүр ки, онларын жүк бөлмәләри елә гурулмуш олсун ки:

- а) малларын мөһүрләнмиш жүк бөлмәләриндән көтүрүлмәси, јахуд ораја јығылмасы, көмрүк тә'минатларынын көзлә көрүнән гырылмасы вә ја зәдәләнмәси олмадан мүмкүн олмасын;

- б) көмрүк тә'минатлары асан вә е'тибарлы вурула билсин;

- в) орада малларын кизләдилмәси үчүн намә'лум јерләр олмасын;

- г) малларын јерләшә биләчәји јерләр көмрүк бахышы үчүн асан олсун.

Нәглијјат васитәләринин жүк бөлмәләринин конструијасы (контејнерләрин конструијасы) бу Гајдаларла мүәјјән едилмиш техники тәләбләрә мұвафиг олмалыдыр.

Нәглијјат васитәләринин жүк бөлмәләринин конструијасы ашағыдакы тәләбләрә мұвафиг олмалыдыр:

- а) жүк бөлмәсинин тәркиб элементләри (диварлары, дөшәмәси, гапылары, дамы, дајаглары, чәрчивәси, көндәлән элементләри вә с.) елә бир механизмин васитәсилә бирләш-

дирилмәлидир ки, онлары көзлә көрүнән изләрә јол вермәдән бајыр тәрәфдән ачыб чыхармаг вә јенә дә јеринә гојмаг мүмкүн олмасын, ја да елә үсулларла бирләшдирилмәлидир ки, һәммин конструксијада заһири изләрә јол вермәдән дәјишикликләр етмәк мүмкүн олмасын. Диварлар, дөшәмә, гапылар вә дам мүхтәлиф элементләрдән һазырландығы һалларда да онлар һәммин тәләбләрә чаваб вермәли вә лазыми гәдәр мөһкәм олмалыдырлар;

б) гапыларын вә диқәр гапама системләринин (бағла-јычы кранлары, бача гапаглары, фланслар вә с. дахил олма-ла) елә механизми олмалыдыр ки, онларын үзәринә көмрүк мөһүрләри вә пломбларыны вурмаг мүмкүн олсун. һәммин механизм елә олмалыдыр ки, ону заһири изләрә јол вермәдән бајыр тәрәфдән ачыб чыхармаг вә јенә дә јеринә гојмаг, көмрүк мөһүрләринин вә пломбларынын зәдәләнмәсинә јол вермәдән гапылары вә гапајычы гурғулары ачмаг мүмкүн олмасын. Көмрүк мөһүрләри вә пломблары мұвафиг тәрздә мұһафизә олунмалыдыр. Ачылан гапагларын (лјукларын) дүзәл-дилмәсинә ичазә верилир;

в) вентилјасија вә дренаж дешикләри јүк бөлмәсинә дахил олмаға имкан вермәјән гурғуларла тәһиз едилмәлидир. һәммин гурғунун елә конструксијасы олмалыдыр ки, ону көзлә көрүнән изләрә јол вермәдән бајыр тәрәфдән чыхармаг вә јенә дә јеринә гојмаг мүмкүн олмасын.

Јүк бөлмәсинин тәркиб элементләринә практик баһым-дан ичәриси бош саһәләрин (мәсәлән, диварын тәркиб һиссәләри арасында) дахил едилмәсинә ичазә верилир. һәммин саһәләрдән малларын кизләдилмәси мәгсәди илә истифадә етмәјин мүмкүн олмамасындан өтрү:

- дахили өртүк јүк бөлмәсинин бүтүн һүндүрлүјү бојунча дөшәмәдән тавана гәдәр бүрүдүјү һалларда, јахуд өртүк илә заһири дивар арасындакы саһә бүтүнлүклә бағлы олдуғу һалларда дахили өртүк елә бәркидилмәлидир ки, көзлә ашкар көрүнән изләрә јол вермәдән ону сөкмәк вә јенә дә јеринә бәркитмәк мүмкүн олмасын;

- өртүк јүк бөлмәсини бүтүн һүндүрлүјү бојунча бүрүмәдији вә өртүк илә заһири дивар арасындакы саһә бүтүнлүклә бағлы олмадығы һалларда, јүк бөлмәсинин конструксијасында ичибош саһәләрин олдуғу бүтүн диқәр

һалларда көстәрилән саһәләрин мигдары мүмкүн гәдәр аз вә һәмин саһәләр көмрүк нәзарәтиндән өтрү чох асан олсун.

Пәнчәрәләрин гурулмасына бу шәртлә ичазә верилир ки, онлар мөһкәм материаллардан дүзәлдилмиш олсун вә ашкар көрүнән изләрә јол вермәдән онлары бајыр тәрәфдән чыхармаг вә јенидән јеринә бәрпа етмәк мүмкүн олмасын. Шүшә салмаға јол верилә биләр, лакин бу заман пәнчәрәнин бајыр тәрәфдән чыхарылмасы мүмкүн олмајан мөһкәм металдан һазырланмыш гәфәси олмалыдыр; гәфәсин дәликләринин өлчүләри 10 мм-дән чох олмамалыдыр.

Дөшәмәдә јағлама, хидмәт көстәрмәк, гумгабыны долдурмаг кими техники мәгсәдләр үчүн дүзәлдилән дәликләрә, елә шәртлә јол верилә биләр ки, онларын гапаглары олсун вә бу гапаглар елә дүзәлдилсин ки, бајыр тәрәфдән јүк бөлмәсинә дахил олмаг мүмкүн олмасын.

Нәглијјат васитәләри ашағыдакы тәләбләрә дә чаваб вермәлидир.

Брезент ја мөһкәм галын кетандан, ја да үзүнә пластик күтлә чәкилмиш, јахуд резинләшдирилмиш, дартылдыгда узанмајан, чох мөһкәм парчадан (гумашдан) һазырланмалыдыр. Брезент саз вәзијјәтдә олмалыдыр вә елә һазырланмалыдыр ки, гапајычы механизмлә бәркидилдикдән сонра көзә көрүнән изләрә јол вермәдән јүк бөлмәсинә кечмәк мүмкүн олмасын.

Брезент бир нечә парчадан ибарәт олдугда, һәмин парчаларын учлары бир-биринин үстүнә гатланыр вә ән азы бир-бириндән 15 мм аралы олан чүт тикишлә бир-биринә сырыныр. Һәмин тикишләр Гајдаларын 1№-ли әлавәсиндә көстәрилән кими олмалыдыр, лакин әкәр брезентин бә'зи һиссәләриндә (мәсәлән, галдырылан дөшәмәләрдә вә күчләндирилмиш бучагларда) золаглары көстәрилән үсул илә бирләшдирмәк мүмкүн дејилсә, брезентин јухары һиссәсинин учларыны гатламаг вә золаглары Гајдаларын 2 вә 3 №-ли әлавәләриндә көстәрилдији кими тикмәк кифајәтдир. Һәмин тикишләрдән бириси јалныз ичәридән көрүнмәлидир вә бу тикиш үчүн сечилән сапын рәнки һәм брезентин, һәм дә диқәр тикиш үчүн сечилән сапын рәнкиндән фәргләнмәлидир. Бүгүн тикишләр механики үсулла сырымалыдыр.

Әкәр брезент пластик күтлә илә өртүлмүш бир нечә парча гумашдан тәртиб едилмишсә, һәмин парчалар

леимләмә үсулу илә бир-биринә бирләшдирилмәлидир. Һәр парчанын кәнарлары дикәр парчанын кәнарларынын үстүнү ән азы 15 мм өртмәлидир. Парчаларын бирләшдирилмәси һәммин енликдә бүтүнлүклә апарылмалыдыр. Бирләшмәнин бајыр тәрәфдәки кәнары елә һәммин леим үсулу илә ән азы 7 мм енликдә пластик күглә золағы илә өртүлмәлидир. Һәммин золағын үзәринә, һабелә онун һәр тәрәфинә ән азы 3 мм енликдә дәгиг биртипли релјеф вурулмалыдыр. Леимләмә елә јеринә јетирилир ки, көзлә көрүнән изләри јол вермәдән һәммин парчалары бир-бириндән ајырмаг вә јенә дә бир-биринә бирләшдирмәк мүмкүн олмасын.

Көмрүк мөһүрләри вә пломблары алтында бејнәлхалг јүк дашынмасына јалныз ашағыдакы шәкилдә һазырланмыш вә тәһвиз едилмиш контејнерләр бурахыла биләр:

а) јүкләри контејнерләрин мөһүрләнмиш һиссәсиндән чәкиб чыхармаг мүмкүн олмасын вә ја гырылмасын, көмрүк мөһүрләринин, пломбларынын зәдәләnmәсинин заһири изи галмадан ораја јүкләмә мүмкүн олмасын;

б) көмрүк мөһүрләри вә пломбларыны ади вә мөһкәм вурмаг мүмкүн олсун;

в) онларда јүк кизләтмәк үчүн кизли јерләр олмасын;

г) јүкләр көмрүк нәзарәтини һәјата кечирмәјә имкан верән јерләрдә јерләшдирилсин.

Контејнерләрин тәркиб һиссәләри (диварлар, дөшәмә, гапылар, дам, дајаглар, чәрчивәләр, көңдәлән элементләр вә с.) ја харичдән чыхартмаг мүмкүн олмајан гурғу васитәсилә, јахуд да заһири изләр гојулмадан дәјишдирилмәси мүмкүн олмајан конструксијаны тә'мин едән үсулларын көмәји илә бирләшдирилмәлидир.

Гапылар вә башга бағланан системләрдә көмрүк мөһүрү вә пломблары вурмаг мүмкүн олан гурғулар олмалыдыр:

Вентилјасија вә дренаж дешикләри контејнерләрә дахил олмаға мане олан гурғу илә тә'мин олунмалыдыр. Бу гурғу елә олмалыдыр ки, ону харичдән заһири из гојмадан чыхартмаг, сонра исә јеринә гојмаг мүмкүн олмасын.

Гатланан вә сөкүлән контејнерләр бу гәјдаларда көстәрилән тәләбләрә чаваб вермәлидир.

Јығылмыш контејнерләрин бајыр тәрәфиндә олан чәмләшдиричи гурғулар елә конструксијаға малик олмалыдыр

ки, онларын үзэринә көмрүк пломбу вә мөһүрү вурмаг мүмкүн олсун.

Нәглијјат васитәләри техники нормативләрин тәләбләринә ујғун олдугда, онлар малларын көмрүк тә’минатлары аттында дашынмасына бурахыла биләр.

Бурахылма проседурасы ДКК-нин “Нәглијјат васитәләринин (контејнерләрин) көмрүк мөһүрләри вә пломблары илә јүк дашымаларына бурахылмасы гәјдалары һагтында Тә’лиматы” илә мөјјәнләшдирилир.

Нәглијјат васитәсинин бурахылышы һагтында шәһадәтнамә алмагдан отру онун мүлкијјәтчиси, јахуд саһиб нәглијјат васитәсинин нөвүнү, чинси вә фәрди әламәтләрини, дәвләт гејдијјат нөмрәләрини, бурахылыш һагтында гәрарын гәбул едилмәсиндән өтрү истифадә олуна билән диқәр мә’луматлары көстәрмәклә мөјјәнләшдирилмиш рекионал көмрүк органларына јазылы сурәтдә әризә тәгдим едир. Әризә сәрбәст формада тәртиб олунур.

Әризә нәглијјат васитәсинин фото-шәкилләри, һабелә нәглијјат васитәсинә даир мүлкијјәтчилик, там тәсәррүфат идарәетмәси, оператив идарәетмә, јахуд саһибкарлыг һутугуну тәсдиг едән сәнәдләр дә әлавә олунур.

Әризә верилдији күндән 10 күн мүддәтиндә көмрүк органлары тәрәфиндән бахылмалыдыр. Бу мүддәт әрзиндә көмрүк хидмәти нәглијјат васитәсинин тәһизат гәјдалары илә нәзәрдә тутулан техники тәләбләрә мұвафиглијини јохлајыр.

Әкәр нәглијјат васитәси нәзәрдә тутулан техники тәләбләрә мұвафигдирсә, көмрүкхана тәрәфиндән бурахылыш барәдә шәһадәтнамә верилир.

Нәглијјат васитәләринин бурахылышы һагтында шәһадәтнамә

Бурахылыш һагтында шәһадәтнамә ики нүсхәдә тәртиб олунур; онун бири көмрүк органында сахланылып, диқәри исә нәглијјат васитәсинин мүлкијјәтчисинә, јахуд саһибинә верилир (Шәһадәтнамәнин нүмунәси 6 сәјлы әлавәдә көстәрилмишдир).

Бурахылыш һагтында шәһадәтнамәјә сыра нөмрәси верилир. Шәһадәтнамә ону верән көмрүк органынын мөһүрү илә тәсдиг едилир.

Әкәр шәһадәтнамә вермиш көмрүк органы зәрури һесаб едәрсә, һәмин көмрүк органы тәрәфиндән тәсдиг едилмиш

фото-шәкилләр, җахуд шәкилләр шәһадәтнамәҗә алава олунур. Белә җалда һәммин сәнәдләрин мигдары шәһадәтнамәнин 6-ч графасында көстәрилик.

Јол-нәглијјат васитәсинин бурахылышы җагтында шәһадәтнамәнин үз тәрәфиндән алава олараг ашағыдакылар ча едилмәлидир:

“1975-чи ил 14 нөјабр тарихли БЈД Конвенсиясы”
“TIR Convention of November 1975”.

Бурахылыш җагтында шәһадәтнамә нәглијјат васитә сини мүшәјиәт етмәлидир.

Көмрүк мөһүрләри вә пломблары алтында јүк дашын масына бурахылан нәглијјат васитәләринин мүлкијјәтчиләри вә саһибләри верилмиш шәһадәтнамәнин җахшы сахланыл- масыны тәмин етмәлидирләр.

Шәһадәтнамә 2 ил мүддәтинә верилир.

Нәглијјат васитәләри һәр ики илдән бир фәалијјәт рекионунда олдуғу (нәглијјат васитәләринин мүлкијјәтчисинин, җахуд саһибинин даими јашадығы) көмрүк органы тәрәфиндән јохланылмаг вә шәһадәтнамәни тәзәләмәк үчүн тәгдим едилир.

Әкәр нәглијјат васитәси тәһиз җајдалары илә нәзәрдә тутулан техники тәләбләрә даһа мүвафиг дејилсә, бу заман көмрүк мөһүрләри вә пломблары алтында јүкләрин дашын- масындан өтрү ондан истифадә етмәјин мүмкүн олмасы үчүн нәглијјат васитәси бурахылыша чаваб верән вәзијјәтә кәтирил- мәлидир.

Әкәр нәглијјат васитәсинин әсас характеристикалары дејишилмишсә, онда бу нәглијјат васитәсинин бурахылышы гүввәдән дүшмүш һесаб олунур вә көмрүк мөһүрләри вә пломблары алтында јүкләрин дашынмасындау өтрү истифадә етмәјин мүмкүн олмасы үчүн нәглијјат васитәси јенидән бурахылышдан кечирилмәлидир.

Белә җалда үстүндән хәтт чәкилмәклә вә үзәриндә баш һәрфләрлә “Ләғв олунмушдур” сөзләри јазылмагла шәһадәт- намә ләғв едилир. Бунула бәрәбәр ләғв етмәнин тарихи вә көмрүк органынын вәзифәли шәхсинин фамилијасы көстәрилир. Ләғветмә барәдә көстәрилән гејд вәзифәли шәхсин имзасы вә шәхси нөмрәли мөһүрү илә тәсдиг олунур.

Әкәр көмрүк мөһүрләри вә пломблары алтында јүк дашынмасы үчүн бурахылан нәглијјат васитәсиндә

көмрүк органы чидди насазлыглар ашкар едәрсә, о, көмрүк пломблары вә мөһүрләри алтында жүкләрин дашынмасы мәгсәдилә бу кими нәглијјат васитәсинин һәрәкәтинин давам етдирилмәсини ја гадаған едә биләр, ја да көмрүк нәзарәтинин тә'мин едилмәси үзрә лазыми тәдбирләр көрәрәк, бу кими нәглијјат васитәсинин һәрәкәтинин давам етдирилмәсинә ичазә верә биләр. Бурахылан нәглијјат васитәси мүмкүн гәдәр гыса мүддәтдә вә һәр Һалда көмрүк мөһүрләри вә пломблары алтында жүкләрин дашынмасындан өтрү јенидән истифадә олунана гәдәр лазыми вәзијјәтә кәтирилмәлидир.

Көмрүк органы насазлыг барәдә нәглијјат васитәсинин бурахылышы һаггында шәһадәтнамәнин 10-чу графасында мүвафиг гејд едир. Нәглијјат васитәси тә'мирдән сонра көмрүк органына тәгдим олунамалыдыр ки, о, бундан әввәлки графанын гејдини ләғв етмәк үчүн 11-чи графаја мүвафиг гејд етмәк јолу илә шәһадәтнамәнин е'тибарлығыны бәрпа етсин. Шәһадәтнамәнин 10-чу графасына насазлыг барәдә гејд едилән нәглијјат васитәси мүвафиг тә'мир апарыланадәк вә 10-чу графанын гејди ләғв олунанадәк көмрүк мөһүрләри вә пломблары алтында жүкләрин дашынмасындан өтрү истифадә едилә билмәз.

Шәһадәтнамәјә едилән һәр бир гејдин тарихи кәстәрилмәк шәртилә көмрүк органынын вәзифәли шәхсинин шәхси нөмрәли мөһүрү илә тәсдиг олунамалыдыр.

Әкәр нәглијјат васитәсинин, көмрүк органынын вәзифәли шәхсләринин фикиринчә, чидди характерә малик олмајан насазлыглары варса, онда көмрүк мөһүрләри вә пломблары алтында жүкләрин дашынмасындан өтрү һәмин нәглијјат васитәсиндән истифадә едилмәсинә ичазә верилә биләр. Бурахылыш шәһадәтнамәсинин саһибинә һәмин насазлыглар барәдә хәбәрдарлыг едилир, о исә әлверишли вахтда, лакин көмрүкхана мөһүрләри вә пломблары алтында жүкләрин дашынмасындан өтрү јенидән истифадә едилмәјә гәдәр гыса мүддәтдә һәмин нәглијјат васитәсинин мүвафиг тәрздә тә'мир олунома-сыны тә'мин етмәлидир.

Јол нәглијјат васитәсинин гејдијјатда олдуғу өлкәнин сәләһијјәтли органы тәрәфиндән верилмиш бурахылыш һаггында шәһадәтнамә, Азәрбајҗан Республикасы көмрүк органлары тәрәфиндән о Һалда е'тибарлы һесаб едилә биләр ки,

әкәр бу өлкә 1959-чу илин БJD Конвенсиясынын, јахуд 1975-чи илин БJD Конвенсиясынын үзвү олсун.

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк органлары 1959-чу илин БJD Конвенсиясынын, јахуд 1975-чи илин БJD Конвенсиясынын, јахуд да контејнерләрә аид 1972-чи ил Көмрүк Конвенсиясынын иштиракчысы олан дәвләтин сәләһијјәтли органы тәрәфиндән верилән контејнерләрин бурахылышыны вә бурахылыш һаггында шәһадәтнамәни е'тибарлы һесаб едирләр.

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк органлары Азәрбајчан Республикасынын мәнәфејинә чидди зәрәр кәтирә биләчәк гачагмалчылығын вә көмрүк иши, јахуд көмрүк гәјдаларынын позунтусу саһәсиндә дикәр чинајәтләрин баш вермәсиндән өтрү имкан јарадан чидди насазлыглар ашкар олундугда, 1959-чу илин БJD Конвенсиясынын, јахуд 1975-чи илин БJD Конвенсиясынын, јахуд да контејнерләрә аид 1972-чи илин Көмрүк Конвенсиясынын иштиракчысы олан дәвләтләрин сәләһијјәтли органлары тәрәфиндән верилмиш јол нәглијјат васитәләринин вә контејнерләрин бурахылышыны е'тибарлы һесаб етмәмәк һүгуна маликдир.

Ичазә фәрди гәјдада верилир. Ичазә проседурасыны һәјата кечирән көмрүк органы ичазә шәһадәтнамәси верир.

Контејнерин мүлкијјәтчиси вә ја саһиби јүк дашынмасына бурахылмасы үчүн мүвафиг көмрүкханаја әризә илә мүрачиәт етмәлидир. Әризәдә истеһсалчы завод тәрәфиндән контејнерә верилмиш нөмрә, онун әсас әламәтләри, еләчә дә бурахылмаја ичазә верилмәси үчүн зәрури олан дикәр мәлуматлар көстәрилмәлидир.

Верилмиш әризәјә 10 күн мүддәтиндә бахылмалыдыр. Көстәрилән мүддәт әрзиндә контејнерин техники тәләбләрә чаваб вермәси јохланылмалыдыр. Техники тәләбләрә чаваб верән контејнерләрә јүк дашынмасына бурахылмасы барәдә көмрүкхана тәрәфиндән шәһадәтнамә верилир.

Јүк дашынмасына бурахылмасы һаггында шәһадәтнамәнин верилмәси әризәчијә һәмин контејнерә бурахылыш һаггында лөвьәчик вурмаг һүгуу верир.

Бурахылма һаггында лөвьәчик ајдын көрүнән јердә, хүсуси мәгсәдләр үчүн верилмиш нөмрәләрлә јанашы вурулмалыдыр.

Јүк дашынмасына бурахылмасы барәдә контејнерә вурулан метал пластикадан ибарәт лөвьәчијин өлчүсү 20 см х 10 см олмалыдыр. Онун үзәриндә Азәрбајчан вә инкилис илләриндә “Көмрүк мөһүрү вә пломбу алтында јүк дашынмасына бурахылмышдыр” сөзләри јазылмалыдыр. Бунунла инашы лөвьәчикдә шәһадәтнамә верән өлкәнин ады там вә јәһәгләндиричи нишаны формасында, бурахылма или Азәрбајчан вә инкилис дилиндә јазылмалыдыр (мәсәлән, Z/00100-8/97 – өлкәнин ады Азәрбајчан, шәһадәтнамәнин өмрәси 8, бурахылма или 1997-чи ил). Лөвьәчикдә истәһалчы заводун контејнерә вердији нөмрә мүтләг көстәрилгәлидир.

Көмрүк рәсмиләшдирилмәси заманы көмрүк әмәкдашы контејнерә лөвьәчијин вурулмасыны, орада јазылан мәлуматарын һәгигилијини, еләчә дә контејнерә бахыш кечирәрәк ехники тәләбләрә мұвафиг олуб-олмадығыны јохлајыр.

Әкәр контејнерин әсас характеристикасы дәјишдирилмишдирсә, онда верилмиш шәһадәтнамә өз гүввәсини итирир вә јүк дашымаја бурахылмамышдан әввәл һәмин контејнерә енидән бахыш кечирилмәли, ехники тәләбләрә чаваб вердији тәғдирдә јени шәһадәтнамә јазылмалыдыр.

Азәрбајчан көмрүк органлары тәрәфиндән дашынмаја бурахылмыш нәглијат васитәләринин кетдији БЈД китабчасы әтбиг етмәклә Бејнәлхалг Јүк Дашынмасы Көмрүк Конвенсиясынын үзвү олан өлкәдә јенидән һәмин проседураны сечмәк ейтијачы галмыр.

50-дән артыг үзвү олан бу Конвенсияја Азәрбајчан Республикасы да гошулмушдур.

М а д д ә 134. *Маллар вә онлара аид олан сәнәдләр дашынаркән көмрүк рәсмиләшдирилмәси заманы көмрүк иши һаггында Азәрбајчан Республикасынын Ганунверичилијинә риајәт едилмәсинин тә’мин едилмәси үзрә тәдбирләр*

Дашыјычы вә онун нәглијат васитәләринин бу Мәчәлләнин мүддәаларына риајәт едилмәсини тә’мин едә билмәмәси һаггында кифајәт гәдәр әсаслар олдуғда бу Мәчәллә вә Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органынын норматив актлары илә мүәјјән едилән гәјдада Азәрбајчан Республикасы көмрүк органы нәглијат васитәсинин лазым олан шәкилдә тәһиз едилмәси, көмрүк мұшајиәти (малларын, нәглијат васитәләринин вә онлара аид сәнәдләрин Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын вәзифәли шәхси тәрәфиндән мұшајиәт едилмәси) вә малларын вә ја онлара аид сәнәдләрин көмрүк дашыјычысы тәрәфиндән дашынмасы шәрти илә малларын вә онлара аид сәнәдләрин дашынмасына ичазә верә биләр. Бу заман нәглијат васитәсинин лазымы

шәкилдә тәһһиз едилмәси, малларын вә онлара аид сәнәдләрин дашынмасы хәрчләри дашыҗычы тәрәфиндән өдәнилик.

4.8. КӨМРҮК РӘСМИЛӘШДИРИЛМӘСИНДӘ ИЛКИН ӘМӘЛИЈАТЛАРЫН РОЛУ

Илкин әмәлијатларын маһијәти

Илкин әмәлијатлар мал вә нәглијат васитәләринин көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин асанлашдырылмасы вә сүр'әт-ләндирилмәси мәгсәди илә апарылыр. Онлар әсас көмрүк рәс-миләшдирилмәси ичраатына гәдәр апарылыр вә һазырлыг мәр-һәләси һесаб едилир.

Илкин әмәлијатлар көмрүк сәрһәдинин Азәрбајчан әразисинә кәтирилмәси гадаған едилмиш мал вә нәглијат васитәләринин кечирилмәсиндән мүдафиә едилмәсини тә'мин едир. Бу мәрһәләдә маллар көмрүк мәгсәдләри үчүн идентификасија едилир.

М а д д ә 135. Илкин әмәлијатлар

Малларын вә нәглијат васитәләринин әсас көмрүк рәсмиләш-дирилмәси вә мүәјјән көмрүк режими алтында јерләшдирилмәсинә гәдәр көмрүк ишинә аид олан бүтүн һәрәкәтләр илкин әмәлијатлардыр.

М а д д ә 136. Илкин әмәлијатларын әсас тә'јинаты

Илкин әмәлијатлар, малларын вә нәглијат васитәләринин әсас көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин вә онларын мүәјјән көмрүк режими алтында јерләшдирилмәсинин асанлашдырылмасына вә тезләшдирил-мәсинә хидмәт едир.

Илкин әмәлијатлар заманы Азәрбајчан Республикасы көмрүк органлары Азәрбајчан Республикасына кәтирилмәси вә ја Азәрбајчан Республикасындан апарылмасы гадаған олунмуш маллар вә нәглијат васитәләринин кәтирилмәсинә вә апарылмасына јол вермирләр. Бу заман һәмин малларын вә нәглијат васитәләринин көмрүк мәгсәдләри үчүн ејниләшдирилмәсинә јөнәлән илкин көмрүк рәсмиләшдирилмәси апарылыр.

Илкин әмәлијатлара ашағыдакылар аиддир:

- Азәрбајчан Республикасыпын көмрүк сәрһәдиндән кечмә барәдә вә ја малларын, нәглијат васитәләринин көмрүк әразисиндән кәнара апарылмасы нијјәти барәдә Азәрбајчан Республикасы көмрүк органларына мә'лумат верилмәси;

- малларын, нәглијат васитәләринин вә онлара аид сәнәдләрин көмрүк органынын мүәјјән етдији јерләрә чатды-рылмасы;

- малларын вә нәглијјат васитәләринин чатдырылдығы ләрдә көмрүк нәзарәтинә тәгдим едилмәси.

М а д д ә 137. *Азәрбајчан Республїкасынын көмрүк сәрхәдән кечмә барәдә вә ја маллар вә нәглијјат васитәләринин әрбајчан Республїкасынын көмрүк әразисиндән кәнара әрылмасы нїјјәти барәдә Азәрбајчан Республїкасы көмрүк анларына мә'лумат верилмәси*

Маллар вә нәглијјат васитәләри Азәрбајчан Республїкасынын ірүк әразисинә, һәмчинин, сәрбәст көмрүк зоналары әразисиндән вә бәст анбарлардан Азәрбајчан Республїкасынын көмрүк әразисинин ан һиссәсинә кәтириләркән, дашыјычы Азәрбајчан Республїкасынын ірүк сәрхәдинн кечмә барәдә Азәрбајчан Республїкасы көмрүк анына мә'лумат верир.

Маллар вә нәглијјат васитәләри Азәрбајчан Республїкасынын ірүк әразисиндән кәнара апарыларкән, маллары вә нәглијјат итәләринини кечирән шәхс онлары апармаг нїјјәти һаггында Азәрбајчан Республїкасы көмрүк органына әввалчәдән мә'лумат верир. Азәрбајчан Республїкасы көмрүк органы бу мә'луматы гејдә алмаг, сонрақы көмрүк әмиләшдирилмәсинин апарылмасы үчүн маллар вә нәглијјат итәләринин кәтириләчәји вахты вә јери мүәјјән етмәк һүтугуна лиқдир. Маллары кечирән шәхс бу барәдә мә'лумат вермәдикдә, һәмин шифәни дашыјычы јеринә јетирмәлидир.

Бу маддәнин мүддәалары Азәрбајчан Республїкасынын әразисиндә ләшән дәниз вә ја һава лиманларында дајанмајан, Азәрбајчан Республїкасынын көмрүк әразисиндән кечән дәниз, чај вә һава кәмиләри рәдә тәтбиг едилмир.

М а д д ә 138. *Малларын, нәглијјат васитәләринин вә лара аид сәнәдләрин Азәрбајчан Республїкасы көмрүк органынын мүәјјән етдији јерләрә чатдырылмасы*

Бу Мәчәлләнин 137-чи маддәсиндә кәстәрилән мә'луматы одикдән сонра дашыјычы маллары, нәглијјат васитәләрини вә ја онлара д сәнәдләри Азәрбајчан Республїкасы көмрүк органынын мүәјјән етдији рә чатдырмалы вә орада сахламалыдыр. Тәбии ашынма нәтичәсиндә иишикликләр, нормал шәраитдә дашынма вә сахланч итkilәри истисна илмәклә, бу малларын вә нәглијјат васитәләринин башга мәгсәдләрлә тифадә едилмәсинә јол верилмир.

Нәглијјат васитәләринин имканлары, мүәјјән едилән маршрут вә шынманын диқәр шәртләри нәзәрә алынмагла маллар, нәглијјат ситәләри вә онларын сәнәдләри Азәрбајчан Республїкасы көмрүк чанына мүәјјән едилмиш мүддәтдә чатдырылмалыдыр.

М а д д ә 142. *Азәрбајчан Республїкасы көмрүк органлары ршысында илкин әмәлијјатлар заманы мәс'улијјәт*

Мүәјјән көмрүк режими алтында јерләшдириләнә гәдәр дашыјычы ллар вә нәглијјат васитәләринә корә (көмрүк өдәнишләринин әнилмәси дә дахил олмагла) Азәрбајчан Республїкасы көмрүк

органлары гаршысында мәс'улијјәт дашыјыр. Бу Мәчәлләдә нәзәрдә тутулан дикәр Һаллар истисна едилир.

Харичи тичарәт практикасында елә Һаллар олур ки, форс-мажор шәраитин тә'сири алтында зәдәләнмиш маллар, санитар-кикијәна вә бә'зи дикәр мүлаһизәләрдән (мәсәлән, хараб олмуш мејвә вә тәрәвәз, консервләр вә с.) тә'хирә салмадан мәъв едилмәли олур. Марағлы олан кәс, форс-мажор шәраитин тә'сири алтында малларын мәъв едилмәсинин сүбүт олунмасыны тә'мин етмәлидир. Белә ки, биринчиси, мүлки-һүгуги мәс'улијјәтдән јаха гуртармағ (әкәр јүк саһиби дашыјычыја, нәглијјат ширкәтинә иддиа ирәли сүрүрсә), икинчиси исә тәләб олунан көмрүк рүсумундан азад олунмағ мүмкүн олсун. Бу Һалда нотариус лазым кәлән көмәји көстәрә биләр.

Дәниз протести

Дәниз дашымаларынын хүсусијјәтләри кәми саһиб-ләринин һүгуғларынын вә гануни марағларынын мүдафиәси үчүн сүбүтлар тә'мин едилмәсинин әлаһиддә просе­ду­расындан истифадә олунмасыны нәзәрдә тутур.

Бу мәгсәдләрлә нотариус кәми капитанындан кәми үзән вә ја дајанан мүддәтдә баш вермиш фөвгәл'адә һадисә барәдә әри­зә гәбул едир. Бу әри­зә капитана вә ја кәми саһибинә әм­лак тәләб­ләри, о чүм­ләдән дә дашынан мал­лара көрә көм­рүк рүсум вә јығым­ларынын өдә­нил­мәси үз­рә тә­ләб­ләр үчүн әсас са­јыла биләр. Белә әри­зә дә­низ тичарәт тәч­рүбә­синдә **дә­низ протести** ад­ла­ныр.

Көм­рүк өдән­ч­ләр­ин­дән а­зад ол­ма­ғ мә­гсә­ди и­лә ка­пи­та­на мәс­лә­һәт кө­рү­лүр ки, тә­би­и фә­лакәт за­ма­ны е­ки­па­жын зә­ру­ри тәд­бир­ләр­ин кө­рү­л­мә­си һәр­әкәт­ләр­ини тәф­си­ла­ты и­лә кө­стәр­син. Кә­ми ка­пи­та­ны, һәм­чи­нин, кә­ми жур­на­лы­н­дан тәс­диг е­ди­ли­миш чы­ха­ры­шы но­та­ри­уса тәг­дим ет­мә­ли­дир. Кә­ми ка­пи­та­ны­нын әри­зә­си, кә­ми жур­на­лы­нда­кы геј­д­ләр вә дөр­д нәфәр­дән аз ол­ма­јан ша­һид­ләр­ип сор­ғу­су­ал (и­ки нәфәр кә­ми һеј'әти, и­ки нәфәр ко­ман­да һеј'әти) әсасында но­та­ри­ус дә­низ протести акты тәр­тиб е­дир. Бу акт дә­низ да­шы­ма­ла­рында көм­рүк өдән­ч­ләр­ин­ин өдә­нил­мә­син­дән а­зад е­ди­л­мәк үчүн һү­гу­ги әсас о­ла биләр.

М а д д ə 139. Гəза вə ја гаршысыалынмаз гүввəнин тə'сири нəтичəсиндə кəрүлən тəдбирлэр

Маллар, нəглијјат васитəлəri вə онларын сənəдлəринин чатдырылмасы үзрə дашыјычы бу Мəчəллəнин 138-чи мaddəсиндə нəзəрдə тутулан вəзифəлəri гəза вə ја гаршысыалынмаз гүввəнин тə'сири нəтичəсиндə јеринə јетирə билмəдикдə, о малларын вə нəглијјат васитəлəринин мұафизəсини тə'мин етмəли, ичəзəсиз олараг онлардан һər һансы бир шəкилдə истифадə олунмасына јол вермəмəли вə əн јахын Азəрбајчан Республикасы кəмрүк органына ишин маһијјəти, маллар вə нəглијјат васитəлəринин олдуғу јер барədə дərһал мə'лумат вермəлидир. Белə һалларда Азəрбајчан Республикасы кəмрүк органы нəзəрəтини тə'мин етмəк үчүн кəрүлəчəк тəдбирлəri мұəјјən едир.

Бу мaddəдə нəзəрдə тутулан тəдбирлəрин кəрүлмəsi илə əлағадар олараг дашыјычынын чəкдији əлавə хəрчлэр Азəрбајчан Республикасы кəмрүк органы тəрəфиндən өдəнилмир.

Бу мaddəнин мүддəалары бу Мəчəллəнин 137-чи мaddəсинин үчүнчү һиссəсиндə кəстəрилən дəниз, чaj вə һава кəмилəri мəчбури олараг Азəрбајчан Республикасынын əразисиндə дajандығы вə ја ендији һалларда да тəтбиғ едилир.

Малларын вə нəглијјат васитəлəринин чатдырылдығы јердə кəмрүк нəзəрəтинə тəғдим едилмəsi

Бир гajда олараг, јалныз фактики кəмрүк əразисинə дахил олмуш јүклэр бəјан едилмəлидир. Декларант мал кəндəришинин бир һиссəсини – һəтта бу һиссə там кəндəришин дикəр һиссəлəri илə бир вахтда вə ејни харичи тичарəт мұғавилəsi əсасында кəндəрилмиш вə үнвана тез чатмыш олса белə, кəмрүк рəсмилəшдирилмəсинə е'лан едə билмəз.

Һələ кəлиб чатмамыш малларын бəјан едилмəсини истисна етмəк мəгсəди илə јүклəрин кəмрүк рəсмилəшдирилмəсинин илкин əмəлијјатларына мал вə нəглијјат васитəлəринин кəмрүк нəзəрəтинə тəғдим едилмəsi проседурасы дахил едилир. Белə тəғдим етмə дашыјычы тəрəфиндən малларын вə нəглијјат васитəлəринин чатдырылдығы барədə кəмрүк органларынын хəбəрдар едилмəsi илə ифадə олунур. Иш вахтындан сонра кəлмиш мал вə нəглијјат васитəлəri кəмрүк нəзəрəти зонасында јерлəшдирилмəлидир.

Кəмрүк органы кəтирилмиш мал вə нəглијјат васитəлəринин фактики олараг тəғдим едилмəсини тələб едə билэр. Малларын идхалы заманы тəғдим етмə – маллары кечирən пəхсə, јахуд дашыјычы вə ја онун сəлаһијјəтли нұмajəндəsi гəрəфиндən мал вə нəглијјат васитəлəринин кəмрүк əразисинə, ја да тə'јинат кəмрүкханасына чатдырылмасы барədə сəбər верилмəsi кими ифадə едилир.

Мал вә нәглијјат васитәләри көмрүк органына тәгдим едилдији андан бурахылана гәдәр көмрүк нәзарәти алтында мүвәггәти сахланчда галыр.

М а д д ә 140. Малларын вә нәглијјат васитәләринин чатдырылдыгы јердә көмрүк нәзарәтинә тәгдим едилмәси

Маллар вә нәглијјат васитәләри чатдырылдыгы јердә көмрүк нәзарәтинә тәгдим едилер, онларын сәнәдләри исә Азәрбајчан Республикасы көмрүк органына верилер. Тәгдиметмә, малларын вә нәглијјат васитәләринин кәлдији барәдә онлар кәлдикдән сонра бир сааттдан кеч олмајараг, маллар вә нәглијјат васитәләри Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын иш вахтындан кәнар кәлдикдә исә һәмин органынын иш вахты башландыгдан сонра бир сааттдан кеч олмајараг хәбәр верилмәсиндән ибарәтдир.

Маллар тәгдим едилдикдән сонра Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын ичазәси илә маллар барәдә сәләһијјәтли шәхсләр вә онларын нүмајәндәләри маллары көмрүк режими алтында јерләшдирмәк үчүн онлардан проб вә нүмунәләр көтүрә биләрләр.

Маллар вә нәглијјат васитәләри тә'јинәт јеринә Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын иш вахтындан кәнар вахтда кәтирилдикдә, онлар көмрүк нәзарәти зонасында сахланылмалыдыр.

Малларын вә нәглијјат васитәләринин нәзарәтсиз гојулмасы, илкин јерләринин дәјишдирилмәси, јүкләнмәси, бошалдылмасы, габлашдырмаларын ачылмасы вә јенидән габлашдырма, ејниләшдирмә васитәләринин (әләмәтләринин, нишанларынын) дәјишдирилмәси, гопарылмасы вә ја мәһв едилмәси, јенидән јүкләнмәси, сәрнишинләрин дүшүрүлмәси кими әмәлијјатлар јалныз Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын ичазәси илә апарыла биләр.

Бу маддәдә көстәрилән тәләбләрин позулмасы о заман дашыјычынын мәс'улијјәт дашынмасына сәбәб олмур ки, о, малларын мәһв олачагы, һәмишәлик итирилчәји вә ја хараб олачагы барәдә реал тәһлүкә олдуғуну сүбүт едә билсин. Дашыјычы, көстәрилән тәләбләрин јеринә јетирилмәси сәбәбләри һаггында дәрһал Азәрбајчан Республикасы көмрүк органына мә'лумат вермәлидир.

Бу маддәнин мүддәаларында нәзәрдә тутулмуш һәрәкәтләрлә алағадар дашыјычынын чәкдији әләвә хәрчләр Азәрбајчан Республикасы көмрүк органы тәрәфиндән өдәнилмир.

Гыса бәјаннамә

Гыса бәјаннамәнин тәгдим едилмәси, көмрүк сәрһәдинин кечилмәси барәдә көмрүк органларына мә'лумат верилмәклә ики һалда әруридир:

а) харичи көмрүк әразисиндән Азәрбајчанын көмрүк әразисинә мал вә нәглијјат васитәләринин кәтирилмәси заманы;

б) Азәрбајчанын көмрүк әразиси һүдудларында – сәрбәст көмрүк зонасы вә сәрбәст анбарлардан маллар вә нәглиј-

јат васитэлэринин көмрүк эразисинин галан ыссэсинэ чыхарылмасы.

Белэ мә'луматын верилмэси дашыҗычынын вэзифэ-сидир. Мал вэ нэглијјат васитэлэринин көмрүк эразисиндэн чыхарылмасы нијјэти барэдэ мә'лумат – онлары чыхаран шэхс тэрэфиндэн верилмэлидир. Экэр маллары чыхаран шэхс бу мә'луматы вермэмишсэ, бу вэзифэ дашыҗычыја ывалэ олунур.

Мал вэ нэглијјат васитэлэри мүйјән едилмиш көмрүк режими алтында јерлэшдирилэнэ гэдэр ғыса бэјаннамэ тэтбиг едилэ билэр. Ғыса бэјаннамэ көмрүк рэсмилэшдирилмэси үчүн мәчбури атрибут ысаб едилмир.

Ғыса бэјаннамэ дашыҗычы тэрэфиндэн малларын вэ нэглијјат васитэлэринин тэгдим едилмэси илэ бир вахтда, јахуд тэгдим едилмэдэн сонракы иш күнү эрзиндэ верилир. Ахырынчы ыалда көмрүк органынын хүсуси ичазэси тэлэб олунур.

Экэр маллар тэгдим едилмэ илэ ејни вахтда вэ ја көстэрилэн мүддэтдэ мүйјән көмрүк режими алтында јерлэшдирилирсэ, ғыса бэјаннамэ верилмир. Ғыса бэјаннамэдэ ашағыдакы мә'луматлар өз әксини тапмалыдыр:

- мал көндэрэн шэхс, мал көндэрэн өлкә;
- малы алан шэхс, тә'јинат өлкәси;
- дашыҗычы;
- нэглијјат васитәси барэдэ мә'лумат;
- нэглијјат сәнәдлэринин нөмрэлэри;
- малын ады;
- јерлэрин сајы;
- брутто чәкиси;
- пломблар вэ диқер идентификасија васитэлэри;
- диқер мә'луматлар.

Экэр көмрүк дашыҗычысы тэрэфиндэн ғыса бэјаннамэ вермәк үчүн сәләһијјәтли шэхс мүйјән едилмәмишсә, јахуд кәлмәмишсә, көмрүк мәгсәдлэри үчүн белә шэхс кәми капитаны, сүрүчү ола билэр.

Көмрүк Мәчәлләси көмрүк органларынын ичазәси илэ ғыса бэјаннамэ кими, нэглијјат, коммерсија вэ диқер сәнәдлэрин истифадә едилмәсинә јол верир, бу шәртлә ки, бу сәнәдләр ғыса бэјаннамәдә тэләб олунан мә'луматлары өзүндә әкс етдирмиш олсун.

Көмрүк рәсмиләшдирилмәси заманы ғыса бәјаннамә кими әмтәә вә нәглијјат сәнәдләри истифадә олунур. Бу сәнәдләр, бир ғайда оларағ көндәрилмә мәнтәғәсиндән тә'јинат мәнтәғәсинәдәк жүкү мүшајиәт едир вә она көрә дә мал-мүшајиәт сәнәдләри адланыр.

Әмтәә сәнәдләри малын дәјәр, кејфијјәт вә мигдар хассәләри барәдә мә'луматы әкс етдирир.

М а д д ә 141. Ғыса бәјаннамә

Маллар вә нәглијјат васитәләри мүәјјән көмрүк режими алтында јерләшдириләнәдәк ғыса бәјаннамә тәтбиг едилә биләр.

Ғыса бәјаннамәнин формасыны вә орада көстәрилмәли мә'луматларын сийаһысыны Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органы мүәјјән едир.

Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын ичазәси илә нәглијјат, коммерсија сәнәдләриндән вә һәмчинин, Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын вәзифәли шәхсләринин билдији харичи дилләрдә тәртиб едилмиш сәнәдләр дә дахил олмагла бу маддәнин икинчи һиссәсиндә көстәрилән мә'луматлары әкс етдирән диқәр сәнәдләрдән ғыса бәјаннамә кими истифадә едилә биләр.

Ғыса бәјаннамә дашыјычы тәрәфиндән маллар вә нәглијјат васитәләринин тәгдим едилмәси илә ејни вахтта, јахуд Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын ичазәси илә маллар вә нәглијјат васитәләринин тәгдим едилдији күндән сонрақы нөвбәти иш күнүндән кеч олмајарағ верилир.

Маллар көстәрилән мүддәтдә һәр һансы бир көмрүк режими алтында јерләшдирилдиқдә ғыса бәјаннамә верилмир.

Ғыса бәјаннамә вермәк үчүн дашыјычы тәрәфиндән хусуси сәләһијјәт верилмиш нүмајәндә олмадыгда, нәглијјат васитәсини идарә едән капитан, сүрүчү вә ја башга физики шәхс көмрүк мәғсәдләри үчүн белә нүмајәндә сајылып.

Дашыјычынын нүмајәндәси ғыса бәјаннамәнин рәсмиләшдирилмәсиндә Азәрбајчан Республикасы көмрүк органларына көмәк көстәрмәлидир.

4.9. МҮВӘГГӘТИ САХЛАНЧ

М а д д ә 143. Маллар вә нәглијјат васитәләринин мүвәггәти сахланча верилмәси

Маллар вә нәглијјат васитәләри, Азәрбајчан Республикасы көмрүк органына тәгдим едилдији андан онларын бурахылышына гәдәр вә ја сечилмиш көмрүк режиминә вериләнәдәк көмрүк нәзарәти алтында мүвәггәти сахланча верилир.

М а д д ә 144. Мүвәггәти сахланч јерләри

Мүвәггәти сахланч, хусуси оларағ ајрылмыш вә һазырланмыш биналарда вә ја башга јерләрдә (мүвәггәти сахланч анбарларында) һәјата кечирилир.

Азәрбајҹан Республикасы көмрүк органлары вә ја Азәрбајҹан иәхсләри мүнвәггәти сахланч анбары тә'сис едә биләләр.

М а д д ә 145. Мүнвәггәти сахланч анбарынын тә'сис едилмәси үчүн лисензија

Азәрбајҹан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органындан лисензија алындыгдан сонра мүнвәггәти сахланч анбары тә'сис едилә биләр. Мүнвәггәти сахланч анбарынын тә'сисчиси Азәрбајҹан Республикасы көмрүк органыдырса, лисензија тәләб олунмур.

Азәрбајҹан Республикасынын мүнвәфиг ичра һакимијјәти органы мүнвәггәти сахланч анбары тә'сис едилмәси үчүн лисензија верилмәси ајдаларыны мүнәјјән едир. Мүнвәггәти сахланч анбары тә'сис етмәк үчүн зерилән лисензијанын фәәлијјәт мүддәтини Азәрбајҹан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органы мүнәјјән едир.

Мүнвәггәти сахланч анбары тә'сис едилмәси үчүн лисензија верилмәсинә көрә Азәрбајҹан Республикасы мүнвәфиг ичра һакимијјәти органынын мүнәјјән етдији мигдарда јығым алыныр.

Лисензијаны верән орган ону ләғв едә вә ја кери ала биләр. Лисензија вериләркән әсас көтүрүлмүш мә'луматын јанлыш олдуғу вә ја мүнәјјән едилмиш гәјдалара риәјәт олунмадан верилдији ашқара чыхарса, лисензија ләғв едилир. Ләғвәтмә һаггында гәрар верилдији тарихдән гүввәјә минир.

Анбар саһибии бу фәслин тәләбләринә риәјәт етмәдикдә лисензија кери алыныр. Кериалма бу барәдә гәрар гәбул едилдији тарихдән гүввәјә минир.

Лисензија ләғв едилдикдә вә ја кери алындыгда онун верилмәсинә көрә алынмыш јығымлар гәјтарылмыш.

М а д д ә 146. Мүнвәггәти сахланч анбарларынын типләри

Мүнвәггәти сахланч анбарлары ачыг типли (бүтүн маллар үчүн истифадә олунә билән) вә гапалы типли (сахланмасы хүсуси шәраит тәләб едән маллар үчүн) ола биләр.

Азәрбајҹан Республикасы көмрүк органлары тәрәфиндән тә'сис едилән мүнвәггәти сахланч анбарлары ачыг типли анбарлардыр.

Ачыг типли мүнвәггәти сахланч анбарлары тә'сис едилмәсинин иәгсәдәујун олмамасы барәдә кифәјәт гәдәр әсас олдугда гапалы типли анбарлар тә'сис едилир.

М а д д ә 147. Мүнвәггәти сахланч анбарына гојулан маллар

Мүнвәггәти сахланч анбарына һәр чүр мал гојула биләр. Башга маллара зәрәр верә билән вә ја хүсуси сахланч шәраити тәләб едән маллар хүсуси олараг тәһиз едилмиш мүнвәггәти сахланч анбарларында сахланылыр.

М а д д ә 148. Мүнвәггәти сахланч анбары саһибинин нәглијәт вәситәләрини вә маллары анбара гојан шәхсләрлә гаршылыгылы мүнәсибәтләри

Мүнвәггәти сахланч анбары саһибинин маллары вә нәглијәт вәситәләрини анбара гојан шәхсләрлә гаршылыгылы мүнәсибәтләри мүнәвилә әсасында тәнзимләнир.

Мүвэггәти сахланч анбарынын саһиби олан Азәрбајчан Республикасы көмрүк органларынын, маллары вә нәглијјат васитәләрини анбара гојан шәхсләрлә гаршылыгы мүнәсибәтләри бу Мәчәлләјә вә Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органынын норматив актларына ујғун тәнзимләнир.

М а д д ә 149. Маллар вә нәглијјат васитәләри мүвэггәти сахланч анбарларына гојуларкән тәләб олунаң сәнәдләр

Маллар вә нәглијјат васитәләри мүвэггәти сахланч анбарына гојуларкән Азәрбајчан Республикасы көмрүк органлары бир гәјда олараг малларын вә нәглијјат васитәләринин ејниләшдирилмәси үчүн кифәјәт едән сәнәдләри, о чүмләдән көмрүк органынын вәзифәли шәхсинин билдији харичи дилләрин бириндә тәртиб едилмиш сәнәдләри тәләб едир.

М а д д ә 150. Мүвэггәти сахланч анбары саһибинин вәзифәләри

Мүвэггәти сахланч анбары саһибинин вәзифәләри ашағы-дакылардыр:

- анбары көмрүк нәзарәтинин тә'мин едилмәси мәгсәдилә лазым олан шәкилдә һазырламаг;

- анбарда сахланан малларын вә нәглијјат васитәләринин көмрүк нәзарәтиндән кәнар көтүрүлмәсинә јол вермәмәк;

- көмрүк нәзарәтинин һәјата кечирилмәси үчүн чәтинлик јарат-мамаг;

- Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һаки-мијјәти органынын мүәјјән етдији гәјдада сахланылан малларын вә нәглиј-јат васитәләринин учотуну апармаг вә онлар барәдә Азәрбајчан Респуб-ликасы көмрүк органларына һесабатлар тәгдим етмәк;

- анбарда сахланан маллар вә нәглијјат васитәләринин јанына ганунверичиликдә нәзәрдә тутулан һаллар истисна едилмәклә үчүнчү шәхсләрин дахил олмасына јол вермәмәк;

- зәрури олдугда анбары икигәт бағлајычы гурғу илә тәһъиз етмәк вә һәмин гурғулардан бирини Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын сәрәнчәмына вермәк;

- мүвэггәти сахланч анбары тә'сис едилмәси үчүн верилән лисензија шәртләринә риәјәт етмәк;

- көмрүк нәзарәти вә көмрүк рәсмиләшдирилмәсини һәјата кечирмәк үчүн Азәрбајчан Республикасы көмрүк органлары вәзифәли шәхсләринин малларын вә нәглијјат васитәләринин јанына бурахыл-масыны тә'мин етмәк, мүвэггәти сахланч анбарларында әвәзсиз олараг јер вә рабитә васитәләри верилмәси дә дахил олмагла онларын гануни тәләбләрини јеринә јетирмәк.

М а д д ә 151. Азәрбајчан Республикасы көмрүк орган-ларынын мүвэггәти сахланч анбарларына аид әләвә һүгүтлары

Азәрбајчан Республикасы көмрүк органлары мүвэггәти сахланч анбарынын гурулушу, аваданлыгы вә јерләшдији јерләрә аид тәләбләри мүәјјән етмәк һүгүгу вардыр.

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һаки-мијјәти органынын, јалһыз Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын

мүвэгтэти сахланч анбарларында сахланылмасына ичазэ верилэн малларын сијаһысыны мүэјјән етмэк ыгугу вардыр.

М а д д э 152. Көмрүк өдәнишләринин өдәнилмәсинә көрә мәс'улијјәт

Бу маддәнин икинчи вә үчүнчү ыссәсиндә нәзәрдә тутулан һаллар истисна едилмәклә, мүвэгтэти сахланч анбарында сахланылан маллар вә нәглијјат васитәләринә аид көмрүк өдәнишләринин өдәнилмәсинә көрә Азәрбајчан Республикасы көмрүк органлары гаршысында анбарын саһиби мәс'улијјәт дашыјыр.

Мүвэгтэти сахланч анбары саһибинин маллары вә нәглијјат васитәләринин анбарда јерләшдирән шәхслә мугавиләсиндә көмрүк өдәнишләринин өдәнилмәсинә көрә мәс'улијјәтин һәмин шәхсә һәвалә едилмәси нәзәрдә тутулмушса, мүвэгтэти сахланч анбарынын саһиби көстәрилән шәхслә биркә көмрүк өдәнишләринин өдәнилмәсинә көрә мәс'улијјәт дашыјыр.

Әкәр мүвэгтэти сахланч анбарынын саһиби Азәрбајчан Республикасы көмрүк органыдырса, көмрүк өдәнишләринин өдәнилмәсинә көрә маллары вә нәглијјат васитәләрини бу анбара верән шәхс, бу чүр шәхс олмадыгда исә маллар вә нәглијјат васитәләринин мүлккјјәтчиси мәс'улијјәт дашыјыр.

М а д д э 153. Мүвэгтэти сахланч мүддәтләри

Мүвэгтэти сахланч мүддәтләри Азәрбајчан Республикасынын көмрүк органы тәрәфиндән көмрүк бәјаннамәсинин верилмәси үчүн лазым олан вахт, малын вә истифалә олунан нәглијјат васитәсинин характери нәзәрә алынараг мүэјјән едиллр. Мүэјјән едилән мүддәтләр Азәрбајчан Республикасы көмрүк органы тәрәфиндән узадыла биләр.

Мүвэгтэти сахланч анбарында малларын вә нәглијјат васитәләринин сахланмасынын үмуми мүддәти ики ајдан, бу Мәчәлләнин башга маддәләриндә нәзәрдә тутулан һалларда исә һәмин маддәләрдә көстәрилән мүддәтләрдән чох олмамалыдыр. Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимиијјәти органы малларын ајры-ајры категоријалары үчүн даһа ғыса сахланч мүддәтинин сон һәддини мүэјјән едә биләр.

М а д д э 154. Мүвэгтэти сахланч анбарындакы малларла апарылан әмәлијјатлар

Мүвэгтэти сахланч анбарындакы малларла ашағыдакы әмәлијјатлар апарыла биләр:

- мүвэгтэти сахланч анбарынын саһиби, маллар барәдә сәләһијјәтли олан башга шәхс вә онларын нүмајәндәләри тәрәфиндән малларын нәзәрдән кечирилмәси вә өлчүлмәси;

- Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын ичазәси илә һәмин маллардан проб вә нүмунәләр көтүрүлмәси;

- габлашдырма зәдәләринин дүзәлдилмәси дә дахил олмагла, һәмин малларын дәјишмәз һалда галмасынын тә'мин едилмәси үчүн зәрури олан диқәр әмәлијјатлар апарылмасы.

Илк нөвбәдә мүвәггәти сахланч анбары вә көмрүк режимләринин бир нөвү олан көмрүк анбары мәфһумларыны бир-бириндән ајырмаг лазымдыр.

Көмрүк анбары режиминдә кәтирилән маллар көмрүк нәзарәти алтында көмрүк рүсум вә веркиләри тутулмадан вә игтисади сijasәт тәдбирләри тәтбиг едилмәдән 3 ил мүддәтиндә сахланыла биләр.

Маллар мүвәггәти сахланч анбарына исә бәјаанмә верилмәси вә көмрүк режими сечилмәсинә һазырлыг әрәфәсиндә јерләшдирилир. Мүвәггәти сахланч анбары елә бир јердир ки, маллар көмрүк органына тәгдим едилдији андан, мүәјјән көмрүк режиминин сечилиб, онларын бурахылмасына гәдәр көмрүк нәзарәти алтында јерләшдирилир. Беләликлә, елә һал ола биләр ки, мал мүвәггәти сахланч анбарындан көмрүк анбарына көндәрилсин вә көмрүк анбарлашдырылмасы режиминдә сахланылмасы давам етсин.

Мал вә әшјаларын көмрүк нәзарәти алтында мүвәггәти сахланма режиминдә јерләшдирилмәсинин техноложии схеми ДКК тәрәфиндән 14 апрел 1995-чи ил тарихли әмрлә тәсдиг едилмиш 22.01.98-чи ил тарихли 035 сәјлы әмрлә дәгигләшдирилмишдир (техноложии схем вә мүвәггәти сахланча верилмә актынын формасы 7 сәјлы әлавәдә көстәрилир).

Мүвәггәти сахланч анбарында малларын вә нәглијјат васитәләринин сахланмасынын үмуми мүддәти ики ајдан, Көмрүк Мәчәлләсиндә нәзәрдә тутулан диқәр мүддәтләр үчүн исә һәмин мүддәтләрдән артыг олмамалыдыр. Дөвләт Көмрүк Комитәси малларын ајры-ајры категоријалары үчүн даһа ғыса сахланч мүддәтинин сон һәддини мүәјјән едә биләр. Тез хараб олан малларын, чанлы һејванларын, биткиләрин вә һәмчинин Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән кечирилмәси гадаған едилән малларын сахланчы үчүн Дөвләт Көмрүк Комитәси тәрәфиндән минимум вахт мүәјјән едилир (мәсәлән, үч күнә гәдәр).

Мүвәггәти сахланч көмрүк рәсмиләшдирилмәси просе­дурасы үчүн мәчбури мәрьәлә сәјылмыр. Әкәр хари­чи тичарәт јүкү көмрүк органына тәгдим едилдији күн, көмрүк рәсмиләшдирилмәси битирилирсә мүвәггәти сахланч әмәлијјатына еътијач галмыр.

Бүтүн дикәр һалларда жүк автоматик олагаг мүвәггәти сахланча верилмиш мал статусу алыр вә бир сутка әрзиндә көмрүк органынын ичазәси илә анбара јерләшдирилир. Бу заман мүһүм мәсәләләрдән бири дә одур ки, малларын мүвәггәти сахланча верилмәси, габагчадан бајтарлыг, фитосанитар, еколожи вә дикәр дөвләт нәзарәт тәдбирләринин һәјата кечирилмәсиндән асылы олмур.

Мүвәггәти сахланч дахил олан жүкләрин учотунун апарылмасыны нәзәрдә тутур. Бу мәгсәдлә дашыјычы малларын кәлдији барәдә көмрүк органларына хәбәр вердикдән ики күндән кеч олмајараг нәглијјат, мал-мүшајиәт вә дикәр коммерсија сәнәдләрини тәгдим етмәлидир ки, мал вә нәглијјат васитәләрини идентификасија етмәк мүмкүн олсун. Әкәр бу мүддәт әрзиндә сәнәдләр тәгдим едилә билмирсә, ғыса бәјаннамә верилир.

Мүвәггәти сахланча жүкләрин јалныз мөхсуси мүвәггәти сахланч үчүн мәгбул олан тикилиләрә (јерләрә) јерләшдирилмәси шәрти илә јол верилир. Ганунверичилијә риәјәт олунмасыны тәмин етмәк үчүн мүвафиг мадди-техники база јарадылмалыдыр. Бу мәгсәдлә, харичи тичарәт жүкләринин дашындығы һава вә дәниз лиманларында, жүк һәјәтләриндә, стансија мејданларында, һәмчинин бејнәлхалг автомобил јолларынын кечдији сәрһәд бурахылыш мәнтәгәләриндә мүвәггәти сахланч анбарларынын ачылмасынын мәчбури гәјдалары мүәјјән едилир.

Мүвәггәти сахланч анбары һәм көмрүк органлары, һәм дә ајры-ајры Азәрбајчан шәхсләри тәрәфиндән тә'сис едилә биләр.

Дөвләт Көмрүк Комитәси, јалныз көмрүк органынын мүвәггәти сахланч анбарында сахланмасына ичазә верилән малларын сијаһысыны мүәјјән едә биләр.

Көмрүк органы тәрәфиндән тә'сис едилмиш мүвәггәти сахланч анбары фәалијјәт зонасында јерләшдији көмрүк органынын структур бөлмәси сајылып.

Мүвәггәти сахланч анбары тә'сис едән дикәр шәхсләр:

а) Азәрбајчан ганунверичилији илә мүәјјән олунмуш гәјдада һуғуи шәхс статусуна малик олмалыдыр;

б) мүвәггәти сахланч анбары тә'сис етмәк үчүн Дөвләт Көмрүк Комитәсиндән мүвафиг лисензија алмалыдыр.

Мүвэгтәти сахланч анбарынын саһибинә мүүжән өһәдәликләр һәвалә едилир. Анбар саһәләринә ирәли сүрүлән техники тәләбләр – мал вә нәглијјат васитәләринин көмрүк нәзарәтиндән кәнар дахил олунмасыны вә чыхарылмасыны истисна етмәлидир.

Көмрүк органларынын мүвэгтәти сахланч анбарынын гурулушу, аваданлығы вә јерләшдији јерләрә аид тәләбләр мүүжән етмәк һүгугу вар. О чүмләдән ачарынын бири көмрүк органларында галан икигат ғыфылла бағланылмасы белә тәләбләрден бири ола биләр.

Анбар саһиби кәнар шәхсләрин анбара дахил олмасыны гејри-мүмкүн етмәлидир.

Анбара дахил олмаг һүгугу олан шәхсләрин сијаһысы тәртиб едилиб аидијјәти үзрә Көмрүк органларына тәгдим едилмәлидир. Бу сијаһы, тәсдиг едилдикдән сонра, көмрүк органынын вәзифәли шәхсләри илә анбар саһиби арасында көмрүк нәзарәтинин тәшкили үзрә мүнәсибәтләрин тәнзимләnmәсиндә мұһүм сәнәд олагаг гәбул едилир. Анбарын мұһафизәси вә бурахылыш режиминин тәшкили үчүн чәкилән хәрчләри анбар саһиби өдәјир.

Мүвэгтәти сахланч анбары режиминин позулмасына көрә, билаваситә ганун позунтусунун объекти олан мал вә нәглијјат васитәләри мұсадирә олуна биләр.

Ганунверичилик мүвэгтәти сахланч анбарларынын гапалы вә ачыг олмагла ики типини нәзәрдә тутур.

Ачыг типли анбарларын хидмәтиндән бүтүн шәхсләр истифадә едә биләр. Гапалы анбарларда јалныз мүүжән шәхсләрин мал вә нәглијјат васитәләри сахланыла биләр.

Көмрүк органлары тәрәфиндән тә'сис едилән анбарлар ачыг типли анбарлардыр. Гапалы анбар тә'сис етмәк истәјән шәхсләр ачыг типли анбарын мәгсәдә мұвафиг олмамасы барәдә әсас тәгдим етмәлидирләр.

Анбар саһиби вә анбара сахланмаг үчүн мал верән шәхсләр арасындакы мүнәсибәтләр бу барәдә бағланан мұғавиләләрлә тәнзимләнир. Бу мұғавиләнин мәтни ганун-веричилијин тәләбләринә зидд олмамалы, нәзәрдә тутдуғу мүддәт көмрүк органынын мүүжән етдији мүддәтләри олмалы-дыр. Мүвэгтәти сахланч анбарларында јалныз көмрүк сәрһә-диндән кечипилмасы

нәглијјат васитәләри јерләшдирилә биләр. Бу мәдудидијјәт көмрүк органлары тәрәфиндән тә'сис едилмиш анбарлара җамил едилмир.

Мүвәггәти сахланч анбарына јерләшдирилән мал вә нәглијјат васитәләри учот китабында гејдијјата салыныр. Бу сәнәд көмрүк органлары тәрәфиндән апарылан мүхтәлиф јохламаларда һесабат сәнәди кими истифадә олунур.

Һәгиги әгд олараг сахланч мүгавиләси мал вә нәглијјат васитәләринин анбара јерләшдији андан гүввәјә минир. Көмрүк органына мәхсус олмајан анбарларда анбара јерләшдирилмә фактынын вә вахтынын тәсдиг едилмәси үчүн көмрүк учот сәнәдиндән истифадә олунур. Белә сәнәд кими, адәтән јүк көмрүк бәјаннамәси, ғыса бәјаннамә, јахуд нәглијјат вә мал мүшајиәт сәнәдләри истифадә едилә биләр. Бир гәјда олараг, бу сәнәдләрә көмрүк органынын сәләһијјәтли шәхси ики штамп вурур. Биринчи штамп тәсвириндә дашыјычы тәъвил вердијини, анбар саһиби исә алдығыны тәсдиг едир. Икинчи штамп тәсвириндә исә анбар саһиби малы вә ја нәглијјат васитәсини тәъвил вердијини, алычы исә гәбул етдијини тәсдигләјир. Јүкүн тәъвил-тәслим әмәлијјаты көмрүк органы вәзифәли шәхсинин шәхси нөмрәли мөһүрү илә тәсдиг едилир.

Көмрүк анбары саһибинин һүгуи статусу ганунверичиликлә мүәјјән едилир.

Анбар саһибинин һүгуғлары шәрти олараг ики група бөлүнүр:

- 1) анбара јерләшдирилмиш малларла дөвраныш һүгуғу;
- 2) мүвәггәти сахланча көрә хидмәтләрин өдәнилмәси һүгуғу (мүәјјән едилмиш ставкалара вә ја разылашмаја көрә).

Биринчи група дахил едилән һүгуғлар – бахыш, малларын өлчүлмәси, анбар дахилиндә јерләринин дәјишдирилмәси, зәдәләнмиш таранын дүзәлдилмәси вә с. јалныз көмрүк органынын ичазәси илә реаллаша биләр.

Анбар саһибинин әсас вәзифәләри мүлки ганунверичиликлә мүәјјән едилир: әмлакын горунуб сахланылмасы үчүн тәдбирләр көрүлмәси; она сахланча верилмиш әмлақдан истифадә етмәмәк. Көмрүк һүгуғу көмрүк нәзарәтинин һәјата кечирилмәси үчүн нормал шәраитин јарадылмасына көрә анбар саһибинә әлавә өйдәликләр мүәјјән едир.

Мүвэггәти сахланч проседурасы илә бағлы олан мұғұм мәсәләләрдән бири көмрүк өдәнчләринин өдәнмәсинә көрә мәс'улијјәтдир. Ганунверичилијә көрә анбар саһиби бу мәс'улијјәти дашыјыр. Бу сәбәбдән көмрүк органы анбар саһибинин өдәмәгабилијјәтли олдуғуну мұәјјән етмәли, лазым кәлдикдә банк зәмәнәти тәләб етмәли вә ја дикәр әлагәдар тәдбирләр көрмәлидир.

Мүвэггәти сахланч барәдә мұғавилә көмрүк өдәнишләри үчүн мәс'улијјәти малы анбара јерләшдирән шәхсин дашымасыны нәзәрдә тута биләр. Амма бу һалда да анбар саһиби мал саһиби илә биркә мәс'улијјәт дашыјыр.

Әкәр мүвэггәти сахланч анбарынын саһиби көмрүк органыдырса, көмрүк өдәнишләринин өдәнилмәсинә көрә мал вә нәглијјат васитәләрини бу анбара верән шәхс, бу чүр шәхс олмадыгда исә маллар вә нәглијјат васитәләринин мүлкијјәтчиси мәс'улијјәт дашыјыр.

4.10. КӨМРҮК БРОКЕРИ

Базар игтисадијјатына кечид дөврүнүн мүасир мәрһәләсиндә пешәкар васитәчилик фәалијјәти илә мәшғул олан физики вә һүгути шәхсләрин марағ көстәрдији саһәләрдән бири дә көмрүк иши саһәсиндә өзүнәмәхсус јер туган көмрүк брокери пешәсидир. Мөвчуд ганунверичилијә ујғун оларағ јарадылмыш вә ДКК-дән лисензија алмыш һүгути шәхсләр көмрүк брскери ола биләрләр.

Көмрүк брокери илә онун тәмсил етдији шәхс арасындакы гаршылығлы мұнасибәтләр, нотариус тәрәфиндән тәсдиг едилмиш мұғавилә илә тәнзимләнир. Белә мұғавиләләр икитәрәфли олуб, консенсуал мұғавилә нөвүнә аид едилир вә өдәнч характерлидир.

Брокер хидмәти үзрә мұғавиләјә көрә көмрүк брокери тәмсил етдији шәхсин тапшырығы вә онун һесабына өз адындан көмрүк рәсмиләшдирилмәси үзрә истәнилән әмәлијјәти вә дикәр васитәчилик әмәлијјатлары апара биләр.

Көмрүк нәзарәти вә көмрүк рәсмиләшдирилмәси әмәлијјатлары заманы, о малларын әсил саһиби гәдәр онун вәзифәләрини јеринә јетирир вә мәс'улијјәт дашыјыр.

Нәзәрә алаг ки, көмрүк брокери тәмсил етдији шәхсин ашырығыны јеринә јетирәркән тәмсилчинин дејил, өз адын-
ан чыхыш едир, бу Һалда брокер хидмәти көстәрилмәси ба-
әдә мугавиләдән доған үч нөв Һугуги мүнәсибәтләрин шаһиди
олмуш олуруг:

- 1) көмрүк брокери илә тәмсил етдији шәхс арасында;
- 2) көмрүк брокери илә үчүнчү шәхсләр арасында;
- 3) тәмсил олуан шәхслә үчүнчү шәхсләр арасында
мәсәлән, брокер лисензијасынын фәалијјәти дајандырыл-
ыгда).

Көмрүк брокеринин көмрүк органлары гаршысында
Һугулары, вәзифәләри вә мәс'улијјәти тәмсил етдији шәхслә
бағладығы мугавилә илә мәһдудлашмыр.

Көмрүк брокеринин фәалијјәти лисензијалашдырылыр.
Брокерлик лисензијасы алмаг истәјән Һугуги шәхс Көмрүк
Мәчәлләсинин 156-чы маддәсинин 1-чи бәндиндә нәзәрдә
гутулан тәләбләрә чаваб вермәлидир.

Көмрүк брокери фәалијјәти илә мәшғул олмаг үчүн
тисензијанын верилмә гәјдасыны Азәрбајчан Республика-
сынын Назирләр Кабинети мүәјјән едир. Лисензија верилмәси
мәсәләсини ДКК һәлл едир вә онун фәалијјәт мүддәтини
мүәјјәнләшдирир. Көмрүк Мәчәлләси брокер лисензијасынын
кери чағырылмасы вә ләғв едилмәси һалларыны мүәјјән едир.

Азәрбајчан Республикасынын Назирләр Кабинетинин 1
мај 1998-чи ил тарихли 101 сәјлы гәрары илә Көмрүк Brooke-
ри һаггында Әсаснамә вә көмрүк брокери фәалијјәтинә лисен-
зија верилмәси Гәјдалары тәсдиг едилмишдир .

Лисензијанын ләғв едилмәси гәрары лисензијанын
верилмәси тарихиндән башланан фәалијјәтә шамил едилир.
Лисензијанын кери алынма гәрары гәбул едилдији күндән
гүввәјә минир.

Ләғвәтмә вә кериалма лисензијанын фәалијјәтинә хи-
там верир. Бунунла белә онлар лисензија саһибини јени
лисензија алмаг Һугугундан мәһрум етмир.

Лисензија верилмәси барәдә тәкрат мүрачиәтә ДКК
тәрәфиндән ләғвәтмә, јахуд керичағырма гәрары верилән
вахтдан ики ил кечдикдән сонра бу гәрары мејдана чыхаран
сәбәбләрин арадан галдырылмасы шәрти илә бахыла биләр.

Бундан башга көмрүк органлары, брокерин вэзифәсиндән суи-истифадә етдијини күман етмәјә кифәјәт гәдәр әсас олдугда, лисензијанын фәалијјәтини үч ај мүддәтинә дајандыра биләр.

Дөвләт Көмрүк Комитәси көмрүк брокеринин рејестрини апарыр вә бу рејестрин нәшрини тә'мин едир.

М а д д ә 155. Көмрүк брокеринин фәалијјәти

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органындан лисензија алмыш һүгути шәхс олан мүәссисәләр көмрүк брокери (васитәчи) ола биләр.

Азәрбајчан Республикасы Ганунверичилијинә ујун јарадылмыш көмрүк брокери өз фәалијјәтини бу Мәчәлләјә вә Азәрбајчан Республикасы мувафиг ичра һакимијјәти органынын тәсдиг етдији Әсаснамәјә ујун һәјата кечирир.

Көмрүк брокеринин тәмсил етдији шәхсләрлә гаршылыгылы мүнәсибәтләри нотариатда тәсдиг едилмиш муғавилә әсасында гурулур.

М а д д ә 156. Көмрүк брокери кими фәалијјәт көстәрмәк үчүн лисензија

Көмрүк брокери кими фәалијјәт көстәрмәк һүтугу верән лисензија алмаг үчүн ашағыдакылар тәләб олунур:

1) штатында көмрүк рәсмиләшдирилмәси үзрә ихтисас аттестатына малик мүтәхәссләрин олмасы;

2) сығорта мәбләғи ганунла мүәјјән едилмиш минимум әмәк һаггы мәбләғинин он мин мислиндән аз олмамагла өз фәалијјәти үчүн сығорта муғавиләси бағламаг;

3) көмрүк брокери кими фәалијјәт көстәрмәк үчүн кифәјәт гәдәр мадди-техники тәһизата малик олмаг;

4) көмрүк нәзарәти алтында олан малларла апарылан әмәлијјәтләр дәғиг вә долгун әкс етдирән учот вә һесабат апарылмасыны тә'мин етмәк үчүн шәраитин олмасы.

Азәрбајчан Республикасынын мувафиг ичра һакимијјәти органы көмрүк брокери лисензијасынын верилмә гәјдаларыны мүәјјән едир. Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органы көмрүк брокери кими фәалијјәт көстәрмәк үчүн мурачиәтләрә бахыр, лисензија верир вә онун фәалијјәт мүддәтини мүәјјән едир.

Лисензија вериләркән әсас көтүрүлмүш мә'луматын јанлыш олдугу ашкара чыхарса вә ја мүәјјән едилмиш гәјдалара риәјәт олунмадан верилмишсә, лисензија ләғв едилир. Ләғветмә һаггында гәрар верилдији тарихдән гүввәјә минир.

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органы лисензијаны ашағыдакы һалларда кери ала биләр:

1) көмрүк брокери өз вэзифәсини дәфәләрлә јеринә јетирмәдикдә;

2) бу Мәчәлләдә нәзәрдә тутулан һүтугпозмалар дәфәләрлә тәрәдилдикдә;

3) коммерсија сирри олан вә ја диқәр кизли мә'луматлардан ганунсуз јолла истифаде етмәклә, тәмсил етдији шәхсә чидди зәрәр вурдугда;

4) көмрүк брокеринин өдәниш габилијјәтинә малик олмадыгы тәсдиг едилдикдә, јахуд о өзүнү өдәниш габилијјәти олмајан е'лан етдикдә;

5) ихтисас аттестаты олмајан вә ја ихтисас аттестатындан мәһрум едилмиш, јахуд ихтисас аттестаты ләғв едилмиш, кери алынмыш, е'тибарсыз сајылмыш, фәалијјәти дајандырылмыш мүтәхәссисин хидмәтләриндән истифаде едилдикдә;

6) Азәрбајчан Республикасынын верки вә ја диқәр ганунверичилији позулдугда.

Керналма бу барәдә гәрар гәбул едилдији тарихдән гүввәјә минир.

Лисензија алмаг үчүн тәқрар верилән мүрачигәтә, ләғветмә вә ја керналма барәдә гәрар гәбул едилдији тарихдән ики ил сонра лисензијанын ләғв едилмәси вә ја кери алынмасы үчүн әсас олмуш сәбәбләрин арадан галдырылмасы шәртилә бахыла биләр.

Көмрүк брокеринин өз һүгулларындан суи-истифаде етмәсн һаггында кифајәт гәдәр әсаслар олдугда лисензија, Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органы тәрәфиндән ләғв едилә биләр вә ја үч аја гәдәр мүддәтдә фәалијјәти дајандырыла биләр.

М а д д ә 157. Көмрүк брокеринин һүгүг вә вәзифәләри

Көмрүк брокеринин тәмсил етдији шәхсин тапшырыгы илә вә онун һесабына өз адындан көмрүк рәсмиләшдирилмәси үзрә һәр чүр әмәлијјат апармаг вә көмрүк иши саһәсиндә диқәр васитәчилик функцијаларыны јеринә јетирмәк һүгуу вардыр.

Көмрүк нәзарәти вә көмрүк рәсмиләшдирилмәси һәјата кечириләркән көмрүк брокери Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән мүстәгил олараг маллары кечирән шәхс кими бүтүн вәзифәләри јеринә јетирир вә һәмин шәхс кими там мәс'улијјәт дашыјыр.

Көмрүк брокеринин тәмсил етдији шәхслә мүгавиләсиндә Азәрбајчан Республикасы көмрүк органлары илә мүнасибәтләр, һүгулар, вәзифәләр вә мәс'улијјәтләр мәһдудлашдырыла билмәз.

М а д д ә 158. Көмрүк брокерләринин дәвләт рејестри

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органы көмрүк брокерләринин Дәвләт рејестрини апарыр вә онун вахташыры нәшрини тә'мин едир.

М а д д ә 159. Көмрүк рәсмиләшдирилмәси үзрә мүтәхәссисләр

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органындан ихтисас аттестаты алмыш мүтәхәссис көмрүк брокери адындан көмрүк рәсмиләшдирилмәси илә әлағадар һәрәкәтләри јеринә јетирмәк һүгууна маликдир.

Бу маддәнин биринчи һиссәсиндә көстәрилән мүтәхәссис көмрүк рәсмиләшдирилмәси илә әлағадар әмәлијјатлары көмрүк брокеринин адындан јеринә јетирдикдә, бу иш үчүн көмрүк брокери тәрәфиндән вәкил едилмиш һесаб олунур. Көмрүк брокеринин бунун әксини сүбүт етдији һаллар истисна едилир. Көмрүк брокери көмрүк рәсмиләшдирилмәси үзрә

мүтәхәссисин Азәрбајчан Республикасы көмрүк органлары илә мүнәсибәтләри үзрә вәзифәләрини мәъдудлашдыра билмәз.

Ихтисас аттестатынын верилмә гәјдасыны, онун фәалијјәт мүддәтини вә көмрүк рәсмиләшдирилмәси үчүн мүтәхәссисләрин гаршысында гојулан тәләбләри Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органы мүәјјән едир.

Көмрүк рәсмиләшдирилмәси үзрә мүтәхәссисә ихтисас аттестаты үчүн әсас көтүрүлмүш мә'луматын јанлыш олдуғу вә ја мүәјјән едилмиш гәјдалара риәјәт олунадан верилдији ашқара чыхарса, ихтисас аттестаты Азәрбајчан Республикасы Ганунверичилији илә ләғв едилир.

Азәрбајчан Республикасы Ганунверичилији илә көмрүк рәсмиләшдирилмәси үзрә мүтәхәссисин ихтисас аттестаты ашағыдакы һалларда кери алына биләр:

1) мүтәхәссис Азәрбајчан Республикасы көмрүк органлары гаршысында өз вәзифәләрини дәфәләрлә јеринә јетирмәдикдә;

2) сәнәдләри сахталашдырмагда, оғурлуг етмәклә, рүшвәт алмагда, һәмчинин, дәфәләрлә бу Мәчәлләдә нәзәрдә тутулан һуғуғпозмалар төрәкмәкдә тәғсирли олдуғу тәсдиг едилдикдә;

3) коммерсија сирри олан вә ја кизли мә'луматлардан ганунсуз јолла истифадә едәрәк тәмсил етдији шәхсә зәрәр вурдугда;

4) Азәрбајчан Республикасы көмрүк органларынын тәләбләринә риәјәт етмәдикдә вә ја онлары јеринә јетирмәдикдә;

5) Азәрбајчан Республикасынын верки вә ја диқәр ганунверичилијини поздугда.

Кериалма бу барәдә гәрар гәбул едилдији тарихдән гүввәјә минир.

Көмрүк рәсмиләшдирилмәси үзрә мүтәхәссисин өз вәзифәләрини вичданла јеринә јетирмәмәси барәдә кифәјәт гәдәр әсаслар олдуғда, Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органы ихтисас аттестатынын фәалијјәтини ики ај мүддәтинә гәдәр дајандыра биләр.

Көмрүк рәсмиләшдирилмәси үзрә мүтәхәссиз мәһкәмәнин гәрары илә ихтисас аттестатындан мәһрум едилә биләр.

Ихтисас аттестаты алмаг үчүн тәқрар мүрачиәтләрә, онун ләғв едилдији, кери алындыгы вә ја ихтисас аттестатынын е'тибарсызлығы тәсдиг едилдији тарихдән алты ај сонра бунун үчүн әсас олан сәбәбләрин арадан галдырылмасы шәртилә вә ја мәһкәмәнин мүәјјән етдији мүддәт битдикдән сонра бахыла биләр.

М а д д ә 160. Лисензија вә ихтисас аттестатларынын верилмәси, һәмчинин онларын фәалијјәтинин бәрпа едилмәсинә көрә јығымлар

Көмрүк брокери кими фәалијјәт көстәрмәк үчүн лисензијанын вә көмрүк рәсмиләшдирилмәси үзрә мүтәхәссисә ихтисас аттестатынын верилмәси вә һәмчинин лисензија вә ихтисас аттестатынын фәалијјәтинин бәрпа едилмәсинә көрә Азәрбајчан Республикасы мувафиг ичра һакимијјәти органы тәрәфиндән мүәјјән едилмиш мингарда јығым алыыр.

Көмрүк брокери кими фәалијјәт көстәрмәк үчүн лисензија ләғв едилдикдә вә ја кери алындыгда, һабелә онун фәалијјәти дајандырылдыгда көмрүк рәсмиләшдирилмәси үзрә мүтәхәссисин ихтисас аттестаты ләғв

едилдикдә, керн алындыгда, е'тибарсыз сајылдыгда, фэалијјәти дајандырылдыгда вә ја мәһкәмәнин гәрары илә онлардан мәһрум едилмә һаллары олдугда, лисензијанын вә ја аттестатын верилмәси, һәмчинин онларын фэалијјәтинин бәрпасына көрә алынмыш јығымлар гәјтарылмыш.

М а д д ә 161. Көмрүк брокеринин вә онун ишчиләринин тәмсил етдикләри шәхсләрдән алынмыш мә'луматлара мүнәсибәтләри

Тәмсил етдикләри шәхсләрдән көмрүк мәгсәдләри үчүн көмрүк брокеринин вә онун ишчиләринин алдыглары мә'луматлар башга мәгсәдләрлә истифадә олуна билмәз.

Көмрүк брокери вә онун ишчиләри тәмсил етдикләри шәхсләрдән алынан банк, коммерсија сирриндән вә дикәр сирләрдән ибарәт олан мә'луматлары шәхси мәгсәдләр үчүн истифадә етмәмәли, јајмамалы, Азәрбајчан Республикасынын Ганунверичилик актларында нәзәрдә тутулан һаллар истисна едилмәклә үчүнчү шәхсләрә вермәмәлидирләр.

4.11. КӨМРҮК ДАШЫЈЫЧЫСЫ

Көмрүк дашыјычысы анлајышы вә һугуги статусу

Көмрүк дашыјычысы Азәрбајчан Республикасы Ганунверичилијинә ујғун олараг јарадылан, Дөвләт Көмрүк Коми-тәси тәрәфиндән көмрүк нәзарәти алтындакы јүкләрин дашынмасы үчүн лисензија верилмиш һугуги шәхсдир. Гејд етмәк лазымдыр ки, о маллары көмрүк мүшајиәти олмадан вә көмрүк өдәнчләри өдәмәдән дашыјыр.

Көмрүк дашыјычысындан истифадә һәм көнүллү, һәм дә мәчбури ола биләр. Көмрүк дашыјычысындан көнүллү истифадә о заман олур ки, марағы олан шәхс көмрүк дашыјычысынын хидмәтиндән көмрүк органыны хәбәрдар етмәклә шәхси тәшәббүсү әсасында истифадә етсин.

Көмрүк органынын вәзифәли шәхси дашынан малла-рын характери вә статусу барәдә мә'лумата әсасланараг, көмрүк ганунверичилијинин позулмасынын мүмкүнлүјүнү күман етдикдә, дашынманын спесификасыны нәзәрә алараг көмрүк рәсмиләшдирилмәси мәһәләсиндә һәмин малларын көмрүк дашыјычысы тәрәфиндән дашынмасы барәдә гәрар гәбул едә биләр. Белә дашынма мәчбури характер дашыјыр, чүнки мал үзәриндә сәрәнчам вермәк һугугу олан шәхс көмрүк органынын гәбул етдији гәрара е'тинасыз гала билмәз.

Көмрүк органынын көмрүк дашыјычысындан исти-фадә едилмәси барәдә гәрары һәм дашыјычы, һәм малкөндә-рән вә малалан, һәм дә көмрүк дашыјычысынын өзү үчүн

мәчбуридир. Белә гәрар ади дашыҗычынын, мал көндәрән вә малаланын тәрәфиндән көмрүк дашыҗычысынын истифадәси илә мејдана чыхмыш хәрчләринин өдәнмәси үчүн әсас ола биләр.

Ашағыдакы маллар барәдә көмрүк органы, һәтта көмрүк өдәнчләри өдәнмәсинин тә’минаты олдуҗда белә, көмрүк дашыҗычысындан истифадә едилмәси үчүн гәрар верә биләр:

а) Азәрбајчан Республикасы әразисинә кәтирилмәси вә өлкәдән чыхарылмасы гадаған олунмуш маллар (көмрүк органлары арасында дашынмасы зәрурәти јарандыҗда);

б) Лисензијалашдырылмалы, сертификатлашдырылмалы вә диқәр органларын нәзарәтинә чәлб едилмәли (әкәр белә нәзарәт һәјата кечирилмәмишсә) маллар.

БЈД китабчалары тәтбиг едилмәклә вә көмрүк мүшајети илә јүк дашынмасы замапы көмрүк дашыҗычысындан истифадә едилмәси мәчбуријјәти тәтбиг едилмир.

Көмрүк дашыҗычысына тәләбләри техники вә малијјә тәләбләри олмаҗла ики група бөлмәк олар.

Көмрүк дашыҗычысы өдәмә габилијјәтли олмалыдыр. Онун малијјә имканлары тәләб олунан бүтүн көмрүк өдәнчләринин тә’хирәсалынмадан өдәниләчәјинә зәманәт вермәлидир. Көмрүк дашыҗычысы өз фәалијјәтини сығорталамаҗ үчүн мүвафиг мүгавилә бағламалыдыр.

Техники тәләбләрә кәлинчә, көмрүк дашыҗычысынын нәглијјат васитәләри көмрүк органлары тәрәфиндән мүәјјән едилмиш “Көмрүк мөһүр вә иломблары алтында малларын дашынмасы үчүн нәглијјат васитәләринин тәһиз едилмәси вә онларын јүк дашынмасына бурахылмасы җајдаларына” ујғун олмалыдыр.

Малкөндәрән вә көмрүк дашыҗычысы арасындакы мүнәсибәтләр мүгавилә әсасында гурулур. Бағланмыш мүгавиләдә диқәр мүддәаларла бәрабәр, көмрүк нәзарәти алтында малларын дашынмасы илә бағлы көмрүк дашыҗычысынын хәрчләринин өдәнилмәси дә тәнзимләнир. Мүгавилә илә тәсбит едилмиш һүгүг вә вәзифәләрдән башга көмрүк дашыҗычысы ашағыдакы өһдәликләри дә јеринә јетирмәлидир:

1) маллары тә’јинат көмрүкханасына онларын тарасы вә ја мөвчуд һалы дәјишилмәдән чатдырмалы;

2) көмрүк органлары тәрәфиндән мүэјјән едилмиш чатдырылма мүддәтләринә вә һәрәкәт маршрутуна риајәт етмәли;

3) маллары вә сәнәдләри тә'јинат көмрүкханасына јетирмәли, лазым кәлдикдә тәгдим етмәли;

4) көмрүк нәзарәти алтында олан малларла биркә диқәр маллар дашымамалы;

5) көмрүк нәзарәти алтындакы дашымаларын учотуну апармалы, көмрүк органларына мүвафиг һесабат вермәли;

6) мал көндәрәндән алынмыш коммерсија, банк, ганунла горунан диқәр сирләри ачыгламамалы;

7) маллары тә'јинат көмрүкханасына чатдырдыгдан сонра, онлары нәзарәтсиз гојмамалы, дајаначаг јерини дәјишдирмәмәли, маллары бошалтмамалы вә башга нәглијјат нөвүнә јүкләмәмәли, габлашдырылманы позмамалы, көмрүк ејниләшдирмә васитәләрини гопармамалы, јахуд мәвв етмәмәлидир.

Бу өвдәликләрин позулмасына көрә о заман мәс'улијјәт мүэјјән олунмур ки, көмрүк дашыјычысы нәглијјат васитәси екипажынын һәјаты вә сағламлығы үчүн, һәмчинин, мал вә нәглијјат васитәсинин мәвв едилмәсинә көрә реал тәһлүкә јарандығыны сүбүт етмиш олсун.

Көмрүк дашыјычысы малларын чатдырылдығы јердә мүвәггәти сахланча вә ја маллара көрә сәләијјәтли шәхсә вериләнә гәдәр көмрүк өдәнчләринин өдәнилмәсинә мәс'у-лијјәт дашыјыр. Әкәр көмрүк дашыјычысы маллары көмрүк органынын ичазәси олмадан вермишсә, көмрүк өдәнчләринин өдәнмәси сәрбәст дөвријјә үчүн бурахылыш вә ја ихрач көмрүк режиминдә (мәбләг ондан аз дејилсә) тәләб олунан мәбләгдә көмрүк дашыјычысына һәвалә олунур.

М а д д ә 162. Көмрүк дашыјычысынын фәалијјәти

Азәрбајчан Республикасы Ганунверичилијинә ујгун олага јарадылмыш вә Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәтиндән, көмрүк дашыјычысы кими фәалијјәт кәстәрмәк үчүн лисензија алмыш һүгути шәхс олан мүәссисәләр көмрүк дашыјычысы ола биләр.

Көмрүк дашыјычысы өз фәалијјәтинин бу Мәчәлләјә вә Азәрбајчан Республикасында көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органынын тәсдиг етдији әсаснамәјә ујгун олага һәјата кечирир.

Көмрүк дашыјычысы илә маллар вә онлара аид сәнәдләри көндә-рәнләр арасында гаршылыгылы мүнәсибәтләр мүтавилә әсасында гурулур.

М а д д э 163. Көмрүк дашыгычысы кими фэалијјэт көстөрмөк үчүн лисензија

Көмрүк дашыгычысы кими фэалијјэт көстөрмөк ытугу верән лисензија алмаг үчүн ашагыдакылар тәләб олунур:

1) көмрүк иши ыагында Азәрбајчан Республикасы Ганунверичилијинә риајет едилмәсинин тә'мин олунмасы үзрә Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органынын мүәјјән етдији тәләбләрә ујгун тәһиз олунмуш нәглијјат васитәләринин олмасы;

2) минимум әмәк ыагы мәбләғинин мин мислиндән аз олмамагга өз фэалијјәтинин сығорталанмасына даир мүтавилә багламаг;

3) көмрүк дашыгычысынын мүлкијјәтиндә вә ја ичарәсиндә үч илдән аз олмајараг көтүрүлмүш тәләб олунан тәһизата малик кифәјет саяда нәглијјат васитәсинин олмасы вә көмрүк дашыгычысынын гәјдә алындыгы јер үзрә Азәрбајчан Республикасынын көмрүк органынын фэалијјэт зонасында көмрүк рәсмиләшдирилмәси јеринә 24 саат мүддәтиндә һеч олмәзса бир нәглијјат васитәсинин кәлмәсинин тә'мин олунмасы.

Азәрбајчан Республикасында көмрүк ишини апаран һакимијјәти органы көмрүк дашыгычысы кими фэалијјэт көстөрмөк үчүн лисензијаны верир вә онун фэалијјәт мүддәтини мүәјјән едир.

Көмрүк дашыгычысы кими фэалијјәт көстөрмөк үчүн верилмиш лисензијаны Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органы ләғв едә, кери ала вә ја онун фэалијјәтини дајандыра биләр.

Лисензија вериләркән әсас көтүрүлмүш мә'луматын јанлыш олдуғу вә ја мүәјјән едилмиш гәјдалара риајет олунмадан верилдији ашкар олунарса, Азәрбајчан Республикасы Ганунверичилији илә лисензија ләғв едилә биләр.

Лисензија ашагыдакы һалларда кери алыныр:

1) лазыми гәјдада тәһиз олунмамыш нәглијјат васитәсиндән истифадә едилдикдә, о чүмләдән дашынмаја көрә мүәјјән едилән ыаг көстәрилән хидмәтин орта дәјеринә ујгун кәлмәдикдә; маллар вә онларын сәнәдләринин дашынмасындан әсассыз олараг имтина едилмәси дә дахил олмагга бир нечә дәфә көмрүк дашыгычысы өз өйдәликләрини јеринә јетирмәдикдә;

2) бу Мәчәлләдә нәзәрдә тутулмуш ытуг позунтулары бир нечә дәфә тәрәдилдикдә;

3) маллар вә онлара даир сәнәд кондәрәнләрә гәјри-гануни олараг муһүм зијан кәтирилдији, о чүмләдән коммерсија вә диқәр сирләр олан мә'луматлардан ганунсуз истифадә едилмәси тәсдиг олундуғда.

Кериалма ыагында гәрар гәбул олундуғу тарихдән гүввәјә минир.

Көмрүк дашыгычылары өз ытугларындан суи-истифадә етдикдә Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органы лисензијанын фэалијјәтини үч аја гәдәр мүддәтдә дајандыра биләр.

Лисензијанын тәқрар верилмәсинә даир мүрачигә бир илдән сонра лисензијанын ләғви вә ја кери алынмасы үзрә гәрарда көстәрилән сәбәбләр арадан галдырыларса, бахыла биләр.

Көмрүк дашыгычысы кими фэалијјәт көстөрмөк үчүн лисензијанын верилмәсинә, һабелә онун фэалијјәтинин бәрпа едилмәсинә көрә

алынан жыгымларын мигдары Азербайжан Республикасынын мувафиг ичра хакимияти органы тарафиндан муэжэн едиллир.

Лисензия лагв едилдикде, кери алындыгда ве жа онун феалиети дажандырылдыгда, онун верилмеси ве феалиетинин барпа едилмеси учун алынмыш жыгымлар гайтарылмыр.

М а д д а 164. Көмрүк дашыжычыларынын гејде алынмасы ве онлар хагында ма'лумат верилмеси

Азербайжан Республикасынын көмрүк органы, өз феалиет зонасында көмрүк дашыжычысы функциасыны јеринэ јетирмек нијети ве габилијети олан көмрүк дашыжычыларыны гејдијата алыр. Гејдијат көмрүк дашыжычыларынын мурачieti асасында хајата кечирилир.

Көстэрилэн көмрүк органлары гејдијатдан кечмиш көмрүк дашыжычыларынын сияхысыны умуми танышлыг магсэди илэ тартиб едир.

М а д д а 165. Көмрүк дашыжычыларынын маллары ве онлара даир сэнэдлери көндэрэнлэрдэн алынмыш ма'луматлара мунасибатлери

Маллары ве онлара даир сэнэдлери көндэрэнлэрдэн алынмыш коммерсија, банк ве жа дикэр ганунла мухафизэ олунан сиррлэрдэн ибарэт ма'луматлар, көмрүк дашыжычысы ве онун ишчилери тарафиндан јайылмамалы, шахси магсэдлэ истифаде олунмамалы, Азербайжан Республикасы Ганунверичилик актларында нэзэрдэ тутлмуш хаалар истисна едилмеклэ учунчу шахсэ верилмамелидир.

4.12. БАЈАНЕТМЕ

Көмрүк ганунверичилијинде бајанетме дедикде, көмрүк ресмилешдирилмеси ичрааты ве көмрүк нэзарэтинин хајата кечирилмеси магсэдлери илэ мал ве наглијат васителери барэде сэхий ма'луматларын муэјжэн едилмиш (шифаи, јазылы, дикэр) формада көмрүк органларына елан едилмеси баша дүшүлүр.

Бир гайда олараг бајанетме ашагыдакы асас хааларда тэлэб олунур:

1) мал ве наглијат васителери – Азербайжан Республикасынын көмрүк сарьадинден кечирилдикде;

2) малларын јерлешдирилдији көмрүк режими бу ве жа дикэр сэбэбден Көмрүк Мэчэллэсинин 27-чи маддэсинэ мувафаиг олараг дејишдирилдикде;

3) Азербайжан Республикасы Ганунверичилији илэ нэзэрдэ тутулмуш дикэр хааларда (мэсэлэн, русумсуз тичарэт мағазасы, јахуд сэрбэст анбар режими алтында јерлешдирилмиш маллар, верилмиш лисензия кери алындыгда, јахуд лагв едилдикде јениден бајан едилмелидир).

Мал вә нәглијјат васитәләринин бәјан едилмәсинин нәтичәләри көмрүк органынын вәзифәли шәхсләри тәрәфиндән ашағыдакы мөгсәдләр үчүн истифадә едилә биләр:

- һугуг-мұһафизә (гачагмалчылыг вә көмрүк гәјдаларынын позулмасына гаршы мұбаризә);

- верки;

- харичи игтисади фәалијјәтин инзибати тәнзимләnmәси (квоталашдырма, лисензијалашдырма);

- көмрүк сәрхәдиндә дикәр дөвләт нәзарәти нөвләринин тәшкили (ветеринар, фитосанитар, еколожи вә с.);

- харичи тичарәт статистикасынын апарылмасы вә с.

Бәјанетмә көмрүк-тариф тәнзимләмәси механизми үчүн биринчи дәрәчәли әһмијјәт кәсб едир. Илкин көмрүк тариф мұнасибәтләриндә (мал вә нәглијјат васитәләри билаваситә көмрүк сәрхәдиндән кечириләркән) көмрүк верки вә рұсумларынын өдәнилмәси илә бағлы өйдәликләр көмрүк органынын вәзифәли шәхси тәрәфиндән көмрүк бәјаннамәсинин гәбул едилмәси илә бағлыдыр.

Көмрүк бәјанетмәси принсинини ачыгларкәп гәјд етмәк лазымдыр ки, көмрүк ганунверичилији көмрүк рұсум вә веркиләринин өдәнилмәси өйдәлијини көмрүк рәсмиләшдирилмәси вә көмрүк нәзарәтиндән кечирилән мал вә нәглијјат васитәләри барәдә мә'луматы өзүндә чәмләшдирән һәр һансы сәнәдин дејил, јалныз харичи тичарәт көндәриши барәдә сон мә'луматлары өзүндә әкс етдирән көмрүк бәјаннамәсинин тәгдим едилмәсидир. Чүнки декларант бәјаннамәдә көстәрилән мә'луматларып дәғиглијинә көрә мөвчуд ганунверичиликлә мәс'улијјәт дашыјыр.

Көмрүк бәјанетмә принципи о демәкдир ки, өдәнилмәси кәрәкән көмрүк өдәнчләринин һесаблапмасы үчүн лазым олан мә'луматлары маллары көмрүк сәрхәдиндән кечирән шәхсин өзү вә ја көмрүк брокери вермәлидир.

Бәјанетмәдән истифадә көмрүк органларына мал вә нәглијјат васитәләринә сечмә нәзарәт тәтбиг етмәјә имкан верир вә чох мұрәккәб рәсмиләшдирилмә вә нәзарәт просесини садәләшдибир. Әкс һалда маллар көмрүкханаларда јығылыб галмыш олар вә игтисадијјат үчүн мұһым әһмијјәт кәсб едән харичи тичарәт мұбадиләсинә ләнкидичи, негатив тә'сир көстәрилмиш оларды.

Көмрүк бəјанетмə принципинə алтернатив кими көмрүк рүсумлары мигдарынын, мал вə нəглијјат васитəлəринин кəјфијјет вə кəмијјет характеристикаларынын мүəјјэн едилмəсинин инзибати үсулундан да истифадə едилə билəр. Лакин бу заман көмрүк органлары декларантын бəјан етдији мəлуматлары көмрүк нəзарəтинин нəтичəлəри илə мүтəјисə етмəк имканындан мəърум олар, бу да көмрүк нəзарəтинин сəмэрəлилийинин азалмасына кəтириб чыхарарды. Бундан башга көмрүк бəјаннамəсиндэн истифадə едилмəмəси мəјдана чыхан мүбəһисəли мəсəлəлəрин Һəллийн чəтинлəшдирəр, мəһкəмə вə инзибати арашдырма Һалларынын чохалмасына сəбəб оларды. Мəһкəмədə əсас сүбүт ролуну ојнајан јазылы бəјаннамə олмадан белə мүбəһисəлəрин Һəлли чох чəтин, Һəттə гəјри-мүмкүн оларды.

Бəјанетмə формалары

Бəјанетмəнин форма вə гəјдалары Дəвлəт Көмрүк Комитəси тəрəфиндэн мүəјјэн едилир. Əсас бəјанетмə формалары јазылы вə шифаһи формалар олараг гəбул едилир. Ганунверичилик дикəр бəјанетмə формаларына да јол верир – бунлар мəлуматларын электрон өтүрүлмəси вə конклјудент¹ Һэрəкəтлəр Һесаб олунур. Мүасир көмрүк тəчрүбəси конклјудент Һэрəкəтлəр васитəси илə бəјанетмədən бəјнəлхалг Һава лиманларында “јашыл” вə “гырмызы” дəһлизлəр методу тəтбиг едилмəклə истифадə олунмасыны мəгбул сажыр.

Сəрнишин јазылы бəјаннамə тəгдим етмədən, “јашыл дəһлиз” сечмə фактынын өзү илə кəтирилмəси, јахуд анарылмасы гадаған едилмиш, Һəмчинин, веркитутма объект олан маллара бу анда сажиб олмадығыны елан етмиш олур.

Бир гəјда олараг сəрнишинин əл јүкү вə шəхси багажынын көмрүк рəсмилəшдирилмəси заманы бəјаннамə тəтбиг едилир.

Ваһид сəрнишин бəјаннамəсинин формасы 13 сажлы əлавədə вар.

М а д д ə 166. Маллары, нəглијјат васитəлəрини бəјанетмə вə онун формалары

Азəрбајчан Республикасынын көмрүк сəрҺəдиндэн кечирилэн маллар вə нəглијјат васитəлəри вə ја аид олдуғу көмрүк режими дəјишдирилэн маллар вə нəглијјат васитəлəри, Һабелə Азəрбајчан

¹ Конклјудент Һэрəкəт – шəхсин нə етмəк истəдийини билдирən сəссиз Һэрəкəтлəрə дəјилилр

Республикасынын Гануверичилик актлары илэ мүүжэн олунан дикер халларда маллар вэ нэглијјат васитэлэри Азэрбајчан Республикасы көмрүк органларына бэјан едилир. Бэјанетмэ мүүжэн олунмуш формада (жазылы, шифаһи, электрон чыһазлар васитэси илэ вэ дикер формаларда) маллар вэ нэглијјат васитэлэри, онларын көмрүк режими һаггында вэ көмрүк мәгсәллэри үчүн лазым олан дикер дәгиг мә'луматларын верилмәси јолу илэ һәјата кечирилик.

Бэјанетмэ формасыны вэ гәјдаларыны, һәмчинин көмрүк мәгсәллэри үчүн лазым олан мә'луматларын сјаһысыны Азэрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органы мүүжэн едир.

М а д д ә 167. Бэјанетмэ јери

Маллар, онларын көмрүк рәсмиләшдирилмәсини һәјата кечирән Азэрбајчан Республикасы көмрүк органына бэјан едилир.

Маллары дашыјан нэглијјат васитэлэри бу маддәнин үчүнчү һиссәсиндә көстәрилән халлар истисна едилмәклә, малларла ејни вахтда бэјан едилир.

Дәниз, чај вэ һава көмиләри Азэрбајчан Республикасынын көмрүк әразисиндә, кәлдикләри су вэ ја һава лиманында, јахуд Азэрбајчан Республикасы көмрүк әразисиндән јола дүшдүкләри су вэ ја һава лиманында бэјан едилир.

Бош нэглијјат васитэләри вэ сәрнишин дашыјан нэглијјат васитэләри Азэрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдини кечәркән бэјан едилир.

М а д д ә 168. Көмрүк бәјаннамәсинин верилмә мүддәти

Көмрүк бәјаннамәси Азэрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органынын мүүжән етдији мүддәтләрдә верилир. Бу мүддәтләр маллар вэ онлары дашыјан нэглијјат васитэләри Азэрбајчан Республикасы көмрүк органына тәгдим едилдији тарихдән ән чоху он күндән артыг олмамалыдыр.

Физики шәхсләр тәрәфиндән коммерсија мәгсәллэри үчүн нәзәрдә тутулмајан маллар әл јүкүндә вэ мүшәјјәт едилән багажда Азэрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән кечириләркән, көмрүк бәјаннамәси малларын көмрүк органына тәгдим едилмәси илэ ејни вахтда верилир.

Бош нэглијјат васитэләри вэ сәрнишин дашыјан нэглијјат васитэләри Азэрбајчан Республикасынын көмрүк әразисинә дахил оларкән вэ бу әразидән јола дүшәркән Азэрбајчан Республикасынын Гануверичилик актлары илэ нәзәрдә тутулан мүддәтләрдә бэјан едилмәлидир.

Бу маддәдә көстәрилән мүддәтләр Азэрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органынын мүүжән етдији гәјдада узадыла биләр.

Јүк көмрүк бәјаннамәләринин долдурулмасы гәјдалары

Бу гәјдалар малларын ихрач вэ сәрбәст дөвријјә үчүн бурахылыш көмрүк режимләри үзрә јүк көмрүк бәјан-

намәсинин (әввәлдә вар иди) долдурулма гәјдаларыны мүәјјән едир. Гәјдалар Дөвләт Көмрүк Комитәсинин 17.06.1998-чи ил тарихли 027 сәјлы әмри илә тәсдиг едилмишдир. Гәјдаларын там мәтни 8 сәјлы Әләвәдә көстәрилмишдир.

ЈКБ дәсти дөрд дәстләшдирилмиш әсас вәрәгдән, бу гәјдаларда нәзәрдә тутулан һалларда исә әләвә вәрәгләрдән ибарәтдир. Бартер әмәлијјатларынын рәсмиләшдирилмәси заманы ЈКБ дәсти беш нүсхәдән ибарәт олмалыдыр.

Графаларынын адларынын рус дилиндә јазылдығы, һәмчинин информәсијә шәбәкәси харичиндә әләвә гејдләрин олдуғу бланклардан да истифадә олунамасына јол верилир.

ЈКБ-нин әсас вәрәги ејни бир көмрүк режими тәтбиг олуна ејниадлы маллар (ХИФ МН үзрә мал мөвгеји 9-чу ишарә сәвијјәсинә гәдәр ејни тәснифат олуналар) һагында мә'луматлары көстәрмәк үчүн истифадә олунар.

Бир нечә адда олан малларынын бәјан олунамасы заманы әсас ЈКБ-нин әјрылмаз һиссәси олан әләвә вәрәгләрдән истифадә едилир. Әләвә вәрәгләрин һәр бири үч адда малы бәјан етмәјә имкан верир.

Бир ЈКБ-дә 100-ә гәдәр адда олан маллар барәсиндә (ејни заманда әсас вәрәгә 33-дән артыг әләвә вәрәг әләвә олуна билмәз) мә'лумат бәјан олуна биләр. Әләвә вәрәгләрин долдурма гәјдалары, әләвә вәрәгдә бәјаннамәчи тәрәфиндән долдурулмајан А графасы истисна олунамагла, ЈКБ-нин әсас вәрәгләринин ујғун графаларынын долдурулмасы гәјдалары кимидир.

ЈКБ-дә позуб-дүзәлтмә вә гаралама олмамалыдыр. Дүзәлишләр јанлыш мә'луматларынын үзәриндән хәтт чәкилмәклә, дүзкүн мә'луматлары јазы макинасы вә ја әл илә јазмагла едилир.

Һәр бир дүзәлиш сәләһијјәтли шәхсин имзасы вә бәјаннамәчинин мөһүрү илә тәсдиг едилир.

ЈКБ (Көмрүк Иттифагынын үзвү олан өлкәләр үчүн) компүтердә вә ја јазы макинасында Азәрбајҗан дилиндә (бә'зи һалларда рус дилиндә) долдурулуру. Ајры-ајры һалларда әкәр дәјәр көстәричиләри (фактура вә көмрүк дәјәри) 9 ишарәдән чох әдәдлә ифадә едиләрсә, онлары әл илә долдурмаг олар.

Кејфијјәтсиз шәкилдә долдурулмуш ЈКБ-ләрә көмрүк органлары тәрәфиндән көмрүк бәјаннамәси кими бахылмыр.

ЖКБ-нин һәр һансы бир графасындакы мәтн мә'луматы, әввәл долдурулмуш графанын мәтн мә'луматынын тәкраны оларса, бу һалда һәмин графада әввәл долдурулмуш графага – “бах, графа №___” шәкилдә истинад едилир.

Кодлара мүнәсибәтдә белә истинадлар едилә билмәз.

ЖКБ-нин һәр һансы графасында лазымы мә'луматларын бәян едилмәси үчүн (мүәссисәнин ады, вагонун, контейнерин нөмрәси вә с.) јер олмадыгда, бу мә'луматларын бәяннамәнин арха тәрәфиндә јазылмасына ичазә верилир. Бу јазы бәяннамәнин имзасы вә мөһүрү илә тәсдиг олунур.

Кодлара мүнәсибәтдә белә истисналар тәтбиг олунмур.

ЖКБ-нин әсас вәрәгинин арха тәрәфиндә дикәр нәзарәт органларынын штамплар вурмасы вә гејдләр апармасы үчүн ичазә верилир.

Бәяннамәчиләрә бу гајдаларда нәзәрдә тутулмајан мә'луматларын ЖКБ бланкларында истифадәсинә ичазә верилмир.

Көмрүк органы бу гајдаларын 2.4 бәндиңдә көстәрилән схем үзрә ЖКБ-нин әсас вәрәгәсинин 7-чи графасында вә һәр бир А графасынын ашағы һиссәсинә гејдијјат нөмрәси, ЖКБ-нин гәбул тарихини јазмагла, бәяннамә вә әлавә вәрәгләри гејдијјатдан кечирир.

ЖКБ-нин вәрәгләри ашағыдакы гајдада бөлүшдүрүлүр:

- биринчи вәрәг – көмрүк органында вә хүсуси архивдә сахланылыр;

- икинчи вәрәг (статистик) – көмрүк статистикасы шө'бәсиндә (бөлмәсиндә) галыр;

- үчүнчү вәрәг – бәяннамәчијә гајтарылыр;

- дөрдүнчү вәрәг:

а) малларын ихрачы заманы бәяннамәчијә – јүк көндөрәнә гајтарылараг, мал мүшајиәт сәнәдләринә әлавә олунур вә малларла бирликдә сәрһәд көмрүк бурахылыш мәнәтәгәсинин фәалијјәт бөлкәсиндә јерләшән көмрүк органына көндәрилир;

б) малларын идхалы заманы – көмрүк рәсмиләшдирилмәсини һәјата кечирән бәяннамәчидә – малы аланда галыр.

Бурада истифадә олуан әсас аңлајышлар ашағыдакылары билдирир:

- “нәглијјат сәнәди” – көмрүк сәрһәдинә гәдәр (малларын ихрачы заманы), көмрүк сәрһәдиндән тә'јинат јеринә (малларын идхалы заманы), дашымалар үзрә мүшајиәт

сәнәдләри дә дахил олмага малларын бејнәлхалг дашыма-
ларыны һәјата кечирмәк үчүн ујғун сәнәддир;

- “малы көндәрән” – көмрүк бәјаннамәсинә тәгдим олунмуш маллары нәглијјат сәнәдиндә көстәрилән, алана чатды-
рылмасы үчүн дашыма мугавиләсинә ујғун олараг дашыјычыја
верән вә ја вермәк истәјән, һабелә, дашыјычынын хидмәтлә-
риндән истифадә етмәјәрәк, алычыја чатдыран һуғуи вә ја физи-
ки шәхсдир;

- “малы алан” – нәглијјат сәнәдинә мугафиг дашыјычы
тәрәфиндән вә ја көндәрәнин көстәриши әсасында көмрүк
сәрһәдиндән кечдикдән сонра, малларын сәрәнчамына верилдији
нәглијјат сәнәдиндә көстәрилән һуғуи вә ја физики шәхсдир;

- “малијјә тәнзимләнмәси үзрә мәс’ул шәхс” – өдәниш-
ли әсасда харичи-тичарәт әмәлијјатлары үзрә мугавиләләр (алгы-
сатгы, консигнасија мугавиләләри, лизинг сазишләри вә с.)
бағлајан вә онлар үзрә һесабатлара мәс’ул олан вәтәндашлардыр;

- “фактура дәјәри” – өдәнишли әсасда харичи-тичарәт
әмәлијјаты шәртләринә мугафиг олараг малларын фактики өдә-
нилмиш вә ја өдәниләчәк, һабелә гаршылыглы мал көндәриши
илә компенсасија олунан гијмәтдир;

- “көмрүк дәјәри”:

- идхал олунан маллар үчүн малларын мөвчуд ганун-
веричилијә ујғун олараг мугәјјән олунан дәјәридир;

- ихрач олунан маллар үчүн:

- өдәнишли әсасда сөвдәләшмәләр үчүн – көмрүк әра-
зисиндән малларын ихрач јеринә чатдырылмасы (дашынма,
јүкләмә, бошалма, сығорта) үчүн хәрчләр, һабелә диқәр лазы-
ми дәғигләшдирмәләр дә нәзәрә алынмагла, ихрач олунан мал-
ларын өдәнилмәси вә ја өдәнилмәли олан гијмәти әсасында
тә’јин олунан дәјәрдир;

- өдәнишсиз әсасда диқәр сөвдәләшмәләр үчүн – көм-
рүк әразисиндән ихрач јеринә чатдырылмасы хәрчләри нәзәрә
алынмагла гијмәтләндирилән вә ја ејниләшдирилмиш олан
бирчинсли малларын дәјәри һаггында мә’лумат – коммерсија,
нәглијјат, банк, мугасибат вә диқәр тәсдигедичи сәнәдлә
тә’јин олунан гијмәтләр әсасында мугәјјән олунан дәјәрдир;

- “тичарәт едән өлкә” – диқәр бир өлкәнин вәтәндашы
илә милли мәнсубијјәтиндән асылы олмајараг мугавилә бағла-
јан шәхсин гејдијјата дүшдүјү (јашадығы) әразинин олдуғу
өлкәдир.

Көмрүк ганунверичилијиндә бәјанетмә јери мал вә нәглијјат васитәләри үчүн ајрылыгда мүәјјән олунур.

Малларын бәјанолунма јери көмрүк рәсмиләшдирил-мәсинин апарылдығы јер үзрә мүәјјән олунур.

Нәглијјат васитәләринин бәјанолунма јеринин тә'јин едилмә гәјдасы нәглијјат васитәсинин нөвүндән вә дашып-манын характериндән (нәглијјат, јахуд јүк) асылыдыр.

Маллары дашыјан нәглијјат васитәләри (чај, дәниз, һава кәмиләриндән башга) малларла бир вахтда бәјан едилир. Дәниз, чај вә һава кәмиләри лиманда Азәрбајчан Республикасы әразисинә кәләркән, јахуд ону тәрк едәркән бәјан едилир.

Сәрнишин дашыјан дикәр нәглијјат васитәләри, һәмчинин бош нәглијјат васитәләри көмрүк сәрһәдини кечәркән бәјан едилир.

ДКК нәглијјат васитәләринин ајры-ајры нөвләринин бәјан едилмәсинин хүсуси гәјдатарыны мүәјјән едә биләр.

М а д д ә 171. Көмрүк мәгсәдләри үчүн лазым олан сәнәд-ләр вә әләвә мә'луматлар

Азәрбајчан Республикасы көмрүк органына көмрүк бәјаннамәси илә бирликдә көмрүк мәгсәдләри үчүн лазым олан дикәр сәнәдләр дә тәгдим едилмәлидир.

Азәрбајчан Республикасы көмрүк органы көмрүк бәјаннамәсиндә вә тәгдим олунмуш сәнәдләрдә олан мә'луматлары јохламаг, көмрүк мәгсәдләри үчүн дикәр әләвә мә'луматлар тәләб етмәк һүгүгуна маликдир.

Көстәрилән сәнәдләрин вә әләвә мә'луматларын сијаһысыны Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органы мүәјјән едир.

Лазым олан сәнәдләр вә әләвә мә'луматлар тәгдим едилмәдикдә, Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын көмрүк бәјаннамәсини гәбул етмәмәк, чатышмајан сәнәдләри вә мә'луматлары тәгдим етмәк үчүн мүддәт мүәјјән етмәк һүгугу вардыр.

Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын ичазәси илә Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын вәзифәли шәхсинин билдији харичи дилдә тәртиб олунмуш сәнәдләр дә тәгдим олуна биләр.

М а д д ә 172. Көмрүк бәјаннамәсинин гәбулу

Верилән көмрүк бәјаннамәси Азәрбајчан Республикасы көмрүк органы тәрәфиндән гәбул олунур. Көмрүк бәјаннамәсинин гәбулу Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјәти органынын мүәјјән етдији гәјдада рәсмиләшдирилир.

Көмрүк бәјаннамәси гәбулу рәсмиләшдирилдији андан фактлары тәсдиг едән һүгуги әһәмијјәтә малик сәнәд сајылыр.

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк органлары әсассыз олараг көмрүк бәјаннамәләринин гәбулуңдан имтина едә билмәзләр.

М а д д ə 173. Көмрүк бəјаннамəсинин дəјишдирилмəси, она əлавəлəр едилмəси вə ја кери кəтүрүлмəси

Азəрбајчан Республiкасы көмрүк органынын ичазəси илə көмрүк бəјаннамəсиндə кəстəрилəн мə'луматлар дəјишдирилə, она əлавəлəр едилə вə ја верилмиш көмрүк бəјаннамəси кери кəтүрүлə билəр.

Дəјишиклик вə əлавəлəр едилмəсинə, елчə дə кери кəтүрмəјə көмрүк бəјаннамəсинин јохланмасы, маллар вə нəглијјат васитəлəринə бахыш башланана гəдəр, һəмчинин, Азəрбајчан Республiкасы көмрүк органы кəстəрилəн мə'луматларын доғру олмадығыны мүəјјəн едэнə гəдəр јол верилир.

Көмрүк бəјаннамəсиндə едилəн дəјишикликлəр вə əлавəлəр онун фəалијјəт сəһəсини кенишлəндирə вə ја мəздудлашдыра билмəз.

Азəрбајчан Республiкасы көмрүк органларынын вəзифəли шəхслəри өз тəшəббүслəри, јахуд шəхслəрин тапшырығы вə хаһиши илə Азəрбајчан Республiкасы көмрүк органларынын сəлəһијјəтинə аид олан мə'луматларын дахил едилмəси истисна едилмəклə јазылы көмрүк бəјаннамəсини долдурмаг, көмрүк бəјаннамəсиндə кəстəрилəн мə'луматлары дəјишдирмəк вə ја она əлавəлəр етмəк һуғуғуна малик дəјилдирлəр.

М а д д ə 174. Мүвəггəти вə ја натамам бəјаннамə

Декларант хүсуси сəбəблəр үзүндəн там көмрүк бəјаннамəси верə билмəдији һалларда, Азəрбајчан Республiкасы көмрүк органы мүəјјəн олунмуш гəјдада мүвəггəти вə ја натамам көмрүк бəјаннамəси верилмəсинə ичазə верə билəр. Бу һалда мүвəггəти вə ја натамам көмрүк бəјаннамəсиндə көмрүк мəгсəдлəри үчүн лəзым олан əсас мə'луматлар кəстəрилмəли вə чатышмајан мə'луматлар Азəрбајчан Республiкасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјəти органыпын мүəјјəн етдији гəјдада Азəрбајчан Республiкасы көмрүк органынын мүəјјəн етдији мүддəтлəрдə тəгдим едилмəлидир.

М а д д ə 175. Дəври көмрүк бəјаннамəси

Ејни маллар вə нəглијјат васитəлəри ејни бир шəхс тəрəфиндəн мүнтəзəм олараг кечирилдикдə, Азəрбајчан Республiкасы көмрүк органы малларын вə нəглијјат васитəлəринин Азəрбајчан Республiкасынын көмрүк сəрьəдиндəн кечирилмəсинə даир мүəјјəн мүддəт əрзиндə бир дəври бəјаннамə верилмəсинə ичазə верə билəр.

Дəври көмрүк бəјаннамəсинин верилмəси һалларыны вə гəјдаларыны Азəрбајчан Республiкасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимијјəти органы мүəјјəн едир.

Дəври көмрүк бəјаннамəсинин верилмəси, тəтбиги вə сənəдлəшдирилмəси гəјдалары ДКК-нин 22.11.1997-чи ил тарихли 1095 сəјлы əмри илə тəсдиг едилмиш, Республiка Əдлијјə Назирлијиндə 31 март 1998-чи илдə гəјдə алынмышдыр.

Бу гəјдалар сəрьəдјаны рəјонларда јашајан физики шəхслəр, јə'ни Азəрбајчан Республiкасынын вəтəндашлары, вəтəндашлығы олмајан вə харичи вəтəндашлар тəрəфиндəн

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк бурахылыш постларындан истеһсалат вә коммерсија фәалијјәти үчүн нәзәрдә тутулмајан маллар шәхси нәглијјат васитәләри илә ејни бир шәхс тәрәфиндән мүнтәзәм (даими) олараг кечирилдикдә, бир дәври көмрүк бәјаннамәсинин верилмәси, тәтбиги вә сәнәдләшдирилмәси гәјдаларыны тәнзимләјир.

Физики шәхсләр бу Гәјдаларла вә Азәрбајчан Республикасынын көмрүк мәсәләләринә аид дикәр норматив актлары илә мүәјјән олунмуш гәјдада Азәрбајчан Республикасы әразисиндән апарылмасы вә Азәрбајчан Республикасы әразисинә кәтирилмәси гадаған олунмуш вә ичазәси мұвафиг органлар тәрәфиндән верилән маллар истисна олмагла истәшилән маллары Азәрбајчан Республикасынын көмрүк бурахылыш постларындан кечирә биләрләр.

Дәври көмрүк бәјаннамәси верилмәси үчүн физики шәхс сәрһәд көмрүк бурахылыш постунуп рәисинин адына әризә илә мұрачиәт едир (Әризәнин формасы 9-1 №-ли әлавәдә көстәрилиб).

Физики шәхс әризә илә бирликдә шәхсијјәти тәсдиг едән сәнәдин вә нәглијјат васитәсинин техники сәнәдинин сурәтләрини тәгдим етмәлидир.

Дәври көмрүк бәјаннамәсинин верилмәсинә ичазә физики шәхсин әризәси үзәринә көмрүк бурахылыш постунун рәиси тәрәфиндән мұвафиг дәркәнар гојулдугдан сонра верилир.

Дәври көмрүк бәјаннамәси 3 (үч) ајдан артыг олмајан мүддәтә верилир вә ондан истифадә бу мүддәтдән артыг олмамалыдыр.

Көмрүк бурахылыш постунун рәиси дәври көмрүк бәјаннамәсинин верилмәсинә ичазә вердикдән сонра, физики шәхс дәври көмрүк бәјаннамәсини долдуруп вә көмрүк нәзәрәтини һәјата кечирмәк үчүн көмрүк нәзәрәтини һәјата кечирән көмрүк әмәкдашына тәгдим едир (дәври көмрүк бәјаннамәсинин формасы 9 сәјлы әлавәдә көстәрилиб).

Дәври көмрүк бәјаннамәси (бундан сонра “бәјаннамә”) физики шәхсләрә мәхсус олан маллара вә әшјалара көмрүк нәзәрәтини һәјата кечирән заман тәтбиг олунур.

Ејни маллар вә нәглијјат васитәләри сәрһәдјаны рајонларда јашајан ејни бир физики шәхс тәрәфиндән мүнтәзәм олараг (һәр күн вә ја тез-тез) ејни көмрүк бурахы-

лыш постундан кечирилдикдә, көмрүк органынын ичазә вердији мүддәт әрзиндә бир нүсхәдән ибарәт бәјаннамә имза етмәклә долдурулур.

16 јашына чатмыш һәр бир шәхсин бәјаннамә долдурмасы нәзәрдә тутулур. 16 јашына чатмамыш шәхс-ләрә мәхсус маллар һагда мә'лумат онларла бирликдә кедән шәхсләрин бәјаннамәләриндә көстәрилик.

Бәјаннамәдә бүтүн графалар долдурулмалы, “һә” вә ја “јох” јазылмыш дамаларын үстүндән хәтт чәкмәклә бүтүн суаллара чаваб верилмәлидир. Мә'луматлар бәјаннамәдә сығышмадыгда әлавә вәрәгләрдән истифадә етмәк олар . Бу заман 1-чи бәнддәки мә'луматлар әлавә вәрәгләрдә тәкрар олунмалы, истифадә олунмајан бош галмыш јерләрин исә үстүндән хәтт чәкилмәлидир.

Бәјаннамәнин 1-чи бәндиндә нәзәрдә тутулан мә'луматлар паспортдан көтүрүлүр.

Бәјаннамәнин 3.1 вә 4.1 бәндләриндәки малларын вә әшјаларын тәвири, имкан дахилиндә онларын һазырландыглары материалларын сәчијјәви хүсусијјәтләри, гијмәтли металларын әјјарлары (проблары), рәнкләри, формалары, маркалары вә с. көстәрилмәклә јеринә јетирилир. 4.1 бәндиндә малларын вә әшјаларын дәјәри АБШ долларында вә јахуд да милли валјутада көстәрилир.

Көмрүк нәзарәти баша чатдыгдан сонра бәјаннамә көмрүк нәзарәтини һәјата кечирән көмрүкхана әмәкдашынын шәхси нөмрәли мөһүрү илә тәсдигләнир. Көмрүкхана әмәкдашынын шәхси нөмрәли мөһүрү көмрүк бәјаннамәсинин 3.1 бәндинә вә бәјаннамәнин арха тәрәфинин ахырына вурулур.

Бәјаннамә көмрүк рәсмиләшдирилмәси апаран көмрүк әмәкдашы тәрәфиндән нөмрәләнир вә гејдијјат журналында гејд едиләрәк, көмрүк органлары тәрәфиндән ичазә верилмиш мүддәт әрзиндә һәр дөфә көмрүк әразисиндән кечдикдә көмрүк органына тәгдим етмәк үчүн физики шәхсә гајтарылыр.

Көмрүк органы әмәкдашынын тәсдиг етдији бәјаннамә орада көстәрилән малларын вә әшјаларын манеәсиз кәтирилмәси, јахуд ујғун олараг чыхарылмасы үчүн мал вә әшја саһибинин өзүнә верилир.

Бәјаннамәнин “Хидмәти гејдләр” графасы ашағыдакы мөгсәдләр үчүн истифадә олуна биләр:

- көмрүк гаждаларынын позулмасы Һалларыны гејд етмәк үчүн (протоколун №-си вә тарихи);

- көмрүк органынын вердији сәнәдләри (гәбз, вәсигә вә с.), реквизи́тләрини (адларыны, нөмрәләрини, тарихләрини) көстөрмәк үчүн;

- лазыми Һалларда фитосанитарија, бажтарлыг вә с. башга нәзарәт хидмәтләринин мөһүрләрини вурмаг үчүн.

Дөври көмрүк бәјаннамәсинин истифадә мүддәти битдикдә бәјаннамә физики шәхсләрдән алыныр вә говлуға тикилир.

Азәрбајҗан Республикасынын Көмрүк Мәчәлләсинин 175-чи маддәсинә әсасән Һазырланмыш бу Гаждаларын тәләбләринин јеринә јетирилмәсинә көрә көмрүк әмәкдашлары Интизам Низамнамәсиндә вә еләчә дә ганунверичиликдә нәзәрдә тутулан гаждада мәс'улијјәт дашыјырлар.

М а д д ә 176. Маллары вә нәглијјат васитәләрини бәјан етмәнин садәләшдирилмиш гаждасы

Азәрбајҗан Республикасынын көмрүк ишини апаран ичра һакимийјәти органы көмрүк рәсмиләшдирилмәсини тәкмилләшдирмәк мәгсәди илә маллары вә нәглијјат васитәләрини бәјан етмәнин садәләшдирилмиш гаждасыны мүәјјән етмәк Һүтуна маликдир.

Декларант

Көмрүк ганунверичилијиндә декларант анлајышы өзүнәмәхсус јер тутур. Мал вә нәглијјат васитәләрини көмрүк сәрһәдиндән кечирән шәхсләр вә көмрүк брокерләри декларант ола биләр.

Декларантын Һүтуги статусу мүәјјән едиләркән, онун маллары көмрүк сәрһәдиндән кечирән шәхс, јахуд көмрүк брокери олуб-олмамасындан асылы олмајараг, мөвчуд ганунверичиликлә мүәјјән едилмиш вәзифәләри јеринә јетирмәли олдуғу вә мәс'улијјәт дашыдыгы мүәјјән едилир.

Бәјанетмә институтунун бүтүн әсас хүсусијјәтләри көмрүк тәнзимләнмәсинин “сәрһәд” характери илә бағлыдыр.

Көмрүк-тариф механизмдә декларант јалныз көмрүк органына бәјаннамә вермәк Һүгуғу олан шәхс дејил (бә’зи Һалларда көмрүк органы бу бәјаннамәдә көстәрилән мә’луматларла разылашмаја да биләр), о илк нөвбәдә көмрүк рүсум вә веркиләринин өдәнилмәси өһдәлијини үзәринә көтүрән шәхсдир.

Декларант вә бәјанетмәни һәјата кечирән шәхс аплә-
јышларыны бир-бириндән ајырмаг лазымдыр. Әкәр декларант
һүгуи шәхсдирсә, бу апләјышлар үст-үстә дүшмүр. Бәјан-
етмәни декларант – тәшкилат адындан бу иш үчүн хусуси
сәләһијјет верилмиш физики шәхс (шәхсләр) - апарыр (вәка-
ләт вә ја она бәрәбәр сәнәд әсасында). Билаваситә бәјан-
етмәни һәјата кечирән шәхс көмрүк өдәнчләринә көрә үзәри-
нә мүлкијјет өьдәлији көтүрдүјүндән, она верилән вәкаләтнамә
мүәјјән едилмиш тәләбләрә чаваб вермәлидир.

Бәјанетмәни һәјата кечирән шәхс тәшкилатып рәһбәр-
лији тәрәфиндән мүстәгил сечилир. Бунунла белә, әкәр көм-
рүк органы тәрәфиндән кечирилән јохлама мүвәккил едилмиш
шәхсин билијинин сәвијјәсинин кифәјәт гәдәр олмадығыны
мүәјјән етсә, јахуд бу шәхсин көмрүк органы гаршысындакы
өьдәликләрини вичданла јеринә јетирмәдији ашкарланса, бу
шәхсин башгасы илә әвәз едилмәси көмрүк органынын вәзи-
фәли шәхси тәрәфиндән тәләб едилә биләр.

М а д д ә 169. Декларант

*Маллары вә нәглијјат васитәләрини кечирән шәхс, јахуд көмрүк
брокери декларант ола биләр.*

*Декларант, маллары вә нәглијјат васитәләрини Азәрбајчан Респуб-
ликасынын көмрүк сәрһәдиндән кечирәп шәхс вә ја көмрүк брокери олуб-
олмамасындан асылы олмајараг бүтүн вәзифәләри јеринә јетирир вә бу
Мәчәлләдә нәзәрдә тутулан гәјдада там мәс'улијјәт дашыјыр.*

М а д д ә 170. Декларантын вәзифә вә һүгулары

Маллар вә нәглијјат васитәләри бәјан едиләркән декларант:

- маллары вә нәглијјат васитәләрини бу Мәчәлләдә нәзәрдә
тутулан гәјдаја ујğun олараг бәјан етмәли;
- Азәрбајчан Республикасы көмрүк органынын тәләби үзрә
маллары вә нәглијјат васитәләрини тәгдим етмәли;
- көмрүк мәгсәдләри үчүн лазым олан сәнәдләри вә әлавә
мә'луматлары Азәрбајчан Республикасы көмрүк органына тәгдим етмәли;
- көмрүк өдәнишләрини өдәмәли;
- лазым олан јүк вә диқәр әмәлијјатларын апарылмасы да дахил
олмагла Азәрбајчан Республикасы көмрүк органларына көмрүк
рәсмиләшдирилмәси ишиндә көмәк етмәлидир.

Бу Мәчәлләдә нәзәрдә тутулан диқәр һүгулардан башга
декларантын бәјаннамәни вермәздән әввәл маллары вә нәг-
лијјат васитәләрини көмрүк нәзарәти алтында мүәјинә етмәк
вә онлар үзәриндә өлчү апармаг, һәмчинин, Азәрбајчан
Республикасы көмрүк органынын ичазәси илә онлардан проб
вә нүмунәләр көтүрмәк һүгуу вардыр.

4.13. АЗЭРБАЙЧАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КӨМРҮК СЭРҲЭДИНДЭН ФИЗИКИ ШӘХСЛЭР ТЭРЭФИНДЭН КЕЧИРИЛЭН, ИСТЕҲСАЛАТ ВЭ КОММЕРСИЈА ФӘАЛИЈЈЭТИ ҮЧҮН НЭЗЭРДЭ ТУТУЛМАЈАН МАЛЛАРЫН КӨМРҮК РӘСМИЛЭШДИРИЛМӘСИНИН ӘСАС ХҮСУСИЈЈЭТЛЭРИ

*Азәрбајчан Республикасы әразисинә
истеҲсалат вә ја коммерсија фәалијјәти үчүн
нәзәрдә тутулмајан кәтирилмиш малларын
көмрүк рәсмиләшдирилмәси*

Ваһид тариф дәрәчәләри үзрә көмрүк рүсумларындан азад олунмагла (рүсумсуз) физики шәхсләр тәрәфиндән Азәрбајчан Республикасы әразисинә үмуми чәкиси 50¹ килограмдан артыг олмајан вә ја дәјәри 200 АБШ долларына гәдәр маллар кәтирилә биләр.

Бейнәлхалг почт көндәришләри васитәси илә дәјәри 200 АБШ долларына гәдәр вә ја чәкиси 20 килограмадәк олан маллар алына биләр.

Бу нормалардан артыг үмуми дәјәри 5000 АБШ долларына гәдәр (бейнәлхалг почт көндәришләри үчүн 1000 АБШ долларына гәдәр) маллар кәтирилдикдә (алындыгда), Азәрбајчан Республикасынын көмрүк бурахылыш мәнтәгәләриндән физики шәхсләр тәрәфиндән истеҲсалат вә ја коммерсија фәалијјәти үчүн нәзәрдә тутулмајан малларын кечирилмәсинин гәјдалары Һаггында Азәрбајчан Республикасы Назирләр Кабинетинин 21 ијул 1997-чи ил тарихли 81 сәјлы гәрары үзрә Азәрбајчан Республикасы Дөвләт Көмрүк Комитәсинин Тә'лиматынын 1 №-ли әлавәсиндә көстәрилән малларын һәр бир әдәди үзрә тәтбиг едиләп көмрүк рүсумунун дәрәчәси әсас көтүрүлмәклә, мәдаһил ордери - 1 №-ли көмрүк арајышы (КА-1) јазылыр вә рүсумлар өдәнилип. Сијаһыда адлары көстәрилмәјән маллар кәтирилдикдә исә 50

¹Мәтндәки нормативләр 1 сентјабр 1998-чи ил тарихинә гүввәдә олан Һанунверичилик актларыны әкс етдирир.

килограмдан (почт көндәришләри илә 20 килограм) артыг олан малын һәр бир килограмы үчүн 0,5 АБШ доллары өдәнилмәклә мәдахил ордери – 1 №-ли көмрүк арајышы јазылып.

Кәтирилән малларын үмуми дәјәри 5000 АБШ долларына (почт көндәришләри илә алынән малларын үмуми дәјәри 1000 АБШ долларына) гәдәр олдугда вә онларын ичәрисиндә Тә'лиматын 1 №-ли әлавәсиндә көстәрилән, диқәр һиссәси исә әлавәдә көстәрилмәјән маллар олдугда сијаһыда ады көстәрилән маллардан әдәдләр үзрә, ады көстәрилмәјән маллардан исә (һәр килограмына 0,5 АБШ доллары өдәнилмәклә) чәкиси үзрә мәдахил ордери – нөмрәли көмрүк арајышы јазылмагла рүсум тутулур.

Кәтирилән малларын үмуми дәјәри 5000 АБШ долларындан (почт көндәришләри илә алынән малларын үмуми дәјәри 1000 АБШ долларындан) артыг олдугда исә, һәмин маллара даир Көмрүк Јүк Бәјаннамәси јазылмагла көмрүк рәсмиләшдирилмәси Азәрбајчан Республикасы Назирләр Кабинетинин 22 апрел 1998-чи ил тарихли 91 сәјлы (әлавә №11) вә 61 сәјлы гәрарлары илә тәнзимләнир.

Физики шәхсләр тәрәфиндән кәтирилән малын чәкиси 50 килограмдан аз олдугда вә малын үмуми дәјәри 200 АБШ долларындан артыг олдугда, 5000 АБШ долларына гәдәр мәбләғ үчүн јухарыда көстәрилән гәјдада рүсум алыныр.

Азәрбајчан Республикасында даими јашајан вә харичи өлкәләрдә мүвәггәти фәсиләсиз јашама мүддәти 6 ајы кечән (мүвәггәти гејдијјата алынмасы барәдә тәсдигедичи сәнәд, е'замијјә сәнәди, виза вә с.) физики шәхсләр тәрәфиндән Азәрбајчан Республикасы әразисинә үмуми дәјәри 5000 АБШ долларына гәдәр јалныз аилә үчүн зәрури олан мебел, мәишәт чиһазлары, әшја вә маллар рүсумсуз кәтирилә биләр.

Бу һәддән артыг әмлак кәтирилдикдә һәмин малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәси Назирләр Кабинетинин 61 вә 91 сәјлы гәрарлары илә мүәјјән едилән гәјдада рәсмиләшдирилир.

Ашағыдакы маллар Азәрбајчан Республикасы әразисинә рүсумсуз вә мәһдудијјәтсиз кәтирилә биләр:

- харичи валјута вә харичи валјута илә өдәниш сәнәдләри,

- бәдии, тарихи, елми вә диқәр мәдәни әшјалар.

Гејд: Көмрүк рәсмиләшдирилмәси там баша чатдыгдан сонра көмрүк органларында бу сәнәдләр галыр: әризә (Тә'лимата әлавә № 2); мүшәјиәт олунмајан багаж саһиби тәрәфиндән тә'јинат көмрүкханасында долдурулмуш вә көмрүк органлары тәрәфиндән тәсдиг едилмиш сәрнишин бәјаннамәси; әкәр вәтәндаш харичи өлкәдән мүшәјиәт олунмајан багаж көндәрисә, багаж саһиби сәрһәди кечәркән өзү илә кәтирдiji малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәсинә даир олан бүтүн сәнәдләри; мүшәјиәт олунмајан багажын ичәрисиндә олан әшјаларын сијаһысы (сијаһы багаж саһиби тәрәфиндән тәртиб едилиб тәсдиг олунмалыдыр); малын үмуми дәјәринин 200 вә 5000 АБШ долларына гәдәр олмасы барәдә тәсдигедичи сәнәдләр (һесаб,фактура-инвојс) олмадыгы һалда вә ја тәгдим едилмиш сәнәдләр шүбһә доғурдугда, малын үмуми дәјәри көмрүк әмәкдашы тәрәфиндән мүәјјән едилир, јол-нәглијат сәнәдләринин сурәтләри, дашыпма чәдвали, мувафиг дәвләт органларынын ичазә сәнәди (тәләб олундугу һалда) вә с. Мүшәјиәт олунмајан багаж саһиби сәрһәддән кечәркән өзү илә кәтирдiji малларын сәрһәд көмрүк бурахылыш мәнтәгәсиндә көмрүк рәсмиләшдирилмәси һагында сәнәдләри тә'јинат көмрүкханасына тәгдим етмәлидир, әкс һалда мүшәјиәт олунмајан багажда олан бүтүн маллардан Тә'лиматла мүәјјән едилмиш көстәрилдији гәјдада рүсум тутулур.

Көмрүк рәсмиләшдирилмәси там баша чатдыгдан сонра көмрүк органларында бу сәнәдләр галыр: әризә, сәрнишин бәјаннамәси, Јүк Көмрүк Бәјаннамәси, јол-нәглијат гәимәси (СМР), һесаб-фактура (инвојс), мәншә сертификаты вә с.

Физики шәхсләр тәрәфиндән Азәрбајчан Республикасы әразисиндән малларын апарылмасы

Азәрбајчан Республикасынын әразисиндән физики шәхсләр тәрәфиндән истеъсалат вә ја коммерсија фәәлијјәти үчүн нәзәрдә тутулмајан маллар ашағыдакы һәдләрдә сәрнишин бәјаннамәси долдурулмагла апарыла биләр:

- үмуми дәјәри 1000 АБШ долларына гәдәр олан маллар;
- үмуми дәјәри 200 АБШ долларына гәдәр олан бејнәлхалг почт көндәришләри;

Азәрбајчан Республикасы әразисинә кәлиш заманы көмрүк бурахылыш мәнтәгәләриндә рәсмиләшдирилмиш (бәјаннамә, КА-5 формалы вәсигә) шәхси әшјалар;

Азәрбајчан Республикасында ачылан вәрәсәлик һүгугу әсасында әлдә едилмиш әшјалар вә валјута (Азәрбајчан Республикасындан чыхарылмасы гадаған олунан әшјалардан башга). Бунларын республикадан чыхарылмасына әсас –

варислик һугугу һагда вә һәмин әшјаларын варислијә аид олмасы һагда тәсдигедичи сәнәдин олмасыдыр.

Азәрбајчан Республикасындан мүвәтгәти олараг харичи өлкәләрә кедән физики шәхсләр, јалныз шәхси истифадәләри үчүн нәзәрдә тутулан гијмәтли металлардан вә дашлардан һазырланмыш мә'мулатлары (Тә'лиматын 3 №-ли әлавәсиндә көстәрилмиш сијаһы) кери гәјтармаг шәртилә көмрүк органларында рәсмиләшдирдикдән сонра апара биләрләр.

Јухарыда көстәрилән мәбләғләрдән артыг малларын апарылмасы Азәрбајчан Республикасы Президентинин 24 ијун 1997-чи ил тарихли 609 сәјлы Фәрманы илә тәсдиг едилмиш “Азәрбајчан Республикасында идхал-ихрач әмәлијјатларынын тәнзимләnmәси Гајдалары” вә Азәрбајчан Республикасы Назирләр Кабинетинин 22 апрел 1998-чи ил тарихли 91 сәјлы гәрары илә тәнзимләнир (Әлавә №10).

*Даими јашајыш мәгсәди илә
Азәрбајчан Республикасы әразисинә көчүб кәлән вә
Азәрбајчан Республикасындан көчүб кедән
физики шәхсләр тәрәфиндән
Азәрбајчан Республикасынын
көмрүк бурахылыш мәнтәғәләриндән
малларын кечирилмәси гајдасы*

Азәрбајчан Республикасына даими јашајыш үчүн көчүб кәлән физики шәхсләр ашағыдакылары рүсумсуз кәтирә биләрләр:

а) Адамбашына үмуми дәјәри 20000 АБШ дөллари на гәдәр олан вә аилә үчүн зәрури олан мебел, мәишәт чиһазлары, әшја вә маллар, һәмчинин ики ил мүддәтиндә өзкәнинкиләшдирмәмәк шәрти илә аилә үчүн бир нәглијјат васитәсини (нәглијјат васитәси гејдијјатдан чыхарылмалыдыр),

• Бу мәбләғләрдән артыг мал кәтирилдикдә, Азәрбајчан Республикасы Назирләр Кабинетинин 22 апрел 1998-чи ил тарихли 61 вә 91 сәјлы гәрарларына ујғун көмрүк рүсумлары тәтбиг едилир.

Азәрбајчан Республикасындан даими јашајыш мәгсәди илә харичи өлкәләрә көчүб кедән физики шәхсләр адамбашына үмуми дәјәри 10000 (он мин) АБШ доллары мәбләғиндә шәхси истифадә үчүн нәзәрдә тутулан маллар вә адам-

башына (16 јашдан јухары) 1000 (мин) АБШ доллары һечминдә гиймәтли метал вә дашлардан һазырланмыш мәмулатлары рүсумсуз апара биләрләр.

Бу мәбләғләрдәп артыг мал апарылдыгда, Азәрбајчан Республикасы Президентинин 24 ијун 1997-чи ил тарихли 609 нөмрәли Фәрманы илә тәсдиг едилмиш “Азәрбајчан Республикасында идхал-ихрач әмәлијјатларын тәнзимләнмәси Гајдалары” вә Азәрбајчан Республикасы Назирләр Кабинетипип 22 апрел 1998-чи ил тарихли 91 сәјлы гәрары илә тәнзимләнир.

***Азәрбајчан Республикасынын
көмрүк бурахылыш мәнтәгәләриндән
кечирилән нәглијјат васитәләринин
көмрүк рәсмиләшдирилмәси***

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк бурахылыш мәнтәгәләриндән физики шәхсләр тәрәфиндән истеһсалат вә ја коммерсија фәәлијјәти үчүн нәзәрдә тутулмајан нәглијјат васитәләри (харичи игтисади фәәлијјәтдәки әмтәә номенклатурасынын 8703-чү групу) кечириләркән:

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән нәглијјат васитәләринин кечирилмәси онларын көмрүк режимләринә ујғун һәјата кечирилир:

а) Азәрбајчан Республикасы көмрүк әразисиндә, јахуд бу әразидән кәнарда сәрбәст тәдавүл (дөвријјә үчүн);

б) Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисинә мүвәггәти кәтирмәк вә ја бу әразидән мүвәггәти апармаг мәгсәди илә;

в) Азәрбајчан Республикасы әразисиндән транзит кечид үчүн.

Физики шәхсләр ашағыдакы шәртләрлә нәглијјат васитәләрини Азәрбајчан Республикасынын әразисинә кәтирә вә апара биләрләр:

- нәглијјат васитәләри бәјан едиләрсә;
- көмрүк өдәнишләри һәјата кечириләрсә;
- Азәрбајчан Республикасынын көмрүк ганунверичилијиндә нәзәрдә тутулмуш башга тәләбләр јеринә јетириләрсә.

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисинә кәтирилән вә бу әразидән апарылан нәглијјат васитәләринин бәјан едилмәси (рәсмән билдирилмәси) Азәрбајчан Республикасынын

көмрүк органы тәрәфиндән көмрүк сәрһәд бурахылыш мәнтәгәсиндән кечәркән һәјата кечирилир.

Азәрбајчан Республикасы көмрүк сәрһәд бурахылыш мәнтәгәләриндән кечәркән, нәглијјат васитәләринин саһибләри көмрүк органларына бәјаннамә илә јанашы, нәглијјат вә маллары мүшајјәт едән, еләчә дә көмрүк рәсмиләшдирилмәси тәләб олуна (шәхсијјәти тәсдиг едән сәнәд, һесаб кағызлары, гәбzlәр, арајышлар вә с.) сәнәдләри тәгдим етмәлидирләр.

Азәрбајчан Республикасы әразисинә кәтирилән нәглијјат васитәләри үчүн көмрүк өдәнчләринин өдәнилмәси нәглијјат васитәләри саһибинин јашадыгы әразидәки көмрүкxанада һәјата кечирилир (Тә'лиматын 3 сәјлы әлавәси). Дикәр көмрүкxанада нәглијјат васитәсинин рәсмиләшдирилмәси вә өнлар үчүн көмрүк өдәнишләринин алынмасы, нәглијјат васитәси саһибинин јашадыгы әразидә јерләшән мүвафиг көмрүк органынын јазылы разылыгы илә һәјата кечирилә биләр. Нәглијјат тәшкилатлары илә бағланмыш мүгавиләјә әсасән сәрһәддән кечирилән нәглијјат васитәләри үчүн тә'јинат көмрүкxанасында мүвафиг көмрүк өдәнишләри өдәнилдикдән сонра көмрүк бәјаннамәси гәбул едилир.

Азәрбајчан Республикасында даими гејдијјатда олмајан вәтәндашлар тәрәфиндән сәрбәст дөвријјә режими алтында Азәрбајчан Республикасына кәтирилән нәглијјат васитәләри үчүн көмрүк өдәнишләринин алынмасы сәрһәд көмрүкxанасы тәрәфиндән һәјата кечирилир вә һәмин нәглијјат васитәләринин сәрһәд көмрүкxанасына кәтирилмәси мәс'улијјәтини сәрһәд көмрүк мәнтәгәси дашыјыр.

Республикајә кәтирилән нәглијјат васитәләри вә онун сәнәдләринин беш күн мүддәтинә тә'јинат көмрүкxанасына чатдырылмасы барәдә сәрһәд көмрүк бурахылыш мәнтәгәсиндә нәглијјат васитәсинин саһибиндән ики нүсхәдән ибарәт илтизам алыныр.

Сәрбәст дөвријјә үчүн кәтирилән нәглијјат васитәләри көмрүк бурахылыш сәрһәдиндән кечдији вахтдан 30 күндән кеч олмајараг бәјан едилмәлидир. Бәјан едилмә тарихиндән асылы олмајараг көмрүк бурахылыш сәрһәдиндән кечмә тарихи бәјан едилмә тарихи һесаб едилир.

Физики шәхсләр тәрәфиндән Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдини кечәнәдәк истәһсал бурахылыш

тарихиндэн 1 (бир) илэдэк кечмиш нэглијјат васитэлэри үчүн (бир илэдэк өзкәнинкиләшдирмәмәк шәрти илә) јүрүш километриндэн асылы олмајараг, мүһәррикин һәчминин һәр куб сантиметри үчүн 0,4 АБШ доллары мәбләгиндә рүсум өдәнилир.

МДБ үзвү олан өлкәләрин һүдудларындан кәнарда истеһсал едилмиш вә МДБ үзвү олан өлкәләрин истеһсалы (мәншә сертификаты) олан миник автомобилләри МДБ өлкәләри һүдудлары кәнарындан Азәрбајчан Республикасына кәтирилән, истеһсал бурахылыш тарихиндән бир илә гәдәр кечмиш миник автомобилләринә бәјан едилмә тарихиндән асылы олмајараг һәмин автомобилләрин көмрүк дәјәринин 15 фаизи мәбләгиндә аксиз веркиси тәтбиг едилир.

Көмрүк сәрһәдини кечәнәдәк истеһсал бурахылыш тарихиндән 1 (бир) илдән чох өтмүш нэглијјат васитэлэри үчүн јүрүш километриндән асылы олмајараг, мүһәррикин һәчминин һәр куб сантиметринә 0,7 АБШ доллары мәбләгиндә рүсум өдәнилир.

Нэглијјат васитэләринин Азәрбајчан Республикасы Дахили Ишләр Назирлији Дөвләт Јол Полисиндә гејдијјата алынмасы көмрүк органлары тәрәфиндән верилмиш физики шәхсләр үчүн вәсигә, һүгуи шәхсләр үчүн јүк көмрүк бәјаннамәси әсасында һәјата кечирилир (вәсигәнин формасы Тә'лиматын 9 сәјлы әлавәсиндә көстәрилир).

Азәрбајчан Республикасы әразисинә кәтирилән нэглијјат васитэлэри Азәрбајчан Республикасы ДИН ДЈП органларында гејдијјатдан кечмәлидир.

Азәрбајчан Республикасы Дахили Ишләр Назирлији Дөвләт Јол Полиси органлары нэглијјат васитэләринин гејдијјатыны Азәрбајчан Республикасы көмрүк органы тәрәфиндән верилмиш Азәрбајчан Республикасына кәтирилән нэглијјат васитэлэри үчүн "Вәсигә" әсасында һәјата кечирилләр.

Вәсигәнин "Көмрүк органларынын гејдләри" графасында көмрүк органынын мәс'ул шәхси тәрәфиндән ашағыдакылар јазылыр:

а) көмрүк органы тәрәфиндән һәмин органын ичәзәси олмадан мүвәггәти кәтирилән нэглијјат васитэләринин һансы мүддәтә башга физики, јахуд һүгуи шәхсин истифадәсинә вә ја саһиблијинә верилмәсинә мәһдудижјәт гојулмасы һагда;

б) сәрбәст дөвријјә үчүн кәтирилән нәглијјат васитәләринин е'тибарнамә (ичра мугавиләси) илә кәтирилиб-кәтирилмәдији, е'тибарнамәнин верилмә тарихи вә мүддәти, еләчә дә сәнәдләрин әслинин нәглијјат васитәләри саһибиндән алынмәдығы һагда;

в) көмрүк һағларынын өдәнилмәси илә әлагәдар истәр мүвәггәти, истәрсә дә сәрбәст дөвријјәјә бурахылыш үчүн көстәрилән нәглијјат васитәләри саһибинин ондан истифадә едилмәсинә вә нәглијјат васитәләринин онун саһиблијиндә олмасына гәјулмуш мәдудийјәтләрин көтүрүлүб-көтүрүлмәси һагда;

Вәсигәдә нәглијјат васитәләринин техники көстәричиләри гејд едилир вә көмрүкхананын мөһүрү, еләчә дә вәсигәни верән мәс'ул шәхсин имзасы вә шәхси нөмрәли мөһүрү илә тәсдигләнир. Нәглијјат васитәсинин гејдијјата алынмасы барәдә вәсигә верилдији тарихдән е'тибарән беш күн мүддәтиндә Азәрбајчан Республикасы ДИН ДЛП-нә тәгдим едилмәлидир.

Физики шәхсләр тәрәфиндән Азәрбајчан Республикасынын мугафиг дәвләт органларынын ичазәси илә мүвәггәти, јә'ни бир иләдәк кәтирилән нәглијјат васитәләри үчүн (мәншә өлкәсиндән асылы олмајарағ), һәмин мүддәт әрзиндә диқәр физики вә ја һүгуи шәхсә өзкәнинкиләшдирилмәмәклә саһиблијә верилмәмәк барәдә Азәрбајчан Республикасынын көмрүк органларына өйдәлик верилдикдән сонра көмрүк рүсумундан азад едилир.

Тә'јинат көмрүкханасында мүвәггәти кәтирилмиш нәглијјат васитәсинә көмрүк "Вәсигәси" верилир вә Азәрбајчан Республикасы ДИН ДЛП органлары һәмин вәсигә әсасында нәглијјат васитәсинин мүвәггәти гејдијјатыны һәјата кечирир.

Гејд: Республикаја 10 күндән аз мүддәтә мүвәггәти кәтирилән нәглијјат васитәләри (о чүмләдән МДБ өлкәләриндән) сәрһәд көмрүк бурахылыш мәнтәгәләриндә гејдијјата алыныр вә һәмин мүддәт әрзиндә Азәрбајчан Республикасындан кери апарачағы һагда нәглијјат васитәси саһибиндән өйдәлик алынмагла бурахылыр вә нәзарәтдә сахланылыр. Бу нәглијјат васитәләринә көмрүк вәсигәси верилмир.

Нәглијјат васитәсинин мүвәггәти кәтирилмәсинә нәглијјат васитәси саһибинин әризәсиндә көстәрилән режимә (мүвәггәти) вә визанын мүддәтинә ујғун тә'јинат көмрүкханасы тәрәфиндән ичазә верилир вә белә нәглијјат васитәләри нәзарәтдә сахланылыр.

Физики шәхсләр тәрәфиндән мۈвәггәти режим алтында кәтирилмиш нәглијјат васитәси онун саиби тәрәфиндән сәрбәст дөвријјә режиминә кечирилдикдә, нәглијјат васитәсинин саиби әризә илә нәглијјат васитәсинин гејдијјатда олдуғу көмрүкханаја мۈрачиәт едир. Сонра исә нәглијјат васитәси үчүн мۈвафиг көмрүк өдәнчләри өдәнилиб вәсигә јазылыр вә бу вәсигә әсасында нәглијјат васитәсинин саиби һәммин нәглијјат васитәсини нотариат конторунда вә јахуд комиссион мағазада истәдији шәхсә сата вә ја бағышлаја биләр.

Гејд: Харичи өлкәләрдән өз еътијачлары үчүн, јахуд сонрадан дахили базарда сатмағ үчүн кәтирилән нәглијјат васитәләри, сатылан (башғасына верилән) һалларда, онларын јени мүлkiјјәтчиләринин адына гејдә алынмасыны тәсдиг едән сәнәдләр (һесаб-арајыш, бағышланма мۈгавиләси вә с.), көмрүк органларынын вәсигәси әсасында апарылыр.

Мۈвәггәти кәтирилмә режими ашағыдакы нәглијјат васитәләринә аиддир:

а) харичи өлкә нۈмајәндәләринә (МДБ өлкәләри дә дахил олмагла), бејнәлхалғ тәшкилатлара, онларын мәс'ул шәхсләринә вә көмәкчи һеј'әтинә, харичи ширкәт нۈмајәндәликләринә, онларын әмәкдашларына вә с. шәхси истифадә үчүн нәзәрдә тутуланлара;

б) Азәрбајчан Республикасында вә онун һүдудлары кәнарында даими гејдијјатда олан, еләчә дә е'тибарнамә, јахуд мۈгавилә үзрә харичи өлкә әразисиндәки (МДБ өлкәләри дә дахил олмагла) физики шәхсләрин истифадә етмәләри үчүн онлара ичарәјә вериләнләрә;

в) Азәрбајчан Республикасы сәрһәдиндән кәнарда даими гејдијјатда олан вә республика әразисинә мۈвәггәти кәлән физики шәхсләрин истифадәси үчүн пәзәрдә тутуланлара;

Бу һалда мۈвәггәти кәтирилмәјә, һәммин шәхсләрин нәглијјат васитәләри илә (бир шәртлә ки, нәглијјат васитәләри мۈвәггәти галдыгы өлкәдә гејдијјатдан кечсин) мә'зунијјәт, јахуд е'замијјәт мәгсәди илә Азәрбајчан Республикасы әразисинә кириш замапы ичазә верилир.

Мۈвәггәти кәтирилән нәглијјат васитәләри тә'јинат көмрүкханасына кәтириләркән, нәглијјат васитәсинин саиби сәрһәд бурахылыш мәнәтәгәсиндә өңдәлик көтүрүр вә һәммин

өздәлији бәјаннамә илә бирликдә тә'јинат көмрүкханасына тәгдим едир.

Нәглијјат васитәләринин мүвәтәти кәтирилмә мүддәти нәглијјат васитәси саибиinin әризәсинә ујғун олараг, бу кәтирилмәнин мәгсәд вә шәраити нәзәрә алынмагла Азәрбајчан Республикасы Көмрүк Комитәси тәрәфиндән узадыла биләр.

Харичи өлкә нүмајәндәликләринин вә бејнәлхалт тәшкилатларын мәс'ул шәхсләринин һәр аилә үзвүнә шәхси истифадәләри үчүн нәглијјат васитәләрини (харичи игтисади мал номенклатурасынын 8703 груну) мүвәтәти кәтирмәләринә ичазә верилир.

- Галан физики шәхсләрә һәр аилә үчүн бир нәглијјат васитәсини (харичи игтисади мал номенклатурасынын 8703 групу) мүвәтәти кәтирмәләринә ичазә верилир.

Физики шәхсләр тәрәфиндән бу Тә'лиматын мүддәалары позулдугда, Азәрбајчан Республикасы әразисинә кәтирилән нәглијјат васитәси үчүн бүтүн көмрүк өдәнишләринин үмуми чәминә бәрәбәр мигдарда көмрүк өдәнчи тутулур, јә'ни һәмин нәглијјат васитәси һүгуи шәхс јаратмадан саибкарлыг фәалијјәти илә мәшғул олан шәхсләр үчүн мүәјјән едилмиш гәјдада рәсмиләшдирилир. Һесабланмыш тә'дијә мәбләғи илә әввәлчә өдәнилмиш тә'дијә мәбләғи арасындакы фәрг өдәнилир.

Азәрбајчан Республикасы әразисипдә јашајан физики шәхсләрин үнванларына һүгуи шәхсләр тәрәфиндән нәглијјат васитәләри кәндәриләрсә, һәмин нәглијјат васитәләринин көмрүк рәсмиләшдирилмәси һүгуи шәхс тәрәфиндән Азәрбајчан Республикасынын Президентинин 14 ијун 1997-чи ил тарихли 609 сәјлы Фәрманы илә тәсдиг олунмуш “Азәрбајчан Республикасында идхал-ихрач әмәлијјатларынын тәнзимләnmәси гәјдалары” вә Азәрбајчан Республикасы Назирләр Кабинетинин 02 сентјабр 1997-чи ил тарихли 101 сәјлы вә 1997-чи ил 16 ијун тарихли 61 вә 22 апрел 1998-чи ил тарихли 91 сәјлы гәрарларына ујғун һәјата кечирилир.

Әлилләр үчүн хүсуси олараг һазырланмыш нәглијјат васитәләри вә ја диқәр һәрәкәт васитәләри Азәрбајчан Республикасы әразисинә Әмәк вә Әһалинин Сосиал Мүдафиәси Назирлијјинин тәсдигедичи сәнәди олдугу тәгдирдә рүсумсуз кәтирилир.

Физи́ки шәхсләрин нәглијјат васитәләринин Азәрбајчан Республiкасы көмрүк сәрһәдләриндән кәнара чыхармаларына вә онлардан харичдә сәрбәст истифадә етмәләринә бу нәглијјат васитәләринин гijмәтләринин чыхарылан башга малларын дәјәри илә бирликдә 1000 (мин) АБШ долларындан артыг олмадығы тәгдирдә ичазә верилир.

Әкәр чыхарылан нәглијјат васитәләринин дәјәри башга малларын гijмәтләри илә бирликдә 1000 (мин) АБШ долларындан артыгдырса, бу нәглијјат васитәләринин чыхарылмасы харичи игтисади фәалијјәт иштиракчылары үчүн мүәјјән едилмиш тариф вә гејри-тариф тәнзимләнмәсинин көмрүк рүсуму тутулмасынын вә көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин үмуми гәјдаларына әсасән һәјата кечирилир.

Азәрбајчан Республiкасындан даими јашајыш үчүн харичи өлкәләрә көчүб кедән физики шәхсләрин нәглијјат васитәләрини рүсумсуз кечирмәләринә, һәмин нәглијјат васитәләринин чыхарылан башга малларла бир јердә гijмәти айләннин һәр үзвүнә 10000 (он мин) АБШ доллары һесабындан артыг олмадыгда ичазә верилир. Мәбләғ артыг олдугда бу нәглијјат васитәсинин чыхарылмасы харичи игтисади фәалијјәт иштиракчылары үчүн мүәјјән едилмиш тариф вә гејри-тариф тәнзимләнмәсинин, көмрүк рүсумунун тутулмасынын вә көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин үмуми гәјдаларына әсасән һәјата кечирилир. Даими јашајыш үчүн харичи өлкәләрә көчүб кедән физики шәхсләр шәхси нәглијјат васитәләрини ДҖП-нин гејдијјат шө'бәсиндә мүтләғ гејдијјатдан чыхармалыдырлар.

Шәхси истифадә мәгсәди илә нәглијјат васитәләринин Азәрбајчан Республiкасы әразисиндән бир илә гәдәр мүддәтә чыхарылмасына ичазә верилир. Бу һалда нәглијјат васитәләри үчүн көмрүк һаггы тутулмур вә нәглијјат васитәси саһибинин Азәрбајчан Республiкасында даими гејдијјатда олмасы вачибдир.

Нәглијјат васитәсинин мүвәггәти чыхарылмасына нәглијјат васитәси саһибинин әризәсинә вә онун һәмин нәглијјат васитәсини мүәјјән едилмиш мүддәт әрзиндә Азәрбајчан Республiкасы әразисинә гәјтараचाғы һагда көтүрүлдүјү јазылы өһдәлијә әсасән ичазә верилир.

Нәглијјат васитәси саибиһин әризәсинә көрә нәглијјат васитәсинин мүвәггәти чыхарылма мүддәти бу чыхарылмаһын мәгсәд вә шәраити нәзәрә алынмагла Азәрбајчан Республикасы Дөвләт Көмрүк Комитәси тәрәфиндән узадыла биләр.

Мүвәггәти чыхарылма мүддәти баша чатдыгдан сонра нәглијјат васитәләрини сәрбәст дөвријјә режиминә салмаг үчүн физики шәхсләр әризә илә јашадыгы әразидә јерләшән көмрүкханаја мүрачиәт етмәлидир. Белә олан Һалда һәмин идарә өһдәлији вермиш көмрүкханаја сорғу илә мүрачиәт едиб сәнәдләрин дүзкүнлүјүнү јохламалыдыр.

Бу Һалда нәглијјат васитәләри үчүн Азәрбајчан Республикасы Ганунверичилијинә ујғун көмрүк өдәнишләри өдәнилир.

Нәглијјат васитәләрини мүвәггәти чыхаран вә онлары өһдәликдәки мүддәт әрзиндә Азәрбајчан Республикасына гәјтармајан физики шәхсләр Азәрбајчан Республикасында гүввәдә олан Көмрүк Мәчәлләсинә ујғун мәс'улијјәт дашыјырлар.

Азәрбајчан Республикасыһын көмрүк әразисипдән транзит гәјдада кечирилән нәглијјат васитәләри Азәрбајчан Республикасыһын бир сәрһәд көмрүк бурахылыш мәнтәгәсиндән дикәринә белә нәглијјат васитәләринин дашынмасыһы һәјата кечирән физики шәхсин мәс'улијјәти алтында апарыла биләр.

Азәрбајчан Ресиубликасы көмрүк әразисиндән нәглијјат васитәләринин транзит гәјдада кечирилмәси, һәмин нәглијјат васитәсинин даһил олдуғу Азәрбајчан Республикасыһын сәрһәд көмрүк бурахылыш мәнтәгәсинин ичазәси илә (Азәрбајчан Республикасы һөкүмәтинин белә транзитә мәһдудијјәт гөјдуғу Һаллар истисна олмагла) јеринә јетирилир.

Транзит нәглијјат васитәләринин кечид көмрүкханааларына чатдырылма мүддәти беш күндән артыг олмамалыдыр.

***Азәрбајчан Республикасыһын
көмрүк бурахылыш мәнтәгәләриндән
бә'зи категоријалы малларын кечирилмәси
гәјдалары***

Тә'лиматда нәзәрдә тутулмуш гәјдада бә'зи категоријалы маллар мүвафиг дөвләт органларыһын ичазәси илә һәјата кечирилир:

а) ов силаһлары, онларын сурсатлары – Азәрбајчан Республикасы ДИН-нин ичазәси олдуғда;

б) һејванлар, бајтарлыг тәбәәтиндә тәтбиг олунан дәрман, биоложи препаратлар вә бајтарлыг ләвазиматлары, биткиләр, һејван вә битки мәншәли хаммал мұвафиг дөвләт органларынын ичазәси олдугда көмрүк бурахылыш мәнтәгәләриндән кечирилә биләр. Белә ки:

- Азәрбајчан Республикасы Назирләр Кабинети јанында Дөвләт Биткиләрин Карантин Мүфәттишлији – битки мәншәли мәһсул вә хаммалларда карантин объектинин олуб-олмамасыны мүәјјән едир;

- Азәрбајчан Республикасы Дөвләт Бајтарлыг Комитәси – бајтарлыг тәбәәтиндә тәтбиг едилән биоложи препаратлар вә бајтарлыг ләвазиматлары вә һејван мәншәли хаммалын јарарлы олуб-олмамасыны мүәјјән едир;

Азәрбајчан Республикасы Сәһијјә Назирлији нәздиндә Республика Санитарија Карантин Мүфәттишлији – битки мәншәли мәһсулларын гита үчүн јарарлы олуб-олмамасыны мүәјјән едир.

Азәрбајчан Республикасы әразисинә кәлән вә харичә кедән физики шәхсләр шәхси истифадә үчүн зәрури олан мигдарда дәрман васитәләрини манеәсиз кәтирә вә апара биләр.

Физики шәхсләр тәрәфиндән бу мигдардан артыг дәрман васитәләринин идхалы вә ихрачы Азәрбајчан Республикасы Президентинин 17 јанвар 1997-чи ил тарихли 540 сажлы Фәрманы илә мүәјјән олунмуш гәјдада һәјата кечирilir.

Гејд: Физики шәхсләр тәрәфиндән кәтирилән вә коммерсија фәалијјәти үчүн нәзәрдә тутулмајан маллар көмрүк рәсмиләшдирилмәси баша чатана гәдәр (лазыми сәнәдләрин көмрүкханаја тәгдим едилмәси, көмрүкханада гејдијјатын апарылмасы, маллара вә әшјалара бахыш кечирилмәси, бәјанетмә, көмрүк јығымлары вә рүсумларынын өдәнилмәси вә с.) көмрүк нәзарәти алтында (јә'ни Көмрүк Мәчәлләсинә ујғун олараг көмрүк анбарлары јарадылана гәдәр) 2 нөмрәли көмрүк (КА-2) арајышы, јахуд акт әсасында мәс'ул сахланча верилә биләр (гачагмалчылыг вә көмрүк гәјдаларынын позулмасы әләмәти олмадыгда).

Һәр бир физики шәхс тәрәфиндән нәрә, ағ балыг вә гызыл балыг күрүсүнүн һәр бириндән 600 грама гәдәр апарыла биләр;

Бәдии, тарихи, елми әһәмијјәт кәсб едән вә башга гиж-мәтли мәдәни әшјалар (о чүмлөдән 1965-чи илә гәдәр бура-

хылмыш, јерли вә харичи серијалы вә күтләви истеһсал мәһсулу олмајан әшјалар, әллә тохунмуш халча мә'мулатлары, бүллур, чини вә керамика габлары, мусиги аләтләри, тәсвири сәнәт әсәрләри, 1950-чи илә гәдәр олан чап мәһсуллары вә с.) Азәрбајчан Республикасы Мәдәнијјәт Назирлијинин ичәзәси олдуғда вә мүәјјән едилмиш комиссиян дәјәринин 100%-и мәбләғиндә көмрүк рүсуму одәнилдикдән сонра апарыла биләр. Бу малларын сијаһысы Азәрбајчан Республикасынын Мәдәнијјәт Назирлији тәрәфиндән һазырланыб Азәрбајчан Республикасынын Дөвләт Көмрүк Комитәсинә тәгдим едилир.

Әл илә тохунап халча вә халг тәтбиги инчәсәнәт әшјаларынын физики вә һүтуғи шәхсләр тәрәфиндән Азәрбајчан Республикасындан чыхарылмасы "Азәрхалча" Елм-Јарадычылығ Истеһсал Бирлији тәрәфиндән күтләви шәкилдә истеһсал едилән, јә'ни әл халчаларынын "Азәрхалча"нын өзү вә ја јалныз "Азәрхалча"нын истеһсал етдији халчаларын сатышы илә мәшғул олан "Азәрбајчан халчалары" сәрки салонундан алынмыш халчаларын ("Азәрхалча")ја мәхсус олмасы барәдә гәбз олдуғу һаллар истисна олунмағла) Мәдәнијјәт Назирлијинин мүвафиг експертизасы вә ичәзә вәсигәси (сертификат) олмадығы һалда гадаған едилир.

Мүасир тәсвири сәнәт әсәрләринин республикадан харичи өлкәләрә апарылмасы мәгсәдилә јарадылмыш, хүсуси бәдии експертиза вә ичәзә сәнәди (сертификат) верилмәси үзрә Дөвләт Эксперт Комиссијасы һағтында Әсаснамә вә сертификатын формасы әләвә олунур (Әләвә 12).

Физики шәхсләр тәрәфиндән Азәрбајчан республикасы әразисинә кәтирилән һәр бир өзүкедән моторлу нәглијјат васитәси үчүн завод бурахылыш тутумундан әләвә 20 литр јаначағ кәтирә биләр.

Азәрбајчан Республикасы әразисинә кәлән һәр бир физики шәхс 5 литрә гәдәр спирт вә спиртли ичкиләр вә 1000 әдәд (50 гуту) сигарет кәтирә биләр. Бу һәдләрдән артығ һәмин малларын кәтирилмәси Азәрбајчан Республикасы Назирләр Кабинетинин 22 март 1997-чи ил тарихли 24 сәјлы, 16 ијун 1997-чи ил тарихли 61 вә 22 апрел 1998-чи ил 91 сәјлы гәрарлары илә тәнзимләнир.

Азәрбајчан Республикасы көмрүк бурахылыш мәнтәгәләриндән харичи вә милли валјутанын чыхарылмасы гүввәдә

олан ганунверичиликлә тәнзимләнир (кәтирилмәси гадаған олуан валјута (манат), валјута илә өдәниш сәнәдләри, лотереја вә с. үчүн 4 №-ли көмрүк арајышы, Азәрбајчан Республикасына кәтирилән валјута, валјута сәрвәтләри, гиј-мәтли дашлар вә с. үчүн 4 №-ли көмрүк арајышы јазылыр).

***Азәрбајчан Республикасы
көмрүк сәръәдиндән бурахылмајан
әшјалара тәтбиг олуан тәдбирләр***

Азәрбајчан Республикасындан чыхарыларкән гојулмуш гадағанлар вә мәъдудийјәтләр сәбәбиндән бурахылмајан әшјалар (гачагмалчылыг вә көмрүк гәјдаларынын позулмасы әламәтләри јохдурса) саиби тәрәфиндән көмрүкханаја сахланча верилә биләр вә ја республика әразисиндә оплардан истифадә едә биләр.

Азәрбајчап Республикасына кәләркән гојулмуш гадағанлар вә мәъдудийјәтләр сәбәбиндән бурахылмајан әшјалары (гачагмалчылыг вә көмрүк гәјдаларынын позулмасы әламәтләри јохдурса) саиби харичә гәјтара биләр. Әкәр көстәрилән әшјалар кәтирилән күн саиби тәрәфиндән кери гәјтарылмырса, онлар мүтләг көмрүкханаја сахланча верилир.

Көстәрилән малларын сахланма мүддәти 2 ајдан артыг олмамалыдыр.

Азәрбајчан Республикасындан апарыларкән гојулмуш гадағанлар вә мәъдудийјәтләр сәбәбиндән бурахылмајан валјута, истиграз вәрәгләри, лотереја билетләри, гијмәтли металллар вә дашлар, мирвары, онлардан һазырланмыш зәркәрлик вә мәишәт әшјалары, мүлкијјәт сәнәдләри (гачагмалчылыг вә көмрүк гәјдаларынын позулмасы әламәтләри олмадыгда) көмрүк органлары тәрәфиндән 3 нөмрәли көмрүк арајышы (КА-3) әсасында сахланча көтүрүлүр.

Сахланча көтүрүлмүш валјута вә дәјәрләр Азәрбајчан Республикасынын банкларында депонентләшмә илә сахланылыр.

Сахланча верилән малларын башга көмрүкханаја вә мал саибинә көндәрилмәси илә көмрүк органлары мәшғул олмур.

Сахланча верилмиш малларын саиби нә гајтарыл-масы, көмрүк органларынын вердији көмрүк арајышларынын әслинин тәгдим олунмасы илә һәјата кечирилир.

Дөвләт мәнәфејинә, инсанларын сағламлығына вә мә'нәвијјатына зијан вура билән тугулуб сахланмыш маллар кери гајтарылмыр.

Сахланма мүддәти баша чатана кими саиби тәрәфиндән көтүрүлмәјән маллар Көмрүк Мәчәлләсинә әсасән дөвләтин нәфинә кечирилир.

***Азәрбајчан Республикасында
физики шәхсләр тәрәфиндән кәтирилмәси
вә бејпәлхалг пөчт көндәришләри васитәсилә
алынмасы гадаған олунмуш малларын
сијаһысы***

- Ливли одлу силаһ новләри, дөјүш сурсаты (ов силаһлары үчүн сурсатлар истисна едилмәклә), һәрби тә'јинатлы бүтүн әшјалар, партлајычы маддәләр, һәрби техника;

- радиоактив маддәләр;

- наркотик вә психотроп маддәләр, онлардан истифадә үчүн ләвазимат;

- әхлаг позғушлуғуну, зоракылығы, терроризми тәблиғ вә реклам едән материаллар;

- наркотик, психотроп, зәһәрләјичи, партлајычы маддәләрин һазырланмасы технолокијасына аид материаллар.

***Азәрбајчан Республикасындан
физики шәхсләр тәрәфиндән апарылмасы
вә бејпәлхалг пөчт васитәси илә
көндәрилмәси гадаған олунмуш малларын
сијаһысы***

Чанлы һејванлар (ит, пишик истисна олмагла)

Гијмәтли ағач чинсләри (гоз, шабалыд, чөкә, палыд, фыстыг, дәмир ағачы).

Һәр чүр силаһ нөвләри, дөјүш сурсаты, һәрби тә'јинатлы һәр чүр әшјалар, партлајычы маддәләр, һәрби техника.

Радиоактив маддәләр.

Радиоактив вә психотроп маддәләр, онлардан истифадә үчүн ләвазимат.

Әхлаг позғунлуғу, зоракылығы, терроризми тәблиғ вә реклам едән материаллар.

Наркотик, психотроп, зәһәрләјичи, партлајычы маддәләрин һазырланмасы технолокијасына аид материаллар.

Хүсуси мәхфи рабитә васитәләри, ошларын шифрләри вә истисмары һаггында әдәбијјат.

Мүдафиә, Милли Тәһлүкәсизлик вә Дахили Ишләр назирликләринин оператив истинтаг фәалијјәти үзрә информасија системләри, сәнәдләри вә архивләри.

Дөвләт әһмијјәтли сәнәдләр, ихтиралар, лајиһәләр.

Хаммал шәклиндә олан гијмәтли металлар вә гијмәтли дашлар.

Азәрбајчан Республикасынын “Гырмызы Китаб”ына дүшмүш надир биткиләр, марал вә чүјүр бујнузлары.

Физики шәхсләр тәрәфиндән Азәрбајчан Республикасынын милли валјутасынын, милли валјутада гијмәтли қағызларын вә диқәр валјута сәрвәтләринин Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән кечирилмәси Гајдалары Назирләр Кабинетинин 28 апрел 1998-чи ил тарихли 95 сәјлы гәрары илә тәнзимләнир.

***Резидентләр тәрәфиндән
валјута сәрвәтләринин
Азәрбајчан Республикасынын
көмрүк сәрһәдиндән кечирилмәси***

Резидентләр валјута сәрвәтләрини көмрүк органларында бәјан етмәклә һеч бир мәһдудийјәт гојулмадан Азәрбајчан Республикасынын әразисинә кәтирә биләрләр. 10000 (он мин) АБШ долларынадәк мәбләғдә валјута сәрвәтләринин Азәрбајчан Республикасынын әразисинә кәтирилмәси “Сәрнишин көмрүк бәјаннамәси” илә, 10000 (он мин) АБШ долларындап јухары мәбләғдә валјута сәрвәтләринин Азәрбајчан Республикасынын әразисинә кәтирилмәси исә, “Сәрнишин көмрүк бәјаннамәси” вә “көмрүк вәсигәси” (сертификат) илә рәсмиләшдирилир.

Дөвләт Көмрүк Комитәси Азәрбајчан Республикасынын әразисинә кәтирилән валјута сәрвәтләри һаггында мә’луматлары һәр ај һесабат ајындан сонра кәлән ајын 20-дәк Малијјә Назирлијинә вә Милли Банка көндәрир.

Резидентләр тәрәфиндән Азәрбајчан Республикасынын әразисинә әввәлләр кәтирилмиш валјута сәрвәтләри (фонд сәрвәтләри истисна олмагла) “Сәрнишин көмрүк бәјаннамәси” (валјута сәрвәтләринин мәбләғи 10000 (он мин) АБШ долларынадәк оларса) вә “Сәрнишин көмрүк бәјаннамәси” илә “көмрүк вәсигәси” (валјута сәрвәтләринин мәбләғи 10000 (он мин) АБШ долларындан јухары олдугда) көмрүк органларына тәғдим олунмагла чыхарыла биләр.

Әввәлләр Азәрбајчан Республикасынын әразисинә көчүрүлмүш вә көндәрилмиш валјута сәрвәтләриндән 10000 (он мин) АБШ долларынадәк мәбләғ Милли Банкын тәсдиг етдији формада мүвәккил банкларын тәғдим етдикләри арајышлар әсасында нағд шәкилдә Азәрбајчан Республикасынын әразисиндән сәрбәст вә һағг өдәнилмәдән чыхарыла биләр.

Азәрбајчан Республикасы әразисиндән адамбашына 1000 (мин) АБШ доллары мәбләғиндә валјута сәрвәтләри һеч бир сәнәд тәғдим едилмәдән, көмрүк органларында бәјан едилмәк шәрти илә сәрбәст вә һағг өдәнилмәдән чыхарыла биләр.

1000 (бир мин) АБШ долларындан әләвә 9000 (доғгуз мин) АБШ долларынадәк мәбләғиндә валјута сәрвәтләри (фонд сәрвәтләри истисна олмагла) онларын номинал дәјәринин 1%-и һәчминдә һағг өдәнилмәк шәрти илә Азәрбајчан Республикасынын әразисиндән чыхарыла биләр.

Валјута сәрвәтләринин өлкә әразисиндән чыхарылмасы үчүн һағглар мүвафиг әрази көмрүк органларынын кассасына өдәнилмәли вә Дөвләт Көмрүк Комитәси тәрәфиндән јығылан һағгларын там һәчмдә вә вахтында дөвләт бүдчәсинә көчүрүлмәси тә’мин олунмалыдыр.

Харичи өлкәләрә хидмәти е’замијјәтә кедән резидентләрин, һәмин шәхсләри е’замијјәтә көндәрән тәшкилатлара хидмәт көстәрән мүвәккил банкларын тәсдигедичи сәнәдләриндә көстәрилмиш мәбләғләрдә е’замијјә вә нүмајәндәлик хәрчләринин өдәнилмәси үчүн апардығлары харичи валјута сәрвәтләриндән көмрүк һағгы тутулмур.

Гејри-резидентләр тәрәфиндән валјута сәрвәтләринин Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән кечирилмәси “Валјута тәнзими һағгында” Азәрбајчан Республикасы

Ганунунун 11-чи маддэсинин мүддэаларына эсасэн тэнзим-лэнир.

Физики шэхс олан гејри-резидентлэр тэрэфиндэн вал-јута сэрвэтлэринин Азэрбајчан Республикасынын көмрүк сэрһэдиндэн кечирилмэси гајдалары ДКК-нин 03 ијул 1998-чи ил тарихли 029 сајлы эмри илә тэсдиг едилмишдир (элавэ 13).

***Азэрбајчан Республикасынын
милли валјутасынын вэ милли валјутада
гијмэтли кағызларын
Азэрбајчан Республикасынын
көмрүк сэрһэдиндэн кечирилмэси***

Мүвэгтэти олараг харичэ кедэн Азэрбајчан Республи-касынын вэтэндашлары көмрүк бэјаннамэсиндэ гејд олунмаг-ла, Азэрбајчан Республикасынын эразисинэ гајтарылмаг шэр-тилэ 50000 манат мөблэгиндэ милли валјутада вэсаит апара билэр.

Азэрбајчан Республикасыны мүвэгтэти вэ даими тэрк едэн физики шэхслэр, һәмчинин, гејри-резидентлэр тэрэфин-дэн милли валјутанын, өзэллэшдирмэ чеклэринин вэ опсион-ларынын Азэрбајчан Республикасынын эразисиндэн чыхарыл-масына јол верилмир.

Азэрбајчан Республикасы эразисиндэн физики шэхслэр тэрэфиндэн мүшајиэт олунап вэ олунмајан багажларын, эл јүклэринин, харичи валјутанын вэ шэхси нэглијјат васитэлэ-ринин транзит көмрүк режими алтында кечирилмэси Гајдала-ры Дөвлэт Көмрүк Комитэсинин 8 јанвар 1998-чи ил тарихли 014 сајлы эмри илә тэсдиг едилмишдир.

***Азэрбајчан Республикасы
эразисиндэн транзит гајдада кечэн
физики шэхслэрин эл јүклэри вэ
мүшајиэт олунап багажларынын
көмрүк рэсмилэшдирилмэси***

Азэрбајчан Республикасынын эразисиндэн транзит гај-дада кечэн физики шэхслэрин эл јүклэри вэ мүшајиэт олунап маллары бурахылып.

Азэрбајчан Республикасы эразисиндэн транзит гајдада кечэн физики шэхслэрин эл јүклэри вэ мүшајиэт олунап

багажлары кириш сәрхəd көмрүк постунда көмрүк рəсмилəшдирилмəсиндən кечдикдən сонра Азərbайчан Республнкасы əразисинə бурахылыр.

Физики шəхслər чыхыш сərхəd көмрүк постунда əл жүклəri вə мүшəјиэт олунан багажлары бəјан едир, кириш сərхəd көмрүк посту тərəфиндən тəсдиг едилмиш бəјаннамə вə əшјаларын сијаһысыны тəгдим едир. Кириш сərхəd көмрүк посту тərəфиндən тəсдиг олунмуш сənəd (бəјаннамə вə əшјаларын сијаһысы) тəгдим едилмəдикдə һəмин маллар Азərbайчан Республнкасы əразисиндən чыхарылан мал һесаб едилир.

***Азərbайчан Республнкасы
əразисиндən транзитлə кечирилən
мүшəјиэт олунмајан багажларын
көмрүк рəсмилəшдирилмəsi гəјдалары***

Азərbайчан Республнкасы əразисиндən транзитлə кечирилən мүшəјиэт олунмајан багажлар Азərbайчан Республнкасына кəтирилмə анындан Азərbайчан Республнкасынын сərхəd көмрүк бурахылыш постундан чыхана гəдər көмрүк нəзарəти алтында олур.

Транзит көмрүк режими алтында Азərbайчан Республнкасы əразисиндən мүшəјиэт олунмајан багажлары апаран шəхслəрин долдурдуглары бəјаннамə вə сијаһы (сијаһыда əшјаларын ады кəстəрилмəлидир) кириш көмрүк бурахылыш посту тərəфиндən тəсдиг олунур. Бəјаннамədə ашағыдакы гəјдлər олмалыдыр:

- багаж јерлəринин сајы;
- нəглијјат гаимəсинин нөмрəsi;
- жүкүн үмүми чəкиси;
- көмрүк тə'минатларынын сајы;
- көмрүк бахышынын вə сənəдлəшмəнин тарихи;
- кəнтєјнерин нөмрəsi вə с.

Бəјаннамə вə сијаһы мəс'ул көмрүк ишчисинин шəхси нөмрəли мөһүрү илə тəсдиг едилир. Һəмин бəјаннамə багажы мүшəјиэт едən шəхс тərəфиндən чыхыш көмрүк постуна тəввил верилир.

Гəјд: Мəс'ул көмрүк əмəкдашы нəглијјат тəшкилатынын гаимəсиндəки "көмрүк мүəссисəнин гəјдлəri" бөлмəсинə штамп вурур, көмрүк тə'минатынын сајыны, нөмрəсини гəјд едир вə шəхси нөмрəли

мөһүрү вә имзасы илә тәсдиғ етдикдән сонра сәрһәддән кечмәк үчүн транзит проседурасы илә тә'јинат көмрүкханасына көндәрир.

Кириш сәрһәд көмрүк бурахылыш постунун мәс'ул көмрүк әмәкдашы транзит кечирилән мүшајиәт олуномајан багаж Һагда мә'луматы гејдијјат журналында гејд едир вә суткалығ оларағ тә'јинат көмрүкханасына рәсми оларағ мә'лумат (телефонограм) верир.

Чыхыш сәрһәд көмрүк бурахылыш постуна транзит кечирилән мүшајиәт олуномајан багажлар дахил олдуғдан сонра, мәс'ул көмрүк әмәкдашы габларың, нәглијјат васитәләрипин, контејнерләрин вә с. көмрүк вә диқәр тә'минатларының саламатлығыны јохлајыр, әкәр онлар саламатдырса, көмрүк рәсмиләшдирилмәсини Һәјата кечирир, бу Һагда кириш көмрүкханасына рәсми мә'лумат (телефонограм) верилир.

Транзит кечирилән мүшајиәт олуномајан багажларың тә'јинат көмрүкханасына чатдырылма мүддәти 2 (ики) күндән артығ олмамалыдыр. Көстәрилән мүддәтдән 1 (бир) күн кечдикдән сонра, транзит кечирилән мүшајиәт олуномајан багаж Һагда чыхыш сәрһәд көмрүк бурахылыш постундан кириш сәрһәд көмрүк бурахылыш постуна нәзарәтдән чыхарылмағ үчүн телефонограм көндәрилмәдикдә, кириш көмрүкханасының гачағмалчылығ вә көмрүк гәјдаларының позулмасы илә мүбаризә шө'бәси (бөлмәси) тәрәфиндән ганун чәрчивәсиндә мүвафиг тәдбирләр көрүлүр.

Гејд: физики шәхсләр тәрәфиндән коммерсија вә ја истеһсалат мәґсәдн илә нәзәрдә тутулмуш малларың Азәрбајчан Республикасы әразисиндән транзит көмрүк режими алтында кечирдикләри малларың көмрүк рәсмиләшдирилмәси, "Транзит Һагында Әсаснамә"јә ујғун Һәјата кечирилир.

**Физики шәхсләр тәрәфиндән
харичи валјутаның
Азәрбајчан Республикасы
әразисиндән транзит гәјдада кечирилмәси**

Физики шәхсләр көмрүк гәјдаларына әмәл етмәк шәрти илә Һеч бир мәһдудийјәт гојулмадан харичи валјутаны Азәрбајчан Республикасы әразисиндән транзит гәјдада кечирмәк Һүгуна маликдирләр.

Физици шәхсләр тәрәфиндән Азәрбајчан Республикасы әразисиндән транзит гәјдада харичи валјута Азәрбајчан Республикасына кәләркән мұвафиг Көмрүк Арајышы долдурулур вә мәс'ул көмрүк әмәкдашы тәрәфиндән шәхси мөһүрлә тәсдиг олунур, тә'јинат көмрүкханасында јенидән бәјан едилмәклә бурахылыр.

Гејд: Кириш сәрһәд бурахылыш постунда рәсмиләшдирилмиш бәјаннамә вә мұвафиг Көмрүк Арајышы харичи валјутанын Азәрбајчан Республикасындан манеәсиз бурахылмасы үчүн әсас сәнәд сајылыр.

Физици шәхсләр Азәрбајчан Республикасына кәләркән кириш сәрһәд көмрүк бурахылыш посту тәрәфиндән тәсдиг едилмиш мұвафиг Көмрүк Арајышы вә бәјаннамәни чыхыш көмрүк бурахылыш постуна тәгдим етмәдикдә, харичи валјутанын бурахылмасы гүввәдә олан ганунверичиликлә тәнзимләнир.

***Азәрбајчан Республикасы
әразисиндән физици шәхсләр тәрәфиндән
шәхси нәглијјат васитәләринин
транзит гәјдада кечирилмәси***

Азәрбајчан Республикасы әразисиндән транзит гәјдада кечирилән шәхси нәглијјат васитәләри Азәрбајчан Республикасынын бир сәрһәд көмрүк бурахылыш постундан диқәринә, белә нәглијјат васитәләринин дашынмасыны һәјата кечирән физици шәхсин мәс'улијјәти алтында апарылыр.

Азәрбајчан Республикасы әразисиндән шәхси нәглијјат васитәләринин транзит гәјдада кечирилмәси һәммин нәглијјат васитәсинин дахил олдуғу сәрһәд көмрүк бурахылыш поступун ичазәси илә (Азәрбајчан Республикасы һөкүмәтинин белә транзитә мәдудијјәт гөјдуғу һаллар истисна олмагла) јеринә јетирилир.

Шәхси нәглијјат васитәләринин Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисиндән транзитлә кечирилмәси үчүн әсас, нәглијјат васитәси саһибинин нәглијјат васитәси үчүн көмрүк бәјаннамәсиндә кәстәрдији көмрүк режиминә ујғун һәјата кечирилир.

- Бәјаннамә ики нүсхәдән ибарәт јазылыр.

- Нәглијјат васитәсинин техники кәстәричиләри гејд едилмиш бәјаннамәјә "Транзит" штампы вурулур вә көмрүк

бурахылыш постунун мäs'ул көмрүк эмекдашы тәрәфиндән шәхси мөһүрлө тәсдигләнир. Бәјаннамәләрин гејдијјат графасында тә'јинат көмрүк бурахылыш постунун ады вә ора чатма мүддәти көстәрилмәлидир.

- Бәјаннамәнин биринчи нүсхәси кириш сәрһәд көмрүк постунда ишә тикилиб нәзарәтдә сахланылыр.

- Бәјаннамәнин икинчи нүсхәси бурахылыш сәрһәд көмрүк постуна тәһвил верилмәк үчүн нәглијјат васитәсинип саһибинә верилир.

- Бурахылыш сәрһәд постунун мäs'ул көмрүк эмекдашы тәрәфиндән бәјаннамәјә “Транзит” штампы вурулуру вә бу һагда кириш көмрүкханасына рәсми олараг телефонограм верилир. һәмин нәглијјат васитәси кечид көмрүкханасындан кечдикдән сонра нәзарәт графасындан чыхарылыр.

Транзит нәглијјат васитәләринин тә'јинат көмрүкханаларына чатдырылма мүддәти 2 (ики) суткадан артыг олмалыдыр.

Көстәрилән мүддәтдән бир күн кечдикдән сонра транзит кечән шәхси нәглијјат васитәси һагда бурахылыш көмрүкханасындан кириш көмрүкханасына нәзарәтдән чыхарылмаг үчүн телефонограм көндәрилмәдикдә, кириш көмрүкханасынын гачагмалчылыг вә көмрүк гәјдаларынын позулмасы илә мүбаризә шө'бәси (бөлмәси) тәрәфиндән мүвафиг тәдбирләр көрүлүр.

***Физики шәхсләр тәрәфиндән
транзит гәјдада кечирилән
мүшајиәт олунап вә олунмајан багажларын,
әл јүкләринин, шәхси нәглијјат васитәләринин
вә харичи валјутанын
тә'јинат көмрүкханасына чатдырылмамасына корә
мәс'улијјәт***

Көмрүк гәјдаларынын позулмасында күнаһкар олан шәхсләр Азәрбајчан Республикасынын гүввәдә олан Көмрүк Мәчәлләсинә ујгун мәс'улијјәт дашыјырлар.

Һазыркы Гәјдаларын мүәјјән етдији мәсәләләри јеринә јетирмәјән мäs'ул көмрүк эмекдашлары Интизам Низамнамәси вә Азәрбајчан Республикасынын Ганунверичилијинә ујгун мәс'улијјәт дашыјырлар.

Төвсијә едиләп әдәбијјат

1. Азәрбајҗан Республикасынын Көмрүк Мәчәлләси.- Б., 1997.
2. “Көмрүк Тарифи җагында” Азәрбајҗан Республикасынын гануну. - Б., 1997.
3. *К.җәдәров, Ч.җасәнов.* Азәрбајҗан көмрүк хидмәти јени дүңја-тәсәррүфат мүнәсибәтләри шәраитипдә. - Б., Азәрнәшр, 1998.
4. *Шрепpler Х.А.* Международные организации: Справочник. - М.: Международные отношения, 1995.
5. Экономика внешних связей России / Под ред. А.С. Булатова/. - М.: БЕК, 1995.
6. *Шмиттгофф К.М.* Экспорт: право и практика международной торговли. - М.: Юридическая литература, 1993.
7. *Шалашов В.П., Шалашова Н.Т.* Новое в валютном регулировании и учете валютных операций. - М., 1996.
8. *Ходов Л.Г.* Основы государственной экономической политики. - М.: БЕК, 1998.
9. *Ховард К., Журавлева Г.* Принципы экономики свободной рыночной системы. - М.: Златоуст, 1995.
10. *Федоров М.В.* Практика внешнеэкономической деятельности. - М.: ПАИМС, 1995.
11. *Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р.* Экономикс. - М.: «Дело», 1993. .
12. Таможенный кодекс Российской Федерации от 18.06.93.
13. Теория, методология и практика таможенного дела. Часть 1-2. - М.: РТА, 1996.
14. Предприятия на внешних рынках: Внешнеторговое дело / Под ред. С.И. Долгова, И.И. Кретьова. - М.: БЕК, 1998.
15. *Пресняков В.Ю.* Современная зарубежная практика регулирования внешней торговли: таможенный аспект. - М.: РТА, 1996.
16. *Пресняков В.Ю.* Таможенная политика России на современном этапе. - М.: РТА, 1996.

17. Преступления в сфере экономики. - М.: Кросна-Лекс, 1997.
18. Проблемы адаптации внешнеэкономических связей России к условиям открытой экономики / Под ред. М.Н. Осьмовой/. - М.: Диалог - МГУ, 1997.
19. Право и внешняя торговля / Под ред. Позднякова/. - М.: Международные отношения, 1987.
20. Международная перевозка грузов. - М.: ПРИОР, 1996.
21. Основы таможенного дела Учебное пособие в 7 выпусках М РИО РТА, 1996.
22. Таможенное право. - М.: Издательство БЕК, 1995.
23. Современное управление: Энциклопедический справочник. - М.: Издатцентр, 1997.
24. Регулирование внешнеэкономической деятельности и эволюция таможенной политики России. Тезисы докл. межд. научно-практ. конф. (22-23 октября 1996 г.) Российская Таможенная Академия. - М.: 1996.
25. Дюмулен И.И. Таможенно-тарифное регулирование (зарубежная практика). - Финансовые вести, 1993.
26. Комментарий к Таможенному кодексу Российской Федерации. - М.: Спарк, 1996.
27. Концепция экономической безопасности Российской Федерации. Основные положения. Экономическая академия при Минэкономике РФ. - М.: 1994.
28. Economic Comission for Europe UN. Economic bulletin for Europe 47 /1995/, 48 /1996/ New -York and Geneva, 1996.
29. GATT a uye ulkeler, karayolu ile uluslararası yolcu ve esya tasima esaslarına dair mevzuat G3\A2 - Istanbul, 1996.
30. GATT gumruk tarifleri ticaret genel anlaşması. Ekonomik işbirliği tercihli tarifeler protokolu G3\A1 - Istanbul, 1996.
31. Gumruk Birliği ve türk standartları. Türk standartları enstitüsü - Ankara, 1996.

ӘЛАВӘЛӘР

**Дәмир јолу илә дашынан јүкләрин
көмрүк рәсмиләшдирилмәси заманы
көмрүк органларынын вә дәмир јолунун
гаршылыглы мүнәсибәтләринин
мүвәггәти технолокијасы (МТ)**

1. Үмуми мүддәалар

1.1 Бу технолокијада јүк дедикдә маршрутла, вагонла, контейнерләрлә вә кичик һәчмләрдә дәмир јолу илә дашынан вә ја дашынмасы нәзәрдә тутулан маллар (мәдди вәсаитләр) нәзәрдә тутулур.

Мүвәггәти технолокијанын фәәлијјәти һәрби јүкләрә, хусуси рабитә вә багаж вагонларында дашынан јүкләрә, һәмчинин, сәрнишинләрин әлдә олан багаж вә јүкләринә шәмил едилмир.

1.2 Азәрбајҗан Республикасынын көмрүк әразисинә кәтирилән вә орадан апарылан бүтүн јүкләр көмрүк рәсмиләшдирилмәсиндән кечмәлидирләр.

Көмрүк рәсмиләшдирилмәси гәјдасы ДКК-нын норматив сәнәдләри илә мүәјјән олунур. Көмрүк органларынын вә дәмир јолунун гаршылыглы мүнәсибәтләри гәјдасы бу МТ илә мүәјјән едилир. МТ, һәмчинин, дәмир јолу илә дашынан јүкләрин көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин бә'зи хусусијјәтләрини дә мүәјјәнләшдирир.

1.3 Јүкләрин көмрүк рәсмиләшдирилмәси бу мәгсәдлә Көмрүк Мәчәлләсиндә нәзәрдә тутулмуш мүддәтләрдә һәјәтә кечирилир.

1.4 Јүкләрин көмрүк рәсмиләшдирилмәси көмрүк органларынын разылығы илә јүкләрин мүвәггәти сахланч анбарларында јерләшдирилмәси вә ја фактики јерләшдирилмәси (мүәссисәләрин кечид јолларында јерләшдирилмәси) илә һәјәтә кечирилир.

Дәмир жоллары шө'бәләри тәрәфиндән тә'сис едилмиш мүвәггәти сахланч анбарлары ДКК-нын тәләбләринә мүвафиг тәһиз олунмалыдырлар.*

Дәмир жолу мүәссисәләри тәрәфиндән тә'сис едилән мүвәггәти сахланч анбарларында көмрүк органларынын разылығы илә мүвәггәти сахланч һаггында Әсаснамәдә (мүвәггәти сахланч анбарларында) нәзәрдә тутулан гејдијјат (учот) системиндән јајынмалара јол верилә биләр.

1.5 Дәмир жолу илә јүк дашымаларынын тәкмилләшдирилмәси мәгсәдилә ДКК вә Азәрбајчан ДЈИ биркә автоматлашдырылмыш нәзарәт вә идарәетмә системләри тәтбиг едә биләрләр.

1.6 Көмрүк рәсмиләшдирилмәси гајдасынын дәјишдији һалларда ДКК вә ДЈИ бирликдә мүәјјән олунмуш гајдада бу МТ-ја әлавәләр вә дәјишикликләр һазырлајыр, е'лан едир вә ја јени технолокија һазырлајырлар.

2. Јүкләрин көмрүк нәзарәти алтында дашынмасы шәртләри

2.1 Көмрүк рәсмиләшдирилмәси баша чатмамыш јүкләрин (дәмир јол гаимәсинә бу МТ-нын 1-чи әлавәсиндә көстәрилән штамп вурулдугда) ики көмрүк органы арасында дашынмасы көмрүк нәзарәти алтында, дашынманы ичра едән дәмир жолларынын мәс'улијјәти илә һәјата кечирилир.

Көмрүк нәзарәти алтында дашынан јүкләр һаггында көмрүк органларынын вәзифәли шәхсләринин өз сәләһијјәтләри дахилиндә вердикләри гәрарын ичрасы дәмир јолунун ишчиләри үчүн вачибдир.

2.2 Дәмир жолу тәрәфиндән јүкләрин көмрүк нәзарәти алтында дашынмасы јүкләрин дашынмасы гајдаларына, беј-нәлхалг јүк дашымалары һаггында мүвафиг разылашмалара ујғун олараг Көмрүк Мәчәлләсинә вә бу МТ-ја риәјәт олунмагла һәјата кечирилир.

2.3 Дәмир жолу тәрәфиндән јүкләрин көмрүк нәзарәти алтында нәгли техники вәзијјәти јүкләрин сахланмасыны тә'мин едән вагонларда вә контејнерләрдә (бундан сонра дашыма васитәләри) һәјата кечирилир.

*Дәмир јолунун хүсусијјәтләрини нәзәрә алараг Көмрүк органлары тәрәфиндән бу мүвәггәти сахланч анбарларынын дүзәлдилмәсинә вә тәһизатына әлава тәләбләр ирәли сүрүлмүр

2.4 Көндөрөн көмрүк органы ади дашыма мүддэтлэринэ эсасланараг, дөмир јолунун, нэзэрдэ тутулан маршрутун имканыларыны вэ башга шэртлэри нэзэрэ алараг јүкүн тэ'јинат көмрүк органына чатма мүддэтини тэ'јин едир.

Дөмир јолу нормал дашынма вэ сахланма шэраитиндэ тэбии ашынма вэ ја азалма истисна олунмагла, габлашдырма материалларыны вэ маллары дэјишмөмиш вэзијјэтдэ тэ'јинат стансијасына чатдырмаға вэ јүкүн чатдырылмасы һагында мүвафиг көмрүк органына мә'лумат вермәјэ борчлудур.

2.5 Дөмир јолу илә јүклэрин көмрүк нэзарэти алтында дашынмасы заманы көмрүк өдөнишлэринин өдөнилмөсинин тэ'мин олунмасы талэб олунмур.

2.6 Дөмир јолу ишчилэри көмрүк нэзарэти алтында дашынан јүклэрин көмрүк органларынын разылығы олмадан саһиблэринэ вермэ һугугу јохдур. Бу һалда дөмир јолу Көмрүк Мөчәллөсинэ мүвафиг олараг мәс'улијјэт дашыјыр.

3. *Јүклэрин көмрүк әразисинэ кәтирилмәси заманы көмрүк рәсмиләшдирилмәси гәјдасы*

3.1 Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисинэ јүклэрин кәтирилмәси заманы көмрүк рәсмиләшдирилмәси сәрһад стансијасынын ишчилэри тәрәфиндән көмрүк органынын вәзифәли шәхслэринин јүкүн харичдән даһил олмасы һагында мә'луматландырылмасы илә башлајыр. Мә'луматландырма ики нүсхәдә өтүрмә чәдвәллэринин (передаточная ведомость), һәмчинин, дашынма вэ мүшајиәт етмә сәнәдлэринин көмрүк органына верилмәсиндән ибарәтдир.

Көмрүк органынын вәзифәли шәхси өтүрмә чәдвәллэринин һәр ики нүсхәсинин јухары сағ күнчүндә ашағыдакы формада штамп вурур:

“Сәнәдләр көмрүк тәрәфиндән гәбул едилиб _саат _дәг.
дөмир јол стансијасына гәјтарылыб _саат _дәг.
көмрүк органынын вәзифәли шәхсинин имзасы _____
дөмир јолу стансијасынын ишчисинин имзасы _____”
штампын нүмунәси 2 №-ли әлавәдә көстәрилиб.

Өтүрмә чәдвәлинин бир нүсхәси көмрүк мәгсәдлэри үчүн нэзәрдә тутулмуш малы мүшајиәт едән сәнәдлэрин әлавә нүсхәлэри илә бирликдә (әкәр белә нүсхәләр варса) көмрүк органында галыр, диқәр нүсхәси исә өтүрмә чәдвәли илә

бирликдә тәгдим едилмиш бүтүн сәнәдләрлә стансијанын әмәкдашына җајтарылып.

3.2 Көмрүк органынын вәзифәли шәхсләри өтүрмә стансијасынын әмәкдашлары илә бирликдә стансијанын фәалијјәтиниң техноложии просесиндә нәзәрдә тутулмуш мүддәтләрдә дашыма васитәләриниң сајыны, нөмрәләрини, пломбларын вәзијјәтини, ачыг һәрәкәт тәркибиндә жүкүн вәзијјәтини вә с. јохлајырлар. Стансијасынын әмәкдашлары тәрәфипдән бүтүн ашкар олунмуш ујғунсузлуғлар һаггында үмуми формада акт вә жүк дашымалары Ғајдаларында нәзәрдә тутулмуш һалларда коммерсија актлары тәртиб едилир. Актларын нүмунәси 3 вә 4-чү әлавәләрдә көстәрилиб. Јохламада иштирак етмиш сәрһәд көмрүк органынын вәзифәли шәхсиниң фамилијасынын тәртиб едилмиш актларда көстәрилмәси зәруридир. Тәртиб едилмиш актларын сурәти көмрүк органларынын тәләби илә оңлара верилир.

3.3 Сәрһәд көмрүк органынын вәзифәли шәхси 3.1 бәндиңдә көстәрилән идхал олунан жүкләрин сәнәдләрини јохлајыр, оңлары ғәјдијјата алып вә ашағыдакы ғәрарлардан бирини ғәбул едир:

- а) жүкүн там көмрүк рәсмиләшдирилмәси һаггында;
- б) жүкүн вә сәнәдләрин алынмасы вә ја тәкрар јохлама апарылмасы һаггында;
- в) жүкүн көмрүк нәзарәти алтында тә’јинат көмрүк органына көңдәрилмәси һаггында.

3.4 ДКК-нин мүәјјән етдији һалларда, дахили көмрүк органларында там көмрүк рәсмиләшдирилмәси үчүн нәзәрдә тутулмуш ғәјдада вә мүддәтләрдә там көмрүк рәсмиләшдирилмәси сәрһәд көмрүк органында апарыла биләр.

3.5 Јүкүн кери җајтарылмасы һаггында ғәрар дәмир јолу җаимәсиндә жүкүн адынын алтында сәбәби көстәрилмәклә “Кери җајтарылмалыдыр” штампы илә вә ја аналожии јазы илә көстәрилир. Штамп вә ја јазы көмрүк органынын вәзифәли шәхсиниң нөмрәли шәхси мөһүрү илә тәсдиг едилир.

Техники, коммерсија вә башга характерли дашымаларын шәртләрилә бағлы жүкләрин кери җајтарылмасы заманы дашынма сәнәдләринә үмуми формада акт әләвә едилир.

3.6 Јүкүн вә оңун сәнәдләриниң алынмасы вә ја жүкүн тәкрар јохланылмасы һаггында ғәрар дашынма сәнәдләриндә сәбәби көстәрилмәклә “Бурахылмасы җадағандыр” штампы

илә көстәрилер. Штамп вә јазы көмрүк органынын вәзифәли шәхсинин нөмрәли шәхси мөһүрү илә тәсдиг едилер. Бу Һалда стансијанын ишчиләри үмуми формада акт тәртиб едир, јүкүн чатдырылма мүддәти исә сахланма дөврүнә мұвафиг артырылыр.

3.7 Јүкүн көмрүк нәзарәти алтында тә'јинат көмрүк органына чатдырылмасы Һагтында гәрар гәбул едилдикдә көмрүк органынын вәзифәли шәхси бу МТ-ны нәзәрә алараг јүкләрин көмрүк нәзарәти алтында чатдырылмасы гәјдаларына мұвафиг олараг дашылма чәдвәли (доставка) тәртиб едир. Бу гәрар гәбул едилдикдән сонра көмрүк органынын вәзифәли шәхси бејнәлхалг дәмр јолу гаимәсинин биринчи вәрәгиндә вә јол чәдвәлиндә (дорожная ведомость) "Јүк көмрүк нәзарәти алтындадыр. ДЧ_____" (әләвә №5) штампыны, јүкүн чатдырылмасына нәзарәт сәнәдинә (ДЧ) исә "_____" јер мигдарында јүк көмрүк нәзарәти алтында _____ көмрүк тә'минатлары илә _____ стансија _____ көмрүкханаја чатдырылмалыдыр. ДЧ _____, инспектор _____ "_____" _____ 199_ил" көндәрмә штампы вурулур (әләвә 6).

ДЧ-нин бир нүсхәси дәмр јолуна верилер вә дикәр дашылма сәнәдләр илә бирликдә јүкү мұшајиәт едир.

ДЧ көмрүк ишчиләри, декларантлар, дәмр јолу стансијаларынын әмәкдашлары вә бу ишә сәләһијјәти олан дикәр шәхсләр тәрәфиндән тәртиб олуна биләр.

3.8 Сәрәд көмрүк органы тәрәфиндән көмрүк рәсмиләшдирилмәси (там көмрүк рәсмиләшдирилмәсиндән башга) вә јүкләрә нәзарәт сәрәд кечид стансијасынын ишинин технологи просеси илә мұәјјән олуна вә көмрүк рәсмиләшдирилмәси мәгсәдилә көмрүк органлары илә разылашдырылмыш мүддәтләрдә апарылыр.

3.9 Харичдән кәлмиш көмрүк јүкләри тә'јинат стансијаларында үмуми истифадә јерләриндә олан мұвәггәти сахланч анбарларында јерләшдирилир вә ја мұвәггәти сахланч анбары олан мұәссисәләрин кечид јолларына верилер.

Мұвәггәти сахланч анбарлары олмајан мұәссисәләр көмрүк органларына ашағыдакы оьдәликләри верәрләрсә јүкләрин бу мұәссисәләрин кечид јолларына верилмәсинә ичәзә верилир:

- көмрүк органдарынын ичазэси олмадан жүклөрлө һеч бир әмәлијјат апармамаг;

- жүк кечид јолуна дахил олдугдан сонра сәккиз саатлыг үч иш күнү әрзиндә вә ја көмрүк органы фасиләсиз иш режиминдә ишләдији Һалларда бир сутка әрзиндә көмрүк рәсмиләшдирилмәсини баша чатдырмаг.

Бу шәртләри јеринә јетирән мүәссисәләрин сијаһысы көмрүк органдары тәрәфиндән мүвафиг дәмир јолу стансијаларына верилир.

3.10 Јүк тә'јинат стансијасына чатдыгдан сонра стансијанын ишчиләри тә'јинат көмрүк органына вә жүк алана хәбәр вермәлидирләр.

Көмрүк органынын мә'луматландырылмасы формасы вә сәнәдләрин она тәгдим олунма гәјдасы "Мүвәггәти сахланч һаггында (мүвәггәти сахланч анбарларында)" Әсаснамәјә вә жүкләрин дашынма Гәјдаларына мүвафиг олараг стансија вә көмрүк органы тәрәфиндән биркә һазырланыр вә гәбул олунур.

Көмрүк органынын вәзифәли шәхси жүкүн дахил олмасы һаггында мә'луматы гәјдә алыр вә көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин вахты һаггында гәрар гәбул едир.

3.11 Көмрүк органынын тәләби илә харичдән гәбул олунмуш жүк бу органа фактики тәгдим олунур (бахмаг, јохламаг, нүмунәләр кәтүрмәк вә с. мәгсәдләрлә). Көмрүк органынын јазылы гәрарына әсасән көмрүк нәзарәти алтында олан маллардан көмрүк рәсмиләшдирилмәси вә нәзарәти мәгсәдилә минимал мигдарда проб вә нүмунәләр кәтүрүлә биләр. Дашыма васитәләринин ачылмасы вә жүкләрә бахылмасы бу МТ-нын 7-чи бөлмәсиндә мүәјјән олунмуш гәјдада апарылыр.

3.13 Јүк алан стансијадан мә'лумат алдыгдан сонра көмрүк нәзарәти вә рәсмиләшдирилмәси үчүн лазым олан сәнәдләри вә мә'луматлары көмрүк органына тәгдим едир.

3.14 Әразисиндә көмрүк органдарынын структур бөлмәләри јерләшән дәмир јолу стансијаларында дашынма сәнәдләри көмрүк органдарынын вәзифәли шәхсләринә билаваситә стансијанын ишчиләри тәрәфиндән верилир вә бу факт хусуси китабда рәсмиләшдирилир. Бу стансијаларда дашынма сәнәдләринин көмрүк органынын вәзифәли шәхсинә тәгдим етмәдән жүк алана верилмәси гадаған олунур.

Көмрүк органынын вэзифэли шэхслэри тэгдим олунмуш сәнәдлэри јохлајыр вэ мүэјјән олунмуш гәјдада көмрүк рәсмиләшдирилмәсини һәјата кечирирләр. Көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин нәтичәләринә көрә тә'јинат стансијасы үчүн нәзәрдә тутулмуш бејнәлхалг дәмир јолу гаимәсинин мүвафиг графасында “Бурахылмаға ичазә верилиб” вэ ја сәбәби көстәрилмәклә “Бурахылмасы гадағандыр” штампы вурулуру вэ сәнәдләр стансијанын ишчиләринә гәјтарылып.

3.15 Көмрүк органларынын структур бөлмәләринин олмадығы дәмир јолу стансијаларында стансија ишчиләри рабитә васитәләриндән истифадә едәрәк јүкүн кәлмәси һаггында көмрүк органларынын структур бөлмәсинә вэ јүк алана мә'лумат верирләр.

Бу һалда көмрүк рәсмиләшдирилмәсини һәјата кечирмәк үчүн стансијанын ишчиләри дашынма сәнәдләрини јүк алана верирләр, бу һагда гәбз алыныр, гәбздә сәнәдләрин алынмасы тарихи вэ вахты, сәнәдләрин көмрүк органынын структур бөлмәсинә тэгдим олуначағы вэ сонра кери гәјтарылачағы һаггында јүк аланын өьдәлији әксини тапыр.

Көмрүк рәсмиләшдирилмәсиндән сонра јүк алан тәрәфиндән дашынма сәнәдләринин гәјтарылмасындан сонра јүк конторунун ишчиси:

- бејнәлхалг дәмир јолу гаимәсинин мүвафиг графасында көмрүк органынын “Бурахылмаға ичазә верилиб” штампынын, көмрүк әмәкдашынын имзасынын вэ нөмрәли шәхси мөһүрүнүн олмасыны јохламалы;

- гаимәләрә вурулмуш көмрүк органларынын мөһүр вэ штампларыны дәмир јолу стансијасынын әразисиндә олдуғу көмрүк органы тәрәфиндән әввәлчәдән јүк конторуиа тэгдим етдији нүмунәләрлә мүгајисә етмәлидир. Фәрг ашкар олунарсә көмрүк органларына мә'лумат вермәли вэ јүкү бурахмамалыдыр.

3.16 Көмрүк рәсмиләшдирилмәси баша чатанадәк көмрүк органынын “Бурахылмаға ичазә верилиб” штампы вурулана гәдәр јүкләрини мүвәггәти сахлапч анбарларындан верилмәси вэ ја кечид јолларына верилмиш јүкләрә сәрәнчәм верилмәси гадағандыр.

3.17 Көмрүк органы тәрәфиндән јүкләрин бурахылмасы һаггында гәрар гәбул едиләнә кими јүкләрини сахланмасы

вə дашыма васитəлəринин бош дајанмасы илə бəғлы дəмир јолунун хəрчлəри јүк алан тəрəфиндэн өдəнилип.

4. *Јүклəрин Азəрбајчан Республикасындан кəнара апарылмасы заманы кəмрүк рəсмилəшдирилмəsi гəјдасы*

4.1 Јүклəрин Азəрбајчан Республикасындан кəнара апарылмасына кəмрүк рəсмилəшдирилмəsi баша чатдыгдан сонра ичазə верилир.

4.2 Јүклəрин дəмир јолу илə дашынмасына тəвил верилмəсиндэн əввəl јүк кəндəрəн планлашдырылан јүклəмə күпүнə кими əввəlчəдэн ашағыдакы сənəдлəри кəмрүк органларына тəвил вермəлидир:

- јүкүн харичə апарылмасы мəрамы Һаггында мə'лумат кими дашынма Гəјдаларыпа мұвафиг олараг долдурулмуш (вагон вə дəмир јолу гаимəлəринин нəмрəлəри кəстəрилмəдэн) дашынма сənəдлəри (Кəмрүк нəзарəти мəсəдилə гаимəнин вə ја јол чəдвəлинин əлавə нұсхəsi илə бирликдə);

- бəјан едилмиш кəмрүк режиминə мұвафиг олараг јүкүн мүмкүн бурахылмасы Һаггында гəрарын гəбул едилмəсинə имкан верəн сənəдлəр.

4.3 Кəмрүк органынын вəзифəли шəхси:

- дашынма сənəдлəрини (мə'луматы) кəмрүк органынын мұəјжəн етдији гəјдада гəјдə алып;

- тəгдим олунмуш сənəдлəри јохлајыр;

- јүкүн бурахылмасынын мүмкүнлүјү Һаггында гəрар гəбул едир;

- мүсбəт Һəлл олундуғу Һалда гаимəнин биринчи нұсхəсиндə, гаимəнин вə ја јол чəдвəлинип əлавə нұсхəлəриндə билəваситə јүкүн адынын алтында "Јүклəмəјə ичазə верилиб" штампы вурур, јахуд аналожи ифадəни јазыр вə нəмрəли шəхси мəһүрү илə тəсдиг едир;

- гаимəнин вə ја јол чəдвəлиинип əлавə нұсхəсинин јухары сол күпчүндə "Кəмрүк үчүн нұсхə" гəјдини едир;

- там кəмрүк рəсмилəшдирилмəsi үчүн вахт тə'јин едир. Кəмрүк рəсмилəшдирилмəsi заманы јүк мұвəггəти сахланч анбарында вə ја мұəссисəнин кечид јолунда јерлəшдирилə билəр.

Көмрүк органынын везифәли шәхси Көмрүк Мәчәл-ләси вә ДКК-нин норматив актларында нәзәрдә тутулан әсаслар олдугда жүкләмә әмәлијјатынын гадаған едә биләр.

4.4 "Јүкләмәјә ичазә верилиб" штампы әсасында дәмир јол ишчиләри гаимәләри имзалајыр (визируют) вә жүкләмә үчүн дашыма васитәләри ајырырлар (јүкләнмәси үчүн ајрыча вагон тәләб олунмајан кичик һәчмләрдә јүкләрин јүкләнмәси үчүн дашыма васитәси, һәмчинин, көмрүк органынын ичазәсиндән сонра ајрылыр).

4.5 Јүк дашыма васитәсинә јүкләндикдән сонра јүк көндәрән ЈКБ-ни, дашыма сәпәдләрини вә көмрүк рәсмиләш-дирилмәси вә нәзарәти үчүн зәрури олан диқәр сәнәдләрн көмрүк органына тәгдим едир.

4.6 Көмрүк органынын везифәли шәхсләри мүәјјән олунмуш мүддәтләрдә јүкүн көмрүк рәсмиләшдирилмәсини һәјата кечирир вә харичә бурахылмасы һаггында гәрар гәбул едирләр.

Көмрүк органынын гәрары бејнәлхалг дәмир јолу гаимәсинин "Көмрүк гејдләри" графасында, көндәрмә јолу үчүн нәзәрдә тутулмуш јол чәдвәлинин әләвә нүсхәсиндә вә дахили нәглетмә сәнәдләриндә дәмир јолу гаимәсинин 4-чү графасында "Бурахылмасына ичазә верилиб" штампы илә көстәрилир. Бу сәнәдләрин јухары сағ күнчүндә ЈКБ-нин нөмрәси јазылыр. Көстәрилән штамплар вә јазылар көмрүк органынын везифәли шәхсинин нөмрәли шәхси мөһүрү илә тәсдиг олунур.

Јүкүн көмрүк нәзарәти алтында сәрһәд бурахылыш мәнтәгәсинә көндәрилдији һалларда (мүәјјән көмрүк режим-ләри тамамландыгдан сонра) көмрүк органы тәрәфиндән бу МТ-нын 3.7 бәндинә мұвафиг олараг дашынма чәдвәли тәртиб олунур.

4.7 Көмрүк органларынын штампы илә дашынма сәнәдләри, ЈКБ-нин 4-чү вәрәгәси, зәрури һалларда ДЧ-и јүкләрин дашынма Гајдаларына мұвафиг олараг јүкләрин дашынмаја гәбул едилмәси үчүн дәмир јолу стансијасына верилир.

Јүк дашынма үчүн дәмир јолу тәрәфиндән гәбул олун-дугдан сонра бир иш күнүндән кеч олмајараг декларант көндәришин нөмрәси һаггында көмрүк органына мә'лумат верир.

Дашынма сәнэдинин көмрүк үчүн нэзэрдэ тутулмуш элавэ нүсхэси вэ ЖБ-нин биринчи вэрэгэси көмрүк архивиндэ сахланылыр.

4.8 Дашынма сәнэдлэриндэ көмрүк органларынын ичазэ веричи штаппы олмадыгда, көмрүк органы тэрэфиндэн сэрхэд бурахылыш мөнтөгэлэриндэ көмрүк рэсмилэшдирилмэси Һаггында гэрар гэбул едилдији Һалларда исэ бу бэндин икинчи абзасында көстэрилэн гејд олмадан јүкүн стансијадан көндэрилмэси гадағандыр.

Көмрүк органынын јүкүн сэрхэд бурахылыш мөнтөгэлэриндэ көмрүк рэсмилэшдирилмэси Һаггында гэрары беј-нэлхалг дөмир јолу гаимэсинин “Көмрүк гејдлэри” графасында “Көмрүк рэсмилэшдирилмэси _____ көмрүкханасында апарылыр” штаппы илэ көстэрилир вэ көмрүк органынын вэзифэли шөхсинин нөмрөли шөхси мөһүрү илэ тэсдиг едилир.

Русија Федерасијасынын (РФ) көмрүк эразисиндэн апарылмаг үчүн гэбул едилмиш јүклэр вэ онларын сәнэдлэри сэрхэд бурахылыш мөнтөгэсинэ чатдырылмалыдыр.

Көмрүк органлары тэрэфиндэн харичэ апарылмаг үчүн рэсмилэшдирилмиш јүклэрин РФ-нин эразисиндэ сахланылмасына јүкүн јерлэшдији эразинин көмрүк органынын гэрары илэ јол верилир. Бу Һагда јүкүн харичэ апарылмасы мөгсөдилэ көмрүк рэсмилэшдирилмэсини Һэјата кечирмиш көмрүк органына мө’лумат верилмөлидир. Белэ разылыг алынана кими јүклэр мүвөггөти сахланч анбарларында сахланылмалыдыр.

4.9 Јүк сэрхэд стансијасына чатдыгдан сонра бу стансијанын ишчилэри ЖБ-нин 4-чү вэрэгэсини, ики нүсхэдэ өтүрмэ чөдвөлини, Һөмчинин, дашынма вэ мүшәјиет сәнэдлэрини көмрүк органына тэгдим етмөлидирлэр.

4.10 Көмрүк органынын вэзифэли шөхси өтүрмэ чөдвөлинин Һэр ики нүсхэсинин сағ јухары күнчүндэ бу МТ-нын 3.1-чи бэндиндэ көстэрилэн штапп вурулур (элавэ №2).

4.11 Көмрүк органынын вэзифэли шөхслэри көмрүк вэ дашынма сәнэдлэрини јохладыгдан сонра јүкүн сэрхөддэн бурахылмасы Һаггында сон гэрар гэбул едилрлэр. Бу гэрар гэбул едилдикдэн сонра өтүрмэ чөдвөлинин Һэр ики нүсхэсинэ “Бурахылмасына ичазэ верилиб” штаппы вурулур вэ көмрүк

органынын везифәли шәхсинин нөмрәли шәхси мөһүрү илә тәсдиг едилир.

4.12 Көмрүк рәсмиләшдирилмәси вә жүкләрин сәрһәд көмрүк органы тәрәфиндән јохланылмасы (там көмрүк рәсмиләшдирилмәсиндән башга) сәрһәд кечид стансијасынын ишинин техноложии просеси илә мүәјјән олунаи вә көмрүк рәсмиләшдирилмәси үчүн көмрүк органлары илә разылашдырылмыш мүддәтләрде апарылыр.

4.13 Бу МТ-ја зидд олагаг гәбул едилмиш, һагларында арашдырылма апарылмасы тәләб олунаи жүкләр сәрһәд стансијасына дахил олдугда сәрһәд көмрүк органынын везифәли шәхси тәрәфиндән дашынма сәнәдләриндә сәбәби көстәрилмәклә “Бурахылмасы гадағандыр” штампы вурулур. Бу гејдләр көмрүк органынын везифәли шәхсинин нөмрәли шәхси мөһүрү илә тәсдиг олунаи, сәнәдләр исә стансијанын ишчиләринә гајтарылыр. Бу һалда стансијанын ишчиләри үмуми формада акт тәртиб едирләр.

Белә жүкүн тәјинаты үзрә чатдырылма мүддәти көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин тамамланмасы вә жүкүн бурахылмасы һаггында гәрар гәбул едилмәси үчүн тәләб олунаи вахт гәдәр артырылыр. Бу һалда нәглијјат васитәләринин бош дајанмасы вә мүвәггәти сахланч анбарларындан истифадејә көрә дәмир јолунун хәрчләри жүк көндәрән тәрәфиндән өдәнилир.

Јүкүн сахланылмасы вахты сәнәдләрин, мә’луматларын вә әлавә мә’луматларын јохланылмасы 10 күндән артыг олмагаг шәрти илә ән гыса мүддәтдә тамамланмалыдыр.

Јохлама тәләб едән әлавә мә’луматлар ашкар олундугдан сонра дәрһал дахили көмрүк органына сорғу көндәрилир.

Дахили көмрүк органы сорғу алындыгдан сонра 3 күндән кеч олмајагаг јохлама үчүн зәрури олан бүтүн мә’луматлары сәрһәд көмрүк органына көндәрмәлидир.

4.14 Мә’луматын оператив өтүрүлмәси үчүн дәмир јолу көмрүк органларына өз телефон вә телеграф шө’бәләриндән истифаде етмәјә имкан јарадырлар. Бу һалда телеграмлар стансија рәиси вә көмрүк органынын рәһбәри тәрәфиндән имзаланыр.

4.15 Јүкүн харичә бурахылмасы һаггында гәрар гәбул едилдикдән сонра дашынма вә мүшајиәт сәнәдләри сәрһәд стансијасынын ишчиләринә гајтарылыр.

Көмрүк органынын ишлериндә өтүрмә чөдвөлинин сурәти вә жүк илә бирликдә дахил олмуш ЖКБ-нин 4-чү вәрәги галыр.

ДКК-нин мүвафиг әмри илә тәсдиг олуимуш дахили көмрүк транзити һаггында Әсаснамәнин мүвафиг бөлмәсинә ујғун олараг жүк сәнәдләриндә кондәриш көмрүк органы тәрәфиндән гөјүлмуш көмрүк гејдләри олдуғу һалда экспорт олуан жүкләрин көмрүк рәсмиләшдирилмәси ЖКБ-нин 4-чү вәрәги олмадан да апарыла биләр. Бу һалда сәрһәд көмрүк-ханалары тәрәфиндән тәртиб едиләи жүкләрин Азәрбајчан Республикасыдан фактики ихрачы һаггында журнал вә мә'луматларда ЖКБ-нин нөмрәси јазылдыгдан сонра "јохдур" гејди едилир.

5. Транзит жүкләрин көмрүк рәсмиләшдирилмәси гәјдасы

5.1 Транзит жүкләрин көмрүк рәсмиләшдирилмәси сәрһәд стансијасы тәрәфиндән белә жүкләрин Азәрбајчан Республикасына дахил олмасы һаггында мүвафиг көмрүк органына вердији мә'луматдан сонра башлајыр. Транзит жүкләрин көмрүк рәсмиләшдирилмәси Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисинә кәтирилмиш жүкләр үчүн мүәјјән едилмиш гәјдада апарылыр (Бу МТ-нын 3-чү бөлмәси).

5.2 Транзит жүкләрин сәрһәд идхал мәнтәгәсиндән сәрһәд ихрач мәнтәгәсинә кими дашынамасы көмрүк нәзарәти алтында һәјата кечирилыр.

5.3 Транзит жүкләр мүвафиг көмрүк органында бәјан едилмәлидир.

Бәјанедилмә көмрүк, дәмр јолу, жүкүн экспедитору вә ја көмрүк брокери тәрәфиндән һәјата кечирилә биләр.

5.4 Көмрүк рәсмиләшдирилмәсинин баша чатдырылмасы мүмкүн олмајан вә ја Азәрбајчан Республикасынын әразиси илә һәрәкәтини мүмкүнсүз едән жүк дашымалары Гәјдаларынын позулмасы һаллары илә дахил олмуш транзит жүкләр сәрһәд өтүрмә стансијасынын ишинин технологи просесиндә нәзәрдә тутулмуш мүддәтләрдә кери гәјтарылмалыдырлар.

5.5 Транзит жүкүн дашынамасынын мүмкүнлүјү һаггында гәрар гәбул едилдикдән сонра көмрүк органынын вәзифәли шәхси транзит бәјаннамәсинин бүтүн нүсхәларинә истигамәтләндиричи штамп вурур. Гаимәјә вә чыхыш сәрһәд мәнтәгәсиндә алынған јол чөдвөлинин әләвә нүсхәсин дә 8-чи

әлавәдә көстәрилән штамп вурулур. Транзит жүкләрин дашынмасына нәзарәт ДКК тәрәфиндән мүәјјән едилмиш гәјдада һәјата ке-чирилир.

5.6 Әкәр жүкүн транзит дашынмасы вә ја көмрүк әразисинә кәтирилмәсинин гадаған олунмасы еһтималы үчүн кифәјәт гәдәр әсас варса, транзит жүк көмрүк органлары тәрәфиндән нәгл едилән јолун ихтијари мәнтәгәсиндә јохланыла биләр. Белә жүкләрин јохланылмасы көмрүк органынын рәисинин вә ја ону әвәз едән шәхсин ичәзәси илә јохлама апарылан стансијанын ишчисинин иштиракы илә апарылыр. Транзит жүкә бахыш заманы жүк көндәринин (дәмир јолунун) пломбу ачылырса көмрүк органы жүкә бахыш акты, дәмир јолу исә вагонун (контејнерин) ачылмасы акты тәртиб едирләр. Јени пломбларын вурулмасы дәмир јолу ишчисинин иштиракы илә көмрүк органларынын әмәкдашлары тәрәфиндән һәјата кечирилир. Көмрүк јохламасы заманы көмрүк органынын вә дәмир јолунун вурдуғу пломблар жүк көндәрәнин вә ја көндәрилмә стансијасынын пломблары илә ејни тутулур.

Јүкләрә бахылма вә ачылма актынын тәртиб едилмә гәјдасы бу МТ-нын 7-чи бөлмәсиндә көстәрилмишдир.

5.7 Азәрбајҗан жүкләринин харичи дәвләтләрин әразиси илә транзити заманы жүкүн Азәрбајҗан Республикасынын әразисинә чатдырылмасына нәзарәт ДКК-нин мүәјјән етдији гәјдада һәјата кечирилир.

5.8 Харичи дәвләт органларынын вә вәзифәли шәхсләринин мөвчуд гауиуверичилијинә зидд һәрәкәтләри пәтичәсиндә бу дәвләтин әразиси илә транзит олунан жүк озкәнипкиләшдириләрсә дәмир јолу буна мәс'улијјәт дашымыр.

Бу Һалда Дәмир Јолу Идарәси жүкүн харичи дәвләтин дәмир јолуна тәъвил верилмәси фактыны тәсдиг едән сәнәдләри тәъвил вермәлидир.

6. *Јүкләрин башга үивана көндәрилмәси вахты көмрүк рәсмиләшдирилмәси гәјдасы*

6.1 Тә'јинат вә ја көмрүк жүкүнүн бурахылма стансијасынын ихтијары дәјишдирилмәси (үивандәјишмә), бу жүкүн олдуғу әразинин көмрүк органынын јазылы разылығы илә жүкләрин дашынма Гәјдаларында мүәјјән олунмуш шәртләрлә дәмир јолу тәрәфиндән һәјата кечирилир.

6.2 Дәмир жолу жүк дашымалары Гајдаларына вә өз Низамнамәләринә мұвафиг олараг жүк саһибиндән үнвандәјишмә һаггында әризә алырлар.

6.3 Үнвандәјишмә һаггында гәрар, бунун көмрүкхананын разылығы олдуғу һалда мүмкүнлүҗу гејд едилмәклә дәмир жолунун вәзифәли шәхсинин мұвафиг әмри илә рәсмиләшдирилир. Үнвандәјишмә һаггында әмр мұәјјән олуимуш гајдада жүкүн олдуғу стансијаја верилир. Стансијанын ишчиләри дәмир жолунун үнвандәјишмә һаггында әмри әсасында жүклә дахил олмуш сәнәдләри јенидән рәсмиләшдирир вә жүкләрин көмрүк бахымындан јенидән рәсмиләшдирилмәси зәрурәти һаггында стансијанын јерләшдији әразинин көмрүк органына мә'лумат верирләр.

Јүк көмрүк органы тәрәфиндән јени стансијаја рәсмиләшдирилмиш вә бурахылмышса, үнвандәјишмәјә көмрүк органлары тәрәфиндән әлавә разылыг тәләб олунамур.

6.4 Үнвандәјишмәни рәсмиләшдирмәк үчүн жүк саһиб көмрүк органына 6.1-чи бәнддә көстәрилән үнванын дәјишдирилмәси һаггында әризә вә жүкүн јени тә'јинат стансијасына көндәрилмәсинин зәрурилијини тәсдиг едән сәнәдләри тәгдим етмәлидир.

Ашағыдакы шәртләрә әмәл олуңдуғу һалларда көмрүк органы тәрәфиндән үнвандәјишмәјә ичазә верилир:

- јени тә'јинат јериндә көмрүк органынын олмасы;
- банк гарантijaсы вә ја пул депозити формасында көмрүк өдәнишләринин өдәнилмәсинин тә'минаты;
- жүкүн көмрүк нәзарәти алтында дашынмасы.

6.5 Көмрүк органынын мәс'ул ишчиләри жүкүн јенидән рәсмиләшдирилмәси заманы ашағыдакы әмәлијјатлары ичра едирләр:

- көндәриш вә ја тә'јинат көмрүк органына жүкүн верилмәси вә онун башга көмрүк органына үнванланмасы һаггында мә'лумат верирләр;

- ДЧ-дә көндәриш (вә ја сәрһәд) көмрүк органынын истигамәтләндиричи штампыны ләғв едир вә јени истигамәтләндиричи штамп вурурлар;

- көмрүк нәзарәти алтында жүкүн јени көмрүк органына чатдырылмасына нәзарәт едирләр.

6.6 Бир ғаимә илә һәрәкәт едән маршрутдан вә ја группдан чыхарылмыш аҗрыча вагонларын үнвандәјишмәсинә јол верилмир.

6.7 Јүкүн һәрәкәтинә (јахын әразиләрдәки дәмир јолларына, лиманлара верилмәсинә) манеәләр јаранарса јүкүн Азәрбајчан әразисиндән чыхарылмасына ичазә верән штамп-ларын вә гејдләрин ләғв олунамасынын имза вә шәхси мөһүрлә тәсдиг едилмәси јолу илә, јүкүн әразисиндә олдуғу көмрүк органынын хүсуси разылығы илә јүкләр експортдан чыхары-лыр. Бу Һагда јүкү експортдан чыхаран көмрүкхана јүкү көндәрән көмрүкханаја мә’лумат верир.

6.8 Көмрүк јүкләринин үнвандәјишмәси илә бағлы көмрүк органларынын вә дәмир јолунун хәрчләри јүк саиби тәрәфиндән өдәнилмәлидир.

6.9 Азәрбајчанын көмрүк органлары арасында харици дәвләтләрин әразиси илә транзит һәрәкәт едән Азәрбајчан јүк саибләринә мәхсус көмрүк јүкләринин Азәрбајчанын көмрүк органларынын разылығы олмадан харици дәвләтләрин әрази-синдә үнван дәјишмәсинә ичазә верилмир.

6.10 Јүкләрин бир нәглијјат васитәсиндән диқәринә јүкләнмәси бу әмәлијјатын ичра олундуғу әразинин көмрүк органынын нәзарәти алтында һәјата кечирилиз. Јенидән јүкләнмә вә нәзарәт гајдасы көмрүк органынын вә дәмир јолунун биркә технолокијалары илә мүәјјән едилир. Јенидән јүкләнмә заманы көмрүк органынын вәзифәли шәхси нәзарәти һәјата кечирир, ЈКБ-нә вә (вә ја) ДЧ-нә мүвафиг дәјишик-ликләри гејд едир вә онлары нөмрәли шәхси мөһүрү илә тәсдиг едир.

7. *Јүкләрә көмрүк бахышынын кечирилмәси гај-дасы, ејниләшдирмә васитәләринин гөјулмасы вә көтүрүлмәси, ачылма акты*

7.1 Көмрүк органлары Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрьәдиндән кечән дашыма васитәләринин вә јүкләрин сечмә јолу илә көмрүк јохламасыны кечирирләр. Көмрүк јохламасы ЈКБ-дә көстәрилмиш малларын ашқар олунмасы вә дашынан малларын идентификасија олунмасы мөгсәдилә дашыма васитәләринин вә аҗрылыгда јүк јерләринин ачылмасы јолу илә апарылыр.

7.2 Малларын көмрүк жохламасы наггында гэрар ДЖК тэрэфиндэн мүэјјэн олунмуш гайдада көмрүк органы тэрэфиндэн мүэјјэн едилир.

7.3 Дөмир јолу көмрүк жохламасынын кечирилмэсиндө көмрүк органларына јардым едир.

7.4 Көмрүк гануверичилијинин позулмасы ејтималы үчүн көмрүк органында кифајет гөдөр әсас варса истәнилән вахт вә әввәлләр көмрүк жохламасынын кечирилмэсиндән асылы олмајараг тәкрар көмрүк жохламасы кечирилмэсинә јол верилир. Тәкрар көмрүк жохламасынын кечирилмэсинә көмрүк органларынын рәиси вә ја онун мүавини тэрэфиндән ичазә верилир.

7.5 Јүкләр (јүк дашымалары Гайдаларына әсасән пломбланмадан дашынамасына ичазә верилән вә ачыг һәрәкәт тәркибиндә дашынан јүкләр истисна едилмәклә) јүк көндәрәшләрин, дөмир јолунун вә көмрүк органларынын пломбу илә көмрүк нәзарәти алтында дашынырлар.

7.6 Көмрүк нәзарәти алтында дашынан јүкләрә гојулмуш пломблар, гаршысыалынмаз гүввәнин тә'сири илә јүкүн мәв олмасына вә ја јарарсыз һала дүшмэсинә реал тәвлүкә олдуғу һаллар истисна едилмәклә, јалпыз көмрүк органынын вәзифәли шәхсләри тэрәфиндән, көмрүк рәсмиләшдирилмэсиндән сонра исә јүк саһибләри вә ја дөмир јолу тэрэфиндән ачыла биләр.

7.7 Көмрүк органы тэрэфиндән гојулмуш пломблар наггында дашына сәнәдләриндә көмрүкхананын "Бурахылмаға ичазә верилиб" штампынын јанында вә истигамәтләндиричи штампда (әлавә №6) гејд едилир.

7.8 Көмрүк органларынын вәзифәли шәхсләри көмрүк жохламасы үчүн пломблары чыхараркән, дашына васитәләринин вә јүк јерләринин бағламаларыны ачан заман стансијанын ишчиләринин иштиракы илә көмрүк жохламасы акты тәртиб едир (әлавә №7).

Көмрүк жохламасы акты 3 нүсхәдә тәртиб едилир вә ашағыдакы гайдада пайланыр:

- актын биринчи нүсхәси көмрүк жохламасыны ичра етмиш көмрүк органынын ишләриндә галыр;
- икинчи нүсхә стансијанын ишләриндә галыр;
- үчүнчү нүсхә дашына сәнәдләринә әлавә едилир вә тә'јинат стансијасына көндәрилир.

Дашыма васитэлэринэ јени пломблар көмрүк органлары тэрэфиндөн вурулур. Јени пломблар Һаггында мә'лумат 7.7 бәшдиндә көстәрилән Һајдада гејд едиллир.

7.10 Дәмир јолу стансијаларында сәрһәд вә көмрүк нәзарәти, кикијена, фитопатологи вә дикәр јохламалар мәгсәдилә вагонларын, контейнерлерин, автомашыналарын, тракторларын вә дикәр өзүкәдән машыналарын ачылмасы ачылма акты илә рәсмиләшдирилир.

Ачылма акты үч нүсхәдә тәртиб едиллир. Бир нүсхә вагондан, контейнердән вә с. чыхарылмыш пломбларла бирликдә стансијада Һагыр, икинчи нүсхә сәрһәд јолунун идарәсинә көндәрилир, үчүнчү нүсхә исә Һаимәјә әлавә олунур вә јүк атана верилмәси үчүн тә'јинат стансијасына көндәрилир. Акты тәртиб етмиш стансија бундан әлавә Һаимәдә "Дәмир јолунун гејдләри" Һафасында ачылма актынын тәртиб едилмәси Һаггында гејд едир. Гејд ишчинин имзасы вә стансијанын тәгвим штампы илә тәсдиг едиллир.

Вагонун, контейнерин вә с. ачылма акты ачылманын Һәјата кечирилдији стансијанын ишчиләри, сәрһәд органларынын, көмрүкхананын вә ја карантин вә дикәр органларын нүмајәндәләри тэрэфиндән имзаланмалы, стансијанын тәгвим штампы илә тәсдиг олунамалыдыр.

Чыхарылмыш вә јенидән вурулмуш пломблар Һаггында мә'лумат актын мұвафиг Һафаларына јазылыр.

Сәрһәд вә көмрүк нәзарәти, Һәмчинин, дикәр јохлама нөвләри мәгсәдилә көмрүк органлары вә ја дәмир јолу тэрэфиндән Һаулмуш јени пломблар јүк көндәрәнин, јахуд көндәрмә стансијасынын пломблары илә ејни сајылыр.

7.11 Јүкүн алычыја верилмәси, көмрүк јохламасы актларынын мәтнин нәзәрә алынмагла, мұәјјән олуномуш Һајдада Һәјата кечириллир.

8. Гәза вә Һаршысыалынмаз гүввәнин тә'сири олан Һалларда нәзарәт

8.1 Јүкләрин көмрүк нәзарәти алтында дашынма вахты Һәрәкәт тәркибинин насазлығы үзүндән (гәза, Һаршысыалынмаз гүввәнин тә'сири, техники сәбәбләр) дашыма васитәсини истифадә етмәк мүмкүн дејилсә дәмир јолу јүкү башга дашыма васитәсинә јүкләјир вә буну јүкләрин дашынмасы Һајдаларына ујґун олараг сәнәдләшдирир. Бу Һалда дашынма сәнәдләринә көмрүк нәзарәти мәгсәдилә тә'јинат көмрүк

органы үчүн вә ја јүкүн Азәрбајчан Республикасындан чыхмасы нәзәрдә тутулмуш һалларда сәрьәд көмрүк органы үчүн үмуми формада актын әлавә нүсхәси гојулур.

8.2 Тез хараб олан јүкләрин дашынмасы мүмкүн олмајан һалларда дәмир јолу јүкүн јарарсыз һала дүшмәмәси үчүн тәдбирләр көрүр вә бу һагда ән јахын көмрүк органына хәбәр верир. Көмрүк органы јүкләрин дашынмасы Гајдаларында мүәјјән олунмуш бу јүкләрин сахланма мүддәтиндә көмрүк рәсмиләшдирилмәсини һәјата кечирмәк үчүн дәрһал тәдбирләр көрүр.

8.3 Тәһлүкәли јүкләрин дашынмасынын мүмкүнсүзлүјү сәбәбиндән әтраф мүһитә, инсанларын һәјат вә сағламлығына реал тәһлүкә јаранарса дәмир јолу белә јүкләр һаггында сәрбәст тәдбир көрәрәк сонрадан ән јахын көмрүк органына хәбәр верә биләр.

Белә јүкләрин көмрүк рәсмиләшдирилмәси малы мүшајиәт едән сәнәдләр әсасында апарылыр. Малларын идхалы заманы өдәнилмәли олан көмрүк рүсумлары вә веркиләри дәмир јолу тәрәфиндән, онларын сатышындан әлдә едилән мәбләгдән өдәнилик. Көмрүк рүсумлары вә веркиләр алынан заман мүвафиг сәнәд формасы тәртиб едилир.

9. Вагонларын ајрылмасы вахты нәзарәт вә сәһвән көндәрилиш вагонларын кери гајтарылмасы

9.1 Бир гаимә илә һәрәкәт едәп вагонлардан бир вә ја бир нечәсинин јолда ачылдығы һалларда (һәрәкәт тәркибинин насазлығы, мүәјјән олунмуш чәки нормасы вә с.) стансија бу һагда үмуми формада акт, һәмчинин, јүк тә'јинаты үзрә јола салынаркән әлавә көндәрис (досылочная) јол чәдвәлини тәртиб етмәлидир.

Актын бир нүсхәси әсас дашыма сәнәдләриндә, икинчиси әлавә дашыма сәнәдләриндә вә үчүнчүсү исә стансијанын ишләриндә галыр. Бу акты тәртиб едәркән стансија әсас көндәришин дәмир јолу гаимәсиндә олан бүтүн көмрүк гејдләрини ора көчүрүр. Вагонун ачылмасы һаггында әсас гаимәдә вә јол чәдвәлиндә актын нөмрәси вә әлавә көндәриш јол чәдвәлинин нөмрәси көстәрилмәклә гејд едилир.

Сәрьәд дөвләтләри илә өтүрмә гајнаг стансијаларында маршрут көндәришләри илә Азәрбајчандан харичә кедән

вагонларын гаимәдә вә јол чәдвәлиндә олунап гејдләр, һәмчинин, ајырма стансијаларында тәртиб едилмиш үмуми формада актлар әсасында вагонун нөмрәси, әсас көндәришин нөмрәси, әләвә көндәриш јол чәдвәлинин нөмрәси, үмуми формада актын нөмрәси, гаимәдә олан көмрүк органларынын гејдләри көстәрилмәклә әсас дашыма сәнәдләри илә кәлмәјән вагонларын хүсузи гејдијјаты (учот) апарылып, әләвә көндәришлә кәлән үмуми формада актла бу мә'луматлар мугәјисә олуңдугдан сонра јүкләрин Азәрбајҗан Республикасындан хариҗә бурахылмасы һаггында гәрар көмрүк органлары тәрәфиндән гәбул едилир.

Әләвә көндәриш сәнәдиндә вагонун ачылдығы стансијанын тәртиб етдији үмуми формада акт олмадыгда вә ја бу актда көмрүк органларынын гејдләри һаггында мә'лумат олмадыгда кечид сәрһәд стансијасы бу әләвә көндәришә өзүнүн үмуми формада актыны тәртиб едир, әсас сәнәддән чыхарышлары бу акта көчүрүр вә јүкүн тә'јинаты үзрә көндәрилмәсини һәлл етмәк үчүн бүтүн сәнәдләри көмрүк органларына верир.

9.2 Дәмир јолу тәрәфиндән сәнәдсиз јүк ашкар олуңдугда вә дәмир јолунун ахтарышы нәтиҗәсиндә јүк аланын хариҗи фирма олдуғу мүәјјән олунарса дәмир јолу:

- јүкүн олдуғу әразинин көмрүк органына јүкүн саһиби һаггында мә'лумат верир;

- јүкүн тә'јинатыны тәсдиг едән ахтарыш јазышмасыны, коммерсија актынын сурәтини вә јүкүн көндәрилмәси һаггында стансијанын јазылы әризәсини көмрүк органына тәгдим едир.

Бу материаллар әсасында көмрүк органы јүкүн сәрһәддән бурахылмасы үчүн әләвә көндәриш чәдвәлләриндә бүтүн зәрури гејдләри едәрәк јүкүн тә'јинаты үзрә көндәрилмәси үчүн гәрар гәбул едир.

9.3 Сәһвән көндәрилмиш вагонларын гәјтарылмасы стансијанын јазылы мүраҗиәти әсасында көмрүк органынын гәрары илә һәјата кечирилик. Стансијанын јазылы мүраҗиәтиндә һөкмән дашыма васитәләринин нөмрәси вә јүкүн ады көстәрилмәлидир.

10. Мадди дәлил олаи јүкләрин сахланылмасы

10.1 Мадди дәлил кими сахланылмыш јүкләр гачагмалчылыг вә ја көмрүк гәјдаларынын позулмасы һаггында иш

ачылдыгдан сонра дәрһал дашыма васитәләриндән бошалдылмалы вә саһиб кәмрүк органлары олан мүвәггәти сахланч анбарларында јерләшдирилмәлидирләр.

Кәмрүк органынын мүвәггәти сахланч анбары олмадыгда бу јүкләр кәмрүк нәзарәти алтында дәмр јолунун тәсис етдији мүвәггәти сахланч анбарларында вә ја башга јерләрдә сахланылыр.

Бу һалда мадди дәлилләрин дашынамасы, јүкләнмәси, сахланылмасы, нәглијјат васитәләринин бош дајанмасы илә бағлы дәмр јолунун хәрчләри кәмрүк гәјдаларынын јозулмасы һагда ишә әлавә олуур вә бу мәбләг барәсиндә кәмрүк гәјдаларынын јозулмасы һаггында гәрар гәбул едилмиш шәхсдән алындыгдан сонра кәмрүк органлары гәрәфиндән дәмр јолуна өдәнилир.

10.2 Мадди дәлилләрин алынмасы (мүсадирэси) заманы кәмрүк органынын вәзифәли шәхси дәмр јолуна мүсадирэ һаггында гәрар тәгдим едир вә јол чәдвәлиндә јүкүн алынмасы һаггында имза едир.

11. Мәс'улијјәт

11.1 Азәрбајҗан Республикасынын кәмрүк сәрһәдиндән маллары вә дашыма васитәләринин кечирән дәмр јолу, диҗәр нәхсләр Кәмрүк Мәчәлләсинә мүвафиг олараг кәмрүк гәјдаларынын јозулмасы үчүн мәс'улијјәт дашыјырлар.

11.2 Ичрасына нәзарәт кәмрүк органларына нәвалә едилмиш Кәмрүк Мәчәлләси, диҗәр гапунверичилик актлары вә Азәрбајҗан Республикасынын бејнәлхалг мүгавиләләри илә мүәјјән олуимуш тәләбләрин јозулмасы заманы бу тәләбләрин јеринә јетирилмәсинин тәмин едилмәси вәзифәсинә дахил олмушса вәзифәли шәхс кәмрүк гәјдаларынын јозулмасы үчүн гүввәдә олан гапунверичиликдә нәзәрдә гутулан мәс'улијјәт дашыјыр.

11.3 Азәрбајҗан Республикасынын кәмрүк органлары өз гејри-гапуни гәрарлары, фәалијјәтләри вә ја фәалијјәтсизлији, һәмчиини, өз вәзифәли шәхсләри вә диҗәр ишчиләри тәрәфиндән хидмәти вә әмәк вәзифәләринин јеринә јетирәркән гејри-гапуни гәрарлары, фәалијјәтләри вә фәалијјәтсизлији илә дәмр јолуна, шәхсләрә вә онларын әмлакына вургулары зәрәр вә зијан үчүн мәс'улијјәт дашыјырлар.

Зәрәр вә зијан гапунверичиликдә нәзәрдә тутулмуш һајдада үмуми әсасларла өдәнилир.

Көмрүк органдарынын гапуни бәрәкәтләри нәтижәсиндә жүк саныбинә вурулан зәрәрин әвәзи одәнилмир.

11.4 Көмрүк органдарынын вәзифәли шәхсләри вә дикәр ишчиләри өз гејри-гапуни гәрарлары, фәалијјәтләри вә фәалијјәтсизликләри илә Азәрбајчан Республикасынын гапуни-веричилијинә мұвафиг олараг интизам, инзибати, чинајәт вә дикәр мәс'улијјәтләр дашыјырлар.

12. Бөјүк дәмир јолу стансијаларында бүтүн сутка әрзиндә ишин тәшкили

12.1 Дәмир јолу идарәләринин рекионал көмрүк идарәләринә мұрачиәти әсасында бөјүк иш һәми олан дәмир јолу стансијаларында көмрүк органдарынын бүтүн сутка әрзиндә иши тә'мин олуна биләр.

12.2 Сутка әрзиндә иш режимини тә'мин етмәк үчүн штат ваһидләринин артырылмасы мөјјән едилмиш гәјдада апарылыр.

13. Бәјанетмәнин хусуси гәјдасындан истифадә заманы нәзарәт гәјдасы

13.1 Ихрач олунан малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәси заманы көндәриш көмрүк органынын разылығы илә бәјанетмәнин хусуси гәјдасындан (мүвәггәти, натамам, дөври көмрүк бәјаннамәсинин верилмәси, бәјаннамәнин садәләшдирилмиш гәјдасы) ЈКБ-нин 4-чү вәрәгәси дашыма сәнәдләринә әләвә едилмир.

Дашыма сәнәдләриндә ЈКБ-нин номрәсиндән сонра көндәриш көмрүк органынын вәзифәли шәхси тәрәфиндән БХГ (бәјаннамәнин хусуси гәјдасы) рәмзи јазылыр.

Бу һалда сәрһәд дәмир јолу стансијасында жүкүн көмрүк рәсмиләшдирилмәси ЈКБ-нин 4-чү вәрәгәси тәгдим едилмәдән апарылыр.

Әлавә 2

Азәрбајчан Республикасы
Дөвләт Көмрүк Комитәсинин
24.07.1998-чи ил тарихли 033 сәјлы
әмри илә тәсдиг едилмишдир

**АЗӘРБАЈЧАН РЕСПУБЛИКАСЫ ДӨВЛӘТ
КӨМРҮК КОМИТӘСИ**

Рүсумсуз тичарәт мағазасынын тә'сис едилмәсинә даир

Л И С Е Н З И Я № 00

(идарә, мүүссисә, тәшкилатын ады)
(фәалијјәт зонасында мағазә тә'сис едилән көмрүк ады)
(мағазанын јери)

Рүсумсуз тичарәт мағазасы тә'сис едилмәсинә ичазә верилир.

Лисензијанын фәалијјәт мүддәти битир:

_____ 199 илдә

Дөвләт Көмрүк Комитәсинин
Сәдри

“ ” _____ 199 ил

РТМ-нин фәалијјәтинә нәзарәтин
тәшкили һаггында Гајдалара *әлавә*

Б Ә Ј А Н Н А М Ә

Хаиш едирәм ашағыда адлары чәкилән
Азәрбајчан малларыны сәрбәст тәдавулә бурахылыш
көмрүк режиминдә рәсмиләшдирәсиниз

№	Маллары РТМ көмрүк режи- ми алтында јерләшдирдик- дә ЈКБ-си	Гыса ады	ХИФӘН-лә коду	Јүкләрин сајы вә брутто чәкиси (кг)	Өлчү ваһиди	Әлавәләр

РТМ тә'сисчинин ады
Рәһбәринин А.А.С.
Мөһүр

Имза:

Әлауә 3

Азәрбајчан Республикасы
Дөвләт Көмрүк Комитәсинин
034 сәјлы 24.07.1998-чи ил тарихли
әмри илә тәсдиғ едилмишдир

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисинә
былаваситә тәкрар ихрач үчүн кәтирилмиш
вә бу әразидән апарылан малларын көмрүк
рәсмиләшдирилмәси Гајдаларына әлауә

Азәрбајчан Республикасы Дөвләт Көмрүк Комитәси

Тәкрар ихрач әмәлијаты рәсмиләшдирилмәси үчүн

И Ч А З Ә №

Көндәрән тәшкилатын үиваны вә коду	Тә'јинат өлкәси, алычы тәшкилатын ады вә үиваны 2	Тичарәт Назирлијинин мәктубу 3
Мәншә Сертификаты	Малын коду вә ады: 5	6
Мәншә Өлкәси	Мүгавиләнин тарихи вә № 8 Әгдин характери	Алычы тәшкилатын банк реквизитләри 9

Ичазә вәрәғи _____ көмрүкханасына
тәгдим етмәк үчүн верилир

Комитәнин сәдри

К.Һејдәров

Азәрбајчан Республикасынын көмрүк
эразисинә билаваситә тәкрар ихрач
үчүн кәтирилмиш вә бу эразидән
апарылан малларын көмрүк
рәсмиләшдирилмәси Гәјдаларына *әлавә*

Тәкрар ихрач едилмәси үчүн кәтирилмиш малларын
апарылмасы барәдә зәманәт өңдәлијинин

Н У М У Н Ә С И

З Ә М А Н Ә Т Ө Ң Д Ә Л И Ј И

(тәшкилатын там ады, үиваны, коду, мүйәккил банк вә һесаб нөмрәси)

_____ фирмасы өңдәлик көтүрүр ки, “___” _____ 199 илдә

Азәрбајчан Республикасына кәтирилмиш вә _____

Көмрүкханасында _____ ЈКБ илә

Рәсмиләшдирилмиш _____

(малын ады вә мигдары)

малы _____ көмрүкханасындан “___” _____ 199 илдән

(ај, күн)

кеч олмајараг Азәрбајчан Республикасы эразисиндән апарыла-
чагдыр. Көстәрилән мүддәтдә апарылмадығы тәгдирдә көмрүк
һауиуверичилијинә ујғун олараг бүтүн рүсум, әлавә дәјәр вә
аксиз веркиләрини өдәмәјә мүйәссисә зәманәт верир.

Мүйәссисәнин рәһбәри _____

(имза)

Баш мұһасиб _____

(имза)

Мүйәссисәнин мөһүрү _____

Азәрбајчан Республикасы көмрүк сәрһәдиндән бору көмәри
нәглијјаты вә електрик өтүрүчү хәтләр үзрә кечирилән
малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәси һаггында

Т Ә ‘ Л И М А Т

1. Үмуми мүддәалар

1.1 Бу, Азәрбајчан Республикасы көмрүк сәрһәдиндән бору көмәри нәглијјаты вә електрик өтүрүчү хәтләр илә кечирилән малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәси һаггында тә’лиматдыр (сонракы јазылышларда тә’лимат кими ишләнәчәкдир).

Тә’лимат Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән нефт көмәри, нефт мәсуллары көмәри вә газ көмәри (сонракы јазылышларда – бору көмәри нәглијјаты) вә електрик өтүрүчү хәтләр илә кечирилән малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәси гәјдаларыны мүәјјән едир.

Бу тә’лимат, бири бору көмәри нәглијјаты олмагла, мүхтәлиф нөв нәглијјат васитәләри илә малларын гарышыг дашымаларына да шамил едилир.

1.2 Бору көмәри нәглијјаты вә електрик өтүрүчү хәтләр илә малларын Азәрбајчан Республикасы көмрүк сәрһәдиндән мүвафиг көмрүк режиминә ујғун кечирилмәси, Азәрбајчан Республикасынын Көмрүк Мәчәлләси вә көмрүк ишинә даир диқәр норматив һүғуги сәнәдләрдә нәзәрдә тутулмуш гәјдада һәјата кечирилир.

1.3 Бору көмәри нәглијјаты вә електрик өтүрүчү хәтләр илә Азәрбајчан Республикасы көмрүк сәрһәдиндән кечирилән маллар бу тә’лимата вә Азәрбајчан Республикасынын Дөвләт Көмрүк Комитәсинин диқәр норматив актларына ујғун олараг көмрүк нәзарәтиндән вә көмрүк рәсмиләшдирилмәсиндән кечмәлидирләр. Көмрүк органларынын ичазәси өлмадан малларын кечирилмәсинә јол верилмир. Көмрүк органларынын

ичазәси олмадан маллары кечирән шәхсләр ганунверичиликдә нәзәрдә тутулмуш гәјдада мәс'улијјәт дашыјырлар.

1.4 Маллары кечирән шәхсләр көмрүк вә валјута нәзәрәти үчүн зәрури олан сәнәдләри вә мә'луматлары көмрүк органларына тәгдим етмәлидирләр.

Тәләб олуна сәнәдләр вә мә'луматлар, онларын көмрүк органларына тәгдим гәјдасы, Көмрүк Мәчәлләсинә, валјута ганунверичилијинә вә Азәрбајжан Республикасы Дөвләт Көмрүк Комитәсинин диқәр норматив актларына әсасән мүәјјән едилир.

1.5 Малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәси, ихрачатчынын вә ја идхалатчынын јерләшдији јери әһатә едән әрази көмрүкханасында һәјата кечирилир.

Малларын кечирилмәси заманы бир нечә нәглијјат нөвү (бору кәмәри, дәмир јолу, бору кәмәри – автомобил вә с.) истифадә олуурса, ихрачатчы онун јерләшдији јери әһатә едән әрази көмрүкханасында мұвафиг гәјдада рәсмиләшдирилмиш вә тәсдиғ едилмиш јүк көмрүк бәјаннамәсинин ксеросурәтини, малларын јүкләниб-бошалдылмасы јерини әһатә едән әрази көмрүкханасына тәгдим етмәлидир.

Ксеросурәт рәсмиләшдирмә апармыш көмрүк органынын рәиси вә онун мұавинин имзасы илә имзаланмалы вә мөһүрлә тәсдиғләнмәлидир.

2. Малларын бәјан едилмәси

2.1 Маллар, көмрүк рәсмиләшдирилмәсини һәјата кечирән көмрүк органында бу Тә'лимата ујғун бәјан едилмәлидир.

2.2 Һәчминдән асылы олмајарағ маллар бир тәғвим ајы әрзиндә, електрик енержиси исә бир рүб әрзиндә бир мұғавилә үзрә көндәрилирсә, бир мал партијасы кими бәјан едилә биләр.

2.3 Там јүк көмрүк бәјаннамәси (бундан сонра ЈКБ) 4 нүсхәдән ибарәт оларағ долдурулур вә көмрүк рәсмиләшдирилмәси баша чатдыгдан сонра ашағыдакы гәјдада пәјланылыр:

1. Биринчи вәрәғ – көмрүкхананын статистика болмәсиндә галыр;

2. Икинчи вәрәғ – көмрүкхананын малијјә-тариф шө'бәсинә верилир;

3. Үчүнчү вэрэг – декларанта гайтарылыр вэ малын нэгл едилмәси үчүн ичазә кими истифаде едилир;

4. Дөрдүнчү вэрэг – Дөвләт Көмрүк Көмитәсинә көндөрилер.

Бу Тә'лиматда 1.5 бәндиңдә көстәрилән мұхтәлиф нәглијат нөвләриңдән истифаде едилмәклә, малларың Азәр-бајчан Республикасы көмрүк әразисиндән апарылмасы үчүн, дашыңма сәнәдләриңдә көмрүк органының “бурахылсын” штампының басгысы вә ЖБ-ның нөмрәси, көмрүк органының вәзифәли шәхсиңиң шәхси мөһүрү плә тәсдигләнимәлидир.

2.5 Бу мұғавилә үзрә көндөрилән маллар бир мал партијасы кими бәјан едиләркән, ЖБ-ның 31 графасында декларат тәрәфиндән әләвә олараг тәгвим ајының вә илиң вә ја рүбүн вә илиң ады көстәрилмәклә ”_____ көндөрилер” гејдијјаты апарылыр. Мәсәлән, “1997-чи ил әрзиңдә көндөрилер”.

2.6 Маллар Азәрбајчан Республикасының көмрүк сәрәдиңдән дашыјычы тәрәфиндән јалпыз ЖБ-дә көстәрилән дөвр әрзиңдә кечирилмәлидир.

3. Мүвәггәти јук көмрүк бәјаннамәси верилмәклә малларың көмрүк рәсмиләшдирилмәси

3.1 Декларант хусуси сәбәбләрә көрә ЖБ-ни верә билмәдији һалларда, онун тәрәфиндән мүвәггәти јук көмрүк бәјаннамәсиниң (буңдан сонра МЖБ) тәгдим едилмәсинә ичазә верилер.

Хусуси сәбәбләр дејилдикдә ашагыдакылар нәзәрдә тутулур:

ЖБ верилдији вахтда көмрүк органына фактики олараг тәгдим олуна биләчәк формалашдырылмыш мал партијасының олмамасы;

ЖБ верилдији вахтда малың мигдарыны, кејфијјәтини вә дәјәриңи мұәјјән етмәк гејри-мүмкүн олдуғу һалда.

3.2 Декларант тәрәфиндән МЖБ, маллар үчүн көндөрилмә ајыңдан әввәлки ај әрзиңдә, електрик енерјиси үчүн исә көндөрилмә рүбүңдән әввәлки ај әрзиңдә көмрүк органына верилмәлидир.

Бәјан едилмиш көмрүк режиминә ујғун көмрүк вә валјута нәзарәтиңиң кечирилмәси вә көмрүк рәсмиләшдирилмәсиниң апарылмасы үчүн МЖБ илә ејни заманда

Дөвләт Көмрүк Комитәси тәрәфиндән мүүжән едилмиш зәрури сәнәдләр вә мә'луматлар тәгдим едилмәлидир.

Әсасландырылмыш һалларда, МҖКБ малын көндәрилдиҗи ајда көмрүк органына верилә биләр.

3.3 МҖКБ ашағыдакы хусусијјәтләр нәзәрә алынмагла, мұвафиг көмрүк режиминдә ҖКБ-нин долдурулмасы гәјдаларына ујғун долдурулур:

а) "Бәјаннамә типин" графасынын үчүнчү јарымбәндииндә

"МБ" – мұвәггәти бәјаннамә һәрфи индекси көстәрилер;

б) нәглијјат сәнәдләринин нөмрәси вә тарихи көстәрилмәдән малын планлашдырылмыш мигдары көстәрилер;

в) көндәрилән малын планлашдырылмыш мигдары нәзәрә алынмагла, ҖКБ-дә бәјан едилән кејфијјәт вә мигдардан асылы олан диқәр мә'луматлар тәхминин олараг көстәрилир;

г) малын дәјәри, хариҗи-тичарәт әгдиндә көстәрилән гијмәт нәзәрә алынмагла бәјан едилер.

Әкәр мұғавиләдә малын гәти мүүжән едилмиш (дәгиг) гијмәти јохдурса, јалпыз гијмәтин тә'јин едилмә шәртләри көстәрилмишсә, еләчә дә МҖКБ верилән вахтда апарылан малын мигдары вә кејфијјәти барәдә дәгиг информасија јохдурса, апарылан-кәтирилән малын шәрти (мұвәггәти) гијмәтләндирилмәси үчүн, мұғавиләдә тәсбит олуимуш илкин (тәхминин) гијмәтдән, јахуд МҖКБ верилән вахт мұғавиләнин һесаблашма гијмәтләринә ујғун һесаблашмыш гијмәтдән истифадә олуур.

Гијмәтин тә'јин едилмә шәртләри ашағыдакылардан ибарәт ола биләр:

- гијмәтин, мүүжән вахтла әлагәләндириләрәк тә'јин едилмәси;

- гијмәтин, малын сатышы заманы биржа мезәннәләри илә мүүжән едилмәси.

Бу чүр һесабламаларын апарылмасы мүмкүн олмадығы тәгдирдә апарылан (кәтирилән) малын шәрти гијмәтләндирилмәси үчүн көмрүк органынын сәрәнчамында олан гијмәт информасијасындан истифадә етмәк олар.

д) 31 графада декларант тәрәфиндән әлавә олараг тәғвим ајынын вә илин вә ја рүбүн вә илин ады көстәрилмәклә "_____ әрзиндә көндәрилир" гејдијјаты апарылыр.

3.4 Маллар Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәр-
һәдиндән дашыҗычы тәрәфиндән јалныз МЈКБ-дә көстәрилән
дөвр әрзиндә кечирилмәлидир.

3.5 МЈКБ-нин көмрүк органы тәрәфиндән рәсмиләш-
дирилмәси, ЈКБ-нин рәсмиләшдирилмәси җајдаларына ујғун
һәјата кечирилир.

3.6 МЈКБ-нин вәрәгәләри бу тә’лиматын 2.3 бәндинә
ујғун олараг пәјланылыр.

3.7 МЈКБ-дә бәјан едилән мал көндәрилдикдән сонра,
20 күндән кеч олмајараг, декларант МЈКБ-дә бәјан едилмиш
малын там ЈКБ-ни, көмрүк рәсмиләшдирилмәси апарылан
көмрүк органына тәгдим етмәлидир.

Көстәрилән мүддәт, коносаментин, тәъвил-тәслим
актынын вә ја дашыҗычы тәрәфиндән тәртиб олуна дикәр
сәнәдин (бундан сонра нәглијјат сәнәдинин) сәнәдләшдирил-
дији күндән е’тибарән һесабланыр.

Бәјан едилән мала даир бир нечә ардычыл нәглијјат
сәнәди тәртиб олунубса, јухарыда көстәрилән мүддәт сонунчу
нәглијјат сәнәдинин сәнәдләшдирилдији тарихдән е’тибарән
һесабланыр.

Тәбии газ вә електрик енержиси үчүн јухарыда
көстәрилән мүддәт малын көндәрилдији ајын сонунчу күнүн-
дән е’тибарән сајылыр.

Мүстәсна һалларда ЈКБ-нин верилмә мүддәти
көмрүкхана рәисинин ичазәси илә 10 күндән чох олмајараг
артырыла биләр.

Бу бәнддә көстәрилән мүддәтләр әрзиндә там ЈКБ-ни
тәгдим етмәјән шәхсләр мөвчуд ганунверичиликдә нәзәрдә
тутулмуш җајдада мәс’улијјәт дашыҗырлар.

3.8 ЈКБ-нин декларант тәрәфиндән долдурулуб верил-
мәси вә көмрүк органы тәрәфиндән рәсмиләшдирилмәси
МЈКБ-нин, гәбул едилдији тарихдә гүввәдә олан норматив
актлара ујғун олараг һәјата кечирилир.

ЈКБ илә биркә декларант ејни вахтда көмрүк органына
һесаб гаимәләрини, нәглијјат сәнәдләрини, тәъвил-тәслим
актларыны вә ја онларын Азәрбајчан ихрачатчысы (идхалат-
чы) тәрәфиндән тәсдиг едилмиш ксеросурәтләрини тәгдим
етмәлидир.

ЈКБ ашағыдакы хүсусијјәтләр нәзәрә алынмагла долду-
рулур:

- 1-чи “Бәјаннамә типи” графасынын үчүнчү жарымбәндиндә “ТБ – там бәјаннамә” һәрфи индекси гејд едилир;

- 40-чы (үмуми бәјаннамә /әввәлки сәнәд) графасында МЈКБ-нин гејдијјат нөмрәси көстәрилер;

- Д “Көмрүк нәзарәти” графасында көмрүк органынын вәзифәли шәхси әлавә олараг нәглијјат сәнәдинин тәртиб олуна тарихини, тәбии газ вә електрик енержиси үчүн исә көндәрилмә ајынын сон күнүнү гејд едир;

ЈКБ-нин вәрәгләри ашағыдакы гајдада пајланылыр:

- 1-чи вәрәг статистика бөлмәсиндә галыр;

- 2-чи вәрәг малијјә-тариф шө’бәсинә верилер;

- 3-чү вәрәг декларанта гајтарылыр;

- 4-чү вәрәг Дөвләт Көмрүк Комитәсинә көндәрилер.

3.9 Харичи тичарәтин көмрүк статистикасы вә Валјута нәзарәти үчүн јалныз там ЈКБ һесаба алыныр.

4. *Көмрүк органларына бәјан едилән мигдардан фәргли олан мигдарда апарылан вә кәтирилән малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәси хүсусијјәтләри*

4.1 Апарылан (кәтирилән) малын фактики мигдары МЈКБ-дә вә ја ЈКБ-дә бәјан едилән мигдардан артыг олмамалыдыр;

4.2 ЈКБ-дә вә ја МЈКБ-дә бәјан едилмиш маллар фактики олараг апарылмадыгы (кәтирилмәдији) вә јахуд бәјан едилмиш мигдардан аз мигдарда апарылдыгы (кәтирилдији) Һалларда апарылмамыш (кәтирилмәмиш) маллар сонрадан апарыларкән (кәтириләркән) тәкларән бәјан олунамалыдыр;

4.3 МЈКБ-нин (ЈКБ-нин) декларантда олан нүсхәси, көмрүк гејдијјаты олан нәглијјат сәнәдләри, һәмчинин көндәрилмәнин сәбәби вә апарылан (кәтирилән) малын мигдары барәдә ихрачатчынын јазылы изаһаты ЈКБ вериләнә гәдәр вә ја ЈКБ илә ејни вахтда, јахуд мал ЈКБ илә бәјан едилмишсә бу тә’лиматын 3.7 бәндиндә нәзәрдә тутулмуш мүддәтдән кеч олмајараг декларант тәрәфиндән көмрүк органына тәгдим олунамалыдыр;

4.4 Апарылма (кәтирилмә) јеринә јетирилмәдији Һалда МЈКБ (ЈКБ) ләғв олунамалыдыр. Ләғв олуна, малын көндәрилмәмәси факты дашыјычы тәрәфиндән сәнәдлә тәсдиг олунаш Дөвләт Көмрүк Комитәсинин норматив сәнәдләриндә мүәјјән олунаш гајдада һәјата кечирилир.

МЈКБ (ЈКБ) ләғв олундугдан сонра көмрүк органы 3-ш күнүндөн кеч олмајараг дашыјычыны вә Дөвләт Көмрүк Комитәсини мә'луматландырмалыдыр.

4.5 МЈКБ (ЈКБ)-дә бәјан едилмиш малларын апарылмасы (кәтирилмәси) гисмән һәјата кечирилдији һалда МЈКБ (ЈКБ) декларанта вә көмрүк органына аид нүсхәләринин "с" графасында көмрүк органынын вәзифәли шәхси гәрәфиндән фактики олага көндәрилмиш малын мигдары көстәрилмәклә "мал гисмән көндәрилмишдир" гејдијјаты апарылыр вә шәхси мөһүрлә тәсдиг олунур.

4.6 Нәглијјат вә дикәр сәнәдләрдә көмрүк мөһүр вә штамп басғыларынын, еләчә дә көмрүк органынын вәзифәли шәхсинин гејдләринин ләғв олунмасы үчүн һәмин басгы вә гејдләрин үстүндән хәтт чәкилмәли "ләғв олунмушдур" гејдијјаты апарылмалы вә апарылмыш гејдијјат шәхси мөһүрлә тәсдиг едилмәлидир.

5. Көмрүк тәдијјәләринин өдәнилмәси, игтисади сијасәт тәдбирләринә вә дикәр мәъдудијјәтләрә риәјәт едилмәси

5.1 МЈКБ-дә бәјан едилән маллара игтисади-сијаси тәдбирләринин вә мәъдудијјәтләринин тәтбиги, һәмин бәјан-намәнин верилдији тарихдә гүввәдә олан нормалара вә валјута мезәннәләринә ујғун олага һәјата кечирилир.

Көмрүк тәдијјәләри, МЈКБ көмрүк органларында ичраја гәбул едиләнәдәк вә ја ичраја гәбул едилдији вахт өдәнилмәлидир. Көмрүк тәдијјәләринин өдәнилмәси вахтынын узадылмасы вә ја мөһләт верилмәси Азәрбајҹан Республикасынын Ганунверичилијинә ујғун һәјата кечирилир.

МЈКБ-нин көмрүк органы тәрәфиндән гәбул едилдији тарих көмрүк тәдијјәләринин өдәнилмәси үзрә вахтын узадылмасынын вә ја мөһләт верилмәсинин башланмасы тарихи һесаб едилир.

5.2 Малы көндәрилмәси нәтичәсиндә өдәнилмәли олан көмрүк рүсумлары, веркиләри вә јығымлары мәбләғләринин МЈКБ-дә бәјан едилән мәбләғләрлә мүгајисәдә артдығы һалда кәсир галан мәбләғ әләвә олага өдәнилип, азалдығы һалда исә көмрүк рәсмиләшдирилмәси апармыш орган, фәрғи тәдијјәчијә кери гајтарыр, јахуд тәдијјәчинин истәји илә артыг өдәнилмиш мәбләғләри кәләчәкдә өдәнилчәк тәдијјәләр һесабына дахил едир.

Өдәйичи тәрәфиндән көмрүк тәдијјәләринин кәсир мәбләгләри көмрүк органы тәрәфиндән ЈКБ гәбул едиләнәдәк вә ја гәбул едилдији тарихдә өдәнилир.

Көмрүк органлары тәрәфиндән көмрүк тәдијјәләри мәбләгләринин гәјтарылмасы, һабелә онларын кәләчәкдә өдәниләчәк тәдијјәләр һесабына дахил едилмәси Азәрбајҗан Республикасынын Дөвләт Көмрүк Комитәсинин норматив актларына ујғун һәјата кечирилир.

5.3 ЈКБ (МЈКБ) ләғв олундугда малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәси үчүн алынмыш көмрүк јығымлары кери гәјтарылмыр.

6. Көмрүк вә валјута нәзарәти

6.1 Көмрүк вә валјута нәзарәтини Азәрбајҗан Республикасы Көмрүк Мәчәлләсинә, валјута ганунверичилијинә вә Дөвләт Көмрүк Комитәсинин норматив актларына ујғун олараг көмрүк органлары һәјата кечирирләр.

Маллар МЈКБ верилмә јолу илә бәјан едиләркән, көстәрилән бәјаннамәнин көмрүк органы тәрәфиндән гәбул едилдији тарихдә гүввәдә олан мүвафиг нормалар тәтбиг олунур.

Валјута газанчынын дахилолма мүддәти көмрүк органынын вәзифәли шәхси тәрәфиндән ЈКБ-нин “Д” графасында әләвә олараг гејд едилмиш нәглијјат сәнәдинин тәртиб олунма тарихиндән е’тибарән, тәбии газ вә електрик енерјиси үчүн исә малын көндәрилдији ајын сонунчу күнүндән е’тибарән һесабланыр.

6.2 ЈКБ тәғдим едиләнәдәк, МЈКБ илә бәјан едилмиш маллара нәзарәт етмәк үчүн ихрачатчыда (идхалатчыда) олан өператив, коммерсија вә нәглијјат сәнәдләриндән, һәмчинин көмрүк органынын тәләби илә дашыјычы вә диқәр шәхсләр тәрәфиндән тәғдим едилән малларын кејфијјәти вә мигдары һаггында сәнәд вә мә’луматлардан истифадә олунур.

6.3 Маллар үзәриндә сәләһијјәтләрә малик олан шәхсләр малларын кејфијјәт вә мигдарыны мүәјјән етмәјә борчлудурлар.

6.4 Малларын мигдарына вә кејфијјәтинә нәзарәт, бору кәмәри нәглијјаты вә електрик өтүрүчү хәтләриндә олан тәһвил-тәслим мәнтәгәләри вә һәмчинин малларын бир нәглијјат нөвүндән диқәринә бошалыб-јүкләндији јерләри әһәтә едән әрази көмрүкханалары тәрәфиндән һәјата кечирилир.

Зəманəт бирлијинин вəзифəли шəхсинин, Һəмин бир-
лијин мөһүрү илə тəсдиг олуимуш имзасы ғојулур.

Графа 5. “Бєјпəлхалг тəшкилатын катибинин имзасы”.

Бєјпəлхалг Автомобил Нəглијаты Иттифагынын
(БАНИ) катибинин имзасы ғојулур.

Графа 6. “Көндəрилмə өлкəси”.

Малларын БЈД проседурасы үзрə дашынмасынын баш-
ладығы өлкə көстəрилир (көндəрилмə дөвлəти).

Графа 7. Бүтүн маллар вə ја онларын бир Һиссəси үчүн
БЈД проседурасы илə дашынманын баша чатдығы дөвлəт (лəр)
көстəрилир (тə’јинат дөвлəти).

Гејд: (6-7-чи графалар) БЈД Конвенсиясынын 18-чи
мaddəсинə ујғун олараг бир печə көндəрилмə вə тə’јинат
көмрүкханасы олдугда маллар дашына билəр. Көндəрилмə вə
тə’јинат көмрүкханаларынын үмүмн сајы дөрддөн артыг ола
билмəз.

БЈД китабчасы бүтүн көмрүкханалар тəрəфиндөн рəс-
милəшдирилдикдөн сонра тə’јинат көмрүкханасына тəгдим
олуна билəр.

Графа 8. “Нəглијат васитəсинин гејдијјат нөмрəси”

Транзит малларыи дашындығы нəглијат васитəсинин
нөмрəси көстəрилир.

Графа 9. “Нəглијат васитəлəринə ичазə верилмəсинə
даир шəһадəтнамəнин нөмрəси, онун Һансы тарихэдəк е’ти-
барлы олдуғу көстəрилир”.

Графа 10. “Көнтєјнери ејнилəшдирмə нөмрəси”.

Транзит маллар контејнердə дашындығы Һалда долду-
рулур. Контејнерин ејнилəшдирмə нөмрəси көстəрилир.

Графа 11. “Гејдлəр”.

БЈД китабчасы верилəркən зəманəт бирлијинин зəрури
Һесаб етдији бүтүн мə’луматлар вə ја көмрүк органынын тəлə-
би илə дахил едилмиш мə’луматлар көстəрилир.

Графа 12. “БЈД китабчасыны сахлајан шəхсин имза-
сы”.

БЈД китабчасынын верилдији дашыјычынын мүвəк-
килинии имзасы ғојулур.

Гејд:

Үз Ғабығынын 2-чи сəһифəсиндə мəтбəə үсулу илə
франсыз дилиндə “БЈД китабчасындан истифадə Ғајдалары”,
үз Ғабығынын 3-чү сəһифəсиндə мəтбəə үсулу илə инкилис

дилиндә “БЖД китабчаларынын истифадә гәјдалары” чап олунмалыдыр.

Үз габығынын 4-чү сәһифәсинин јухары сағ күнчүндә БЖД китабчасынын көтүрүлмәси тарихи барәдә көмрүк органынын вә көтүрмәни һәјата кечирмиш көмрүк органынын ады барәдә гејдләрлә саһибинә гәјтарылап БЖД китабчасынын нөмрәси олап кәсиләи талон јерләшдирилмишдир.

Гејд: Көмрүк органаынын вәзифәли шәхсинин нөмрәли мөһүрү илә тәсдигләймәлидир.

БЖД китабчасынын көмрүк органлары тәрәфиндән көтүрүлмәси, китабчанын е’тибарлылыг мүддәтинин баша чатдығы, китабчанын ону сахлајан шәхс тәрәфиндән тәгдим олунмадығы, китабчанын дүзкүн долдурулмадығы һалда һәјата кечирилир. Көтүрүлмүш китабчалар “АБАДА”-ја верилмәк үчүн КНТБИ-јә көндәрилир.

Кәсилмәјәп 1 нөмрәли, 2 нөмрәли вәрәг (сары рәикли)

БЖД китабчасынын саһиб тәрәфиндән долдурулур.

Графа 1. “БЖД китабчасы нөмрә...”

БЖД китабчасынын үз габығынын биринчи вәрәгиндә ишарәләниш нөмрәси көстәрилир.

Графа 2. “Көндәрилмә көмрүкханасы

Малларын дашынмасынын башладығы көмрүк орган- (лар)ынын ад(лар)ы көстәрилир.

Графа 3. “Верилмишдир”.

БЖД китабчасыны вермиш бејнәлхалг тәшкилатын ады “Union Internationale Des Transports Routiers” (БАНИ, Бејнәлхалг автомобил нәглијјаты иттифагы) мәтбәә үсулу илә чап едилир.

Нөмрәсиз графа “Рәсми истифадә үчүн”.

Маллар јола салынаркән көндәрилмә көмрүкханасынын зәрури һесаб етдији бүтүн мә’луматлар көстәрилир.

Графа 4. “БЖД китабчасынын саһиб”.

БЖД китабчасынын үз габығынын биринчи вәрәгинин 3-чү графасында көстәрилән мә’луматлар бураја көтүрүлүр.

Графа 5. “Көндәрилмә өлкәләри”.

Көндәрилмә көмрүкханасынын (көмрүкханаларынын) јерләшдији өлкәнин ады көстәрилир.

Графа 6. “Тә’јинат өлкәси”

Тә'јинат көмрүкханасынын (көмрүкханаларынын) жерлөшдији өлкөнин ады көстөрилер.

Графа 7. “Нәглијјат васитәсинин гејдијјат нөмрәси”

Үз габыгынын биринчи вәрәгинин 8-чи графасында көстөрилән мә'луматлар бураја көчүрүлүр.

Графа 8. “Әлавә олуан сәнәдләр”.

БЈД китабчасына әлавә олуан сәнәдләр (фотошәкилләр, спесификасијалар вә с.) көстөрилер. Бу Һалда көстөрилән сәнәдләрин сурәтләри БЈД китабчасынын Һәр бир вәрәгинә бәркидилер.

Графа 9. Јүк бөлмәси (бөлмәләри) вә ја контејнер(ләр), јүк жерләринин вә ја әшјаларын танынма нишанлары (ишарәләри).

Јүк бөлмәләринин вә ја контејнерләрин нөмрәләри, јүк жерләринин ајрыча Һәр бир јүк бөлмәси вә ја контејнер үзрә маркаланмасы көстөрилер.

Графа 10. “Јүк жерләринин сајы вә көрүнүшү, малларын тәсвири”.

Јүк жерләринин сајы, габлашдырылмыш нөвү, ајрыча Һәр бир јүк жери вә ја контејнер үзрә малларын тәсвири верилер.

Графа 11. “Брутто чәкиси”.

Һәр бир јүк бөлмәси вә ја контејнер үзрә малларын брутто чәкиси (бүкүлмә тара илә) көстөрилер.

Гејд (9-11 графалары). Әкәр БЈД китабчасы нәглијјат васитәләри гатарына (карванына), јахуд бир нечә контејнерә верилмишсә, Һәр бир нәглијјат васитәсинин вә ја контејнерин ичәрисиндәкилә ајрыча көстөрилер.

Дашыма маршруту бир нечә көндәрилмә вә тә'јинат көмрүкханасындан кечирсә, маллара даир мә'луматлар Һәр бир көмрүкхана үзрә ајрыча дахил едилер.

Графа 12. “Манифестдә бәјан едилән јүк жерләринин үмуми сајы”.

Нәглијјат васитәси илә дашынан вә БЈД китабчасынын манифестиндә бәјан едилән јүк жерләринин үмуми сајы көстөрилер. Һәр бир тә'јинат көмрүкханасы үзрә јүк жерләринин сајы ајрыча АБШ доллары илә 1,2,3 көстөрилер.

13,14,15-чи графа “Јер, тарих, БЈД китабчасыны сахлајанын имзасы”.

БЖД китабчасынын долдурулма јери, тарихи кестәрилер вә БЖД китабчасынын сахлајанын сәләһијјәтли нүмајәндәсинин имзасы гојулур.

Кәсиләмәјән 1/2 вәрәгиндә дикәр графалар долдурулмурлар.

3. 1№-ли кәсилән вәрәг

1-15 графалары БЖД китабчасынын саһиби тәрәфиндән кәсилмәјән вәрәгин долдурулмасы үчүн нәзәрдә тутулмуш гәјдада долдурулур, бу графаларда кестәрилән мә'луматлар кәсилмәјән вәрәгдә бәјән едилмиш мә'луматлара ујгун олмалыдыр. БЖД китабчасынын саһиби БЖД проседурасына әмәл едилмәклә дашыма заманы истифадә едиләчәк бүтүн вәрәгләри долдурур.

16-дан 23-дәк графалар вә кәсилән 1 нөмрәли вәрәгин ағ рәнкли көтүјү транзит вә тә'јинат дәвләтләринин көндәрилмә вә кириш көмрүкханалары тәрәфиндән долдурулур.

Графа 16. “Гојулмуш пломблар вә ја танынма нишанлары (сајы, тәсвири)”.

Һәр бир јүк јери вә ја контејнер үзрә гојулмуш көмрүк тә'минатларына даир мә'луматлар кестәрилер.

Графа 17. “Көндәрилмә көмрүкханасы, тарих, көндәрилмә көмрүкханасынын вәзифәли шәхсинин имзасы, шәхси штампы”.

Көмрүк органынын вәзифәли шәхсинин имзасы вә шәхси мөһүрү, БЖД китабчасынын кәсилән вәрәгинин долдурулма тарихи.

Гәјд: 16.17 графалары көндәрилмә көмрүкханасы тәрәфиндән БЖД китабчасынын вәрәгләринин һамысында долдурулур.

Графа 18. “Јүкүн көмрүк рәсмиләшдирилмәси үчүн гәбул едилмәсинә даир шәһадәтнамә” (көндәрилмә јери көмрүкханасы вә ја јола дүшмә заманы аралыг көмрүкханасы).

Транзит дәвләтинә вә ја тә'јинат дәвләтинә малларын көндәрилмә вә ја кәтирилмә көмрүкханасынын ады кестәрилер.

Графа 19. “Зәдәләнмәмиш һесаб едилән вурулмуш мөһүрләр, гојулмуш пломблар вә ја танынма нишанлары”.

Бу графадакы квадратын үстүндөн хэтт чэкилир. Кәсиләп вәрәг көндәрилмә көмрүкханасы тәрәфиндән рәсми-ләшдириләркән 1 нөмрәли графа долдурулмур.

Графа 20. “Транзит дашынмасынын мүддәти”.

Транзит заманы малларын чыхыш көмрүкханасына вә ја тә’јинат дәвләтиндә тә’јинат көмрүкханасына чатдырылма тарихи көстәрилир.

Графа 21. “... нөмрәси алтында көмрүк органы тәрәфиндәп гејдијјата алынмышдыр”.

Көмрүкхананын ады вә БЈД китабчасы истифадә едилмәклә дашыманын гејдијјата алындығы нөмрә көстәрилир.

Графа 22. “Саир мә’луматлар”.

(Малларын чатдырылма јери, малларын тәгдим едилмәли олдуғу көмрүк органы).

Малларын дәвләтин әразисиндән кечирилиб апарылдығы вә ја малларын чатдырылмалы олдуғу көмрүкхананын ады көстәрилир. Зәрури олдуғда һәрәкәт маршруту көстәрилир.

Графа 23. “Көмрүк органынын вәзифәли шәхсинин имзасы вә мөһүрү”.

Тарих, көмрүк органынын вәзифәли шәхсинин имзасы вә шәхси нөмрәли мөһүрү гојулур.

4. 1№-ли көтүк көндәрилмә көмрүкханасы тәрәфиндәп долдурулур.

Графа 1. “Кәлиб-чатма көмрүкхана тәрәфиндән тәсдиг едилмишдир”.

Көндәрилмә көмрүкханасынын ады көстәрилир.

Графа 2. “... нөмрәли”

21-чи графадакы мә’луматлар бураја көчүрүлүр.

Графа 3. “Гојулмуш пломблар вә ја танынма нишанлары”.

Көмрүк тә’минатларына даир гејдләр дахил едилир.

Графа 4. “Ејниләшдирмә васитәләри зәдәләпмәмишдир”.

Көмрүк тә’минатларынын пөзулмадығына дәләләт едән квадрата хач ишарәси гојулур.

Графа 5. “Саир мә’луматлар” (мүәјјән олуңмуш маршрут, јүкүн тәгдим едиләчәји көмрүкхана вә с.)

Малларын чатдырылмалы олдуғу көмрүкхананын ады көстөрилер. Зәрурәт олдугда һәрәкәт маршруту тә'јин едилер.

Графа 6. “Көмрүк органынын вәзифәли шәхсинин имзасы вә шәхси мөһүрү”.

Көндәрилмә көмрүкханасынын вәзифәли шәхсинин имзасы вә шәхси мөһүрү, тарих гојулур.

5.2 №-ли кәсилән вәрәг 24-28 графалар чыхыш вә ја тә'јинат көмрүкханасы тәрәфиндән долдурулур.

Графа 24. “Малларын тәгдиминә даир гејд”.

Гејдијјат журналында БЈД китабчасы истифадә едилмәклә дашыманын гејдијјата алындығы гејдијјат нөмрәси көстөрилер.

Графа 25. “Ејниләшдирмә васитәләри позулмамышдыр”.

Көмрүк тә'минатларынып позулмадығына дәләләт едән квадрата хач ишарәси гојулур.

Графа 26. “Рәсмиләшдирилмиш јүк јерләринин сајы”

Јүк јерләринин вә көмрүк органынын нәзарәти алтында бошалдылмыш малларын мигдары көстөрилер. Бошалдылма олмамышса, графа долдурулмур.

Графа 27. “Рәсмиләшдирмә заманы гејд-шәртләр”.

Малларын дашынмасында ашкар едилмиш гајда-позунтулары әсаснамәнин 3.7 бәндинә ујғун олагаг дахил едилер.

Графа 28. “Көмрүк органларынын вәзифәли шәхсләринин имзасы вә мөһүрү”.

Көмрүк органынын вәзифәли шәхсинин мөһүрү, имзасы, тарих гојулур.

6. 2№-ли көтүк.

Графа 1. “Кәлиб-чатма көмрүкхана тәрәфиндән тәсдиг едилмишдир”.

Чыхыш вә ја тә'јинат көмрүкханасынын ады, БЈД китабчасынын гејдијјат журналындакы гејдијјат нөмрәси көстөрилер.

Графа 2. “Гојулмуш мөһүрләр вә пломблар вә ја танынма нишанлары зәдәләнмәмиш һесаб едилмишдир”.

Көмрүк тә'минатларынын позулмадығына дәләләт едән квадрата хач ишарәси гојулур.

Графа 3. “Јүк јерләринин вә ја әшјаларын көмрүк рәсмиләшдирилмәси апарылмышдыр”.

Јүк јерләринин вә көмрүк органынын нәзарәти алтында бошалдылмыш малларын мигдары көстәрилер. Бошалдылма олмамышса, графа долдурулмур.

Графа 4. “Гојулмуш јени мөһүр вә пломблар”.

Көмрүк тә’минатларына даир гејдләр дахил едилер. Јени көмрүк тә’минатлары гојулмамышса, графа долдурулмур.

Графа 5. “Рәсмиләшдирмә заманы гејд-шәртләр”.

БЈД китабчасы рәсмиләшдириләркән көмрүк органы тәрәфиндән едилмиш гејд-шәртләр көстәрилер (2 нөмрәли кәсилән вәрәгин 27-чи графасы).

Гејд: Көмрүк органлары едилмиш гејд-шәртләрин мәғзини Бејнәлхалг Автомобил Дашыҗычылары Ассосиасијасына шикајәт әризәсиндә (претензијада) ајдын шәрһ етмәли вә графада “R” ишарәси гојмалыдырлар.

Графа 6. “Көмрүк органынын вәзифәли шәхсинин мөһүрү, имзасы”.

Көмрүк органынын вәзифәли шәхсинин мөһүрү, имзасы вә тарих гојулур.

7. Јол-нәглијјат һадисәләринә даир протокол.

1,2,3 вә 5 графалары БЈД китабчасынын кәсилән вәрәгләриндә долдурулур.

Графа 4. “Јол-нәглијјат васитәсинин гејдијјат нөмрәси, контејнерин ејниләшдирмә нөмрәси, контејнерин танынма нишаны”.

ЈНҺ-нә уғрамыш нәглијјат васитәләринин вә контејнерләрин нөмрәләринә даир мә’луматлар көстәрилер.

Графа 6. “Көмрүк пломблары зәдәләнмишдир/зәдәләнмәмишдир”.

Мүвафиг квадрата хач ишарәси гојулур.

Графа 7. “Јүк бөлмәси (контејнер зәдәләнмишдир) зәдәләнмәмишдир”.

Мүвафиг квадрата хач ишарәси гојулур.

Графа 8. “Ирадлар”.

Малларын нәглијјат васитәсинин јүк бөлмәләринин вә ја контејнерләрин вәзијјәти барәдә үмуми мә’луматлар көстәрилер.

Графа 9. “Јүкләрин итмәси мүәјјән едилмишдир (едилмәмишдир)”.

Мүвафиг квадрата хач ишарәси гојулур.

Графа 10. “Јүк бөлмәси вә ја контејнер, маркаланма вә јүк јерләринин нөмрәләри”.

Маркаланма зэрурэт олдугда исэ ЈНҺ-нэ уграмыш жүк бөлмәсинин сыра нөмрәси вә ја контейнерин гејдијјат нөмрәси көстәрилмир.

Графа 11. “Јүк јерләринин сајы вә көрүнүшү, малларын тәсвири”.

Олмајан вә ја мәвв едилмиш малларын позулма объектләри олан маллара даир мә’луматлар көстәрилик.

Графа 12. “О вә У” (јохдур вә мәвв едилмишдир) (“Ј вә М”).

Һәр бир олмајан вә ја мәвв едилмиш мал нөвүнүн гаршысында мигдары көстәрилик.

Графа 13. “Ирадлар”.

Һәр бир олмајан јахуд мәвв едилмиш мал нөвүнүн гаршысында мигдары көстәрилик.

Графа 14. “Тарих вә јер”.

ЈНҺ-нин тарихи вә јери көстәрилик.

Графа 15. “Көрүлән тәдбирләр”.

Малларын дашынмасынын давам етмәси үчүн көрүл-мүш тәдбирләрә дәләләт едән мұвафиг квадрата хач ишарәси гојулур.

Графа 16. Маллар диқәр нәглијјат васитәсинә бошал-дылыб-јүкләндикдә долдурулур.

Бу чүр нәглијјат васитәләринә вә јени көмрүк тә’минатларына даир бүтүн мә’луматлар көстәрилик.

Графа 17. “Протоколу тәртиб етмиш сәләијјәтлик орган”.

ЈНҺ-нә даир протоколу тәртиб етмиш дөвләт органы-нын (көмрүкханадан башга) ады көстәрилик.

Графа 18. “Нөвбәти көмрүкхананын гејди”.

Фәалијјәт зонасында ЈНҺ-си баш вермиш көмрүкхана тәрәфиндән јол-нәглијјат һадисәси фактынын тәсдиги үчүн нәзәрдә тутулмушдур (графа 18).

Гејд: Әкәр протокол билаваситә көмрүк органы тәрәфиндән тәртиб олунурса, 17-чи графанын долдурулмасы вачиб дејил.

Јол-нәглијјат һадисәси фактынын көмрүкхана тәрәфин-дән тәсдиги олмадыгда протокол е’тибарсыз сајылыр.

Протокол БЈД китабчасында галыр.

IRU Union Internationale
Des Transports Routiers

CARNET TIR*
14 volets

I.R.U. №

№

1. Valable pour prise en charge par le bureau de douane de depart jusqu'au _____ inclus
Valid for the acceptance of goods by the Customs office of departure up to and including

2. Delivre par _____
Issued by _____
(nom de l'association emettrice / name of issuing association)

3. Titulaire _____
Holder _____
(nom, adress, pays / name, address, country)

4. Signature du delegue de passociation
emettrice
et cachet de cette associano:
Signature of authorized office of the
Issuing association and stamp of that
association

5. Signature du secretaire
de l'organisation internationale:
Signature of the secretary of the
international organisation:

(A remplir avant l'utilisation par le titulaire du carnet / To be completed before use by the holder of the carnet)

6. Pays de depart _____
Country/Countries of departure

7. Pays de destination _____
Country/Countries of destination (')

8. No(s) d'immatriculation du (des) vehicule(s) routier (s) (')
Registration No(s). of road vehicle(s) (')

9. Certificat(s) d'agrement du (des) vehicule(s) (No et date) (')
Certificate(s) of approval of road vehicle(s) (No. and date) (')

10. No(s) d'identification du (des) conteneur(s) (')
Identification du (des) conteneurs(s) (')

11. Observations diverses _____
Remarks

12. Signature du titulaire du carnet:
Signature of the carnet holder:

(') Biffer la mention inutile
Strike out whichever does not apply

1975-чи ил БҮД Конвенсиясынын татбиин
гајдалары Һагында Эсаснамә 4№-ли алава

VOLET №1		1. CARNET TIR №	
2. Bureau(x) de douane de depart 1. _____ 2. _____ 3. _____		3. Nom de l'organisation internationale IRU Union International Des Transports Routiers	
Pour usage officiel		4. Titulaire du carnet (nom, adress, pays)	
		5. Pays de depart	6. Pays de destination
7. No(s) d'immatriculation du (des) vehicule(s) routier(s)		8. Documents joints au manifeste	
MANIFESTE DE MARCHANDISES			
9. a) Compartiment(s) de chargement ou conteneur(s) b) Marques et Nos des colis ou objets	10. Nombre et nature des colis ou objets: designation des marchandises	11. Poids brut en kg	16. Scelllements ou marques d'identification apposes (nombre, identification)
12. Total des colis figurant sur le manifeste Destination:	Nombre	13. Je certifie que les indications sous rubriques 1 a 12 ci-dessus sont exactes et completes	17. Bureau de douane de depart Signature de l'agent et timbre a date du bureau de douane
1. Bureau de douane		14. Lieu et date	
2. Bureau de douane		15. Signature du titulaire	
3. Bureau de douane			
18. Certificat de prise en charge (bureau de douane de depart ou de passage d'entree)			
☐ 19. Scelllements ou marques d'identification reconnus intacts	20. Delai de transit		
21. Enregistre par le bureau de douane de	sous le No		
22. Divers (itineraire fixe, bureau ou le transport doit etre presente, etc.)			
23. Signature de l'agent et timbre a date du bureau de douane			

SOUCHE № 1

du CARNET TIR №

1. Pris en charge par le bureau de douane de	6. Signature de l'agent et timbre a date du bureau de douane
2. Sous le No	
3. Scelllements ou marques d'identification apposes	
4. ☐ Scelllements ou marques d'identification reconnus intacts	
5. Divers (itineraire fixe, bureau ou le transport doit etre presente, etc.)	

1975-чи ил БҮД Конвенсиясынын
төтбиги гаждалары Һагында
Әсаснамаја 5№-ли алава

VOLET №2

1. CARNET TIR №

2. Bureau(x) de douane de depart

3. Nom de l'organization internationale
IRU Union International
Des Transport Routiers

1. _____
3. _____

Pour usage officiel

4. Titulaire du carnet (nom, adress, pays)

5. Pays de depart

6. Pays de destination

7. No(s) d'immatriculation du (des) vehicule(s) routier(s)

8. Documents joints au manifeste

MANIFESTE DE MARCHANDISES

9. a) Compartiment(s) de chargement ou conteneur(s) b) Marques et Nos des colis ou objets		10. Nombre et nature des colis ou objets: designation des marchandises	11. Poids brut en kg	16. Scelllements ou marques d'identification apposes (nombre, identification)
12. Total des colis figurant sur le manifeste Destination: 1. Bureau de douane 2. Bureau de douane 3. Bureau de douane		13. Je certifie que les indications sous rubriques 1 a 12 ci-dessus sont exactes et completes 14. Lieu et date 15. Signature du titulaire	17. Bureau de douane de depart Signature de l'agent et timbre a date du bureau de douane	
18. Certificat de prise en charge (bureau de douane de depart ou de passage d'entree) ☐ 19. Scelllements ou marques d'identification reconnus intacts			24. Certificat de decharge (bureau de douane de passage, de sortie ou de destination) ☐ 25. Scelllements ou marques d'identification reconnus intacts	
20. Delai de transit sous le No			26. Nombre de colis decharges	
21. Enregistre par le bureau de douane de			27. Reserves	
22. Divers (iteneraire fixe, bureau ou le transport doit etre presente, etc.)			28. Signature de l'agent et timbre a date du bureau de douane	
23. Signature de l'agent et timbre a date du bureau de douane				

SOUCHE № 2

du CARNET TIR №

1. Arrivee constatée par le bureau de douane de _____	6. Signature de l'agent et timbre a date du bureau de douane
2. ☐ Scelllements ou marques d'identification reconnus intacts	
3. Decharge _____ colis ou objets (comme stipule sur le manifeste)	
4. ☐ Nouveaux scelllements apposes _____	
5. Reserves _____	

1975-чи ил БJD Конвенсиясынын
тэтбиги гаждалары нагында
Эсаснамэжэ 6№-ли алава

Сыра №-си	Тарих	Алычы/көндөрөн (ады, үнваны) тэ'жинат стансијасы)	Мал (ады, көду)	Дашыјычы (ады, үнваны)	Јерлэрин сајы	Брутто чэкиси (тонла)
1	2	3	4	5	6	7

Ваи- динин лэјэри	Дэјэри	Тэ'ји- Нат көмрүк ханасы	Инспек- торун ады, ата- сынын ады вэ сојады, шэхсин нөмрэли мөбүрү	Чатдырыл- ма нагда тэсдиг (тарих вэ сәнэдин №-си)	Сәнэдлэр тэ'жинат көмрүк- ханасына көндө- рилмиш- дир (та- рих, им- за)	Сәнэдлэ- рин дахил олмасы барэдэ тэ'жинат көмрүкха- насынын тэсдиги
8	9	10	11	12	13	14

1975-чи ил БJD Конвенсиясынын
тэтбиги гаждалары нагында
Эсаснамэжэ 7№-ли алава

Сыра №-си	Тарих	Алычы (ады, үнваны, стансијасы)	БJD китабчасынын нөмрэси	Чатдырма мүддэти	Нэглијјат сәнэдинин нөмрэси
1	2	3	4	5	6

Нэглијјат сәнэдинин нөмрэси	Малын дахил олмасы барэдэ мэ'лумат верэн шэхсин вэзифэси, ады, атасынын ады, сојады	Инспекторун ады, атасынын ады, сојады	ЈКБ-нин нөмрэси	Гејд
7	8	9	10	11

ХИФӘН үзрә малларын ады	ХИФӘН үзрә малларын коду
1.Һәчм үзрә тәркибиндә 80%-дән аз спирт олмаjан денатуратлашдырылмамыш етил спирти	220710000
2. 80 дөвр. %-дән аз олмаjан түндлүjә малик денатуратлашдырылмамыш етил спирти, түнд спиртли ичкиләр; ликөрләр вә с. алкогольлу ичкиләр; Ичкиләр һазырланмасы үчүн истифадә олунап спирт тәркибли jарымфабрикатлары	2208
3.Сигарлар (учлары кәсилмиш сигарлар дахил олмагла) вә тәркибиндә түтүн олан сигарлар (назик сигарлар)	240210000
4.Ичәрисиндә түтүн олан сигаретләр	240220000
5.Ичәрисиндә истәнилән тәнәсүбдә түтүн әвәзедичиләри олан вә jа олмаjан тәнбәки	240310000

**Комрүк дапыжычысындан комрүк одәнчләри
вә пенјанын (дәббә нулу) мүбаһисәсиз тутулмасы
А К Т Ы**

“ ” 1998-чи ил тарихдә _____ автомобиленин
(контејнерин) гејдијјат/идентификасија № _____
комрүкханасындан _____ комрүкханасына
Комрүк нәзарәти алтында БJD проседурасы илә БJD китабчасынын
№ _____ верилмиш (ким тәрәфиндән)
(саһиби) _____
(дапыжычынын ады, унваны, _____)

_____ банка һесаб №, телефон, факс) _____
_____ комрүкханасы тәрәфиндән _____ сәјлы _____

тарихли _____ Протоколла рәсмиләндирилмиш комрүк гајдаларынын
позулмасы факты ашкар едилмишдир.

Азәрбајҹан Республикасы Комрүк Мәчәлләсинин 122-чи мәддәсинә
әсәсән комрүк органынын ичәзәси олмадан

_____ миғдарда _____ мәбләғдә _____ малын
_____ малын миғдары _____ малын мәбләғи _____ малын ады _____
верилмәсинә корә БJD китабчасы саһибиндән _____
(ады)

ашағыдакы комрүк одәнчләри вә пенја тутулмалыдыр:

идхал комрүк рүсуму _____ (мәбләғи)
әлава дәјәр верјиси _____ (мәбләғи)
аксиз верјиси _____ (мәбләғи)
комрүк рәсмиләндирилмәси үчүн _____
комрүк жығымы _____ (мәбләғи)
одәнчләри јубадылмасына корә пенја _____ (мәбләғи)
Чәми тутулан мәбләғ: _____ (мәбләғи)

Үмуми мәбләғи _____ “ ” тарихли _____ сәјлы
мүбаһисәсиз тутулмағ үчүн одәниш сәпәди

Тутулмуш мәбләғ _____ миғдарында
комрүкхананын _____

_____ (банкын ады)
банкдакы _____ №-ли һесабына “ ” 1998-чи ил
(һесабын номери)

тарихдә дахил едилмишдир.

БJD китабчасы саһибиндән тәләб олунап мәбләғин тутулмасы _____
сәбәбиндән мүмкүн дејил.

_____ комрүкхана
(ады)

Вәзифәли шәхсин имзасы _____

ПРОТОКОЛ

Составлен в соответствии со статьей 25 Конвенции МДП

1. Таможня (и) места отправления		2. Книжка МДП №	
		3. Выдана (кем)	
4. Регистрационный (ые) номер (а) дорожного (ых) транспортного (ых) средства (№) Опознавательный (ые) номер (а) контейнера (ов)		5. Дорожная компания	
6. Таможенная (ые) печать (и) не поврежд поврежд и пломба (ы) ☐ ☒		8. Замечания	
7. Грузовое (ые) отделение (я) не поврежд поврежд ☒ ☐			
9. ☒ Выданная прокламация груза не установлена ☐ Грузы, указанные в рубриках 10-13, отсутствуют (О) или уничтожаются (У), как указано в рубрике 12			
10. а) Грузовое (ые) отделение (я) (е) или контейнер (ы) б) Марки и номера грузовых мест или предметов	11. Число и род грузовых мест или предметов описание грузов	12. О или У	13. Замечания (в частности, указать недостающее количество или уничтоженные грузы)
14. Дата, место и условия дорожно-транспортного происшествия			
15. Меры, принятые для продолжения операции МДП ☐ наложение новых печатей и пломб: число.....описание..... ☐ перегрузка грузов (см. также рубрику 16) ☐ Прочие			
16. Если грузы были не разгружены: отличительные признаки дорожного(ых) транспортного(ых) средств (-) или контейнера(ов), на которые были перегружены грузы Регистрац.-ый номер Допущено № свидетельства о допущении Число и описание наложенных Печатей и пломб а) Транспортное средство ☐ да ☐ нет ☐ ☐ б) Контейнер ☐ ☐ ☐ ☐			
17. Компетентный орган, составивший данный протокол место (дата) штампель подпись		18. Виза следующей таможни, через которую перевезены грузы с применением книжки МДП место (дата) штампель подпись 	

☐ Поставить крестики в соответствующих рубриках

Элавә 6
Азәрбајчан Республикасы
Дөвләт Көмрүк Комитәсинин
08.09.1997-чи ил тарихли 825 сәјлы
әмри илә тәсдиг едилмишдир

БЈД китабчасыны тәтбиг етмәклә бејнәлхалг жүк
дашынмасы һаггында көмрүк Конвенсиясы, 1975-чи ил

Истеһсалдан сонра һәр һансы бир мәрьәләдә
верилән ичазә һаггында Шәһадәтнамә

1. Шәһадәтнамәнин №-си¹ _____
2. Тәсдиг олунур ки, ашағыда көстәрилән контејнер(ләр)-ә
көмрүк мөһүрү вә пләмблары алтында жүк дашынмасына ичазә
верилиб
3. Контејнер(ләр)-ин нөвү _____
4. Истеһсалчы заводун контејнер(ләр)-ә вердији сыра нөмрәси

5. Таранын чәкиси _____
6. Харичдән өлчүләр, см илә _____
7. Конструксиянын әсас характеристикалары (материалларын
нөвү, конструксияларын тип илә с.) _____
- _____
8. Верилиб: јухарыда көстәрилән контејнерләрә ичазә
һаггында лөвһәчији вурмаг сәләһијјәти верилән

(сифариш вермиш мүүссисәнин ады, үнваны)

(јер)

(тарих)

(Шәһадәтнамәни верән мүүссисәнин имзасы вә мөһүрү)

(бах, архадакы хәбәрдарлыга)

¹ Ичазә һаггында лөвһәчикдә јазылачаг һәрфләри вә рәгәмләри
көстәрмәк (бах: БЈД китабчасыны тәтбиг етмәклә бејнәлхалг жүк
дашынмасы һаггында көмрүк Конвенсиясына әлавә 7, II һиссә, "в"
тарымбаны)

Д и г г ă т

(БЈД китабчасы тѣтбиг етмѣклѣ Бсјнѣлхалг Јѣк
Дашынмасы љаггында кѣмрѣк Кѣнвенсѣјасы), ѣлавѣ 7, II
љиссѣ, 6 вѣ 7-чи бѣндлѣр

1. Ѣкѣр кѣнтейнер ичѣзѣ проседурларында кѣстѣрилѣн
техники тѣлѣбата чѣваб вермѣзсѣ, ондан кѣмрѣкхана
мѣѣурлѣри вѣ плѣмблары алтынѣда јѣк дашынмасы ѣчѣн
истифѣдѣ етмѣздѣн ѣввѣл љѣмин кѣнтейнери елѣ вѣзѣјјѣтѣ
кѣтирмѣк лѣзымдыр ки, онуѣла јѣк дашынмасына ичѣзѣ
верилсин вѣ техники тѣлѣблѣрѣ јенидѣн чѣваб верѣ билсин.

2. Кѣнтейнериѣ хѣс характеристикалары дѣјѣшѣрсѣ,
љѣмин кѣнтейнер јѣк дашынмасына ичѣзѣ гѣввѣсини итирѣр вѣ
ондан кѣмрѣкхана мѣѣурѣ вѣ плѣмблары алтынѣдан јѣк
дашымаг ѣчѣн истифѣдѣ етмѣздѣн ѣввѣл, о сѣлаљѣјјѣтли
органлар тѣрѣфиндѣн јенидѣн ичѣзѣ атмѣлыдыр

**ЛҮКЛЭРИН КӨМРҮК МӨНҮРЛЭРИ ВЭ
ПЛОМБЛАРЫ ИЛЭ
ДАШЫНМАСЫНА ЈОЛ НЭГЛИЈАТ ВАСИТЭСИННИН
БУРАХЫЛЫШЫ ҺАГТЫНДА**

ШӘҺАДӘТНАМӘ

APPROVAL CERTIFICATE

Of a road vehicle for the transport of goods
Under Customs seal

**Шәһадәтнамәнин №-си
Certificate №**

**1975-чи ил 14 нојабр тарихли БЈД Конвенсиясы
TIR Convention of 14 November 1975**

Ким тәрәфиндән верилмишдир

(сәләһијјәтли органын ады)

**Issued by:
(Competent Authority)**

ЕҢИЛЭШДИРМЭ IDENTIFICATION		Шәһадәтнаманың №: -си Certificate №	
1.Гејдијјат №:-си Registration № 2.Нәғлијјат васитәсинин типи Type of vehicle 3.Шассинин №:-си Chassis № 4.Маркасы (јахүд истехсалчы заводун ады) Trade mark (or name of manufacturer) 5.Дикәр мә'луматлар Other Particulars 6.Әлаваләрин мигдары Number of annexes			
7.БУРАХЫЛЫШ APPROVAL		дәк е'тибарлыдыр valid until	
☒ Фәрди бурахылыш* Individual approval ☒ Конструксиясынын типинә көрә бурахылыш* Approval by design type		Мөһүр Stamp	
Ичәзәнин нөмрәси (әкәр таләб олунурса) Authorization № (if applicable) Јери Place Тарихи Date Имза Signature			
8.САҢИБ (истехсалчы завод, мүлкијјәтчи, јахүд оператор) (јалғыз гејдә алынмамыш нәғлијјат васитәләри үчүн) HOLDER (manufacturer, owner or operator) (for unregistered vehicles only) Ады вә үнваны Name and address			
9.Узәдылма RENEWALS			
Е'тибарлыдыр Valid until			
Јери Place			
Тарихи Date			
Имза Signature			
Мөһүр Stamp			

* (Мүвафиг дамада "х" гејд етмәли)

(mark applicable alternative with an "x")

ГЕЈДЛЭР (салахијетли органлар тарафиндэн долдурулуп) REMARKS (rezerved for the use of Competent Authorities)		Шәһадәтнамә №: -си Certificate №	
10. Ашқара чыхарылан насазлылар Defect noted		11. Насазлыларын арадан галдырымасы Rectification of defects	
Салахијетли орган Authority	Мөһүр Stamp	Салахијетли орган Authority	Мөһүр Stamp
Имза Signature		Имза Signature	
10. Ашқара чыхарылан насазлылар Defect noted		11. Насазлыларын арадан галдырымасы Rectification of defects	
Салахијетли орган Authority	Мөһүр Stamp	Салахијетли орган Authority	Мөһүр Stamp
Имза Signature		Имза Signature	
10. Ашқара чыхарылан насазлылар Defect noted		11. Насазлыларын арадан галдырымасы Rectification of defects	
Салахијетли орган Authority	Мөһүр Stamp	Салахијетли орган Authority	Мөһүр Stamp
Имза Signature		Имза Signature	
12. Диякәр гејдләр other remarks			

ДИГГЭТ IMPORTANT NOTICE

1. Эхэр Бурахылыш хатгында шэһадэтнамэни вермиш сэлэхијјэтли орган лазым билэрсэ, шэһадэтнамэјэ хэмин орган тэрэфиндэн тэсдиг едилмиш фотошэкиллэри вэ јахуш шэкиллэр элавэ олунур. Бу халда шэһадэтнамэнин 6-чы бэндиндэ хэмин орган тэрэфиндэн бу сэнэдлэрин мигдары кэстэрилир.

When the authority, which has granted the approval deems it necessary, photographs or diagrams, authenticated by the authority shall be attached to the approval certificate. The number of those documents shall then be interested by the competent authority, under them №6 of the certificate.

2. Бу шэһадэтнамэ јол нэглијјат васитэсиндэ сахланылмалыдыр. Оунуш фотосурэти дејил, эсли сахланылмалыдыр.

The certificate shall be kept on the road vehicle. This must be the original of the certificate, not, however, a photocopy.

3. Јол нэглијјат васитэси онун гејдэ алындыгы өлкэнин сэлэхијјэтли органы тэрэфиндэн, гејдэ алынмамыш нэглијјат васитэлэри исэ онун саибиинин, јахуш ондан истифаде едэнин јашадыгы өлкэнин сэлэхијјэтли органы тэрэфиндэн, хэр ики илдэн бир јохланылмаг вэ эхэр лазым кэлэрсэ, шэһадэтнамэнин е'тибарлылыг мүддэтинин узадылмасы үчүн тэгдим олунур.

Road vehicles shall be produced every two years, for the purposes of inspection and of renewal of approval where appropriate, to the competent authorities of the country in which the vehicle is registered or, in the case of unregistered vehicles, of the country in wich the owner or user is rezident.

4. Экәр јол нәглијјат васитәси бурахылыш үсулу илә нәзәрдә тутулан техники тәләбләрә даһа чаваб вермирсә, бу заман БЈД китабчасынын тәтбиги илә јүкләрин дашынмасындан өтрү һәммин нәглијјат васитәсиндән истифадә етмәјин мүмкүн олмасы үчүн, о бурахылыша әсас верә билән елә бир вәзијјәтә кәтирилмәлидир ки, јенә дә һәммин техники тәләбләрә чаваб версин.

If a road vehicle no longer complies with the technical conditions prescribed for its approval, it shall, before it can be used for the transport of goods under cover of TIR Carnets, be restored to the condition which had justified its approval so as to comply again with the said technical conditions.

5. Экәр јол нәглијјат васитәсинин әсас характери-
стикалары дәјишилмишсә, онун бурахылышы гүввәдән дүшмүш
һесаб олунур, она көрә дә, БЈД китабчасынын тәтбиги илә
јүкләрин дашынмасындан өтрү һәммин нәглијјат васитәсиндән
истифадә етмәјин мүмкүн олмасы үчүн, о сәләһијјәтли орган
тәрәфиндән јенндән истисмара бурахылмалыдыр.

If the essential characteristics of a road vehicle are changed, the vehicle shall cease to be covered by the approval and shall be reprovod by the competent authority before it can be used for the transport of goods under cover of TIR Carnets.

Азәрбајчан Республикасы
Дөвләт Көмрүк Комитәсинин
22.01.98-чи ил тарихли 035 сәјлы
әмри илә тәсдиг едилмишдир

**Мал вә әшјаларын көмрүк нәзарәти
алтында мүвәггәти сахланма режиминдә
јерләшдирилмәсинин**

ТЕХНОЛОЖИ СХЕМИ

Бу схем гүввәдә олан көмрүк ганунверичилијинә вә һазырки дөврдә көмрүк ишини тәнзимләјән дикәр сәнәдләрә әсасланыр.

Азәрбајчан әразисиндә харичи игтисади фәалијјәти һәјата кечирән мүәссисә вә тәшкилатларын мал вә әшјаларынын Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдини кечмә анындан көмрүк рәсмиләшдирилмәси баша чатана гәдәр (лазыми сәнәдләрин көмрүкханаја тәгдим едилмәси, көмрүкханада гејдијјатын апарылмасы, маллара вә әшјалара бахыш кечирилмәси, бәјанетмә, көмрүк јығымлары вә рүсумларынын өдәнилмәси) көмрүк нәзарәти алтында мүвәггәти сахланча верилә биләр.

**Јүкләрин мүвәггәти сахланча верилмәси
гајдалары**

1. Дахил олан јүкә саһиблик һүтугуна малик харичи игтисади фәалијјәт иштиракчысы (идхалатчы/мүгавилә саһиби) јүкүн мүвәггәти сахланча верилмәси үчүн әрази бөлкүсү үзрә гејдијјатда олдуғу көмрүкхана рәисинә јазылы әризә илә мүрачиәт етмәлидир.

2. Көмрүкхана рәиси (вә јахуд онун мүавини) идхалчынын рәсми мәктубу дахил олдуғдан сонра ичра үчүн дәркәнар гојуб јүк шө'бәсинин рәисинә көндәрир (мәктуб алындығдан сонра бир саатдан кеч олмајарар).

3. Ичраја мәктуб гәбул едән јүк шө'бәсинин рәиси (вә јахуд онун мүавини) тәшкилата (идхалчыја) һами инспектор

тәкким едилмәдији Һалда, рәсмиләшдирилмә апармаг үчүн инспектор мүәјјәнләшдирир.

4. Јүк шө'бәсинин тапшырыг алмыш инспектору јүкүн һансы мәгсәдлә мүвәггәти сахланча верилмәсиндән асылы олараг идхалчы илә бирликдә малларын мүвәггәти сахланчағы јерә кәлиб вә сахланч мәгсәди үчүн нәзәрдә тутулмуш бинаны (јери) нәзәрдән кечирмәлидир.

Бина, јер (анбар) елә гурулмалыдыр ки, көмрүкхананын разылығы олмадан, мүвәггәти сахланылан әшјаларын көтүрүлмәси гејри мүмкүн олсун. Јүкүн мүвәггәти сахланча гојулмасы барәдә јүк шө'бәсинин инспектору тәрәфиндән акт тәртиб олунур. Идхалчынын көмрүк јүкүнү пломбланмалы олан анбара бошалтмаг имканы, олмадыгда мал истәнилән дикәр бинаја (јерә) гојула биләр. Бу Һалда да јүкләрдән Көмрүк Мәчәлләсинин 154-чү маддәсиндә нәзәрдә тутулан Һаллардан савајы башга мәгсәдләр үчүн истифадә едилмәси мүтләг истисна едилир.

Актын формасы

Акт инспектор тәрәфиндән үч нүсхәдә (зәрури Һалларда, даһа чох) тәртиб едилир (актын формасы әлавә олунур).

Актда мүтләг тәртиб олунан јер, тарих, јүкү мүвәггәти сахланча тәввил верән көмрүкхананын вәзифәли шәхсинин ады, сојады, атасынын ады, идхалчынын сәләһијјәтли нүмајәндәсинин ады, сојады, атасынын ады; шәхсин (саһибкарын, анбар мүдиринин) ады, сојады, атасынын ады вә һәр биринин вәзифәләри там көстәрилмәлидир.

Актда мүтләг јүкүн көмрүк нәзарәти алтында мүвәггәти сахланча верилмәсинин мәгсәди көстәрилмәлидир.

Мүвәггәти сахланча верилмәнин мәгсәд вә мүддәти

1. "Јүк һәр Һансы бир низамнамә сәнәдинин, мүгавилә вә ја онун мүвафиг гејдијјатынын (зәрури олдугда) олмамасы сәбәбиндән сахланча верилдији Һалда, Һәмчинин нәглијјат васитәсинин бошдајанмасынын гаршысыны алмаг үчүн јүкүн характерини вә тәшкилатын зәрури мә'лумат вә сәнәдләр тәғдим етмәк имканыны нәзәрә алмагла маллар Көмрүк Мәчәлләсинин 154-чү маддәсиндә нәзәрдә тутулан Һаллардан савајы ондан башга мәгсәдләр үчүн истифадә едилмәси мүтләг истисна олунмасы шәртилә ики ај мүддәти әрзиндә мүвәггәти сахланчада јерләшдирилә биләр (маддә 153)".

2. Тәртиб олунмуш акт бу схемдә көстәрилән шәхсләр тәрәфиндән имзаланыр. Бундан сонра көмрүкхананын инспектору бинаиы, јери (анбары) мүгләг пломбламалы вә актда бу барәдә мүвафиг гејдијјат апарылмалыдыр (көмрүк тә’минатларынын нөмрәси, мигдары).

Технологи схемин тәләбләринә риајәт едилмәсинә нәзарәт

Јүк шө’бәсинин инспектору јүкләрин мүвәггәти сахланча гојулмасынын мүддәтини вә мәгсәдини нәзәрә алараг бу схемин тәләбләринә риајәт едилмәсини өз нәзарәти алтында сахламалыдыр. Технологи схемин тәләбләри позулдугда јүк шө’бәсинин һәмин факты ашкар етмиш инспектору бир саатдан кеч олмајараг бу барәдә көмрүкхананын рәисинә јазылы сурәтдә мә’лумат верир (гејдијјатдан кечирәрәк).

Көмрүкхана рәиси бу факт үзрә тәһгигат апарылмасы мәгсәди илә тәгдим олунмуш материаллары гачагмалчылыг вә көмрүк гәјдаларынын позулмасы илә мүбаризә шө’бәсинә (бөлмәсинә) көндәрир.

Шәхсләр (анбар саһиби, идхалатчы) көмрүк ејниләшдирмә васитәләринин, (пломб вә с.) мүвәггәти сахланч режиминин, малларын сахланча гојулмасы вә оилара әмәлијјатлар апарылмасы гәјдаларынын позулмасына көрә Көмрүк Мәчәлләсинин 254, 256, 261 вә 262-чи маддәләринә ујғун олараг мәс’улијјәт дашымалары барәдә хәбәрдар олунмалыдырлар. Бу барәдә көмрүк органынын инспектору тәрәфиндән актда мүвафиг гејдләр едилмәлидир.

А К Т

-----шәһ.

" " _____ 199 ил

Үнван: _____

1. _____ көмрүкханасынын жүк шө'бесинин инспектору _____ тәрәфиндөн идхалчынын сәләһијјәтли нүмајәндәси: _____ вә анбар мүдири: _____

иштиракы илә тәртиб олунур ондан өтәри ки, _____ дахил олмуш көмрүк жүкү

2. _____
нәглијјат васитәләри

ЭЈГ-ри үзрә (коносамент)

3. Јүк ыаггында мә'лумат

С/н	Јүкүн ады	Јерин сајы	Чәкиси	Дәјәри	Гејд

Идхалчы _____ тәрәфиндән бәјаннамәләшдирмә вә бурахылыш барәдә мәсәләләр баша чатана гәдәр _____ мүддәтә.

Анбар мүдирина _____ мүвәтәти сахланча тәъвил верилир.

4. Идхалчынын мәктубу _____

5. Анбар көмрүкхана тәрәфиндән _____ сајлы пломбла мөүрләнмишдир.

Пломбларын сајы _____

Көмрүк Мәчәлләсинин 254, 256, 261 вә 262-чи маддәләринин тәләбләри илә таныш олдум, разыјам

Јүк шө'бесинин инспектору _____

Идхалчынын сәләһијјәтли нүмајәндәси _____

Анбар мүдири _____

Азəрбајчан Республикасы
Дəвлəт Кəмрүк Комитəсинин
17.06.98-чи ил тарихли 027 сажлы
əмри илə тəсдиг едилмишдир

Јүк кəмрүк бəјаннамəлəринин долдурулмасы Г А Ј Д А Л А Р Ы¹

1. Үмуми мүддəалар

1.1 Бу гаждалар малларын ихрач вə сəрбəст дəвријјə үчүн бурахылыш кəмрүк режимлəри үзрə јүк кəмрүк бəјан-намəсинин (сонракы јазылышларда -ЈКБ) долдурулма гаждала-рыны мүəјјən едир.

1.2 ЈКБ дəсти дəрд əсас вəрəгə, бу гаждаларда нəзəрдə тугулан халларда исə əлавə вəрəглəрдən (1 сажлы Əлавə) иба-рəтдир. Бартер əмəлијјатларынын рəсмилəшдирилмəsi заманы ЈКБ дəсти беш нүсхəдən ибарəт олмалыдыр.

Графаларын адлары үчүн Азəрбајчан дилиндə (б'зи халларда рус дилиндə) олан бланклардан, хабелə мə'лумат графасындан кəнарда əлавə гəјдлəри олан бланклардан да истифадə етмəк олар.

1.3 ЈКБ-нин əсас вəрəгəsi ејни бир кəмрүк режими тəтбиг олунан ејни адлы маллар (ХИФ МН үзрə мал мөвгєји 9-чу ишарə сəвијјəсинə гəдər ејни тəснифат олунанлар) хагында мə'луматлары кəстəрмəк үчүн истифадə олунур.

1.4 Бир нечə адда олан малларын бəјан вəрунмасы заманы əсас ЈКБ-нин ајрылмаз хиссəsi олан əлавə вəрəг-лəрдən истифадə олунур. Əлавə вəрəглəрин хər бири үч адда малы бəјан етмəјə имкан верир.

1.5 Бир ЈКБ-дə 100-ə гəдər адда олан маллар барəсин-дə (ејни заманда əсас вəрəгə, 33-дən артыг əлавə вəрəг əлавə олуна билмəз) мə'лумат бəјан олуна билтər. Əлавə вəрəглəрин долдурулма гаждалары, əлавə вəрəгдə бəјаннамəчи тəрəфиндən долдурулмајан А графасы истисна олунмагла, ЈКБ-нин əсас вəрəгəлəринин ујгун графаларынын долдурулмасы гаждалары кимидир.

1.6 ЈКБ-дə позуб-дүзəлтмə вə гаралама олмамалыдыр. Дүзəлишлər јанлыш мə'луматларын үзəриндən хəтт чəкил-

¹ 1999-чу илин əввəлиндən тəдбиги едилмəsi нəзəрдə тугулушдур.

мәклә, дүзкүн мә'луматлары жазы машинасы вә ја әл илә жазмагла едилір.

Һәр бир дүзәлиш сәләһијјәтли шәхсин имзасы вә бәјан-намәчинин мәһүрү илә тәсдиг едилір.

1.7 ЖКБ (Көмрүк Иттифагынын үзвү олан өлкәләр үчүн) компүтердә вә ја жазы машинасында Азәрбајчан дилиндә (бә'зи һалларда рус дилиндә) долдурулуру. Ајры-ајры һалларда әкәр дәјәр көстәричиләри (фактура вә көмрүк дәјәри), 9 ишарәдән чох әдәллә ифадә олунарсә, онлары әл илә долдурмаг олар.

Кејфијјәтсиз шәкилдә долдурулмуш ЖКБ-ләрә көмрүк органлары тәрәфиндән көмрүк бәјаннамәси кими бахылмыр.

1.8 ЖКБ-нин һәр һансы бир графасындакы мәтн мә'луматы, әввәл долдурулмуш графанын мәтн мә'луматынын тәк-рары оларсә, бу һалда һәмин графада әввәл долдурулмуш графаја – “бах, графа №____” шәкилдә истинад едилір.

Кодлара мүнәсибәтдә белә истинадлар едилә билмәз.

1.9 ЖКБ-нин һәр һансы графасында лазымы мә'лумат-ларын бәјан олунамасы үчүн (мүәссисәнин ады, вагонун, контејнерин нөмрәси вә с.) јер олмадыгда, бу мә'луматларын бәјаннамәнин арха тәрәфиндә јазылмасына ичәзә верилір. Бу жазы бәјаннамәчинин имзасы вә мәһүрү илә тәсдиг олунараг “архаја бах” ифадәси јазылыр.

Кодлара мүнәсибәтдә белә истисналар тәтбиг олунамур.

ЖКБ-нин әсас вәрәгәнин арха тәрәфиндә диқәр нәзарәт органларынын штамплар вурмасы вә гејдләр апармасы үчүн ичәзә верилір.

1.10 Бәјаннамәчиләрә бу гајдаларда нәзәрдә тутулмајан мә'луматларын ЖКБ бланкларында истифадәсинә ичәзә верил-мир.

1.11 Көмрүк органы бу гајдаларын 2.4 бәндиңдә көстә-рилән схем үзрә ЖКБ-нин әсас вәрәгәнин 7-чи графасында вә һәр бир А графасынын ашағы һиссәсинә гејдијјат нөмрәси, ЖКБ-нин гәбул тарихини јазмагла, бәјаннамә вә әләвә вәрәг-ләри гејдијјатдан кечирир.

1.12 ЖКБ-нин вәрәгләри ашағыдакы гајдада бөлүшдүрүлүр:

- биринчи вәрәг – көмрүк органында вә хусуси архивдә сахланылыр;
- икинчи вәрәг (статистик) – көмрүк статистикасы шө'бәсиндә (бөлмәсиндә) галыр;

- үчүнчү вэрэг – бəјаннамəчијə гəјтарылыр;
- дəрдүнчү вэрэг:

а) малларын ихрачы заманы бəјаннамəчијə – јүк көндəрəнə гəјтарылараг, мал мүшəјиəт сənəдлəринə əлавə олунур вə малларла бирликдə сəрьəд көмрүк бурахылыш мəнтəгəсинин фəалијјəт бөлкəсиндə јерлəшən көмрүк органына көндəрилер;

б) малларын идхалы заманы – көмрүк рəсмилəшдирил-мəсини кəјата кечирən бəјаннамəчидə – малы аландə галыр.

1.13 Бурада истифадə олунан əсас аплəјышлар ашагы-дакылары билдир:

- “нəглијјат сənəди” – көмрүк сəрьəдинə гəдər (малларын ихрачы заманы), көмрүк сəрьəдиндən тə’јинат јеринə (малларын идхалы заманы), дашымалар үзрə мүшəјиəт сənəдлəри дə дахил олмaггa малларын бəјнəлхалг дашымаларыны кəјата кечирмəк үчүн ујгун сənəддир;
- “малы көндəрən” – көмрүк бəјаннамəсинə тəгдим олунмуш маллары нəглијјат сənəдиндə көстəрилən, алана чатдырылмасы үчүн дашыма мүгавилəсинə ујгун олараг дашыјычыја верən вə ја вермəк истəјən, кəбелə, дашыјычынын хидмəтлəриндən истифадə етмəјэрəк, алычыја чатдыран кугути вə ја физики шəхсдир;
- “малы алан” – нəглијјат сənəдинə мүвафиг дашыјычы тəрəфиндən, вə ја көндəрəнин көстəриши əсасында көмрүк сəрьəдиндən кечдикдən сонра, малларын сəрənчəмына верилдији нəглијјат сənəдиндə көстəрилən кугути вə ја физики шəхсдир;
- “малијјə тəнзимлəнмəси үзрə мəс’ул шəхс” – өдəнишли əсасда харичи-тичарəт əмəлијјатлары үзрə мүгавилəлэр (алгы-сатгы, консигнасија мүгавилəлəри, лизинг сазишлəри вə с.) баглајан вə онлар үзрə кəсəбатлара мəс’ул олан вəтəндəшлардыр;
- “фактура дəјəри” – өдəнишли əсасда харичи-тичарəт əмəлијјаты шəртлəринə мүвафиг олараг малларын фактики өдəнилмиш вə ја өдəнилəчəк, кəбелə гаршылыгылы мал көндəриши илə компенсација олунан гижмəтдир;

- “көмрүк дэјэри”:

- идхал олунаи маллар үчүн малларын мөвчуд ганун-веричилијэ ујғун олага мүөјјөн олунаи дэјэридири;

- ихрач олунаи маллар үчүн:

- өдөнишли әсасда сөвдөлөшмөлөр үчүн – көмрүк әразисиндөн малларын ихрач јеринә чатдырылмасы (дашынма, јүкләмә, бошалма, сығорта) үчүн хәрчләр, һабелә дикәр лазыми корректировкалар да нәзәрә алынмагла, ихрач олунаи малларын өдөнилмәси вә ја өдөнилмәли олан гијмәти әсасында тә’јин олунаи дэјәрдир;

- өдөнишсиз әсасда дикәр сөвдөлөшмөлөр үчүн – көмрүк әразисиндөн ихрач јеринә чатдырылмасы хәрчләри нәзәрә алынмагла гијмәтләндирилән вә ја ејниләшдирилмиш олан бирчинсли малларын дэјэри һагында мә’лумат – коммерсија, нәглијјат, банк, мұһасибат вә дикәр тәсдигедичи сәнәдлә тә’јини олунаи гијмәтләр әсасында мүөјјөн олунаи дэјәрдир;

- “тичарәт едән өлкә” – дикәр бир өлкәнин вәтәндашы илә милли мәнсубијјәтиндөн асылы олмајараг мұғавилә бағлајан шәхсин гејдијјатда олдуғу (јашадығы) әразинин олдуғу өлкәдир.

2. Ихрач көмрүк режими алтында олан маллар үчүн јүк көмрүк бәјаннамәсинин долдурулмасы гајдалары

2.1 Бәјаннамәчи тәрәфиндән ЈКБ-нин ашағыдакы графалары долдурулур:

-рәгәмлә көстәрилән:

1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 14, 15, 15а, 16, 17, 17а, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 54;-Һәрфлә көстәрилән: - АБ

2.2 Көмрүк органларынын вәзифәли шәхсләри тәрәфиндән 7, Д вә С графалары долдурулур.

2.3 Графаларын бәјаннамәчи тәрәфиндән долдурулма гајдалары:

Графа “А”

Графаиын јухары һиссәсиндә ЈКБ-нин көмрүк рәсмиләшдирилмәсинә гәбул олуңдуғу тарихдә Мәркәзи (милли)

банк тәрәфиндән АБШ долларынын милли валјута илә ифадә олунмуш мезәннәси көстәрилер.

Графа 1. “Бәјаннамәнин тип”.

Графанын биринчи јарымбөлмәсиндә малларын кечирилмә истигамәти – “ИХ” көстәрилер.

Графанын икинчи јарымбөлмәсиндә малларын көмрүк сәрһәддиндән кечирилмә просејуралары тәснифатына ујғун олараг көмрүк режиминин ики рәгәмли коду көстәрилер (2 сајлы Әләвә).

Үчүнчү јарымбөлмәдә:

- әкәр ихрачатчы өз истеһсал етдији мәһсулу ихрач едирсә – “1” рәгәми;
- әкәр ихрачатчы өзү истеһсал етмәдији мәһсулу ихрач едирсә – “0” рәгәми јазылыр.

Графа 2. “Көндәрән”

Графада маллары көндәрән һаггында ашағыдакы мә’луматлар:

- сағ јухары күнчдә һүгути шәхсләрә Дөвләт Статистика Комитәси (ДСК) вә ја физики шәхсләр үчүн көмрүк органлары тәрәфиндән верилмиш идентификасија кодлары көстәрилер.
- һүгути шәхсин ады вә үнваны, ја да физики шәхсин сојады, ады, атасынын ады, өнун шәхсијјәтини тәсдиг едән мә’лумат вә үнван көстәрилер.
- сол ашағы күнчдә һүгути шәхсләр үчүн Азәрбајчан Республикасы Әдлијјә Назирлијиндән алынмыш тәшкилатын гејдијјаты һаггында шәһадәтнамәнин верилмә тарихи вә нөмрәси, физики шәхсләр үчүн исә Верки Мүфәттишлијиндән алынмыш саһибкарлыг фәалијјәти илә мәшғул олмаға сәләһијјәт верән лисензијанын нөмрәси вә верилмә тарихи көстәрилер.

Графа 3. “Әләвә вәрәгләр”

Графа әләвә вәрәгләр истифадә олундугда долдурулур. Графанын биринчи јарымбөлмәсиндә вәрәгин сыра нөмрәси, икинчидә исә әләвә вәрәгләр дахил олмагла, тәгдим олунмуш ЈКБ вәрәгләринин үмуми сајы көстәрилер.

Графа 4. "Көндөриш спецификасијасы"

Малларын сијаанысындан истифадә олундугда долдурулур. Гошма вәрәгләрин үмуми сајы көстәрилик.

Графа 5. "Малларын үмуми сајы"

Графада ЈКБ-нин әсас вәрәгләринин вә әлавә вәрәгләринин 31-чи графаларында көстәрилән, бәјән олуан һиссәдәки малларын үмуми сајы рәгәмлә көстәрилир.

Графа 6. "Јерләрин сајы"

Графада бәјән олуан маллар партијасында јерләрин үмуми сајы көстәрилир.

Төкүлүб долдурула билән, сәпәләниб төкүлмә вә ахычылыг габилијјәтли јүкләр, һабелә бору кәмәри нәглијјаты, електрик хәтләри васитәсилә вә галаг һалында көмрүк сәрһәдиндән маллар кечирилдикдә, бу графада "0" рәгәми јазылып.

Графа 8. "Малы алан"

Графада маллары алан һаггында ашағыдакы мә'лумат көстәрилир:

- харици мүәссисәнин ады, үнваны, ја да физики шәхсин сојады, ады, атасынын ады вә үнваны.

Графа 9. "Малијјә мәсәләләринин тәнзимләнмәсиндә мәс'ул шәхс"

Графада өдәниш әсасында харици тичарәт сөвдәләшмәси бағламыш мәс'ул шәхс һаггында мә'луматлар билдирилир:

- графанын ашағы һиссәсиндә "№" ишарәсиндән сонра һүгуи шәхсләрә ДСК тәрәфиндән верилмиш 7 рәгәмли вә ја физики шәхсләр үчүн көмрүк органлары тәрәфиндән верилмиш идентификасијасы кодлары;
- һүгуи шәхсин ады вә үнваны, ја ад физики шәхсин С.А.А, үнваны вә онун шәхсијјәтини тәсдиг едән сәнәд һаггында мә'лумат;
- сағ јухары күнчдә Баш Дөвләт Верки Мүфәттишлији тәрәфиндән верки өдәјичисинә верилмиш учот нөмрәси;

Графа, өдәнишсиз әсасда һәјата кечирилән сөвдәләшмәләр үзрә малларын кечирилмәси һалларында долдурулур.

Графа 11. “Тичарэт едэн өлкэ”

Графада дүңжа өлкөлөрүнүн Тәснифатына (3 сәйлы Әлавә) уҗуҥ олараг тичарэт едэн өлкәнин рәгәмлә истифадә олунап коду көстәрилик.

Графа 12. “Үмуми көмрүк дәјәри”

Графада әсас вә әлавә вәрәгләрин 45-чи графаларында көстәрилән маллар дәјәри үзрә алынмыш үмуми мәбләг бәјан олуноуш малларын үмуми көмрүк дәјәри кими көстәрилик.

Графа 14. “Бәјаннамәчи”

Графада маллары бәјан едән – декларант һаггында мә’лумат көстәрилик:

- саг јухары күнчдә һуғуи шәхсләр үчүн Дөвләт Статистика Комитәси (ДСК) вә ја физики шәхсләр үчүн көмрүк өрганлары тәрәфиндән верилмиш 7 рәгәмли идентификасија кодлары;
- бәјаннамәчинин ады вә үнваны (почт индекси көстәрилмәклә).

Графанын ашағы һиссәсиндә верки одәјичисинин учот нөмрәси, һәмин мүәссисә мүғавилә әсасында бәјаннамәчилик (брокер, васитәчи) фәалијјәти көстәрдији һалларда исә дөвләт көмрүк нәзарәти органлары тәрәфиндән, һәмин тәшкилатын бәјаннамәчи кими танынмасына сәләһијјәт верән лисензијанын нөмрәси вә верилдији тарих көстәрилик.

Графа 15. “Көндәрән өлкә”

Графада дүңжа өлкөлөрүнүн тәснифатына (3 сәйлы Әлавә) уҗуҥ көндәрән өлкәнин гыса ады көстәрилик.

Графа 15а. “Көндәрән өлкәнин коду”

Графада 3 сәйлы Әлавәдә көстәрилмиш дүңжа өлкөлөрүнүн тәснифатына уҗуҥ көндәрән өлкәнин рәгәмлә ифадә олунап коду көстәрилик.

Графа 16. “Мәншә өлкәси”

Графада дүңжа өлкөлөрүнүн тәснифатына уҗуҥ олараг малын мәншә өлкәсинин гыса ады көстәрилик. Ејни адлы маллар (ХИФ МН үзрә 9-чу рәгәм сәвијјәсиндә ејни чүр тәснифләшдирилән вә бу маллара мүнасибәтдә ејни бир көмрүк режими тәтбиг едилән) мүхтәлиф өлкәләрдә истәһсал олуноуда графада “мүхтәлиф” сөзү јазылыр.

Графа 17. “Тә’јииат өлкәси”

Графада дүңжа өлкөлөрүнүн Тәснифатына уҗуҥ олараг, тә’јииат өлкәсинин гыса ады көстәрилик (3 сәйлы Әлавә).

Графа 17а. “Тә’јинат өлкәсинин коду”

Графада дүнја өлкәләринин Тәснифатына ујғун тә’јинат өлкәсинин ғыса ады көстәрилер (3 сажлы Әлавә).

Графа 18. “Көндәрмә заманы нәглијјат васитәси”

Графанын сол жарымбөлмәсиндә нәглијјат васитәсинин сажы, бундан сонра исә бир һәрф тәртибиндә мәсафә бурахылмагла көмрүк сәрһәди бурахылыш мәнтәгәсинә апарылмаг үчүн малын јүкләндији нәглијјат васитәси һаггында мә’лумат (дәниз, ја да чај кәмисинин ады, һава кәмисинин рејс вә борт нөмрәси, дәмирјол вагонунун нөмрәси, јол нәглијјаты васитәләринин гејдијјат нөмрәси вә диһәр мә’луматлар) көстәрилер.

ЈКБ-дә бүтүн мә’луматлары көстәрмәк мүмкүн олмадыгда, “арһаја бах” ифадәси јазылмагла, она истинад едиләрәк, ЈКБ-нин 1-чи вә 4-чү вәрәгләринин арһа һиссәсиндә, нәглијјат васитәләринин нөмрәси, сәләһијјәтли шәхсин имзасы вә бәјаннамәчинин мөһүрү илә тәсдиг олунмагла көстәрилер.

Графанын сағ жарымбөлмәсиндә дүнја өлкәләринин Тәснифатына (3 сажлы Әлавә) ујғун нәглијјат васитәсинин мәнсуб олдуғу өлкәнин рәгәмли коду көстәрилер.

Графа 19. “Контејнер”

Графада:

- маллар контејнердә кечирилдикдә – “1” рәгәми
- маллар контејнердә кечирилмәдикдә – “0” рәгәми
јазылыр.

Графа 20. “Көндәрмә шәртләри”

Графанын биринчи жарымбөлмәсиндә көндәрмә шәртләринин Тәснифатына ујғун олараг (4 сажлы Әлавә) көндәрмә шәртләринин ики рәгәмли коду көстәрилер.

Графанын икинчи жарымбөлмәсинин сол һиссәсиндә чоғрафи мәнтәгә көстәрилмәклә көндәрмә шәртинин һәрфлә ифадә олунмуш ғыса һәрфи ады көстәрилер.

Үчүнчү жарымбөлмәдә гаршылыглы һесаблашманын тәтбиг үсулундан асылы олараг ашағыдакылар көстәрилер:

- “001” – гаршылыглы һесаблашма вәсаитин көчүрүлмәси јолу илә һәјата кечирилдикдә;
- “002” – аккредитив ачылмасы јолу илә;
- “003” – малын дәјәри өдәнилмәдикдә.

Графа өдәнишсиз әсасда һәјата кечирилән сөвдәләш-мәләр үзрә малларын кечирилмәси һалларында долдурулмур.

Графа 21. “Сәрһәддә нәглијјат васитәси”

Графанын сол жарымбөлмәсиндә нәглијјат васитәләринин сајы, бир һәрф тәртибиндә бош мәсафә бурахылмагла, маллары көмрүк әразисиндән кәнара апарачаг нәглијјат васитәси һаггында (дәниз вә ја чај кәмисинин ады, һава кәмисинин рејс вә борт нөмрәси, дәмирјолу вагонунун нөмрәси, јол нәглијјат васитәсинин гејдијјат нөмрәси вә с.) мә’луматлар көстәрилер.

Бүтүн мә’луматлары ЈКБ-дә көстәрмәк мүмкүн олмадыгда, “архаја бах” ифадәси јазылмагла, она истинад едиләрәк, ЈКБ-нин 1-чи вә 4-чү вәрәгәләринин арха һиссәсиндә нәглијјат васитәләринин нөмрәси, сәләһијјәтли шәхсин имзасы вә бәјаннамәчинин мөһүрү илә тәсдиг олунмагла көстәрилер.

Графанын сағ жарымбөлмәсиндә дүнја өлкәләринин Тәснифатына ујғун (3 сајлы Әлавә) нәглијјат васитәсинин мәнсуб олдуғу өлкәнин ики рәгәмли коду көстәрилер.

Бәјаннамәчидә маллары көмрүк әразиси һүдудларындан кәнара апарачаг нәглијјат васитәси һаггында мә’лумат олмадығы һалда (көмрүк нәзарәти алтында малларын јенидән јүкләнмәси заманы) графа долдурулмур.

Графа 22. “Валјута вә малларын үмуми фактура дәјәри”

Графанын сол жарымбөлмәсиндә 42-чи графада көстәрилмиш малларын фактура дәјәрини ифадә едән валјутанын рәгәмли коду валјуталарын Тәснифатына (5 сајлы Әлавә) ујғун олараг көстәрилер.

Фактура дәјәри бәјан олунан валјута, милли ганун-веричилијә ујғун олараг мүәјјән олунур.

Графанын сағ жарымбөлмәсиндә көстәрилән үмуми фактура дәјәри ЈКБ-нин әсас вә әлавә вәрәгәләринин 42-чи графаларында көстәрилән дәјәрләрин топланмасындан алыныр.

Графа 23. “Валјута мезәннәси”.

Графада ЈКБ көмрүк рәсмиләшдирилмәсинә гәбул олундуғу тарихә фактура дәјәринин бәјан олундуғу валјутанын Мәркәзи (милли) банк тәрәфиндән мүәјјән олунан мезәннәси көстәрилер.

Графада фактура дэжэри милли валјута илэ бэјан олунан Һалларда – “1” рэгэми јазылыр.

Графа 24. “Сөвдөлэшмэнин характери”

Графанын сол јарымбөлмэсиндэ сөвдөлэшмэнин характери Тэснифатына ујғун олараг (6 сајлы Әлавэ) сөвдөлэшмэ характеринин ики рэгэмли коду көстэрилиз.

Бу графада сөвдөлэшмэ характеринин ики рэгэмли кодундан эввэл көндэришлэрин хусуси шэртини характеризэ едэн әлавэ үчүнчү ишарэ көстэрилиз:

- “1” – харичи кредитлэр һесабына көндэришлэр;
- “2” – дөвлэт кредитлэри һесабына көндэришлэр;
- “3” – коммерсија кредитлэри һесабына көндэришлэр;
- “4” – биркэ мүэссисэлэрин, бејнэлхалг бирлик вэ тәшкилатларын низамнамэ фондунун вәсаити һесабына һәјата кечирилэн мал көндэришлэри;
- “7” – јени техника вэ технолокија нүмунэлэринин көндэришлэри.

Графа 25. “Сәрһәддә нәглијјат нөвү”

Графа 26. “Өлкә дахилиндә нәглијјат нөвү”

Графада нәглијјат васитэлэринин Тэснифатына ујғун (7 сајлы Әлавэ) нәглијјат васитәси нөвүнүн коду көстэрилиз.

Графа 27. “Јүкләмә/бошалтма јерлэри”.

Графада малларын јүкләмә јерлэри конкрет (шәһәр, рајон) көстэрилиз.

Графа 28. “Малијјә вә банк мә’луматы”

Графа 9-чу графада көстэрилэн һүгуи вә ја физики шәхс һаггында банк вә малијјә мә’луматлары, реквизи́тләрден һәр бири јени сәтирдән башланылмагла вә онлардан һәр биринин гаршысына нөвбәти сыра нөмрәси гојулмагла көстэрилиз:

1 – валјута нәзарәти сәнәдинин нөмрәси, ја да банкын идентификасија нөмрәси;

2 – банкын гысалдылмыш ады;

3 – 9-чу графада көстэрилэн һүгуи вә ја физики шәхсин милли валјута һесабынын нөмрәси;

4 – 9-чу графада көстэрилэн һүгуи вә ја физики шәхсин валјута һесабынын нөмрәси;

5 – верки өдәјичисинин Баш Дөвлэт Верки Мүфәт-тишлији тәрәфиндән верилмиш учот нөмрәси.

Графа пул һесаблашмалары нәзәрдә тутулмајан мүгавиләләр үзрә мал кечириләчәк һалларда долдурулмур. Бу графада мөвчуд ганунверичилијә мұвафиг олараг валјута нәзарәти мәгсәди үчүн лазым олан мә'луматлар да көстәрилә биләр.

Графа 29. "Сәрһәддәки көмрүкхана"

Графада фәалијјәт бөлкәси көмрүк сәрһәдди бурахылыш мәнтәгәсиндә јерләшән көмрүк органы (көмрүкхана) көстәрилир. Сағ јухары күнчдә көмрүк рәсмиләшдирилмәсини һәјата кечирән бөлмәнин көмрүк органлары вә онларын структур бөлмәләринин милли Тәснифатына ујғун (11 сәјлы Әлавә) коду көстәрилир.

Графа 30. "Маллара бахыш јери"

Малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәси дөврүндә онларын мүвәггәти сахланч анбарында јерләшдирилмәси замаиы долдурулур.

Графада мүвәггәти сахланч анбарыны тә'сис етмиш көмрүк органынын коду көстәрилир.

Әкәр малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәси диқәр јердә апарыларса, о һалда графада белә малларын һесабатыны апаран мүвәггәти сахланч анбарынын нөмрәси көстәрилир.

Графа 31. "Јүк јерләри вә малларын тәсвири"

Маркалама вә мигдар – контејнерләрин нөмрәси, малларын тәсвири"

Графада малларын тичарәтдә истифадә олунан адлары вә онларын моделләри, типләри, өлчүләри, ДӨСТ-ләри, параметрли вә с. дахил олмагла онларын техники характеристикалары көстәрилир ки, онлар да бәјан олунан маллары ХИФ МН үзрә тәснифат гәјдаларына ујғун олараг хариичигтисади фәалијјәтин мал номенклатурасынын (ХИФ МН) 9-чу рәгәм сәвијјәсиндә ејни чүр тәснифләшдириләрәк, мүәјјән мал мөвгәјиндә тәснифинә имкан верир.

Бәјан олунан малларын ХИФ МН-дәки мал мөвгеләринин үмуми ады алтында көстәрилмәсинә јол верилмир.

Сонра јүк јерләрини сајы вә нөвү, онларын маркаланмасы һагында мә'луматлар көстәрилир. Контејнерләрдә апарылан маллар үчүн, графанын сағ јухары һиссәсиндә контејнерләрин сајы вә бир һәрф тәртибиндә бош јер бурахылдыгдан сонра онун нөмрәси көстәрилир.

Әкәр бу графада бәжан олуан маллар жүк јерини вә ја контејнери там долдурмурса, бу ыагда графада “гутунун бир ыиссәси”, “контејнерин бир ыиссәси” вә с. кәстәрилик.

Тариф тәнзимләнмәси үчүн графанын ашағы сағ күнчүндә хусуси ајрылмыш саһәдә малын мигдары, ХИФ МН үзрә өлчү ваһидинин ғысадылмыш ады јазылмагла кәстәрилир.

Әлава вәрәгәләрдә долдурулмамыш “Малын тәсвири” графаларына хәтт чәкиләрәк чызылыр.

Графа 32. “Мал №” (малын нөмрәси)

Графада 31-чи графада бәжан олуан малын сыра нөмрәси кәстәрилир.

Графа 33. “Малын коду”

Биринчи јарымбөлмәдә малларын ХИФ МН үзрә 9 рәгәмлик кодлары кәстәрилир.

Код структурана көрә һәрф тәртибиндә бош јер бурахылмадан вә диқәр ајырычы ишарәләр олмадан јазылыр. Бу мәрьәләдә мүвәггәти оларағ графанын кәнарындакы сағ јарымбөлмә еһтијат графа кими сахланылыр.

Графа 34. “Мәншә өлкәсинин коду”

Дүңја өлкәләринин Тәснифатына ујғун графада (ХИФ МН үзрә 9-чу рәгәм сәвијјәсиндә ејни чүр тәснифләшдирилән вә бу маллара мүнасибәтдә ејни бир көмрүк режими мүәјјән олуан) бәжан олуан ејни адлы малларын мәншә өлкәсинин рәгәмлик коду кәстәрилир.

Әкәр бу маллар ејни адлыдырса (ХИФ МН үзрә 9-чу рәгәм сәвијјәсиндә ејни чүр тәснифләшдирилән вә бу маллара мүнасибәтдә ејни бир көмрүк режими мүәјјән олунмушдурса), лакин мәншәчә мүхтәлиф өлкәниндирсә, белә ыалда графада “000” кәстәрилир.

Бир нечә адда маллар бәжан олунаркән, дүңја өлкәләринин Тәснифатына ујғун оларағ әлава вәрәгәләрдә малларын һәр биринин мәншә өлкәсинин коду кәстәрилир.

Графа 35. “Брутто чәки (кг)”

Графада малларын габлашдырма васитәсилә бирликдә үмуми чәкиси килограмла кәстәрилир. Әкәр үмуми чәки бир килограмдан чоһдурса, онда јуварлаглашдырма гәјдасы үзрә һәммин чәки там әдәдә гәдәр јуварлаглашдырылыр.

Графа 36. “Преференсия” “Имтијаз”

Графа көмрүк тәдијјәләринин өдәниши үзрә хусусијјәтләр, ја да күзәшtlәрә әсас верән милли Тәснифата (12 сәјлы Әлавә) ујғун оlaraг дөлдүрүлүр.

Графа 37. “Проседура” “Үсул”

Графада бәјан олунмуш көмрүк режиминә ујғун малларын кечирилмә проседураларынын 6 рәгәмли кодү көстәрилиз. Биринчи ики рәгәм малларын көмрүк сәрхәдиндән кечирилмә проседуралары Тәснифатына ујғун биринчи ики сәјлы Әлавәсиндәки көмрүк режиминин кодуну көстәрир. Әкәр әввәлки көмрүк режими мәлумдурса, икинчи ики рәгәм һәмин режимин кодуну көстәрир. Әввәлки көмрүк режими намә’лум өлдүгда, ја да олмадығы һалларда “00” көстәрилиз.

Алты рәгәмли кодун сонунчу ики рәгәми бәјан олунан көмрүк режиминә мұвафиг Тәснифатын икинчи бөлмәсинә (2 сәјлы Әлавә) әсасән, малларын кечирилмә хусусијјәтини көстәрир. Әкәр Тәснифатын икинчи бөлмәсиндә нәзәрә тутулмуш хусусијјәтләр јохдурса, бу һалда “00” көстәрилиз.

Графа 38. “Нетто (кг)” “Чәки” “Халис (кг) чәки”

Графада малларын габлашдырылма васитәси нәзәрә алынмадан онларын халис чәкиси килограмла көстәрилиз. Әкәр үмуми чәки бир килограмдан чохдурса, онда јуварлаглашдырма гәјдасы үзрә һәмин чәки там кәмијјәтә гәдәр јуварлаглашдырылыр.

Графа 39. “Квота”

Мигдарына мәһдудијјәт мұәјјән олунмуш маллар үчүн долдүрүлүр.

Графада, алынмыш лисензија әсасән ајрылмыш квотанын галығы өлчү ваһиди илә көстәрилиз. Квота галығынын тә’јини заманы бәјан олунан мал һиссәси нәзәрә алынмыш.

Графа 40. “Үмуми бәјаннамә/әввәлки сәнәд”

Бәјан олунан көмрүк режиминдән әввәл диқәр көмрүк режиминин олдуғу (мал мұбадиләси әмәлијјатларында – гаршылыгы мал көндәришләри) һалларда, вә ја мұвәгтәти, натамам (ордерли көндәриш) дөврү, үмуми бәјаннамәләрин тәгдим олунмасы заманы дөлдүрүлүр.

Графада әввәлки бәјаннамәнин нөмрәси көстәрилиз.

Графа 41. “Әлавә өлчү ваһидләри”

Графада ХИФ МН үзрә 31-чи графада әлавә өлчү ваһидләри илә бәјан олунмуш малларын мигдары вә онун өлчү ваһидинин гыса ады көстәрилиз.

Графа 42. “Малын фактура дәјәри”

Графада мөвчуд ганунверичилијә ујғун олага, 22-чи графада көстәрилмиш, валјута илә 31-чи графада бәјан олуиуш малларын фактура дәјәри көстәрилир.

Графа 44. “Әлавлә мә’лумат/тәгдим олуиан сәнәдләр”

Графада һәр реквизиит јени сәгирдән башланмагла, гаршысына сыра нөмрәси гојулмагла ашағыдакылар көстәрилир:

1. – лисензијанын нөмрәси вә верилдији тарих, һабелә онун фәалијјәт мүддәти;
2. – нәглијјат сәнәдинин нөмрәси;
3. – дашынма чәдвәлинин нөмрәси вә тарихи;
4. – мүгавиләнин (контрактын, сазишин вә с.) нөмрәси вә тарихи;

Әкәр мөвчуд ганунверичилијә ујғун олага милли валјута илә бејнәлхалг һесаблашмалары апармаг үчүн хусуси һесабын ачылмасы тәләб олунурса, мүгавиләнин тарих вә нөмрәсиндән сонра хусуси символ “*” вә милли валјута илә харичи шәхслә һесаблашманы апаран мүвәккил банкын спесификасија нөмрәси көстәрилир.

5. – әсас контракт, мүгавилә, сазиш вә с. олан әлавләрин нөмрәси вә верилдији тарих;
6. – диқәр дәвләт органларынын (онларын ады көстәрилмәклә), бу органларын маллара нәзарәти лазым олан һалларда вердији ичазәнин тарихи вә нөмрәси;
7. – малларын көмрүк әразисиндән харичдә е’малына верилән лисензијанын нөмрәси вә верилдији тарих, һабелә онун фәалијјәт мүддәти;

8. – малларын мәншә сертификатлары һағында мә’лумат;

9. – көмрүк өдәнишләринин алынмасындан азад олмаг һағында һөкүмәт, дәвләт гәрарларынын ады, нөмрәси вә верилдији тарих дә дахил олмагла, верилән лисензијаларын, диқәр ичазәләрин нөмрәләри вә верилдији тарих.

Бүгүн мә’луматлары бланкда көстәрмәк мүмкүн олмадыгда “архаја бах” ифадәси јазылмагла, она истинад едилир вә јухарыдакы мә’луматлар ЈКБ-нин биринчи вә дөрдүнчү вәрәгләринин архасында көстәриләрәк, бәјаннамә-чинин мөһүрү илә тәсдиг олунур.

Графа 45. “Көмрүк дэјери”

Графа 31-чи графада бэјан олунаң малларың көмрүк дэјери көстэрилер. Көмрүк дэјери көстэрилэң валјута милли ганунверичилијэ ујғун оларағ мүэјјэң олунур.

Графа 46. “Статистик дэјер графада бэјан олунаң малларың статистик дэјери АБШ доллары илэ көстэрилер.

Графа 47. “Көмрүк рүсумлары вэ јығымларының һесаблианмасы”

Гүввэдэ олан мөвчуд ганунверичилијэ ујғун оларағ, һеч бир көмрүк өдэниш нөвүнэ чэлб олунмајан, бэјан олунан маллар истисна олунмагла, галан бүтүн Һалларда ЖКБ-нин рэсмилэшдирилмэси заманы 47-чи графа долдурулу.

ЖКБ-нин 47-чи графасының бүтүн сүтунлары долдурулу. Бу заман сүтунларда јазылмыш рэгэмлэр вэ һәрфлэр арасында һәрф тэртибиндэ бош јер бурахылмалыды. Экэр сүтунларда ејни заманда рэгэмли вэ символлу ишарэлэр оларса, онлар арасында да һәрф тэртибиндэ бош јер бурахылмасына јол верилмир. Һесаблианмыш көмрүк өдэнишлэринин мәблэғи МДБ иштиракчылары – дөвлэтлэринин милли банкларында тэтбиг олунан гаддалара ујғун оларағ јуварлағлашдырылу.

47-чи графаның ајры-ајры сүтунларының долдурулмасы:

“Нөв” сүтунунда көмрүк өдэнишлэринин Тэснифатына (8 сажлы Элавэ) ујғун оларағ көмрүк өдэниши нөвүнүн коду көстэрилер.

“Һесабламаја әсас” сүтунунда ашағыдакылар көстэрили:

- 38-чи графада вэ ја 31-чи графаның ашағы сағ күнчүндэ вэ ја 41-чи графада мигдары көстэрилэң мала мүнәсибәтдэ көмрүк өдэнишлэри дәрәчәсинэ ујғун оларағ бир әмтә ваһиди илэ мүэјјэң едилмиш өлчүдэ тэтбиг олунан көмрүк өдэнишлэри дәрәчәси;
- ихрач көмрүк рүсумунун һесаблианмасы үчүн ЖКБ-нин 45-чи графасында көмрүк дэјери көстэрилэң мала вэ ја көмрүк рэсмилэшдирилмәсинэ көрә көмрүк јығымларының һесаблианмасы үчүн 12-чи графада үмуми көмрүк дэјери көстэрилэң мала мүнәсибәтдэ тэтбиг олунан көмрүк дэјериндәң фаизлэ көмрүк өдэнишлэри дәрәчәси.

Бу сүтунда жалныз рэгэмли ишарэлэр көстэрилер.

“Мэблэг” сүтунунда малларың көмрүк дәјери ифадэ олунан валјута илэ һесаблаңмыш, өдэңилэчэк көмрүк өдэңишлэриңиң мэблэги көстэрилер.

“ӨҮ” өдэңиш үсулу сүтунунда өдэңиш үсулунун ики рэгэмли вэ ја һәрфи кодлары мөвчуд көмрүк тәдијјэлэриңиң өдэңиш шәртлэри вэ үсулундан асылылығ гәјдаларына (10 сајлы Әлавә) ујғун олараг көстэрилер:

- 01, вэ ја “Нһ” – банк васитәсилә нағдсыз һесаблашма;

- 02, вэ ја “КК” – көмрүк кассасына нағд өдэңилмишдир;

- 03, вэ ја “ӨМ” – өдэңишә мөһләт верилмишдир;

- 04, вэ ја “ӨМУ” – көмрүк өдэңишлэриңиң өдэңилмәси үзрә мөһләт мүддәти узадылмышдыр;

- 05, вэ ја “Шһ” – көмрүк өдэңишлэриңдә шәрти һесаблаңма олунмушдыр;

- 06, вэ ја “ТӨ” – өдэңиш гаршылығлы һесаблашма әсасында апарылмышдыр.

“Һесабламаның тәфсилаты”

Графада һәр бир көмрүк өдэңиш нөвүнүн коду әјрыча гејд едилер, ЈКБ-ниң әсас вәрәги вэ һәр бир әлавә вәрәги үзрә өдэңишләрдән ибарәт – өдэңиш мэблэги, һабелә валјуталарың вэ валјута мезәннэлэриңиң кодлары јазылыр.

Көмрүк өдэңишлэриңиң өдэңилмәси, көмрүк дәјери көстэрилән валјутадаң фәргли олаң һалларда өдәңиш көмрүк өдэңишлэриңиң мэблэги 47-чи графаның “Мэблэг” сүтунунда көстэрилән мэблэгиң өдэңиш валјутасы мезәннәси ЈКБ-ниң көмрүк рәсмиләшдирилмәсинә гәбул олундуғу күндән МДБ дөвләтлэриңиң Мәркәзи (милли) Банкы тәрәфиндән мүәјјән етдији валјутаның мезәннәсинә көрә јенидән һесабланыр.

Өдэңиш валјутасы әсасында јенидән һесабланаараг алынмыш көмрүк өдэңиши мэблэги МДБ иштиракчылары-дөвләтлэриңиң Мәркәзи (Милли) банкларында тәтбиг олунан јуварлағлашдырма гәјдаларына ујғун олараг апарылыр.

Әкәр 47-чи графаның “ӨҮ” (өдэңиш үсулу) сүтунунда – “05” ишарәси көстэриләрсә, белә һалларда бу көмрүк өдэңиши нөвү үзрә “В” графасы долдурулмур.

“В” – графасының долдурулмасы заманы бүтүн элементләр бир-бириндән дефис “-” ишарәси илэ әјрылыр вэ

элементләр дахилиндә символ тәртибиндә бош јер гојулмасына јол верилмир.

Көмрүк өдәнишләринин өдәнилмәси заманы, көмрүк өдәнишләринин өдәнмәси үзрә мә'луматлар "В" графасында ашағыдакы схем үзрә формалашыр:

99 – 9999999999-99 – бурада

1- сәјлы элемент 8 сәјлы Әлавәдә көстәрилән көмрүк өдәнишләринин Тәснифатына ујғун олараг көстәрилән өдәниш нөвүнүн ики рәгәмли кодуну;

2- сәјлы элемент көмрүк өдәниши өдәниләчәк өдәнчин мигдарыны;

3- сәјлы элемент исә милли валјутанын үч ишарәли рәгәмли кодларыны – көстәриләр.

Көмрүк өдәнишләринин өдәниш үзрә мүддәтинин узадылмасы вә ја өдәнишә мөһләт верилдији һалларда "В" графасы ашағыдакы схем үзрә формалашыр:

99-9999999999-999-99 – бурада:

1 – сәјлы элемент, өдәниш мүддәтинин узадылмасы вә ја өдәнишә мөһләт верилмәсиндә истифадә олуан тәсдиг олуномш көмрүк өдәнишләринин Тәснифатына ујғун олараг өдәниш нөвүнүн ики ишарәли рәгәмли кодуну;

2 – сәјлы элемент, тә'минат валјутасы илә көстәрилән мүддәтин узадылмасы ја да өдәнишә мөһләт үчүн алыначаг көмрүк өдәниши өдәнчинин мигдарыны;

3 – сәјлы элемент валјуталарынын Тәснифатына ујғун олараг көмрүк өдәнишинин өдәнмәсинин тә'мин едән валјутанын үч рәгәмли кодуну;

4 – сәјлы элемент көмрүк өдәнишләринин өдәнилмәсинә тә'минат нөвләринин Тәснифатына (9 сәјлы Әлавә) ујғун олараг, көмрүк өдәнишләрини тә'мин едән нөвләрин ики ишарәли рәгәмли вә ја һәрфи кодларыны көстәрил.

"Тә'минат валјутасы" ашағыдакыларды:

- көмрүк өдәнишләринин өдәнилмәси мүддәтинин узадылмасы вә ја өдәнилмәжә мөһләт верилмәси заманы мүвәккил банкын вә ја диқәр мүәссисәнин зәманәтиндә көстәрилән валјута мәбләгини;
- киров маллара вә нәглијјат васитәләринә көмрүк өдәнишләринин өдәнч мүддәтинин узадылмасы, ја да өдәнилмәжә мөһләт верилмәси заманы һәмин малларын көмрүк дәјәрини көстәрән валјутаны;

- көмрүк өдөнишлеринин өдөнч мүддөтинин узадылмасы вә ја өдөнилмәжә мөһләт верилмәси заманы көмрүк органынын депозитинә кечирилмәси үчүн һесаблинмыш мәбләғ – јә’ни депозитә кечирилмиш пул вәсаити валјутасыны билдирирләр.

Графа 48. “Өдөнишләрә мөһләт”

Графада көмрүк өдөнишлеринин өдөнилмәсинин узадылмасы вә өдөнилмәжә верилмиш мөһләтин сон мүддәти алты рәгәмлә (99.99.99) көстәрилер. Нөгтәләр васитәсилә бир-бириндән ајрылан, һәр бир рәгәм чүгү мұвафиг оларағ – күнү, ајы вә или билдирир.

Графа 50. “Вәкаләт верән”

Графада “ЈКБ вә онун әлавә вәрәгләриндә көстәрилән мә’луматлары тәсдиг едирәм” ифадәси јазыларағ бәјаннамәчинин (јүк көндәрәнин) имзасы вә мөһрү илә тәсдиг олунур.

Графа 54. “Јер вә тарих”

Графада ЈКБ-нин долдурулдуғу јер вә тарих, 14-чү графада көстәрилән тәшкилат тәрәфиндән малларың бәјан олунмасына вәкаләти – сәләһијјәти олап шәхсин ады вә сојады, тутдуғу вәзифә, онун шәхси имзасы, мүәссисәнин – бәјаннамәчинин телефон вә телетәјп нөмрәси көстәрилер.

ЈКБ-дә көстәрилән мә’луматлар мүәссисәнин рәсми мөһрү илә тәсдиг олунур.

2.4 Көмрүк органы тәрәфиндән графаларын долдурулмасы гәјдалары

Графа 7. “Сорғу нөмрәси”

Графада ашағыдакы схем үзрә көмрүк рәсмиләшдирилмәсинә гәбул едилән ЈКБ-нин гејдијјат нөмрәси көстәрилер:

99999 / 9 / 99 / 9999, бурада:

1– сәјлы элемент, көмрүк органлары вә онларын структур бөлмәләринин милли Тәснифатына ујғун оларағ, көмрүк рәсмиләшдирилмәсини һәјата кечирән көмрүк органынын кодуну;

2– сәјлы элемент, ЈКБ-нин көмрүк рәсмиләшдирилмәсинә гәбул олундуғу илин сон рәгәмини;

3– сәјлы элемент, чари ајын сыра нөмрәсини;

4– сәјлы элемент исә мұвафиг көмрүк органы тәрәфиндән рәсмиләшдирилмиш ЈКБ-нин сыра нөмрәсини билдирирләр.

Элавә вәрәгләр тәтбиг олуна һалларда “А” графасының ашағы һиссәсиндә 33-чү графаның үзәриндә әсас ЖБ вәрәгиниң гејдијјат нөмрәси көстәрилер.

Графа Д.

Графаја көмрүк органының штамп вә мөһүрү вурулур. Лазым олан һалларда исә көмрүк пәзарәти нәтичәләрини әкс етдирән башга гејдләр олуна.

ЖБ-нин арха тәрәфиндә элавә мә’луматлар јазыларкән мәс’улијјәтли шәхс тәрәфиндән штамп вә ја мөһүр вурулмасы зәруридир.

Графа С.

ЖБ-нин бу графасы көмрүк органы тәрәфиндән техноложии гејдләр үчүн истифада олуна биләр.

3. Сәрбәст дөвријјә бурахылыш көмрүк режими алтында јерләшдирилән маллар үчүн јүк көмрүк бәјаннамәсиниң долдурулмасы гәјдалары.

3.1 Бәјаннамәчи ЖБ-нин ашағыдакы графаларыны долдурур:

- рәгәмлә көстәрилән: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 14, 15, 15а, 16, 17, 17а, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 53, 54;

- һәрфлә көстәрилән: - В
3, 4, 5, 6, 9, 11, 12, 14, 15, 15а, 16, 17, 17а, 19, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 46, 48, 54

А вә В графалары ихрач көмрүк режими алтында јерләшдирилән маллар үчүн јүк көмрүк бәјаннамәсиниң долдурулмасына ујғун гәјдада долдурулур (бу Тә’лиматың 2,3 бөлмәси).

3.2 Көмрүк органының вәзифәли шәхси тәрәфиндән 7, 43, Д вә С графалары долдурулур.

7, Д вә С графалары ихрач режими алтында јерләшдирилән маллар үчүн јүк көмрүк бәјаннамәсиниң долдурулмасы гәјдаларына ујғун олараг јеринә јетирилир (бөлмә 2.2).

Графа 43. “Көмрүк дәјәри сәъвләриниң дүзәлдилмәси әламәти”.

Графада – биринчи һалда:

- әкәр көстәрилән көмрүк дәјәриндә дүзәлиш олмашса – “0” рәгәми;

- әкәр көстәрилән көмрүк дәјәриндә дүзәлиш олмашурса – “1” рәгәми көстәрилер.

Икинчи Һалда:

- көмрүк дәјәринин тә’јини Тәснифатына (13 сәјлы Әлавә) ујғун олараг тә’јинат методунун нөмрәси көстәрилер.

3.3 Бәјаннамәчи тәрәфиндән графаларын долдурулма гәјдалары.

Графа 1. “Бәјаннамәнин типини”

Графанын биринчи жарымболмәсиндә малларын кечирилмә истигамәти – “ИД” көстәрилер.

Графанын икинчи жарымболмәсиндә малларын көмрүк сәрәддиндән кечирилмә үсуллары Тәснифатына ујғун олараг көмрүк режиминин ики рәгәмли коду көстәрилер.

Графанын үчүнчү жарымболмәсиндә ашағыдакылар:

“1” – идхалатчы тәрәфиндән идхал олунан мәһсул өз еһтијачы үчүн нәзәрдә тутулдуғда;

“0” – идхалатчы тәрәфиндән идхал олунан мәһсул өз еһтијачы үчүн нәзәрдә тутулмадығда јазылыр.

Графа 2. “Малы көндәрән”

Графада маллары көндәрән һаггында мә’лумат

- харици мүәссисәнин ады вә үнваны, ја да физики шәхсин С.А.А вә үнваны – көстәрилер.

Графа 8. “Малы алан”

Графада маллары алан һаггында ашағыдакы мә’луматлар көстәрилер:

- сағ јухары күнчдә һуғуғи шәхсләр үчүн ДСК, ја да физики шәхсләр үчүн көмрүк органлары тәрәфиндән 7 ишарәли ејниләшдирмә кодлары;
- һуғуғи шәхсин ады вә үнваны, ја да физики шәхсин сојады, ады, атасынын ады, үнваны вә шәхсијјәтини тәсдиғ едән сәнәд һаггында мә’лумат;
- сол ашағы күнчдә һуғуғи шәхсләр үчүн тәшкилатын гејдијјаты һаггында

Азәрбајчан Республикасы Әдлијјә Назирлији тәрәфиндән верилмиш шәһадәтнамә, физики шәхсләр үчүн исә верки мүфәттишлији тәрәфиндән саһибкарлығ фәалијјәтини һәјата

кечирмәк үчүн верилмиш лисензијанын нөмрәси вә верилмә тарихи көстәрилик.

Графа 18. “Көндөрмә заманы нәглијјат васитәси”

Графанын сөл жарымбөлмәсиндә нәглијјат васитәләринин сајы көстәрилик. Бундан сонра символ тәртибиндә бош јер бурахылараг, көмрүк рәсмиләшдирилмәсини апарачаг фәалијјәт бөлкәси көмрүкханасына маллары кәтирән нәглијјат васитәси һаггында (дәниз ја да чај кәмисинин, һава кәмисинин рејс вә борт нөмрәләри, дәмирјолу вагонунун нөмрәси, јол нәглијјаты васитәсинин гејдијјат нөмрәси вә буна охшар мә’лумат) мә’лумат көстәрилик.

Бланкта бүтүн мә’луматлары көстәрмәк мүмкүн олмадыгда, “архаја бах” ифадәси јазылмагла она истинад едиләрәк, ЈКБ-нин биринчи вә дөрдүнчү вәрәгәләринин арха тәрәфиндә нәглијјат васитәләринин нөмрәси көстәриләрәк сәләһијјәтли шәхсин имзасы вә бәјаннамәчинин мөһүрү илә тәсдиг олунар.

Сағ жарымбөлмәдә дүнја өлкәләринин Тәснифатына ујғун олараг васитәсинин мәнсуб олдуғу өлкәнин рәгәмли коду көстәрилик.

Графа 20. “Көндөрмә шәртләри”

Биринчи вә икинчи жарымбөлмә малларын ихрачында олдуғу кими долдурулуру. Бу графанын үчүнчү жарымбөлмәси ашағыдакы гәјдада долдурулуру:

- “100” – малын дәјәри әввәлчәдән өдәнилмишдир;
- “110” – малын дәјәринин бир һиссәси әввәлчәдән өдәнилмишдир;
- “120” – малын дәјәри өдәнилмәмишдир;
- “130” – мал кредит һесабына идхал олунар;
- “200” – малын дәјәри кредит һесабына әввәлчәдән өдәнилмишдир;
- “210” – малын дәјәринин бир һиссәси кредит һесабына әввәлчәдән өдәнилмишдир;
- “220” – малын дәјәринин өдәнилмәси үчүн аккредитив ачылмышдыр.

Әкәр маллар кредит һесабына кәтириләрсә, белә һалларда јухарыда көстәрилән рәгәмләрин (сөзләрин) – кодларын әвәзинә ајрылмыш кредит әсасында һәр бир ај үзрә банк тариф дәрәчәсинин фаизи јазылыр.

Графа 21. "Сәрхәддә нәглијјат васитәси"

Графанын сол жарымбөлмәсиндә бәјан олуан малларын бејнәлхалг дашымасыны һәјата кечирмиш нәглијјат васитәси һагтында мә'лумат (дәниз ја да чај кәмисинин ады, һава кәмисинин рејс вә борт нөмрәләри) јазылыр.

Бүгүн мә'луматлары ЈКБ бланкларында көстәрмәк мүмкүн олмадыгда, "архаја бах" ифадәси јазылмагла, она истинад едиләрәк ЈКБ-нин 1-чи вә 4-чү вәрәгләринин арха тәрәфиндә нәглијјат васитәләринин нөмрәси көстәрилмәклә, сәләһијјәтли шәхсин имзасы вә бәјаннамәчинин мөһүрү илә тәсдиг олунар.

Сағ жарымбөлмәдә дүңја өлкәләринин Тәснифатына ујғун олараг нәглијјат васитәсинин мәнсуб олдуғу өлкәнин рәгәмли коду көстәрилик.

Графа 27. "Јүкләмә/бошалтма јерләри"

Графада малын конкрет бошалдылдығы јер (шәһәр, рајон) көстәрилик.

Графа 34. "Мәншә өлкәсинин коду"

Графада дүңја өлкәләринин Тәснифатына ујғун олараг ејни адлы бәјан олуан малларын (ХИФ МН үзрә 9-чу ишарә сәвијјәсиндә ејни чүр тәсниф олуан вә бу маллара мүнәсибәтдә ејни бир көмрүк режими мүәјјән олунамшса, мәншә өлкәләринин рәгәмли коду көстәрилик.

Әкәр бу маллар ејни адлыдырса (ХИФ МН үзрә 9-чу ишарә сәвијјәсиндә ејни чүр тәсниф олуан вә бу маллара мүнәсибәтдә, онлара ејни бир көмрүк режими мүәјјән олунамшса), лакин мәншәчә мүхтәлиф өлкәләрә мәнсубдурса, белә һалларда графада "000" көстәрилик.

Бир нечә адда маллар бәјан олуан заман дүңја өлкәләринин Тәснифатына ујғун олараг әләвә вәрәгләрдә малларын һәр биринин мәншә өлкәләринин рәгәмли коду көстәрилик.

Графа 47. "Көмрүк рүсумлары вә јығымларынын һесаблаңмасы"

Графанын долдурулма гајдасы 2.3 бәндиндә көстәрилән гајдалар кимидир.

"Һесаблаңма үчүн әсас" сүтунунда ашағыдакылар көстәрилик:

- дэјэрдэн фаизлэ көмрүк өдөниши дэрэчэлэри тэтбиг олунан маллар үзрэ графа 45-дэ көстөрилэн көмрүк дэјэри;
- чэки ваьидиндэн көмрүк өдөниши дэрэчэлэри тэтбиг олунан маллар үзрэ графа 38-дэ көстөрилэн неттө-халис чэки;
- тэгдим олунмуш мигдардан көмрүк өдөниш дэрэчэси тэтбиг олунан маллар үзрэ – 31-чи графанын сағ ашағы жарымбөлмөсиндө вэ ја 41-чи графасында көстөрилэн мигдар;
- көмрүк өдөнишлэри көмрүк дэјэри мәблөгиндэн фаизлэ вэ дикэр көмрүк өдөнишлэри илэ мүэјјэн олунан маллар үзрэ көмрүк дэјэри мәблөги вэ көстөрилэн өдөниш көстөрилер.

Графа 50. “Вөкалэт верән”

Графада “ЖКБ-дө вэ әлавө вәрәгләрдө көстөрилән мә’луматлары тәсдиг едирәм” јазылыр, ифадә бәјаннамәчинин (јүкү аланын) имза вэ мөһүрү илэ тәсдиг олунур.

Графа 53. Көмрүкхана вэ тә’јинат өлкәси”

Графада көмрүк рәсмиләшдирилмәси үчүн маллары дахили көмрүкханаја кәтирмәјә әсас верән көмрүк транзити сәнәдләри һаггында мә’лумат (һәр реквизиити јени сәтирдән башламалы вэ онларын һәр биринин гаршысына сыра нөмрәси ғојулмалы) көстөрилер:

- көмрүк сәрәдиндә көмрүк органы тәрәфиндән тәртиб олунмуш дашынма чәдвәлинин нөмрәси;
- Бејнәлхалг Јол Дашымалары (БЈД) китабчасынын нөмрәси вэ верилдији тарих.

*Јук көмрүк бәјаннамәсинин долду-
рулмасы һаггында тә’лимата
1 сајлы Әлавә*

Лүк көмрүк баяннамасы

1 Көмүрхана үчүн түзө	2. Көндөрөн/ахрчатчы №		1. Баяннаманын тиби	
	Гейдијат № тарых		3. Элава вараг	4. Лүкүн хусусијети
	8. Алава/ахрчатчы №		5. Мал ад. Умуун сајы	
	Гейдијат № тарых		6. Јерлерин сајы	
	14. Декларант/тамсилчи №		7. Соргу номери	
	Гейдијат № тарых		9. Малијја танзимланмасына мас'уп шах №	
	18. Көндөрөн заманы нагпијат васитеси		10. 1-чи та'јинат өлкөсү	11. Тич. өлкө
	21. Сарнада нагпијат васитеси		12. Умуун көмрүк дөјөрү	13.
	25. Сарнада нагпијат вәлијат нөвү		14. Көндөрөн өлкө	15. Көндөрөн өлкөсүн код
	29. Сарнадаки көмүрхана		16. Манша өлкөсү	17. Та'јинат өлкөсүн код
31. Лүк јерлери малларын тасвири	32. Мал №		20. Көндөрөн шартлери	
	33. Малын коду		22. Валјута вә малларын үмүи фактура дөјөри	
	34. Манша өлкөсүн код		23. Валјута мәзәниси	
	35. Брутто чакиси (кг)		24. Сөвдәлашмәнин хусусијети	
	36. Күзәшпләр		25. Сарнада вәлијат нөвү	
	37. Режим		26. Өлкө дах. нагл. нөвү	
	38. Нетто чакиси (кг)		27. Јүкләниә /бошалтма јерлери	
	39. Квота		28. Малијја вә банк мәлүматлары	
	40. Умуун баяннамә/әввалки сәнад		29. Сарнадаки көмүрхана	
	41. Элава өлчү вә инди		30. Мала бахыш јери	
44. Элава мә'лумат/ тәхлим олунан сәнавләр	42. Фактура дөјөри		31. Лүк јерлери малларын тасвири	
	43.		32. Мал №	
	44. Көмүк дөјөри		33. Малын коду	
	45. Статистик дөјөр		34. Манша өлкөсүн код	
	46. Статистик дөјөр		35. Брутто чакиси (кг)	
	47. Көмүк дөјөри		36. Күзәшпләр	
	48. Көмүк дөјөри		37. Режим	
	49. Көмүк дөјөри		38. Нетто чакиси (кг)	
	50. Көмүк дөјөри		39. Квота	
	51. Көмүк дөјөри		40. Умуун баяннамә/әввалки сәнад	
47. Көмүк рүсүм вә јыгымла-рыннын һесабыла-масы	52. Транзит өлкөсүн код		41. Элава өлчү вә инди	
	53. Транзит өлкөсүн код		42. Фактура дөјөри	
	54. Транзит өлкөсүн код		43.	
	55. Транзит өлкөсүн код		44. Көмүк дөјөри	
	56. Транзит өлкөсүн код		45. Статистик дөјөр	
	57. Транзит өлкөсүн код		46. Статистик дөјөр	
	58. Транзит өлкөсүн код		47. Көмүк дөјөри	
	59. Транзит өлкөсүн код		48. Көмүк дөјөри	
	60. Транзит өлкөсүн код		49. Көмүк дөјөри	
	61. Транзит өлкөсүн код		50. Көмүк дөјөри	
52. Заманот	62. Транзит өлкөсүн код		51. Транзит өлкөсүн код	
	63. Транзит өлкөсүн код		52. Транзит өлкөсүн код	
	64. Транзит өлкөсүн код		53. Транзит өлкөсүн код	
	65. Транзит өлкөсүн код		54. Транзит өлкөсүн код	
	66. Транзит өлкөсүн код		55. Транзит өлкөсүн код	
	67. Транзит өлкөсүн код		56. Транзит өлкөсүн код	
	68. Транзит өлкөсүн код		57. Транзит өлкөсүн код	
	69. Транзит өлкөсүн код		58. Транзит өлкөсүн код	
	70. Транзит өлкөсүн код		59. Транзит өлкөсүн код	
	71. Транзит өлкөсүн код		60. Транзит өлкөсүн код	
54. Јер вә тарих	72. Транзит өлкөсүн код		61. Транзит өлкөсүн код	
	73. Транзит өлкөсүн код		62. Транзит өлкөсүн код	
	74. Транзит өлкөсүн код		63. Транзит өлкөсүн код	
	75. Транзит өлкөсүн код		64. Транзит өлкөсүн код	
	76. Транзит өлкөсүн код		65. Транзит өлкөсүн код	
	77. Транзит өлкөсүн код		66. Транзит өлкөсүн код	
	78. Транзит өлкөсүн код		67. Транзит өлкөсүн код	
	79. Транзит өлкөсүн код		68. Транзит өлкөсүн код	
	80. Транзит өлкөсүн код		69. Транзит өлкөсүн код	
	81. Транзит өлкөсүн код		70. Транзит өлкөсүн код	

Д. Лүк јохлашышы / Көмүк назарәти
 Нәтижа
 Гојулмуш мөүр вә номери
 Ујгувлуг
 Вахт чәрчәниәсә вә расмиләшмә тарихи
 имза

54. Јер вә тарих

КОМРҮК БАЯННАМОСИННИН ЭЛАВА ВАРЭГҮ										1.Баяннаманын төпи					
Көндөрөг										3.Элава нэрэг					
										1					
31.Үүс жүс малларын төсвөр	Меркалиям ба мигдар-контейнерларин нөмрөс ба малларын төсвөр										32.Мал №	33.Малын коду			
											34.Мөншө өлхөс	35.Брутто чөхсн	36.Күрәшт		
											37.Рөжм	38.Нетто чөхсн	39.Кюта		
											40.Үүсүн баяннам-өвөөлхн сәнәд				
											41.Элава өлчү мәндн	42.Фактура дөжөр	43.		
44.Элава мә'лумат/төгдөм олуван сәнәдләр											45.Комрүк дөжөр				
											46.Статистика дөжөр				
31.Үүс жүс малларын төсвөр	Меркалиям ба мигдар-контейнерларин нөмрөс ба малларын төсвөр										32.Мал №	33.Малын коду			
											34.Мөншө өлхөс	35.Брутто чөхсн	36.Күрәшт		
											37.Рөжм	38.Нетто чөхсн	39.Кюта		
											40.Үүсүн баяннам-өвөөлхн сәнәд				
											41.Элава өлчү мәндн	42.Фактура дөжөр	43.		
44.Элава мә'лумат/төгдөм олуван сәнәдләр											45.Комрүк дөжөр				
											46.Статистика дөжөр				
31.Үүс жүс малларын төсвөр	Меркалиям ба мигдар-контейнерларин нөмрөс ба малларын төсвөр										32.Мал №	33.Малын коду			
											34.Мөншө өлхөс	35.Брутто чөхсн	36.Күрәшт		
											37.Рөжм	38.Нетто чөхсн	39.Кюта		
											40.Үүсүн баяннам-өвөөлхн сәнәд				
											41.Элава өлчү мәндн	42.Фактура дөжөр	43.		
44.Элава мә'лумат/төгдөм олуван сәнәдләр											45.Комрүк дөжөр				
											46.Статистика дөжөр				
47.Комрүк рүсүмларын ба жыгымларын нөсәбләнмәс	Нөвү	Һәсәбләнмәсн өсәс	Дөрөчә	Мәбләг	ӨҮ	Нөвү	Һәсәбләнмәсн өсәс	Дөрөчә	Мәбләг	ӨҮ					
	Чәкн					Чәкн									
	Нөвү	Һәсәбләнмәсн өсәс	Дөрөчә	Мәбләг	ӨҮ	Нөвү	Чәкн	ӨҮ		Үчкн мәбләг					

Јук көмрүк бəјаннамəсинин долду-
рулмасы Һаггында тə'лимата
1 сажлы Əлавə

- Графа 1. Бəјаннамəнин типи.
Графа 2. Көндəрəн.
Графа 3. Əлавə вэрэг.
Графа 4. Јук. Спесификасијасы-Јук. Спес.
Графа 5. Маллар адынын үмуми сажы. (Чəми мал ады)-М.ад.үмуми сажы.
Графа 6. Јерлəрин сажы.-Јер. сажы
Графа 7. Соргу нөмрəsi.
Графа 8. Алан.
Графа 9. Малијјə тəнзимлəнмəсинə мəс'ул шəхс.
Графа 10.
Графа 11. Тичарəт өлкəsi.
Графа 12. Үмуми көмрүк дəјəri.
Графа 13.
Графа 14. Бəјаннамəчи. (декларант)
Графа 15. Көндəрəн өлкə.
Графа 15а. Көндəрəн өлкəнин коду.
Графа 16. Мəншə өлкəsi.
Графа 17. Тə'јинат өлкəsi.
Графа 17а. Тə'јинат өлкəсинин коду.
Графа 18. Көндəрмə заманы нəглијјат васитəsi.
Графа 19. Контејнер.
Графа 20. Көндəрмə шəртлəri.
Графа 21. Сəрһəддə нəглијјат васитəsi.
Графа 22. Валјута вə малларын үмуми фактура дəјəri.
Графа 23. Валјута мəзəннəsi.
Графа 24. Сөвдэлəшмəнин характери. (хүсусијјəти)
Графа 25. Сəрһəддə нəглијјат нөвү.
Графа 26. Өлкə дахилиндə нəглијјат нөвү.
Графа 27. Јүклəнмə/бошалтма јерлəri.
Графа 28. Малијјə вə банк мə'луматы.
Графа 29. Сəрһəддəки көмрүкхана.
Графа 30. Мала бахыш јери.
Графа 31. Јук јерлəri вə малларын тəсвири. Маркаланма вə мигдары. Контејнерлəрин нөмрəsi вə малларын тəсвири.
Графа 32. Мал №
Графа 33. Малы коду.
Графа 34. Мəншə өлкəсинин коду.
Графа 35. Брутто чəки (кг). (тара илə бирликдə чəки (кг)
Графа 36. Преференсија.(имтијаз)
Графа 37. Проседура.
Графа 38. Нетто чəки (кг). (халис чəки (кг)
Графа 39. Квота.

Графа 40. Үмуми бəјаннамə/əввəлки сənəd.
 Графа 41. Əлавə өлчү вaһиди.
 Графа 42. Малын фактура дəјəри.
 Графа 43.
 Графа 44. Əлавə мə'лумат/тəгдим олунан сənəдлəр.
 Графа 45. Кəмрүк дəјəри.
 Графа 46. Статистик дəјəр.
 Графа 47. Кəмрүк рүсум вə јыгымларынын һесаблинамасы.
 Нөв һесаблинама үчүн əсас.Тариф дəрəчəsi.Мəблəг.
 Графа 48. Өдəнишлəрə мөһлəт
 Графа «В»-һесаблинаманын тəфсилаты.
 Графа 49. Анбарын ады.
 Графа 50. Вəкалəт вəрəн.Имза:тəгдим олунмуш јер вə тарих
 Графа 51. Кəмрүкханалар вə транзит өлкəлəри.
 Графа 52. Зəманəт үчүн е'тибарлы дəјилдир.
 Графа 53. Кəмрүкхана вə тə'јинат өлкəsi.
 Графа 54. Јер вə тарих.
 Графа «С»
 Графа «Д»

2-Статистика үчүн бүсхə.
 3-Бəјаннамəчијə гəјтарылачаг бүсхə.
 4-Бөлкə бүсхəsi.

Əлавə вəрəг (КБ) арды .

Графа 2 Көндөрөн. Алаң №

Графа 47. Кəмрүк рүсумлары вə јыгымларынын
 һесаблинамасы.

Нөв	Һесаблинама эсас	Тариф дэрэчэси	Мэблэг	ӨҮ	Нөв	Һесаблинама эсас	Тариф Дэрэчэси	Мэблэг	ӨҮ
Чэми					Чэми				
Нөв	Һесаблинама эсас	Тариф дэрэчэси	Мэблэг	ӨҮ	Нөв	Һесаблинама эсас	Тариф дэрэчэси	Мэблэг	ӨҮ
Чэми					Чэми				

Графаларда фəрг јохдур вə галаң графалар

эсас КБ-вəрəгиндə олдугу кимидир.

КБ-əлавə вəрəглəри үзрə белə бөлүнүр:

1-Кəмрүкхана үчүн бүсхə.

2-Статистика үчүн бүсхə.

3-Бəјаннамəчијə гəјтарылан бүсхə

4-Бөлкə бүсхəsi

Лүк көмрүк бәјаннамәләринин
долдурулмасы гәјдаларына
2 сәјлы Әләвә

**КӨМРҮК СӘРҲӘДИНДӘН МАЛЛАРЫН КЕЧИРИЛМӘ
УСУЛЛАРЫНЫН ТӘСНИФАТЫ**

1. Көмрүк режимләри

<i>Сыра №</i>	<i>Көмрүк режиминин ады</i>	<i>Коду</i>
1	Ихрач	10
2	Тәкрар ихрач	11
3	Мүвәггәти идхал (ихрач)	31
4	Сәрбәст дөвријјә үчүн бурахылыш	40
5	Тәкрар идхал	41
6	Көмрүк әразисиндә е'мал	51
7	Көмрүк нәзарәти алтында е'мал	52
8	Көмрүк әразисиндән кәнарда е'мал	61
9	Сәрбәст көмрүк зонасы	71
10	Рүсумсуз тичарәт магазасы	72
11	Сәрбәст анбар	73
12	Көмрүк анбары	74
13	Дөвләт хејринә имтина	75
14	Мәһв етмә	76
15	Транзит	80

2. Малларын кечирилмә хусусијјәтләри

Сыра №	Көндәрилән малларын кечирилмә хусусијјәтләринин ады.	Коду
1	2	3
1	Дөвләт, һөкүмәт, бејнәлхалг тәшкилатларын хәттилә тәмәннасыз көмәк вә хејријјәчилик мәгсәдилә малларын кечирилмәси.	01
2	Һуманитар көмәк мәгсәдилә малларын кечирилмәси.	02
3	Техники көмәк мәгсәдилә малларын кечирилмәси.	03
4	Һәдијјә верилән малларын кечирилмәси.	04
5	Тәбии фәлакәт, гәза вә фәчиәли һадисәләрин нәтичәсини арадан галдырмаг үчүн малларын кечирилмәси.	05
6	Азәрбајҗанын еһтијачлары үчүн малларын кечирилмәси.	06
7	Бејнәлхалг дашыномалары һәјата кечирән нәглијјат васитәләринин нормал истисмары үчүн материал-техники тәһһизат, васитә вә ләвазиматларын, јана чаг, әрзаг вә башга әмлакларын кечирилмәси.	07
8	МДБ иштиракчылары өлкәләринин көмрүк әразиләри һүдудларындан кәнарда, дәниз мә'дәнләриндә иш көрән шәхсләр тәрәфиндән (кирајәјә) көтүрүлмүш вә милли кәмиләрин фәалијјәтини тә'мин етмәк үчүн материал-техники тәһһизат васитәләри вә ләвазиматын, әрзаг вә диҗәр әмлакын апарылмасы.	08
9	Бу шәхсләр тәрәфиндән (кирајәјә) көтүрүлмүш вә милли кәмиләрдә олан дәниз мә'дәнләри мәһсулларынын идхалы.	09
10	Бу шәхсләр тәрәфиндән иҗарәјә (кирајәјә) көтүрүлмүш вә милли кәмиләрин бункерләшдирилмәси үчүн јана чаг вә сүрткү материалларынын ихрачы.	10
11	Комплект объектләр үчүн аваданлыг, хаммал вә материалларын кечирилмәси.	11
12	Дипломатик вә онлар сәвијјәли хариҗи дөвләтләрин нүмајәндәликләри үчүн малларын идхалы.	12
13	Хариҗи сәрмәјәли мүәссисәләр вә хариҗи мүәссисәләрин низамнамә фондуна әманәт өдәниши шәклиндә малларын идхалы.	13
14	Сәрмәјәләр шәклиндә малларын ихрачы.	14

1	2	3
15	Гижмәтли кағызлар, милли валјуталарын(нумизматик мәгсәдләр үчүн истифадә олуанлардан башга) кечирилмәси.	15
16	Харичи валјуталарын (нумизматик мәгсәдләр үчүн истифадә олуанлардан башга), гижмәтли кағызларын кечирилмәси.	16
17	Тә’минатлы хидмәтләр үзрә малларын кечирилмәси.	17
18	Сәһв көндәришләр.	18
19	Нумажәндәликләр мәгсәди үчүн малларын кечирилмәси.	19
20	Сәрки експонатлары.	20
21	Реклам материаллары вә сувенирләр.	21
22	Бир ил мүддәтинә ичарә мугавиләсинә ујгун олараг малларын кечирилмәси.	22
23	Бир илдән артыг мүддәтә ичарә мугавиләсинә ујгун малларын кечирилмәси.	23
24	Консигнасија сазишләри үчүн кечирилән маллар.	24
25	Идман вә әјләнчә тәдбирләри үчүн малларын кечирилмәси.	25
26	Харичи сәрмајәли мүәссисәләрин өз истеһсалы олан малларын ихрачы.	26
27	Чохдөвријјәли тараларын кечирилмәси.	27
28	Физики шәхсләр тәрәфиндән истеһсал, ја да диқәр коммерсија фәалијјәти үчүн нәзәрдә тутулмамыш мүәјјән олунмуш дәјәр вә квотадан артыг малларын кечирилмәси.	28
29	Милли вә шәхсләр тәрәфиндән ичарә олунмуш һава кәмиләри үчүн јана чаг вә сүрткү материалларынын ихрачы.	29
30	Нумунәләр кими малларын кечирилмәси.	30
31	Харичдә олан тәшкилатларын фәалијјәтинә тә минат үчүн малларын ихрачы.	31
32	Сәрмајәчилик фәалијјәтинин дивидендләри һесабына малларын кечирилмәси.	32
33	Киров һесабына малларын ихрачы.	33

Јук көмрүк бəјаннамəлəринин
долдурулмасы гəјдаларына
3 сəјлы əлавə

ДУНЈА ӨЛКƏЛƏРИНИН ТƏСНИФАТЫ

Өлкəнин гыса ады	Өлкəнин там ады	Һəрфи код		Рəгəм -ли код
		Алфа-1	алфа-2	
АВСТРАЛИЈА	АВСТРАЛИЈА	AU	AUS	036
АВСТРИЈА	АВСТРИЈА	AT	AUT	040
АЗƏРБАЈЧАН	АЗƏРБАЈЧАН РЕСПУБЛИКАСЫ	AZ	AZE	031
АЛБАНИЈА	АЛБАНИЈА РЕСПУБЛИКАСЫ	AL	ALB	008
ƏЛЧƏЗАИР	ƏЛЧƏЗАИР ХАЛГ ДЕМОКРАТИК РЕСПУБЛИКАСЫ	DZ	DZA	012
ИНКИЛТƏРƏ	ИНКИЛТƏРƏ (БРИТАНИЈА)	AI	AIA	660
АНГОЛА	АНГОЛА ХАЛГ РЕСПУБЛИКАСЫ	AO	AGO	024
АНДОРРА	АНДОРРА КНЈАЗЛЫҒЫ	AD	AND	020
АНТАРКТИКА	АНТАРКТИКА	AQ	ATA	010
АНТИГУА.БАРБ	АНТИГУА И БАРБУДА	AG	ATG	028
АНТИЛ А-РЫ	НИДЕРЛАНД АНТИЛ АДАЛАРЫ	AN	ANT	530
АОМЫН(МАКАО)	АОМЫН	MO	MAC	446
АРКЕНТИНА	АРКЕНТИНА РЕСПУБЛИКАСЫ	AR	ARG	032
ЕРМƏНИСТАН	ЕРМƏНИСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ	AM	ARM	051
АРУБА	АРУБА АДАЛАРЫ	AW	ABW	533
ƏФГАНЫСТАН	ƏФГАНЫСТАН ИСЛАМ ДӨВЛƏТИ	AF	AFG	004
БАЃАМ А-РЫ	БАЃАМ АДАЛАРЫ БИРЛИЈИ	BS	BHS	044
БАНГЛАДЕШ	БАНГЛАДЕШ ХАЛГ РЕСПУБЛИКАСЫ	BD	BGD	050
БАРБАДОС	БАРБАДОС	BB	BRB	052
БƏРРЕЈН	БƏРРЕЈН ДӨВЛƏТИ	BH	BHR	048
БЕЛАРУС	БЕЛАРУС РЕСПУБЛИКАСЫ	BY	BLR	112
БЕЛИЗ	БЕЛИЗ	BZ	BLZ	084
БЕЛЧИКА	БЕЛЧИКА КРАЛЛЫҒЫ	BE	BEL	056
БЕНИН	БЕНИН ХАЛГ РЕСПУБЛИКАСЫ	BJ	BEN	204
БЕРМУД А-РЫ	БЕРМУД АДАЛАРЫ	BM	BMU	060
БОЛГАРЫСТАН	БОЛГАРЫСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ	BG	BGR	100
БОЛИВИЈА	БОЛИВИЈА РЕСПУБЛИКАСЫ	BO	BOL	068
БОСНИЈА ВƏ ЃЕРСОГ.	БОСНИЈА ВƏ ЃЕРСЕГОВИНА	BA	BIN	070
БОТСВАНА	БОТСВАНА РЕСПУБЛИКАСЫ	BW	BWA	072
БРАЗИЛИЈА	БРАЗИЛИЈА ФЕДЕРАТИВ	BR	BRA	076

	РЕСПУБЛИКАСЫ			
ЫИНД ОКЕАН (БРИТ. ЭРАЗ)	ЫИНД ОКЕАНЫНДА БРИТАНИЈА ЭРАЗИСИ (БРИТАНИЈА.)	IO	IOT	086
БРУНЕЈ	БРУНЕЈ-ДАРУССАЛАМ	BN	BRN	096
БУВЕ	БУВЕ АДАЛАРЫ	BV	BVT	074
БУРКИНА ФАСО	БУРКИНА-ФАСО	BF	BFA	854
БУРУНДИ	БУРУНДИ РЕСПУБЛИКАСЫ	BI	BDI	108
БУТАН	БУТАН КРАЛЛЫҒЫ	BT	BTN	064
ВАНУАТУ	ВАНУАТУ РЕСПУБЛИКАСЫ	VU	VUT	548
БӨЛҮК БРИТАНИЈА	БИРЛЭШМИШ БӨЛҮК БРИТАНИЈА ВӘ ШИМАЛИ ИРЛАНДИЈА КРАЛЛЫҒЫ	GB	GBR	826
МАЧАРЫСТАН	МАЧАРЫСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ	HU	HUN	348
ВЕНЕСУЕЛА	ВЕНЕСУЕЛА РЕСПУБЛИКАСЫ	VE	MUT	862
ВИРЧИН А-РЫ (АБШ)	ВИРЧИН АДАЛАРЫ	VI	VIR	850
ВИРЧИН А-РЫ (БРИТАНИЈА)	БРИТАНИЈА ВИРЧИН АДАЛАРЫ	VG	VGB	092
ШӘРГИ САМОА (АБШ)	АМЕРИКА САМОАСЫ	AS	ASM	016
ШӘРГИ ТИМОР	ШӘРГИ ТИМОР	TP	TMP	626
ВЈЕТНАМ	ВЈЕТНАМ ХАЛҒ РЕСПУБЛИКАСЫ	VN	VNM	704
ГАБОН	ГАБОН РЕСПУБЛИКАСЫ	GA	GAB	266
ГЭЗА БӨЛКӘСИ	ГЭЗА БӨЛКӘСИ (ФӘЛӘСТИН)			274
ҒАИТИ	ҒАИТИ РЕСПУБЛИКАСЫ	HT	HTI	332
ҒАЈАНА	ҒАЈАНА КООПЕРАТИВ РЕСПУБЛИКАСЫ	GY	GUY	328
ГАМБИЈА	ГАМБИЈА РЕСПУБЛИКАСЫ	GM	GMB	270
ГАНА	ГАНА РЕСПУБЛИКАСЫ	GH	GHA	288
ГВАДЕЛУПА	ГВАДЕЛУПА (ФР.)	GP	GLP	312
ГВАТЕМАЛА	ГВАТЕМАЛА РЕСПУБЛИКАСЫ	GT	GTM	320
ГВИАНА	ГВИАНА (ФР.)	GF	GUF	254
ГВИНЕЈА	ГВИНЕЈА РЕСПУБЛИКАСЫ	GN	GIN	324
ГВИНЕЈА-БИСАУ	ГВИНЕЈА-БИСАУ РЕСПУБЛИКАСЫ	GW	GNB	624
АЛМАНИЈА	АЛМАНИЈА ФЕДЕРАТИВ РЕСПУБЛИКАСЫ	DE	DEU	276
ЧӘБӘЛЛҮТТА- РИГ	ЧӘБӘЛЛҮТТАРИГ (БРИТАНИЈА.)	GI	GIB	292
ҒОНДУРАС	ҒОНДУРАС РЕСПУБЛИКАСЫ	HN	HND	340
ГРЕНАДА	ГРЕНАДА	GD	GRD	308
ГРЕНЛАНДИЈА	ГРЕНЛАНДИЈА (ДАНИМАРКА)	GL	GRL	304
ЈУНАНЫСТАН	ЈУНАНЫСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ	GR	GRC	300
КҮРЧҮСТАН	КҮРЧҮСТАН	GE	GEO	268
ГУАМ	ГУАМ (АБШ)	GU	GUM	316
ДАНИМАРКА	ДАНИМАРКА КРАЛЛЫҒЫ	DK	DNK	208
ЧИБУТИ	ЧИБУТИ РЕСПУБЛИКАСЫ	DJ	DJI	262
ЧОНСТОНАТОЛЛ	ЧОНСТОНАТОЛЛ	JT	JTN	396

ДОМИНИКА	ДОМИНИКА БИРЛИЖИ	DM	DMA	212
ДОМИНИКАН РЕС.	ДОМИНИКАН РЕСПУБЛИКАСЫ	DO	DOM	214
МИСИР	МИСИР ЭРЭБ РЕСПУБЛИКАСЫ (МЭР)	EG	EGY	818
ЗАИР	ЗАИР РЕПУБЛИКАСЫ	ZR	ZAR	180
ЗАМБИЈА	ЗАМБИЈА РЕПУБЛИКАСЫ	ZM	ZMB	894
ГЭРВИ САҲАРА	ГЭРВИ САҲАРА	EH	ESH	732
ГЭРВИ САМОА	ГЭРВИ САМОА	WS	WSM	882
ЗИМБАБВЕ	ЗИМБАБВЕ РЕСПУБЛИКАСЫ	ZW	ZWE	716
ИСРАИЛ	ИСРАИЛ ДӨВЛЭТИ	IL	ISR	376
ҲИНДИСТАН	ҲИНДИСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ	IN	IND	356
ИНДОНЕЗИЈА	ИНДОНЕЗИЈА РЕСПУБЛИКАСЫ	ID	IDN	360
ИОРДАНИЈА	ИОРДАНИЈА ҲАШИМИ КРАЛЛЫҒЫ	JO	JOR	400
ИРАГ	ИРАГ РЕПУБЛИКАСЫ	IQ	IRQ	368
ИРАН	ИРАН ИСЛАМ РЕСПУБЛИКАСЫ	IR	IRL	364
ИРЛАНДИЈА	ИРЛАНДИЈА	IE	IRL	372
ИСЛАНДИЈА	ИСЛАНДИЈА РЕСПУБЛИКАСЫ	IS	ISL	352
ИСПАНИЈА	ИСПАНИЈА КРАЛЛЫҒЫ	ES	ESP	724
ИТАЛИЈА	ИТАЛИЈА РЕПУБЛИКАСЫ	IT	ITA	380
ЈЭМЭН	ЈЭМЭН РЕПУБЛИКАСЫ	YE	YEM	887
КАВО-ВЕРДЕ	КАВО-ВЕРДЕ РЕСПУБЛИКАСЫ	CV	CPV	132
ГАЗАХЫСТАН	ГАЗАХЫСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ	KZ	KAZ	398
КАЈМАН	КАЈМАН АДАЛАРЫ	KY	CYM	136
КАМБОЧА	КАМБОЧА ДӨВЛЭТИ	KH	KHM	116
КАМЕРУН	КАМЕРУН РЕПУБЛИКАСЫ	CM	CMR	120
КАНАДА	КАНАДА	CA	CAN	124
КАТАР	КАТАР ДӨВЛЭТИ	QA	QAT	634
КЕНИЈА	КЕНИЈА РЕПУБЛИКАСЫ	KE	KEN	404
КИПР	КИПР РЕПУБЛИКАСЫ	CY	CYP	196
КИРИБАТА	КИРИБАТА РЕПУБЛИКАСЫ	KI	KIR	296
ЧИН	ЧИН ХАЛГ РЕПУБЛИКАСЫ (ЧХР)	CN	CHN	156
ПАЛМА А-РЫ	ПАЛМА (КИЛИНГ) АДАЛАРЫ (АВСТРАЛИЈАНЫН ТЭРКИБИНДЭ)	CC	CSK	166
КОЛУМБИЈА	КОЛУМБИЈА РЕСПУБЛИКАСЫ	CO	COL	170
КОМОР А-РЫ	КОМОР АДАЛАРЫ ФЕДЕРАЛ ИСЛАМ РЕПУБЛИКАСЫ	KM	COM	174
КОНГО	КОНГО ХАЛГ РЕСПУБЛИКАСЫ (КХР)	CG	COG	178
КОРЕЈА (КХДР)	КОРЕЈА ХАЛГ- ДЕМОКРАТИК РЕСПУБЛИКАСЫ	KP	PRK	408
КОРЕЈА РЕСП.	КОРЕЈА РЕПУБЛИКАСЫ	KR	KOR	410
КОСТА-РИКА	КОСТА-РИКА РЕСПУБЛИКАСЫ	CR	CRI	188
КОТ-Д'ИВУАР	КОТ-Д'ИВУАР	CI	CIV	384

	РЕСПУБЛИКАСЫ			
КУБА	КУБА РЕСПУБЛИКАСЫ	CU	CUB	192
КУВЕЙТ	КУВЕЙТ ДӨВЛӘТИ	KW	KWT	414
ГЫРГЫЗЫСТАН	ГЫРГЫЗЫСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ	KG	KGZ	417
ЛАОС	ЛАОС ХАЛГ-ДЕМОКРАТИК РЕСПУБЛИКАСЫ	LA	LAO	418
ЛАТВИЈА	ЛАТВИЈА РЕСПУБЛИКАСЫ	LV	LVA	428
ЛЕСОТО	ЛЕСОТО КРАЛЛЫҒЫ	LS	LSO	426
ЛИБЕРИЈА	ЛИБЕРИЈА РЕСПУБЛИКАСЫ	LR	LBR	430
ЛИВАН	ЛИВАН РЕСПУБЛИКАСЫ	LB	LBN	422
ЛИВИЈА	ЛИВИЈА ӘРӘБ СОСИАЛИСТ ХАЛГ ЧӨМАҒИРИЈӘСИ	LY	LBY	434
ЛИТВА	ЛИТВА РЕСПУБЛИКАСЫ	LT	LTU	440
ЛИХТЕНШТЕЈН	ЛИХТЕНШТЕЈН КНЈАЗЛЫҒЫ	LI	LIE	438
ЛҮКСЕМБУРГ	БӨЛҮК ЛҮКСЕМБУРГ ҒЕРСОҒЛУҒУ	LU	LUX	442
МАВРИКИ	МАВРИКИ	MU	MUS	480
МАВРИТАНИЈА	МАВРИТАНИЈА ИСЛАМ РЕСПУБЛИКАСЫ	MR	MRT	478
МАДАГАСКАР	МАДАГАСКАР ДЕМОКРАТИК РЕСПУБЛИКАСЫ	MG	MDG	450
МАКЕДОНИЈА	МАКЕДОНИЈА	MK	MKD	807
МАЛАВИ	МАЛАВИ РЕСПУБЛИКАСЫ	MW	MWI	454
МАЛАЈЗИЈА	МАЛАЈЗИЈА	MY	MYS	458
МАЛИ	МАЛИ РЕСПУБЛИКАСЫ	ML	MLI	466
КИЧИК САКИТ ОКЕАН А-РЫ	АҢРЫЛМЫШ КИЧИК САКИТ ОКЕАН АДАЛАРЫ (АВШ)	UM	UMI	581
МАЛДИВЛӘР	МАЛДИВ РЕСПУБЛИКАСЫ	MV	MDV	462
МАЛТА	МАЛТА РЕСПУБЛИКАСЫ	MT	MLT	470
МАРИАН А-РЫ	ШИМАЛИ МАРИАН АДАЛАРЫ БИРЛИЈИ	MP	MNP	580
МӘРАКЕШ	МӘРАКЕШ КРАЛЛЫҒЫ	MA	MAR	504
МАРТИНИКА	МАРТИНИКА (ФР.)	MQ	MTQ	474
МАРШАЛЛ БИРЛӘШМИШ АДАЛАРЫ	МАРШАЛЛ БИРЛӘШМИШ АДАЛАРЫ (АВШ)	MH	MHL	584
МЕКСИКА	МЕКСИКА ШТАТЛАРЫ БИРЛИЈИ	MX	MEX	484
МИКРОНЕЗИЈА	МИКРОНЕЗИЈА ФЕДЕРАТИВ ШТАТЛАРЫ	FM	FSM	583
МОЗАМБИК	МОЗАМБИК ХАЛГ РЕСПУБЛИКАСЫ (МХР)	MZ	MOZ	508
МОЛДОВА	МОЛДОВА РЕСПУБЛИКАСЫ	MD	MDA	498
МОНАКО	МОНАКО КНЈАЗЛЫҒЫ	MC	MCO	492
МОНГОЛУСТАН	МОНГОЛУСТАН	MN	MNG	496
МОНСЕРРАТ	МОНСЕРРАТ (БРИТ.)	MS	MSR	500
МЈАНМА	МЈАНМА ИТТИФАҒЫ	BU	BUR	104
НАМИБИЈА	НАМИБИЈА	NA	NAM	516
НАУРУ	НАУРУ РЕСПУБЛИКАСЫ	NR	NRU	520
НЕПАЛ	НЕПАЛ КРАЛЛЫҒЫ	NP	NPL	524
НИКЕР	НИКЕР РЕСПУБЛИКАСЫ	NE	NER	562
НИКЕРИЈА	НИКЕРИЈА ФЕДЕРАТИВ РЕСПУБЛИКАСЫ	NG	NGA	566
НИДЕРЛАНД	НИДЕРЛАНД КРАЛЛЫҒЫ	NL	NLD	528

НИКАРАГУА	НИКАРАГУА РЕСПУБЛИКАСЫ	NI	NIC	558
НИУЧ	НИУЧ (ЖЕНИ ЗЕЛЛАНДИЈА.)	NU	NUI	570
ЖЕНИ КАЛЕДОНИЈА	ЖЕНИ КАЛЕДОНИЈА (ФР)	NC	NCL	540
ЖЕНИ ЗЕЛАНДИЈА	ЖЕНИ ЗЕЛАНДИЈА	NZ	NZL	554
НОРВЕЧ	НОРВЕЧ КРАЛЛЫҒЫ	NO	NOR	578
НОРМАНД А-РЫ	НОРМАНД АДАЛАРЫ			830
НОРФЛОК	НОРФЛОК (АВСТРАЛИЈА.)	NF	NFK	574
МЕН А-РЫ	МЕН АДАЛАРЫ	IM	IMY	833
МИЛАД А.	МИЛАД АДАЛАРЫ (АВСТРАЛИЈА.)	CX	CXR	162
МҮГӘДДЭС ЖЕЛЕНА А.	МҮГӘДДЭС ЖЕЛЕНА АДАСЫ (БРИТАНИЈА.)	SH	SHN	654
УЕЈК А.	УЕЈК АДАСЫ	WK	WAK	872
КУК А.	КУК АДАСЫ (ЖЕНИ ЗЕЛАНДИЈА.)	CK	COK	184
МИДУЕЈ А-РЫ	МИДУЕЈ АДАЛАРЫ	MI	MID	488
БИРЛӘШМИШ ЭРӘБ ЭМИРЛИКЛӘРИ	БИРЛӘШМИШ ЭРӘБ ЭМИРЛИКЛӘРИ (БӘӘ)			
ОМАН	ОМАН СУЛТАНЛЫҒЫ	OM	OMN	512
ПАКИСТАН	ПАКИСТАН ИСЛАМ РЕСПУБЛИКАСЫ	PK	PAK	586
ПАЛАУ	ПАЛАУ РЕСПУБЛИКАСЫ (БЕЛАУ)	PW	PLW	585
ПАНАМА	ПАНАМА РЕСПУБЛИКАСЫ	PA	PAN	591
ПАПУА-ЖЕНИ ГВИНЕЈА	ПАПУА-ЖЕНИ ГВИНЕЈА	PG	PNG	598
ПАРАГВАЈ	ПАРАГВАЈ РЕСПУБЛИКАСЫ	PY	PRY	600
ПЕРУ	ПЕРУ РЕСПУБЛИКАСЫ	PE	PER	604
ПИТКЕРН	ПИТКЕРН (БРИТАНИЈА.)	PN	PCN	612
ПОЛША	ПОЛША РЕСПУБЛИКАСЫ	PL	POL	616
ПОРТУГАЛИЈА	ПОРТУГАЛИЈА РЕСПУБЛИКАСЫ	PT	PRT	620
ПУЕРТО-РИКО	ПУЕРТО-РИКО (АВШ)	PR	PRI	630
РЕЈУНОН	РЕЈУНОН (ФР.)	RE	REU	638
РУСИЈА	РУСИЈА ФЕДЕРАСИЈАСЫ	RU	RUS	643
РУАНДА	РУАНДА РЕСПУБЛИКАСЫ	RW	RWA	646
РУМЫНИЈА	РУМЫНИЈА РЕСПУБЛИКАСЫ	RO	ROM	642
СЕН – ПЈЕР ВӘ МИКЕЛОН	СЕН-ПЈЕР ВӘ МИКЕЛОН (ФР.)	PM	SPM	666
С.ВИНСЕНТ. ВӘ ГРЕНАДИНЛӘР	СЕНТ ВИНСЕНТ ВӘ ГРЕНАДИНЛӘР	VC	VCT	670
САЛВАДОР	ЕЛ-САЛВАДОР РЕСПУБЛИКАСЫ	SV	SLV	222
САН-МАРИНО	САН-МАРИНО РЕСПУБЛИКАСЫ	SM	SMR	674
САН-ТОМЕ ВӘ ПРИНСИПИ	САН-ТОМЕ ВӘ ПРИНСИПИ ДЕМОКРАТИК РЕСПУБЛИКАСЫ	ST	STR	678
СӘУДИЈЛӘ ЭРӘБИСТАНЫ	СӘУДИЈЛӘ ЭРӘБИСТАНЫ КРАЛЛЫҒЫ	SA	SAU	682
СВАЗИЛЕНД	СВАЗИЛЕНД КРАЛЛЫҒЫ	SZ	SWZ	748
СЕЈШЕЛ А-РЫ	СЕЈШЕЛ АДАЛАРЫ	SC	SYC	690

	РЕСПУБЛИКАСЫ			
СЕНЕГАЛ	СЕНЕГАЛ РЕСПУБЛИКАСЫ	SN	SEN	686
СЕНТ-КИТС ВӘ НЕВИС	СЕНТ-КИТС ФЕДЕРАСИЯСЫ (СЕНТ-КРИСТОФЕР) ВӘ НЕВИС	KN	KNA	659
СЕНТ-ЛУСИЯ	СЕНТ-ЛУСИЯ	LC	LCA	662
СИНГАПУР	СИНГАПУР РЕСПУБЛИКАСЫ	SG	SGP	702
СУРИЯ	СУРИЯ ЭРӘБ РЕСПУБЛИКАСЫ	SY	SYR	760
СЛОВАКИЯ	СЛОВАК РЕСПУБЛИКАСЫ	SK	SVK	703
СЛОВЕНИЯ	СЛОВЕНИЯ РЕСПУБЛИКАСЫ	SI	SVN	705
СОЛОМОН А-РЫ	СОЛОМОН АДАЛАРЫ	SB	SLB	090
СОМАЛИ	СОМАЛИ ДЕМОКРАТИК РЕСПУБЛИКАСЫ	SO	SOM	706
СУДАН	СУДАН РЕСПУБЛИКАСЫ	SD	SDN	736
СУРИНАМ	СУРИНАМ РЕСПУБЛИКАСЫ	SR	SUR	740
АБШ	АМЕРИКА БИРЛӘШМИШ ШТАТЛАРЫ	US	USA	840
СЈЕРРА-ЛЕОНЕ	СЈЕРРА-ЛЕОНЕ РЕСПУБЛИКАСЫ	SL	SLE	694
СЈАНГАН (ҺОНКОНГ)	СЈАНГАН (ҺОНКОНГ) (БРИТАНИЈА)	HK	HKG	344
ТАЧИКИСТАН	ТАЧИКСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ	TJ	TJK	762
ТАИЛАНД	ТАИЛАНД КРАЛЛЫҒЫ	TH	THA	764
ТАЈВАН	ТАЈВАН (ЧИНЬН ТӘРКИБИНДӘ)	TW	TWN	158
ТАНЗАНИЈА	ТАНЗАНИЈА БИРЛӘШМИШ РЕСПУБЛИКАСЫ (ТВР)	TZ	TZA	834
ТЕРКС ВӘ КАЈКОС	ТЕРКС ВӘ КАЈКОС (БРИТАНИЈА.)	TC	TCA	796
ТОГО ШТАТЫ	ТОГО РЕСПУБЛИКАСЫ	TG	TGO	768
ТОКЕЛАУ	ТОКЕЛАУ (ШТАТ) (ЈЕНИ ЗЕЛАНДИЈА.)	TK	TKL	772
ТРИНИДАД ВӘ ТОБАГО	ТРИНИДАД ВӘ ТОБАГО РЕСПУБЛИКАСЫ	TT	TTO	780
ТУВАЛУ	ТУВАЛУ	TV	TUV	798
ТУНИС	ТУНИС РЕСПУБЛИКАСЫ	TN	TUN	788
ТҮРКМӘНИСТАН	ТҮРКМӘНИСТАН	TM	TKM	795
ТҮРКИЈӘ	ТҮРКИЈӘ РЕСПУБЛИКАСЫ	TR	TUR	792
УГАНДА	УГАНДА РЕСПУБЛИКАСЫ	UG	UGA	800
ӨЗБӘКИСТАН	ӨЗБӘКИСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ	UZ	UZB	860
УКРАЈНА	УКРАЈНА	UA	UKR	804
УОЛЛИС ВӘ ФУТУНА	УОЛЛИС ВӘ ФУТУНА АДАЛАРЫ	WF	WLF	876
УРУГВАЈ	ПӘРГИ УРУГВАЈ РЕСПУБЛИКАСЫ	UY	URY	858
ФАРЕР А-РЫ	ФАРЕР АДАЛАРЫ (ДАНИМАРКАНЫН ТӘРКИБИНДӘ)	FO	FRO	234
ФИЧИ	ФИЧИ РЕСПУБЛИКАСЫ	FJ	FJI	242
ФИЛИППИН	ФИЛИППИН РЕСПУБЛИКАСЫ	PH	PHL	608
ФИНЛАНДИЈА	ФИНЛАНДИЈА	FI	FIN	246

	РЕСПУБЛИКАСЫ			
ФОЛКЛЕНД А-РЫ	ФОЛКЛЕНД (МАЛВИН АДАЛАРЫ) (МУБАҢИСЭЛИ БРИТАНИЈА-АРКЕНТИНА ЭРАЗИСИ)	FK	FLK	238
ФР.ПОЛИНЕЗИЈА	ФРАНСЫЗ ПОЛИНЕЗИЈАСЫ (ФРАНСА.)	PF	PYF	258
ФР.ЧЭНУБ ЭРАЗИЛЭРИ	ФРАНСЫЗ ЧЭНУБ ЭРАЗИЛЭРИ (ФРАНСА)	TF	ATF	260
ФРАНСА	ФРАНСА РЕСПУБЛИКАСЫ	FR	FRA	250
ҲЕРД ВЭ МАКДОНАЛД	ҲЕРД ВЭ МАКДОНАЛД (АВСТРАЛИЈА)	NM	HMD	334
ХОРВАТИЈА	ХОРВАТИЈА РЕСПУБЛИКАСЫ	HR	HRVS	191
МЭР. АФР. РЕСПУБ.	МЭРКЭЗИ АФРИКА РЕСПУБЛИКАСЫ (МАР)	CF	CAF	140
ЧАД	ЧАД РЕСПУБЛИКАСЫ	TD	TCD	148
ЧЕХИЈА	ЧЕХ РЕСПУБЛИКАСЫ	CZ	CZE	203
ЧИЛИ	ЧИЛИ РЕСПУБЛИКАСЫ	CL	CHL	152
ИСВЕЧРЭ	ИСВЕЧРЭ КОНФЕДЕРАСИЈАСЫ	CH	CHE	756
ИСВЕЧ	ИСВЕЧ КРАЛЫҒЫ	SE	SWE	752
ШПИСБЕРКЕН ВЭ ЈАН-МАЈЕНЧ	ШПИСБЕРКЕН ВЭ ЈАН- МАЈЕН (НОРВЕЧ)	SJ	SJM	744
ШРИ-ЛАНКА	ШРИ-ЛАНКА ДЕМОКРАТИК СОЦИАЛИСТ РЕСПУБЛИКАСЫ	LK	LKA	144
ЕКВАДОР	ЕКВАДОР РЕСПУБЛИКАСЫ	EC	ECU	218
ЕКВАТОР. ГВИНЕЈА	ЕКВАТОРИАЛ ГВИНЕЈА РЕСПУБЛИКАСЫ	GQ	GNQ	226
ЕРИТРЕЈА	ЕРИТРЕЈА	ER	ERI	232
ЕСТОНИЈА	ЕСТОНИЈА РЕСПУБЛИКАСЫ	EE	EST	233
ЕФИОПИЈА	ЕФИОПИЈА	ET	ETH	231
ЈУГОСЛАВИЈА	ЈУГОСЛАВИЈА ИТТИФАҒЫ РЕСПУБЛИКАСЫ (ЈИР)	YU	YUG	891
ЧЭНУБИ АФРИКА РЕСП.	ЧЭНУБИ АФРИКА РЕСПУБЛИКАСЫ (ЧАР)	ZA	ZAF	710
ЈАМАЈКА	ЈАМАЈКА	JM	JAM	388
ЈАПОНИЈА	ЈАПОНИЈА	JP	JPN	392

Лүк көмрүк бэјаннамэлэринин
долдурулмасы гаждаларына
4 сажлы Элавэ

КӨНДЭРИШ ШЭРТЛЭРИНИН ТЭСНИФАТЫ

К о д		Көндөриш шэртлэринин адлары	Гысалдыл- мыш ады
Рэгэмли	һәрфи		
1	EXW	Заводдан	EXB
2	FCA	Франко дашыҗычы	ФСА
3	FAS	Кәми бојунча сәрбәст	ФАС
4	FOB	Кәми ичәрисиндә сәрбәст	ФОВ
5	CFR	Дәјәр вә ичарә	СФР
6	CIF	Дәјәр, сыгорталашдырма вә ичарә	СИФ
7	CPT	Дашынма.....гәдәр өдәнилмишдир	СПТ
8	CIP	Дашынма вә сыгорталашдырмагәдәр өдәнилмишдир	СИП
9	DAF	Сәрһадә гәдәр көндәриш	ДАФ
10	DES	Кәмидән көндәриш	ДЕС
11	DEQ	Кәмиләрин јан алдыгы көрпүдән көндәриш	ДЕК
12	DDU	Рүсумлары өдәнилмәмиш көндәриш	ДДУ
13	DDP	Рүсумлары өдәнилмиш көндәриш	ДДП

* - ЈКБ-ләрин долдурулмасы заманы истифадә олунур

Јук көмрүк бэјаннамэлэринин
долдурулмасы гәјдаларына
5 сәјлы Әләвә

ВАЛЈУТАЛАРЫН ТӘСНИФАТЫ

ВАЛЈУТАНЫН КОДУ		Валјуталарын ады	Өлкәләрин әразиләрин гыса ады
Рәгәмли	Һәрфи		
004	AFA	Әфгани	Әфганыстан
008	ALL	Лек	Албанија
012	DZD	Әлчәзаир динары	Әлчәзаир
020	ADP	Андорра песети	Андорра
024	AON	Јени Кванза	Ангола
031	AZM	Азәрбајчан манаты	Азәрбајчан
032	ARS	Аркентина песосу	Аркентина
036	AUD	Австралија доллары	Австралија, Кирибати, Кокос (Килинг) адалары, Науру, Норфолк, адасы. Милад адасы, Тувалу, Херд вә Макдоналд адалары
040	ATS	Шиллинг	Австрија
044	BSD	Баһам доллары	Баһам адалары
048	BHD	Бәһрејн динары	Бәһрејн
050	BDT	Така	Бангладеш
051	AMD	Ермәни драмы	Ермәнистан
052	BBD	Барбадос доллары	Барбадос
056	BEF	Белчика франкы	Белчика
060	BMD	Бермуд доллары	Бермуд адалары
064	BTN	Нгултрум	Бутан
068	BOB	Боливиано	Боливија
072	BWP	Пула	Ботсвана
084	BZD	Белиз доллары	Белиз

090	SBD	Соломон адалары доллары	Соломон адалары
096	BND	Бруней доллары	Бруней Дарүссәлам
100	BGL	Лев	Болгарыстан
104	MMK	Кјат	Мјанма (Бирма)
108	BIF	Бурунди франкы	Бурунди
112	BXB	Беларус рублу	Беларус
116	KHR	Риел	Камбоча
124	CAD	Канада доллары	Канада
132	CVE	Кабо-Верде ескудосу	Кабо-Верде
136	KYD	Кайман адалары доллары	Кайман адалары
144	LKR	Шри-Ланка руписи	Шри-Ланка
152	CLP	Чили песосу	Чили
156	CNY	Чин юаны	Чин
170	COP	Колумбия песосу	Колумбия
174	KMF	Комор адалары франкы	Комор адалары
180	ZRN	Јени Заир	Заир
188	CRC	Костарика колону	Коста-Рика
191	HRD	Хорват динары	Хорватија
191	HRK	Куна	Хорватија
192	CUP	Куба песосу	Куба
196	CYP	Кипр фунту	Кипр
200	CZK ¹	Чех крону	Чехија
208	DKK	Данимарка крону	Гренландија, Данимарка, Фарер адалары
214	DOP	Доминикан песосу	Доминикан Республикасы
218	ECS	Сукре	Эквадор
222	SVC	Салвадор колону	Салвадор
230	ETB	Ефиопија быры	Ефиопија
233	EEK	Крона	Эстонија
238	FKP	Фолкленд адалары фунту	Фолкленд (Малвин) адалары
242	FJD	Фичи доллары	Фиджи
246	FIM	Марка	Финландија
250	FRF	Франсыз франкы	Андорра, Гваделупа, Мартиник, Монако,

¹ 30 мај 1994-чү илдән

² Сонрадан дэгигләшдирилмиш коду-203

			Рејунон, Сен-Пјер вә Микелон, Франса, Франса Гвианасы, Франсыз Чәнуб Әразиләри
262	DJF	Чибути франкы	Чибути
268	GEK	Күрчү лариси	Күрчүстан
270	GMD	Даласи	Гамбија
276	DEM	Алман маркасы	Алманија
288	GHC	Седи	Гана
292	GIP	Чәбәллүттариг фунту	Чәбәллүттариг
300	GRD	Драхма	Јунаныстан
320	GTQ	Кетсал	Гватемала
324	GNF	Гвинеја франкы	Гвинеја
328	GYD	Гајана доллары	Гајана
332	HTG	Гурд	Һаити
340	HNL	Лемпира	Һондурас
344	HKD	Һонконг доллары	Һонконг
348	HUF	Форинт	Мачарыстан
352	ISK	Исланд крону	Исландија
356	INR	Һиндистан руписи	Бутан, Һиндистан
360	IDR	Рупи	Шәрги Тимор, Индонезија
364	IRR	Иран риалы	Иран Ислам республикасы
368	IQD	Ираг динары	Ираг, (Сәудијјә Әрәбистаны илә Ираг ар-да нејтрал зона)
372	IEP	Ирланд фунту	Ирландија
376	ILS	Шекел	Исраил
380	ITL	Италија лирэси	Ватикан, (дөвләт-шәһәрләри), Италија, Сан-Марино
388	JMD	Јамајка доллары	Јамајка
392	JPY	Јен	Јапонија
398	KZT	Тәнкә (газах)	Газахыстан
400	JOD	Иордан динары	Иорданија
404	KES	Кенија шиллинги	Кенија
408	KPW	Шимали Кореја вону	Кореја Халг

			Демократик Республикасы
410	KRW	Вон	Кореја республикасы
414	KWD	Күвејт динары	Күвејт, Нејтрал зона (Сәудијјә Әрәбистаны вә Ираг арасында)
417	KGS	Сом (Гыргыз)	Гыргызыстан
418	LAK	Кип	Лаос Халг Демократик Республикасы
422	LBP	Ливан фунту	Ливан
426	LSL	Лоти	Лесото
428	LVL	Латвија латы	Латвија
430	LRD	Либерия доллары	Либерия
434	LYD	Ливия динары	Ливия Әрәб Чәмаһиријјәси
440	LTL	Литва лити	Литва
442	LUF	Лүксембург франкы	Лүксембург
446	MOP	Патака	Макао
450	MGF	Малагасија франкы	Мадагаскар
454	MWK	Малави квачасы	Малави
458	MYR	Малајзија ринггити	Малајзија
462	MVR	Руфија	Малдив
470	MTL	Малта лирәси	Малта
478	MRO	Угија	Мавританија
480	MUR	Маврики руписи	Маврики
484	MXH	Мексика јени песосу	Мексика
496	MNT	Тугрик	Монголустан
498	MDL	Молдав леји	Молдова
504	MAD	Мәракеш дирһәми	Мәракеш, Гәрби Сәһра
508	MZM	Метикал	Мозамбик
512	OMR	Оман риалы	Оман
516	NAD	Намибија доллары	Намибија
524	NPR	Непал руписи	Непал
528	NLG	Нидерланд гулдени	Нидерланд (Һолландија)
532	ANG	Нидерланд антил гулдени	Нидерланд Антил адалары
533	AWG	Аруба гулдени	Аруба
548	VUV	Вату	Вануату
554	NZD	Јени Зеландија доллары	Ниуе, Јени Зеландија, Кук

			адалары, Питкерн адасы, Токелау
558	NIO	Гызыл кордоба	Никарагуа
566	NGN	Найра	Нигерија
578	NOK	Норвеч крону	Буве адасы, Норвеч, Свалбард (Шпитсберкен) вә Јан Мајен адалары
586	PKR	Пакистан руписи	Пакистан
590	PAB	Балбоа	Панама
598	PGK	Кина	Папуа-Јени Гвинеја
600	PYG	Гуарани	Парагвај
604	PEN	Јени сол	Перу
608	PHP	Филиппин песосу	Филиппин
616	PLZ	Злоты	Полша
620	PTE	Португал ескудосу	Португалија
624	GWP	Гвинеја-Бисау песосу	Гвинеја-Бисау
626	TPE	Тимор ескудосу	Шерги Тимор
634	QAR	Катар риалы	Катар
642	ROL	Леј	Румынија
643	RUR	Русија рублу	Русија Федерасијасы
646	RWF	Руанда франкы	Руанда
654	SHP	Мүгәддәс Јелена Адасы фунту	Мүгәддәс Јелена Адасы
678	STD	Добра	Сан-Томе вә Принсипи
682	SAR	Сәудијјә риалы	Сәудијјә Әрәбистаны, Нејтрал зона (Сәудијјә Әрәбистаны вә Ираг арасында әрази)
690	SCR	Сејшел руписи	Сејшел адалары
694	SLL	Леоне	Сјерра Леоне
702	SGD	Сингапур доллары	Сингапур
703	SKK	Словак крону	Словакија
704	VND	Донг	Вјетнам
705	SIT	Толар	Словенија
706	SOS	Сомали шиллинги	Сомали

710	ZAR	Ренд	Лесото, Намибија, Чэнуби Африка
716	ZWD	Зимбабве доллары	Зимбабве
724	ESP	Испан песети	Андорра, Испанија
726	SDD ³	Судан динары	Судан
740	SRG	Суринам гулдени	Суринам
748	SZL	Лилангени	Свазиленд
752	SEK	Исвеч крону	Исвеч
756	CHF	Исвечрэ франкы	Лихтенштејн, Исвечрэ
760	SYF	Сурија фунту	Сурија Әрәб Республикасы
762	TJR	Тачик рублу	Тачикстан
764	THB	Бат	Таиланд
776	TOP	Паанга	Тонга
780	TTD	Тринидад вә Тобаго доллары	Тринидад вә Тобаго
784	AED	Дирһәм (БӘӘ)	Бирләшмиш Әрәб Әмирликләри (БӘӘ)
788	TND	Тунис динары	Тунис
792	TRL	Түркијә лирәси	Түркијә
795	TMM	Манат	Түркмәнистан
800	UGS	Уганда шиллинги	Уганда
807	MKD	Динар	Македонија
810	RUR ⁴	Русија рублу	Русија Федерасијасы
818	EGP	Мисир фунту	Мисир
826	GBP	Фунт стерлинг	Бирләшмиш Краллыг (Бөјүк Британија)
834	TZS	Танзанија шиллинги	Танзанија Республикасы
840	USD	АБШ доллары	Америка Самоасы, Һинд океанында Британија эразиси, Виркин Адалары

³ Сонрадан дөғигләшдирилмиш коду-736

⁴ Русианын ән тагпыматы

			(Британија), Виржин Адалары (АБШ), Гаити, Гуам, Кичик узаг Сакит Океан Адалары (АБШ), Маршал Адалары, Микронезија, Палау, Панама, Пуерто-Рико, Шимали Мариан адалары, Америка Бирлэшмиш Штатлары (АБШ), Теркс вэ Кајкос адалары
858	UYU	Уругвај песосу	Уругвај
860	UZS	Өзбэк суму	Өзбэкистан
862	VEB	Боливар	Венесуела
882	WST	Тала	Самоа
886	YER	Јэмэн риалы	Јэмэн
890	YUN	Југослав динары	Југославија
894	ZMK	Квача (Замбија)	Замбија
901	TWD	Јени Тајван доллары	Тајван, Чинин Әјаләти
950	XAF	КФА ВЕАС франкы ⁵	Габон, Камерун, Конго, Мәркәзи Африка республикасы, Чад, Экваториал Гвинеја, Чәнуби Африка Республ.
951	XCD	Шәрги-Кариб доллары	Антил, Антигуа вэ Барбуда, Гренада, Доминика,

⁵ Мәркәзи Африка дәвләтләри Банкынын пул ваһиди

			Монтсеррат, Сент-Китс вә Невис, Сент- Джуис
952	XOF	КФА ВСЕАО франкы ⁶	Бенин, Буркина- Фасо, Кот дивуар, Мали, Никер, Сенегал, Того
953	XPF	КФП франкы	Франса Полинезijasы, Же ни Каледонија, Уолл ис вә Футуна адалары
954	XEU	ЕКЈУ (Авропа валјутасы вахиди)	Авропа малијә әмәкдашлығы фонду
960	XDR	СДР (Хүсуси (гаршылығы алынма һүтуғлары)	Бејнәлхалт валјута фонду
980	UAN	Гривна	Украјна
987	BRL	Бразилија реалы	Бразилија

⁶ Гәрби Африка дәвләтләри Мәркәзи Банкынын пул ваһиди

Лүк көмрүк бэяаннамэлэринин
долдурулмасы гайдаларына
6 сарлы Элавэ

СӨВДЭЛЭШМЭ ХАРАКТЕРИНИН Т Э С Н И Ф А Т Ы

Коду	Ады
01	Милли валјута илэ һесаблашмагта мал.ларын кечирилмэси
	Сэрбэст дөнэрли валјута (СДВ) илэ һесаблашмалар
21	СДВ һесаблашмалары (дөвлэт кредити вэ дөвлэт кредитивия өдэнишиндэн башга) үзрэ мал.ларын кечирилмэси.
23	Дөвлэт кредити үзрэ мал.ларын кечирилмэси.
26	Дөвлэт кредитивия өдэнилмэси һесабына мал.ларын кечирилмэси.
	Клиринг үзрэ һесаблашмалар
31	Клиринг валјутасы һесаблашмалары илэ мал.ларын кечирилмэси (дөвлэт кредити вэ дөвлэт кредитивия өдэнилмэсиндэн башга)
33	Дөвлэт кредити үзрэ мал.ларын кечирилмэси.
36	Дөвлэт кредитивия өдэниши һесабына мал.ларын кечирилмэси.
	Гапалы валјута үзрэ һесаблашмалар
41	Гапалы валјута һесаблашмалары эсасында мал.ларын кечирилмэси (дөвлэт кредитивия өдэниши башга)
43	Дөвлэт кредити үзрэ мал.ларын кечирилмэси.
	Дикэр коммерсија эмалијатлары үзрэ мал.ларын кечирилмэси
51	Бирбаша мал мүбадилтэси гайдасы (бартер сөвдэлэшмэлэри) илэ мал.ларын кечирилмэси.
52	Көрүлмүш иш вэ хидмэтлэрин һесабына мал.ларын кечирилмэси.
54	Дикэр өлкэлэрин аразисиндэн газын транзит кечирилмэси.
	Мүэссисэ вэ объектлэрин тикинтиси һаггында сазиш-өһдэлик һесабына мал.ларын кечирилмэси
71	Клиринг валјутасы һесабы илэ компенсација өһдэлији һесабына мал.ларын кечирилмэси.
72	МДБ өлкэлэри өһдэлији һесабына мал.ларын кечирилмэси.

75	МДБ өhdәлији һесабына мүәссисәләр тикивтиси үчүн мал.ларын кечирилмәси.
78	Компенсација.ты өhdәлик.тәр һесабына СДВ илә һесаб.лашмал.тар әсасында мал.ларын кечирилмәси.
80	Дикәр.тәри.

Јук көмрүк бәјаннамәләринин
долдурулмасы гайдаларына
7 сәјлы Әлавә

НӘГЛИЈАТ НӨВЛӘРИНИН Т Ә С Н И Ф А Т Ы

Коду	Нәглијат нөв.тәринин ады
10	Дәниз нәглијјаты
12	Дәниз кәмисиндә (бәрәдә) дәмирјолу вагон.лары
16	Дәниз кәмисиндә (Ро-Ро тип.ти кәми) өзү һәрәкәт едән јол васитә.ләри
20	Дәмирјолу нәглијјаты
30	Автојол нәглијјаты
40	Һава нәглијјаты
50	Почт
70	Стасionar нәг.летмә васитә.ләри (бору кәмәри, електрик өтүрүчү хәт.ләри)
80	Дахи.ти су нәглијјаты
90	Өзү һәрәкәт едән васитә.ләр

Лүк көмрүк бәјаннамәләринин
 долдурулмасы ғајдаларына
 8 сәјлы Әлавә

Көмрүк өдәнишләринин
 Т Ә С Н И Ф А Т Ы

Сыра Нөмрәси	Өдәниш нөвүнүн ады	Коду
	<i>1. Көмрүк рәсмиләшдирилмәсинә көрә көмрүк жыгымлары</i>	
1.1	<i>Мал.ларын көмрүк рәсмиләшдирилмәсинә көрә көмрүк жыгым.лары</i>	10
1.2	<i>Мал.ларын көмрүк рәсмиләшдирилмәсинә көрә әлавә көмрүк жыгым.лары.</i>	11
1.3	<i>Мал.ларын көмрүк рәсмиләшдирилмәси бу иш үчүн мүәјјән едилмәмиш јер.ләрдә вә көмрүк орган.ларынын иш вахтын.дан кәнар вахт.ларда апарылмасына көрә алын.ан көмрүк жыгым.лары;</i>	12
1.4	<i>Мал.ларын көмрүк рәсмиләшдирилмәси бу иш үчүн мүәјјән едилмәмиш јер.ләрдә вә көмрүк орган.ларынын иш вахтын.дан кәнар вахт.ларда апарылмасына көрә алын.ан әлавә көмрүк жыгым.лары.</i>	13
1.5	<i>Мал.ларын көмрүк рәсмиләшдирилмәсинә көрә ди.кәр Көмрүк Итти.фагы ишти.ракчы-дөвл.әт.ләринин бүд.чәсинә кечирил.ләчәк көмрүк жыгым.лары.</i>	14
1.6	<i>Мал.ларын көмрүк рәсмиләшдирилмәсинә көрә ди.кәр Көмрүк Итти.фагы ишти.ракчы-дөвл.әт.ләринин бүд.чәсинә кечирил.ләчәк әлавә көмрүк жыгым.лары</i>	15
2.1	<i>2. Көмрүк рүсум.лары</i>	
2.2	<i>Ид.хал көмрүк рүсуму</i>	20
2.2	<i>Ди.кәр Көмрүк Итти.фагы ишти.ракчы-дөвл.әт.ләринин бүд.чәсинә кечирил.ләчәк ид.хал көмрүк рүсум.лары</i>	22
2.3	<i>Их.рач көмрүк рүсум.лары.</i>	25
2.4	<i>Ди.кәр Көмрүк Итти.фагы ишти.ракчы-дөвл.әт.ләринин бүд.чәсинә кечирил.мәли о.лан их.рач көмрүк рүсум.лары</i>	27

	3. Көмрүк органдары тарафидан алынган долажысы веркилер	
3.1	Аксиз	30
3.2	Элавэ дэжэр веркиси	32
3.3	Хүсуси веркилер	35
3.4	Дикэр Көмрүк Иттифагы-иштиракчы дөвлөттөрийин бүдчөсинэ кечирилмэли олан аксизлер	37
3.5	Дикэр Көмрүк Иттифагы-иштиракчы дөвлөттөрийин бүдчөсинэ кечирилмэли олан элавэ дэжэр веркиси	38
3.6	Дикэр Көмрүк Иттифагы-иштиракчы дөвлөттөрийин бүдчөсинэ кечирилмэли олан хүсуси веркилер	39
	4. Физики шэхслөрдөн алынган өдөнишлэр	
4.1	Көмрүк өдөнишлөрийин ваһид дәрәчәси	40
4.2	Дикэр Көмрүк Иттифагы-иштиракчы дөвлөттөрийин бүдчөсинэ кечирилтөчөк ваһид көмрүк өдөнишлөри дәрәчәси	41
4.3	Јыгылмыш көмрүк өдөнишлөри	44
4.4	Дикэр Көмрүк Иттифагы-иштиракчы дөвләтияин бүдчөсинә кечирилтөчөк јыгылмыш көмрүк өдөнишлөри.	45
	5. Дикэр јыгымлар вә һаглар	
5.1	Малларын сахланылмасына көрә көмрүк јыгымлары	50
5.2	Малларын көмрүк мүшәјләтинә көрә көмрүк јыгымлары	51
5.3	Көмрүк рәсмиләшдирилмәси үзрә мүтәхәссисә пешә аттестатынын вә лисензијанын верилмәсинә көрә јыгымлар	52
5.4	Көмрүк рәсмиләшдирилмәси үзрә мүтәхәссисә верилмиш пешә аттестаты вә лисензијанын фәалијәт мүддәтийин бәрпа олуғмасына көрә јыгымлар	53
5.5	Банкын, ја да дикэр кредит мүәссисәсийин банклар рејестринә дахил олмасына көрә јыгымлар	54
5.6	Илкий гәрарын гәбулуна көрә һагг	55
5.7	Көмрүк аукционларында иштирака көрә һагг	56
5.8	Мә'луматландырма вә мәсләһәтләшмәјә көрә һагг	57
	6. Вәсаит вә чәримәләр	
6.1	Мүсадирә олунмушларын реализә олунмасындан олан вәсаитләр	60
6.2	Кировун реаллашдырылмасындан олан	65

6.3	вэсаитлэр Чэримэлэр вэ малларын дэјериндэн тутулан вэсаитлэр	67
7.1	7. Дикэр көмрүк өдэнишлэри Көмрүк өдэнишлэринэ мөһлэт верилмэсинэ көрә фаизлэр	91
7.2	Көмрүк өдэнишлэринин мөһлэт мүддэтинин узадылмасына көрә фаизлэр	93
7.3	Дэббэлэр (Дэббэ пуллары)	95
7.4	Алынмасы көмрүк органларына һәвалә олунмуш дикэр өдэниш нөвлэри	97
7.5	Көмрүк өдэнишлэринин өдэнилмэсини тә'мин едән мәблэг	98

Гејд: - Өдэнишлэрин нөвлэр үзрә рэгәмли коду мүтлэг тәснифатда көстэрилән рэгәмлөрдән башланмалыдыр. Рэгәмли кодда сонракы рэгәмлэрин истифадәси төвсијә характери дашыјыр.

Јүк көмрүк бәјаннамәләринин
долдурулмасы гәјдаларына
9 сәјлы Әлавә

**Көмрүк өдәнишләринин өдәнилмәсинә
тә'минат нөвләринин**

Т Ә С Н И Ф А Т Ы

Коду		Тә'минат нөвләри
Рәгәмли	Һәрфи	
11	БЗ	Банк зәманәти
22	МК	Малларын кирову
33	ДТ	Пул вәсаитинин депозитә кечирилмәси

Јүк көмрүк бәјаннамәләринин
долдурулмасы гәјдаларына
10 сәјлы Әлавә

ӨДӘНИШ НӨВЛӘРИНИН ТӘСНИФАТЫ

К о д		Өдәниш үсулу
Рәгәмли	Һәрфи	
01	ҺН	Банк васитәсилә нағдсыз һесаблашма
02	КК	Көмрүк кассасына нағд өдәниш.
03	ӨМ	Көмрүк өдәнишләринин өдәнилмәсинә мөһләт верилмәси
04	ӨМУ	Көмрүк өдәнишләринин өдәнилмәси үзрә мөһләт мүддәтинин узадылмасы
05	ШҺ	Көмрүк өдәнишләринә шәрти һесаблама
06	ГӨ	Өдәнишин гаршылыглы һесаблашма әсасында апарылмасы

Жүк көмрүк бəјаннамəлеринин
долдурулмасы гəјдаларына
11 сəјлэ Əлавə

КӨМРҮК МҮƏССИСƏЛƏРИНИН ТƏСНИФАТЫ

Көмрүк мұəссисəсинин коду	Көмрүк мұəссисəсинин ады
00100	БАКЫ БАШ КӨМРҮК ИДАРƏСИ
00101	Бəрə посту
00102	Билəчəри посту
00103	Күздəк посту
00104	Хырдалан посту
00105	Кешлə посту
00106	Гарадаг посту
00107	Гəвсан посту
00108	Хочагəсəн посту
00109	Хəтаи посту
00110	Саһил посту
00200	ТОВУЗ КӨМРҮКХАНАСЫ
00201	Чандаркөл посту
00202	Кирзан посту
00203	Појлу посту
00204	Сыныг Көрпү посту
00205	Садыхлы посту
00206	Бөјүк Кəсик посту
00300	ЈЕВЛАХ КӨМРҮКХАНАСЫ
00301	Шəки посту
00302	Минкəчевир посту
00400	АСТАРА КӨМРҮКХАНАСЫ
00401	Лəнкəран посту
00402	Масаллы посту
00500	БАЛАКƏН ПОСТУ
00501	Муганлы посту
00502	Мазымчај посту
00600	ƏЛИ БАЈРАМЛЫ КӨМРҮКХАНАСЫ
00601	Имишли посту
00602	Күрдəмир посту
00700	СУМГАЈЫТ КӨМРҮКХАНАСЫ
00800	БИНƏ КӨМРҮК ИДАРƏСИ
00900	КƏНЧƏ КӨМРҮКХАНАСЫ
00902	Кəнчə гəва лиманы посту
01000	Чулфа көмрүкханасы

01001	Неһрәм посту
01100	СӘДӘРӘК КӨМРҮКХАНАСЫ
01101	Шаһтахты посту
01200	БИЛӘСУВАР КӨМРҮКХАНАСЫ
01201	Биләсувар посту
01300	ХУДАФӘРИН КӨМРҮКХАНАСЫ
01400	ХАЧМАЗ КӨМРҮКХАНАСЫ
01401	Ханоба посту
01402	Самур посту
01403	Јалама посту
01404	Зухул посту

Лүк көмрүк бәјаннамәләринин
долдурулмасы гәјдаларына
12 сәјлы Әлавә

Тә'јинатына ујгун олараг көмрүк рүсуму
өдәнишләриндән азад олан малларын

Т Э С Н И Ф А Т Ы

сыра №-си	А Д Л А Р Ы	Коду
1	Кәнд тәсәррүфаты үчүн тохум, күбрә, јем, чинс һејванлар, дәрман препаратлары вә бәјтарлыгда тәтбиг олунан дәрманлар, биоложи препаратлар, бәјтарлыг ләвазиматлары	010
2	Габлашдырылмыш ушаг јемәкләри, шприсләр, әчзачылыг мәһсуллары	020
3	Азәрбајчан Республикасында аккредитасија олунмуш дипломатик нүмајәндәликләрин вә онлар сәвијјәли тәшкилатларың јалныз хидмәти, һабелә бу нүмајәндәликләрин дипломатик-техники һеј'әти, онларла биркә јашајан аилә үзвләринин јалныз шәхси истифадәләри үчүн нәзәрдә тутулмуш маллар вә әмлак.	030
4	Азәрбајчан Республикасының көмрүк әразисинә идхал олунан вә бу әразидән ихрач олунан гәза вә учурум, тәбии һадисәләрин нәтичәләрини арадан галдырмаг мәгсәдилә, ја да һуманитар јардым кими кәтирилән маллар, о чүмләдән мәктәбләр, мәктәбәгәдәр вә мүәличә мүәссисәләри үчүн пулсуз кәтирилән тәдрис вәсаитләри.	040
5	Техники јардым	050
6	Әлиллијин мүәличәси вә профилактикасы мәгсәди үчүн истифадә олунан (нәглијјат васитәләри истисна олмагла) хаммал вә онларын истехсалы үчүн мүхтәлиф техники васитәләр	060
7	Дөвләт мүлкијјәтинә верилмәк үчүн идхал олунан мүсадирә олунмуш, саһибсиз, һабелә	070

	<i>ирсилик һутугу олан маллар</i>	
8	<i>Әманәт кими харичи сәрмәјәчинин биркә мүәссисәсинин низамнамә фондуна, ја да там харичи сәрмәјәчијә мәнsub мүәссисә јаратмаг үчүн идхал олунаң әмлак</i>	080
9	<i>Азәрбајчан Республикасының әразисинә мүвәггәти идхал олунмуш маллар.</i>	090
10	<i>Транзит маллар</i>	100
11	<i>Рүсумсуз тичарәт мағазалары үчүн кәтирилән маллар</i>	110
12	<i>Азәрбајчан Республикасының јалңыз хусуси еһтијачлары үчүн мүәссисәләрин әчнәби ишчиләри тәрәфиндән кәтирилән әмлак</i>	120
13	<i>Малијә Назирлији, ја да Милли Банкын тәсдигедичи сәнәдләри әсасында идхал олунан: - гануни өдәниш васитәләри олан (нумизматик мәгсәдләр үчүн истифадә олунанлардан башга) валјута. Пуллар банкнотлар, рәсми дәвләт сәнәдләри бланклары, вәтәндашлыг паспортлары, һабелә гијмәтли кағызлар.</i>	130
14	<i>Тәкрар ихрач мәгсәдилә Азәрбајчан Республикасы әразисинә мүвәггәти кәтирилмиш маллар.</i>	140
15	<i>Дәвләт бүдчәсинә вәсаити һесабына идхал олунан маллар (Азәрбајчан Республикасы Малијә Назирлији тәрәфиндән верилмиш тәсдигедичи сәнәдләр әсасында)</i>	150
16	<i>Азәрбајчан Республикасы Хәзәр дәнизи һөвзәсиндә квота һесабына тутулараг Азәрбајчан Республикасының әразисинә идхал олунан балыг вә балыг мәһсуллары.</i>	160
17	<i>Азәрбајчан Республикасы әразисинә е'мал үчүн идхал олунан маллар.</i>	170
18	<i>Бејнәлхалг јүк, багаж. Вә сәрнишин дашынмаларыны һәјата кечирән нәглијјат васитәләри, һабелә бу нәглијјат Васитәләринин јолда олдуғу мүддәтдә, аралыг дајана чаглар мәнтәгәләриндә ја да гәза нәтичәләрини арадан галдырмаг үчүн бу нәглијјат васитәләринин нормал истисмары мәгсәдилә харичдән алынған материал-техники тәһһизат маллары вә сурсат, јана чаг, әрзаг вә диқәр әмлак.</i>	180
19	<i>Азәрбајчан Республикасының Көмрүк әразисиндән, Азәрбајчан Республикасының дәниз вәтәкә кәмиләринин вә Азәрбајчан Республикасының һутуги вә физики шәхсләри</i>	190

	тərəфиндән ичарәјә көтүрүлмүш кәмиләрин мәшгуллуғ фәәлијјәтинә тә'минат мәғсәдилә ихрач олуан материал-техники тәһһизат маллары вә сурсат. Јаначағ, диқәр әмлак, һабелә көстәрилән кәмиләрдә Азәрбајҗан Республикасынын көмрүк әразисинә идхал олуан мә'дән мәһсуллары.	
20	Азәрбајҗан Республикасынын көмрүк әразисинә истейсалы тәшкил етмәк үчүн идхал олуан техника, техноложии аваданлығ вә ғурғулар, диқәр сәрмәјәчилик тә'јинатлы маллар.	200
21	«Азәри», «Чырағ» вә «Күнәшли» јатағлары үзрә апарылачағ нефт-газ әмәлијјатлары илә әләғәдар Сәзишләрин лазымы сәвијјәдә јеринә јетирилмәси үчүн АБЈШ, онун субподратчылары вә акентләри тәрәфиндән бу мәғсәдлә нәзәрдә тутулмуш олуан маллар.	А
22	НШБК, онларын субподратчылары вә акентләри тәрәфиндән «Гарабағ» јатағы үзрә бағланмыш Сәзишлә әләғәдар нефт-газ әмәлијјатларынын лазымы сәвијјәдә јеринә јетирилмәси үчүн нәзәрдә тутулмуш маллар.	Г
23	«Шаһдәниз», онларын субподратчылары вә онларын акентләри тәрәфиндән «шаһдәниз» јатағы үзрә бағланмыш Сәзишлә әләғәдар нефт-газ әмәлијјатларынын лазымы дәрәчәдә јеринә јетирилмәси үчүн нәзәрдә тутулмуш идхал олуан маллар.	Ш
24	АНӘШ (НАОК), онун субподратчылары вә акентләри тәрәфиндән «Әшрәфи», «Дан улдузу» јатағлары үзрә бағланмыш Сәзишләрлә әләғәдар нефт-газ әмәлијјатларынын лазымы сәвијјәдә апарылмасы үчүн нәзәрдә тутулмуш идхал маллары.	Д
25	«Ләнкәран Дәниз», онун субподратчылары вә акентләри тәрәфиндән «Ләнкәран Дәниз» јатағы үзрә бағланмыш Сәзишлә әләғәдар нефт-газ әмәлијјатларынын лазымы сәвијјәдә апарылмасы мәғсәдилә нәзәрдә тутулмуш идхал олуан маллар.	Л
26	«Мир» һөкүмәтләрасы телерадио ширкәти тәрәфиндән идхал олуан маллар.	М
27	Азәрбајҗан Республикасы Назирләр Кабинетинин јазылы көстәришинә ујғун азад олуан маллар.	КМ
	АКСИЗ ВЕРКИЛӘРИ ҮЗРӘ	

28	Истеһсал еһтијаҗлары үчүн идхал олунан аксизин хаммал вә материаллар.	001X
29	Бурахылыш тарихиндән бир илдән артыг мүддәт кечмиш аксиз веркиләри тәтбиг олунан автомобилләр.	002X
	ИХРАЧ үзрә	3
30	«Азәри», «Чыраг» вә «Күнәшли» сазишләри үзрә нефт-газ әмәлијјатлары үчүн әввәл идхал олунмуш, ихрач олуначаг маллар.	A-1
31	«Гарабаг» Сазиши үзрә нефт-газ әмәлијјатлары апармаг үчүн әввәл идхал олунмуш, ихрач олуначаг маллар	Г-1
32	«Шәһдәниз» Сазиши үзрә нефт-газ әмәлијјатлары апармаг үчүн әввәл идхал олунмуш, ихрач олуначаг маллар	III-1
33	«Дан уддузу», «Әшрәфи» Сазишләри үзрә нефт-газ әмәлијјатлары апармаг үчүн әввәл идхал олунмуш, ихрач олуначаг маллар	Д-1
34	«Ләнкәран Дәниз» Сазиши үзрә нефт-газ әмәлијјатлары апармаг үчүн әввәл идхал олунмуш, ихрач олуначаг маллар	Л-1

Лүк көмрүк бәјаннамәләринин
долдурулмасы гәјдаларына
13 сәјлы Әлавә

Нәглијјат васитәләринин вә малларын көмрүк
дәјәринин тә'јини методларынын

Т Э С Н И Ф А Т Ы

КОДУ	АДЫ
01	Кәтирилән малларын сөвдәләшмә гijмәти
02	Ејниләшдирилмиш малларын сөвдәләшмә гijмәти
03	Ејничинсли малларын сөвдәләшмә гijмәти
04	Дәјәрин топланмасы
05	Дәјәрин чыхылмасы
06	Еһтијат метод

Әлавә 9

Дөвләт Көмрүк Комитәсинин

22.12.1997-чи ил тарихли 1095

сајлы әмри илә тәсдиғ едилмишидир

_____көмрүкханасынын
_____көмрүк бурахытыш
мәнтәғәсинин рәиси _____

_____үмвәндә јашајан
_____тәрәфиндән

Ә Р И З Ә

Јазыб Сиздән хаһиш едирәм ки, мәнә Азәрбајчан Республикасынын Көмрүк Мәчәлләсинин 175-чи мәдләсинә ујғун оларағ, “__”_____199 илдән “__”_____199 иләдәк мүдләтә,_____маркалы, муһәррик №-си_____бан №-си_____, дөвләт №-си_____олап шәхсин нәглијјат вәситәси илә Азәрбајчан Республикасы көмрүк сәрьәдиндән кечмәји үчүн дөври көмрүк бәјаннамәсинин верилмәсинә ичазә верәсиниз.

(имза вә С.А.)

(тарих)

ДӨВРИ КӨМРҮК БЭЖАННАМЭСИ №

*16 жашына чатымыш һәр бир пәһс тәрәфийлән лоллутур
 *Лазым чалыб угуи дамада ☐ ишрәси килә олукур

*Верилиш ичәзә мүдәтийнәи сонунә кили сахланылыр вә һәмнәи мүдәт битириәнәи сонра көмрүк органдарына тәһвил верилыр.
 Ишрәсәндә берәи олукур

кириш

чыгыш

транзит

1. Шәхс һагында мә'лумат

соҗады _____ ады _____ атасының ады _____
 даими жашадыгы өлкә _____ вәтәндашлығы/тәһәлији _____ № _____
 һансы өлкәдән калыб (јола дүшдүү өлкә көстәрилыр) _____ һансы өлкәзә кедир (тә'јинат өлкәси көстәрилыр) _____
 Мәнимлә һәдди-бүлүтә чатмамыш ушагылар кедир ☐ һә ☐ сажы _____
 жох _____

2. Багаж һагында мә'лумат

2.1. Әл жүкү дә дахил олмагыла мүшәјәт олунан багаж ☐ һә ☐ жох
 Јерләрип сажы _____

2.2. Мүшәјәт олунмајан багаж (јүк мүшәјәтәдичә сәһәдләр) ☐ һә ☐ жох
 Јерләрин сажы _____

3. Маллар һагында мә'лумат

Мәним үстүмдә вә багажымда бәжаннамәзә мүтләг дахил едилмәси тәләб олунан вә сәрһәддән кечирилмәси мүвафиг сәләһијәтли органдар тәрәфийдән верилиш ичәзә сәһәдләри үзрә һәјатә кечирилән маллар вар.

3.1. Истәнилән нөвдә вә вәзијәтдә нәдл миули вә багыла валјута сәрвәт-дәри, тәһмәтли металллардан вә тәһмәтли дашлардан һәһмәланмыш мә'мүлләтә. ☐ һә ☐ жох

Валјутанып, сәриятләрин вә ја мә'мүлатын ады	Миглары/ сажы	
	Рәһмлә	Сөзлә

3.2. Һәр нәз сипаһ, сурәт, партизаныч мәдәләр ☐ һә ☐ жох

3.8. Флора вә фауна объектләри, онларын һәһәләри вә онлардан алынән мөһсулар ☐ һә ☐ жох

3.3. Наркотик вә психотроп мәдәләр ☐ һә ☐ жох

3.9. Јүксәк тезлики радиоселектрон гургулар вә рабита васитәләри ☐ һә ☐ жох

3.4. Гәдәм өшәјәр вә сәһәт әсәрләри ☐ һә ☐ жох

3.10. Көмрүк өңәһишләри тутуымалы олан маллар ☐ һә ☐ жох

3.5. Чап мөһсулары вә багыла информәсија дапыҗычылары ☐ һә ☐ жох

3.11. Мүвәтәти алагылан маллар ☐ һә ☐ жох

3.6. Зәһәрләјичи вә күчү тә'сирә матик мәдәләр вә дәрмәһләр ☐ һә ☐ жох

3.12. Нағијәт васитәләри ☐ һә ☐ жох

3.7. Радиоктив мәдәләр ☐ һә ☐ жох

* Көмрүк нәзәрәти мәһсадила 3.2-3.12 бәһдләриндә көстәрилән маллар мөһчүд олукта һәмнәи маллар һагында әтрафлы мә'луматын бәжаннамәнин арха тәрәфиңдә 4-чү бәһддә көстәрилимәси зәруридир

4.1 3.2-.311 маддалериндә көстәрилән маллар ыагында мә'лумат

4.1 3.2-.311 маддаларында көстөрүлөн маллар ыагында ма'лумат

№№	Малын ады və диқар фэрглэндиричи аламэтлэри, ичазэ сэнэдинин верилмэ сајы və тарихи, сэнэди верэн орган	МИГДАРЫ		Милли валјута və ја АБШ \$ илэ дэјэри
		Рэгэмлэ	Сэзлэ	
Үмуми дэјэри (јекун)				

4.2 Нәглијат васитәси җагында мә'лумат:

Нөү. маркасы _____	Бураһылма тарихи _____	Муһәррикин бәһми(см) _____
Шасси №-си _____	Банкын №-си _____	Муһәррикин №-си _____
Көмүрүк режим: кәтирилмә ☐	Муһәүәтәти кәтирилмә ☐	Кери гәүтарылма ☐
апарылма ☐	Муһәүәтәти апарылма ☐	Кери апарылма ☐

Бајаннамәдә јалһыз мә'лумат көстәрмәклә мөвчуд ганунверичилијә уғун мәс'улијјәт дашыјачағым мәнә мә'лумдур

199_ил

Шәхсин ямзасы

Хидмэти гeyдлэр

11

M.J.

Элавә 10

Азәрбајчан Республикасы Назирләр Кабинетинин
21.07.1997-чи ил тарихли 81 сәјлы гәрары илә вә
Дөвләт Көмрүк Комитәсинин 23.03.1998-чи ил
тарихли 011 сәјлы әмри илә тәсдиг едилмишдир

**АЗӘРБАЈЧАН РЕСПУБЛИКАСЫ ӘРАЗИСИНӘ
ФИЗИКИ ШӘХСЛӘР ТӘРӘФИНДӘН (БЕЈНӘЛХАЛГ
ПОЧТ КӨНДӘРИШЛӘРИ ДӘ ДАХИЛ ОЛМАГЛА)
КӘТИРИЛӘН МАЛЛАРЫН ЫӘР БИР ӨЛЧҮ
ВАҲИДИНӘ ТӘТБИГ ЕДИЛӘН КӨМРҮК
РҮСУМЛАРЫНЫН ДӘРӘЧӘЛӘРИ**

Сыра N-си	Малын ады	Өлчү ваһиди	Малын өлчү ваһидинә тәтбиг едилән көмрүк рүсумунун дәрәчәси АБШ доллары илә
1	Рәнкли телевизорлар	Әдәд	
	Диагонали 34 см	" "	20,0
	" " 37см – 51см	" "	30,0
	" " 54см – 61см	" "	40,0
	" " 64см – 72см	" "	60,0
	" " 82см – 72см	" "	100,0
	" " 86см – 86 см	" "	200,0
2	Видеоплејер вә магнитофонла бирләшдирилмиш рәнкли телевизорлар:		
	Диагонали 31 см –ә гәдәр " "	" "	50,0
	" " 37 см –51 см	" "	100,0
	" " 51 см – 72 см	" "	150,0
	" " 72 см-дән јухары " "	" "	250,0
3	Видеосәсјазан вә ја видеокөстәрән аппарат камера илә " "	" "	150,0
4	Видеомагнитофон (плејер)	" "	10,0
5	Видеомагнитофон	" "	15,0
6	Видеоојунлар (касәтли)	" "	10,0
7	Видеоојунлар үчүн катриджиләр	" "	1,0

8	Видеоојунлар (дискли)	“ ”	20,0
9	Дисклар	“ ”	3,0
10	Фотоапаратлар	“ ”	3,0
11	Магнитофон 1 касетли	“ ”	10,0
12	Магнитофон 2 касетли	“ ”	20,0
13	Портатив магнитофон (диктофон)	“ ”	5,0
14	Портатив радиоабуледици	“ ”	5,0
15	Автомобил магнитофону	“ ”	15,0
16	Автомобил магнитофону	“ ”	40,0
17	Портатив телевизор	“ ”	20,0
18	Мусиги маркэзлари	“ ”	40,0
19	Магнитолалар	“ ”	10,0
20	Күчлэндиричиляр	эдэд	20,0
21	Видеокамералар	“ ”	100,0
22	Видеокассетлар	“ ”	1,0
23	Аудиокассетлар	“ ”	0,1
24	Гол сааты (механики)	“ ”	5
25	Гол сааты (кварс вэ электрон)	“ ”	2,0
26	Дивар вэ столүстү саат	“ ”	1,0
27	Палтарјуан машин	“ ”	20,0
28	Тозсоран (автомобил үчүн)	“ ”	5,0
29	Тозсоран (ев үчүн)	“ ”	15,0
30	Мэтбэх комбајнлары, электрик этчэкэн машынлар, миксерлар вэ ширэчэкэнлар (һәр бири үчүн)	“ ”	25,0
31	Мәишәт сојудучулары вэ бузландырычылары:	“ ”	
	Һәчми 280 литрә гәдәр	“ ”	50,0
	Һәчми 280 литрдән јухары	“ ”	150,0
32	Кондисонерлар:	“ ”	
	Мәишәт үчүн	“ ”	50,0
	Автомобиллар үчүн	“ ”	20,0
33	Су гарышдырычылары (смесител)	“ ”	2,0
34	Электрик үтүсү	“ ”	5,0
35	Миник автомобилләри үчүн:		
	Тәзә шинлар	эдэд	5,0

	Истифадә олунмуш шинләр	“ ”	10,0
36	Брилјант	Карат	100,0
37	Гижмәтли металләр вә онлардан һазырланмыш мә мулатлар вә онларын һиссаләри	Грам	1,0
38	Евдә ишләдилән кенераторлар:		
	3 кв гәдәр	Әдәд	20,0
	3 кв- 6 кв	“ ”	40,0
	6 кв – 10 кв	“ ”	120,0
	10кв-дан јухары	“ ”	120,0
39	Микродалғалы соба	“ ”	30,0
40	Сәринкешләр	“ ”	10,0
41	Електрик үзгырханлары	“ ”	10,0
42	Електрик су насослары	“ ”	10,0
43	Сейфләр	“ ”	50,0
44	Електрик су гыздырычылары:		
	Һәчми 50 литрә гәдәр	“ ”	15,0
	Һәчми 50 литрдән јухары	“ ”	25,0
45	Телефон апараты	“ ”	5,0
46	Һава тәмизләјичиси	“ ”	10,0
47	Јағла ишләјән гыздырычылар	“ ”	20,0
48	Палтартикән машынлар	“ ”	5,0
49	Пејк антеналары		
	Сүзкәчли	“ ”	20,0
	Сүзкәчсиз	“ ”	10,0
50	Духовка	“ ”	15,0
51	Електрик мангалы	“ ”	15,0
52	Халча	Кв.мет р	10,0
53	Ковролит	“ ”	3,0
54	Газ плитәси	әдәд	10,0
55	Електрик мәтбәх гыздырычылары	“ ”	10,0
56	Хәздән кејим	“ ”	60,0

(шәхсийјәти тәсдиг едән сәнәд Һагтында мә'лумат) _____ тәрәфиндән

АЗЭРБАЙЖАН РЕСПУБЛИКАСЫ КӨМРҮК БУРАХЫЛЫШ
МЭНТЭГЭЛЭРИНДЭН КӨМРҮК РҮСУМЛАРЫ
ӨДЭНИЛМЭДЭН ФИЗИКИ ШӘХСЛЭР ТЭРЭФИНДЭН
МҮВЭГГЭТИ КЕЧИРИЛЭН (КӘТИРИЛЭН, ЧЫХАРЫЛАН)
МАЛЛАРЫН

СИЛАҢЫСЫ

1. Кејим вә шәхси истифадә үчүн лазым олан дикәр ләвазиматлар

2. Шәхси истифадә үчүн зәркәрлик бәзәк мә'мулатлары

3. Фото вә кинокамералар, зәрури мигдарда плјонка вә лә-вазиматла бирликдә

4. Портатив слайдо вә кинопројекторлар, зәрури мигдарда слайд вә филмләр илә бирликдә

5. Видеокамера вә портатив видеомагнитофонлар, зәрури мигдарда плјонка илә бирликдә

6. Грампластинкалары сәсләндирән радиочиһазлар

7. Портатив сәсјазан вә сәсверән радиочиһазлар (диктафонлар да дахил олмагла), плјонка илә бирликдә

8. Портатив радиогәбуледици

9. Портатив телевизор

10. Портатив јазы макинасы

11. Портатив калкулјаторлар

12. Портатив компјүтерләр

13. Дурбин

14. Идман ләвазиматлары, чадыр вә дикәр турист ләвазиматлары, балыг тутмаг үчүн ләвазиматлар, алпинист ләвазиматлары, суалты үзмәк үчүн ләвазиматлар, идман силаһы ләвазиматлары илә бирликдә, велосипедләр, тенис ракеткалары

15. Портатив диализаторлар вә она бәнзәр тибби чиһазлар, һәмчинин онлар үчүн ишләдилән материаллар.

КӨМРҮК БЭЈАННАМЭСИ

*16 жапына чатылып һәр бир шәхс тәрәфиңден доңдурулуру

*Лахым чалаб ујуун дамада ☐ ишареси ила олунур

*Мүвәтәти кириш (чыкыш) мүдәтәнин соңуна кими сахланымлыр ва гадмданбаш комрускана органдарыга тәдим олунур, итириликке берча олунур

кириш

чыкыш

транзит

1. Шәхс һагында мә'лумат

соады _____ ады _____ серия _____ атасының ады _____
 даими јападыгы өлкә _____ вәтәндаплығы _____ паспорт _____

һансы өлкәдән кәлиб (јола дүшүјү өлкә көстөрилик)

һансы өлкәјә кәдир (тә'јинат өлкәси көстөрилик)

Мәнимлә һәдди-бүлүга чатмамыш ушаллар кәдир

сајы _____

һә

јох

2. Багаж һагында мә'лумат

2.1 Әл јүкү дә даһыл олмапта
мүшәјәт олунан багаж

һә

јох

Јерләрин сајы _____

2.2 Мүшәјәт олунмајан багаж
(јүк мүшәјәтәдичи сәһәдләри

һә

јох

Јерләрин сајы _____

3. Маллар һагында мә'лумат

Мәним үстүмдә вә багажымда бәјаннамәјә мүтләг даһыл едилмәси тәләб олунан вә сәрһәддән кечирилмәси мүвафиг сәләһијәтли органдар тәрәфиндән верилмиш ичазә сәһәдләри үзрә һәјатә кечирилән маллар вар.

3.1 Истәнилән нөвдә вә вәзијәтдә нәгд милили вә башга валјута, валјута сәрвәт-
ләри, гијмәтли металллардан вә гијмәтли даһилардан һазырланымлы мә'мулатлар.

һә

јох

Валјутаның, сәрвәтләрин вә ја мә'мулатың ады	Мигдары/ сајы	
	Рәһмлә	Сөзлә
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

3.2 Һәр нөв ситан, сурсат,
партајычы маддәләр

һә

јох

3.8 Флора вә фауна объектлери,

онларын һиссаләри вә онлардан
алынан мөһсулар

һә

јох

3.3 Наркотик вә психотроп
маддәләр

һә

јох

3.9 Јүкәж техника радиоселектрон
гургулар вә рабита васитәләри

һә

јох

3.4 Гөдим өшјәләр вә сәнәт
әсәрләри

һә

јох

3.10 Көмрүк епанешләри тутумалы олан
маллар

һә

јох

3.5 Чап мөһсулары вә башга
информасија даһилычлары

һә

јох

3.11 Мүвәтәти апарылан (кәтиригән)
маллар

һә

јох

3.6 Зәһәрләјичи вә күчлү тө'сирә
мәлик маддәләр вә дәрманлар

һә

јох

3.12 Нағлијјат васитәләри

һә

јох

3.7 Радиосактив маддәләр

һә

јох

* Көмрүк нәзарәти мәғсадилә 3.2-3.12 бәндләриндә көстөрилән маллар мөвчуд олдуғда һәмин маллар һагында атрафлы мә'лумат бәјаннамәнин архив тәрәфиндә 4-чү бәнддә көстөрилмәси зәруридир

4. Маллар ыалтында мә'лумат

4.1 3.2-311 маддалериндә көстәрилән маллар ыалтында мә лумат

[illegible]

4.2 Нәгнәкәт вәсәтәсә һагында ма'лумат:

Ногу, маркасы _____	Бүрэхылма тарихи _____	Муһәррикин һәчми(см ³) _____
Шасси №-си _____	Банкын №-си _____	Муһәррикин №-си _____
Көмүрүк режими: кәтирилмә ☐	Мүвәтәти кәтирилмә ☐	Кери гәйтарылма ☐
апарылма ☐	Мүвәтәти апарылма ☐	Кери апарылма ☐

Бәјаннамәдә јалһыз мә'лумат кәстәрмәклә мөвчуд ганунверичилијә ујғун мәс'улијјәт дапыјачағым
мәнә мә'лумдур

199 ЯЛ

Шәхсиң имзасы

Хидмәти гәјдләр

M.J.

_____көмрүкханасынын
рәиси _____чәнабларына

_____үнванда јашајан

_____тәрәфиндән

Ә Р И З Ә

_____мәгсәди илә “ _____ ” _____199 _____ ил тарихдә
(алындығы өлкә)

_____кәтирдјим _____маркалы
А/машынын мүһәррик №-си _____
Бан №-си _____

Рәнки _____
Харичи гејдијјат (транзит) №-си _____
Бурахылыш или _____ил Јүрүшү _____км. олан
а/машынын гүввәдә олан ганунверичилијә мұвафиг олараг
көмрүк өдәнишләрини там өдәмәклә сәнәдләшдирилмәсинә
сәрәнчам вермәјинизи хаһиш едирәм.

Ашағыдакы сәнәдләри тәгдим едирәм:
(тех. паспорт, алгы-сатгы сәнәд №-си, бәјаннамә, инвојс,
шәхсијјәти тәсдиг едән сәнәд вә дикәр сәнәдләр)

(имзасы, сојады)

(тарих)

*Физики шәхсләрин Азәрбајҗан
Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән
нәглијат васитәләрини кечирмәләри
гајдаларына
Әлавә*

Тә'јинат көмрүкханасына чатдырылмаг
үчүн нәглијат васитәләринин вә сәнәдләрин
чавабдәһлијини көтүрмәк һаггында

И Л Т И З А М

Мән, _____
(сојады, ады, атасынын ады, јашадығы үнван, шәхсијјәтини
№ _____
тәсдиг едән сәнәдин нөмрәси, верилдији јер вә тарих)
јазылы сурәтдә сөз верирәм ки, _____ мәгсәди илә
_____ кәтирдијим _____ маркалы
(н/васитәсинин кәтирилмә өлкәси) (автомобилин нөвү)

бурахылыш или _____ ил
мұһәррикин №-си _____
шасси №-си _____
бан №-си _____
мұһәррикин һәчми _____ см³
дөвләт №-си _____ олан автомобили, еләчә дә она аид

“___” вәрәгдә сәнәдләри “___” күн мүддәтинә
_____ көмрүкханасына чатдырым. Автомобили вә она аид
сәнәдләри вахтында чатдырмадығым тәгдирдә Азәрбајҗан
Республикасында гүввәдә олан Көмрүк Мәчәлләсинә ујғун
олараг Инзибати мәс'улијјәтә чәлб едиләчәјим һагда мәнә
хәбәрдарлыг едилмишдир.
Нәглијат васитәси саһибинин имзасы _____

Көмрүк әмәкдашынын
Шәхси №-ли мөһүрү _____ имзасы _____ тарих _____ ил
(күн, ај, ил)

АЗƏРБАЙҶАН РЕСПУБЛИКАСЫНА
КƏТИРИЛƏН НƏГЛИЈАТ ВАСИТƏСИ ҮЧҮН

-----көмрүкханасы

В Э С И Г Э № _____

(сојады, ады, атасынын ады)

(үнваны, шәхсијјәти тәсдиғ едән сәнәдин №-си, верилдији јер вә тарих)

Нөвү _____ маркасы _____
(код)

Мөншә өлкәси _____

Кәтирилдији өлкә _____ бурахылыш или _____ ил _____

Көмрүк режими _____
(сәрбәст тәдавул, мүвәғгәти)

Мүһәррик № _____ һәчми _____ см.³ _____

Шасси № _____

Бан.№ _____

Дөвләт(транзит)№ _____

Вәсигәнин верилдији тарих _____

Көмрүк хидмәти үчүн өдәнч _____ манат _____

Көмрүјүн гејдләри _____

(мәс'ул к.ә. шәхси №-ли мөһүрү вә имзасы)

(көмрүкхананын кәрбли мөһүрү) (н/васитәсинин саһибинин имзасы)

Нәглијат васитәсинин гејдијјата алынмасы үчүн
верилмиш вәсигә верилдији тарихдән е'тибарән 5 (беш) күн
мүддәтиндә АзәрбајҶан Республикасы ДИН ДҶП-нә тәғдим
едилмәлидир.

Физики шәхсләрин Азәрбајчан
Республикасынын сәрһәд көмрүк
бурахылыш мәнтәгаләриндән нәглијјат
васитәләрини кечирмәләри гәјдаларына алава

НӘГЛИЈЈАТ ВАСИТӘСИНИН АЗӘРБАЈЧАН РЕСПУБЛИКАСЫНА ГАЈТАРЫЛМАСЫ ҺАГТЫНДА

Ө Һ Д Ә Л И К

Мән, _____
(сојады, ады, јашајыш јери, шәхсијјәти тәсдиғ едән сәнәдин №-си, веријдији

јер вә тарих) _____ № _____

“ _____ ” 199_ тарихдә _____ маркалы
(апардығы тә’јинат өлкәси)

мүһәррикин №-си _____

мүһәррикни һәчми _____ см. ³ _____

шасси №-си _____

Бан №-си _____

Сәрһәд көмрүк мәнтәгәсинин гејдијјат №-си _____

дөвләт №-си _____

олан автомобили “ _____ ” 199_ иләдәк мүддәт әрзиндә өзкәләш-
дирмәјәчәјими, ону диқәр шәхсин истифадәсинә, јахуд саһиблијинә
вермәјәчәјими вә кери гәјтарачағымы өһдәмә көтүрүрәм.

Бу өһдәлијин тәләбләрини поздуғум тәғдирдә, Азәрбајчан
Республикасында гүввәдә олан Көмрүк Мәчәлләсинә ујғун оларағ,
инзибати мәс’улијјәтә чәлб едиләчәјим, һәмчинин һәмин автомобил үчүн
мүвафиг көмрүк өдәнишләри өдәмәли олачағым барәдә хәбәрдар
едилмишәм.

Көмрүк органынын гејдләри _____

Нәглијјат васитәси саһибинин имзасы _____

(шәхси №ли мөһүр)

(имзасы)

(Көмрүкхананын мөһүрү)

“ _____ ” 199_ ил

Физики шәхсләрин тәрәфиндән
Азәрбајчан Республикасынын сәрһәд көмрүк
бурахылыш мәнтәгәсиндән нәглијјат
васитәсинин кәтирилмә гәјдаларына әләвә

Ө Н Д Ә Л И К

Мән _____

(сојады, ады, јашајыш јери, шәхсијјәти тәсдиг едән сәнадин №-си, веријдијн

јер вә тарих)

“ ” _____ 199__ чи ил тарихдә _____

(кәтирдијн өлкә)

_____ маркалы
мұһәррикин №_си _____ шасси
№_си _____ бан
№_си _____ гејдијјат
№-си _____ дәвләт
№_си _____

олан автомобили “ ” _____ 199-чи иләдәк мүддәт әрзиндә
өзкәләшдирмәјәчәјими, ону диқәр шәхсин истифадәсинә, јахуд
саһиблијинә вермәјәчәјими, кери гәјтарачағымы, һәмчинин
өһдәлији тәјинат көмрүкханасына чатдырачағымы өһдәмә
көтүрүрәм.

Бу өһдәлијин тәләбләрини поздуғум тәгдирдә,
Азәрбајчан Республикасында гүввәдә олан Көмрүк
Мәчәлләсинә ујғун олараг инзибати мәс’улијјәтә чәлб
едиләчәјим, һәмчинин бу автомобил үчүн мұвафиг көмрүк
өдәнишләри өдәмәли олачағым барәдә хәбәрдар едилмишәм.
Көмрүк органынын гејдләри

Нәглијјат васитәси

саһибинин имзасы _____

(шәхси №-ли мөһүр)

(көмрүкхананын кербли мөһүрү)

(имзасы)

Нүмүнэ

Көмрүк мадахил ордери № AA-000000				1.Ордерин типи 1		2.Элавэ Варар 01	
3.Мэ'лумат нөмрөси 00100/05097/000011				5.Тэ'дијәнин валјутасы			
4.Тэ'дијәчи Һасанов Һасан Әли оглу Сумгајыт, 1-чи мкр., ев 45, мән. 190 Паспорт VI-ЖГ № 7100741, Низами р-н ПБ тәрәфиндән 20.05.1980-чи илдә				5.1Ады АБШ доллары 5.2Коду 5.3Курсу 3900			
6.Элавэ мэ'лумат Мүшәјәт олунмајан бағажда кәтирилән маллар Тәгдим олунан сәнәдләр				6.1ХИФМН үзрә малын коду 6.2Малын чәкиси (кг) 6.3Мигдары мұхт. 6.4Мәншә өлкәси			
7.Тутулан көмрүк Малын өлчү ваһидинә тәтбиг				7.1 малын дәјәри		АБШ доллары илә 2400 Манатла 9.360.000	
Тә'дијәсинин ады сидилән көмрүк рүсуму							
8.Көмрүк тә'дијәләр-ринин һесаб	Тәдијәнин коду	Һесаблама үчүн әсас	Дәрәчә	Тә'дијә мәбләғи	ӨВ	ӨФ	Өдәниш һағтында мә'лумат
	80	мұхт.	мұхт.	800 АБШ долл. 3.120.000 манат	ман.	КК	Касса мадахил ордери №05 10.01.1998
	12	9.360.000 ман.	0,15%	14.040 манат	ман.	КК	Касса мадахил ордери №05 10.01.1998
8.1Өдәнишин чәми		Рәғәмлә	Манатла 3. 134.000 ман. харици валјута илә				
		Јазы илә	үч миллион бир жүз отуз дөрд мин манат				
9.Көмрүк әмәкдашынын имзасы Бағыров			10.Тә'дијәни гәбул едәнин имзасы М.Ј.		11.Тә'дијәчинин имзасы Валијев		
1	Тә'дијәчи үчүн нүсхә			1			

КА-

Комрук мадахил ордеринә алава вәрәг										1.Кечмә Үсүлү 02		2.Әлава вәрәг Рәг №01	
3.КМО-гун мә'лумат немдәси													
4.Ком- рук	Рәңгли телевизор (32 диаг.)		Дәјәри 1000	Рү- сум	20 долл	Ак- сиз		ӘДВ		Саир верк.			
	Малын коду	Миг- 20 дары әд		200 долл									
тә'- дәјәси	Видеокассетләр		Дәјәри 400	Рү- сум	1 долл.	Ак- сиз		ӘДВ		Саир верк.			
	Малын коду	Миг-100 дары әд		400 долл.									
алынан	Палтарјујан машын		Дәјәри 1000	Рү- сум	20 долл.	Ак- сиз		ӘДВ		Саир верк.			
	Малын коду	Миг- 10 дары әд		200 долл.									
мал- ларын			Дәјәри	Рү- сум		Ак- сиз		ӘДВ		Саир верк.			
	Малын коду	Миг- дары											
ады			Дәјәри	Рү- сум		Ак- сиз		ӘДВ		Саир верк.			
	Малын коду	Миг- дары											
			Дәјәри	Рү- сум		Ак- сиз		ӘДВ		Саир верк.			
	Малын коду	Миг- дары											
			Дәјәри	Рү- сум		Ак- сиз		ӘДВ		Саир верк.			
	Малын коду	Миг- дары											
			Дәјәри	Рү- сум		Ак- сиз		ӘДВ		Саир верк.			
	Малын коду	Миг- дары											
			Дәјәри	Рү- сум		Ак- сиз		ӘДВ		Саир верк.			
	Малын коду	Миг- дары											
			Дәјәри	Рү- сум		Ак- сиз		ӘДВ		Саир верк.			
	Малын коду	Миг- дары											
	Јекуну:		Дәјәри	Рү- сум		Ак- сиз		ӘДВ		Саир верк.			
	Мигдары												
5.Әлава мә'лумат													
Малын мушајәт олунмајан багажла кечирилмәси													
6.Комрук әмәкдапынын имзасы				7.Тә'дијәчинин имзасы				Комрук үзүн нүхсә					
М.И.													

*Эшјаларын сахланмасы вә гәјтарылмасы***Г А Ј Д А Л А Р Ы**

1. Сәрхәддән бурахылмајан эшјалар көмрүкханада 2 ај мүддәтиндә, хусуси сахланма шәраити тәләб олуан вә тез хараб олан әрзаг – 3 күн мүддәтиндә сахланылыр.

2. Сахланма мүддәти әрзиндә эшјаларын саһиби вә ја онун е'тибарнамәси илә гәбз тәгдим етмәклә.

а) Азәрбајчан Республикасына кәләркән бурахылмајан эшјалары харичә апара биләр.

б) Азәрбајчан Республикасындан кедәркән бурахылмајан эшјалар, Азәрбајчан Республикасынын әразисиндән чыхарылмамаг шәртилә эшја саһибинин арзусу илә истифадә олуна биләр (Азәрбајчан Республикасынын әразисиндә истәнилән үнвана көндәрә, гоһумларына вә танышларына верә биләр вә с.)

3. Сахланма мүддәти әрзиндә тәләб олуномајан эшјалар дөвләт бүдчәсинә верилир вә онларын гәјтарылмасы вә ја дәјәринин өдәнилмәси тәләби јеринә јетирилмир.

4. Сијаси, мә'нәви, санитар вә карантин гәјдаларына әсасән сахланылан эшјалар гәјтарылмыр.

5. Көмрүкханада сахланылан һәр 10 кг маллардан өдәниш алыныр:

а) малын дәјәринин 0,05% - биринчи 10 күнү һәр күнүнә

б) малын дәјәринин 0,1% - бундан сонракы 10 күнүн һәр күнүнә

в) малын дәјәринин 0,15% - бундан сонракы һәр күнә.

6. Сахланча верилмиш эшјаларын үнвана көндәрилмәсини көмрүк органлары јеринә јетирмир.

Г Ə Б З №

Азәрбајчан Республикасы
Дөвләт Көмрүк Комитәси

Хаһиш олунур бланкын арха һис-
сәсиндә гәјдаларла таныш олун

_____көмрүкханасы

Верилиб "___" _____199_ ил тарихдә вәтәндаш _____

_____Азәрбајчан Республикасына кәлән/кәдән

(там үнваны көстәрилмәлидир)

ондан ашағыда көстәрилән маллар сахланча көтүрүлмүшдүр.

Сахланча көтүрүлмүш малларын ады	Сајы	Сахланча гәбул олунмуш малларын ејни олан бурахылан малларын сајы

Көстәрилән маллар, кәтирилмәси/апарылмасы гадаған олмуш
вә ја квотадан артыг олан маллар көмрүк органлары
тәрәфиндән бурахылмыр.

(лазым олмајанын алтындан хәтт чәжмәли)

Көмрүк әмәкдашы _____Мал саһиби _____

(имза)

(имза)

Көмрүжүн
эмблемасы

Хашиш олунур бланкын
арха ыссәсиндә гәјдаларла
таныш олун

Азәрбајчан Республикасы
Дөвләт Көмрүк Комитәси
_____көмрүкханасы

Г Ә Б З №

Верилиб “_”_____199 ил тарихдә ондан өтәри ки,
вәтәндаш _____ Азәрбајчан Республикасындан
апарылмасы гадаған олунмуш валјута, Азәрбајчан Республи-
касынын истиграз вәрәгәси, Азәрбајчан Республикасынын
лотерејасы, гижмәтли металлар (гижмәтли дашлар вә онлардан
һазырланмыш мә’мулатлар), әмлак сәнәдләри гәбул олунуб:

Валјута вә гижмәтли әшјаларын ады	Гижмәти вә сајы (рәгәм вә јазы илә)

К.М.

Көмрүк әмәкдашы _____

имза

Гәбзи алды _____

имза

Көстәрилән гижмәтли әшјалары алды _____
саһибин имзасы

1. Бу гəбзлə верилмиш валјута, Азəрбајчан Респуб-
ликасынын истиграз вərəгəлəri, гijмəтли металлар, гijмəтли
дашлар вə онлардан Һазырланмыш мəһсуллар, мирвари вə
онлардан Һазырланмыш мə'мулатлар, əмлак сənəдлəri 3 (үч)
ил сахланылыр.

2. Азəрбајчан Республикасынын лотереја билетлəri
онларын удуша дүшүб дүшмəмəсиндөн асылы олмајараг
кəстəрилən мүддət əрзиндə сахланылыр. Кəстəрилən мүддət
битдикдөн сонра акт тəртиб едилərəк, лотереја билетлəri
мəһв едилир.

3. Кəстəрилən мүддət əрзиндə мал саһиби ашағы-
дакылары едə билər:

а) валјутаны, Азəрбајчан Республикасынын истиграз
вərəгəсини, лотерејасыны, гijмəтли металлардан, дашлардан
вə мирваридən Һазырланмыш мə'мулатлары шəхсən Азəр-
бајчан Республикасынын əразисиндə ала билər, јахуд
харичдən Һəмин маллара е'тибарнамə илə сэрənчам верə
билər вə ја билаваситə кəмрүк органларына јазылы мүрачиət
едə билər;

б) харичи валјута, өдəниш сənəдлəri, харичи валјутада
јазылмыш харичи фонд дəјəрлəri, гijмəтли металлар,
гijмəтли дашлар вə хаммал шəкилиндə мирварини Азəрбајчан
Республикасы əразисиндə шəхсən ала билər, јахуд харичдən
е'тибарнамə илə кəстəриш вермəк јолу илə Азəрбајчан
Республикасы əразисиндə манатла өдəнилмəсинə, Азəрбајчан
Республикасы Милли Банкынын, Азəрбајчан Республикасы
Бejнəлхалг Банкынын вə Азəрбајчан Республикасы Малијјə
Назирлијинин гəбул етдији харичи валјутада вə харичи валјута
дəјəрлəриндə өдəнилмəсинə сэрənчам верə билər.

Башга Һалларда харичдən Һəмин гijмəтли дəјəрлəрдən
Азəрбајчан Республикасы Бejнəлхалг Банкынын вə
Азəрбајчан Республикасы Малијјə Назирлијинин разылығы
илə сэрənчам верə билər.

4. Сахланма мүддəти гуртардыгдан сонра талəб
олунмајан дəјəрлər дөвлəтин бүдчəсинə кечирилиз.

Азәрбајчан Республикасы
Дөвләт Көмрүк Комитәси
_____көмрүкханасы

Г Ә Б З №

Верилиб, Азәрбајчан Республикасына кәтирилмәси
гадаған олунмуш Азәрбајчан Республикасы валјутасынын
(манатын) вә с. вәтәндаш _____ ” ” _____ 199 ил тарихдә
гәбул олунмушдур.

Гәбул олунмушларын ады	Сајы вә ја гијмәти (рәғәм вә јазы илә)

Азәрбајчан Республикасынын валјутасы, һәммин валјута
илә өдәниш сәнәдләри, лотереја билетләри вә с. бу гәбзлә
дөвләтин нәфинә мүсадирә едилир.

Көмрүк мүфәттиши _____
(имза)

Гәбзи алдым _____
(имза)

К.М.

Хаһиш олунур блаикын арха
һиссәсиндә гәјдаларла таныш олун

Азәрбајчан Республикасы
Дөвләт Көмрүк Комитәси
_____көмрүкханасы

В Э С И Г Э №
Certificate

Верилиб “___” _____ 199 ил вәтәндаш _____

Азәрбајчан Республикасына кәтирилән харичи валјута (банк-нотлар, хәзинә билети, сиккә) валјута сәрвәтләри, харичи валјута шәклиндә гижмәтли кағызлар, өдәниш сәнәдләри (чекләр, векселләр, аккредитивләр вә с.), фонд сәрвәтләри (аксијалар, истигразлар вә харичи валјута шәкилиндә олан башга борч օьдәликләри), гижмәтли металлар (гызыл, күмүш, платин) вә платин груплу металлар (паладиум, иридиум, родиум, руте-ниум, осмиум) һәр бир нөв вә һалда, зәркәрлик мә’мулатла-ры вә һәмин мә’мулатларын ломундан башга, тәбии гижмәтли дашлар (алмаз, рубин, сапфир, мирвари) һәмин дашлардан һазырланмаш зәркәрлик мә’мулатларындан башга, һәмчинин мүлкијәт сәнәдләри.

Харичи валјута вә гижмәтләрин ады	Мигдар вә мәбләғ (рәғәмлә вә јазы илә)
АБШ доллары	
Фунт стерлинг	
Франсыз франкы	
Алман маркасы	

Көмрүк әмәкдашы _____ (имза)

Саһиб _____ (имза)

Көмрүјүн мәһүрү

БАНКЫН КӨМРҮК ҮЧҮН ГЕЈДИ

10. Харичи валјута дәјишмәси Һагтында

Тарих	Харичи валјутанын ады чеклә, аккредитивлә, баратла	Харичи валјутанын мәбләғи (рәғәмлә)	Верилмиш мәбләғ манатла (рәғәмлә)	Әмәлијјаты јеринә јетирән тәшкилатын ады

11. Хәрчләнмәмиш манатын дәјишдирилмәси

Тарих	Дәјишмәк үчүн гәбул едилән мәбләғ (манатла)	Верилмиш харичи валјутанын, чекин вә ја баратын мәбләғи вә ады (рәғәмлә)	Әмәлијјаты јеринә јетирән тәшкилатын ады

Харичдән кәтирилмиш вә бу вәсигә үзрә гејдијјата алынмыш харичи валјута вә гијмәтли әшјаларын Азәрбајчан Республикасындан кәнара чыхарылмасы, һәмчинин харичи валјутанын дәјишдирилмәси гајдалары.

1. Азәрбајчан Республикасында даими јашајан шәхсләр тәрәфиндән республикаја кәтирилмәси вә һазырки вәсигә үзрә гејдијјатдан кечирилмиш (гејдијјата алынмыш) харичи валјутанын, Азәрбајчан Республикасындан кәнара чыхарылмасына һәмин шәхсләрин бу валјутаны кәтирдикләри күндән башлајараг 6 ај мүддәтинә ичазә верилир.

2. Азәрбајчан Республикасына кәтирилмиш вә бу вәсигә үзрә гејдијјата алынмыш гијмәтли металларын, гијмәтли гаш-дашын, зәркәрлик мә’мулатларынын (зинјәт әшјаларынын) вә бу металлардан, даш-гашлардан дүзәлдилмиш диқәр мәишәт әшјаларынын республикадан кәнара чыхарылмасына ичазә верилир.

3. Харичи валјутанын маната дәјишдирилмәси јалныз Азәрбајчан Республикасынын Милли Банкында вә јахуд Азәрбајчан Республикасынын Бејнәлхалг банкында бу вәсигә тәгдим олундугда һәјата кечирилир.

4. Вәсигәнин башга шәхсләрә верилмәси гадағандыр.

АЗӘРБАЈЧАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН НАЗИРЛӘР КАБИНЕТИ

Г Ә Р А Р № 91

Бакы шәһәри, 22 апрел 1998-чи ил

Азәрбајчан Республикасында ихрач-идхал
әмәлијјатлары үзрә көмрүк рүсумларынын
дәрәчәләри һаггында

Азәрбајчан Республикасынын “Көмрүк Мәчәлләси”нә вә “Көмрүк Тарифи һаггында” Ганунуна ујғун олараг көмрүк тарифләри механизминин даһа да тәкмилләшдирилмәси јолу илә харичи игтисади әләгәләрин сәмәрәлијјетинин артырылмасы, саһибкарлыг фәәлијјетинин, өлкәдә рәгабәтәдавамлы мәһсулларын истеһсалынын инкишафы үчүн лазыми шәраитин јарадылмасы вә дахили базарын горунмасы мәгсәди илә Азәрбајчан Республикасынын Назирләр Кабинети гәрара алыр:

1. Азәрбајчан Республикасынын Дөвләт Көмрүк Комитәсинин тәгдим етдији вә әләгәдар тәшкилатларла разылашдырылмыш “Көмрүк рәсмиләшдирилмәсинә көрә алынған көмрүк јығымларынын мигдары” (әлавә №1) тәсдиг едилсин.

2. Азәрбајчан Республикасынын харичи игтисади фәәлијјетинин әмтәә номенклатурасы малларын бејнәлхалг тәчрүбәдә гәбул олунмуш тәснифат системинә ујғун олараг апарылсын.

3. Мүәјјән едилсин ки, ихрач олунған маллар, онларын нөвләриндән асылы олмајараг көмрүк ихрач рүсумуна чәлб олунмур.

4. Мүәјјән едилсин ки, Азәрбајчан Республикасынын “Көмрүк Тарифи һаггында” Ганунунун 33-чү маддәсинә ујғун олараг ашағыдакылар көмрүк идхал рүсумуна чәлб олунмур:

4.1 Бу гәрарын 2 нөмрәли әлавәсиндә көстәрилән сijaһы үзрә идхал олунған маллар;

4.2 Кәнд тәсәррүфаты үчүн кәтирилән машын, механизм, тракторлар, онларын шинләри, тохум, күбрә, јем, дамаз-

лыг һејванлар, дәрман препаратлары, лабораторија аваданлыглары вә ләвазиматлары, бајтарлыг тәбабәтиндә тәтбиг олуна дәрман, биоложи препаратлар вә бајтарлыг ләвазиматлары;

4.3 Әлиллијин профилактикасы вә мұаличәси мәгсәдләри үчүн истифадә олуначаг (автонәглијјат васитәләри истисна олмагла) мұхтәлиф техники васитәләр вә онларын истеһсалы үчүн хаммал вә комплектләшдиричи мә'мулатлар;

4.4 Габлашдырылмыш ушаг јемәкләри;

4.5 Азәрбајчан Республикасы әразисинә мұвәггәти олараг кәтирилмиш вә кәтирилмә шәртләринә көрә мұәјјән олунмуш мүддәтдә дәјишиклик едилмәдән кәтирилдији өлкәјә апарыласы маллар (бу маллара көмрүк идхал рүсумларынын тәтбиги көмрүк иши һаггында Азәрбајчан Республикасынын ганунверичилијинә ујғун олараг һәјата кечирилир).

4.6 Азәрбајчан Республикасы әразисиндән мұвәггәти олараг чыхарылмыш вә чыхарылма шәртләринә көрә кери гајтарылан маллар (мұвәггәти ихрач барәдә көмрүк органынын тәсдигедичи сәнәди тәгдим едилдији тәгдирдә);

4.7 Харичи сәрмајәнин иштиракы илә јарадылан мұәссисәләрин вә харичи мұәссисәләрин низамнамә фондуна пај шәклиндә Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисинә кәтирилән әсас истеһсал фондлары (аксизли маллар истисна олмагла);

4.8 Харичи инвестисија гојулмуш мұәссисәләрин әчнәби ишчиләринин јалныз өз еһтијачлары үчүн Азәрбајчан Республикасына кәтирдикләри әмлак;

4.9 Малијјә Назирлији вә ја Милли Банкын тәсдигедичи сәнәди әсасында кәтирилән гануни тәдијә васитәләриндән олан валјута банкнотлар (нумезматика мәгсәдилә истифадә олуналардан башга) рәсми дәвләт сәнәд бланклары, һабелә вәтәндаш паспортлары вә гијмәтли кағызлар;

4.10 Тәкрар ихрач мәгсәдилә Азәрбајчан Республикасы әразисинә кәтирилән маллар (бу маллара көмрүк идхал рүсумларынын тәтбиги көмрүк иши һаггында Азәрбајчан Республикасынын ганунверичилијинә ујғун олараг һәјата кечирилир);

4.11 Е'мал едилмәси үчүн мұвәггәти олараг Азәрбајчан Республикасы әразисинә кәтирилән маллар;

4.12 Бејналхалг тәшкилатларын, харичи дәвләтләрин һөкүмәтләринин, һабелә дәвләтләрасы вә һөкүмәтләрапасы

сазишләрә әсасән харичи һүгути вә физики шәхсләрин аҗырдыглары әвәзсиз малијјә җардымлары, кредитләр вә борчлар һесабына идхал олуан маллар;

4.13 Тәмәннасыз пајланылмасы үчүн һуманитар җардым кими физики шәхсләр тәрәфиндән кәтирилән маллар.

5. Мүәјјән едилсин ки, Азәрбајчан Республикасы әразисинә бу ғарарын 3 нөмрәли әлавәсиндә кәстәрилән сијаһы үзрә кәтирилән маллар, онларын мәншә өлкәсиндән асылы олмајараг көмрүк дәјәринин 5 фаизи һәчминдә көмрүк идхал рүсумуна чәлб олунар;

6. Бу ғарарын 4-чү вә 5-чи бәндләриндә кәстәрилән маллар истисна олмагла, идхал олуан дикәр маллар, һәмин малларын мәншә өлкәсиндән вә нөвүндән асылы олмајараг онларын көмрүк дәјәринин 15 фаизи һәчминдә көмрүк идхал рүсумларына чәлб олунар.

7. Мүәјјән едилсин ки, дәвләтләрин, һөкүмәтләрин вә бејнәлхалг тәшкилатларын, һүгути вә физики шәхсләрин хәтти илә тәмәннасыз пајланылмасы үчүн һуманитар җардым кими кәтирилән малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәсиндә һәмин маллары кәтирән һуманитар тәшкилатларын Азәрбајчан Республикасы әразисиндә мөвчуд ғайдада гејдијјатдан кечмәси барәдә сәнәди, дикәр һүгути вә физики шәхсләр исә Бејнәлхалг һуманитар Җардым үзрә Республика Комиссијасынын разылығыны көмрүк органларына тәгдим етмәлидирләр.

8. Азәрбајчан Республикасы һөкүмәтинин харичи өлкәләрлә азад тичарәт вә кооперасија һагында сазишләри олдуғу тәгдирдә икитәрәfli разылыға әсасән малларын идхалына көмрүк рүсумлары тәтбиг едилмир.

9. Мүәјјән едилсин ки, бу ғарарын 4.7, 4.8, 4.10, 4.11, 4.12 вә 4.13 җарымбәндләриндә кәстәрилән малларын сәрбәст тәдавлә бурахылмасы үчүн, һәмин маллар јенидән бәјан олунамалы вә көмрүк идхал рүсумлары өдәнилмәлидир. Әкс тәгдирдә, маллары сатанлара ғаршы ганунверичиликдә нәзәрдә тутулуш тәдбирләр көрүлүр.

Бу бәндин ичрасына нәзарәт Дәвләт Көмрүк Комитәси, Тичарәт Назирлији, Малијјә Назирлији вә Баш Дәвләт Верки Мүфәттишлији тәрәфиндән һәјата кечирилир.

10. Идхал әмәлијјатлары үзрә алынған көмрүк рүсумларынын дәвләт бүдчәсинә там һәчмдә вә вахтында көчүрүл-

мәси Дөвләт Көмрүк Комитәси вә мұвәккил банклар тәрәфин-
дән тә'мин едилсин.

11. Дөвләт Көмрүк Комитәси бу гәрарын ичрасы илә
әлагәдар мұвафиг тә'лимаглар һазырласын, Малијјә Назирлији
илә разылашдырараг мөвчуд гәјдада тәсдиг етсин вә зәрури
тәдбирләр һәјата кечирсин.

12. Азәрбајчан Республикасы Назирләр Кабинетинин
1997-чи ил 16 ијун тарихли 62 сәјлы гәрары, һәммин гәрарын
9-чу бәнди истисна олмагла вә 1997-чи ил 15 ијул тарихли 79
сәјлы гәрары гүввәсини итирмиш һесаб едилсин.

13. Бу гәрар имзаландығы күндән гүввәјә минир.

Азәрбајчан Республикасынын Баш Назири
А. Расизадә

**КӨМРҮК РӘСМИЛӘШДИРИЛМӘСИНӘ
КӨРӘ АЛЫНАН
КӨМРҮК ЈЫҒЫМЛАРЫНЫН МИГДАРЫ**

1. Мал гисминдә Азәрбајҹан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән кечирилән нәглијјат васитәләри дә дахил олмагла малларын, о чүмләдән мүшәјиәт олунмајан багада, бејнәл-халг почт көндәришләриндә кечирилән коммерсија мәгсәд-ләри үчүн нәзәрдә тутулмајан малларын вә јүкләрин, һәмчинин нәглијјат васитәләринин көмрүк рәсмиләшдирил-мәсинә көрә көмрүк дәјәринин 0,15 фаизи мигдарында (10 АБШ долларындан аз олмајараг) Азәрбајҹан Республика-сынын Милли Банкы тәрәфиндән мүәјјән едилән мезәннәјә көрә манатла көмрүк јығымлары алыныр.

2. Азәрбајҹан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән һуманитар вә техники јардым мәгсәди илә, һабелә Азәрбајҹан Республикасынын әразисиндә јерләшән дипломатик нүмајән-дәликләрин рәсми вә онларын һеј'әт үзвләринин шәхси истифадәси үчүн кечирилән маллардан вә нәглијјат васитә-ләриндән көмрүк рәсмиләшдирилмәсинә көрә көмрүк јығым-лары алыныр.

3. Көмрүк Јүк Бәјаннамәсинин һәр бир әлавә вәрәги үчүн сөвдәләшмә характериндән асылы олмајараг 5 АБШ доллары мәбләғиндә Азәрбајҹан Республикасынын Милли Банкы тәрәфиндән мүәјјән едилән мезәннәјә көрә манатла өдәнч алыныр.

4. Азәрбајҹан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән транзит көмрүк режими алтында кечирилән малларын көмрүк рәсмиләшдирилмәсинә 30 АБШ доллары, һәр әлавә Транзит Јүк Бәјаннамәләри үчүн 10 АБШ доллары мигдарында Азәрбајҹан Республикасынын Милли Банкы тәрәфиндән мүәјјән едилән мезәннәјә көрә манатла көмрүк јығымлары алыныр.

5. Физики шәхсләр тәрәфиндән Азәрбајҹан Республи-касынын көмрүк әразисинә кәтирилән (о чүмләдән мүвәғгәти

кәтирилән) нәглијјат васитәләринин гәјдә алынмасы үчүн вәсигә верилмәсинә көрә:

- жүк вә миник автомобилләри, микроавтобус вә автобуслар үчүн 20 АБШ доллары;

- диқәр нәглијјат васитәләри үчүн 15 АБШ доллары мәбләғиндә Азәрбајчан Республикасынын Милли Банкы тәрәфиндән мүәјјән едилән мазәннәјә ујғун оларағ манатла өдәнч алыныр.

6. Малларын вә нәглијјат васитәләринин Азәрбајчан Республикасы көмрүк органларынын иш вахтындан кәнар вахтда вә мүәјјән едилмиш јердән кәнарда рәсмиләшдирилмәсинә көрә көмрүк јығымлары икигат мигдарда алыныр.

**АЗӘРБАЈЧАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ӘРАЗИСИНӘ
КӘТИРИЛӘН КӨМРҮК ИДХАЛ РҮСУМУНА ЧӘЛБ
ОЛУНМАЈАН МАЛЛАРЫН СИЈАҢЫСЫ**

Харичи игтисади фәалијјәт үзрә малла- рын номенклатурасына ујғун мал групплары	Харичи игтисади фәалијјәт үзрә малларын номенклатурасына ујғун мал группларынын ады вә малларын кодлары
Груп 25	Дуз, күкүрд, торпаг вә даш, әһәнк вә семент – мал группундан јалныз 250100310; 250100510; 2502;2503; 2504;2505; 2506;2507;250830; 2509; 2510; 2511; 251311; 251690910; 2518; 251990900; 2521; 2524; 2527;2528; 252910; 253010 мал мөвгеләри
Груп 26	Филизләр, шлаклар вә күлләр
Груп 27	Минерал јаначаг, нефт вә нефт емалынын мәһсуллары – мал группундан јалныз 270111; 270112; 270710900; 270720900; 2708; 271000210; 271000910; 271000990; 271210100; 271220; 2716 мал мөвгеләри
Груп 28	Гејри-үзви кимјә мәһсуллары
Груп 29	Үзви кимјә бирләшмәләри
Груп 30	Әчзачылыг мәһсуллары
Груп 34	Сабун, сәтһи-актив үзви маддәләр, јујучу маддәләр, сүрткү материаллары, сүн'и һазыр мумлар, шам вә бәнзәри мә'мулат, јапма пасталары, пластилин, диш һәкими үчүн әсасы кипс олан бирләшмәләр – мал группундан јалныз 340211; 340213; 340490900; 340590100 мал мөвгеләри
Груп 35	Зулали маддәләр, нишаста, јапышганлар, мајалар (ферментләр) мал группундан јалныз 350520100-520900; 350699000 мал мөвгеләри
Груп 36	Партлајычы маддәләр, пиротехник мә'мулатлары, кибрит, пироферхәлитәләр, бә'зи алышган маддәләр мал группундакы 3604; 3605 мал мөвгеләриндән башга
Груп 37	Фото вә кино маллары группундан јалныз 370210000 (ренткен апаратлары үчүн плјонка) мал мөвгеи
Груп 38	Башга кимјәви мәһсуллар – мал группундакы 3805; 3819; 3820 мал мөвгеләриндән башга

Груп 39	Пластик күтлэлэр вэ онлардан хазыранмыш мэ'мулатлар – мал группундан јалныз 390110100; 390110900; 390210; 3903; 390410000; 390511; 390710; 390720000; 390730000; 390740; 390810; 390940; 391110; 391220190; 391520; 391732350; 392010900; 392113; 392119900; 392350100 мал мөвгелэри
Груп 40	Каучук вэ резин мэ'мулаты – мал группундан јалныз 400122000; 400129; 40021100; 400220; 400821900; 4010; 401130100; 401700110 мал мөвгелэри
Груп 44	Одунчаг вэ одунчаг мэ'мулаты, ағач көмүрү-мал группундан јалныз 4406 мал мөвгөи
Груп 45	Мантар (тихач) вэ ондан мэ'мулатлар – мал группундан јалныз 450310000 мал мөвгөи
Груп 47	Одунчагдан вэ ја битки мөншәли башга лифли материаллардан кағыз күтләси, кағыз вэ картон туллантылары вэ макулатура мал группундакы 4707 мал мөвгөјиндән башга
Груп 49	Нәшр олунмуш китаб, гәзет, репродуксија вэ полиграфсија сәнајесинин диқәр мэ'мулатлары, әлјазмалар, макинада чап олунмуш мәтнләр вэ планлар мал группундан јалныз 4901; 4902; 4903; 4904; 4905 вэ 4906 мал мөвгеләри
Груп 51	Јун, һејванларын назик вэ габә түкләри мал группундан јалныз 510701100; 510720100 мал мөвгеләри
Груп 69	Одадавамлы кәрпичләр, блоклар, лөвһәләр вэ аналожи одадавамлы керамик материаллар – мал группундан јалныз 6902; 6903 мал мөвгеләри
Груп 70	Шүшә вэ шүшә мэ'мулаты – мал группундан јалныз 7002; 7008; 7010; 701910100; 701910510 мал мөвгеләри
Груп 72	Гара металлар – мал группундан јалныз 7201 мал мөвгөи
Груп 74	Мис вэ мис мэ'мулаты мал группундакы 7412; 7417; 7418; 7419 мал мөвгеләриндән башга
Груп 75	Никел вэ никел мэ'мулаты
Груп 76	Алүминиум вэ алүминум мэ'мулаты-мал группундакы 7610; 7611; 7612; 7613; 7615; 7616 мал мөвгеләриндән башга
Груп 78	Гүрғушун вэ гүрғушун мэ'мулаты
Груп 79	Синк вэ синк мэ'мулаты
Груп 80	Галај вэ галај мэ'мулаты
Груп 81	Башга ади металлар, метал керамика вэ онлардан хазыранмыш мэ'мулатлар – мал группундакы јалныз 8101; 8102; 810890100 мал мөвгеләри

Груп 83	Гејри-гијмәтли металлрдан дикәр мал мөвгеләриндә көстәрилмәјән мә'мулатлар – мал группундан јалныз 8309 мал мөвгеләр
Груп 84	Нувә реакторлары, газанлары, аваданлыг вә механики чиһазлары, онларын һиссаләри – мал группундакы 8414 51 900; 8415 10 000; 8415 81 900; 8417 20; 8418 10 900; 8418 21-8418 29 000; 8418 30 910; 8418 30 990; 8418 40 910; 8418 40 990; 8418 50; 8418 91 000; 8422 11 000; 8423 10 100; 8423 81 500; 8450; 845210; 8469; 8470; 8471 10; 8471 20 000-8471 20 600; 8471 91400-8471 91 900; 847199; 8472; 8473; 8476 мал мөвгеләриндән башга
Груп 85	Електрик машинлары вә аваданлыгы, онларын һиссаләри – мал группундакы 8507 10 910; 8508 10; 8509; 8510; 8511; 8512; 8513; 8516; 8517 10; 8517 20; 8517 81 100; 851810-851840100; 851840910- 851850100; 8519; 8520; 8521; 8522; 8523; 8524; 8525 10 900; 8527 19 000; 8527 21; 8527 31; 8527 32; 8527 39; 8528; 8529 10 200 – 8529 10 900; 8539; 854411900; 8544 19 000; 854419900; 854430900; 854511- 854519900; 854590 мал мөвгеләриндән башга
Груп 86	Дәмир јолу локомотивләри вә вагонлары, трамвај, онларын һиссаләри вә ләвазиматы, дәмир јолу вә трамвај шәбәкәси үчүн јол гургулары
Груп 87	Јерүстү (дәмир јолу вә трамвај васиталәриндән башга) нәглијат васиталәри – мал группундакы 8702; 8703; 8711; 8712; 8714 мал мөвгеләриндән башга
Груп 88	Учуш апаратлары, космик апаратлары, онларын һиссаләри
Груп 89	Кәми, гајыг вә башга үзән васиталәр мал группундакы 8903 мал мөвгејиндән башга
Груп 90	Оптик, фотография, кинематография өлчү, нәзарәт, јүксәк дәғигликли, тибб вә чәрраһлыг чиһазлары вә апаратлары вә онларын һиссаләри, ләвазиматлары 9004; 9006 мал мөвгеләриндән башга
Груп 93	Силаһ вә сурсатлар, онларын һиссаләри – мал группундакы јалныз 9301; 9302; 9305; 9306 мал мөвгеләри
Груп 97	Сәнәт әсәрләри, коллексија вә әнтиг әшјалар

Ишләр мүдири

А.Һачыјев

АЗӘРБАЈЧАН РЕСПУБЛИКАСЫ ӘРАЗИСИНӘ КӘТИРИЛӘН ВӘ КӨМРҮК ДӘЈӘРИНИН 5 ФАИЗИ ҺӘЧМИНДӘ КӨМРҮК ИДХАЛ РҮСУМУНА ЧӘЛБ ОЛУНАН МАЛЛАРЫН СИЈАҢЫСЫ

Харичи игтисади фәәлијјәт үзрә малларын номенклатурасына ујғун мал групплары	Харичи игтисади фәәлијјәт үзрә малларын номенклатурасына ујғун мал группларынын ады вә малларын кодлары
Групп 01	Чанлы һејванлар (дамазлыг һејванлар истисна олмагла)
Групп 10	Тахыл вә дәнли биткиләр
Групп 11	Ун вә јарма сәнајеси мәһсуллары, маја, нишаста, инулим, бугда өзлүјү мал группундан јалныз 110813 мал мөвгәи
Групп 13	Шеллак, китрәләр, гатранлар вә битки ширәләри вә чөвһәрләри группундан јалныз 130220100; 130231000 мал мөвгәләри
Групп 25	Дуз, күкүрд, торпаг вә даш, әһәнк вә семент - мал группундан јалныз 25201000; 252020000 мал мөвгәләри
Групп 32	Ашылајычы вә бојајычы чөвһәрләр, бојаг маддәләри, рәнк вә лаклар, танинләр вә онлардан төрәмәләр, мүхтәлиф мастикалар, мүрәккәб (мәтбәә рәнки) – мал группундан јалныз 3204; 320810; 320890100; 320890910 мал мөвгәләри
Групп 44	Одунчаг вә одунчаг мә’мулаты, ағач көмүрү, 4406 мал мөвгәиндән башга
Групп 45	Мантар (тыхач) вә ондан мә’мулатлар мал группундакы 450310000 мал мөвгәиндән башга
Групп 48	Кағыз, картон вә онлардан дүзәлдилмиш мә’мулат – мал группундакы 4803; 4810; 4814; 4817; 481810-481830; 481920-481960; 4820 мал мөвгәләриндән башга
Групп 51	Јун, һејванларын назик вә габа түкләри – мал группундан јалныз 510130000 мал мөвгәи
Групп 52	Памбыг – мал группундан јалныз 5203; 5205; 520614000; 520615000; 520811900 мал мөвгәләри

Груп 53	Башга битки мәншәли тохучулуг лифләри, кағыз лифи вә ондан һазырланмыш парча
Груп 54	Кимјәви саглар
Груп 55	Кимјәви штапел лифләри
Груп 59	Һоңдурулмуш вә јери тәкрарән долдурулмуш тохума материаллары, бунлардан дүзәлдилмиш техники мә'мулат-мал группундан јалныз 590210900; 591140000 мал мөвгеләри
Груп 68	Даш мә'мулатлары, кипс, семент, азбест, мика (слјуда) вә бунлардан дүзәлдилмиш мә'мулатлар – мал группундан јалныз 680610; 6814 мал мөвгеләри
Груп 70	Шүшә вә шүшә мә'мулатлары группундан јалныз 7001; 7002; 7006; 7007; 702000100 мал мөвгеләри
Груп 71	Тәбии вә ја јетишдирмә мирвари, гијмәтли вә ја јарымгијмәтли дашлар, металлар, гијмәтли металларла өртүлмүш металлар вә бунлардан һазырланмыш мә'мулатлар – мал группундан јалныз 710210000 мал мөвген;
Груп 72	Гара металлар (7201 мал мөвген истисна олмагла)
Груп 73	Гара металлардан мә'мулатлар мал группундакы 7323 мал мөвгеиндән башга
Груп 84	Нүвә реакторлары, газанлары, аваданлыг вә механики чиһазлары, онларын һиссаләри мал группундан јалныз 847120100; 847120900 мал мөвгеләри
Груп 87	Јерүстү (дәмир јолу вә трамвај васитәлериндән башга) нәглијат васитәләри – мал группундан јалныз 870290110; 870290190 мал мөвгеләри

Ишләр мүдири

А. һачыјев

*Элавә 12
Дөвләт Көмрүк Комитәсинин
11.05.1998-чи ил тарихли
02-24\1594 сәјлы мәктубу*

*Мүасир тәсвири сәнәт әсәрләринин Республикадан
харичи өлкәләрә апарылмасы мәгсәдилә јарадылмыш,
хүсуси бәдиин экспертиза вә ичазә сәнәди (сертификат)
верилмәси үзрә Дөвләт эксперт комиссијасы һагтында*

Ә С А С Н А М Ә

Азәрбајчан Республикасы Мәдәнијјәт Назирлији вә Азәрбајчан Республикасы Рәссамлар Иттифагы идарә һеј'әтинин биркә гәрары илә јарадылмыш Дөвләт Эксперт комиссијасы "Мүасир тәсвири сәнәт әсәрләринин Республикадан гејри-гануни јолла апарылмасынын гаршысынын алынмасы" һагтында Азәрбајчан Республикасы Мәдәнијјәт Назиринин 21 јанвар 1997-чи ил тарихли 20 сәјлы әмринә әсасән вә мөвчуд Әсаснамәјә ујғун фәалијјәт көстәрир.

1. Үмуми мүддәалар

1.1 Мүасир сәнәт әсәрләри дедикдә бәдиин әһәмијјәт кәсб едән мүасир тәсвири сәнәт нүмунәләри нәзәрдә тутулур.

1.2 Дөвләт Эксперт Комиссијасы јалныз 1950-чи илдән сонракы дөврдә јарадылмыш тәсвири сәнәт әсәрләринин: рәнккарлыг, һејкәлтаращлыг, графика әсәрләри, таблолар, етүдләр, ескизләр вә рәсмләрин республикадан кәнара гануни јолла чыхарылмасыны тәнзимләјир вә бу әсәрләрин тарихи, елми, бәдиин әһәмијјәтини мүәјјәнләшдирир.

2. Ичазә сертификатларынын верилмәси гајдалары

2.1 Мөвчуд гануна мүвафиг республикадан кәнара чыхарылан мүасир тәсвири сәнәт әсәрләринә сертификатын верилмәси:

- һәр бир вәтәндаш, рәссам, һәр һансы бир тәшкилат сертификат алмаг үчүн Дөвләт Эксперт комиссијасынын сәдринин адына рәсми мәктубла мүрачиәт етмәлидир. Әризәјә

сертификат вериләчәк әсәрин 2 әдәд фото шәкли әләвә олунмалыдыр.

2.2 Республикадан кәнара чыхарылмасы нәзәрдә тутулан сәнәт әсәринин өзү сонрадан експерт комиссијасына тәгдим олунур. Экспертиза комиссија үзләри тәрәфиндән апарылыр. Әсәрә бахыш вә онун һаггында експерт рә'ји сәһибинин иштиракы олмадан апарылыр.

2.3 Әсәр һәртәрәфли тәдгиг едилдикдән сонра експерт комиссијасы онун тарихи-бәдии әһәмијјәтини мүәјјәнләшдирир вә республикадан кәнара чыхарылмасына ичазә верилиб-верилмәмәси барәдә гәрар гәбул едир.

2.4 Ичазә сәнәди тәртиб едиләркән республикадан чыхарылан һәр бир сәнәт әсәринин фото шәклинин архасына сертификатын нөмрәси вә вердији тарих гејд олунмагла мөһүр вурулур вә комиссијанын бүтүн үзләри тәрәфиндән сертификат имзаланыр.

2.5 Республикадан чыхарылан сәнәт әсәрләринин фото шәклинин вә ичазә сертификатынын бир нүсхәси експерт комиссијасында галыр, дикәрләри әсәр сәһибләринә гәјтәрылыр.

2.6 Ичазә сәнәдинин верилмәси (сәнәт әсәринә бахылмасы, онун бәдии дәјәринин мүәјјәнләшдирилмәси вә гәрар чыхарылмасы) протоколлашдырылыр вә гејдијјат китабында гејдә алыныр. Комиссијанын мәс'ул катиби гејдијјат китабынын сахланылмасы үчүн мәс'улијјәт дашыјыр.

2.7 Азәрбајчан Республикасы Мәдәнијјәт Назирлијинин, Азәрбајчан Рәссамлар Иттифагынын хәтти илә вә јахуд Азәрбајчан Рәссамлар Иттифагынын үзләри тәрәфиндән фәрди гәјдада апарылачаг әсәрләр истисна едилмәклә, комиссијаја тәгдим едилмиш дикәр әсәрләр үчүн мүәјјән олунмуш гијмәти вәтәндашлар нәгд пулла (манатла) өдәмәлидирләр.

2.8 Экспертиза нәтичәсиндә әлдә олунан кәлирин үмуми мәбләгиндән комиссијанын үзләринә 80% мигдарында әмәк һаггы верилир.

3. Дөвләт Эксперт комиссијасы үзләринин вәзифәси

- Республикадан чыхарылмасы нәзәрдә тутулан сәнәт әсәрләринин экспертиза едилмәси вә онларын гijмәтлән-дирилмәси;

- Республикадан сәнәт әсәрләринин кәнара чыхарыл-масы һаггында гәрар гәбул едилмәси;

- Вәтәндашлара вә мараглы тәшкилатлара сәнәт әсәр-ләринин республикадан чыхарылмасы илә әлагәдар мәслә-һәтләрин верилмәси;

- Комиссија үзвләри ишдә јол верилмиш нөгсанлара көрә Азәрбајчан Республикасынын ганунларына ујғун мәс'улијјәт дашыјырлар.

- Комиссијанын үзвләри һәр һәфтәнин ____/____/ күнләри гәбул саатлары тә'јин едирләр;

- Комиссијанын үзвләри сәбәбсиз олараг комиссијанын ичласларында 5 дәфә иштирак етмәдикдә Мәдәнијјәт Назири-нин мұвафиг әмри илә комиссијанын үзвлүјүндән чыхарыла биләр.

- комиссијанын үзвләри Мәдәнијјәт Назиринин әмри илә 1 иллик мүддәтә тәсдиг олур.

- комиссијанын сәдри мүәјјән үзүрлү сәбәбләрдән өз вәзифәсини ичра едә билмәдикдә ону мұавини әвәз едир.

ИЧАЗЭ ВАСИГЭСИ

(CERTIFIKAT)

мәдәни сәвәтләрин

Азәрбајҹан Республикасынын
һудудларында кәһар
апарылма һүгүгү үчүн

CERTIFICATE
FOR THE RIGHT TO EXPORT
THE CULTURAL VALUES

OUT OF AZERBAIJAN

РАЗРЕШИТЕЛЬНОЕ
УДОСТОВЕРЕНИЕ
(СЕРТИФИКАТ)

на право вывоза культурных

ценностей за пределы
Азербайджанской Республики

1.Эригәчи (Сојалы, Ады, Атасынын Ады) ва ја мүәссисинин ады
Applicant (Name, Surname, Father's name) or name of the organization
Заявитель (Ф.И.О) или наименование организации

2.Вәтәндашлыг, төбәәлиг
Citizenship Гражданство, подданство

3.Эригәчинин сәнәти, машуулијәти
Profession Профессия, занятие заявителя

4.Апарылан әшјаларын сајы (јази иле) ва төфсиляти (һазырланма техникасы, материалы, һазырлама тарихи,
өлчүсү һалтында мәлүмат)
Quality (in words), description (indication of technical making, material, date of manufacturing, size) of exported
Objects
Количество (прописью), описание (с указанием техники изготовления, материала, даты изготовления, размера)
вывозимых предметов

5.Апарылан әшјаларын сјаһысы " " вәрәглә алава олунур.
List of exported objects " " paper is / isn't enclosed
Список вывозимых предметов на " " листах прилагается (не прилагается)

6.Апарылан әшјаларын гәһмәти
Estimation of the exported objects
Оценка вывозимых предметов на

7.Һара ва на мағсәдлә апарылтыр
Place and purpose of exportation
Куда вывозится и с какой целью

8.Експерт ва ја эксперт комиссиясынын әсәс нәтиҹәси
Main conclusions of the expert or the expert commission
Основные заключения эксперта или экспертной комиссии

Верилиб

Issued in

Выдано в г.

Е'тибарлыдыр:

Valid From " " 199_мәдән till: " " 199_мәдән

Действительно от " " 199_г по " " 199_г

Әсәс

Основание

M.J. _____

Chairman of the state expert commission deputy
Minister of Culture of Azerbaijan Republic

Комиссиянын үәләри:
Members of the commission
Члены комиссии

Дәүләт эксперт комиссиясынын сәдри,
Азәрбајҹан Республикасы
Мәдәнијәт Назирынин муәвини

Председатель Государственной экспертной комиссии,
зам. Министра культуры Азербайджанской Республики

Эригәчинин гәбзи:

Applicant's receipt:

Расписка заявителя:

**ФИЗИКИ ШӘХС ОЛАН ГЕЈРИ-РЕЗИДЕНТЛӘР
ТӘРӘФИНДӘН ВАЛЈУТА СӘРВӘТЛӘРИНИН АЗӘРБАЈЧАН
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КӨМРҮК СӘРҲӘДИНДӘН
КЕЧИРИЛМӘСИ**

Г А Ј Д А Л А Р Ы

1. Үмуми мүддәалар

1.1. Бу Гәјдалар “Валјута тәнзими һаггында” Азәрбајчан Республикасы Ганунуна вә Азәрбајчан Республикасынын Көмрүк Мәчәлләсинә мүвафиг олараг һазырланмышдыр.

1.2. Физики шәхс олан гејри-резидентләр тәрәфиндән Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән валјута сәрвәтләринин кечирилмәси механизми бу Гәјдаларла мүәјјән едилир.

1.3. Физики шәхс олан гејри-резидентләр тәрәфиндән Азәрбајчан Республикасынын көмрүк сәрһәдиндән валјута сәрвәтләринин кечирилмәсинә валјута нәзарәти, Азәрбајчан Республикасы Дөвләт Көмрүк Комитәси гаршысында һесабат верән валјута нәзарәти акентләри (көмрүк органлары) тәрәфиндән һәјата кечирилир.

1.4. Бу Гәјдаларда истифадә олунан әсас анлајышлар:

“Физики шәхс олан гејри-резидентләр” (бундан сонра гејри-резидентләр адланачаг):

- Азәрбајчан Республикасы һүдудларындан кәнарда даими јашајыш јери олан, о чүмләдән Азәрбајчан Республикасында мүвәггәти галан физики шәхсләр;

“Валјута сәрвәтләри”:

а) харичи валјута – мүвафиг харичи дөвләтин вә ја дөвләтләр групунун әразисиндә тәдавүлдә олан вә гануни өдәниш васитәси сәјылан, еләчә дә тәдавүлдән чыхарылмыш вә ја чыхарылан, лакин һәмин әразидә тәдавүлдә олан пул нишанларына дәјишдирилә билән банкнотлар, хәзинә билетләри вә сиккәләр шәклиндә пул нишанлары;

б) харичи валјутада гијмәтли кағызлар – харичи валјутада ифадә едилмиш өдәниш сәнәдләри (чекләр, векселләр, аккредитивләр вә с.) вә диқәр борч өңдәликләри;

в) гијмәтли металлар – зәрқәрлик, диқәр мәишәт мә’мулаты вә бу мә’мулатын ғырынтылары истисна олмагла, һәр һансы нөвдә вә һалда олан ғызыл, күмүш, платин вә платин групундан олан металлар (палладиум, иридиум, родиум, рутениум вә осмиум);

г) хам вә е’мал едилмиш (зәрқәрлик, диқәр мәишәт мә’мулаты вә бу мә’мулатын ғырынтылары истисна олмагла) тәбии даш-гаш (алмаз, јагут, зүмрүд, сапфир, александрит, мирвари).

2. Гејри-резидентләр тәрәфиндән валјута сәрвәт-ләринин Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисинә кәтирилмәси

2.1. Гејри-резидентләр тәрәфиндән Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисинә кәтирилән 10.000 (он мин) АБШ долларынадәк валјута сәрвәтләри мәнбәји һагғында сәнәд тәләб олунмадан көмрүк органлары тәрәфиндән гејри-резидентин тәғдим етдији “Сәрнишин көмрүк бәјаннамәси” илә рәсмиләшдирилир (Әлавә №1).

2.2. Гејри-резидентләр тәрәфиндән Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисинә кәтирилән 10.000 (он мин) АБШ долларындан јухары мәһдудийјәтсиз мәбләғдә валјута сәрвәтләри мәнбәји һагғында сәнәд тәләб олунмадан “Сәрнишин көмрүк бәјаннамәси” илә бәрәбәр көмрүк органларында “Көмрүк вәсигәси” (сертификат) долдурулмагла рәсмиләшдирилир (Әлавә №2).

3. Гејри-резидентләр тәрәфиндән валјута сәрвәт-ләринин Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисиндән чыхарылмасы

3.1. Гејри-резидентләр тәрәфиндән Азәрбајчан Республикасына әввәлләр көчүрүлмүш валјута сәрвәтләриндән 10.000 (он мин) АБШ долларынадәк мәбләғ мұвафиг банк арајышы (Әлавә №3) әсасында көмрүк һаггы өдәнилмәдән Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисиндән чыхарыла биләр.

3.2. Гејри-резидентләр тәрәфиндән Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисинә әввәлләр кәтирилмиш вә бу Гајдаларын 2.1 вә 2.2 јарымбәндләриндә көстәрилмиш

мүвафиг тәсдигедичи сәнәдләр тәгдим едилмәклә көмрүк һаггы өдәнилмәдән Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисиндән чыхарыла биләр (“Көмрүк вәсигәси”ндәки галыг нәзәрә алынмагла).

3.3. Азәрбајчан Республикасында ишләјән гејри-резидентләр е’замијјә вә нүмајәндәлик хәрчләринин өдәнилмәси үчүн бу шәхсләри е’замијјәтә көндәрән тәшкилатларын тәсдигедичи сәнәдләриндә (касса мәхарич сәнәдләри, е’замијјә вәсигәси) көстәрилән мәбләгдә валјута сәрвәтләрини көмрүк һаггы өдәнилмәдән Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисиндән чыхара биләрләр.

3.4. Гејри-резидентләр тәрәфиндән бу Гајдаларын 3.1, 3.2, 3.3 јарымбәндләриндә нәзәрдә тутулмуш һаллар истисна олмагла, һеч бир тәсдигедичи сәнәд тәгдим етмәдән 1000 (бир мин) АБШ доллары вә ја бу мәбләгә еквивалент олан диқәр валјута сәрвәтләри көмрүк һаггы өдәнилмәдән Азәрбајчан Республикасынын көмрүк әразисиндән чыхарыла биләр.

4. Сон мүддәалар

4.1. Көмрүк органларынын вәзифәли шәхсләри гејри-резидентләрә бу Гајдаларын 2.1 вә 2.2 јарымбәндләринин тәләбләриндән ирәли кәлән шәртләрин, валјута сәрвәтләринин мүвәккил банқларда јерләшдирилмәси вә кәләчәкдә көмрүк сәрһәдиндән чыхарылмасына валјута нәзарәтини күчләндирмәк мәгсәди илә гојулдуғуну изаһ етмәлидирләр.

4.2. Гијмәтли металлардан вә гијмәтли тәбии даш-гашдан һазырланмыш мә’мулатын, зәркәрлик вә диқәр мәишәт мә’мулатына, јахуд онларын гырынтыларына аид едилмәси гајдасы вә шәртләри Азәрбајчан Республикасы Назирләр Кабинетинин мүвафиг гәрары илә тәнзимләнир.

СЭРНИШИН КӨМРҮК БЭЛАННАМЭСИ

*16 жилийн чатмыш нэр бир шахс тэрэфицэн долдуултур
 *Лазим чалаб уугун дамада ☐ араси юла олунур
 *Мүөөтти кириш (чыхыш) мүдэттион сонун киим сахланалыр вэ гаидлагыш көмүскана оргашарна төдм олунур, иттирицкда бэрпа олунур

☐ кириш ☐ чыхыш ☐ транзит

1. Шахс ыатгында ма'лумат

сожалы _____ ады _____ атасынын ады _____
 даими жашадыгы өлкө _____ ватандашлыгы _____ серия _____ № _____ паспорт _____
 хансы өлкөдөн келиб (жола дүшдүү өлкө көстөрилер) _____ хансы өлкөдө кедир (тө'йнат өлкөсн көстөрилер) _____

Мөнимлө ыадды-бүлүгө чатмамыш утаглар кедир ☐ һә ☐ жох сажы _____

2. Багаж ыатгында ма'лумат

2.1 Эл жүкү дө дахил олматла мүшәйәт олунан багаж ☐ һә ☐ жох
 Јерлерин сажы _____
 2.2 Мүшәйәт олунмајан багаж (јүк мүшәйәтедичи сәһәдләри ☐ һә ☐ жох
 Јералерин сажы _____

3. Маллар ыатгында ма'лумат

Мөним үстүмдө вэ багажымда бәјаннамајә мүтләг дахил едилмәси тәләб олунан вэ сәрхәддән кечирилмәси мүвафиг сәләһијәтли органлар тәрәфиндән әсрилмиш ичәзә сәһәдләри үзрә һәјатә кечирилән маллар вар.

3.1 Истәнилән нөвдә вә вәзијәтдә нәгд милли вә башга валјугә, валјугә сәрвәт-ләри, гиһмәтли металлардан вә гиһмәтли даһилардан һазырланмыш ма'мулатлар. ☐ һә ☐ жох

Валјутанын, сәрвәтләрин вә ја ма'мулатын ады	Миглары/ сажы	
	Рәгәмлә	Сөзлә

3.2 Һәр нөв силә, сурсат, партлајычы маддәләр ☐ һә ☐ жох
 3.3 Наркотик вә психотроп маддәләр ☐ һә ☐ жох
 3.4 Гадиш ашјалар вә сәһәт әсәриәри ☐ һә ☐ жох
 3.5 Чап маһсулары вә башга информәсија даһијымчылары ☐ һә ☐ жох
 3.6 Зәһәрләјичи вә хүчлү тө'сирә малик маддәләр вә дәрманлар ☐ һә ☐ жох
 3.7 Радиоактив маддәләр ☐ һә ☐ жох
 3.8 Флора вә фауна объектләри, онларын һиссаләри вә онлардан алынмыш маһсулар ☐ һә ☐ жох
 3.9 Јүксәк тезликли радиоелектрон гүрүләр вә рабита васитәләри ☐ һә ☐ жох
 3.10 Көмүк едәнишләри тугулмалы опан маллар ☐ һә ☐ жох
 3.11 Мүвәтти апарылан (көтирилән) маллар ☐ һә ☐ жох
 3.12 Наһијәт васитәләри ☐ һә ☐ жох

* Көмүк нәзарәти маһсәдилә 3.2-3.12 бәһдләриндә көстөрилән маллар мөвчуд олдуғда һәммин маллар наһгында әтрафлы ма'лумат бәјаннамаһин архә тәрәфиндә 4-чү бәһддә көстөрилмәси зәруридир

4.1 3.2-3.11 маддаларинда кестерилэн маллао ыалтында ма'лумат

Үмуми дэјари (јекун)

Ноvu, маркасы _____	Бурахылма тарихи _____	Муъаррикин ёчми(см ³) _____
Шасси №-си _____	Банкш №-си _____	Муъаррикин №-си _____
Көмрүк режима: кәтирилмә ☐	Муъәтәти кәтирилмә ☐	Кери гәјтарылма ☐
апарылма ☐	Муъәтәти апарылма ☐	Кери апарылма ☐

199 ЯЛ

Шәхсин имзасы

Хидмэти гeyдлэр

M.J.

АЗЕРБАЙДЖАН РЕСПУБЛИКАСЫ
Дөвләт Көмрүк Комитәси

_____ көмрүкханасы

_____ ил

КӨМРҮК ВӘСИГӘСИ

ад вә сојады		№	-ДӘК
Вәтәндашлығы	паспортунун нөмрәси	верилмә тарихи	
	вә мүддәти		

Тәрәфиндән Азербайжан Республикасына ашағыда көстәрилән валјута сәрвәтләри кәтирилиб.

Харичи сәрвәтләринин ады	валјута	Харичи мәбләғи	валјута сәрвәтләринин	АБШ долларында эквиваленти	мәзәннә
		Рәғәмлә	Јазы илә		
Нағд харичи валјута					
Харичи валјутада гијмәтли кағызлар (номинал үзрә)					
Гијмәтли металлар (грамла)					
Тәбии даш-гаш (каратла)					
Чәми:					

Саһибинин имзасы _____

Көмрүк әмәкдашынын

имзасы

вә шәхси нөмрәли мөһүрү

Көмрүк органынын мөһүрү

Валјута гијмәтлиләри өлкә әразисиндән чыхарыларкән сәрһад көмрүк органларына тәғдим едилмәлидир

“ ” ил

зәрбајчан Республикасына әввәлләр көчүрүлмүш харичи валјута сәрвәтләринин верилмәси һаггында

БАНК АРАЈЫШЫ

ад вә сојады				
№		-дәк		
зәтәндапшыгы	паспортунун нөмрәси	верилмә тарихи вә мүддәти		
Һесабына әввәлләр көчүрүлмүш валјута сәрвәтләриндән верилиб.				
Харичи валјута сәрвәтинин ады	Харичи валјута сәрвәтләринин мәбләғи		АБШ долларында эквивалентти	мәзәннә
	Рәғәмлә	Јазы илә		
Нагд харичи валјута				
Харичи валјутада гијмәтли кағызлар (номинал үзрә)				
Гијмәтли металлар (грамла)				
Тәбии даһ-һаш (каратла)				
Чәми: (10000 АБШ долларынадәк)				

Банкын мәс'ул ишчиси _____ (ад вә сојады) _____ (имзасы)

Банкын мөһүрү _____ Арајышын башға шәхсә верилмәси гадагандыр

1. Арајыш, Азәрбајчан Республикасына әввәлләр көчүрүлмүш харичи валјута сәрвәтләри һесабыдан нағд вериләркән, банк тәрәфиндән мүштәријә тәғдим олунмалыдыр.

2. Арајыш әввәлләр көчүрүлмүш харичи валјута гијмәтлиләриндән бир дәфәјә 10.000 АБШ долларынадәк еквивалентдә мәбләғин Азәрбајчан Республикасы әразисиндән чыхарылмасы үчүн әсас сајыла биләр.

3. Арајыш 2 нүсхәдә тәртиб едилир:

- 1-чи нүсхә (әсли) мүштәријә верилир,
- 2-чи нүсхә (әсли) күнүн сәнәдләринә тикилир.

Һејдәров Кәмәләддин Фәтһаһ оғлу

Көмрүк ишинин әсәслары
Көмрүк ишинин тәшкили вә технолокијасы

Бакы – 1998

Редактору	Т.Бабајев
Бәдии редактору	Т.Мәликов
Техники редактору	З.Нәчәфова Т. SAMIR
Компүтер ичрачылары	О.Зејналов Н.Шаһмурадова

*Формат 60х90/16. Офсет қағызы № 1.
«Times» гарнитурӯ. Офсет печаты.
Шәрти чан вәрәги 31,0. Учот нәшр. вәрәги 30,0
Тиражы 3000 нүсхә*

Азәрбајчан Республикасы
Мәтбуат вә Информасија Назирлији
Азәрбајчан Дөвләт Нәшријјаты «Азәрнәшр».
Бакы-370005, һ.һачыјев күч., 4.